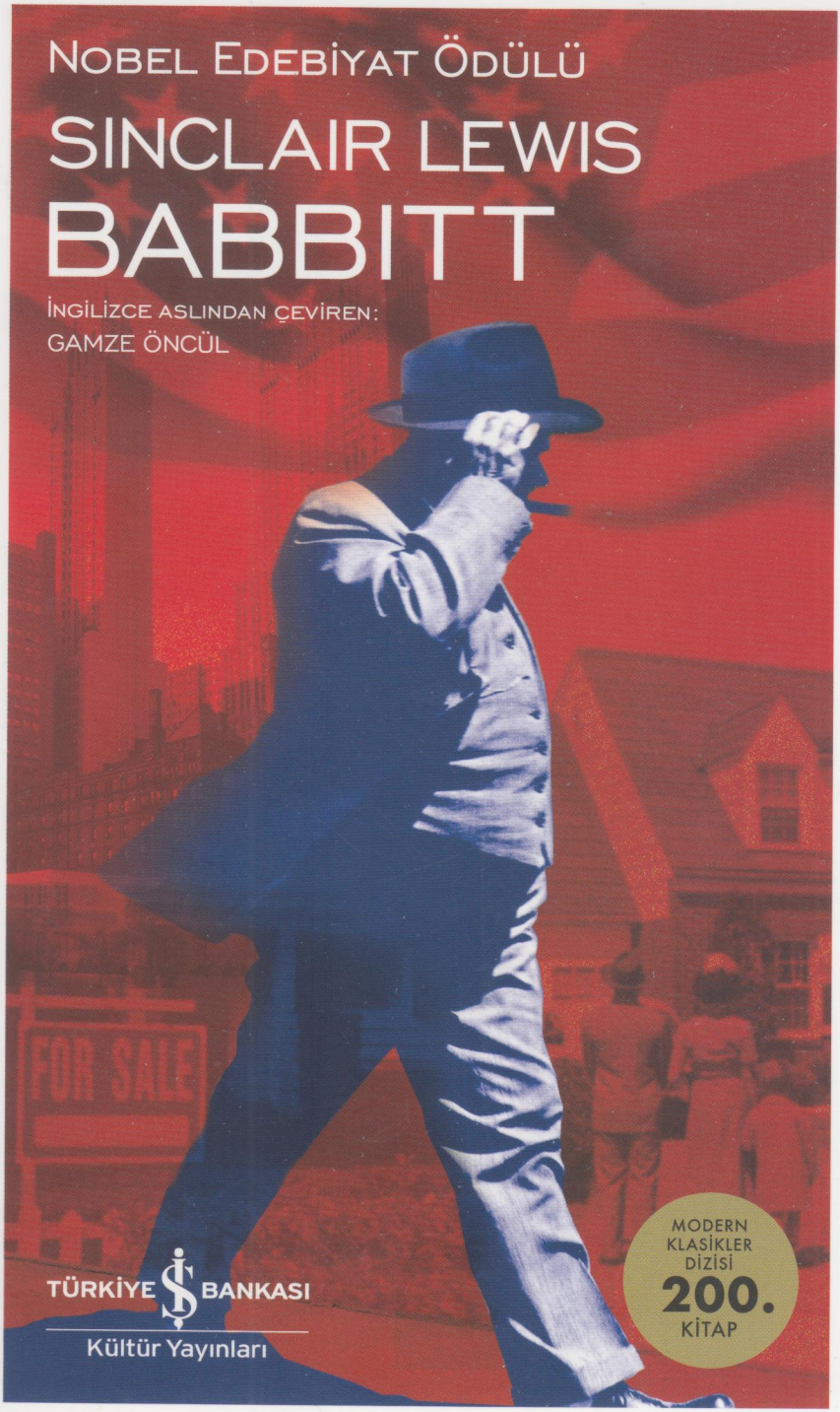
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 200

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

SINCLAIR LEWIS

BABBITT

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
GAMZE ÖNCÜL

MODERN KLASİKLER DİZİSİ
200.
KİTAP

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

SINCLAIR LEWIS
BABBITT

ÖZGÜN ADI
BABBITT

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2018
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
AHMET BATMAZ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM TEMMUZ 2022, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-156-2

BASKI: DÖRTEL MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Zafer Mah. 147. Sokak 9-13A Esenyurt İstanbul
Tel. (0212) 565 11 66 Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: GAMZE ÖNCÜL

Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunudur. Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı Yüksek Lisans ve İngiliz Dili Eğitimi Doktorası sahibidir.

Modern
Klasikler
Dizisi - 200

Sinclair Lewis

Babbitt

İngilizce aslından
çeviren: Gamze Öncül

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

1. Bölüm

I

Zenith'in kuleleri sabah sisini aşarak göğe uzanıyordu; çelik, beton ve kireçtaşından yapılmış, sarp kayalıklar kadar sağlam, gümüş çubuklar kadar narin bu ağırbaşlı kuleler. Bunlar ne burç ne de çan kulesiydi, alenen ve bütün güzellikleriyle ofis binalarıydı.

Sis, önceki kuşakların bitkin yapılarına; padavra kaplı sağrılı çatılı postaneye, eski hantal evlerin kırmızı tuğladan kulelerine, küçücük ve isli pencereli fabrikalara, çamur renkli ahşap harap apartmanlara merhamet gösteriyordu. Şehir bu tarz acayipliklerle doluydu ama tertemiz kuleler sayesinde bu acayiplikler şehrin iş merkezinde arka planda kalıyor, uzak tepelerde ise yeni evler, yuvalar neşe ve huzur içinde –öyleydiler sanki– parıldıyordu.

Beton bir köprünün üzerinden gıcır gıcır uzun gövdesi ve sessiz motoruyla bir limuzin geçti. Gece kıyafetleri içindeki bu insanlar, bir Küçük Tiyatro oyununun gece boyu süren provasından, şampanyayla bir hayli parlatılmış sanatsal bir maceradan dönüyorlardı. Köprünün altında demiryolu, kırmızı ve yeşil ışık çizgileriyle bir labirent gibi dolanarak kıvrılıyordu. New York Ekspres gümbürdeyerek geçince yirmi kadar parlak çelik çizgi gözleri kamaştırdı.

Gökdelenlerin birinde Associated Press'in telgraf ofisi kapanıyordu. Paris ve Pekin'le konuşarak geçen gecenin ardından telgraf operatörleri yorgun argın, selüloit göz siperlerini kaldırdılar. Temizlikçi kadınlar esneye esneye, eski ayakkabılarını ayaklarında şaplata şaplata tüm binaya yayıldılar. Şafağın sisi dağılıp gitti. İnsanlar ellerinde sefertasları, gruplar halinde sıra sıra, yeni fabrikaların, devasa cam tabaka ve delikli tuğla üreticilerinin, beş bin kişinin aynı çatı altında çalıştığı, Fırat'tan Güney Afrika bozkırlarına kadar satılan güvenilir mamullerin üretildiği şaşaalı imalathanelerin uçsuz bucaksızlığına doğru ağır adımlarla ilerliyordu. Islıklar bir nisan sabahının şafağı kadar neşeli bir şarkının; devler için inşa edilmiş –öyleydi sanki– bir şehirde emeğin şarkısının hep bir ağızdan söylenmesine dönüştü.

II

Zenith'in Çiçekli Tepeler diye bilinen konut bölgesinde, Hollanda koloni üslubundaki bir evin uyku sundurmasında uyanmakta olan adamın görünüşünde devlikten eser yoktu.

İsmi George F. Babbitt'ti. Nisan 1920 itibarıyla kırk altı yaşındaydı ve öyle mühim bir şey yaptığı yoktu, ne tereyağı, ne pabuç, ne de şiir sanatı ama insanlara bedelini ödeyemeyecekleri kadar pahalı evler satmakta rakipsizdi.

Geniş kafası pembe, kahverengi saçları cılız ve kuruydu. Kırışıklılarına ve burnunun üzerinde gözlüğünün bıraktığı kırmızı çukurluklara rağmen, yüzü uyurken bebeksiydi. Şişman değildi, ancak oldukça besiliydi, yanakları tombik, haki battaniyenin üzerinde savunmasız duran bakımlı elleri hafif şişti. Zengin, fazlasıyla evli ve romantizmden nasibini almamış gibi görünüyordu; hele ki irice bir karaağaç, büyücek iki çimenlik, çimento kaplı araba yolu ve oluklu sacdan yapılmış garaja bakan uyku sundurması romantizmden tamamen uzaktı. Ancak Babbitt, gümüş rengi denizin kıyısında yükselen kıpkırmızı pagodalardan daha romantik rüyasında, yine peri kızını görüyordu.

Peri kızı yıllar boyu gelmişti ona. Başkaları yalnızca George Babbitt'i görürken, kız cesur bir genç adam görüyordu onda. Gizemli koruların ardında karanlıkta bekliyordu onu. Nihayet evin kalabalığından sıyrıldığında, dosdoğru kıza gidiyordu. Karısı, yaygaracı arkadaşları peşine düşmüş, ama o kaçmıştı, kız yanında süzülmüş, beraber gölgeli yamaca sinmişlerdi. İncecikti kız, bembeyaz ve arzulu! Kız ona neşeli ve yürekli olduğunu, onu bekleyeceğini, birlikte denize açılacaklarını söyledi yüksek sesle...

Süt kamyonunun gümbür gümbür gürültüsü.

Babbitt inledi, yatağında dönüp rüyasına geri dönmeye çabaladı. Puslu suların ardında şimdi sadece kızın yüzünü görebiliyordu. Kalorifer görevlisi zemin katın kapısını çarptı. Yan bahçede bir köpek havladı. Babbitt, kendini loş, ılık akıntıya keyifle bırakırken, gazete satıcısı ıslık çalarak geçti ve dürülmüş *Advocate* gazetesi ön kapıya küt diye çarptı. Babbitt yatakta doğruldu, midesi dehşetle büzüştü. Tam rahatlıyordu ki bir Ford'un tanıdık ve sinir bozucu marş motoru sesi içine işledi: Krın-ın-ın, krın-ın-ın, krın-ın-ın. Sorumluluk sahibi bir otomobil sürücüsü olarak, görmediği şoförle birlikte bastı marşa, motorun kavramasını onunla beraber gerginlikle bekledi, motorun kükremesi dinip tekrar iğrenç ömür törpüsü krın-krına, hiç dinmeyecekmiş gibi gelen o yavan sese, sabaha özgü o buz gibi soğuk sese, sinir bozucu ve kaçışı olmayan o sese dönüşünceye kadar onunla beraber eziyet çekti. Motorun yükselen sesinden Ford'un hareket ettiğini anlayınca rahat bir nefes aldı. Gözde ağacına, altın rengi göğe uzanan karaağaç dallarına şöyle bir baktıktan sonra ilaç niyetine tutundu uykusuna. Bir zamanlar hayata tüm kalbiyle inanan bir çocuktu kendisi, ama her yeni günün getirdiği olası ve beklenmedik maceralarla çok fazla ilgilenmiyordu artık.

Saati yediyi yirmi geçe çalana kadar kaçtı gerçeklikten.

III

Ülke çapında reklamı yapılan ve belli sayıda üretilen, katedral çan sesi, aralıklı alarm, fosforlu kadran gibi modern aksamların tümüne sahip bir çalar saatti onunkisi. Babbitt böylesine şatafatlı bir cihazın onu uyandırmasından gurur duyuyordu. Sosyal açıdan pahalı araba lastikleri satın almak kadar itibarlıydı bu saate sahip olmak.

Suratını asarak artık kaçış olmadığını kabullendi, ancak yatağından kalkmadı; yorucu ve bezdirici emlakçılık işinden nefret ediyordu, ailesinden nefret ediyordu ve onlardan nefret ettiği için kendinden de nefret ediyordu. Önceki akşam Vergil Gunch'larda gece yarısına kadar poker oynamıştı ve böyle tatil günlerinin ardından, kahvaltı öncesi asabi olurdu. Kim bilir belki, yasak dönemin ürünü mis gibi ev birası ve biranın cazip kıldığı purolar yüzündendi; belki de, keyifli, cüretkâr erkek dünyasından eşlerin ve stenografların kısıtlamalarla dolu alanına ve çok puro içmemesi yönünde telkinlere dönmek zoruna gittiği için.

Sundurmanın yanındaki yatak odasından karısının rahatsız edici derecede neşeli "Kalkma vakti Georgie'cik" çağrısı ve sert fırçanın çıkardığı haşır huşur saç tarama sesi geldi.

Homurdandı, soluk bebek mavisi pijamalı kalın bacaklarını haki rengi battaniyenin altından çekti, karyolasının kenarına oturdu, tombik ayakları mekanik hareketlerle terliklerini bulurken, parmaklarını dağınık saçlarında gezdirdi. Battaniyeye –ki ona her zaman özgürlüğü ve kahramanlığı çağrıştırırdı– içi burkularak baktı. Aslında hiç gerçekleşmeyen bir kamp gezisi için almıştı onu. Muhteşem aylaklığı, istediği gibi küfretme özgürlüğünü ve erkeksi flanel gömlekleri simgeliyordu onun için bu battaniye.

Gacur gucur sesler çıkararak ayağa kalktı, gözyuvarlarının arkasından geçen dalga dalga ağrıyla inledi. Bu yakıcı ağrı tekrar gelir mi diye beklediği halde, bulanık gözlerle

bahçeye baktı. Keyiflendi her zamanki gibi; Zenith'li başarılı bir işadamının düzenli bahçesiydi bu, başka deyişle mükemmellikti ve onu da mükemmel kılıyordu. Kıvrımlı sacdan garaja baktı. Bu yıl, en az üç yüz altmış beşinci kez düşündü kendi kendine: "Şu teneke yığını kaba saba duruyor. Betonarme bir garaj yapmalıyım kendime. Vallahi yenilenmemiş bir o kaldı bahçede." Arazisi Glen Oriole'u geliştirmek için bir otopark hayal etti bakarken. Puflayıp sallanmayı bıraktı. Ellerini beline koydu. Uyumaktan şişmiş huysuz yüzünde daha keskin çizgiler belirdi. Aniden muktedir, yetkili, tasarlayan ve yöneten iş bitirici bir adama dönüştü.

Fikrin verdiği enerjiyle sağlam, temiz ve yepyeni görünen koridordan banyoya doğru sürüklendi.

Ev büyük olmamasına rağmen, Çiçekli Tepeler'deki tüm evler gibi porselen, parlak fayans ve gümüş rengi parlak armatürleriyle tam anlamıyla asil bir banyosu vardı. Havlu askısı nikel üzerine şeffaf camdan bir çubuktu. Küvet Prusya kralının bir muhafızının sığabileceği kadar uzundu. Lavabonun üzerinde diş fırçalık, tıraş fırçalık, sabunluk, süngerlik ve ecza dolabı mükemmel biçimde sergileniyordu; o kadar pırıltılıydılar, o kadar ustaca yerleştirilmişlerdi ki elektrikli kumanda panosuna benziyordu. Ama elektrikli aletlere taparcasına düşkün olan Babbitt banyonun mevcut durumundan hoşnut değildi. Korkunç bir diş macunu kokusuyla ağarlaşmıştı banyonun havası. "Verona buradaymış yine! Lilidol kullanacağı yerde, sanki kırk kez aksini söylememişim gibi gidip insanın midesini bulandıran şu kahrolası pis kokulu şeyi alıyor!"

Paspas buruş buruş, yerler ıslaktı. Kızı Verona bazı sabahlar çılgınca banyo yapardı. Paspasa ayağı takıldı, tökezledi, küvete çarptı. "Kahretsin!" dedi. O hırsla tıraş kremini kaptı, kaygan fırçayı şaplata şaplata hırsla köpürttü suratını, şişko yanaklarını tıraş bıçağıyla hırsla kazıdı. Bıçak zorlandı. Körleşmişti. "Kahretsin-of-of-kahretsin," diye söylendi.

Ecza dolabında yeni bir paket jilet aradı ("Şu zamazingodan alıp kendi bıçağını bilesen daha ucuza gelecek" diye geçirdi içinden her zamanki gibi) ve paketi yuvarlak karbonat kutusunun arkasında bulduğunda, onu oraya koyan karısına yönelik kötü düşünceler geçti aklından ve küfretmediği için kendini çok takdir etti. Ama hemen ardından ıslak ve sabunlu elleriyle küçük korkunç kılıfı açıp yeni jileti sıkı sıkı saran gıcır gıcır yağlıkâğıttan çıkarmaya çalışırken küfretti.

Sonrasında, hep kafaları kurcalayan, çözümü olmayan, ufaklığın parmaklarını kesebilecek eski jiletin ne yapılacağı meselesi vardı. Her zamanki gibi ecza dolabının üzerine attı kör bıçağı, orada geçici olarak yığılan elli ya da altmış bıçağı kaldırması gerektiğini kendine hatırlatarak. Tıraşı biterken sersemleten baş ağrısının ve boş midesinin de katkıda bulunduğu giderek artan bir hırçınlığa kaptırdı kendini. İşi bittiğinde sinekkaydı yuvarlak suratı, sabunlu sudan yanan gözleriyle havluya uzandı. Ortak havlular ıslaktı; ıslak, yapış yapış ve rezil durumdaydı; hepsinin ıslak olduğunu fark etti havluları körlemesine yoklayarak – kendi havlusu, karısınınki, Verona'nınki, Ted'inki, Tinka'nınkini ve tek başına duran, üzerine harf işlenmiş havlu. Sonra George F. Babbitt yaptı yapacağını. Misafir havlusuna sildi suratını! Babbitt'lerin Çiçekli Tepeler sosyetesinde en iyi konumda olduğunu göstermek üzere orada asılı duran hercaimenekşe işlemeli çaput parçasına. Hiç kullanılmamıştı şimdiye kadar. Hiçbir misafir kullanma cesaretini göstermemişti henüz. Misafirler en yakındaki havlunun bir köşesine kurulayıverirlerdi ellerini.

Öfkeden köpürüyordu. "Vallahi kullanmışlar hepsini, hem de her bir lanet havluyu ve hepsini ıslatmışlar, sırılsıklam yapmışlar ve tabii beni düşünüp bir kuru havlu çıkarılmamış... e niye yapılsın ki iskele babasıyım ya ben... bir tane havlu istiyorum... şu lanet olası evde benden başka kimse yok ki birilerinin ondan sonra lanet olası banyoyu kullanmak isteyebileceğini düşünme inceliğini gösterecek..."

Nemden ağırlaşmış, iğrenç şeyleri küvete fırlatıp atarken çıkardıkları şılap şılap sesten hınç dolu bir haz alıyordu ki hızla banyoya giren karısı sakin sessiz, bakakaldı öylece: "Aaa Georgie, ne yapıyorsun canım? Havluları mı yıkayacaksın? Niye, havluları yıkamana gerek yok. Off Georgie... misafir havlusunu kullanmadın değil mi?"

Cevap verebildi mi bilinmez.

Ama şu bir gerçekti ki, karısı haftalardır ilk kez ona bakması için yeterli bir sebep bahşetmişti Babbitt'e.

IV

Myra Babbitt –Bayan George F. Babbitt– elbette olgun bir yaştaydı. Ağzının kenarlarından çene altına kadar inen çizgileri ve tombul boynunda torbalanmalar vardı. Ama onun belli bir yaşı geçtiğinin asıl göstergesi, artık kocasının karşısında sessiz kalmaması ve sessiz kalmadığı için canını sıkmamasıydı. Şu an üzerinde bir jüpon ve sağından solundan etlerinin fırladığı bir korse vardı ve pırtlak bir korseyle ortalıkta dolaştığının farkında değildi. O kadar sıkıcı bir alışkanlıktı ki onun için evlilik hayatı, yaşını başını almış evli bir kadın olarak mecalsiz bir rahibe kadar sekse ilgisini yitirmişti. İyi bir kadındı, nazik, çalışkan bir kadındı ama belki on yaşındaki kızı Tinka'dan başka onunla ilgilenen ya da varlığının bütünüyle farkında olan kimse yoktu.

Havlu meselesini ailevi ve sosyal açılardan iyice irdeledikten sonra, Babbitt'in akşamdan kalmaktan kaynaklanan baş ağrısı için hayıflandı; bu sayede Babbitt temiz pijamalarının arasına hiç de masum olmayan bir niyetle saklandığına işaret ettiği B.V.D.* fanilasını arama gücünü kendinde bulabildi.

Kahverengi takım elbise konulu müzakerede oldukça yumuşak başlıydı.

---

* Ünlü bir erkek iç giyim markası. (ç.n.)

"Ne dersin Myra?" Babbitt yatak odasında sandalyeye asılı kıyafetleri eliyle yoklarken, karısı gizemli dokunuşlarla jüponunu düzeltiyordu ve Babbitt'in şüpheci gözlerine bu bir giyinme eylemi gibi gelmiyordu. "Ne dersin? Kahverengi takım elbiseyi başka bir gün mü giysem?"

"Doğrusu çok yakışıyor sana."

"Biliyorum ama işe bak, ütü istiyor sanki."

"Doğru. Olabilir."

"Ütülenebilir bir kumaş, ha ne dersin?"

"Evet, bir şey olmaz bence."

"Ama baksana, ceketin ütüye ihtiyacı yok. Ceket ütü istemezken tüm elbiseyi ütületmek çok anlamsız."

"Öyle."

"Ama pantolon kesin istiyor, kuşku yok. Baksana... kırışıklıklara bak... pantolon kesin ütü istiyor."

"Haklısın. Georgie, bak ne diycem... Neden kahverengi ceketle şu ne yapacağımızı bilemediğimiz mavi pantolonu giymiyorsun?"

"Daha neler! Sen hiç benim bir takım elbisenin ceketiyle bir diğerinin pantolonunu beraber giydiğimi gördün mü? Ne sandın beni? Çulsuz bir muhasebeci mi?"

"Peki o zaman, neden koyu gri takım elbiseni giyip, geçerken de terziye uğrayıp kahverengi pantolonu ütüye bırakmıyorsun?"

"Tamam, haklısın öyle yapmalı. Şimdi bakalım hangi cehennemde acaba şu gri takım elbise? Hah, tamam, buradaymış."

Giyinirken karşılaştığı krizleri görece bir kararlılık ve dinginlikle aşabildi.

İlk olarak pamuklu, kolsuz B.V.D. fanilasını giydi; bu fanilayla şehirdeki bir gösteride tülbent bezinden tunik giymiş bir oğlan çocuğuna benziyordu. Kayınpederi ve ortağı Henry Thompson gibi eski moda, sıkı ve uzun iç çamaşırları giymediği için Terakki Tanrısına şükrederdi B.V.D. çamaşır-

larını her giydiğinde. İkinci süslenme eylemi saçını arkaya doğru tarayıp yapıştırmak oldu. Bu hareket ona asıl saç çizgisinden beş santim yukarıya yuvarlanan muazzam geniş bir alın bahşetti. Ama en büyük mucizeyi gözlüğünü takması yaratmıştı.

Her gözlüğün bir karakteri vardır; kaplumbağa kabuğu görünümlü, burun üstü öğretmen gözlüğü, kıvrılmış gümüş çerçeveli yaşlı köylü gözlüğü. Babbitt'in gözlüğü kocaman, yuvarlak, çerçevesiz en iyi camdandı; kulak arkalıkları ise altın çubuklardan oluşuyordu. Bu gözlük ona kâtiplere emir yağdıran, araba kullanan, zaman zaman golf oynayan, pazarlamacılıkta uzman modern bir işadamı havası veriyordu. Suratı birden bebeksi olmaktan çıkıp ciddiyet kazanıyor; büyük küt burnu, düz ağzı, kalın ve uzun üstdudağı, dolgun ama hürmetli çenesi dikkat çekiyor, bir Güvenilir Yurttaş olarak kılık kıyafetinin geri kalanını da giydiğinde görünümüyle saygı uyandırıyordu.

Gri elbise jilet gibi, iyi dikilmiş ve tümüyle sıradandı. Standart bir takım elbiseydi. Yeleğin V yakasındaki beyaz şerit, hukukçu ve okumuş insan havası katıyordu. Ayakkabıları siyah bağcıklı, kaliteli, dayanıklı, standart, son derece sıradan botlardı. Üzerindeki ona havai bir hava veren tek şey mor örgü atkıydı. Bununla ilgili pek çok yorum yaptı Bayan Babbitt'e (kadın o sırada akrobatik hareketlerle bluzunun arkasını eteğine çengelliiğne ile tutturmaya çalışıyordu ve söylediklerinin tek kelimesini bile duymamıştı), sonunda mor atkı ile çiçek açmış palmiyeler arasında teli olmayan kahverengi arp figürü işli goblen arasında seçimini yapmış, gözleri opal yılanbaşı iğnesini tutuşturmuştu üstüne.

İşin en heyecanlı kısmı, kahverengi elbisenin ceplerindekileri gri elbisenin ceplerine aktarmaktı. Bu objeler konusunda hassastı. Sonsuz önem taşıyorlardı, beyzbol ya da Cumhuriyetçi Parti gibi. Aralarında, sağ üst yelek cebine ait bir dolmakalem, (ucu hep kör olan) gümüş rengi bir kur-

şunkalem vardı. Onlarsız çıplak hissederdi kendini. Saat zincirinden altın bir çakı, gümüş puro bıçağı, yedi anahtar (ikisinin ne işe yaradığını hatırlamıyordu) ve doğal olarak en iyisinden bir saat sallanırdı. Zincire sarımsı ve kocaman bir elk dişi takılıydı ki Yardımsever ve Koruyucu Elks Derneği* üyesi olduğunun ilanıydı. Hepsinden önemlisi, sayfaları çıkarılıp takılabilen cep defteriydi, bu modern ve kullanışlı defterin yaprakları arasında kim olduklarını unuttuğu insanların adresleri, aylar önce yerlerine ulaşmış posta havalelerinin tedbir olsun diye tuttuğu kayıtları, yapışkanlıklarını yitirmiş pullar, T. Cholmondeley Frink'in şiirlerinden ve gazetelerin başyazarlarından kestiği kupürler ki Babbitt fikirlerini ve tumturaklı sözleri bunlardan alırdı, emin olmak için ve aslında yapmayacağı işler için tuttuğu notlar ve D.S.S.D.M.Y.P.D.F. şeklinde garip bir ibare saklıydı.

Sigara tabakası yoktu bir tek. Hediye etme inceliğini gösteren olmamıştı, alışkanlığı da yoktu zaten, üstelik sigara tabakası taşıyanları da kadınsı bulurdu.

Son olarak, ceketinin yakasına "Booster Kulübü" iğnesini iliştirdi. Üzerine incelikli bir sanatla kısa ve öz olarak iki kelime yazılmıştı: "Booster Enerjisi." Babbitt'e sadık ve önemli olduğunu hissettirirdi bu iğne; iyi arkadaşlarla, hoş ve insancıl adamlarla ilişki kurmasını sağlardı, iş çevrelerinde de önemliydi. Onun Risk Sermayesi, şeref nişanı, Phi Beta Kappa'ya giriş anahtarıydı.

Giyinmek için takındığı ince eleyip sık dokuyan tavrı diğer karmaşık kaygıları harekete geçirdi. "Bu sabah kendimi berbat hissediyorum," dedi. "Sanırım dün gece çok fazla yedim yemekte. O kızarmış muzlardan vermemeliydin bana."

"Ama kendin istedin."

"Biliyorum ama kaç kere söyledim, eğer bir adam kırkını geçmişse, dikkat edecek yediklerine. Kendine iyi bakmayan

---

* Benevolent and Protective Order of Elks. 1868'de kurulan bir sosyal yardım derneği. (ç.n.)

o kadar çok insan var ki. Hep söylerim, kırkında bir adam ya aptaldır ya da kendi kendinin doktoru. İnsanlar yeterince dikkat etmiyor bu diyet meselesine. Düşünüyorum da, gün boyu çalıştıktan sonra elbet iyi bir yemek yemeli insan ama her ikimiz de öğle yemeğini hafif tutsak iyi olacak."

"Ama Georgie ben zaten evde öğle yemeğinde hep hafif şeyler yiyorum."

"Ben şehirde yiyerek açgözlülük yapıyorum öyle mi? Evet, tabii ki! Atletik Kulüp'teki yeni başgarsonun önümüze koyduğu devasa porsiyonları yemek zorunda kalsaydın çatlardın. Ama gerçekten keyifsizim bu sabah. Tuhaf, şurada, sol tarafta, aşağıda bir ağrı var, yok ama apandisit olamaz değil mi? Dün gece Verg Gunch'lara giderken de midemde bir ağrı vardı. Tam şuradaydı, hani olur ya, zonklayan keskin bir ağrı. Ben... Paralar nereye gidiyor? Neden kahvaltıda daha fazla erik kurusu çıkarmıyorsun? Elbet her akşam bir elma yiyorum –günde ye bir elma, doktor yanaşamasın yanına– ama yine de o havalı abur cuburu yiyeceğine daha çok erik kurusu yemeli insan."

"Geçen sefer erik kurusu çıkardığımda yememiştin."

"Eh, canım istememişti sanırım. Aslında, birazcık yemiştim. Her neyse, benim için çok önemli, daha dün gece Verg Gunch'a da söylüyordum, bak sana da söylüyorum insanlar yediklerine içtiklerine..."

"Haftaya Gunch'ları çağıralım mı akşam yemeğine?"

"Tabii, neden olmasın."

"Bak anlaşalım, George. O gece o güzel smokinini giymeni istiyorum."

"Hadi oradan! Diğerleri yemek için giyinmez."

"Elbette giyinirler. Hatırla Littlefield'lerin yemek davetinde uygun giyinmemiştin de herkesin giyindiğini görünce nasıl da utanmıştın."

"Utanmışım... Hadi ordan! Kesinlikle utanmamıştım. Herkes benim başka herkes kadar pahalı bir damatlık giye-

bileceğimi ve giymediğimde endişelenmeme gerek olmadığını biliyor. Bütün bunlar başa bela. Bütün vaktini evde geçiren bir kadın için tamam ama bütün gün eşek gibi çalıştıktan sonra, gün boyu normal kıyafetleri içinde gördüğü tipler için eve gidip büyük tantanayla gösterişli bir kıyafete bürünme ıstırabına girmek istemiyor insan."

"Sen de biliyorsun ki seviyorsun smokin giymeyi. Geçen akşam ısrar ettiğim için memnun olduğunu kabul ettin. Daha olumlu baktığını söylüyordun. Hem Georgie, bu arada, keşke damatlık demesen. Smokin ya bu."

"Aman, ne fark eder sanki?"

"E yani... kibar insanlar öyle diyor. Düşünsene Lucile McKelvey'nin yanında damatlık dediğini."

"Tamam, şimdi oldu! Lucile McKelvey bana bir şey diyemez. Kocası ve babası milyoner olabilir ama etrafındakiler beş para etmez! Sanırım yüksek sosyal konumunu sağlamlaştırmak peşindesin! Sana bir şey diycem o zaman, senin pek muhterem babacığın Henry T. var ya, o 'damatlık' bile demez buna! Ne der biliyor musun? 'Kuyruklu maymunlar için kısa kuyruklu ceket' der ve bunlardan bir tane giydirmek için bayıltman gerekir onu!"

"Çirkinleşme George!"

"Tamam, ben de istemiyorum çirkinleşmek ama Tanrı aşkına, Verona kadar müşkülpesent oluyorsun bazen. Üniversiteyi bitirdiğinden beri beraber yaşanamayacak kadar delişmen oldu... ne istediğini bilmiyor... eh, ben biliyorum onun ne istediğini!.. Tek istediği milyoner bir koca bulmak ve Avrupa'da yaşamak ve bir rahibin elinden tutmak, tüm bunları yaparken aynı zamanda burada, Zenith'te kalıp kör olası bir sosyalist provokatör olmak ya da hayır işleri organize etmek ya da her ne haltsa! Tanrım, Ted'in de ondan aşağı kalır yanı yok! Üniversiteye gitmeyi hem istiyor, hem de istemiyor. Üçü arasında ne istediğini bilen Tinka var bir tek. Rone ve Ted gibi iki kararsız çocuk hak edecek ne

yaptım bilmiyorum gerçekten. Bir Rockefeller ya da James J. Shakespeare olmayabilirim, ama ne istediğimi bilirim ben ve işime bakar, ofisimde geçinir giderim ve... Biliyor musun en son haberi? Anladığım kadarıyla Ted'in en son numarası; aktör olmak istiyor küçük bey ve... burada, yüz kere söyledim ona, üniversiteye gider, hukuk okur ve başarılı olursa, ona ben kuracağım işini ve... Verona'nın da ondan farkı yok. Ne istediğini bilmiyor. Neyse, neyse, hadisene! Hazır değil misin hâlâ? Kız çanı çalalı üç dakika oldu."

V

Karısının peşinden çıkmadan önce, odalarının batıya bakan penceresi önünde durdu. Çiçekli Tepeler konutları yüksek bir tepedeydi ve şehir merkezinden üç mil uzakta olmasına rağmen –Zenith'te artık üç-dört yüz bin kişi yaşıyordu– Babbitt, Indiana kireçtaşından yapılma otuz beş katlı İkinci Ulusal Kule'yi görebiliyordu.

Kulenin parlayan duvarları akkor bir şimşek gibi sade bir korniş halinde nisan göğüne uzanıyordu. Kule bütünlük ve kararlılık demekti. Uzun boylu bir asker gibi taşıyordu gücünü zahmetsizce. Babbitt bakarken kuleye, yüzündeki gerginlik yumuşadı, düşmüş çenesi kalktı saygıyla. Ağzından bir tek "Bu müthiş bir manzara!" sözleri döküldü ama şehrin ritmi ona ilham olmuştu bir kere; sevgisi yenilenmişti. Babbitt'in dini imanı iş, bu kule de mabediydi; sıradan insanların üstünde, coşkun ve tutkulu bir inanç; ağır adımlarla kahvaltıya inerken dokunaklı ve asil bir ilahiymiş gibi bir şarkı tutturdu ıslıkla: "Kalplere vur bir zımba, rumba da rumba rumba."

2. Bölüm

I

Babbitt'in, karısının hissetmek konusunda çok deneyimli, göstermemek konusunda daha da deneyimli olduğu bir duygudaşlıkla yaklaştığı sakarlıklarından ve kuru homurtularından arınan yatak odaları, anında gayrişahsiliğe bürünmüştü.

Uyku sundurmasına açılıyordu oda. Her ikisinin de giyinme odasıydı ve soğuk gecelerde Babbitt yiğitliği bir kenara bırakır ve ayacıklarını ısıtmak, dondurucu ocak rüzgârıyla dalga geçmek için içerideki yatağa geçerdi.

Zenith'teki spekülatif yatırımcı müteahhitlerin evlerinin çoğunun iç dekorasyonunu yapan dekoratörün en gözde, standart tasarımlarına uygun biçimde, odanın gösterişten uzak, hoş bir renk skalası vardı. Duvarlar gri, ahşap doğramalar beyaz, kilim ise açık maviydi ve mobilyalar mauna çok benziyordu – büyük parlak aynasıyla şifoniyer, Bayan Babbitt'in neredeyse som gümüşten malzemelerinin durduğu tuvalet masası, sade ikiz yataklar, aralarında bir sehpa, üzerinde standart bir gece lambası, bir su bardağı ve renkli resimli standart bir başucu kitabı – kapağını kimse açmadığı için ne türden bir kitap olduğunu bilen yok. Şilteler ne çok yumuşak ne de çok sert, şu çok pahalı modern

mükemmel şiltelerdendi; sıcak su radyatörü tam da odanın kübik içeriğine uygun teknolojik bir boyut katıyordu. Pencereler en kaliteli mandallar ve kordonlar, çatlamaya karşı garantili Hollanda rulo perdelerle, geniş ve kolay açılabilen cinstendi. Orta Gelirliler için Keyifli Modern Evlerin yatak odaları kategorisinde bir başyapıttı. Sadece ne Babbitt'lerle ne de başka birileriyle yakından uzaktan alakası vardı. Eğer zamanında bu odada birileri yaşamış ve burayı sevmiş, geceleri korku hikâyeleri okumuş, pazar sabahları tatlı bir miskinlik içinde tembel tembel uzanmışlarsa da geride hiçbir iz kalmamıştı. Çok iyi bir otelde çok iyi bir oda havasındaydı. Her an bir kat görevlisi gelecekmiş ve odayı bir gece kalıp ardına bakmadan gidecek ve bir daha da asla düşünmeyecek bir sonraki müşterilere hazırlayacakmış hissi veriyordu.

Çiçekli Tepeler'deki her iki evden birinin yatak odası tam olarak böyleydi.

Babbitt'lerin evi beş yaşındaydı. Aslında evin tümü, bu yatak odası gibi tatminkâr ve gösterişliydi. Ucuz halıların en iyileri, basit ama takdire şayan mimarisi ve son moda donanımıyla ince bir zevkin ürünüydü. Evin dört bir yanında, mumların ve dökümtülü şöminelerin yerini elektrik almıştı. Yatak odasının süpürgeliği boyunca elektrik lambaları için pirinç kapaklarla örtülü üç priz vardı. Koridorlarda elektrik süpürgesi için prizler ve oturma odasında piyano lambası ve elektrikli pervane için priz vardı. Göz kamaştıran meşe büfesi, vitray camlı dolabı, krem rengi alçı boyalı duvarları, istiridye yığını üzerinde yatan somon balığının bulunduğu tablosuyla, derli toplu yemek odasında ise elektrikli kahve ve ekmek kızartma makinesi için priz vardı.

Aslında Babbitt'lerin evinin tek bir kusuru vardı: Yuva değildi.

II

Sabahları genelde kahvaltıya hoplaya zıplaya, espriler yaparak gelirdi Babbitt. Ama bugün esrarengiz biçimde ters giden bir şeyler vardı. Üst kattaki koridordan azametli bir havada geçerken Verona'nın odasına bakıp "Kıymetini bilmediklerinde, işle ilgilenmediklerinde ve asıl meseleyi gözden kaçırdıklarında, ailene birinci sınıf bir ev vermenin ne anlamı var ki?" diye söylendi.

Yanlarına gitti: Bryn Mawr'dan* daha yeni mezun olmuş, kahverengi saçlı, tıknaz, yirmi iki yaşında bir kızdı; görev, cinsellik, Tanrı konularındaki vesveselerine ve şu an da üzerinde olan gri renkli eşofmanın iflah olmaz bolluğuna bağımlı genç bir kız. Ted –Theodore Roosevelt Babbitt– on yedisinde süslü bir çocuk. Tinka –Katherine– parlak kızıl saçlı, çok fazla şeker yiyip, dondurmalı soda içtiğinden kırılgan, on yaşında hâlâ bir bebek. Babbitt odaya girdiğinde anlaşılması güç gerginliğini göstermedi. Ailenin despotu olmaktan gerçekten de hoşlanmıyordu ve azarları sık olduğu ölçüde anlamsızdı. "Evet, kedicik!" diye Tinka'ya seslendi. "Canım" ve karısına özel "tatlım" dışında, lügatindeki tek evcil hayvan hitabıydı bu ve Tinka'ya her sabah böyle seslenirdi.

Midesini ve ruhunu sakinleştirmek umuduyla bir fincan kahveyi yuvarladı. Midesi ona ait değilmiş gibi davranmaktan tam vazgeçmişti ki, Verona'nın müşkülpesent ve sinir bozucu hallere bürünmesi Babbitt'in hayata, aile bağlarına ve iş hayatına dair şüphelerini geri getirdi aniden, daha önce de hayalinde yaşadığı hayat ve peri kızı uçup gidince bu şüphelerin pençesine düşmüştü.

Verona altı aydır Gruensberg Deri Şirketi bürolarında, Bay Gruensberg'in sekreteri olabilmek, böylelikle, Babbitt'in deyişiyle "evlenip bir yuva kurana kadar, pahalı üni-

---

* 1885 yılında Pennsylvania'da Quaker'lar tarafından kurulan sosyal bilimler yüksek okulu. (ç.n.)

versite eğitiminden biraz olsun fayda sağlamak" üzere dosya memuresi olarak çalışıyordu.

Ama şimdi, "Baba," diyordu Verona, "Sosyal Hizmetler Kurumu'nda çalışan bir sınıf arkadaşımla konuşuyordum... Babacım ya, dünyanın en tatlı bebekleri geliyormuş oradaki süt istasyonuna!.. Hem içimden bir ses, işte böyle çabaya değer bir şey yapmalısın diyor."

"'Çabaya değer' derken ne kastediyorsun? Gruensberg'in sekreteri olabilirsen... stenoda hızlanırsan, her akşam konserlere, geyik muhabbetlerine sıvışmaktan vazgeçersen belki olursun... haftada çabaya değer otuz beş-kırk papel kazanabilirsin."

"Biliyorum, ama... bir katkım olsun... istiyorum... keşke bir yerleştirme bürosunda çalışsaydım. Acaba büyük mağazalardan birinde bir sosyal yardım merkezi açamaz mıyım... şöyle güzel bir tuvaleti, basmadan mefruşatı, hasır sandalyeleri vesaire olan? Ya da belki de..."

"Bana baksana sen! Birincisi, şunu kafana sok: Tüm bu kalkındır, değiştir, yerleştir, canlandır işlerinin Tanrı'nın dünyasında yeri yok, sadece sosyalizme doğru bir adım. Adam olan, kendisi kazanmadığı sürece, pişpişleneceği bir kucak ve bedava ekmek ve hah, çocukları için bedava kurslar, yazboz kararlar vesaire beklememesi gerektiğini öğrenir öğrenmez, kendine bir iş edinir ve üretir... üretir... üretir! Ülkenin ihtiyacı da bu, çalışanların motivasyonunu düşürüp çocuklarına sınıflarının üzerinde fikirler aşılayan bu süslü püslü hayaller değil. Ve sen... aylaklık edip yaygara koparacağına kendi işine baksan! Her zaman! Ben daha genç bir adamken ne yapmak istediğime karar verdim ve hiçbir güçlükte yılmadan yoluma devam ettim ve işte bu yüzden bugün olduğum yerdeyim ve... Myra! Tanrı aşkına bu kızın kızarmış ekmekleri bu kadar ince kesmesine neden izin veriyorsun? Kendin yapsan eline mi yapışır? Yarı soğuk zaten!"

East Side Lisesi'nde okuyan, üçüncü sınıftaki Ted Babbitt, hıçkırır gibi sesler çıkarıyor, araya girmek için fırsat kolluyordu. Derken yumurtladı: "Söylesene Roni, gidiyor?.."

Verona hızla döndü. "Ted rica etsem biz ciddi konular konuşurken araya girmesen!"

"Saçmalık," dedi Ted yargılarcasına. "Birileri yanılıp da seni üniversiteden mezun etti edeli, habire ipe sapa gelmez, onu yapamazsın bunu yapamazsın nutukları atıp duruyorsun. Gidiyor musun şeye... Bu gece arabayı ben almak istiyorum."

Babbitt, burnundan soluyarak, "Yok canım! Ya bana lazımsa!" dedi. Verona, "Öyle mi, Bay Çokbilmiş! Arabayı ben alacağım!" diye karşı çıktı. "Ama baba, belki sizi Rosedale'e götürürüm demiştin!" diye feryat etti Tinka. Bayan Babbitt, "Tinka, dikkat et," dedi, "kolun tereyağına girdi." Düşmanca bakışmalar oldu ve Verona öfkesini kustu: "Ted, araba konusunda tam bir domuzsun!"

"Sen değilsin tabii! Hiç değil!" Ted pervasızlıkta sınır tanımazdı. "Tek yaptığın yemekten hemen sonra arabaya el koyup, bir eksik eteğin evinin önüne çekip, bütün gece orada bırakmak, üstelik sırf edebiyat ve bir gün olur da teklif ederlerse evleneceğiniz enteller hakkında boş boş konuşmak için."

"Aslında babam arabayı almana hiç izin vermemeli ya neyse! Sen ve o Jones denen canavar çocuk, deli gibi kullanıyorsunuz arabayı. Chautauqua Meydanı'ndaki kavşaktan altmış beş kilometre hızla dönmek gibi mesela!"

"Nereden çıkarıyorsun bunları! Kendine bak sen, öyle bir tırsıyorsun ki arabadan, yokuş yukarı emniyet freniyle çıkıyorsun!"

"Hiç de değil! Sen kendine bak... habire motordan çok iyi anladığını söylüyorsun ve bak şu işe ki Eunice Littlefield'e alternatörü akü besliyor demişsin."

"Al işte, sen daha alternatörü diferansiyelden ayıramıyorsun hanımefendi." Sebepsiz değildi Ted'in ona ukalalığı. Doğuştan araba tamircisiydi. Makineler yapar ve tamir

ederdi, yeni modellerden, gelecek olanlarden peltek peltek bahsederdi.

"Bugünlük bu kadar yeter!" diyerek girdi araya Babbitt mekanik bir sesle, harikulade keyif aldığı günün ilk purosunu yaktı o sırada ve *Advocate-Times* gazetesinin uyuşturucu etkili başlıklarına bıraktı kendini.

Ted pazarlık peşindeydi: "Hadi ama Rone, ben de bayılmıyorum külüstürü almaya; ama onları okul korosu provasına götüreceğim diye sınıftan birkaç kıza söz verdim; ne yapayım, ben de istemiyorum ama bir centilmen sosyal yükümlülüklerini yerine getirmeli."

"Di mi ya, ağzımdan aldın! Sen ve senin sosyal yükümlülüklerin! Hem de lisede!"

"Ah pardon, biz o piliçlere özel üniversiteye gittik diye seçkiniz di mi! Şöyle anlatayım sana, eyaletteki hiçbir özel okulda görülmemiş kaymak tabakası var bu yıl Gamma Digamma Derneği'nde. Hele iki tip var ki babaları milyoner. Aslında, çocukların pek çoğu gibi benim de kendime ait bir arabam olması lazım."

Babbitt az kalsın ayağa kalkıyordu: "Kendi araban! Yat, kat, arazi falan da istemez misin? Pes vallahi. Daha dizini kırıp Latince sınavlarını geçemeyen çocuk, Eunice Littlefield'le sinemalara gitme konusunda gösterdiği azmi karşılığında benden bir otomobil istiyor, muhtemelen bir de şoför, belki de bir de uçak. Sen bunları ancak..."

Az sonra, birtakım diplomatik girişimler sonucu, Ted Verona'nın ağzından aslında akşam sadece Armory'ye, kedi köpek gösterisini izlemeye gideceğini almayı başardı. O halde, Ted'in planına göre Verona arabayı Armory'nin karşısındaki şekerci dükkânının önüne park edecek, kendisi de oradan alacaktı. Araba anahtarının bırakılması, deponun dolu olmasıyla ilgili ustaca düzenlemeler yapıldı; yüce Otomobil Tanrısının sadık kulları, yedek lastik üzerindeki yama ve kayıp kriko için dualar ettiler.

Ateşkesin sona ermesiyle, Ted Verona'nın arkadaşları için "yaygaracılar çetesi; burnu havada, çenebaz sahtekârlar" ifadelerini kullandı; Verona da Ted'in arkadaşlarının "iğrenç, taklitçiler alayı ve korkunç, cırtlak, cahil küçük kızlar" olduğunu belirtip ekledi: "Sigara içmen iğrenç, vesaire vesaire ve bu sabahki kıyafetin tam evlere şenlik; düpedüz mide bulandırıyor."

Ted büfenin pahlanmış alçak aynasında kendini görecek biçimde yerleşti, cazibesine bakıp sırıttı. Old Eli Togs'un en son ürettiği takım elbisesi, altına göz alıcı taba rengi botlar giydiği yüksek belli, dar ve kareli pantolonu vücudunu sımsıkı sarıyor, pantolon askısı sırtında tutturulmamış olarak duruyordu. Atkısı siyah ipekten koca bir tomardı adeta. Lepiska saçları özenli, arkaya doğru taranmıştı. Okula giderken kürek palasını andıran uzun siperli kasketini takardı. En gurur verici olan ise para biriktirerek, yalvararak, bin bir dalavere çevirerek sahip olduğu yeleğiydi; kiremit kırmızısı benekleri, müthiş uzun puanları olan açık kahverengi, gerçek bir takım elbise yeleğiydi. Yeleğinin etek uçlarına okul, sınıf ve dernek rozetlerini takmıştı.

Bunların hiçbirinin önemi yoktu. Esnek, çevik ve al yanaklıydı; (müstehzi olduğunu düşündüğü) gözleri samimi ve hevesliydi. Ama çok nazik olduğu söylenemezdi. Zavallı tıknaz Verona'ya el sallayarak ağır ağır konuştu: "Evet sanırım oldukça komiğiz ve iğrenciz, yeni kravatımız da lekeli."

Babbitt bağırdı: "Kesinlikle! Bu arada, kendine hayran olurken, ağzındaki yumurtanın birazını silsen, yakışıklılığına katkısı olabilir."

Büyük Savaşların en büyüğünün, ki bu aile savaşıydı, anlık galibi Verona kıkırdadı. Ted ona umutsuzca baktı, sonra da Tinka'ya avazı çıktığı kadar bağırdı: "Tanrı aşkına bırak! Bir kâse şeker boşalttın mısır gevreğinin üstüne!"

Verona ve Ted gidip Tinka yukarı çıkınca, Babbitt karısına homurdandı: "Doğrusu, çok hoş bir aile! Tamam,

ben de kuzu sayılmam, tamam bazen kahvaltıda çok sert ve aksi olabiliyorum ama bunların durmadan laf ebeliği yapmalarına gerçekten katlanamıyorum. Yemin ederim, başımı alıp birazcık huzur bulacağım bir yerlere gidesim var. Bütün ömrünü çocuklarına bir şans ve doğru dürüst bir eğitim vermek için harcadıktan sonra, onların durmadan sırtlanlar gibi dalaştığını görmek bezdiriyor insanı hayattan ve hiç... hem de hiç... İlginç, gazetede diyor ki... Bir dakika susmuyorlar. Sabah gazetesini gördün mü?"

"Yok canım." Yirmi üç yıllık evlilikleri boyunca sabah gazetesini kocasından önce olsa olsa altmış yedi kez görmüştü Bayan Babbitt.

"Bir sürü haber. Güneyde korkunç büyüklükte bir hortum! Şansa bak, öyle olsun bakalım. Ama bu muhteşem! Bu adamlar için sonun başlangıcı! New York Meclisi sosyalistleri tamamen yasadışı ilan eden tasarıyı geçirmiş! Ve New York'ta asansörcüler grevdeymiş ve üniversite öğrencileri alıyormuş yerlerini. İşte bu! Ve Birmingam'daki toplu eylemde şu provokatör Mick'in, De Valera denen şu adamın sınır dışı edilmesini talep etmişler. Yerden göğe kadar hakları var vallahi! Tüm bu provokatörlere Almanlar altınla ödeme yapıyor zaten. Ve bizim ne İrlandalılarla ne de herhangi bir başka yabancı hükümetle işimiz olur. Kesinlikle uzak duruyoruz. Ve Rusya'dan gelen bir başka doğrulanmış söylentiye göre Lenin ölmüş. Bence sorun yok. Zaten neden gidip o Bolşevik herifleri atmıyoruz oradan anlamıyorum."

"Öyle," dedi Bayan Babbitt.

"Ve burada diyor ki adamın biri iş tulumuyla belediye başkanlığı görevine resmen başlamış... aynı zamanda vaizmiş kendisi! Ne diyorsun buna?"

"Saçmalık! Yani!"

Bir duruş aradı ama ne Cumhuriyetçi, ne Presbiteryen, ne Elk, ne de emlak komisyoncusu olarak vaiz-belediye başkanları hakkında hazır bir doktrin bulabildi, bu durumda

sadece homurdandı ve devam etti. Karısı onu anlıyormuş gibi görünüyor ama hiç dinlemiyordu. Sonra başlıklara, sosyete sütunlarına ve büyük mağazaların reklamlarına göz atardı nasıl olsa.

"Şunu duymuş muydun? Charles McKelvey her zamanki gibi 'yüksek' sosyetenin göz bebeği: Dün gece için şu yağcı kadın gazeteci bak ne yazmış:

> Bay ve Bayan Charles L. McKelvey'nin konaklarının seçkin ve konuksever ortamında dün geceki eğlencenin bir parçası olma onuruna erişen yüksek, hem de en yüksek sosyete bugüne kadar böyle şımartılmamıştı. Royal Ridge'i taçlandıran dikkate değer manzaralardan birini oluşturan ferah çimenliklerin ve peyzaj uygulanmış bahçenin içinde yer alan, kudretli taş duvarları ve dekorasyonuyla ünlü geniş odalarına karşın keyifli ve samimi ortamıyla evlerinin kapıları dün akşam Bayan McKelvey'nin Washington'dan saygın misafiri Bayan J. Sneeth onuruna verilen parti için ardına kadar açıldı. Devasa boyutları sayesinde mükemmel bir balo salonuna dönüşen büyük salonun ahşap zemini üzerindeki büyüleyici gösteri parlak yüzeye yansıyordu. Buna karşılık, büyük kütüphanede muhteşem şöminenin önünde ya da oturma odasının konforlu koltuklarında, loş lambalar altında incir çekirdeğini doldurmayan mahrem sohbetlerin dayanılmaz cazibesi ve de hatta isteyenler için bilardo odasında Cupid ve Terpsichore sponsorluğunda gerçekleşen oyunlardan birinde hünerlerini gösterme fırsatı dans keyfini gölgede bıraktı."

Advocate-Times gazetesinin meşhur sosyete haberleri editörü, Bayan Elnora Pearl Bates'in mükemmel üslubunda bundan çok daha fazlası vardı. Ama Babbitt daha fazla tahammül edemedi. Homurdandı. Gazeteyi buruşturdu. Başladı söylenmeye: "Yenir yutulur gibi değil! Yiğidi öldür hakkını ver. Biz üniversitedeyken Charley McKelvey herhangi birimiz kadar parasızdı ama temiz bir milyon dolar

kazandı müteahhitlikten. Üstelik bunu yaparken de belediye meclisi üyeleri kadar dürüst davrandı ve belediye meclisine gereğinden fazla para yedirmedi. Ve evi gerçekten güzel, hoş öyle kudretli duvarları yok ve ona mal olduğu gibi dokuz bin etmez. Ama Charley McKelvey ve onun 'hadi şerefe' organizasyonları hakkında sanki Vanderbilt'lerinkinin yanına yanaşabilirmiş gibi konuşulması beni çileden çıkarıyor!"

Bayan Babbitt, çekine çekine, "Yine de evlerinin içini görmek isterdim. Çok hoş olmalı. Hiç girmedim," dedi.

"Ben girdim! Pek çok... bir iki kez. Akşam Chaz ile iş anlaşmaları konusunda konuşmak için. Çok da ahım şahım değil. O haydut çetesiyle akşam yemeğine gitmek istemezdim oraya. Üstelik bahse girerim ayağına giyecek donu olmadığı halde, bütün parasını fraklara yatıran o gösteriş meraklısı züğürtlerin bazılarından çok daha fazla kazanıyorum ben! Ha! Buna ne diyorsun?"

Bayan Babbitt her nasılsa, *Advocate-Times*'ın emlak ve inşaat haberleri sütununa ilgi göstermedi.

> Ashtabula Caddesi, 496 – J. K. Dawson,
> Thomas Mullally, 17 Nisan, 15.7 X 112.2,
> İpotek değeri: 4000 $ .....

Ve bu sabah Babbitt onu rehine verilmiş makineler, kayda geçirilmiş ipotekler ve ihalelerle eğlendiremeyecek kadar huzursuzdu. Ayağa kalktı. Karısına bakarken kaşları her zamankinden daha dağınık görünüyordu. Birden yeniden konuşmaya başladı:

"Evet, belki McKelvey'ler gibi insanlarla temas halinde olmamamız utanç verici. Bir akşam yemeğe çağıralım. Aman neyse, onları düşünerek değerli zamanımızı harcamayalım. Üstelik bizimkilerle o para babalarından çok daha eğlenceli zaman geçiriyoruz. Senin gibi gerçek bir insanı Lucile McKelvey gibi nevrotik tiplerle karşılaştır; kendine entelek-

tüel süsü vererek konuşmalar, tavus kuşu gibi giyinmeler! Sen bir tanesin tatlım."

Bu yumuşak tavırlarını bir yakınmayla örtbas etti: "Bu arada, Tinka'nın habire gidip o zehirli çikolatalı şekerlemelerden yemesine bir daha izin verme. Tanrı aşkına, sindirim sistemine zarar vermesine engel ol. Demedi deme, insanlar farkında değil ama iyi bir sindirim sistemi ve düzenli alışkanlıklara sahip olmak çok önemli. Her zamanki saatte evde olurum sanırım."

Karısını öptü –gerçek bir öpücük sayılmazdı– hareketsiz dudaklarını onun soluk yanağına değdirdi sadece. Aceleyle garaja giderken söyleniyordu: "Tanrım ne aile ama! Ve şimdi milyoner takımı ile takılmıyoruz diye Myra kafayı takacak bana. Ya Rabbi, bazen çekip gideyim diyorum. Ofisteki endişeler ve detaylar da cabası. Ve asabileşiyorum... istemeden ama gerçekten... Fena halde yoruldum!"

3. Bölüm

I

Zenith'te yaşayan en müreffeh yurttaşlar gibi Babbitt için de arabası şiir ve trajedi, aşk ve kahramanlık demekti. Büro korsan gemisi ise, araba kıyılarda yaptığı tehlikeli gezintiler demekti.

Gündelik büyük krizlerden hiçbiri motoru çalıştırmaktan daha heyecanlı değildi. Soğuk sabahlarda yavaştı; uzun, huzursuz, vınlardı marş motoru. Ve bazen silindir tapalarına eter damlatmak zorunda kalırdı, öğle yemeğinde bunun damla damla kaydını tutması, her bir damlanın maliyetini hesap etmesi çok iğinçti.

Bu sabah bir şeylerin ters gideceğine dair karamsar biçimde hazırlıklıydı. Marş sorunsuz kavrayınca bozuldu neredeyse; üstelik araba çamurluk darbeleriyle göçmüş ve çizilmiş kapı çerçevesine de sürtünmeden çıkabilmişti garajdan. Kafası karışmıştı. "Günaydın!" diye seslendi Sam Doppelbrau'ya niyetlendiğinden daha cana yakın bir tavırla.

Babbitt'in Hollanda koloni tarzındaki yeşil-beyaz evi Chatham Road'daki üç binadan biriydi. Solunda seçkin bir banyo aksesuarları toptancı firmasının yazmanı, Samuel Doppelbrau'nun konutu vardı. Onunki mimari açıdan bir iddiası olmayan konforlu bir evdi; kısacık bir kulesi, geniş

verandası olan parlak yumurta sarısı boyalı büyük bir tahta kutu. Babbitt, Bay ve Bayan Doppelbrau'yu "Bohem" oldukları gerekçesiyle onaylamazdı. Evlerinden gece yarısı müzik sesi ve müstehcen kahkahalar gelirdi; kaçak viski ve hızlı araba gezintileriyle ilgili dedikodular dolaşırdı mahallede. "Bağnaz değilim, insanların ara sıra bir iki tek atmasına bir diyeceğim yok ama iş Doppelbrau'ların yaptığı gibi durmadan olay çıkarmaya, üstelik de bu olayların yanlarına kâr kalmasına gelince, işte bunu kaldıramıyorum!" sözlerini sabırla tekrarladığı, tartışmayla geçen sayısız keyifli akşam sunmuşlardı Babbitt'e.

Babbitt'lerin diğer tarafında, alt duvarları kırmızı goblen tuğladan, kurşun kaplama bir cumbanın süslediği, üst duvarları püskürtme kil gibi soluk sıvayla kaplı, çatısı kırmızı kiremitten tam anlamıyla modern evde Dr. Howard Littlefield yaşıyordu. Littlefield mahallenin Büyük Bilim İnsanı'ydı; bebekler, yemek pişirme ve otomobiller hariç, dünya üzerinde var olan her şey üzerine otoriteydi kendisi. Blodgett College'dan mezundu ve Yale'den ekonomi doktorası vardı. Zenith Tramvay Şirketi'nin işe almalardan sorumlu yöneticisi ve reklam müdürüydü. On saat içinde, belediye meclisinin ya da eyalet meclisinin önüne çıkar, tablolarla Polonya ve Yeni Zelanda'dan örnekler vererek Tramvay Şirketi'nin halkı sevdiğini ve çalışanlarının üzerine nasıl titrediğini; tüm hisselerinin dul ve yetimlere ait olduğunu ve yapmak istedikleri her şeyin sonunda kira değerlerini artırıp mal sahiplerine fayda sağlayacağını ve kiraları düşürerek fakirlere yardım edeceğini mutlak surette ispatlayabilirdi. Zaragoza Muharebesi'nin tarihini, "sabotaj" kelimesinin anlamını, Alman markının geleceğini, *hinc illae lachrimae*'nin* çevirisini, katran ürünlerinin sayısını bilmek isteyen bütün eşi dostu ona başvururdu. Bir keresinde, gece yarılarına

* (Lat.) İşte bu yüzden bu gözyaşları. (ç.n.)

kadar hükümet raporlarındaki tablo ve dipnotları ya da en son çıkan kimya, arkeoloji ve deniz biyolojisi kitaplarını (yazarların hatalarına gülerek) okuduğunu itiraf ederek Babbitt'i huşu içinde bırakmıştı.

Fakat Littlefield'in en değerli yanı, manevi alanda örnek bir şahsiyet olmasıydı. Olağanüstü bilgi hazinesine karşın, tam bir Presbiteryen, George Babbitt kadar sıkı bir Cumhuriyetçiydi. İşadamlarını imana getirirdi. Sadece ihtiraslı sezgilerine dayanarak kendi sistemlerinin, endüstri alanındaki yöntemlerinin mükemmel olduğunu düşünenlere, tarihten, ekonomiden ve ıslah olmuş radikallerin itiraflarından yararlanarak bunu kanıtlardı.

Babbitt böyle bilge bir adamın komşusu olmaktan ve Ted'in Eunice Littlefield'le yakınlığından gerçekten bir hayli gurur duyardı. On altı yaşındaki Eunice, film yıldızlarının maaşları ya da yaşları bir yana, istatistiklerle hiç ilgilenmezdi, ama –Babbitt'in kesinkes ifade ettiği gibi– "babasının kızıydı".

Sam Doppelbrau gibi vurdumduymaz bir adam ile Littlefield gibi hoş bir karakter arasındaki fark görünüşlerine de yansırdı. Doppelbrau kırk sekiz yaşında bir adam için rahatsız edici bir şekilde gençti. Şapkasını başının arkasına takardı ve kırmızı suratı anlamsız kahkahalarıyla kırışırdı. Ama Littlefield kırk iki yaşında bir adama göre yaşlıydı. Uzun boylu, irikıyım bir adamdı. Sarı metal çerçeveli gözlüğü uzun suratının kıvrımlarına gömülürdü; saçları arkaya doğru yapıştırılmış yağlı kara bir öbekti; zorla nefes alıp vererek, gürleyerek konuşurdu; akademik onur nişanı Phi Beta Kappa puanlı siyah yeleğinin üzerinde parlardı; eski pipolar gibi kokardı; bütüne bakıldığında matemdeki bir baş vaiz havası vardı. Emlak komisyonculuğu ve banyo gereçleri toptancılığına mukaddes bir hava katardı.

Bu sabah evinin önünde, kaldırımın kenarı ile geniş beton kaldırım arasındaki çim park yerini teftiş ediyordu. Bab-

bitt arabasını durdurdu, dışarı sarkarak "Günaydın," diye seslendi. Littlefield, bir ayağı marşpiyede arabaya dayandı.

"İyi sabahlar," dedi Babbitt günün –bu kadar erken katiyetle yasak olan– ikinci purosunu yakarken.

"Evet, müthiş güzel bir sabah," dedi Littlefield.

"Bahar kapıda."

"Evet, bahar geldi bile, dosdoğru," dedi Littlefield.

"Akşamlar hâlâ soğuk oluyor yine de. Birkaç battaniye gerekti sundurmada dün gece."

"Evet, hiç de öyle ılık bir hava yoktu dün gece," dedi Littlefield.

"Bundan böyle o kadar soğuk olacağını sanmıyorum ama."

"Hayır, yine de Montana, Tiflis'te kar vardı dün," dedi Âlim, "üç gün önce Batıdaki tipiyi hatırlarsın... Colorado, Greeley'de yetmiş beş santim kar... iki yıl önce de Zenith'te nisanın yirmi beşinde kar fırtınası çıkmıştı."

"Sahi mi! Söylesene mirim, Cumhuriyetçi adaya ne diyorsun? Kimi aday gösterecekler başkanlığa? Sence de zaman gerçek bir iş yönetimi gerektirmiyor mu artık?"

"Bence ülkenin en önemli ihtiyacı, işlerin iyi, sağlam, işletme yönetir gibi yürütülmesi. İhtiyacımız olan şey... iş yönetimi!" dedi Littlefield.

"Bunu duyduğuma sevindim! Bunu duyduğuma kesinlikle sevindim! Bu konuda ne düşündüğünü bilmiyordum, tüm o üniversitelerle bağlantıların falan, böyle düşündüğüne sevindim. Ülkenin ihtiyacı olan... tam da bu kritik noktada... ne bir üniversiteli başkan, ne de dışişlerini çok fazla kurcalamak, bize şöyle hatırı sayılır bir dönüşüm sağlayacak şey, iyi... sağlam... ekonomik... iş... yönetimi."

"Evet, genelde göz ardı ediliyor, Çin'de bile okullular alaylılara yol veriyor, bunun ne anlama geldiğini biliyorsun muhakkak."

"Ciddi misin! Güzel, güzel!" diye dünyanın gidişatıyla ilgili olarak çok daha sakin ve çok daha mutlu, derin bir nefes aldı Babbitt. "İyi ki durdum da biraz sohbet ettik. Sanırım artık işe gidip bir iki müşteri kazıklasam iyi olacak. Hoşça kal dostum. Akşam görüşürüz. Hoşça kal."

II

Çok emek vermişlerdi buraya bu güvenilir yurttaşlar. Çiçekli Tepeler'in parlak çatıları, kusursuz çim alanları ve müthiş konforuyla üzerinde yayıldığı tepe, yirmi yıl önce karaağaç, akçaağaç ve meşe ağaçlarıyla kaplı boş bir araziydi. Tamı tamına belirlenmiş sokaklar boyunca hâlâ birkaç boş ağaçlık alan ve eski bir meyve bahçesinden geriye kalan kısım vardı. Çok güzeldi bugün; elma ağaçlarının dallarında taze yapraklar yeşil alevli fenerler gibi yanıyordu. Kiraz ağaçlarının ilk çiçekleri minik derenin yüzeyinde titreşiyor, nar bülbülleri yaygara koparıyordu.

Babbitt toprak kokusunu içine çekti, histerik nar bülbüllerine, yavru kedilere ya da komik bir filme güler gibi güldü. Kahverengi, yumuşak ve düzgün şapkası, çerçevesiz gözlüğü, içtiği kalın purosuyla besili bir adam, yarı banliyöye ait ağaçlıklı bir yolda, altında iyi bir arabayla ofise giden kusursuz bir yönetici görüntüsü veriyordu. Ama içinde kendi mahallesine, kendi şehrine, kendi zümresine duyduğu gerçek sevginin tutkusu vardı. Kış bitmiş; inşaat zamanı, gözle görünür büyüme zamanı gelmişti; Babbitt için zaferdi bu. Sabahki depresyonundan kurtulmuştu; kahverengi pantolonu bırakıp benzin almak için Smith Caddesi'nde durduğunda yanakları neşeyle pembeleşmişti.

Seremoniye olan aşinalığı onu canlandırmıştı: Uzun kırmızı demirden gaz pompası, delikli tuğla ve kırmızı kilden tamirhane, en göz alıcı aksesuarlarla –parlak kılıflar, tertemiz porselen kaplamalı bujiler, altın ve gümüş rengi lastik zincirleri– donatılmış vitrin. Ona hizmet vermek üzere dı-

şarı çıkan tamircilerin en pisi ama en yeteneklisi Sylvester Moon'un dostane karşılaması iyice havaya soktu Babbitt'i. "Günaydın Bay Babbitt!" dedi Moon ve Babbitt kendini meşgul bir araba tamircisinin bile adını hatırladığı önemli bir kişi gibi hissetti; ne de olsa o külüstür arabalı çulsuzlardan biri değildi. Otomatik tuşlamadaki, sayacın galon galon atmasındaki ustalığa hayran oldu; üzerinde "Zamanında doldur yolda kalma – benzin bugün 31 sent" yazan tabeladaki zekâya hayran oldu; depoya dolarken benzinin çıkardığı ritmik şarıltıya, Moon'un kolu çevirirkenki mekanik düzenliliğe hayran oldu.

"Ne kadar koyalım bugün?" diye sordu Moon. Tavrında, uzman bir kişinin serbestliği, samimi bir hoşbeşin cana yakınlığı, Babbitt gibi toplumda ağırlığı olan bir adama yönelik saygı, bunların hepsi bir aradaydı.

"Doldur," dedi Babbitt.

"Kim olur sizce Cumhuriyetçilerin adayı, Bay Babbitt?"

"Tahminde bulunmak için henüz çok erken. Ne de olsa daha bir ay, iki hafta... yoo üç hafta... neredeyse daha üç hafta olmalı aşağı yukarı... eh Cumhuriyetçilerin kongresine altı haftadan fazla var, bence açık fikirli olmalı ve adayların tümüne bir şans vermeli... hepsine iyice bakıp ölçüp biçmeli ve dikkatli karar vermeli."

"Haklısınız, Bay Babbitt."

"Ama size söyleyeyim... benim duruşum dört yıl önce de aynıydı, sekiz yıl önce de, dört yıl sonra da aynı olacak... ve evet sekiz yıl sonra da! Herkese söylediğim ve genel olarak anlaşılmayan şu ki, önünde sonunda ihtiyacımız olan iyi ve sağlam bir iş yönetimi!"

"Vallahi doğru!"

"Şu ön lastikler nasıl görünüyor sana?"

"İyi! İyi! Herkes arabasına sizin gibi baksa, tamirhanelere iş kalmaz."

"Çabam o yönde ve biraz da anlıyorum lastikten." Babbitt borcunu ödedi, doğal olarak "Üstü kalsın," dedi ve tam bir kendinden hoşnutluğun verdiği coşkuyla bastı gaza. İyi Samiriyeli edasıyla, tramvay bekleyen kılığı kıyafeti düzgün bir adama seslendi: "Götüreyim isterseniz!" Adam arabaya binerken, Babbitt sözde alçakgönüllü bir tavırla "Direkt şehir merkezine mi?" diye sordu. "Ne zaman tramvay bekleyen birini görsem, arabama alma alışkanlığı edindim; tabii ki otlakçı gibi görünmüyorsa."

"Keşke daha çok kişi otomobili konusunda sizin kadar cömert olsa," dedi yardımseverlik kurbanı adam mecburen.

"Yo, hayır, hiç de cömertlik meselesi değil. Doğrusu... daha geçen akşam söylüyordum oğluma... bu dünyadaki iyi şeyleri komşularıyla paylaşmak insanın görevidir, ama sadece kendini düşünen faydasızların ortalarda hayırseverim diye dolaşıp kendini övmesi beni çileden çıkarıyor."

Kurbanın ne cevap vereceğini bilemiyor gibi bir hali vardı. Babbitt gürlercesine konuşmaya devam etti:

"Şirket bu tramvay hatlarında bize çok yetersiz bir hizmet sunuyor. Yedi dakikada bir Portland Road tramvayı olması saçma. İnsan fena halde üşür soğuk kış sabahında, sokağın köşesinde beklerken rüzgâr iliklerine işler."

"Doğru! Tramvay Şirketi pek önemsemiyor bize verdiği hizmetin niteliğini. Bir yaptırım olmalı."

Babbitt panikledi. "Ama yine de, tüm sorumluluğu Tramvay Şirketi'ne atmak ve hangi zorluklar altında çalıştıklarını görmezden gelmek de doğru olmaz; belediyeye devredilmesini isteyen sersemler mesela. Bu işçilerin şirkete yüksek yevmiye için baskı yapması resmen suç ve tabii ne oluyor, yük yedi sent bilet ücreti ödemek zorunda kalan senin benim omuzlarımızda! Aslında, düşünecek olursak, bütün hatlarda fevkalade hizmet veriyorlar."

"Yani..." dedi adam sıkıntıyla.

"Müthiş güzel bir sabah," dedi Babbitt. "Bahar geliyor."

"Evet resmen bahar."

Kurban hiç de yaratıcı değildi, ince bir zekâsı da yoktu. Babbitt büyük bir sessizliğe bürünerek, kendini tramvayla yarışa; aniden hızlanıp, tramvayı yakalamaca, tramvayın sarı kenarıyla park halindeki arabaların arasından hızla geçmece oyununa; bu çok özel, yürek isteyen oyuna verdi.

Ve tüm bu zaman boyunca, Zenith'in güzelliğinin farkındaydı. Haftalardır müşterilerden ve rakip emlakçıların sinir bozucu Kiralık tabelalarından başka bir şey görmemişti gözü. Bugün nedeni belirsiz bir kırıklık ve keyifsizlik vardı üzerinde, gergin sinirleri yüzünden bir kızıyor, bir seviniyordu ve bugün ilkbaharın ışığı öyle hoştu ki kafasını kaldırdı ve gördü.

Bürosuna giden tanıdık yolda, geçtiği her yeri bir başka beğendi. Bungalovlar, çalılıklar ve Çiçekli Tepeler'e giden dolambaçlı yollar. Smith Caddesi'ndeki tek katlı dükkânlar, cam levhaların ve yeni sarı tuğlaların parıltısı; East Side'da oturan ev hanımlarının daha acil ihtiyaçlarını karşılamak için manavlar, çamaşırhaneler ve eczaneler. Dutch Hollow'daki pazaryerleri, oluklu sac ve çalıntı kapılardan yapma barakalar. Sinema filmleri, pipo tütünü ve talk pudrası reklamlarıyla kaplı, kızıl saçlı ilahelerin süslediği, üç metre yükseklikte reklam panoları. Dokuzuncu Cadde boyunca derme çatma tamirhanelerin, ucuz apartman dairelerinin, şık ve nazik Athens'lilerin meyve tezgâhları arasında sıkışmış, çamurlu patikaları ve paslanmış çitleriyle pansiyonlara dönüştürülmüş kirli çamaşırlar içindeki yaşlı züppeleri andıran eski "malikâneler". Demiryolu boyunca yüksek su depoları ve yüksek çatılar; konsantre süt, karton kutu, aydınlatma aksesuarları, otomobil üreten fabrikalar. Sonra iş merkezi, aniden yoğunlaşan trafik, yolcularını indiren tıkış tıkış tramvaylar, mermer ve parlak granitten yüksek kapılar.

Zenith büyüktü... Babbitt'in de büyük olan her şeye saygısı vardı; dağlar, mücevherler, adaleler, servet ya da kelimeler. Bahar sarhoşu olduğu şu dakikalarda Zenith'in yoğun duygular besleyen âşığıydı. Fabrikaların yayıldığı banliyöleri, garip bir biçimde aşınmış kıyılarıyla Chaloosa Nehri; kuzeyde, yer yer meyve bahçelerinin bulunduğu Tonawanda Tepeleri, hayvancılık yapılan çimenlik alanları, büyük ağılları, sakin hayvan sürüleri geldi aklına. Yolcusunu indirir indirmez haykırdı: "Tanrım harika hissediyorum bu sabah!"

III

Günün en az arabayı çalıştırmak kadar önemli bir başka eylemi de büroya girmeden önce arabayı park etmekti. Oberlin Bulvarı'ndan Üçüncü Cadde'ye dönerken, park halindeki arabaların arasında boş bir yeri uzaktan gözüne kestirdi. Az önce başka bir sürücünün girdiği boşluğu kıl payı kaptırınca sinirlenmişti. Az ileride bir başka araba çıkıyordu ve Babbitt yavaşladı, arkadan sıkıştıran arabalara elini kaldırdı, yaşlı bir kadının ilerlemesi için heyecanlı el kol hareketleri yaptı, yandan sıkıştıran kamyoneti savdı. Ön tekerlekleri öndeki arabanın çelik tamponuna denk getirip durdu, direksiyona sarıldı hararetle, geri geri gitti ve elli santimden az alanda yaptığı manevralarla kaldırım hizasına getirdi arabayı. Ustalık gerektiren yiğitçe bir maceraydı bu. Kendinden memnun hırsız kilidini taktı ön tekerleğe ve caddenin karşı tarafına geçip Reeves Binası'nın zemin katındaki emlak bürosuna yöneldi.

Reeves Binası yangına bir taş kadar dayanıklı, bir daktilo kadar randımanlı, sarı kalıp tuğladan; net, dik ve sade çizgileri olan on dört katlı bir binaydı. Avukatlık büroları, doktor muayenehaneleri, makine, zımpara taşı, tel örgü, maden stokları komisyoncularının ofisleriyle doluydu. Altın sarısı tabelaları ofislerin camlarında parlardı. Sü-

tunlu giriş gösterişli olamayacak kadar modern, ağırbaşlı ve sadeydi. Binanın Üçüncü Cadde'ye bakan tarafında Western Union Telgraf Bürosu, Blue Delft Şekercisi, Shotwell Kırtasiye ve Babbitt-Thompson Emlak ve Gayrimenkul Şirketi vardı.

Babbitt bürosuna müşteriler gibi caddeden girebilirdi, ama binanın koridorundan geçip arka kapıdan girince daha bir ait hissediyordu kendini oraya. Bu sayede, köylülerin selamını alabiliyordu.

Reeves Binası'nın koridorlarını dolduran tanımadığı küçük insanların –asansörcüler, kapı görevlileri, tamirciler, bina sorumlusu, gazete ve sigara büfesini işleten karanlık görüntülü aksak adam– şehirde ikamet etme ihtimalleri yoktu. Dar bir vadide yaşayan, yalnız birbirleriyle ve binayla ilgilenen kırsal bölge insanlarıydılar. Onların anacaddesi, taş zemini, sunturlu mermer tavanı ve dükkânların iç taraftaki vitrinleriyle giriş koridoruydu. Bu caddedeki en canlı nokta, Reeves Binası Berber Salonu'ydu, ancak burası aynı zamanda Babbitt için sıkıntı kaynağıydı. Kendisi Thornleigh Oteli'ndeki parıltılı Pompeili Berber Salonu'nun müşterisiydi ve ne zaman Reeves'deki salonun önünden geçse –her gün on kez, yüz kez– kendi mahallesine ihanet ediyormuş gibi hissederdi.

Mal sahiplerinden biri olarak, köylülerin saygılı selamlarını alarak bürosuna doğru yürüdü, sabahın tüm ahenksiz seslerine kulak tıkayarak, huzur ve vakarla.

Ardından hemen sesler yeniden duyulmaya başladı.

Emlak danışmanı Stanley Graff, müşteriyi kıvama getiren kararlı tavırdan acınası biçimde yoksun, telefonla konuşuyordu: "Şöyle ki, sanırım elimde size tam uygun bir ev var... Percival Evi. Linton'da... Aa, gördünüz demek. Nasıl buldunuz?.. Ha?.. Ah," dedi nasıl devam edeceğini bilemeden. "Ah tamam, anladım."

Babbit büronun arka tarafındaki meşe ve buzlu camdan yarı bölme şeklindeki, bir kafesi andıran özel odasına yürürken, satış yapabileceğine inanan çalışanlar bulmak ne kadar zor, diye düşündü.

Ofiste Babbitt ve ofise ara sıra uğrayan ortağı ve kayınpederi, Henry Thompson hariç, dokuz çalışan vardı. Bu dokuz kişi, sigara ve bilardo düşkünü gençten bir adam olan emlak danışmanı Stanley Graff; kiraları toplayan ve sigorta pazarlayan, genel hizmetlerden sorumlu ihtiyar Mat Penniman –çökmüş, sessiz, neşesiz; azametli Brooklyn'de kendine ait bir ofise sahip, işinde çok iyi olduğu söylenen bir emlakçı–; Glen Oriole arazi ıslah projesinde konut pazarlamacısı Chester Kirby Laylock –ipeksi bıyıkları ve büyük bir ailesi olan şevkli bir adam–; seri ve gayet hoş bir hanım stenograf, Bayan Therasa McGoun ve yapılı, yavaş, çalışkan muhasebeci ve dosya memuru Bayan Wilberta Bannigan'dı; ayrıca dört adet serbest, komisyonla yarı zamanlı çalışan emlak danışmanı vardı.

Babbitt kendi kafesinden ana ofise bakarken, "McGoun iyi bir stenograf, keskin bir zekâsı var, ama Stanley Graff ve diğer aylaklar..." diye kederlendi. Büronun ağır havası bahar sabahının verdiği hazzı boğmuştu.

Normalde severdi büroyu, hoşnut bir şaşkınlıkla bu kadar hoş bir şeyi yapsam yapsam ben yapmışımdır diye takdir ederdi. Normalde tertemiz, yeni olması ve bitmeyen koşuşturma onu teşvik ederdi; ancak bugün yavan geliyordu; banyoyu andıran karo döşeli zemin, turuncumsu sarı renk tavan, kalın alçı duvarlarda asılı soluk haritalar ve vernikli meşe sandalyeler, büro masaları ve haki renge boyalı çelik dosya dolapları. Boş durmanın ve eğlenmenin alenen günah olduğu çelikten bir mabet, bir mezardı büro.

Yeni su soğutucu bile onu tatmin etmedi! En iyisiydi oysa, en son teknoloji ve doğru tasarım. Çok para verilmişti

(bu, başlı başına değerli bir özellikti). Yalıtımlı fiber buzluğu ve porselen su haznesi (hijyen garantili), damlatmayan, tıkanmayan, hijyenik musluğu ve sarının iki ayrı tonunda süslemeleri vardı. Su soğutucusunun üzerinde durduğu sonu gelmeyen karo zemine baktı ve kendi kendine Reeves Binası'nın hiçbir kiracısında bundan pahalısının bulunmadığından emin oldu, ama bu durumun ona sağladığı sosyal açıdan üstünlük duygusunu yeniden yakalayamadı. Tuhaf bir şekilde homurdandı: "Alıp başımı ormana gitmek isterdim. Bütün gün aylaklık yapmak. Bu gece yine Gunch'lara gidip, poker oynasam, dilediğim kadar küfür etsem ve on dokuz bin şişe bira içsem."

İç çekti, mektuplarını okudu; "Bağyangoun," diye seslendi, "Bayan McGoun" demekti bu ve başladı mektup yazdırmaya.

İlk mektubunun kendi ağzından çıkan versiyonu şöyleydi:

"Omar Gribble'a, bürosuna yollayın Bayan McGoun, yirmisi tarihli mektubuna cevap olarak diyelim ki, bana bak Gribble, korkarım bu şekilde müteredditt kalmaya devam edersek, Allen satışını kaçıracağız doğal olarak. Daha geçen gün Allen'ı sıkıştırdım ve zannederim, an itibarıyla garanti verebilirim ki... yok, yok, değiştir bunu; tecrübeyle sabittir ki bence tamamdır, yani anlaşmaya, parasal durumuna baktım, gayet iyi... bu olmadı, Bayan McGoun, bir iki cümle kur bu cümleden mecbur kalırsan, nokta ve yeni paragraf.

Kendisi özel prorasyon anlaşmasına son derece istekli, etkilendim, üstelik adım gibi eminim ki konut sigortasını ödemeye razı etmek de zor olmayacak, demem o ki hadi artık harekete geçelim... yok şöyle diyelim: Hadi artık işe girişelim... yok tamam, yeter... bu cümleleri daha iyi bağlayabilirsin daktilo ederken Bayan McGoun... saygılarımla, falan filan."

Bu da mektubunun aynı gün öğleden sonra Bayan McGoun daktilo ettikten sonraki hali:

BABBITT-THOMPSON GAYRİMENKUL ŞTİ.
Her Keseye Uygun Ev
Reeves Binası, Oberlin Bulvarı & 3. Cadde
Zenith

Omar Gribble
376 North American Building,
Zenith

Sayın Bay Gribble,

Ayın yirmisinde gönderdiğiniz mektubunuza cevaben, söylemeliyim ki korkarım bu şekilde müştereddit kalmaya devam edersek Allen satışını haliyle kaçıracağız. Daha geçen gün, Allen'ı iyice sıkıştırdım ve doğrudan konuya girdim. Gördüm ki bu satışı yapmak istiyor. Parasal durumuna da baktım, gayet iyi olduğunu gördüm.

Kendisi özel prorasyon anlaşmasına son derece istekli, üstelik adım gibi eminim ki konut sigortasını ödemeye razı etmek de zor olmayacak.

Bir an evvel harekete geçelim!

Saygılarımla

Babbitt mektubu okuyup imzaladı, işletme mezunu olmanın verdiği böyle akıcı mektup yazma becerisiyle: "Güzel bir mektup oldu, çok net ve anlaşılır. Ne diye... McGoun'a üçüncü bir paragraf olsun dememiştim! Keşke dikte ettiklerimi düzeltmeye çalışmaktan vazgeçse! Ama asıl anlamadığım şu: Acaba Stan Graff ya da Chet Laylock neden böyle bir mektup yazamıyor? Okuyanı yerle bir edecek!"

O sabah dikte ettiği en önemli şey, iki haftada bir teksir makinesiyle çoğaltıp binlerce "müstakbel müşteriye" gönderdikleri matbu mektuptu. Dönemin en iyi edebi tarzları; samimi sohbet şeklinde ilanlar, "satış getiren" mektup-

lar, "irade gücünü geliştirme" üzerine söylemler, müşterinin sırtını sıvazlayan firma dergileri, yeni işletmeci şairler ekolünün ağzından döküldüğü gibi özenle taklit ediliyordu bu mektupta. Babbitt ilk taslağı büyük zahmetlerle yazmıştı ve şimdi hassas ve dalgın bir şairin tonlamasıyla okuyordu.

SÖYLE DOSTUM!

Senin için müthiş bir iyilik yapabilir miyim? Gerçekten! Şaka değil! Biliyorum bir ev almak istiyorsun, öyle sadece başını sokabileceğin değil, sevgi dolu bir yuva arıyorsun karın ve çocukların için; belki de senin külüstürü park edeceğin bir baççesi de olsun istiyorsun (mutlaka b-a-ç-ç-e- diye yazın Bayan McGoun). Farkında mısın biz varız! Sizin için buradayız! Biz bu işte ustayız! Kimse bize güzel hatırımız için para vermiyor. Sana bir teklifimiz var:

Şık maun yazı masana otur ve bize ne istediğinizi anlatan bir yazı yaz, gönder. Eğer istediğini bulabilirsek, sana geri döneriz güzel haberlerle; eğer bulamazsak seni hiç rahatsız etmeyiz. Zaman kazanmak için sadece ilişikte gönderilen formu doldurman yeterli. Dilersen Çiçekli Tepeler, Silver Grove, Linton ve Bellevue'deki dükkânlar ve East Side konut bölgeleri için de form yollayabiliriz. Daima hizmetinizdeyiz.

Not – Senin için yapabileceklerimize dair birkaç ipucu. Daha bugün elimize geçen gerçek kelepir fırsatlar:

Silver Grove. – Dört odalı, California tarzı şirin bungalov; garaj; bahçesinde ağaç gölgesi; iyi muhit; kolay ulaşım. 3700 dolar, 780 dolar peşin, gerisi taksitle, Babbitt-Thompson şartları, kira öder gibi ev sahibi olun.

Dorchester. – Bu fırsat kaçmaz! İki daireli şık ev; ahşap doğrama; parke zemin; şirin gazlı şömine; büyük verandalar; koloni tarzında; ISI YALITIMLI GARAJ; pazarlıksız, 11.250 dolar.

Oradan oraya koşturmasını ve gürültü çıkarmasını, gerçekten bir şeyler yapmasını gerektirmeyen, sadece oturup düşünmekle halledebildiği dikte işi bitmişti. Babbitt döner büro sandalyesini gıcırdatarak arkasına yaslandı ve gülümseyerek Bayan McGoun'a baktı. Bir genç kız olarak onun mahcup yanaklarına düşen siyah kısa küt kesilmiş saçlarını fark etti. Yalnızlıktan ayırt edemediği bir özlem onu zaafa uğratmıştı. Kız kurşunkaleminin uzun sivri ucuyla not defterine hafifçe vurarak beklerken, Babbitt onu rüyalarındaki peri kızıyla bir tuttu. Birbirlerini tanıyan gözlerinin buluşmasının dehşetengizliğini hayal etti, korkuyla karışık bir saygıyla dudaklarına dokunduğunu hayal etti ve... o sırada kızın tatlı sesini duydu: "Başka bir şey var mı, Bay Babbitt?" "Evet, sanırım bugünlük bu kadar yeter," diye homurdandı ve ağır ağır arkasını döndü.

Düşüncelerinde kaybolsa da, aslında bundan daha fazla yakınlık olmamıştı aralarında. Sıklıkla ihtiyar Jake Offutt'un sözlerini hatırlardı: "Sakın unutma, akıllı adam kendi işyerinde ve kendi evinde aşk meşk işlerine kalkışmaz. Kesin başı derde girer. Sakın! Fakat..."

Yirmi üç yıllık evliliği boyunca her zarif ayak bileğine, her yumuşak omza huzursuzca bakmış, onları zihninde değerli saymış, ama bir kez olsun macera uğruna saygınlığını tehlikeye atmamıştı. Styles evinin duvar kâğıtlarının yenilenmesi ne kadar tutar diye hesaplarken, birden huzursuzlandı yeniden, hiçbir şey memnun etmiyordu onu ya da her şey memnuniyetsizlik nedeniydi; bu durumdan utandı, peri kızını istedi yanında.

4. Bölüm

I

Sanatsal yaratıcılık hâkimdi sabaha. Babbitt'in hazır süslü mektubundan on beş dakika sonra Glen Oriole'da rezidans satışlarından sorumlu Chester Kirby Laylock, bir satışı haber vermek için geldi ve bir de ilan verdi Babbitt'e. Babbitt koroda şarkı söyleyen, evde maça kızı ve papazkaçtı oynamaktan hoşlanan Laylock'tan hoşlanmazdı. Laylock'un tenor sesi, dalgalı kestane rengi saçları ve devetüyü fırçaya benzeyen bıyıkları vardı. "Yeni resimlerini gördünüz mü ufaklığın... küçük şeytan, ha?" dediğinde Babbitt bir aile babasının gururunu mazur gördü. Ancak Laylock'un özgüveni bir genç kızınkiyle yarışabilecek bir coşkunluktaydı o gün.

"Sanırım Glen için fıstık gibi bir ilan var elimde Bay Babbitt. Neden bu kez de şiir denemiyoruz? Doğrusunu isterseniz, çok yetenekliyimdir bu konuda. Dinleyin:

> Sefa içinde ve saraylarda
> Her nerede dolaşırsanız dolaşın
> Taze gelini bulmak sizden
> Yuvanızı bulmak bizden

Anlıyor musunuz? Hani... vardır ya. 'Evcağızım evcağızım, sen bilirsin halcağızım.' Ne der..."

"Evet, evet, tamam, tabii ki, anladım. Fakat bence daha tumturaklı ve güçlü bir şey kullanmalıyız, mesela 'Biz öncülük ederiz, diğerleri bizi takip eder' ya da 'Sonuç olarak, neden şimdi olmasın?' gibi. Elbette bence de gerektiğinde şiir, espri ve benzeri şeyler kullanmalıyız, ama Glen gibi üst sınıfa hitap eden sınırlı bir proje için daha ağırbaşlı bir yaklaşım lazım. Ne dediğimi anlıyor musun? Neyse, bence bu sabah için bu kadar yeter, Chet."

II

Sanat dünyasının aşina olduğu bir felaket, Chet Laylock'un Nisan coşkusu, ihtiyar zanaatkâr, George F. Babbitt'in yeteneğini harekete geçirmeye yaramıştı yalnızca. Stanley Graff'a, "Chet'in o yanık sesi sinirime dokunuyor," diye homurdansa da, aşka gelmiş ve yazmıştı bir çırpıda:

SEVDİKLERİNİZE SAYGINIZ VAR MI?

Son görevinizi yerine getirdikten sonra aramızdan ayrılan için elinizden gelenin en iyisini yaptığınıza emin olabiliyor musunuz? Olamazsınız, eğer mükemmel bir mezarlıkta yatmıyorlarsa.

LINDEN LANE

Zenith civarındaki en yeni, Dorchester'ın gülümseyen tarlaları boyunca uzanan papatya kaplı tepelerine bakan, itinayla peyzajlanmış kabristan.

Yetkili Satıcı
BABBITT-THOMPSON EMLAK VE GAYRİMENKUL ŞİRKETİ
Reeves Binası

Babbitt keyiflendi: "Umarım bu Chan Mott ve onun yabani ot bürümüş Wildwood Mezarlığı'na modern pazarlama nasıl olur gösterir!"

III

Mat Peniman'ı, diğer emlak ofislerinin kiralık tabelalarını taşıyan evlerin sahiplerinin isimlerini araştırmak için tapu müdürlüğüne yolladı. Kapalı havuza dönüştürmek üzere depo arayan bir adamla konuştu. Süresi geçmek üzere olan kiralık ev ilanlarının üzerinden geçti. Boş zamanlarında emlakçılık oynayan tramvay biletçisi Thomas Bywaters'ı, Stanley Graff'ın taktiklerini harcamaya değmeyecek ara sokaklardaki mülklere bakmak üzere gönderdi. Ancak yaratıcılığın verdiği o safiyane heyecan uçup gitmişti, günlük işlere dair bu detaylar sinirine dokundu. Ama tam o sırada, puro içmeyi bırakmanın yeni bir yolunu buldu ve kendini tekrar bir kahraman gibi hissetti.

Her ay en az bir kere bırakırdı puro içmeyi. Kusursuz bir vatandaş olarak gerçekleştirmişti bunu: Tütünün zararlarını kabul eder, bırakmak için cesaretle kesin karar verir, bu zararlı alışkanlığı kontrol altına almak için planlar yapar, içtiği miktarı gittikçe azaltır, karşılaştığı herkese erdemli olmanın keyfini uzun uzun anlatırdı. Aslında, puroyu bırakmak dışında, her şeyi yapmıştı.

İki ay önce bir çizelge yapıp içtiği her puronun saatini, dakikasını not etmiş; iki puro arasındaki zamanı coşkuyla artırmış, sonunda günde üç puroya kadar düşmüştü. Sonra yine ipin ucunu kaçırdı.

Bir hafta önce, puro tabakasını ve sigara kutusunu ortak ofiste, yazışmaların tutulduğu dosya dolabının altında, kullanılmayan bir çekmecede bırakma yöntemini keşfetti. "Puro içeceğim diye gün boyu ikide bir gidip kendimi çalışanlarımın önünde komik duruma düşürmeyeceğime göre!" diye akıl yürüttü. Ancak, üç günün sonunda, bilincinde olmadan masasından kalkıp, dosya dolabına gidip, bir puro alıp yakmak konusunda gayet antrenmanlıydı.

Bu sabah ise birden fark etmişti ki sorun dosya dolabının kilitli olmamasıydı. Kilitleyeceksin, hepsi o kadar! Bu telkin-

le, alelacele purolarını ve sigaralarını, hatta bir kutu kibriti de çekmeceye kilitleyip, anahtarı masasında bir yerlere sakladı. Ancak canla başla giriştiği bu mücadelenin ardından canı öyle çok tütün çekti ki hemen anahtarları buldu, tedirgin edici bir vakarla dosya dolabına doğru yürüdü, bir puro ve kibrit çıkardı: "Ama sadece bir kibrit, eğer olur da sönerse vallahi bir daha yakmayacağım!" Daha sonra, purosu söndüğünde çekmeceden bir tane daha kibrit aldı ve saat on bir buçukta bir alıcı ve bir satıcı görüşmek için geldiğinde, tabii ki doğal olarak onlara da puro ikram etmek zorunda kaldı. Vicdanı huzursuzlandı: "Neden sen de onlarla birlikte içiyorsun?" Ama Babbitt vicdanını tersledi: "Kes sesini! Meşgulüm şimdi. Tabii ki yavaş yavaş olacak." Aslında yavaş yavaş diye bir şey yoktu ama bu pis alışkanlığı yendiğini düşünmek kendisini asil ve mutlu hissetmesini sağlıyordu. Paul Riesling'e telefon ederken manevi bir doyum ve sıra dışı bir heyecan içindeydi.

Paul Riesling'e kendisi ve kızı Tinka hariç dünyada hiç kimseye olmadığı kadar düşkündü. Üniversitede hem sınıf hem de oda arkadaşı olmuşlardı, ama Paul Riesling kara kuru bedeni, özenle ayrılmış saçları, burun üstü gözlüğü, tereddütlü konuşması, karamsarlığı ve müzik sevgisiyle, Babbitt için koruyup kollaması gereken bir kardeş gibiydi. Paul mezuniyetten sonra babasının işine girmişti; hazır çatı malzemelerinin küçük çaplı üretim ve toptancılığını yapıyordu şu sıralar. Ama Babbitt'in, Paul'ün istese büyük bir kemancı ya da ressam yahut yazar olabileceğine dair sağlam bir inancı vardı ve bunu Örnek Vatandaşlar dünyasında uzun uzadıya ilan ederdi. "Misal, bu çocuğun Kanada'da Rocky Dağları'na yaptığı gezi sırasında bana gönderdiği mektupları okusanız, oraya gitmiş kadar olursunuz. İnanın, benim diyen yazardan daha iyidir."

Ancak telefonda pek fazla konuşmadılar:

"Güney 343. Hayır, hayır, hayır! *Güney* dedim... Güney 343. Santral, sorun nedir Tanrı aşkına? Güney 343, bağlayamıyor musunuz? Ne demek, kesinlikle cevap verecekler. Alo 343 mü? Bay Riesling'le görüşmek istiyorum. Bay Babbitt arıyor... Alo Paul?"

"Aha."

"Benim, George."

"Aha."

"N'aber ahbap?"

"Fena diil. Ya sen?"

"İyiyim, Paulibus. Ne işler peşindesin bakiim?"

"Kayda değer bi şi yok."

"Nerelerdesin?"

"Öyle takılıyorum. Senden ne haber, Georgie?"

"Öğlen yemek yiyelim mi bugün?"

"Bana uyar, sanırım. Kulüp?"

"Aha, yarımda orada buluşalım."

"Tamamdır, yarımda. Görüşmek üzere Georgie."

IV

Sabah yapılan işler öyle kesin sınırlarla ayrılmamıştı. Binlerce sinir bozucu detay içeren mektup ve ilanın yazılması; ayda altı dolara beş odalı ve banyolu, eşyalı ev arayan memurlardan ısrarla ve umutla gelen telefonlar; Matt Penniman'a parası olmayan kiracılardan kira toplama tavsiyeleri iç içe geçiyordu.

Babbitt'in bir emlak komisyoncusu olarak –ailelere ev, gıda toptancılarına dükkân bulma yolunda topluma hizmet eden biri olarak– erdemleri istikrar ve çalışkanlıktı. Dürüstlüğü şiar edinmişti; alım satım kayıtlarını eksiksiz tutardı, kira kontratları ve tapu senetlerinde uzmandı ve fiyatlar konusunda mükemmel bir hafızası vardı. Omuzları yeterince geniş, sesi yeterince tok ve samimi espri anlayışı egemen Örnek Vatandaşlar sınıfına kabul edilmesini sağla-

yacak kadar güçlüydü. Ancak, spekülatör müteahhitlerden gelen evlerin haricinde mimari konusundaki; kıvrımlı patikalar, çimenlik ve altı çeşit sıradan çalılık haricinde peyzaj mimarisi ve ekonominin sıradan tüm aksiyomları hakkındaki muazzam ve kayıtsız cehaleti, onun insanlığın gözündeki muhtemel değerini zedeliyordu. Net olarak inandığı bir şey vardı ki o da, emlakçılık işinin amaçlarından birinin George F. Babbitt'e para kazandırmak olduğuydu. Evet, Booster Kulübü'ndeki öğle yemeklerinde ve örnek vatandaşların davet edildiği yılda bir verilen çeşitli davetlerde gür bir sesle, Özgecil Kamu Hizmeti'nden, Emlak Komisyoncusunun Müşterilerinin Güvenini Kaybetmeme Yükümlülüğünden ve etik denen şeyden bahsetmek iyi reklam oluyordu; etik, doğası gereği karmaşıktı ama ona sahipseniz Kaliteli bir Emlak Komisyoncusuydunuz, sahip değilseniz düzenbaz, kalleş ve vurguncuydunuz. Bu erdemler Güven uyandırıyor, Daha Büyük Teklifler getiriyordu önünüze. Ama sizinle pazarlığa girişmeyecek kadar aptal bir alıcıdan evin gerçek değerinin iki katını almayı reddedecek kadar idealist olmanız anlamına gelmiyordu bu erdemlere sahip olmak.

Babbitt –sıklıkla– "bir emlak komisyoncusunun toplumun gelecekteki gelişimini öngören biri, kaçınılmaz değişimlerin yolunu açan, gelecek habercisi bir mühendis olarak işleviyle" ilgili, ticarette dürüstlük temalı nutuklarında etkili konuşurdu. Bu da, emlak komisyoncusunun şehrin hangi yöne doğru gelişeceğini tahmin ederek para kazanabileceği anlamına geliyordu. Babbitt buna vizyon diyordu.

Booster Kulübü'nde yaptığı bir konuşmada şu itirafta bulunmuştu: "Yaşadığı şehir ve civarı hakkında her şeyi bilmek bir emlak komisyoncusunun hem görevi hem de ayrıcalığıdır. Nasıl bir cerrah insan vücudunun her bir damarı ve akıl almaz her bir hücresi, nasıl bir mühendis elektriğin tüm fazları ya da ırmaklar üzerinde yükselen görkemli köprülerin her bir vidası üzerine uzmansa, bir emlak komisyoncu-

su da şehrini santim santim tüm kusurları ve güzellikleriyle bilmeli."

Zenith'in belirli bölgelerinde, pazar fiyatlarını kuruşu kuruşuna bilmesine rağmen, polis gücünün çok büyük mü, yoksa çok küçük mü olduğu, kumar ve fuhuş sektörleriyle ilişkisi bulunup bulunmadığı hakkında bir fikri yoktu. Binalarda yangın yalıtımı yöntemlerini ve sigorta oranları ile yangın yalıtımı ilişkisini biliyordu, fakat şehirde kaç tane itfaiyeci var, nasıl bir eğitim ve ne kadar maaş alıyorlar ya da ekipmanları ne ölçüde tam, bilmiyordu. Okullara yakın kiralık evlerin avantajlarını ballandıra ballandıra anlatırken, acaba şehirdeki okullar doğru dürüst ısıtılıyor mu, ışıklandırılıyor mu, havalandırılıyor mu, döşeniyor mu bilmiyordu; bunların bilinmeye değer olup olmadığını bilmiyordu; öğretmenlerin nasıl seçildiğini bilmiyordu; "Öğretmenlerimize iyi para ödüyor olmamız Zenith'in övünç kaynaklarından biridir" ifadesini diline dolasa da, bunu *Advocate-Times*'ta okuduğu içindi. Ama kendisi ne Zenith'te ne de başka bir yerde ortalama öğretmen maaşını söyleyebilecek durumdaydı.

İlçe Cezaevi ve Zenith Şehir Hapishanesi'nde şartların çok "fenni" olmadığını duymuştu. Kötümserliğiyle ünlü radikal avukat Seneca Doane'un, genç kız ve erkekleri frengi, *delirium tremens* ve akıl hastalığından mustarip insanlarla dolu hücrelere atmanın pek de mükemmel bir eğitim yolu olmadığını söylediği rapora göz gezdirmişti, Zenith'in eleştirilmesine öfkelenerek. Homurdanarak rapora itiraz etmişti: "Cezaevlerinin Thornleigh Oteli kadar lüks olması gerektiğini düşünen adamlar beni hasta ediyor. İnsanlar cezaevinden hoşlanmıyorlarsa, düzgün davranacak, cezaevine düşmeyecekler. Üstelik bu reform manyakları hep abartır." Bu onun, Zenith'in hayır kurumları ve ıslahevlerine ilk ve tam olarak son bakışı oldu; "kötü mahallelere" gelince, açıkça ifade ettiği gibi, "Doğru düzgün adamın oralarda

işi olmaz. Üstelik size küçük bir sır vereyim: Kızlarımızı ve namuslu kadınlarımızı korumak için bu tiplerin kargaşa çıkarabileceği bölgeler olması iyidir. Bu sayede evlerimizden uzak dururlar."

Ancak, sanayinin durumuna gelince, çok kafa yormuştu ve düşünceleri aşağı yukarı şöyleydi:

"İyi bir iş sendikası değerlidir çünkü mülke zarar verebilecek radikal sendikaları dışarıda tutar. Bununla birlikte, hiç kimse bir sendikaya üye olmaya zorlanmamalı. İnsanları bir sendikaya üye olmaya zorlayan tüm işçi provakatörleri asılmalı. Aslında, laf aramızda, hiçbir sendikaya izin verilmemeli. Sendikalara karşı savaşmanın en iyi yolu, her işadamının bir işveren derneğine ve de Ticaret Odası'na üye olması. Birlikten kuvvet doğar. Bu yüzden Ticaret Odası'na bağlı olmayan her bencil domuz üyeliğe zorlanmalı."

Bir tavsiyesiyle ailelerin bir nesil boyu yaşayacakları mahallelere taşındığı bir uzman olarak, Babbitt'in büyük ölçüde masum olduğu yegâne konu hıfzıssıhhaydı. Sıtma taşıyan bir sivrisineği yarasadan ayırt edemezdi; içme sularının tahliliyle ilgili hiçbir şey bilmiyordu, su tesisatı ve kanalizasyon konularında bilgisiz olduğu kadar gevezeydi de. Sattığı evlerde sıklıkla banyonun mükemmelliğinden bahsederdi. Neden bir Avrupalının hayatında böyle bir banyoda yıkanmadığını anlatmaktan özellikle keyif alırdı. Yirmi iki yaşındayken biri ona foseptiklerin sağlıksız olduğunu söylemişti, o gün bugündür foseptik fikrini kötülerdi. Eğer bir müşteri arsızca foseptiği olan bir ev satmasını isterse, evi kabul edip satmadan önce Babbitt de bu konu hakkında konuşurdu.

Glen Oriole arazisi ıslah projesinde koruyu ve bataklık çimenliği düzleyip vadilikten çıkarmış, sarıasma kuşunun olmadığı, hayali cadde isimlerinin yazılı olduğu küçük tahta tabelaların diken diken göründüğü bir bozkıra çevirmişti. Ama hakkını vererek, tastamam bir kanalizasyon sistemi

kurmuştu oraya. Bu ona bir üstünlük sağlamıştı. Bu sayede foseptiği olan Martin Lumsen'nin Avonlea projesine kıs kıs gülebiliyordu. Aynı zamanda, tam sayfa ilanlarda Glen Oriole projesinin ne kadar güzel, ne kadar uygun, ne kadar ucuz ve sağlık konusunda ne kadar hassas olduğunu bas bas bağırabiliyordu. Yalnız küçük bir sorun vardı. Glen Oriole kanalizasyonları dar çıkışlı olduğundan atıklar içeride sıkıştı kaldı ve rakip Avonlea bölgesinde kusursuz Waring marka foseptik tankı kullanılmışken, bu pek hoş olmadı tabii.

Bütünüyle bakıldığında, dolandırıcı diye bilinen adamlardan nefret etmesine rağmen Babbitt'in de öyle abartılı derecede dürüst olmadığını göstermişti Glen Oreole projesi. Operatörler ve alıcılar emlak komisyoncularının kendileriyle operatörler ya da alıcılar gibi rekabet içinde olmamalarını tercih ederler. Aslında Glen Oriole projesinde Babbitt-Thompson Şirketi'nin sadece aracı konumunda olduğu varsayılıyordu; gerçek mal sahibi Jake Offutt'a hizmet veriyorlardı, ancak Babbitt ve Thompson, Glen'in yüzde altmış iki hissesine sahipken, Zenith Tramvay Şirketi'nin başkanı ve pazarlama temsilcisi yüzde yirmi sekizine ve Jake Offutt da (üçkâğıtçı bir politikacı, küçük üretici, kirli politikadan, iş diplomasisinden ve pokerde hile yapmaktan hoşlanan, tütün çiğneyen ihtiyar soytarının tekiydi) sadece yüzde onuna sahipti. Babbit ve Tramvay Şirketi yöneticileri ona bu hisseyi sağlık ve yangın müfettişlerini ve Eyalet Ulaşım Komisyonu üyesini ayarlaması için vermişlerdi.

Ama erdemli adamdı Babbitt. Alkol yasağını uygulamasa bile, takdir ederdi; hız yapmaya karşı kurallara uymasa dahi, yasağı överdi; para cezalarını öderdi; kiliseye, Kızılhaç'a ve Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'ne katkıda bulunurdu. Ait olduğu zümrenin geleneklerine uygun davranır ve sadece örnek oluşturan bir olay izin verdiğinde hile yapardı, hiçbir zaman düzenbazlık seviyesine inmezdi; ancak Paul Riesling'e açıkladığı gibi:

"Elbette yazdığım her ilanın kelimesi kelimesine doğru olduğunu ya da bir alıcıya iyi bir satış yaptığımda ona söylediğim her şeye inandığımı kastetmiyorum. Bilirsin, sen de bilirsin böyle olduğunu. Öncelikle, belki mülk sahibi malını abartmıştır bana teslim ederken ve durum buysa vekil olduğum insanın yalancı olduğunu ispatlamak bana düşmez tabii ki. Ve sonra, çoğu insan, kendileri o kadar sahtekâr ki senin de az biraz yalan söylemeni bekliyorlar; e zaten eğer fiyatı artırmayacak kadar aptal olsam, yalancı olduğumu düşünecekler. Sonuçta kendimi savunmak için böbürlenmem gerekiyor; nasıl bir avukat müvekkilini savunmak zorundaysa, zavallı çolpa herifin iyi taraflarını ortaya dökmek değil midir asıl görevi? Neden her ikisi de adamın suçlu olduğunu bildikleri halde yargıç bunu yapmayan avukatı haşlar! Yine de ben Cecil Rountree, Thayer ya da diğer emlak komisyoncuları gibi doğruyu çarpıtmam. Bence, bile bile yalan dolanla iş yapanın, kâr edenin yatacak yeri yok."

Babbitt'in müşterilerinin gözündeki değeri bu sabah saat on bir buçukta Conrad Lyte ve Archibald Purdy ile yaptığı görüşmede çok iyi ortaya konmuştu ve bu çok sık olmazdı.

V

Conrad Lyte bir emlak borsacısıydı. Gergin bir borsacıydı. Kumar oynamadan önce bankerlere, avukatlara, mimarlara, müteahhitlere ve onların tenhada tavsiye vermeye razı tüm memurlarına ve stenograflarına danışırdı. Cesur bir girişimciydi ve yatırımlarında eksiksiz güvence, detaylara takılmama lüksü, yüzde otuz ya da kırk kârdan –ki bu bütün otoritelere göre bir öncünün aldığı risk ve öngörüleriyle hak ettiği bir orandı– başka bir şey istemezdi. Kafasında kep gibi görünen kısa gri kıvırcık saçları, ne kadar iyi kesimli olursa olsun kaba görünen elbiseleriyle kütük gibi bir adamdı. Gözaltlarında demir para bastırmış da izi kalmış gibi görünen yarım daire şeklinde çukurlar vardı.

Lyte, özellikle ve her zaman Babbitt'e danışırdı ve onun yere sağlam basan ihtiyatlılığına güvenirdi.

Altı ay önce Babbitt, Linton diye bilinen sınırları belirsiz konut bölgesinde manavlık yapan Archibald Purdy'nin manav dükkânının yanına bir de kasap dükkânı açmaktan bahsettiğini öğrendi. Bitişiğindeki arazi parsellerinin sahiplerini araştırınca gördü ki, manav dükkânı Purdy'ye ait olsa da bitişiğindeki arazi değildi. Kiralara dayalı değerlendirme dokuz binden fazla bir değere işaret etmese de, Conrad Lyte'a o araziyi on bir bin dolara almasını tavsiye etti. O bölgede kiralar çok düşük, dedi Babbitt ve biraz beklerlerse Purdy diledikleri fiyata razı gelirdi. (İşte Vizyon dedikleri buydu.) Alması için Lyte'ı zorlamak zorunda kaldı. Lyte'ın aracısı olarak ilk işi arazide bulunan köhnemiş dükkânın kirasını artırmak oldu. Kiracı bir sürü kaba saba şey söyledi ama yine de kirayı ödedi.

Sonunda Purdy araziyi satın almaya ikna olmuş gibiydi ve zamanında harekete geçmemek ona fazladan on bin dolara daha mal olacaktı; İkna Edici Noktalar, Stratejik Değerler, Kilit Durumlar, Düşük Değer Biçme ve Satıcı Psikolojisinden anlayan Vizyon sahibi bir simsar ile çalışma erdemini gösteren Bay Conrad Lyte'a toplumun bir ödülü olacaktı bu on bin dolar.

Lyte görüşmeye sevinçli geldi. Babbitt'i severdi. Bu sabah ona "ortak" diye hitap ediyordu. Manav Purdy, uzun burunlu ve ciddi adam ise Babbitt'in Vizyon'unu o kadar önemsemiyordu sanki ama Babbitt yine de onu ofisin sokağa açılan kapısında karşıladı ve sevecen "Bu taraftan Purdy kardeş!" bağırışlarıyla onu odasına aldı. Yazışmaların durduğu çekmeceden puro kutusunu çıkarıp misafirlerine ikram etti. Misafirperverlik göstergesi olarak sandalyelerini beş santim öne çekti, yedi santim geriye itti. Sonra sandalyesine oturup arkasına yaşlandı. Tombul ve keyifli görünüyordu. Ama nanemolla manavla sert konuştu.

"Evet, Purdy kardeş, senin dükkânının yanındaki mülk için çok çekici teklifler alıyoruz kasaplardan ve başka bir yığın insandan. Ama Lyte kardeşi ilk sana fırsat vermemiz gerektiğine ikna ettim. Lyte'a dedim ki, 'Çok yazık olur,' dedim, 'gider de birisi manav ve kasap bir arada bir market açarsa Purdy'nin küçük işletmesinin yanına.' Hele ki..." Babbitt öne doğru eğildi ve sesi sertti: "...asıl şanssızlık büyük zincir marketlerden birinin gelip rekabet sona erene ve seni köşeye sıkıştırana kadar fiyatları maliyeti altına çekmesi olur."

Purdy ellerini cebinden çıkardı, pantolonunu çekti, ellerini gerisingeri ceplerine soktu, ağır meşe sandalyede kaykıldı ve debelenirken eğleniyor gibi görünmeye çalıştı:

"Evet, onlar kötü rakip. Fakat sanırım mahalli işletmelerin Karakterinin Albenisinin farkında değilsiniz."

Muhteşem Babbitt gülümsedi. "Öyledir. Nasıl istersen, ihtiyar. Biz ilk şansı sana vermeyi düşünmüştük. Tamam o zaman..."

Purdy "Bana baksanıza!" diye sızlandı. "Aslına bakarsanız, iki yıl önce neredeyse aynı büyüklükte, hemen yanında bir mülkün sekiz bin beş yüze satıldığını biliyorum. Şimdi siz ikiniz benden yirmi dört bin dolar istiyorsunuz! Neden? İpotekli kredi çekmem gerekecek. Tamam, çekeyim, fazladan 12.000 dolar ödemek önemli değil. Ama niye, Tanrı aşkına Bay Babbitt, değerinin iki katını istiyorsunuz? Üstelik almazsam, beni mahvetmekle tehdit ederek."

"Konuşma tarzından hoşlanmıyorum Purdy! Hem de hiç hoşlanmıyorum! Farz et, Lyte ve ben herhangi bir insan evladını mahvedecek kadar kokuşmuşuz, peki sence Zenith'te herkesin refah içinde yaşamasını istemek bizim bencil çıkarımız dahilinde midir? Ancak bütün bunların konumuzla alakası yok. Ne yapacağımızı söyleyeyim sana: Yirmi üç bine ineriz... beş bin peşin gerisi kredi... eğer harabeyi yıkıp yeniden yapmak istersen de, sanırım Lyte'ı cömert koşullar-

da tadilat kredisine ikna edebilirim. Valla seni mecbur bırakacaksak da bundan memnun oluruz! Bu yabancı market ortaklıklarının senden iyi kazanmalarını istemiyoruz biz de sonuçta! Ama sırf komşuluk hatırına bizim on bir bin ya da daha fazla feragatte bulunmamızı da istemek mantıklı değil, öyle değil mi? Ne dersin Lyte, inmeye razı mısın?"

Babbitt samimi bir tavırla Purdy'nin tarafını tutarak, iyiliksever Lyte'ı fiyatı yirmi bir bin dolara indirmeye razı etti. Doğru zamanda, bir hafta önce Bayan McGoun'a yazdırdığı anlaşmayı çekmeceden çekip çıkardı ve Purdy'nin ellerine tutuşturdu. Dolmakalemi mürekkebin aktığından emin olmak için şöyle bir salladı, Purdy'ye uzattı ve onaylayan bir ifadeyle imzalamasını izledi.

Yapılan iş dünyalara bedeldi. Lyte dokuz bin dolardan fazla kazanmış, Babbitt dört yüz elli dolar komisyon almıştı. Purdy'nin ise hassas modern finans mekanizmaları sayesinde büyük bir işletme binası olmuştu ve Linton'ın şanslı ahalisi yakında şehir merkezindekinden çok yüksek olmayan fiyatlarla bol bol et tüketebilecekti.

Yiğitçe savaşmıştı Babbitt ama hemen ardından halsiz düştü. Günün planlı ve keyifli yegâne karşılaşmasıydı bu. Geriye sadece kira, fiyat değerlendirme ve ipotek detayları kalmıştı.

"Lyte'ın kârın çoğunu alacağını düşündükçe hasta oluyorum. Bütün işi ben yaptım, pinti ihtiyar!" diye mırıldandı. "Peki... Başka ne yapmam gerekiyor bugün?.. Uzun bir tatil istiyorum. Araba yolculuğu. Bir şeyler."

Gerindi, Paul Riesling'le öğle yemeği fikri onu tekrar kendine getirdi.

5. Bölüm

I

Babbitt'in bir buçuk saatlik öğle yemeği için ofisi kendi haline bırakma hazırlığı neredeyse dünya savaşı planları kadar teferruatlıydı.

Bayan McGoun'a söyleniyordu: "Ne zaman çıkıyorsun yemeğe? Pekâlâ, sen yokken Bayan Bannigan burada olsun mutlaka. Ona de ki Wiedenfeldt ararsa, desin ki hâlâ tapunun peşindeyim. Ha, bu arada bana yarın hatırlat Penniman'a arattırayım. Ucuz ev arayan kimse gelirse, unutmayın, Bangor Road'daki yeri birilerine kakalamalıyız. Bana ihtiyacınız olursa Atletik Kulüp'te olacağım. Ve... ve... ve... saat iki gibi dönmüş olurum."

Yeleğinden puro küllerini silkeledi. Yanıtlanmamış, zorlu bir mektubu bu öğlen büyük ihtimalle ilgileneceği tamamlanmamış işler yığınının üzerine koydu. (Üç gündür aynı mektubu bu yığına bırakıyordu.) Sarı bir müsvedde kâğıda "Apt. kplr bk" yazdı ki bu not sayesinde apartman kapıları meselesine bakmış kadar oldu.

Bir puro daha içtiğini fark etti. İsyan ederek puroyu fırlatıp attı. "Kahretsin güya bıraktın içmeyi!" Cesur bir hareketle puro kutusunu dosya dolabına geri koyup kilitledi, anahtarı daha zor bir yere sakladı ve öfkeyle, "Kendime

bakmam şart. Daha çok egzersiz yapmalıyım... kulübe yürüyeyim her öğlen... ayrıca... her öğlen... her yere arabayla gitmekten vazgeçmeliyim," dedi.

Kararlılığı örnek alınmaya değer biri olduğunu düşündürdü ona. Çok geçmeden bu öğlen yürümek için çok geç olduğuna karar vermişti.

Arabasını çalıştırıp trafiğe girmek, üç buçuk blok ötedeki kulübe yürümekten biraz daha uzun sürdü.

II

Arabayla ilerlerken aşinalıktan kaynaklanan bir hazla baktı binalara.

Zenith'in iş merkezine aniden bırakılmış bir yabancı, kendini Oregon ya da Georgia'da, Ohio ya da Maine'de, Oklahoma ya da Manitoba'daki bir şehirde sanabilirdi. Ama Babbitt'e göre, her nokta özel ve heyecan vericiydi. Her zaman fark ettiği gibi, yol üzerindeki California Binası, kendi ofisinin bulunduğu Reeves Binası'ndan üç kat daha alçaktı, bu da Reeves'i üç kat daha güzel yapıyordu tabii ki California Binası'ndan. Her zamanki gibi, eski California Binası'nın granit ve kırmızı tuğla hantallığının yanında uçurumun dibinde küçük bir plaj kabinine benzeyen tek katlı kulübe, Parthenon Lostra Salonu'nu geçerken, "Aman Tanrım ayakkabılarımı boyatmam lazım bugün öğleden sonra. Hep unutuyorum," diye söylendi. Simplex Büro Mobilyaları Mağazası, Ulusal Yazar Kasa Tescil Dairesi önünde, bir ses kaydedicinin, toplama çarpma yapabilen bir daktilonun özlemini duydu, tıpkı bir şairin dörtlüklerine ya da bir fizikçinin radyuma özlem duyması gibi.

Nobby Erkek Giyim Mağazası'nın önünde sol elini direksiyondan çekip fularına dokundu ve pahalı kravatlar alabilen ve "canına yandığım, onlara peşin para verebilen" bir adam olduğu için sevindi. Kırmızı ve altın sarısı Puro Ma-

ğazası önünde "Acaba puroya ihtiyacım var mı... aptal... unuttum yine... azaltacağım, kes şu laneti içmeyi," diye kendi kendine söylendi. Bankasına baktı: Ulusal Madenciler ve Hayvan Tüccarları Bankası; böyle kaya gibi sağlam bir kuruluşu kendine banka seçmekle ne kadar zeki ve sağlamcı bir adam olduğunu düşündü. Trafik sıkışıklığı yüzünden köşede, afili İkinci Milli Kule'nin altında durmak zorunda kaldığında, onun için büyük an gelmişti. Arabası diğer dört araba ile beraber tampon tampona, süvarilerin atları gibi çelik bir hat halinde beklerken, şehri boydan boya kesen trafikte limuzinler, devasa kamyonlar, aceleci motosikletler geçiyordu; uzak köşede pnömatik perçin makineleri yeni bir binanın bakır renkli iskeletini montajlıyordu. Tüm bu kargaşanın ortasında tanıdık bir yüz, bir Booster Kulübü üyesi seslendi: "N'aber George!" Babbitt samimi bir tavırla el salladı ve polis elini kaldırınca trafikte ilerledi. Motor ne kadar hızlı kavradı, diye düşündü. Kendini üstün ve güçlü hissetti, tıpkı çelikten bir mekiğin devasa bir makinenin içine fırlatılması gibi.

1885 yılının Zenith'inden kalma, eski ve pejmürde, harap haldeki iki bloku görmezden geldi her zamanki gibi. Beş-on-sent mağazasının, Dakota Pansiyonu'nun, apart odalarıyla Concordia Hall'un, fal ve kayropraktik tedavi ofislerinin önünden geçerken, ne kadar para kazandığını düşündü, azıcık böbürlendi, azıcık da endişelendi ve bir kez daha hesapladı:

"Bu sabah Lyte anlaşmasından dört yüz elli dolar. Ama vergi zamanı. Bakalım: Bu yıl net sekiz bin toplamış olmalıyım ve bunun bin beş yüzünü biriktirmiş... ama dur, hayır, garajı yaptırırsam olmaz... Bakalım: Altı yüz kırk geçen aydan net ve altı çarpı on iki ne yapar... ne yapar... Bakalım: Altı kere on iki, yedi bin iki yüz ve... of aman neyse, sekiz bin kazanırım. Vay anasını hiç de kötü değil. Çok az insan yılda sekiz bin dolar kazanabiliyor. Sekiz bin baba para... iddiaya

varım, yüzde beşten fazla çıkmaz tüm Birleşik Devletler'de, valla, George amcadan fazla kazanan! Tam burada toplumun en üst kesiminde. Ama ya harcamalar... Evdekiler gazı boşa harcıyor, üstüne üstlük milyoner gibi giyiniyorlar ve her ay seksen gönderiyoruz anneye... Ve tüm bu stenograflar, satış elemanları benden koparabilecekleri her sentin hesabını yapıyorlar..."

Yaptığı bilimsel bütçe planlamasının sonucunda kendini aynı anda hem müthiş zengin hem de korkunç fakir hissediyordu. Tüm bu muhakemenin ortasında arabayı durdurdu, küçük bir gazete ve tekel bayisine koştu ve bir haftadır almak için kıvrandığı elektrikli puro çakmağını satın aldı. Vicdanını rahatlatmak için sarsak ve yaygaracı bir halde tezhâhtara "Bence kibrit hesabına vurunca masrafını çıkarır kendi kendine," dedi bağırarak.

Çok hoş bir şeydi, arabasının gösterge paneline takmak için gümüş rengi soketiyle nikel kaplı bir silindirdi. Tezgâhın üzerindeki yazıda belirtildiği gibi, sadece "Bir centilmenin otomobiline şık, zarif, klas bir dokunuş" değil, aynı zamanda paha biçilmez bir zaman kazandırıcıydı. Arabayı durdurup bir kibrit yakmaktan kurtarır, bir iki ayda hiç yoktan on dakika kazandırırdı.

Arabayla ilerlerken çakmağa baktı. "Çok güzel. Hep bir tane istemişimdir," dedi düşüncelere dalarak. "Her tiryakiye lazım."

Sonra sigarayı bıraktığını hatırladı.

"Kahretsin!" dedi kederlenerek. "Eh arada sırada bir puro içerim artık. Hem arkadaşlara ikram ederken kolaylık olur. Bir satışı erteleyecek bir müşteriyle samimi olmamı sağlayarak fark yaratabilir. Hem... kesinlikle hoş duruyor burada. İddialı, ustaca tasarlamış küçük bir alet. Kesinlikle zarif ve klas bir son dokunuş. Canıma değsin, alabilecek gücüm de var. Evde lükse para harcamayan tek insan ben olmayacağım artık."

Üç buçuk blok süren romantik maceranın ardından, ganimeti yüklenmiş olarak kulübe vardı.

III

Zenith Atletik Kulüp ne atletiktir ne de tam bir kulüp, ama Zenith'in en mükemmel halidir. Hizmete açık, sigara dumanı kaplı bir bilardo odası, beyzbol ve futbol takımları vardır ve havuzuyla jimnastik salonunda her on üyeden biri belirli aralıklarla kilo vermeye çalışır. Üç bin üyesinin çoğu öğle yemeği yemek, kâğıt oynamak, hikâyeler anlatmak, müşterilerle buluşmak ve şehir dışından gelen amcaları, dayıları akşam yemeklerinde ağırlamak için kafe olarak kullanır kulübü. Şehirdeki en büyük kulüptür ve baş rakibi, aklı başında Atletik Kulüp üyelerinin "çürümüş, snob, sıkıcı, pahalı, köhne bir delik... bir kişi bulamazsın uyumlu... üstüne para verseler üye olmam" dediği muhafazakâr Union Kulübü'ydü. İstatistiklere göre, hiçbir Atletik üyesi Union'a seçilmeyi reddetmiş değildi ve seçilenlerin yüzde altmış yedisi Atletik üyeliğinden çekilmiş ve daha sonra, Union binasının sessiz kutsal lobisinde, "Biraz daha seçkin olsa Atletik Kulüp'ten iyi otel olurdu," dediklerine şahit olunmuştu.

Atletik Kulüp binası cam tavanlı teras bahçesi ve büyük mermer sütunlu girişi ile dokuz katlı, sarı tuğladan bir binadır. Sarı gözenekli Caen taşından kalın sütunları, sivri kemerleri, ekmek kabuğu renginde kahverengi sırlı karo zeminli lobisi, katedral mahzeni ile bodrum kat birahanesi arası bir yerdir. Üyeler lobiye sanki alışveriş yapıyorlarmış da zamanları darmış gibi doluşurlardı. Babbitt de öyle yaptı puro tezgâhı önündeki gruba "N'aber gençler? N'aber gençler? Çok güzel bir gün!" diye seslendi gür sesiyle.

Onlar da neşeyle seslenerek cevap verdiler; kömür toptancısı, Vergil Gunch, Parcher & Stein's mağazası kadın hazır giyim satın alma sorumlusu Sydney Finkelstein ve Riteway İşletme Yüksekokulu'nun sahibi ve hitabet, iş İn-

gilizcesi, senaryo yazarlığı ve ticaret hukuku hocası Profesör Joseph K. Pumhrey. Babbitt bu âlime hayran olsa da, "muazzam zeki bir alıcı ve iyi bir liberal tüketici" olarak gördüğü Sydney Finkelstein'ı takdir etse de, coşkuyla Vergil Gunch'a yöneldi. Bay Gunch, haftada bir öğle yemeği yedikleri, üyeleri arasında sağlam iş ve dostluk geliştirme amaçlı ulusal bir organizasyonun yerel kolu Booster Derneği Kulübü'nün başkanıydı. Yardımsever ve Koruyucu Elks Derneği'nde saygın yönetici şövalyeydi ve söylentilere göre bir dahaki seçimde yöneticiliğe aday olacaktı. Hitabet yeteneği ve sanata yatkınlığıyla eğlenceli bir adamdı. Ünlü aktörler ve vodvil sanatçıları şehre geldiklerinde, ziyaretlerine gider, onlara puro ikram eder, ilk isimleriyle çağırırdı ve bazen "Çocuklara Bedava Eğlence" olsun diye öğle yemeklerine kulübe getirmeyi de başarırdı. *En brosse* tarzı saçları olan iriyarı bir adamdı. Son moda fıkraları bilirdi ama poker konusunda gayet ciddiydi. Babbitt bugünkü huzursuzluk virüsünü onun poker partisinde kapmıştı.

Gunch, "Naber ihtiyar Bolşevik? Nasıl hissediyorsun dün gecenin sabahında?" diye bağırdı.

"Hadi ordan! Akıllı ol! Sıradan bir geceydi, Verg! En son o küçük tatlı oyunu benim kazandığımı unutmamışsındır umarım!" diye kükredi Babbitt. (Gunch'la arasında bir metreden az bir mesafe vardı.)

"Sorun yok! Bir dahaki sefere ilgileneceğim seninle, *Georgie*! Asıl ne diycem, gazetede gördün mü New York Meclisi Kızıllara ne biçim karşı durmuş?"

"Görmez miyim? Güzel olmuş, di mi? Güzel bir gün bugün."

"Evet, gerçekten çok güzel bir bahar günü ama geceler hâlâ soğuk."

"Haklısın öyle! Dün gece birkaç kat battaniyeyle yattım uyku sundurmasında. Hey, Sid," diye satın almacı Finkelstein'a döndü Babbitt, "sana sormak istediğim bir şey

var. Bugün gittim, kendime elektrikli puro çakmağı aldım, araba için olanlardan, bu öğlen ve..."

"İyi yapmışsın," dedi Finkelstein. Karyağdı kumaştan ceketi ve boru gibi sesiyle toplu bir adam olan bilge Profesör Pumphrey, "Gerçekten şık bir aksesuar. Ön panele bir hava katıyor," diyerek görüş bildirdi.

"Ya, sonunda karar verdim kendime bir tane almaya. En iyisini aldım, tezgâhtar öyle dedi. 5 dolar ödedim. Acaba kazıklandım mı, ne kadara satılıyor bunlar mağazada Sid?"

Finkelstein iyi nikellenmiş, yüksek kalite bağlantıları olan klas bir çakmak için 5 doların fazla bir para olmadığını söyledi. "Her zaman söylerim... ve inan bana, uzun yıllara dayanan ticari tecrübemle konuşuyorum: En iyisi en ucuz olandır uzun vadede. Elbet, insan Yahudilik edip, ucuz olanı alabilir ama uzun vadede en ucuz olan, alabileceğinizin en iyisidir! Mesela, geçenlerde eski teknem için yeni bir tente ve de biraz döşemelik kumaş aldım ve 126 buçuk dolar ödedim. Elbette çoğu insan bunun fazla olduğunu söyleyebilir... Tanrım, hele eski topraklar... eyaletin kuzeyindeki küçük ve ücra kasabalardan birinde yaşarlar ve şehir insanının kafasının nasıl çalıştığını hiç anlayamazlar; ee tabii Yahudidir onlar, Sid'in cebinden 126 papel çıkacak deseniz hemen oracıkta kalp krizinden giderler. Ama ben kazıklandığımı düşünmüyorum, George, hem de hiç. Alet yepyeni görünüyor şimdi... hem öyle çok eski de değil tabii ki. Üç yıldan daha az bir süredir bende ama bakımlarını yaptırdım; pazar günleri 100 milden az kullanmam. Senin de kazıklandığını zannetmiyorum. Uzun vadede en iyisi sorgusuz sualsiz en ucuz olanıdır."

"Doğru," dedi Vergil Gunch. "Ben de böyle düşünüyorum. Eğer bir insan Zenith'te... Booster'lar gibi ve burada, Zenith Atletik Kulüp'te olduğu gibi bir grup girişimci arasında süregelen koşuşturma ve zihinsel aktivitenin

şekillendirdiği... aktif diyebileceğimiz bir hayat sürmek istiyorsa, ayakta kalabilmek için en iyisine sahip olmalı."

Babbitt gürleyen ritmi takip ederek her beş kelimede bir kafasını sallıyordı; Gunch'ın bilindik esprili dokunuşlarıyla vardığı sonuç onu mest etmişti:

"Yine de bilmem tabii Babbitt senin paran yeter mi. Duydum ki Eathorne Parkı'nın bir parçasını çalıp sattığın için hükümet incelemeye almış senin işleri!"

"Çok şakacısın Verg. Ama madem öyle, ya senin postanenin siyah mermer merdivenlerini çalıp yüksek kalite kömür diye sattığını söyleyen rapora ne demeli!" Keyifle Gunch'ın sırtını sıvazladı, koluna vurdu.

"Evet öyle ama ben asıl neyi merak ediyorum: O kömürü apartmanları için satın alan kurt emlakçı kim acaba?"

"Sanırım bu seni bir süre için dize getirir George," dedi Finkelstein. "Size bir şey diyeceğim yine de çocuklar. Bakın ne duydum Babbitt'in sevgili eşi, Parcher erkek giyim bölümüne gitmiş ona yaka almak için. Kadıncağız daha boyun ölçüsünü veremeden tezgâhtar birkaç tane 13 numara çıkarınca, şaşırmış Bayan Babbitt, 'Nereden biliyorsunuz ölçüsünü?' diye sormuş. Bunun üzerine tezgâhtar da demiş ki 'Yakalarını karılarına aldıranlar hep 13 numara giyerler hanımefendi.' Nasıl ama, çok hoş değil mi? Nasıl ama? Bu seni yola getirir herhalde George!"

"Ben... ben..." dedi Babbitt, karşılık olarak o da dostane bir taş atmak için cevap aradı zihninde. Sonra durdu, kapıya baktı. Paul Riesling giriyordu. Babbitt "Sonra görüşürüz çocuklar," diye bağırarak hızla lobinin diğer ucuna yöneldi. O sırada ne uyku sundurmasındaki huysuz çocuk, ne kahvaltı sofrasındaki evin zorba babası, ne Lyte-Purdy toplantısındaki usta tüccar, ne de Atletik Kulüp'ün neşe kaynağı müdavimiydi. Her daim koruyup kolladığı, kadınlara duyduğundan daha saf bir sevgi ve gurur duyarak, hayran olduğu Paul Riesling'in abisiydi sadece. Ciddi bir tavırla el

sıkıştılar; sanki üç gündür değil de, üç yıldır görüşmemişler gibi utangaç bir tavırla gülümsediler birbirlerine ve şöyle dediler:

"Nasıl bakalım ihtiyar at hırsızı?"

"İyi, sanırım. Sen nasılsın zavallı cüce?"

"Ben birinci kalite, sen ikinci el çam yarması."

Birbirlerine olan düşkünlüklerine dair böylece güven tazeledikten sonra, Babbitt homurdandı: "Nasıl bir adamsın sen! On dakika geç kaldın!" Riesling, "Şükret, bir centilmenle öğle yemeği yeme şansına erişeceksin!" diye tersledi. Sırıttılar ve bir sıra adamın devasa tek parça bir aynanın içindeki kendi suretlerine secde edercesine, devasa bir mermer plaka içine yerleştirilmiş lavabolara eğildikleri Neron tarzı tuvalete gittiler. Şehrin lordları, sigorta, hukuk, gübre ve araba lastiği baronları Zenith'in yasalarını koyarken; havanın ne kadar ılık; gerçekten, şüphesiz bahar havası olduğunu; yevmiyelerin çok yüksek, ipotek faizlerinin çok düşük; ünlü beyzbol oyuncusu Baby Ruth'un asil bir adam olduğunu; ve "bu hafta Climax Vandeville Tiyatrosu'nda sahne alacak iki çatlağın usta aktör olduklarını" konuşurlarken, kalın, kendinden memnun, otoriter sesleri mermer duvarlara çarpıp, eflatun çerçeveli beyaz tavandan sekiyordu. Babbitt ise, aralarında kendinden en emin ve en davudi sesli o olmasına rağmen, sessizdi. Paul Riesling'in hafif karanlık suskunluğu karşısında tuhaflaşır; sessiz, kendinden emin ve marifetli olmayı arzulardı hep.

Atletik Kulüp'ün giriş lobisi gotikti, tuvalet Roma İmparatorluğu, salon İspanyol Misyonu ve okuma odası Çin Chippendale tarzındaydı. Ama kulübün en göz alıcı yeri Zenith'in en faal mimarı, Ferdinant Reitman'ın başyapıtı, yemek salonuydu. Yüksek tavanlı ve yarı ahşap bir salondu; Tudor kurşun kaplamaları, cundası, nasılsa müzisyeni olmayan müzisyen locası, Magna Carta'nın sunulmasını resmettiğine inanılan goblen. Açıkta kalan kirişler Jake Offutt'un

karoser fabrikalarında elle şekillendirilmişti. Dayanaklar çekiçlenmiş demirdendi, lambriler el yapımı tahta çivilerle birleştirilmişti. Ve salonun bir ucunda, kulübün broşüründe söylediğine göre, Avrupa şatolarındaki benzerlerinden daha büyük olmakla kalmayıp onlarla mukayese kabul etmeyecek kadar bilimsel bir tasarıma sahip, armalı ve bacalı taş bir şömine vardı. Ayrıca hiçbir zaman içinde ateş yanmadığı için hepsinden çok daha temizdi.

Masaların yarısı yirmi otuz kişinin oturabileceği kapasiteleriyle devasaydı. Babbitt genellikle Gunch, Finkelstein, Profesör Pumphrey, Howard Littlefield, komşusu şair ve reklamcı T. Cholmondeley Frink ve çamaşırhanesi pek çok yönden Zenith'in en iyisi olan Orville Jones'dan oluşan bir grupla kapıya yakın masaya otururdu. Bu grup kulüp içinde bir kulüptü ve neşeyle kendilerine "Serseri" derlerdi. Bugün yanlarından geçerken, Serseri grubu onu selamladı, "Gelsenize, otursanız ya! Sen ve Paul fakir insanlarla yemek yemeyecek kadar kibirli misiniz? Biri alkolsüz birasının parasını size geçirir diye mi korkuyorsunuz, George. Bakıyorum da sizin burnunuz iyice büyüdü!"

"Ha şunu bileydin, sizin gibi pintilerle bir arada görünüp itibarımızı zedelemek istemeyiz," diye gürledi Babbitt ve müzisyen locasının altındaki küçük masalardan birine doğru yönlendirdi Paul'ü. Kendini suçlu hissetti. Zenith Atletik Kulüp'te mahremiyet hoş karşılanmazdı ama ne yapsın ki Paul'le baş başa kalmak istiyordu.

Daha o sabah hafif öğle yemeklerini savunurken, şimdi İngiliz koyun pirzolası, kırmızı turp, bezelye, kalın hamur elmalı turta, peynir ve bir demlik kremalı kahve sipariş etti ve her zamanki gibi ekledi: "Ah bir de kızarmış patates getirebilirsiniz." Pirzola geldiğinde heyecanla tuz ve karabiber serpti. Her zaman, tadına bakmadan tuz ve karabiber serperdi etine.

Paul ve Babbitt, baharın bahar gibi olmasından, elektrikli puro çakmağının erdemlerinden ve New York Eyalet

Meclisi'nin faaliyetlerinden konuştular. Babbitt pirzolanın yağına doyup yemek artık ilgisini çekmemeye başladığında rasgele konuştu:

"Conrad Lyte ile güzel küçük bir iş bağladım bu sabah, cebime rahat 500 dolar girecek. Çok iyi... çok iyi! Ama bilmiyorum bugün neyim var. Belki bahar yorgunluğu ya da dün gece geç saatlere kadar Verg Gunch'larda kalmaktan, belki de kışın yorgunluğu çıkıyor ama bütün gün keyifsiz hissettim kendimi. Tabii ki Serseriler Masası'nda böyle dert yanmazdım ama sen... Sana da böyle oluyor mu, Paul? Bana bazen geliyorlar: Yapmam gereken her şeyi yaptım, ailemi ayakta tuttum, iyi bir evim, altı silindirli arabam var ve gayet iyi küçük bir iş kurdum. Sigara hariç hiçbir kötü alışkanlığım yok... hem onu da bırakıyorum, bu arada. Kiliseye bağlıyım, yeterince golf oynuyorum formda kalmak için; sadece derli toplu, düzgün insanlarla görüşüyorum. Ama tüm bunlar beni tatmin ediyor mu bilmiyorum!"

Konuşma uzadı; yan masalardan gelen bağrışmalarla, kadın garsonla bayağı cilveleşmelerle, kahvenin verdiği sersemlik ve hazımsızlıktan kaynaklanan hırıltılarla kesildi. Mahcup ve kuşkuluydu ve ağır havayı dağıtan ince sesiyle Paul oldu:

"Tanrı aşkına George, bizim gibi son derece başarılı olduğunu düşünen girişken tiplerin bundan haz almaması yeni bir şey değil, biliyorsun değil mi? Sanki seni kışkırtıcılıkla suçlayacakmışım gibi bakıyorsun bana. Benim hayatımı da biliyorsun."

"Biliyorum dostum."

"Kemancı olmalıydım, ama ben çatı kaplamaları satıyorum! Hem Zilla... Sızlanmak istemem ama onun nasıl da cana can katan bir eş olduğunu biliyorsun. Dün gece, mesela. Sinemaya gittik. Lobide bekleyen büyük bir kalabalık vardı, biz de kuyruğun sonuna iliştik. 'Bayım bu ne cesaret!' tarzıyla deldi kuyruğu... Gerçekten, bazen ona bakıp, her

zaman nasıl fazlasıyla makyaj yaptığını, parfüm şişesine düşmüş gibi koktuğunu, nasıl sürekli bela aradığını ve o ya da bu şekilde durmadan cıyak cıyak 'Size diyorum, ben bir hanımefendiyim!' diye bağırdığını görünce, onu öldürmek istiyorum! Ardında yerin dibine giren ben, Zilla neredeyse girişe ulaşana, önünde bir kişi kalana dek kalabağı itekleyerek ilerliyor. Ama ufak tefek bücür bir adam vardı orada... muhtemelen yarım saattir bekliyordu... takdir ettim lanet herifi... Zilla'ya dönüp gayet kibar demesin mi: 'Hanımefendi neden önüme geçmeye çalışıyorsunuz?' Peki Zilla ne dese beğenirsin?.. Tanrım çok utandım... Öyle bir bağırdı ki 'Hiç centilmen değilsiniz' diye ve beni de kattı işin içine 'Paul, bu adam bana hakaret ediyor!' diye yaygara koparark. Ve zavallı adam oltaya geldi, neredeyse kavga edecek.

Duymamış gibi yaptım... 'Elbette!' dedi, 'top patlasa duymazsın sen!' Başka tarafa bakmaya çalıştım... o lobinin tavanındaki her bir karonun neye benzediğini söyleyebilirim sana; bir tanesinin üzerinde şeytanın suratındakilere benzer kahverengi lekeler vardı mesela... ve tüm bu zaman boyunca balık istifi gibi sıkışmış insanlar bizimle ilgili konuşup duruyorlardı. Zilla zavallı adamla ilgili atıp tutmaya devam etti: 'Bunun gibileri almamalılar sadece hanımefendi ve beyefendilerin girebileceği varsayılan yerlere. Paul, müdürü arar mısın lütfen? Bu iğrenç köstebeği şikâyet edeyim.' Offf, içeri süzülüp karanlıkta saklandığımda bile sevinemedim.

Yirmi dört yıl bu şekilde yaşamışken, sen bu tatlı, temiz, saygıdeğer ve ahlaklı hayat hiç de güllük gülistanlık değil dediğinde ağzımda köpükler, düşüp bayılacağımı sanmıyorsun, değil mi? Öyle ki, senden başka kimseyle konuşamam bile bunu çünkü bir başkası ödlek olduğumu düşünür. Belki de öyleyim. Artık umursamıyorum da... Aman Tanrım, çok dert yandım, başını ağrıttım, bir dokundun bin ah işittin, bu ilk ve son olsun Georgie."

"Yok canım, hiç de başımı ağrıtmadın Paul. Bazen... Myra ve çocuklara daima ne müthiş bir emlakçı olduğumu üfürüp duruyorum ama bazen de kendimi gördüğüm gibi bir Pierpont Morgan olmadığım hissine kapılıyorum. Ama seni neşelendirecekse, belki de Aziz Petrus bana kapıyı açar, ihtiyar Paulski."

"Yuh, seni gidi ihtiyar palavracı, Georgie, seni gidi komik insafsız, ama kesinlikle bana iyi geldin."

"Neden boşamıyorsun Zilla'yı?"

"Neden mi? Keşke yapabilsem! Bana bir şans verse keşke! Üstüne para versen benden boşanmaz, beni terk etmez. Üç öğün yemeğine, aralarda da fındıklı çikolatasına çok düşkündür o. Keşke, derler ya, sadakatsiz olsa! George, neyse daha fazla iğrençleşmeyeyim; üniversitedeyken böyle söyleyen bir adamı kurşuna dizmek gerekir diye düşünürdüm. Ama gerçekten, gidip başkasıyla yatsa zevkten dört köşe olurdum. Uzak ihtimal! Elbette önüne çıkan her şeyle flört edebilir... nasıl el ele tutuşur, nasıl güler bilirsin... ah o gülüşü... o korkunç, arsız gülüşü... tiz sesiyle havlarcasına 'Seni münasebetsiz adam, dikkatli olsan iyi olur, yoksa iriyarı kocam sana gününü gösterir!' diye bağırması. Sonra adamın bana, içinden 'Neden, ufaklık, hemen toz olmuyorsun, yoksa seni döveceğim!' der gibi bakması. Bu arada adamın yeterince ileri gitmesine izin verir ki olayın keyfini çıkarabilsin ve sonra da masum mağduru oynayıp, hayıflanmanın tadına varsın: 'Böyle bir insan olduğunu bilmiyordum.' Bu *demi vierges** delifişek kadınları hikâyelerde anlatırlar..."

"Bu neleri?"

"...ama Zilla gibi, akıllı uslu, katı, korseli, yaşlı evli kadınlar, hayatın bu çeşit fırtınalarına kendini cesurca atıp – şemsiyesini saklayabilen– kısa küt saç kesimli genç kızlardan daha beterdirler. Ama kahretsin, Zilla'yı tanıyorsun. Dur-

* Yarı bakire. Cinsel açıdan kışkırtıcı olup bekâretini koruyan kadınlar için kullanılır. (ç.n.)

madan dırdır eder, konuşur da konuşur. Nasıl da ister ona satın alabileceğim her şeyi ve alamayacağım pek çok şeyi. Nasıl da insafsızdır. Ve ne zaman çileden çıkıp tüm bunları ona söylesem, hemen mükemmel hanımefendiyi oynar. O kadar iyi oynar ki ben bile inanır, bir sürü 'Neden böyle dedim?'ler, 'Ben öyle demek istemedim'ler içinde kördüğüm olurum. Sana bir şey söyleyeyim mi Georgie. Bilirsin oldukça basit zevklerim vardır benim... en azından yeme içme konusunda. Ama tabii, senin de her zaman yakındığın gibi, puronun iyisini severim... o senin içtiğin Flor de Cabagos'u değil..."

"Orada dur! Benimkisi bir alana bir bedava. Bu arada, Paul, söyledim mi sana tütün mamüllerini bırakmaya karar..."

"Evet, söyle... Ne diyordum... İstediğimi almaya gücüm yetmiyorsa almam, dünyanın sonu değil sonuçta. Önüme yanmış biftek, yanında konserve şeftali, ardından beni benden alan, tatlı niyetine, hazır kek konmasına alıştım. Ama artık çizgiyi çektim. Onu anlamaya çalışmaktan vazgeçtim çünkü aşçı işi bıraktığı için sinirleri tepesinde. Bir de kirli dantel sabahlığıyla oturup tüm öğleden sonra cesur bir Batılı kahramanın maceralarını okumakla o kadar meşgul ki yemek pişirmeye hiç zamanı yok. Sen her zaman ahlaktan bahsedersin... tekeşlilik sanırım kastettiğin. Yaşın bana en az beş basar tamam ama aslen ahmağın birisin sen. Sen..."

"Nereden ahmak oluyormuşum ufaklık? Bak sana ne diyeceğim..."

"...ağırbaşlı görünmeye bayılırsın ve tüm dünyaya sorumluluk sahibi bir işadamının 'topluma örnek oluşturacak biçimde koşulsuz ahlaklı olması gerektiğini' anlatır dursun. Gerçekten de iş ahlak konularına gelince o kadar ağır başlısın ki ihtiyar Georgie, bu maskenin altında ne kadar ahlaksız olabileceğini düşünmekten nefret ediyorum. Tamam, belki..."

"Dur bakalım! Ne..."

"...tek bildiğin ahlaktan bahsetmek seni ihtiyar, ama inan bana, sen olmasaydın ve ara sıra akşamları Terrill O'Farrell'in çellosuna kemanla eşlik etmek ve bana 'saygıdeğer yaşam' dedikleri bu iğrenç şakayı unutturan üç dört fıstık kız olmasaydı, yıllar önce öldürürdüm kendimi.

Ve iş! Çatı kaplama malzemeleri! Ahırlar için çatı malzemeleri. Hiç tadı yok diyemem, keyif aldığım da oluyor oyundan; işi sendikalara yıkmaktan, yüklü çekin geldiğini görmekten ve işin büyümesinden. Ama ne faydası var ki? Benim işim çatı kaplama malzemesi dağıtıcılığı sanıyorsun ama aslında tek yaptığım rakiplerimin çatı kaplaması malzemeleri dağıtmasını engellemek. Tıpkı senin gibi. Tek yaptığımız birbirimizi boğazlayıp cezasını halka kesmek!"

"Bana bak Paul! Neredeyse sosyalizme getireceksin konuyu!"

"Ah tabii, elbette tam olarak onu kastetmedim... sanırım. Tabii ki... rekabet... en iyiyi getirir... üstün olan hayatta kalır... ama... Ama diyorum ki: Mesela ev hayatından, işinden, Zenith'in kalkınmasından ve Ticaret Odası'ndan ve bir milyon nüfus çığırtkanlığından fevkalade memnun görünen tanıdıklarımızı, şu anda da bu kulüpte olan türden insanları bir düşün. Bunların zihinlerine girip baksan iddiaya varım üçte biri eşlerinden, çocuklarından, arkadaşlarından ve de işlerinden memnun olduklarına oldukça emindir; üçte biri huzursuzdur ama kabul etmez; ve geri kalan üçte bir acınacak durumdadır ve bunun farkındadır. Tüm bu enerjik, hızlı, hep ileri, sakın durma oyunundan nefret etmiştir bunlar, karılarından bıkmışlardır –en azından 40-45 yaşlarına geldiklerinde sıkılırlar–, ailelerinin aptal olduğunu düşünürler, işlerinden nefret ederler ve giderler... Neden sence bu kadar çok 'gizemli' intihar vakası var? Sence neden azımsanmayacak sayıda insan gözü kapalı atladı savaşa? Salt vatanseverlikten mi sanıyorsun?"

Babbit homurdandı: "Ne bekliyorsun? Dünyaya eğlenelim diye mi geldik?.. Ne yani?.. 'Çiçekler üzerinde rahat yataklarımızda ayaklarımız yerden kesilsin' diye mi? İnsan sadece mutlu olsun diye mi yaratılmış sence?"

"Neden olmasın? Hoş, insanın ne halt yemeye yaratıldığını bilen varsa da ben bulamadım ya, neyse!"

"Biliyoruz ki... sadece Kutsal Kitap'tan değil, bir sebebi var... canını sıksa da, eğer insan canla başla çalışmaz ve görevini yerine getirmezse, görevi onu zaman zaman sıksa bile sadece bir... eee, zayıf iradeli biridir. Resmen, hanım evladı! Ve sen neyi savunuyorsun? Sadede gelsene sen! Adam karısından sıkıldıysa gerçekten onu bırakmaya, sıvışmaya ya da hatta kendini öldürmeye hakkı olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Tanrı aşkına, bilmem ben adamın ne tür hakları olduğunu! Ve sıkıntıya çözüm nedir onu da bilmem. Bilsem, yaşama çözüm bulmuş filozof ben olurdum. Ama bildiğim bir şey var, hayatlarını sıkıcı, hem de aşırı sıkıcı bulanlar bunu itiraf edenlerin on katı. Ve ben inanıyorum ki altmış yıl nazik, sabırlı ve sadık olup, sonrasında sonsuza kadar nazik, sabırlı ve ölü olmaktansa arada bir patlayıp kabullensek, kim bilir belki de hayatı daha eğlenceli hale getirebilirdik."

Böyle girift ve çetrefilli spekülasyonlar içinde sürüklendiler. Babbitt son derece rahatsızdı. Paul ise cüretkârdı, ama neye cüret ettiğinden emin değildi. Zaman zaman Babbitt, sorumluluğu, Hıristiyan sabrını savunmasıyla bütünüyle çelişen bir kabulle Paul'e hak veriyor ve bundan da garip bir zevk alıyordu. Sonunda dedi ki:

"Bak Paul, habire birilerine haddini bildirmekten bahsediyorsun ama hiç görmedik bildirdiğini. Neden yapmıyorsun?"

"Kimse yapmıyor. Böyle gelmiş böyle gider, böyle şartlanmışız. Ama... Georgie, neden bir kaçamak yapmayalım ki... yok yok, endişelenme tekeşliliğin yılmaz kalesi;

hiçbir uygunsuzluk olmayacak. Karar verdik gibi zaten, öyle değil mi... gerçi Zilla New York ve Atlantik City'de parlak ışıklar altında, yasadışı üretilmiş içkilerle hazırlanmış kokteyller içip bir grup jigoloyla danslar edeceği pahalı bir tatil için başımın etini yiyor ya neyse. Ama Babbitt'ler ve Riesling'ler Sunasquam Gölü'ne tatile gitme konusunda kararlı, değil mi? Neden sen ve ben bir bahane uydurup... New York'ta işimiz var desek mesela... onlardan dört beş gün önce gitmiyoruz Maine'e, sırf kendi kendimize takılalım, puro içelim, küfredelim ve kendimizi bulalım diye?"

"Harika olur! Müthiş bir fikir bu!" dedi Babbitt.

Son on dört yıldır yanında karısı olmadan tatil yapmamıştı, her ikisi de bu cesareti gösterebileceğinden emin değildi. Atletik Kulüp'ün pek çok üyesi karılarını bırakıp kampa giderlerdi, ama sözde kendilerini balık tutmaya ve avlanmaya verirlerdi sadece. Ama Babbitt ve Paul Riesling'in kutsal ve değişmez sporları golf, araba yarışı ve briçti. Hem balıkçılar hem de golfçüler için alışkanlıklarını değiştirmek içlerinden gelen disiplini bozar, kurallara uyan aklı başında insanları şoka uğratırdı.

Babbitt yüksekten atmaya başladı: "Neden yumruğumuzu masaya vurup 'Biz önden gidiyoruz, işte o kadar!' demiyoruz ki. Bunda kötü bir şey yok. Zilla'ya sadece diyeceksin ki..."

"Kimse Zilla'ya bir şey söylemeyecek. Ah Georgie, o da en az senin kadar ahlakçıdır. Ona gerçeği söylersem, New York'a gidip birkaç kızla buluşacağımızı sanır. Myra bile... tamam Zilla gibi dırdır etmez ama endişelenir. 'Maine'e seninle gelmemi istemiyor musun? İstemiyorsan gelmem' der, e tabii sen de pes edersin bir noktada üzülmesin diye. Kahretsin! Neyse hadi gidip biraz duckpin bowling oynayalım."

Bowling oynarlarken, Paul sessizdi. Babbitt'in Bayan McGoun'a sert bir tavırla geri döneceğini söylediği saatin üzerinden yarım saatten fazla zaman geçmemişti ki, kulü-

bün merdivenlerini inerken Paul içini çekerek, "Bana bak ahbap, Zilla hakkında öyle konuşmamalıydım," dedi.

"Boş versene ahbap, içini döktün, rahatladın işte ne var bunda."

"Tuhaftır ki, tüm öğle tatilini her tür geleneksel inanışı küçümseyerek geçirdikten sonra bile, aptalca dertlerimi sana bu denli açtığım için utanacak kadar da gelenekselim!"

"Paul dostum, senin sinirlerin çok bozulmuş. Seni kaçıracağım buradan. Ayarlayacağım bu işi. New York'ta mühim bir işim olacak –ve elbette, pek tabii– binanın çatısı hakkında görüş bildirmen için sana ihtiyacım olacak! Ve anlaşma suya düşünce, çaresiz önden Maine'e gideceğiz. Ve sana gelince Paul, isyan etmen, içini bana dökmen beni rahatsız etmez. Takımın bir üyesi olarak namımdan memnunum, ama bana ihtiyacın olursa her zaman onları sepetleyip yanında olurum! Elbette nasıl bir adam olduğunu biliyorum... elbette şerefini... şerefini beş paralık edersin demiyorum... Ne demek istediğimi anlıyor musun? Ben beceriksiz, antika bir tipim ve senin ince, hassas becerilerine ihtiyacım var. Neyse, boş ver, bütün gün oturup laflayacak halimiz yok! Hadi bakalım, iş bizi bekler! Hoşça kal! Dikkat et, kazıklanma. Paulibus. Görüşmek üzere. Hoşça kal!"

6. Bölüm

I

Hiç de nahoş sayılmayacak detaylarla uğraştığı öğle sonrasında Paul Riesling'i unuttu. Onsuz tökezlemiş gibi görünen ofise geri döndüğünde, "potansiyel" bir müşteriyi Linton bölgesindeki dört katlı gayrimenkulü görmeye götürdü. Müşterinin yeni puro çakmağına gösterdiği hayranlık onu mest etti. Üç kez sırf yeni diye kullandı çakmağı ve üç kez yarısı içilmiş sigarayı arabadan fırlattı, her defasında "Bırakmam lazım şu mereti!" diye isyan ederek.

Çakmak üzerine yaptıkları kapsamlı sohbet elektrikli ütülere ve yatak ısıtıcılarına kadar götürdü onları. Babbitt hâlâ sıcak su şişesi kullanacak kadar sefilce eski kafalı olduğunu kabullendi ve bir an evvel uyku sundurmasına kablo döşeteceğini söyledi. Mekanik cihazlardan pek anlamasa da onlara karşı muazzam ve şairane bir hayranlık duyardı. Bu cihazlar onun için gerçeklik ve güzellik sembolüydüler. Her yeni karmaşık mekanizma –metal torna, çift jikleli karbüratör, makineli tüfek, oksijen kaynakçısı– için bir tane, iyisinden, gerçeklik hissi veren bir ifade öğrenir, onu tekrar tekrar kullanır, böylelikle kendini teknik ve mekanikten anlayanlar kulübüne dahil olmuş hisseder, bundan da haz alırdı.

Makinelere tapınma törenine müşteri de katıldı ve binaya şen şakrak ulaşıp o malum plastik kayrak çatıyı, kala-

min kapıları, 18-20 santimetrelik gömme başlı çivili taban kaplamasını incelemeye koyuldular. Bunu, bir gün satışla sonuçlanacak, yalandan şaşırmalar ve zaten yapmaya karar verdikleri bir şeyi yapmak konusunda ikna edilmeye giden bir dizi diplomasi takip etti.

Babbitt dönüşte ortağı ve kayınpederi Henry T. Thompson'ı mutfak dolapları imalathanesinden aldı ve Zenith'in güneyine doğru yol aldılar. Burası şaşaalı, canlı ve ilginç bir bölgeydi: Devasa telli camdan pencereleri ile delikli tuğladan fabrikaları, isten kararmış eski kırmızı tuğla fabrikaları, yüksek su depoları, lokomotif görünümlü büyük kırmızı kamyonlar ve yol kenarında sayısız, şerit şerit sıralanmış raylar üzerinde New York Merkez ve elma bahçeleri, Büyük Kuzey ve buğday platoları, Güney Pasifik ve portakal bahçelerinden gelen yük vagonları.

Zenith Döküm Şirketi sekreteri ile ilginç bir sanat projesiyle –Linden Lane Mezarlığı için dökme demir çit– ilgili konuştular. Sonra, Zeeco Motor Şirketi'ne gidip Pazarlama Müdürü Noel Ryland ile Zeeco marka bir araba için indirimle ilgili görüştüler. Babbitt ve Ryland, Booster Kulübü'nden arkadaştı ve hiçbir Booster üyesi diğerinden indirimsiz alışveriş yapmazdı. Ancak Henry Thompson "Canları cehenneme, beleşten indirim alacağım diye önlerinde eğilmeyeceğim, hem de kimsenin," diye homurdandı. Tombul, yumuşak, iş bitirici, en güncel bilgilerle donanmış ve namı diğer kusursuz modern Babbitt ile demode, sıska Yanki, cefakâr, geleneksel, tipik Amerikalı işadamı Thompson arasındaki fark buydu. Thompson ne zaman genzinden konuşarak "İmzanı at tam şu çizginin üstüne," dese, Babbitt bu antika taşralı tavrıyla eğlenirdi, tıpkı hakiki bir İngilizin bir Amerikalıyla eğlendiği gibi. Kendini her yönden Thompson'lardan daha estetik, daha duyarlı bir soydan kabul ederdi. Üniversite mezunuydu, golf oynardı, purodan ziyade sigara içerdi sıklıkla, ne zaman Chicago'ya gitse, özel banyosu olan bir oda tutardı.

Bir keresinde Paul Riesling'e "Aslında tüm mesele," demişti, "bu dar görüşlü pinponların senin bugün sahip olduğun ince zekâdan yoksun olması."

Babbitt'e göre medeniyet çok ileri gidebilirdi. Zeeco'nun pazarlama müdürü Noel Ryland zıpır bir Princeton mezunu, Babbitt ise Eyalet Üniversitesi'nin, yani, büyük, kaliteli bir markanın sağlam ve standart ürünüydü. Ryland tozluk giyerdi, Şehir Planlamacılığı ve Toplu Olarak Şarkı Söylemeyle ilgili uzun yazılar yazardı ve bir Booster olmasına rağmen cebinde yabancı dilde küçük şiir kitapları taşımasıyla bilinirdi. Bunların tümü aşırıydı. Henry Thompson izole hayatın son noktası ise, Noel Ryland sığlığın son noktasıydı. İkisinin arasında, devleti destekleyen, Protestan Kiliseleri, aile bağlarını ve sağlam ticari girişimleri savunanlar ise Babbitt ve arkadaşlarıydı.

Babbitt kendisiyle ilgili yaptığı bu adil değerlendirmeyle –ve Thompson'un arabası için aldığı indirim sözüyle– zafer kazanmış olarak döndü ofise.

Ama Reeves Binası koridorlarında ilerlerken içini çekti: "Zavallı Paul! Kesinlikle... Ah kahrolası Noel Ryland! Kahrolası Charles McKelvey! Sırf benden daha çok para kazanıyorlar diye, kendilerini çok üstün sanıyorlar. Onların küf kokulu eski Union Kulüplerinde ölüp gitmeyeceğim. Ben... Nedense bugün canım işe geri dönmek istemiyor. Amaaan neyse..."

II

Telefonlara cevap verdi, saat dört postasıyla gelen mektupları okudu, sabah yazdığı mektupları imzaladı, kiracının biriyle tamiratlar hakkında konuştu, Stanley Graff ile kavga etti.

Ofis dışında çalışan genç Graff, habire daha fazla komisyon hak ettiğini ima edip duruyordu ve bugün şikâyetini dile getirdi: "Eğer Heiler satışını gerçekleştirebilirsem prim

almalıyım bence. Neredeyse her akşam peşinden koşuyor, üzerinde çalışıyorum."

Babbitt karısına sıklıkla, "Büro çalışanlarını kafalamak, gönüllerini hoş tutmak, sıkboğaz etmekten daha iyidir, böylece daha çok verim alabilirsin," derdi. Ancak bu eşi benzeri görülmemiş kadir kıymet bilmezlik onu incitmişti. Graff'a dönüp şöyle dedi:

"Bak Stan, şunu bir netleştirelim. Her nasılsa sana göre tüm satışları tek başına yapıyorsun. Nereden buluyorsun satacak şeyi? Arkanda bizim sermayemiz, emlak listelerimiz ve senin için bulduğumuz potansiyel müşteriler olmasa, nerede olurdun sence şimdi? Yapman gereken tek şey verdiğimiz tüyoları takip edip satışı sonuçlandırmak. Hademe bile satar Babbitt-Thompson Emlaklarını! Diyorsun ki nişanlısın, ama her akşam alıcı kovalamak zorunda kalıyorsun. Peki, neden koşmayacakmışsın acaba? Ne yapmak istiyorsun? Bütün gün nişanlının dibinden ayrılmamak mı? Ben söyleyeyim, eğer senin kız hak ediyorsa, onunla aşna fişna yapmak yerine, koşturup durduğuna, yuvanızı döşemek için para kazandığına sevinecektir. Fazla mesai fırsatını tepen, akşamlarını bir kızla beş para etmez romanlar okuyarak ya da oynaşarak ve saçma sapan aptalca şeylerden konuşarak geçiren adam bizim burada istediğimiz tarzda, geleceği... ve vizyonu!.. olan doğru dürüst, enerjik genç adam değildir zaten. Buna ne dersin? İdealin ne ki senin? Para kazanmak ve toplumun sorumluluk sahibi bir bireyi olmak mı istiyorsun, yoksa hiçbir fikri, azmi olmayan boş gezenin boş kalfası mı?"

Graff'ın Vizyon ve İdeallerde pek gözü yoktu her zamanki gibi: "Emin olabilirsiniz ki para kazanmak istiyorum! Bu yüzden istiyorum o primi. Küstahlık etmek istemiyorum ama Heiler evi tam bir kâbus. Kimse beğenmeyecek. Taban döşemeleri çürümüş, duvarlar çatlak dolu."

"İşte ben de bunu kastediyorum! İşini seven bir komisyoncuya elinden gelenin en iyisini yapma hazzı veren bu tür

zor işlerdir. Ayrıca Stan... işin aslı şu ki Thompson da, ben de ilke olarak prime karşıyız. Seni severiz, evlenmen için sana yardım etmek isteriz ama diğer çalışanlarımıza da haksızlık yapamayız. Sana prim vermeye başlarsak, Penniman ve Laylock'u incitmiş, onlara haksızlık etmiş olmaz mıyız sence de? Hak haktır ve ayrımcılık adil değildir ve bunların hiçbiri olmayacak bu işyerinde. Sakın Stan, sakın ha zannetme ki savaş zamanı adam bulmak zordur; tam tersi, senin sahip olduğun olanaklara balıklama atlayacak, Thompson ve beni düşman görüp komisyon olmazsa iş yapmam demeyecek bir yığın işsiz parlak genç insan var. Buna ne dersin, ha? Buna ne dersin?"

"Ah... tabii... haklısınız..." dedi Graff içini çekerek, bir yandan yengeç adımlarla dışarı çıkarken.

Babbitt çalışanlarıyla öyle sık sık ağız dalaşına girmezdi. İnsanların onu sevmesinden hoşlanırdı, sevilmediğinde keyfi kaçardı. Ancak kutsal cüzdanına el uzattıklarında, korkusu öfkeye dönüşür, ama sonra hitabet gücüne ve üstün prensiplere sahip bir adam olarak, kelime dağarcığının tınılarından ve erdemlerinin coşkunluğundan keyif alırdı. Bugün kendini onaylamayla öyle hararetle meşguldü ki, sonunda tamamen haklı mıydım acaba diye düşünmeden edemedi:

"Sonuçta, Stan artık bir çocuk değil. Bu kadar ağır konuşmamalıydım. Ama ne yapayım, ara sıra kendi iyilikleri için hadlerini bildirmek gerekiyor bunlara. Sevimsiz bir yükümlülük ama... Stan incinmiş midir ki? Orada McGoun'a ne diyor acaba?"

O kadar soğuk bir nefret rüzgârı esiyordu ki ofiste, normal şartlarda akşam eve dönüşün hafifliğinden eser kalmadı. Bir yöneticinin her daim kölesi olduğu çalışanlarının desteğini kaybetmenin ağırlığını yaşıyordu. Genelde, yarın şüphesiz önemli işler var hissi verip Bayan McGoun ve Bayan Bannigan'ın ellerinden geldiğince erken orada olup, Tanrı aşkına sabah gelir gelmez Conrad Lyte'ı aramasını hatırlatmaları

için bin bir çeşit eğlenceli detayı olan direktiflerle terk ederdi ofisi. Bu akşam yalandan bir şeyler geveleyip, mahcup bir halde ayrıldı. Uşağının yol yordam bilen soğuk tavrı karşısında korkan bir sonradan görme gibi korkuyordu çalışanlarının ifadesiz suratlarından, ona dikilen gözlerden; Bayan McGoun başını daktilosundan kaldırmış sabit bakışlarla etrafı süzüyor, Bayan Bannigan kasa defterinin üzerinden bakıyordu, Mat Penniman karanlık köşedeki masasından kafasını uzatmıştı, Stanley Graff'ın ifadesiz suratı asıktı. Alaycı gülüşlerine sırtını dönmek istemedi ve her zamanki gibi neşeli görünmeye çalışarak, samimi bir tavırla ve boğuk bir sesle kekeleyerek ıstırap içinde çıktı ofisten.

Ama, Smith Caddesi'nden Çiçekli Tepeler'in güzelliğini, kırmızı kiremit ve yeşil damtaşı kaplı çatıları, pırıl pırıl kış bahçelerini ve tertemiz duvarları görünce unuttu gitti ıstırabını.

III

Âlim komşusu Howard Littlefield'e gün bahar tadında olsa dahi, gecenin soğuk geçebileceği bilgisini vermek için durdu. Eve girince karısına aslında nerede olduğunu pek bilmek istemese de "Neredesin?" diye seslendi. Kalorifer görevlisi tırmıkla iyice temizlemiş mi diye çimleri kontrol etti. Pek tatmin olmayınca, Bayan Babbitt, Ted ve Howard Littlefield ile durumu iyice istişare ettikten sonra çimlerin doğru düzgün temizlenmediğine kanaat getirdi. Karısının en büyük terzi makasıyla iki öbek yabani ot kesti. Bir kalorifer görevlisi istihdam etmelerinin çok saçma olduğunu söyledi Ted'e: "Senin gibi genç ve dinç biri yapmalı evin tüm işini." Ve çok varlıklı olduğu için oğlunun evde hiçbir iş yapmadığının bütün muhitte bilimesinin de iyi fikir olduğunu düşündü kendi kendine.

Uyku sundurmasında günlük egzersizlerini yaptı: Kollar iki dakika yanda, iki dakika havadayken, "Daha çok egzer-

siz yapmalı; formda kalmalı," diye mırıldandı; sonra gidip yemekten önce gömlek yakasını değiştirmesine gerek olup olmadığına baktı. Her zamanki gibi gerekli görmedi.

Güçlü kuvvetli bir kadın olan Letonyalı-Hırvat hizmetçi akşam yemeği çanını çaldı.

Fırında sığır eti, patates ve çalı fasulyesi harikaydı bu gece. Günün iyileşen hava durumu, dört yüz elli dolarlık kazanç, Paul Riesling'le yediği öğle yemeği ve yeni puro çakmağının maharetleri üzerinden kısaca geçip, daha sevimli konulara yöneldi: "Yeni bir araba mı alsam diye düşünüyorum. Seneye kadar alacağımızı sanmıyorum ama kim bilir belki alabiliriz."

Büyük kızı Verona, "Ya baba, alacaksan neden bir sedan almıyorsun? İnan müthiş olur. Kapalı araba üstü açık olanlardan çok daha rahat," dedi.

"Bilmiyorum. Üstü açık arabaları seviyorum ben sanki. Daha fazla temiz hava alıyorsun o şekilde."

"Hadi canım, hiç denemedin ki. Alalım bir sedan. Gerçekten daha klas," dedi Ted.

"Kapalı arabada elbiseler daha düzgün kalır," yorumu geldi Bayan Babbitt'ten. Verona, "Saçın başın dağılmıyor," derken, Ted "Çok daha spor," diye yorumda bulundu. En küçükleri Tinka ise "N'olur sedan alalım! Mary Ellen'ın babasının var," dedi. Ted, "Bizden başka herkesin üstü kapalı arabası var şimdi," diyerek son noktayı koydu.

Babbitt hepsine karşı çıktı: "Bence bu kadar şikâyet edecek durumda değilsiniz! Neyse, siz milyoner gibi görünün diye araba almıyorum ben! Hem yaz akşamları üzerini açıp temiz hava alarak gezebildiğimiz için üstü açık araba seviyorum. Üstelik... kapalı olanlar daha pahalı."

"Yok ya, Doppelbrau'lar alabiliyorsa biz haydi haydi alabiliriz!" diye üsteledi Ted.

"Pöf! O yılda yedi bin kazanırken ben sekiz bin kazanıyorum! Ama ben onun gibi hepsini har vurup harman

savurmuyorum! Sırf gösteriş olsun diye bir sürü para harcamayı da anlamıyorum ve..."

Aerodinamik, yokuş performansı, telli jantlar, krom çelik, ateşleme sistemleri ve kaporta renkleri gibi meselelere şevkle, derinlemesine giriştiler. Ulaşım ihtiyacını karşılamaktan fazlasıydı bu. Şövalye mertebesine yükselme hevesiydi. Zenith şehrinde, 20. yüzyılın barbarlığında, bir ailenin arabası sosyal statü göstergesiydi, tıpkı bir İngiliz ailenin seçkinliğini belirleyen asalet derecesi gibi; aslında, tam da üst tabakadan eski ailelerinin, yeni ortaya çıkan bira baronlarına, yün fabrikası vikontlarına bakış açısı düşünülünce, çok daha net bir gösterge. Üstünlüğe dair detaylar hiçbir zaman alenen belirlenmezdi. Pierce Arrow limuzin kullanan birinin ikinci oğlunun, Buick Rosdster kullanan birinin ilk oğlundan önce mi akşam yemeğine gitmesi gerektiğine karar verecek bir mahkeme yoktu, ama her ikisinin de ayrı ayrı bir sosyal değeri olduğu tartışılmazdı. Ve nasıl Babbitt çocukken başkan olmaya can atıyorduysa, oğlu Ted de altı silindirli bir Packard'a sahip olmaya ve üst sınıf araba sahibi grupta sağlam bir yer edinmeye can atıyordu.

Babbitt'in yeni bir araba almaktan bahsetmesiyle ailesinden topladığı takdir, arabayı bu yıl almaya niyeti olmadığını anladıklarında uçtu gitti. Ted hayıflandı: "Of, saçmalık! Bizim eski tekne tıpkı pirelenmiş de cilasını kazıya kazıya kaşınmış gibi görünüyor." Bayan Babbitt dalgın dalgın "Doğru konuş babanla," dedi. Babbitt çileden çıktı: "Eğer o kadar üst sınıf bir beyefendiysen, yüksek sosyeteye mensupsan o kadar vesaire, neden o zaman, bu akşam benim kötü arabama ihtiyacın olsun ki." Ted geri adım attı: "Ben onu kastetmedim..." Ve yemek her zamanki aileye özgü hoşluklarla uzadı gitti, ta ki Babbitt, "Hadi, hadi bakalım. Bütün gece oturamayız burada. İzin verin de kız toplasın sofrayı," diyerek kesene kadar.

Söylenip duruyordu. "Ne aile ama! Nasıl oldu da böyle dalaşmaya başladık bilmiyorum. Bir yerlere gidip kafamı dinlemek istiyorum... Paul... Maine... Eski püskü bir pantolon giyip aylaklık etmek, küfretmek." Karısına kelimeleri dikkatle seçerek, "New York'ta biriyle görüşüyorum... bir emlak alım satımıyla ilgili beni görmek istiyor... yaza kadar mümkün olmayabilir. Umarım Riesling'lerle beraber Maine'e gideceğimiz zamana denk gelmez. Yazık olur yolculuğu beraber yapamazsak. Neyse, şimdiden endişelenmek faydasız," dedi.

Verona yemekten hemen sonra tartışmaya neden olmadan ve Babbitt'in otomatiğe bağladığı "Neden hiç evde oturmuyorsun?" sorusuna muhatap olmadan kaçtı.

Ted, basit geometri, Cicero, Comus'un ıstırap veren metaforlarına çalışmak üzere oturma odasında yazı masasının köşesine yerleşti.

"Bize neden bu modası geçmiş Milton, Shakespeare, Wordsworth süprüntülerini ve hükmü kalmamış bi sürü şeyi öğretiyorlar anlamıyorum," diye hayıflandı. "Tamam, belki bir Shakespeare oyunu izlemeye katlanabilirim, gösterişli dekor varsa ve havalıysa, ama oturup bunları okumak... Bu öğretmenler... nasıl oluyor da bu hale geliyorlar?"

Çorap onarmakla meşgul olan Bayan Babbitt tahmin yürüttü: "Evet, acaba neden? Tabii ki profesörleri ve Shakespeare sevenleri hiçe saymak istemem ama Shakespeare'de ahım şahım bir şey olduğunu zannetmiyorum... okuduğumdan değil ama gençken kızlar bana pek de hoş olmayan pasajlar göstermişti."

Babbitt *Evening Advocate* gazetesindeki karikatürlerden başını kaldırarak sinirli sinirli baktı. Bunlar en sevdiği sanat ve edebiyat türüydü; Bay Mutt'ın Bay Jeff'e çürük yumurta fırlattığı, annenin amiyane sözler eden babayı merdaneyle yola getirdiği resimli vakayinameler. Bir fanatiğin ciddi suratıyla, açık ağzından yavaş yavaş nefes alarak her gece ağır ağır geçerdi her resmin üzerinden bir ayin gibi ve bu

esnada rahatsız edilmekten de hoşlanmazdı. Üstüne üstlük, Shakespeare konusunda uzman olmadığı kanaatindeydi. Ne *Advocate-Times*, ne *Evening Advocate*, ne de Zenith Ticaret Odası Bülteni başmakalesinde bu konuyu işlemişti. İçlerinden biri bu konuda fikir beyan etmeden insanın kendi fikrini belirlemesi güçtü. Ama yine de yabancı sularda bocalama riskine rağmen, tartışmanın dışında kalamadı.

"Ben söyleyeyim sana neden Shakespeare ve diğerlerini öğrenmen gerektiğini. Çünkü üniversiteye girişte gerekli, hepsi bu! Ben de anlamıyorum bunların bizimki gibi çağdaş lise eğitim sisteminde ne işi var. İş İngilizcesi verselerdi de, iş bitirici bir ilan ya da bir mektup nasıl yazılır öğrenseydin çok daha iyi olurdu. Ama durum bu ve bunda konuşacak, savunacak ya da tartışacak bir şey yok! Senin sorunun ne biliyor musun Ted, hep değişik bir şey yapmak istiyorsun! Eğer hukuk fakültesine gidersen... ki gideceksin... benim hiç öyle bir şansım olmadı... ama senin olacak... İngilizce ve Latince ne öğrensem kâr diye düşüneceksin."

"Saçmalık. Hukuk okumanın ne faydası olacak ki... hatta liseyi bitirmenin. İlla ki üniversiteye gideceğim diye bir şey yok. İşin aslı, üniversite mezunu bir sürü insan var iş hayatına erken atılanlar kadar iyi para kazanamayan. Bizim Shimmy Peters, Latince öğretmenimiz, Columbia Üniversitesi'nden mezun; geceler boyu ciltlerce eski püskü kitap okuyor durmadan, 'dillerin değeri' hakkında konuşup duruyor ve zavallı ayyaş yılda sadece 1800 kazanıyor ki hiçbir pazarlamacı bu paraya çalışmaz. Ben ne yapmak istediğimi biliyorum. Ben havacı olmak istiyorum, ya da kendi tamirhanem olsun istiyorum ya da... dün bir arkadaş bahsediyordu... Standart Petrol Şirketi'nin Çin'e gönderdiği adamlardan biri olmak istiyorum; bir yerleşkede yaşıyorsun ve hiçbir iş yapmak zorunda değilsin; üstelik dünyayı, pagodaları, okyanusu ve her şeyi görme şansın oluyor! Sonra, uzaktan eğitim kurslarına kayıt olabilirim. Aslolan bu işte. Okul müdürüne hava atmaya çalışan donuk suratlı yaşlı bir hatuna ezberden konuşmak

zorunda kalmıyorsun, istediğin konuda ders alabiliyorsun. Şunları bir dinle! Birkaç tane havalı kurs ilanı kestim."

Geometri kitabının arkasından, Amerika'da ticaretin enerji ve öngörüsünün eğitim bilimlerine kazandırdığı elli tane uzaktan eğitim kurs ilanı çıkardı. Bir tanesi gür kaşları, sağlam çenesi, ipek çorapları, rugan deri formunda saçlarıyla genç bir adam portresiydi. Bir elini pantolonunun cebine atmış duruyordu, diğer elini öne doğru uzatmış, işaretparmağını birilerini azarlarcasına kaldırmıştı. Beyaz sakallı, göbekli, kel kafalı, bilgelik ve refaha dair diğer bütün işaretleri üzerlerinde taşıyan erkeklerden oluşan bir topluluğa hitap ediyordu. Resmin üzerinde ilham veren eğitici bir sembol; antika bir lamba ya da meşale, yahut da Minerva'nın baykuşu değil, dolar işareti vardı. İlan şöyleydi:

\$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$

HİTABETTE GÜÇ VE BAŞARI

Kulüpte anlatılan bir hikâye

SİZE
Topluluğa nasıl hitap edileceğini,
Nasıl kadeh kaldıracağınızı,
Anlattığınız hikâyelerde nasıl lehçe kullanacağınızı,
Nasıl evlenme teklif edeceğinizi,
Ziyafet sofralarında nasıl eğlenceli olabileceğinizi,
Nasıl ikna edici pazarlama konuşmaları yapacağınızı,
Kelime hazinenizi nasıl genişleteceğinizi,
Nasıl güçlü bir kişilik geliştireceğinizi,
Nasıl mantıklı, güçlü ve özgün bir düşünür olacağınızı;
Nasıl İŞİNİZİN EHLİ olacağınızı ÖĞRETİYORUZ!

Geçen akşam De Luxe Restoran'da kime rastladım dersiniz? Eski işyerimdeki ruhsuz sevkiyat memuru, bizim Freddy Durkee'ye... Arkasından gülerek Bay Fındıkfaresi derdik kendisine. Bir kere çok çok çekingendi, müdürden ödü kopardı ve mükemmel iş çıkarsa da takdir edilmezdi. Bu adam De Lux'de! Kabuklu yemişlerden kerevize kadar değişik garnitürleri olan gösterişli ve pahalı yemeklerden hangisini sipariş ediyor ki! Old Lang Syne'da öğle yemeği yediğimiz küçük çöplükteki gibi, garsonlar tarafından aşağı-

lanmıyor, bir milyoner gibi, onlara emirler yağdırıyor.

Kelimeleri dikkatle seçerek ne yaptığını sordum. Freddy güldü ve dedi ki: "Eski dostum, sanırım başıma gelenleri merak ediyorsun: Eski dükkânda artık müdür yardımcısı olduğumu, Refah ve Nüfuz merdivenlerini tırmandığımı, 12 silindirli bir arabaya, yüksek sosyetede ahkâm kesen bir eşe, birinci sınıf eğitim alan çocuklara sahip olmak için geleceğe güvenle baktığımı öğrenince sevineceksin.

PROF. W. F. FEET

Hitabet Sanatının Kısayolu kursunun yaratıcısı, pratik edebiyat, psikoloji ve hitabette tartışmasız önde gelen bir kişidir. Ülkenin en iyi üniversitelerinden diplomaları olan bir gezgin, eğitimci, yazar, şair ve benzersiz kişiliğiyle tam bir FİKİR BABASI. Diğer meşguliyetlerinizi etkilemeyecek birkaç basit derste, SİZE kendi kültürünün ve muazzzam gücünün bütün sırlarını vermeye hazır.

Nasıl oldu anlatayım. Bir gün bir kurs ilanına rastladım, kolay ve etkili konuşma sanatını öğreteceğini iddia ediyordu: Şikâyetlere nasıl yanıt verilir, patrona bir teklif nasıl sunulur, bankadan kredi nasıl alınır, kalabalık bir dinleyici topluluğu zekâ, espri, aneokdotlar, ilham ve bunun gibi şeylerle nasıl büyülenebilir. Usta hatip, Prof. Waldo F. Peet tasarlamış kursu. Başta ben de şüpheci yaklaştım ama yine de yazdım (sadece bir posta kartı üzerine isim ve adres), dersler için yolladım yayıncıya. Deneme dersleri. Memnun kalmazsan paran iade.

Sekiz adet ders vardı, basit anlatımlı, herkesin anlayabileceği türden. Her birine akşamları birkaç saat çalıştım ve karım üzerinde pratik yapmaya başladım. Kısa sürede gördüm ki müdürün karşısına dikilip konuşabiliyorum ve yaptığım iş takdir ediliyor. Değerimi bilmeye başladılar, hızla terfi ettirdiler. Nasıl söyleyeyim, sence ne kadar ödüyorlardır bana şimdi? Yılda 6500 dolar! Öyle ki, artık büyük bir dinleyici grubunu etkileyebiliyorum, istediğim her konuda konuşabiliyorum. Arkadaşım, benden sana tavsiye, sen de şu adrese yazıp (istemezsen başlamazsın) bir broşür iste, yanında bir de değerli tablo yolluyorlar:

Kısa Yol Eğitim Yayınları
Büro WA Sandpit, Iowa

%100 PEŞİNDE MİSİN YOKSA %10 MU?

Babbitt yine bu konuda bilgi sahibi bir kişinin özgüveniyle konuşabilmek için gereken kriterlerden yoksundu. Sürücülük ya da emlakçılıkta örnek bir vatandaşın ve dürüst bir adamın mektupla eğitim hakkında düşünmesi gerektiğine dair bir şey yoktu. Tereddütle konuşmaya başladı:

"Pekâlâ... görünüşe bakılırsa ilerleme kaydetmiş. Hitabet becerisi edinmek iyi bir şey elbette. Zaman zaman ben de bu konuda pek yetenekli olmadığımı düşünmüşümdür. Eskilerden bizim blöfçü Chan Mott'un emlakçılıktaki başarısının sırrının söyleyecek tek bir şeyi olmasa dahi iyi konuşabilmesi olduğunu da çok iyi biliyorum! Bugün böyle çeşitli başlıklarda ve konularda bu tür kurslar veriyor olmaları gerçekten de hoş. Ama bence yine de, birinci sınıf İngilizce ve güzel konuşma dersleri alabileceğin bir okulun varken... üstelik de bütün ülkenin en büyük okul binasıyken... bu tarz şeylere bir çuval para harcamak gereksiz!"

"Doğru," dedi Bayan Babbitt, rahat bir tavırla. Ted ise hayıflandı: "Ama baba, pratikte hiçbir işe yaramayacak bir sürü modası geçmiş, gereksiz şey öğretiyorlar; elişi, daktilo kullanma, basketbol ve dans hariç. Bu uzaktan eğitim kurslarında işine yarayabilecek her şeyi öğrenebiliyorsun. Bak mesela şunu dinle:

ERKEK ADAM

Annen, kız kardeşin ya da kız arkadaşınla yürürken biri yan gözle baksa ya da laf atsa, yanındakini savunamazsan kendinden utanmaz mısın? Peki, savunabilir misin?

Uzaktan eğitimle boks ve kendini savunma sanatlarını öğretiyoruz. Pek çok öğrenci aldıkları birkaç dersten sonra kendilerinden iri ve ağır rakiplerini yendiklerini yazıyorlar. Dersler, ayna önünde basit hareketlerle başlıyor – elinle demir para tutmak, kurbağalama yüzmek gibi. Ve farkına bile varmadan, karşında gerçek bir rakip varmış gibi, düzgün vurabilmeyi, yumruktan kaçmayı, kendini korumayı, aldatıcı hamle yapmayı öğreniyorsun."

"Ah, işte bu tam aradığım!" dedi Ted monoton bir sesle. "Herkes duysun! Okulda bir çocuk var patavatsızlık eden... ah onu bir yalnız yakalasam..."

"Çok saçma! Fikre bak! Hayatımda duymadım böyle anlamsız bir şey!" diye parladı Babbitt.

"Tamam o zaman, farz et annem ya da Rone'la yürüyorum ve yanımızdan biri geçiyor ve aşağılayıcı bir şey söylüyor ya da laf atıyor, ne yaparım?"

"Muhtemelen 100 metre rekoru kırarsın!"

"Hayır, hiç de değil! Kız kardeşime aşağılayıcı söz söyleyen her kimse önünde dikilir, ona gününü gösteririm."

"Bana bak genç Dempsey.* Eğer seni kavga ederken yakalarsam, eşek sudan gelene kadar döverim; hem de ayna önünde para tutma egzersizi yapmadan yapabilirim bunu."

"Ted, neden canım?" dedi Bayan Babbitt sakin bir tavırla. "Dövüşten bu şekilde bahsetmen iyi bir şey değil!"

"Ya anne sen deme bari. Ne yani, beraber yürürken, yanımızdan geçen biri sana aşağılayıcı bir..."

"Kimse kimseye aşağılayıcı bir söz etmeyecek," dedi Babbitt, "eğer birileri evde kalıp geometri çalışırsa ve kendi işine bakıp bilardo salonlarında, meşrubat büfelerinde ve kimsenin olmaması gereken yerlerde takılmıyorsa!"

"Ooooooof baba ya! Olsa diyorum!"

Bayan Babbitt neşeyle konuştu: "Böyle bir şey olsa, o kişiyi önemseyip onurlandırmazdım! Ayrıca yapmaz kimse böyle bir şey. Herkesin dilindedir bu tip kadınlar, yok birileri takip etmişmiş, yok rahatsız etmişmiş, hiç inanmam bunlara ben, olduysa da kendi hatasıdır kadının, bazı kadınlar öyle bir bakar ki insana. Kesinlikle öyle bir tacize maruz kalmadım hayatımda."

"Kahretsin ya! Anne sadece varsay! Olsa! Olmuş olsa! Varsay sadece! Herhangi bir şeyi varsayamaz mısın? Gözünde canlandıramaz mısın?"

---

* Amerikalı boksör William Harrison "Jack" Dempsey (1895-1983). (e.n.)

"Elbette canlandırabilirim! Sonuç!"

"Elbette annen gözünde canlandırabilir... ve bir şeyleri varsayabilir. Bu evde hayal gücü olan tek kişi sen misin sanıyorsun?" diye sordu Babbitt. "Ama bu kadar fazla varsaymanın kime, ne faydası var? Varsaymak seni hiçbir zaman bir yere götürmez. Bir sürü gerçek varken göz önüne alınması gereken, bir şeyleri varsaymak çok saçma!"

"Peki baba. Varsay... yani sadece varsay... ofisindesin ve rakip bir emlakçı..."

"Emlak komisyoncusu..."

"Nefret ettiğin bir emlak komisyoncusu içeri girdi..."

"Hiçbir emlak komisyoncusundan nefret etmem ben."

"Ama ettiğini varsay!"

"Canım bu türden bir şeyi varsaymak istemiyor. Bir sürü insan var benim meslekte rakiplerinden nefret edecek kadar alçalan, ama biraz daha büyük olsaydın ve habire sinemalara gitmek ve dizlerinin üzerinde elbiseler giyen, Tanrı bilir neden, koro kızları gibi pudralanmış, boyanmış, ruj sürmüş bir sürü aptal kızla takılmak yerine işten anlasan, o zaman bilirdin ki... o zaman varsayardın ki... Zenith'in emlak çevrelerinde temsil ettiğim tek bir şey varsa, o da birbirimiz hakkında sadece dostane ifadelerle konuşmamız, bir kardeşlik ve işbirliği ruhu inşa etmemiz ve işbirliği içinde olmamız gerektiğidir. Sonuçta, bir emlak komisyoncusundan nefret ettiğimi hayal edemem de, varsayamam da, sinsi ve blöfçü Cecil Rountree söz konusu olsa bile!"

"Ama..."

"Aması maması yok! Ama illa birini döveceksem, ayna karşısında o eğilip bükülmeleri, yüzme hareketlerini ya da o saçma sapan hareketleri yapmama gerek yok. Farz et bir yerlerde, adamın biri sana hakaret ediyor. Usta bir boksör gibi adamın etrafında dans edeceksin öyle mi? Onu doğrudan yere serer (en azından benim oğlum böyle yapar diye umuyorum) ve sonra ellerini silkeleyip işine bakarsın, hepsi

bu. Hiçbir şekilde boks dersleri almayacaksın, ne uzaktan ne yakından!"

"Tamam ama... Evet... Sadece lisede bize verdikleri çerçöp dersler yerine ne kadar çeşitli uzaktan eğitim kursu var onu göstermek istedim."

"Ama lisede beden eğitimi dersinde boks yapmayı öğretiyorlar sanıyordum."

"O başka. Seni oraya dikiyorlar ve irikıyım bir baş belası üzerindeki dolgu malzemesini yumruklayarak eğleniyor daha sen bir şey öğrenmeden. Hiç de hoş değil! Hem de hiç! Ama neyse... Diğerlerini dinle."

İlanlar tartışmasız hayırsever türdendi. Bir tanesinin kocaman bir başlığı vardı: "Para! Para! Para!!!" İkincisi, "Bay P. R.'ın önceden berber dükkânında sadece haftada 18 kazanırken, kursumuzu aldığından beri osteolitik hekim olarak 5000 dolar cebe indirdiğini" duyuruyordu; üçüncüsü, Bayan J. L., "bir dükkânda paketçiyken şimdi Hindu yöntemi ile titreşimli nefes alma ve zihin kontrolü öğreterek günde net 10 dolar kazanıyor."

Ted yıllık referans kitaplarından, Pazar Okulu mecmualarından, edebiyat dergilerinden ve teknik dergilerden elli altmış ilan toplamıştı. Bir hayırsever istirham ediyordu: "İçinize kapanmayın... Daha Popüler Olun ve Daha Çok Para Kazanın... Kitara Çalabilir ya da Şarkı Söyleyerek Topluma Katılabilirsiniz! Müzik Eğitiminde Yeni Keşfedilmiş bir sistemin gizli ilkeleriyle, herkes –kadın, erkek ya da çocuk– yorucu egzersizler, özel eğitim ya da uzun saatler süren çalışmalar olmaksızın, zaman, para ve enerjilerini boşa harcamadan nota, piyano, banço, kornet, klarnet, saksafon, keman ya da davul çalmayı, notayla şarkı söylemeyi öğrenebilir!"

Bir sonraki ateşli "Parmak İzi Dedektifleri Aranıyor! Yüksek gelir!" çağrısı altında şu sırları açıyordu: "SİZ yürekli beyler ve hanımlar, aradığınız MESLEK işte bu! Bu işte

PARA var! Hem de BÜYÜK para ve aktif zihninizin ve maceracı ruhunuzun özlemini çektiği o hızlı çevre değişikliği, o büyüleyici ve merak uyandıran uğraş. Düşünün bir kere, tuhaf gizemleri ve çetrefilli suçları çözen ve yönlendiren başlıca kişi siz olacaksınız. Bu harika meslek nüfuzlu insanlarla temasa geçmenizi sağlayıp sizi onlarla eşit seviyeye getirecek ve sıklıkla seyahat etmeniz gerekecek, belki de çok uzak diyarlara... hem de bütün masraflar ödenerek. ÖZEL EĞİTİM ŞARTI YOK!"

"İşte bu! Bence bu açık ara iyi diğerlerinden! Muhteşem olmaz mı her yere seyahat etmek, ünlü bir dolandırıcıyı enselemek!" diye sevinçle bağırdı Ted.

"Ben hiç de öyle düşünmüyorum. Bir aksilik olur, yaralanabilir insan. Yine de şu müzik eğitimi gayet makul bir fikir olabilir. Sonuçta, neden olmasın, eğer bir fabrikada verimlilik uzmanları üretimi seri hale getirmeyi kafaya koydularsa, bir insanın müzikte pratik ve egzersiz yapmadan da ilerleyebileceği bir yöntem geliştirilmemesi için bir sebep yok." Babbitt etkilenmişti ve bir ebeveyn olarak ikisinin, ailenin iki erkeğinin birbirini anlamasından da hoşnut olmuştu.

Öykü Yazma ve Hafızayı Güçlendirme, Film Aktörlüğü ve Ruhsal Gücü Geliştirme, Bankacılık ve İspanyolca, Ayak Bakımı ve Fotoğrafçılık, Elektrik Mühendisliği ve Vitrin Düzenleme, Kümes Hayvancılığı ve Kimya üzerine uzaktan eğitim veren üniversitelerin ilanlarını dinledi.

"Tamam... tamam..." Babbitt takdirini dile getirebilmek için uygun bir ifade aradı. "Ağzım açık kaldı! Bu uzaktan eğitim işinin epey kazançlı bir oyuna dönüştüğünü biliyordum –bunun yanında banliyö gayrimenkullerinin satışının bir değeri kalmıyor!– ama böylesine organize, kilit bir endüstriye dönüştüğünün farkında değildim! Gıda ve film endüstrisiyle aynı kategoride tutulmalı. Hep bir gün birilerinin eğitimi bir sürü kitap kurdu ve işe yaramaz teorisyene bırakmayıp işe yarar hale getirecek fikirlerle geleceğini dü-

şünürdüm. Evet, kursların pek çoğunun ilgini çekebileceğini görüyorum. Atletik'ten insanlara sormalıyım, acaba farkındalar mı... Ama aynı zamanda biliyorsun Ted, reklamcılar, yani bazıları, nasıl abartır. Söyledikleri kadar çabuk faydasını görür mü insan bu kursların bilemem."

"Tabii ki baba, elbette." Büyükleri tarafından saygıyla dinlenen bir erkek çocuğunun sonsuz ve kıvanç dolu olgunluğunu taşıyordu Ted. Babbitt müteşekkir bir sevgiyle odaklandı oğluna:

"Bu tarz kursların bir bütün olarak eğitimi nasıl etkileyeceğini görebiliyorum. Bunu kimseye söylemem elbette... benim gibi eyalet üniversitesi mezunu bir adam için doğru olan böbürlenmek ve mezun olduğu okulu yüceltmektir... ama doğrusunu istersen, üniversitede bile şiir, Fransızca ve kimseye beş kuruş kazandırmamış dersler tümüyle zaman kaybı. Bilemem tabii ama bu uzaktan eğitim işi en önemli Amerikan icatlarından biri olabilir.

Pek çok vatandaşın sorunu şu: Öyle gerçekçiler ki Amerikan egemenliğinin manevi ve entelektüel yanını gözden kaçırıyorlar; sanıyorlar ki telefon, uçak ve telsiz gibi icatlar... telsiz Makarnacı icadıydı ama her neyse, sanıyorlar ki sadece bu mekanik gelişmeleri temsil ediyoruz. Oysa gerçekten düşünen bunun ardında manevi ve nasıl denir, baskın olan akımları, Liyakat gibi, Rotaryenlik gibi, Yasaklar ve Demokrasi gibi, bizi biz yapan en derin ve en gerçek zenginliği görür. Belki de bu yeni uzaktan eğitim ilkesi bir başka... bir başka etken olabilir. Bence Ted, Vizyon sahibi olmalıyız..."

"Bence evde eğitim berbat bir fikir!"

İki filozof yutkundu. Ruhsal uyumlarını bozan Bayan Babbitt idi ve Bayan Babbitt'in erdemlerinden biri, dizginlenemeyen bir ev sahibesine dönüştüğü akşam yemeği davetleri haricinde evle ilgilenmesi ve düşünerek erkekleri rahatsız etmemesiydi. Kendinden emin bir tavırla devam etti:

"Korkunç geliyor kulağıma, nasıl da kandırıyorlar bu zavallı gençleri, sanki bir şey öğreniyorlarmış gibi, hem de etrafta onlara yardım edecek kimse yokken ve... siz ikiniz çok hızlı öğrenebiliyorsunuz ama ben, ben hep yavaşımdır. Ama aynı..."

Babbitt dikkatini ona yöneltti: "Saçma! Evde de öğrenebilir insan. Sence babasının bin bir güçlükle kazandığı parayla Harvard'ın duvarları tablolar ve armalarla süslü, masa örtülü, havalı yurtlarında, Morris sandalyelerde oturunca daha iyi mi öğreniyor insan? Ben söyleyeyim, ben üniversite mezunuyum... biliyorum! Ha, bir konuda karşı çıkabilirsin yine de. Mesela ben berber dükkânlarından ve fabrikalardan bir sürü insanı çekip meslek kazandırma fikrine karşıyım. Zaten çok kalabalıklar; hepsini eğitip ne yapacağız, işçi nereden bulacağız?"

Ted, sırtını dayamış sigara içiyordu, fırçalanmadan. O an için sanki Paul Riesling ya da Dr. Howard Littlefield'miş gibi bir parçasıydı ağır sohbetin.

"Ne dersin o zaman baba? Sence de güzel olmaz mıydı Çin'e ya da eğlenceli bir yerlere gidip mühendislik ya da başka bir şey okusam uzaktan?" diye çıtlattı.

"Hayır. Neden hayır, söyleyeyim sana çocuk. Bildiğim bir şey var ki, çok hoş bir şey diplomam var diyebilmek. Bazı müşteri senin kim olduğunu bilmez, sanır ki alelade bir işadamısın. Başlar ekonomi, edebiyat ve dış ticaret hakkında ahkâm kesmeye. Tam o sırada dersin ki, 'Ben üniversitedeyken... sosyoloji diplomam var, söylemesi ayıp...' Bu ona öyle bir haddini bildirir ki! 'Diplomamı mektupla diploma dağıtan Bezuzus Üniversitesi'nden, pul yalayıcılık üzerine aldım' mı diyeceksin? Benim babam çok eski kafalıydı, fakat hiçbir zaman bir tarzı olmadı ve ben üniversite diplomamla kendime bir yer edinebilmek için hep çok çalışmak zorunda kaldım. Evet, buna değdi. Zenith'in en kaliteli beyefendileriyle kulüplerde vesaire beraber anılıyorsa ismim, bu sayededir.

Ve senin de beyefendi sınıfından mahrum kalmanı istemem ki bu sınıf Sıradan İnsanlar kadar yiğit ama güç ve kişilik sahibi insanların sınıfıdır. Doğrusu böyle bir şey yaparsan üzülürüm ahbap!"

"Biliyorum baba! Elbette! Tamam. Buna bağlı kalacağım. Ah! Eyvah! Tamamen unuttum, çocukları koro provasına götürecektim. Kaçmam lazım!"

"Ama ödevini bitirmedin."

"Sabah yaparım artık ilk iş!"

"Pekâlâ..."

Son altmış gün boyunca altmış kere fırtına koparmıştı Babbitt, "Sabah ilk iş yapmayacaksın! Şimdi yapacaksın!" diye. Ama bu akşam, "Pekâlâ, acele etsen iyi olur," dedi ve yüzündeki gülümseme de Paul Riesling'e sakladığı o utangaç, ışıl ışıl gülümsemeydi.

IV

"Ted iyi bir çocuk," dedi Bayan Babbitt'e.

"Evet öyle!"

"Kim bu alacağı kızlar? Düzgün, aklı başında kızlar mı?"

"Bilmiyorum. Canım, Ted bana artık hiçbir şey anlatmıyor ki. Zamane çocuklarına ne oluyor böyle, anlamıyorum. Ben annemle babama her şeyi atlatmak zorunda kalırdım. Ama öyle görünüyor ki bugünün çocukları kontrolden çıkmış durumda."

"Umarım iyi kızlardır. Tabii Ted artık çocuk değil ve öyle her şeyi anlatıp kafa şişirsin de istemem doğrusu."

"George, sence de artık onu bir kenara çekip... bir şeyler anlatman gerekmez mi?" Kızardı ve başını öne eğdi.

"Eee, bilmiyorum. Benim düşünceme göre, Myra, oğlanın kafasını karıştırmanın hiçbir anlamı yok. Zaten kendisi epeyce şeytanlık düşünüyor. Ama acaba? Zor bir soru. Bu konuda Littlefield ne düşünür acaba?"

"Babam da seninle aynı fikirde. Bütün bu... Yönlendir-

me... doğru değil, diyor."

"Ah, öyle mi? Cidden? Bırak, ben sana söyleyeyim Henry T. Thompson'ın ne söylediğini... ahlak konusunda; sonuçta yaşlı bunağa laf anlatamazsın."

"Nasıl konuşmak bu babam hakkında?"

"...yani onunla baştan beri uzlaştığımız bir ortaklık ilişkisi kuramıyoruz. Demem o ki, ne zaman ciddi konularda, eğitim konusunda atıp tutsa, bilirim ki ben tam aksini düşünüyorum. Beni üstün zekâlı bulmuyor olabilirsin ama inan bana ben üniversite rektörü gibi kalırım Henry T.'nin yanında! Evet, evet, Ted'i kenara çekip neden tam anlamıyla ahlaklı bir hayat sürdüğümü anlatacağım."

"Gerçekten mi? Ne Zaman?"

"Ne Zaman? Ne Zaman? Ne faydası var şimdi beni ne zaman, niçin, nerede, nasıl, ne zaman diye sıkıştırmanın? Kadınların sorunu bu! Bu yüzden üst düzey yönetici olamıyorlar; hiç anlamıyorlar diplomasiden. Ne zaman uygun bir fırsat olur, durum el verir, konu açılır, o zaman arkadaşça kısa bir konuşma yaparım onunla... ve... Tinka mı o yukarıda bağıran? Şimdiye kadar çoktan uyumuş olmalıydı."

Oturma odasında gezindi ve pazar öğleden sonraları vakit geçirdikleri cam duvarlı, hasır sandalyeli, sallanan koltuklu kış bahçesinde durdu. Dışarıda sadece Doppelbrau'ların evinin ışıkları ve en sevdiği karaağacın soluk gölgesi nisan akşamının yumuşaklığını kırıyordu.

"İyi bir sohbet oldu çocukla. Bu sabahki keyifsiz halimden kurtulmak... Ve huzursuzluktan... Yine de, vallahi gideceğim Maine'e birkaç gün sadece Paul'le!.. Şeytan Zilla!.. Ama... Ted iyi. Bütün aile iyi. İşler de iyi gidiyor. Çok fazla insan kazanamıyor bir günde 450 dolar kolayca benim gibi; neredeyse 1000 doların yarısı. Belki de tartışmalar onların olduğu kadar benim de hatam. Böyle huysuz olmamalıyım. Ama... keşke büyükbabam gibi ilk gelenlerden olsaydım. O

zaman böyle bir evim olmazdı. Ben... Ah, aman Tanrım, *bilmiyorum!*"

Karamsar bir halde Paul Riesling'i, birlikte geçen gençliklerini, tanıdıkları kızları düşündü.

Yirmi dört yıl önce Eyalet Üniversitesi'nden mezun olduğunda, avukat olmak istemişti. Üniversitedeyken sıkı bir münazaracıydı; iyi bir hatip olduğunu düşünürdü; bir eyaletin valisi olarak hayal ederdi kendisini. Hukuk okurken emlakçı olarak çalıştı. Para biriktirdi, yurtta kaldı, akşam yemeklerini kıymalı patatesli poşe yumurtayla geçiştirdi. Eğlenceli Paul Riesling (keman öğrenmek için bir sonraki ay ya da bir sonraki yıl kesinlikle Avrupa'ya gidecekti) onun sığınağıydı, ta ki Paul kahkahalar atarak dans eden, parmak sallayarak erkekleri peşinden koşturan Zilla Colbeck'e kapılana kadar.

Babbitt'in akşamları yavan geçerdi o zamanlar ve Paul'ün ikinci kuzeni Myra Thompson'da bulmuştu huzuru; bu gösterişli ve hassas kız, genç ve azimli Babbitt'in bir gün elbet vali olacağına inanarak göstermişti kapasitesini. Zilla Babbitt'i taşralı görerek dalga geçerken, Myra kızar, onun büyük Zenith şehrinde doğmuş genç züppelerden çok daha sağlam olduğunu söylerdi; 1897'de kurulmuş yüz beş yıllık bir yerleşim, iki yüz binlik nüfusuyla bütün eyaletin kraliçesi ve mucizesi olan Zenith, Catawba kabilesinden gelen bir çocuk olan Babbitt için öyle uçsuz bucaksız, heybetli ve şaşaalıydı ki Zenith'te doğmuş olma asaletine sahip bir kızla tanışmak gururunu okşuyordu.

Aşka dair pek konuşmazlardı. Biliyordu ki hukuk okuyacaksa, yıllarca evlenemeyecekti ve Myra gerçekten hoş bir kızdı; onunla evlenmeyecekseniz onu öpmezdiniz, "o tür bir kız gibi düşünmezdiniz." Ama güvenilir bir arkadaştı, paten kaymaya, yürüyüşe hiç hayır demezdi; Babbitt yapacağı önemli şeyleri, zavallı fakir insanları adaletsiz zenginlere karşı nasıl koruyacağını anlatırken onu keyifle dinlerdi.

Bunlar resmi toplantılarda yapacağı konuşmalardı, popüler düşüncede düzelteceği yanlışlardı.

Bir gece, yorgun ve yumuşak başlı bir anında, Myra'yı ağlarken bulmuştu. Zilla'nın verdiği bir partiye davet edilmemiş. Her nasılsa, kızın başı omzundaydı ve gözyaşlarını öperken bulmuştu kendini... Myra başını kaldırmış, "Şimdi nişanlandığımıza göre, hemen evlenecek miyiz, yoksa bekleyecek miyiz?" diye sormuştu güvenle.

Nişanlanmak mı? Aralarında ilk kez evlilik iması geçmişti. Bu kahverengi saçlı, hassas kadına duyduğu şefkat hissi birden soğudu ve korkuya dönüştü ama onu incitemezdi, güvenini suiistimal edemezdi. Beklemekle ilgili bir şeyler geveleyip kaçtı. Ona bunun bir hata olduğunu söylemenin yollarını arayarak bir saat kadar yürüdü. Sonraki ay, birkaç kez neredeyse söyleyecekti ama kollarında bir kız olması hoştu ve sevmediğini ağzından kaçırarak onurunu kırmak her geçen gün daha da zor oldu. Kendisinin şüphesi yoktu. Evlenmeden bir gece önce tam bir ıstırap içindeydi ve sabahleyin çılgınca bir kaçma arzusuna tutulmuştu.

İyi bir eş oldu ona Myra. Sadık, çalışkan, nadiren neşeliydi. Yakın ilişkileri ise hafif tiksintiden sıcak bir şefkate dönüştü, sonra da sıkıcı bir alışkanlık oldu zamanla. Ama Myra sadece Babbitt ve çocuklar için var oldu; Babbitt hukuk okumaktan vazgeçip tekdüze emlak satma işinde güçlükle ilerlemeye koyulduğunda Myra da onun kadar üzgün ve endişeliydi.

"Zavallı çocuk, benim hayatımdan daha iyi bir hayatı olmadı," diye geçirdi içinden Babbitt karanlık kış bahçesinde. "Ama keşke hukuk ve politikanın heyecanını tadabilseydim, neler yapabileceğimi görebilseydim. Neyse, belki böyle daha fazla para kazandım."

Oturma odasına geri döndü, ama oturmadan önce karısının saçlarını okşadı. O da başını kaldırıp, mutlu ve biraz şaşkın, ona baktı.

7. Bölüm

I

Babbitt *American Magazine*'in son sayısını büyük ciddiyetle okuyup bitirdiğinde, karısı iç çekerek tamir ettiği çorabı bırakmış, eline aldığı kadın dergisindeki iç çamaşırlarına bakıyordu hayran hayran. Oda çok dingindi.

Çiçekli Tepeler'in en yüksek standartlarına sahip bir odaydı. Gri duvarlar beyaz boyalı suni ahşap panellerle bölünmüştü. Babbitt'lerin önceki evinden gelme iki tane oymalı sallanan sandalye vardı ama dore çizgili mavi kadife kaplı, derin ve rahat sandalyeler yeniydi. Mavi kadife kaplı kanepe şömineye dönüktü, arkasında kiraz ağacından masa ve dore ipek başlıklı uzun piyano lambası vardı. (Çiçekli Tepeler'deki her üç evden ikisinde şöminenin önünde bir kanepe, maun ya da maun taklidi bir masa ve sarı ya da pembe ipekten başlığı olan bir piyano ya da okuma lambası vardı.)

Masanın üzerinde yaldız işlemeli Çin ipeği bir örtü, dört dergi ve gümüş kutu içinde sigara tütünü ve Tinka'dan başka hiçbir Babbitt'in okumadığı üç adet "hediye kitap"; İngiliz ressamlarca resimlenmiş büyük pahalı masal kitapları.

Ön tarafa bakan pencerelerin orada, köşede büyükçe bir Victrola dolap. (Çiçekli Tepeler'deki her dokuz evden sekizinde vardı böyle bir dolaplı gramofon.)

Her bir gri panelin tam ortasına asılı tablolar arasında kırmızı ve siyah taklit bir İngiliz av tablosu, soluk renkli, üzerinde Babbitt'in edepli olduğundan şüphelendiği Fransızca bir yazı olan taklit yatak odası tablosu ve elde renklendirilmiş Koloni dönemi evlerinden bir fotoğraf; pala, yün eğiren genç kız, beyaz şöminenin önünde tatlı bir kedi. (Çiçekli Tepeler'de her yirmi evden on dokuzunda ya bir av tablosu, ya *Madame Fait la Toilette* baskısı, ya renklendirilmiş bir New England evi fotoğrafı, ya Rocky Dağları'nın bir fotoğrafı ya da dördü birden vardı.)

Babbitt'in arabası babasının faytonundan nasıl üstünse, bu oda da rahatlıkta çocukluğundaki evinin salonundan o kadar üstündü. Odada ilginç hiçbir şey yoktu gerçi ama rahatsız edici bir şey de yoktu. Yapay bir buz kütlesi kadar düzgün ve negatifti. Yumuşak küller ya da isli tuğlalar şöminenin soğukluğunu gidermemişti; pirinç ocak maşası tertemiz cilalıydı; bakır ayaklıklar da bir mağaza vitrininde sergilenen terk edilmiş, istenmeyen, ruhsuz eşyalar gibiydi.

Duvara dayalı bir piyano vardı ve üzerinde bir başka piyano lambası, ama piyanoyu Tinka hariç kimse kullanmıyordu. Gramofonun canlılığı onları tatmin ederdi; caz plak koleksiyonları kendilerini zengin ve kültürlü hissetmelerini sağlardı; buna karşılık, müzik yapmaktan anladıkları tek şey gramofonun bambu iğnesini kaldırıp indirmekti. Masa üzerindeki kitaplar tertemiz, kusursuz bir paralellikte dizilmişti; halının hiçbir köşesi kıvrık değildi ve evde hiçbir yerde bir hokey sopası, yırtılmış resimli bir kitap, eski bir şapka ya da evi altüst eden sevimli bir köpek göremezdiniz.

II

Babbitt evdeyken bütün dikkatini okumaya veremezdi. İşteyken rahatlıkla odaklanabilirdi ama evde bacak bacak üstüne atar, kıpırdanıp dururdu. Hikâye ilginçse, en iyi, başka deyişle en komik paragrafları karısına okurdu. Okuduğu

sarmazsa, öksürür, ayak bileklerini ve sağ kulağını kaşır, sol elinin başparmağını yeleğinin cebine sokar, gümüş paraları şıngırdatır, saat zincirinin bir ucuna asılı puro makası ya da anahtarlarla oynar; esner, burnunu ovuşturur, sonunda da yapacak başka işler bulurdu. Terliklerini; ortaçağda giyilen ayakkabılara benzeyen, koyu kahverengi, zarif terliklerini giymek üzere yukarı çıktı. Bodrum kattaki erzak dolabının yanındaki fıçıdan bir elma aldı.

"Ye her gün bir elma, doktor uğramasın yanına!" diye son on dört saat içinde ilk kez uyardı karısını.

"Evet öyle."

"Elma doğanın sunduğu en iyi düzenleyici."

"Evet..."

"Kadınların sorunu da bu zaten: Düzenli alışkanlıklar edinmek gibi bir kaygıları yok."

"Yani, ben..."

"Yemek aralarında durmadan atıştırıp bir şeyler yiyorlar."

"George!" Myra okumayı bırakıp: "Bugün öğle yemeğinde hafif bir şeyler yiyecektin, ne yaptın? Ben öyle yaptım!"

Bu hain ve sebepsiz saldırı şaşırttı onu. "Yani, belki de o kadar hafif değildi. Paul'le yemeğe çıktık ve perhizime dikkat etme şansım pek yoktu. Tamam, sırıtmana gerek yok. Ben olmasam kimse özen göstermeyecek yediğimiz içtiğimize... Bu ailede bir tek ben kahvaltıda yulaf yemenin değerini biliyorum. Ben..."

Kadın okumaya geri döndü, Babbitt elmayı özenle dilimleyip mideye indirirken devam etti:

"Bir şey yaptım ama, sigarayı azalttım. Graff'la birbirimize girdik neredeyse. Fena halde küstahlaşıyor bazen. Sabrediyorum çoğunlukla, ama ara sıra otoritemi göstermem gerekiyor ve çıkıştım bu kez. 'Stan,' dedim. Uzun lafın kısası, nerede durması gerektiğini gösterdim ona."

"Tuhaf bir gün. İnsanı huzursuz ediyor."

"Yaaaaaani..." dedi, dünyanın en uykulu sesiyle ve ölecekmiş gibi esneyerek. Bayan Babbitt de esnedi ve "Ne dersin yatalım mı? Ted ve Rone erken dönmez. Evet, garip bir gündü; çok sıcak değildi ama yine de... Neyse boş ver, diyorum ki... Bir gün uzun bir yolculuğa çıksam," diye homurdanan kocasına minnetle baktı.

"Evet, güzel olur," dedi karısı esneyerek.

Yanında gelmesini istemediğinden emin olunca, gözlerini kaçırdı karısından. Kapıları kilitleyip pencereleri kontrol ederken ve sabah kaloriferin kendiliğinden yanması için ısı regülatörünü ayarlarken, hafifçe iç geçirdi, o sırada ağır bir yalnızlık duygusu kafasını karıştırıp korkuttu onu. O kadar dalgındı ki, hangi pencereleri kontrol ettiğini hatırlayamadı ve karanlığın içinde görünmeyen tehlikeli sandalyeleri el yordamıyla arayarak, dönüp hepsini baştan kontrol etti. Üstü örtülü isyanlarla geçen bu müthiş ve tehlikeler barındıran günün sonunda yukarı çıkarken ayakları basamaklarda gürültü çıkarıyordu.

III

Her sabah kahvaltıdan önce taşralı köy çocuğu haline geri dönerdi. Şehir hayatının tıraş olma, duş alma, dünkü gömlek bir kez daha giyilecek kadar temiz mi diye kararlar alma gibi karmaşık taleplerini yerine getirmek istemezdi canı. Evde olduğu akşamlar erken yatar ve yatmadan önce hallederdi bu sevimsiz işleri. Sıcak su dolu küvette oturup tıraş olmak büyük lükstü onun için. Gözlüğün verdiği ciddiyetten yoksun, göğsüne kadar gelen suyun içinde, küçük bir çim biçme aletine benzeyen jiletle köpüklü yanaklarını kazırken, suyun içinde melankolik ama ağırbaşlı bir havada pençeler atarak kaygan sabunu yakalamaya çalışırken, tombul, yumuş yumuş, pembe yanaklı, keltoş ve tıknaz bir aile babası gibi görünüyor olabilirdi bu akşam.

Suyun tatlı ılıklığında rehavet çöktü üzerine. Küvetin iç yüzeyine zarif kıvrımlı çizgiler halinde düşüyordu ışık; kıvrımlı porselenin üzerinde yeşil parıltılarla kayıyordu su titredikçe. Tembel tembel seyretti; sonra bacaklarının küvetin tabanındaki ışımaya yansıyan silueti boyunca, tüylerine tutunan hava kabarcıklarının vahşi orman yosunları gibi çoğalan gölgelerini fark etti. Suya hafifçe vurdu; ışık ters döndü, zıpladı, tekrar suya düştü. Babbitt çocuk gibi keyiflendi. Oynadı. Tombul baldırlarından birini şerit halinde bileğine kadar tıraş etti.

Gider borusundan su damlıyordu. Kulağa hoş gelen neşeli bir şarkı: Tıp tıp da tıp, tıp tıp da tıp tıp tıp. Mest etti bu ses onu. Küvete baktı, güzelim nikel musluklara, fayans kaplı duvarlara ve gurur duydu kendiyle bu ihtişama sahip olduğu için.

Kendini kaldırıp huysuz huysuz konuştu banyo malzemeleriyle. "Gel buraya! Yeterince saçmaladın!" Hain sabunu yakaladı, kaşındıran tırnak fırçasına kafa tuttu: "Hadi bakalım. Hadi göreyim!" Sabunlandı, durulandı, haşin haşin kurulandı. Türk havlusunda bir delik fark etti ve derin düşüncelere dalarak parmağını delikten geçirdi ve sonra, ciddi ve kararlı bir yurttaş olarak, yatak odasına doğru yürüdü.

Onu muhteşem biçimde kendinden geçiren, neredeyse kendini yoğun trafikte bulmuş gibi hafif bir melodram havası içeren, temiz bir yakayı alıp da ön taraftan yıprandığını görünce, o muhteşem sesle, caaaaart diye yırttığı bir an yaşandı.

En önemlisi ise yatağını ve uyku sundurmasını hazır etme kısmıydı.

Uyku sundurmasını temiz hava için mi, yoksa olmazsa olmaz bir standart olduğu için mi seviyordu bilinmez.

Tıpkı bir Elk, bir Booster ve Ticaret Odası mensubu olduğu gibi, tıpkı bütün dini inançlarını Presbiteryen Kilisesi

rahiplerinin belirlediği; Cumhuriyetçi Parti'yi yöneten senatörlerin, Washington'da küçük dumanlı odalarda silahsızlanma, vergilendirme ve Almanya hakkında ne düşünmesi gerektiğine karar verdiği gibi, büyük ulusal reklam şirketleri de hayatının görünen yüzünü, kişisel tercihi olduğuna inandığı şeyleri belirlerlerdi. Standart reklamları yapılan ürünler –diş macunları, çoraplar, araba lastikleri, fotoğraf makineleri, su ısıtıcılar– onun için mükemmelliğin hem sembolü hem de kanıtıydı; başta sadece birer simgeyken, sonra keyif, tutku ve bilgeliğin yerini alırdı bu eşyalar.

Ama reklamı yapılan bu finansal ve sosyal başarı göstergelerinin hiçbiri, altında bir kış bahçesi olan bir uyku sundurması kadar kayda değer değildi.

Yatmaya hazırlanma törenleri ayrıntılı ve değişmezdi. Battaniyeler karyolasının ayakucunda yatağın kenarına sıkıştırılmalıydı. (Ayrıca hizmetçinin bunu niçin yapmadığı konusu Bayan Babbitt'le görüşülmeliydi.) Kilim öyle bir ayarlanmalıydı ki sabah kalktığında çıplak ayakları kilime bassın. Çalar saat kurulur, sıcak su şişesi doldurulur ve karyolasının tam altmış santim altına konurdu.

Bu meşakkatli işler kararlılığını artırırdı; her biri tek tek Bayan Babbitt'e duyurulur, birbiri ardına tamamlanırdı. Sonunda kaşlarını düzeltir ve "Yigeceler!" derken sesi erkeksi gücüyle çınlardı. Ama yine de cesarete ihtiyaç vardı. Tam uykuya dalacakken Doppelbrau'lar eve döndü. Arabanın sesiyle sıçradı, "Neden mantıklı bir saatte yatmıyor bu insanlar?" diye yakındı. Arabayı park etmeye o kadar aşinaydı ki adım adım takip etti komşunun arabasını park edişini, kendi işkencesine mahkûm bir cellat gibi.

Garaj yolunda rahatsız edici şekilde neşeliydi araba. Kapısı açıldı ve sertçe kapatıldı. Sonra garajın kapısı açıldı gıcırdayarak ve yine arabanın kapısı. Garaja girmek için hızlandı, az daha hızlandı durmadan önce. Arabanın kapısı son kez açıldı ve sertçe çarpıldı. Sonra sessizlik. Beklemeyle

geçen korkunç bir sessizlik, ta ki Bay Doppelbrau sakin sakin arabasının lastiklerini kontrol edene ve sonunda garajın kapısını kapatana kadar. Babbitt anında kutsanmış bir unutuşa teslim oldu.

IV

O esnada, Horace Updike, Zenith şehir merkezinde McKelvey'lerin Royal Ridge'deki evlerinin leylak rengi salonunda, Lucile McKelvey'ye kur yapıyordu. Ünlü bir İngiliz romancının verdiği konferanstan dönmüşlerdi. Updike, Zenith'in profesyonel bekârıydı; kadınsı bir ses tonuna sahip; çiçeklere, kreton kumaşa ve genç kızlara zaafı olan, ince belli, kırk altı yaşlarında bir adamdı. Bayan McKelvey kızıl saçlı, kaymak gibi bir cilde sahip, hayatından hoşnut olmayan, son derece güzel, nobran ve dürüst bir kadındı. Updike hiç değişmeyen ilk manevrasını denedi; kadının gergin bileğini okşadı.

"Aklını başına topla!" dedi kadın.

"Ne var ki bunda?"

"Çok şey var!"

Adam taktik değiştirerek sohbet etmeye girişti. İyi konuşmasıyla ünlüydü. Psikanalizden, Long Island polosundan ve Vancouver'da bulduğu Ming tabaktan bahsetti makul bir çerçevede. Önümüzdeki yaz Deauville'de buluşmaya söz verdi kadın. "Gerçi," diye iç geçirdi, "fazla sıradan olmaya başladı; Amerikalılardan ve şapşal İngiliz baronesler-den başka bir şey yok."

Ve tam o sırada Zenith'te bir kokain satıcısı ve bir hayat kadını, Front Caddesi'ndeki Healey Hanson'ın salonunda kokteyllerini yudumluyorlardı. Alkol yasağı yürürlükte olduğundan ve Zenith kanunlara saygılı bir şehir olarak tanındığından, kokteyllerini çay fincanlarında içerek masum göstermek durumundaydılar. Kadın fincanı kokain satıcısı-

nın kafasına fırlattı. Adam revolverini çekti ceket kolunun cebinden ve kadını oracıkta öldürdü.

Tam o sırada Zenith'te, iki adam bir laboratuvarda oturmuştu. Otuz yedi saattir, sentetik kauçukla ilgili araştırmalarına dair bir rapor üzerinde çalışıyorlardı.

Tam o sırada Zenith'te, dört sendika görevlisi şehre yüz mil mesafede, on iki bin kömür madencisi greve gitsin mi, gitmesin mi konusunu görüşüyorlardı. Aralarında bir tanesi asabi ve müreffeh bir manava, bir tanesi kuzeyli bir marangoza, biri meşrubat barmenine ve biri Rus Yahudisi bir aktöre benziyordu. Rus Yahudisi Kautsky, Gene Debs ve Abraham Lincoln'den bir alıntılar yapıyordu.

Tam o sırada bir G.A.R.* gazisi ölüyordu. İç savaştan sonra doğrudan bir çiftliğe gelmişti. Çiftlik Zenith sınırları içinde olmasına rağmen sanki dağ başındaymış gibi medeniyetten uzaktı. Hayatında hiç otomobile binmemiş, hiç küvet görmemiş; Kutsal Kitap, ders kitapları ve dini risaleler hariç hiç kitap okumamıştı. Dünyanın düz olduğuna, İngilizlerin İsrail'in Kayıp On Kabilesi olduğuna ve Birleşik Devletler'in demokrasiyle yönetildiğine inanırdı.

Tam o sırada çelik ve çimento şehrinde faaliyette olan Zenith Pullmore Traktör Şirketi, Polonya ordusunun sipariş ettiği traktörleri yetiştirmek üzere gece vardiyasındaydı. Milyonlarca arı bir araya gelmiş gibi vızıldıyordu fabrika; geniş pencerelerinin ardında volkan gibi parıldıyordu. Projektörler, yüksek tel örgü boyunca, cürufla çevrili avlular, demiryolu makasları ve devriye gezen silahlı bekçiler üzerinde oyunlar oynuyordu.

O sırada, Mike Monday bir toplantıyı sonlandırıyordu. Seçkin Protestan vaiz, Amerika'nın en ünlü Protestan ruhani lideri Bay Monday, bir zamanlar para için ringlere çıkmış bir boksördü. Şeytan ona adil davranmamıştı. Para için dövü-

* G.A.R. (The Grand Army of the Republic). Amerikan İç Savaşı gazileri birliği. (ç.n.)

şen bir boksör olarak, kırık bir burun, nam salmış bir kelime hazinesi ve sahnede görünme alışkanlığından başka bir şey kazanmamıştı. Tanrı'ya verdiği hizmet çok daha kazançlı olmuştu. Bir servet edinmiş olarak neredeyse emekli olmak üzereydi. Hak edilmiş bir paraydı bu son raporunda yazdığı gibi: "Yumruklu Peygamber, Rahip Bay Monday, dünyanın en güçlü selamet satıcısı olduğunu ve etkin bir organizasyonla manevi yenilenme giderlerinin eşi benzeri görülmemiş bir asgari düzeyde tutulabileceğini göstermişti. İki yüz bin üzerinde kayıp ve çok kıymetli ruhu, kişi başı ortalama on dolardan az bir paraya mezhebini değiştirmeye ikna etmiştir."

Ülkenin daha büyük şehirlerinden sadece Zenith günahlarını Bay Monday ve onun uzman ıslah müfrezelerine teslim etmekte tereddüt etmişti. Şehrin daha girişimci organizasyonları onu davet etme yönünde oy kullanmıştı; Bay George F. Babbitt bir keresinde Booster Kulübü'nde yaptığı bir konuşmada onu övmüştü. Ama Episkopal Kilisesi'nden ve Kongregasyonalist bazı papazlardan gelen bir muhalefet vardı; Bay Monday bu döneklere ince ince, "Damarlarında kan yerine bulaşık suyu akan bir avuç din istismarcısı, on fırın ekmek yemesi gereken bir avuç yaşlı yüreksiz gammazcı çetesi" derdi. Ticaret Odası sekreteri, imalatçılar komitesine Monday'in ortaya çıktığı her şehirde işçilerin zihinlerini yevmiyelerden ve çalışma saatlerinden uzaklaştırıp daha yüce şeylere yönelttiğini ve böylece grevleri önlediğini üreticiler birliğine söylediği zaman bu muhalefet çöktü. Monday derhal davet edildi.

Kırk bin dolarlık bir masraf fonu imzalandı. İlçe Panayır Alanı'nda on beş bin kişilik bir Mike Monday çadırı kuruldu. Tanrı'nın elçisi işte tam bu anda son sözlerini söylüyordu:

"Bu şehirde benim bir serseri olduğumu, bol keseden atıp tuttuğumu, hiç de tarih bilmediğimi düşünen pek çok parlak profesör ve çayını höpürdeterek içen pasaklı tip var. Hele

bir de yapağı gibi favorileri olan kitap kurdu çetesi var ki Yüce Tanrı'dan daha çok şey bildiklerini düşünüyor ve Alman ilmini, edepsiz Alman eleştirisini Tanrı'nın basit, apaçık sözlerine tercih ediyorlar. Ah, bir de kalabalık bir çete var ki kız kılıklı, çemçük ağızlı, muşmula suratlı, işkembelerini birayla doldurmuş, pis ağızlarını beni topa tutmak için açar, Mike Monday adi herifin tekidir, diye cıyaklarlar. Dostlarım, şimdi beni dinleyin. Ben bu insanlara da bir şans vereceğim! Şimdi burada karşıma dikilip yüzüme söylesinler aptal, yalancı ve hödük olduğumu! Hele ki bir çıksınlar ortaya... hele bir yüzüme desinler... şaşırmayın dostlarım, bu beyinsiz yalancılar Mike'ın Tanrı hikmetiyle güçlü yumruğundan nasiplerini alacaklardır. Hadi bekliyorum! Kim söylüyor? Kim diyor Mike Monday, üçkâğıtçının, dangalağın tekidir diye? Ha? Kimseyi göremiyorum? İşte gördünüz! Demek ki bu kentin adam gibi adamları, sizler, sanırım bütün bu karalama kampanyasına artık kulak vermeyeceksiniz; acımasızca eleştiren, yerden yere vuran, şikâyet edip duran, pis ateizmlerini kusan bu kişileri artık dinlemeyeceksiniz ve hepiniz, bütün gayret ve hürmetinizle İsa'yı ve onun ebedi merhamet ve sevecenliğini öveceksiniz."

V

O sırada radikal avukat, Seneca Doane ve histolog Dr. Kurt Yavitch (epitel hücrelerin tahribatı üzerine yazdığı rapor Münih, Prag ve Roma'da Zenith'in adını duyurmuştu), Doane'un kütüphanesinde konuşuyorlardı.

"Zenith muazzam gücü olan bir şehir... Muazzam binalar, makineler ve muazzam ulaşım," dedi Doane derin derin düşünerek.

"Nefret ediyorum şehrinizden. Hayatın bütün güzelliklerini standartlaştırmış. Bütün insanların en güzel mezarlıklara gitmek için bilet aldıkları büyük bir tren istasyonundan ibaret," dedi Dr. Yavitch uysal bir tavırla.

Doane sesini yükseltti: "Öyleyse assınlar beni! Standartlaşma konusunda sürekli sızlanarak içimi bayıyorsun, Kurt. Diğer ülkeler 'standartlaşmıyor' mu yani? Satın alınabilen her evde aynı çay saatinde aynı muffinlerin yenildiği, her emekli generalin aynı gri taştan kare kuleli kilisede aynı akşam duasına gittiği, Harris tüviti giymiş her bilgiç golf oyuncusunun 'Buradayım!' diyen zengin poposuyla dolaştığı İngiltere'den daha fazla standart bir yer var mı mesela? Ama yine de seviyorum ben İngiltere'yi. Ve standartlaşma arıyorsan, Fransa'da kaldırım kafelerinin, İtalya'da sevişmenin standartlarına bak sen!"

"Standartlaşma aslında harikulade bir şey. Bir Ingersoll saat ya da bir Ford aldığımda, daha az paraya daha iyi bir alet almış oluyorum ve ne aldığımı tam olarak biliyorum, bu bana daha fazla zaman ve enerji bırakıyor bir birey olmak için. Hem... hatırlıyorum da, bir keresinde Londra'da bir resim görmüştüm, *Saturday Evening Post*'un arka sayfasında bir diş macunu reklamında... bir Amerikan banliyösünün resmi: Şu yeni evlerin bulunduğu, karaağaçların dizildiği karlı bir caddede çekilmiş bir fotoğraf, evlerin bir kısmı Georg üslubunda ya da alçak ve eğik çatılı... Zenith'te, mesela Çiçekli Tepeler'de bulabileceğin türden bir cadde. Ferah. Ağaçlar. Çimenler. O an öyle çok özledim ki buraları! Dünyada başka bir ülke yok böyle güzel evlerin olduğu. Ve standart olmaları umurumda değil. Bu şahane bir standart!"

"Hayır, benim Zenith'te mücadele ettiğim düşüncelerin standartlaşması ve tabii ki rekabet gelenekleri. Bu oyunun gerçek kötü adamları, kendi yavrularının refahını garantiye almak için bilinen her tür hile ve gaddarlığa başvuran temiz, nazik, çalışkan aile babaları. Bu adamların en kötü tarafı, çok iyi, en azından işlerinde çok iyi ve çok zeki olmaları. Onlardan tam anlamıyla nefret edemezsin, yine de standartlaşmış kafaları düşmanındır."

"O halde bu kariyercilik... Gizliden gizliye Zenith'in yaşamak için Manchester, Glasgow, Lyons, Berlin ya da Torino'dan daha iyi bir yer olduğu yolunda bir kanaatim var..."

"Hayır, öyle değil ve çoğunda yaşadım bu şehirlerin," diye mırıldandı Dr. Yavitch.

"Zevk meselesi. Ben şahsen, geleceği öyle belirsiz olsun ki şehrin, hayal gücüm beslensin isterim. Fakat özellikle istediğim..."

"Sen," dedi Dr. Yavitch, "ılımlı bir liberalsin ve ne istediğin konusunda en ufak bir fikrin yok. Ben bir devrimci olarak ne istediğimi çok iyi biliyorum ve şu anda tek istediğim bir şeyler içmek."

VI

O sırada Zenith'te, politikacı Jake Offutt ve Henry T. Thompson bir görüşme yapıyorlardı. Offutt'un bir önerisi vardı: "Yapılacak tek şey, akılsız damadın Babbitt'in bunu dile getirmesini sağlamak. Adam tam bir vatanperver. Ne zaman eline avenesi için bir parça mülk geçirse, sanki biz bu sevgili insanlar için ölüp bitiyormuşuz gibi davranıyor. Benim istediğim ise saygınlık satın almak... mantıklı. Acaba bunu ne kadar sürdürebiliriz, Hank? George Babbitt gibi ufaklıklar sayesinde ve nazik, saygıdeğer işçi liderleri bizim sağlam vatanseverler olduğumuzu sandığı sürece güvendeyiz. Dürüst bir politikacı için muazzam kazanımlar var burada Hank: Ne zaman Seneca Doane gibi bir ispiyoncu ortaya çıksa, tüm şehir bizim için puro, kızarmış tavuk ve Martini tedarik etmek için çalışır ve öfkeyle, çılgın bir öfkeyle bizi destekler! Doğrusunu istersen, Hank, benim gibi zeki biri kendinden utanmalı eğer bu insanları sonuna kadar sömürmezse, hele bir de gelip bunun için yalvarıyorlarsa! Yalnız şu var ki tramvay çetesi eskisi gibi çalıp çırpamıyor. Acaba ne zaman... Hank, dilerim şu Seneca Doane denen adamı şehirden kaçırmanın bir yolunu bulabiliriz. Ya o ya biz!"

Tam o sırada Zenith'te, üç yüz kırk ya da elli bin Sıradan Vatandaş uykudaydı; nüfuz edilemeyen devasa bir gölge. Tren yolunun ötesindeki gecekondu mahallesinde, altı aydır iş arayan genç bir adam gazı açtı ve hem kendini hem de karısını öldürdü.

Ve tam o sırada, Hafiz Kitabevi'nin sahibi, şair Lloyd Mallam, ortaçağ Floransa'sında kan davaları arasında hayatın ne kadar eğlenceli, Zenith gibi her şeyin bu kadar aleni olduğu bir şehirde ise ne kadar sıkıcı olduğunu gösterdiği şiirini bitiriyordu.

Ve tam o sırada, George F. Babbitt yatağında ağır ağır döndü; yorucu uykuya dalma çabalarının sonunda hak edilmiş son dönüştü bu.

Anında büyülü rüyasına daldı. Ona kahkahalarla gülen tanımadığı insanların arasında bir yerdeydi. Aralarından sıvıştı, gece yarısı bahçesinin patikalarında koştu ve kapıda peri çocuk bekliyordu. Sevgi dolu, huzur veren eli yanağını okşadı. Cesur, bilge ve değerliydi o anda; sıcak fildişindendi kızın kolları ve tehlikeli fundalıkların ötesinde görkemli deniz parlıyordu.

8. Bölüm

I

Babbitt için baharın iki büyük olayı, Linton Bulvarı tramvay hattının genişletileceğinin halka duyurulmasından önce tramvay şirketinin belli başlı bazı yetkilileri için Linton'da gizlice bazı gayrimenkul opsiyonları edinmesi ve karısına sevinçle haberini verdiği, "kentin en keskin zekâlı şahsiyetleriyle en parlak genç kadınlarının katılacağı, olağan bir sosyete şöleni olması bir yana entelektüellerin gerçek bir elit buluşması" olacak bir akşam yemeği davetiydi. Paul Riesling'le Maine'e kaçma arzusunu bile unutturacak kadar heyecan verici bir etkinlikti bu.

Catawba köyünde doğmasına rağmen, Babbitt metropolde sosyete düzeyine yükselmişti ki orada ev sahipleri, en az bir iki akşam, dört kişiye kadar önceden planlamadan misafir ağırlardı. Ancak, çiçekçilerden alınmış çiçekler ve evdeki tüm kristallerin meydana çıkarılmasıyla verilen on iki kişilik davet Babbitt'leri dahi şaşkına çevirmişti.

İki hafta boyunca davetli listesi üzerinde çalıştılar, tartıştılar ve anlaştılar.

Babbitt şaşmıştı bu işe: "Biz de moderniz elbette ama Chum Frink gibi ünlü bir şairi ağırladığını düşünsene. Adam günde bir ya da daha fazla şiir ve birkaç ilan yazarak yılda on beş bini cebe indiriyor!"

"Evet, ya Howard Littlefield," dedi Bayan Babbitt. "Biliyor musun, geçen akşam Eunice bana babasının üç dil konuştuğunu söyledi!"

"Hıh, ne var ki bunda! Ben de koşuyorum... Amerikanca, beyzbol ve poker!"

"Böyle bir konuyla dalga geçmek hiç hoş değil bence. Düşünsene kim bilir ne hoştur üç dil konuşmak, ne kadar faydalı ve... bu insanların yanında ne diye Orville Jones'ları davet ediyoruz, anlaşılır gibi değil."

"Tamam da, Orville iddialı ve gelecek vaat eden bir adam!"

"Evet, biliyorum ama... çamaşırhane!"

"Kabul, şiir ya da emlak gibi klas değil çamaşırhane ama yine de aynı, Orvy muazzam zeki. Sen onu bahçecilik konuşurken dinledin mi hiç? Öyle ki, adam sana her tür ağacın ismini söyleyebilir, bazılarının Yunanca ve Latince isimlerini dahi! Ayrıca, onlara bir akşam yemeği borcumuz var. Üstelik Frink ve Littlefield gibi boş boş konuşan sanatçıların yanında onları dinleyecek avanaklara da ihtiyaç var."

"Canım... aslında ben de bu konuda konuşmak istiyordum... Bence sen de ev sahibi olarak oturup dinlemeli ve misafirlerinin ara sıra konuşmasına izin vermelisin!"

"Oh, sence, sence! Tabii ki! Hep ben konuşuyorum! Ve ben kimim ki? Altı üstü bir işadamı... tabii ki!.. Ben Littlefield gibi doktora sahibi ya da şair değilim, benim anlatacak hiçbir şeyim yok! Dur bak sana ne diyeceğim, daha geçen gün Chum Frink kulüpte yanıma gelip Springfield okul tahvilleri meselesi hakkında ne düşündüğümü öğrenmek için yalvarıp yakardı. Ve kim anlattı ona! Ben! Şüphen olmasın, ona ben anlattım! Önemsiz ben! Bana sordu ve ben de ona her şeyi anlattım. Emin ol! Ve beni dinlemekten son derece memnundu... Ev sahibi olarak görevim! Bence ben gayet iyi biliyorum ev sahibi olarak nedir görevim..."

Sonuçta, Orville Jones'lar davet edildi.

II

Akşam yemeği davetinin sabahında Bayan Babbitt gergindi.

"Bana bak George, bu akşam kesinlikle erken evde olmanı istiyorum. Unutma giyinmen gerekiyor."

"Hı, hı. *Advocate*'te gördüm, Presbiteryen Genel Meclisi, Kiliseler Arası Dünya Hareketi girişiminden ayrılma konusunu oylamış. Ve..."

"George! Söylediğimi duydun mu? Vaktinde evde olmalısın bu akşam giyinmek için."

"Giyinmek mi? Giyiniğim ya işte! İç çamaşırlarımla mı gidiyorum sandın ofise?"

"Çocukların önünde bu şekilde konuşmana izin vermeyeceğim! Ve bu akşam smokin giyeceksin!"

"Damatlığımı kastediyorsun, sanırım. Valla şimdiye kadar icat edilmiş, en baş belası en anlamsız şey..."

Üç dakika sonra, Babbitt giyeceğini belli eden bir tavırla "Giyer miyim, giymez miyim bilmiyorum," diye hayıflanınca, tartışma yön değiştirdi.

"Bak George, eve dönerken Vecchia'ya uğrayıp dondurma almayı unutma. Dağıtım arabaları bozuk ve başka bir şekilde gönderme konusunda onlara güvenmek istemiyo..."

"Tamam! Bunu kahvaltıdan önce söyledin!"

"Unutmanı istemiyorum da ondan. Bütün gün akşam yemeğinde yardım edecek kızı eğitmekle uğraşacağım..."

"Yemek için fazladan bir kız tutmak çok saçma ya neyse. Matilda gayet güzel yapardı..."

"Ve çıkıp çiçekleri almam gerekiyor ve onları düzenlemem, masayı kurmam, tuzlu bademleri sipariş etmem, tavuklara bakmam ve çocuklar için üst katta akşam yemeğini ayarlamam gerekiyor ve senden sadece Vecchia'ya gidip dondurma almanı istiyorum."

"Tamaaaaam canına yandığım. Alıcam!"

"Tek yapman gereken gidip dün Bayan Babbitt'in telefonla sipariş ettiği dondurmayı istiyorum demek, hazır seni bekliyor."

Saat on otuzda telefon edip dondurmayı Vecchia'dan almayı unutmamasını söyledi.

Babbitt o an hayrete düştü ve bir düşünce yedi bitirdi onu. Değer miydi acaba tüm bu eziyete Çiçekli Tepeler'deki akşam yemekleri? Ama kokteyl malzemelerini alırken yaşadığı heyecanla tövbe etti bu fikre.

Doğruluk ve yasakların baskısı altında alkol edinme haliydi bu.

Şehrin modern iş merkezinin keskin dikdörtgen caddelerinden, Eski Şehrin karmaşık yan yollarına doğru sürdü arabasını; isli ambarlar ve çatı katlarıyla dolu düzensiz bloklar; bir zamanlar güzel bir meyve bahçesiyken şimdi pansiyonlar, kiralık evler ve genelevler keşmekeşine dönüşmüş Arbor bölgesine döndü. Acı bir ürpertiyle irkildi baştan ayağa, her bir polis memuruna derin bir masumiyetle baktı, kanun sever ve kurumu takdir eder biri olarak ve canı durup oynamak istedi onlarla. Healey Hanson'ın barından bir blok öteye park etti arabasını, "Beni gören olsa iş için geldiğimi sanacak," diye endişelenerek.

Girdiği mekân şaşırtıcı bir şekilde yasak öncesi barlara benziyordu: Uzun, pis, önü talaş kaplı bir bar, arkasında çizilmiş bir ayna, pasaklı bir yaşlı adamın önünde bir bardak viskiye benzeyen bir içkiyle hayallere dalıp gittiği çam ağacından bir masa; barda biraya benzer bir şey içen iki adam ve bir bara iki adamın her zaman verdiği kalabalıkmış hissi. Uzun boylu, solgun, leylak rengi fularında bir elmas taşıyan İsveçli barmen, doğrudan yaklaşıp "Şey, Hanson'ın bir arkadaşı yolladı beni. Biraz cin almak istiyorum," diye fısıldayan Babbitt'e gözünü dikti.

Barmen öfkeli bir piskopos edasıyla dik dik küçümseyerek baktı ona. "Sanırım yanlış yerdesin dostum. Biz sadece

alkolsüz içecekler satıyoruz burada." Elindeki kendine hayrı olmayan paçavrayla bir yandan barı silerken, bir yandan da dirseğinin üzerinden kötü kötü bakıyordu.

Masada oturan yaşlı, dalgın adam barmene, "Hey, Oscar dinlesene," dedi.

Oscar dinlemedi.

"Oscar dedim, dinle, dinleyecek misin? Dinle, dedim!"

Serserinin zayıf ve uykulu sesi, hoş bira kokusu Babbitt'in üzerinde yorgun düşüren bir büyü etkisi yaptı. Barmen gaddar bir tavırla, iki adamın yarattığı kalabalığa yöneldi. Babbitt onu bir kedi gibi, ihtiyatla takip etti ve "O zaman, Oscar, Bay Hanson ile görüşmek istiyorum," dedi bu kez.

"Ne için görecekmişsin onu?"

"Sadece konuşmak istiyorum. İşte kartım."

Çok güzel bir karttı bu. Kabartma yazılı bir kart. Siyahın en siyahı, kırmızının en keskiniyle bağırıyordu: George F. Babbitt, Emlak, Sigorta, Kiralama. Barmen sanki on kilo geliyormuş gibi tuttu kartı, sanki yüz kelime uzunluğundaymış gibi okudu. Piskoposlara has vakarından taviz vermeden homurdandı: "Bir bakayım buralarda mı."

Arka odadan son derece yaşlı görünen genç bir adam getirdi; ten rengi ipek bir gömlek, düğmeleri açık kareli bir yelek ve koyu kiremit rengi pantolon giymiş keskin bakışlı, sessiz bir adam: Bay Healey Hanson. Bay Hanson sadece "Evet!" dedi ama acımasız ve kibirli gözleri Babbitt'in ruhunu sorguladı ve yeni koyu gri takım elbisesinden hiç de etkilenmiş gibi görünmedi ki Babbitt (daha önce Atletik Kulüp'te tanıdığı herkese itiraf ettiği üzere) yüz yirmi beş dolar ödemişti bu elbiseye.

"Tanıştığımıza sevindim Bay Hanson. Ben Babbitt-Thompson Emlak Şirketi'nden George Babbitt. Jake Offutt'un yakın arkadaşıyım."

"Ne olmuş yani?"

"Bir parti veriyorum da, Jake bana az miktarda cin verebileceğinizi söyledi." Hanson'ın gözleri sıkıntıdan büyüdükçe, telaş ve yalakalıkla, "Jake'i arayıp sorabilirsiniz isterseniz," dedi Babbitt.

Hanson başıyla arkadaki odaya girişi işaret edip dönüp yürüdü. Babbitt bir melodram havasında, neredeyse sürünerek, içerisinde dört adet yuvarlak masa, on bir sandalye, biracılık takvimi olan bira kokulu bir daireye girdi. Bekledi. Üç kez Healey Hanson'ın elleri cebinde bir şeyler mırıldanarak, onu görmezden gelerek dolandığını gördü.

O an itibariyle, Babbitt'in sabah verdiği cesur "Litresine yedi dolardan bir sent fazla vermem" kararı, "On dolar ödeyebilirim" halini almıştı. Hanson bir kez daha bıkkın bir halde içeri girdiğinde, Babbitt yalvarırcasına "Halledebilecek misiniz?" diye sordu. Hanson kaşlarını çatıp sert bir sesle "Bir dakika... Tanrı aşkına... bir da-ki-ka!" dedi. Babbitt artan bir uysallıkla beklemeye devam etti; ta ki Hanson, kibirli, uzun beyaz ellerinde bir litre –muhtemelen bir litre– cinle tekrar ortaya çıkana kadar.

"On iki papel," dedi ters ters.

"Şeyy ama Jake şişesini sekiz ya da dokuz dolara verebileceğinizi düşünmüştü."

"Hayır. On iki. Bu gerçek cin. Kanada'dan kaçak geldi. Sizin bildiğiniz ardıç aromasıyla tatlandırılmış adi ispirtolara benzemez," dedi dürüst tüccar, erdemliliği elden bırakmadan. "On iki mangiz... eğer istiyorsan. Bil ki o da Jake'in hatırına."

"Tabii! Tabii! Anlıyorum!" Babbitt minnetle çıkardı verdi on iki doları. Hanson esneyerek banknotları saymadan parlak yeleğinin ceplerine tıkıştırırken ve kasıla kasıla oradan uzaklaşırken, Babbitt bu şerefe nail olmakla gurur duydu.

Cin şişesini önce ceketinin altında, sonra da büro masasında saklarken epeyce keyifle karışık heyecan yaşadı. Tüm

öğleden sonra, kendi kendine güldü, kahkahalar attı: "Bu akşam çocukları kendine getireceğim," diye övündü durdu. Öyle keyifliydi ki ancak eve bir blok kala hatırladı; karısının bahsettiği bir mesele vardı, dondurmayı Vecchia'dan alıp eve getirmek. "Tüh be!" Ve gerisingeri döndü.

Vecchia alelade bir yemek şirketi değildi, Zenith'in yemek şirketiydi. Pek çok sosyete partisi Vecchia konağının beyaz ve altın rengi balo salonunda verilirdi. Keyifli çay partilerinde, misafirler beş çeşit Vecchia sandviçi ve yedi çeşit Vechia pastasını bilirlerdi; Napoli usulü Vechia dondurma tüm şık akşam yemeklerinin assolistiydi, üç farklı kalıpta sunulurdu: Kavun, katlı pastayı andıran yuvarlak kalıp ve külah.

Vechia pasta salonu soluk mavi ahşap döşeliydi, alçıdan güller, fırfırlı önlükleriyle garsonlar ve yumurta akının doğasında var olan zarafeti taşıyan duvara "öpücük" gibi kondurulmuş camdan raflar. Babbitt zarafetten yoksun hissetti kendini, rahatsız oldu bu zarafet ve profesyonelliğin ortasında. Dondurmayı beklerken, ensesi fena halde karıncalanarak, müşteriler arasında genç bir kızın ona bakıp kıkırdadığına kanaat getirdi. Eve döndüğünde asabiydi. Kapıdan girer girmez karısı telaşla sordu:

"George! Vecchia'ya gidip dondurmayı almayı unutmadın, değil mi?"

"Haydiii! Bak ne diyor! Sen hiç benim bir şey unuttuğumu gördün mü?"

"Evet! Sıklıkla!"

"Tamam, evet, nadiren unuttuğum oluyor ve bu halin beni gerçekten yoruyor, hele ki Vechia gibi cafcaflı bir pasta salonuna gidip, orta yerde ağaç gibi dikilip, oturmuş durmadan midelerini mahvedecek yiyecekler tıkınan, sanki altmış yaşındaymış gibi dudaklarını boyamış yarı çıplak kızlara bakmak zorunda kaldıktan sonra."

"Ah çok yazık sana! Bilirim hiç sevmezsin güzel kızlara bakmayı!"

Babbitt karısının erkek egemen dünyanın ahlak kumkumalığından etkilenmeyecek kadar meşgul olduğunu görünce, kuyruğunu kıstırıp üstünü değiştirmeye yukarı çıktı. Kristaller, mumlar, cilalı mobilyalar, dantel, gümüş ve güllerle kaliteli bir yemek salonu olacağını düşündü. Yemek daveti vermek gibi önemli bir işe uygun biçimde kalbi huşuyla kabarmıştı, bu nedenle pilili gömleğini dördüncü kez giymenin ayartıcılığına kanmayıp yeni bir gömlek seçti, siyah papyonunu sıkılaştırdı, rugan ayakkabılarını bir mendille parlattı. Keyifle baktı lal taşlı gümüş düğmelere. Çoraplarını düzeltip ayak bileklerini okşadı; ipek çorapları George Babbitt'in tombik baldırlarını bir centilmenin zarif bacaklarına dönüştürmüştü. İnce uzun aynanın önünde durup şık smokinine, yandan üç şeritli zarif pantolonuna baktı. Mutlulukla mırıldandı: "Vay anasını, hiç de fena görünmüyorum. Kesinlikle Catawba gibi görünmüyorum. Köydekiler beni bu kılıkta görseler, düşüp bayılırlardı."

Bir kral edasıyla, kokteylleri karıştırmak için alt kata indi. Buz kırarken, portakalları sıkarken, çok sayıda şişe, bardak ve kaşığı kilerdeki evyeye yığarken, Healey Hanson'ın barındaki barmen gibi otoriterdi kendince. Doğrusu, Bayan Babbitt ayak altında dolaştığını söylemişti, Matilda ve akşam için tutulmuş hizmetçi, ellerinde tepsilerle hızla yanından geçerken, ona sürtünüyor, onu dirsekleriyle itekliyor, "Kapıyaç lütfen," diye seslenip duruyorlardı ya neyse; o kadar keyifliydi ki hiçbiri umurunda olmadı.

Yeni aldığı bir şişe cinin yanında, kilerde yarım şişe Burbon viski ve çeyrek şişe İtalyan vermut ve aşağı yukarı yüz damla kadar acı portakal ekstresi vardı. Bir kokteyl karıştırıcı yoktu evde. Kokteyl karıştırıcısı bir aşırılık göstergesi, içkicilik sembolüydü. Babbitt içmeyi severdi ama içkici gibi görünme riskini alacak kadar değil. Antika bir sosluktan kulpsuz bir sürahiye dökerek karıştırıyordu kokteyli; güçlü ampulün altında, bir elinde damıtıcıları, suratı kızarmış,

gömleği bembeyaz parlarken, bakır evye ovulmuş turuncuya dönmüşken, pek asil görünüyordu.

Kutsal içkinin tadına baktı. "Canına yandığım, eski kokteyller gibi oldu resmen! Bronx gibi ama Manhattan gibi daha çok. Hmmmm! Hey Myra, bir yudum ister misin insanlar gelmeden?"

Telaşla yemek odasına giren, her bir bardağı yerinden bir iki santim oynattıktan sonra yüzünden okunan bir kararlılıkla geri gelen, gri ve gümüş rengi dantel gece elbisesinin üzerine bir mutfak önlüğü takmış olan Bayan Babbitt, ona kötü kötü bakıp azarlarcasına "Tabii ki hayır!" dedi.

Babbitt işi şakaya vurup "Keyfin bilir, içen bulunur," dedi.

Kokteyl başını döndüren bir neşe ve canlılık vermişti, bunun ardındaki yıkıcı arzuların –arabayla hız yapmak, kızları öpmek, şarkı söylemek, espriler yapmak– farkındaydı. Elden gitmek üzere olan itibarına mukayyet olma çabasıyla Matilda'ya buyurdu:

"Bu kokteyl sürahilerini buzdolabına koyuyorum. Dikkat et de devirme."

"Olur."

"Dikkat et. Sakın bu üst rafa başka bir şey koyma."

"Olur."

"Aman dikk..." Başı dönüyordu, sesi tiz ve uzaktı. "Eee!" Son derece etkileyici bir tonda emretti: "Tamam, dikkat et!" Ve minik adımlarla oturma odasının güvenli ortamına doğru ilerledi. "Myra ve Littlefield'ler gibi uyuşuk bir grubu yemekten sonra bir yerlere gidip şamata yapmaya ve biraz daha kafa çekmeye" ikna edebilir miydi acaba. Ne zamandır ihmal etmiş olduğu hovardalık potansiyeli çıkmıştı su yüzüne.

Diğerlerinin zoraki bir nezaketle beklediği her yere illa ki geciken çift dahil tüm konuklar geldiğinde, Babbitt'in ergüvani baş dönmesinin yerini muazzam gri bir boşluk almıştı.

Çiçekli Tepeler'e yakışan bir misafirperverlikle coşkulu karşılama töreni için kendini zorlamıştı.

Konuklar, tramvay şirketinin tanıtım ve finans sorumlusu felsefe doktoru Howard Littlefield; Hem Elk'ler arasında hem de Booster Kulübü'nde güçlü bir konuma sahip kömür tüccarı Vergil Gunch; sokağın karşısında oturan, Javelin otomobilleri acentesi Eddie Swanson ve kısa bir süre önce işyerini haklı olarak "Zenith'in en büyük, en yoğun, en mükemmel temizlik dükkânı" ilan eden, Lily White Çamaşırhanesi'nin sahibi Orville Jones'du. Ancak, tabii ki, aralarında en seçkin kişi T. Cholmondeley Frink'ti. Sadece kendisini her gün önde gelen altmış yedi gazetede yayımlanarak dünyada hiçbir şairin sahip olmadığı büyüklükte bir okur kitlesine ulaştıran "Poemulations"ın yazarı değil, aynı zamanda iyimser bir konuşmacı ve "Değer Katan İlanlar"ın yaratıcısıydı. Dizelerindeki felsefe ve yüksek ahlak arayışına rağmen, esprili ve on iki yaşında bir çocuğun dahi kolayca anlayabileceği şiirlerdi bunlar. Şiirden ziyade nesir gibi yazılmış olmaları da hoş bir hava verirdi şiirlerine. Okyanusun bir kıyısından diğerine herkes "Chum" diye bilirdi onu.

Beraberlerinde altı tane hanım vardı –aşağı yukarı– akşamın erken saatlerinde, ilk bakışta aynı görünen ve aynı kararlı, canlı tonda, sadece "Oh, ne hoş değil mi!" diye konuşan, birbirinden ayırt edilmesi güç eşler. Görüntü itibariyle, erkekler daha az benziyordu birbirlerine: Uzun boylu, at suratlı akademisyen bozuntusu Littlefield; gümüş gözlük zinciriyle mesleğini ilan eden, fare tüyü gibi yumuşak saçlarıyla ufak tefek Chum Frink; iriyarı, kalın telli siyah kirpi saçlı Vergil Gunch; giyim zevkini cam düğmeli, desenli siyah ipek bir yelekle gösteren, yerinde duramayan kel kafalı genç adam Eddie Swanson; sabit bakışlı, kısa ve kalın vücutlu, açık kahverengi fırça bıyıklarıyla çok akılda kalmayacak bir insan, Orville Jones. Ancak hepsi besili ve bakımlıydılar ve gür sesleriyle "İyi akşamlar Georgie!" demeleri bile o kadar

aynıydı ki, gören hepsi birbiriyle kuzen sanırdı. İlginç olan kadınları yakından tanıdıkça birbirlerine o kadar da benzemediklerini görmekti. Oysa erkekleri ne kadar uzun süredir tanıyorsanız, o kadar aynı kalıptan çıkmış gibi görünüyorlardı.

Kokteyl içme faslı, hazırlama faslı kadar kuralına uygun bir töreni andırıyordu. Misafirler sabırsız, umutlu, gergin bir şekilde havanın ılık ve az soğuk olduğu konusunda hemfikir bekliyorlar, ama Babbitt hâlâ içkiden söz etmiyordu. Umutsuzluğa kapıldılar. Ama ne zaman ki geç kalan çift (Swanson'lar) onlara katıldı, Babbitt çıtlatıverdi: "Ne dersiniz beyler, acaba bu gece kanunları biraz çiğnesek, buna tahammül edebilir misiniz?"

Dilin kabul görmüş tanrısı, Chum Frink'e baktılar hep beraber. Frink gözlüğünün zincirini bir çanın ipini çeker gibi çekti ve boğazını temizleyerek bunun âdetten olduğunu söyledi:

"Bak ne diyeceğim George: Ben kanunlara saygılı bir adamım. Ama malum Verg Gunch'ın azılı bir hırsız olduğunu söyleyenler var. Üstelik benden de irice. Bu durumda beni kanunsuz bir şey yapmaya zorlasa ne yaparım bilemiyorum doğrusu."

Gunch, "Tamam, deneyeceğim şansımı..." diye kükrerken, Frink de ellerini kaldırıp, "O halde, eğer Verg ve sen ısrar ederseniz, arabamı park edilmez işaretinin altına park ederim. Şüphem yok, bahsettiğin kanunsuzluk bundan ibaret!" diye sürdürdü konuşmasını.

Kahkahalarla güldüler buna. Bayan Jones, "Bay Fink belli ki çok komik! Sanırsınız çok masum!" iddiasında bulundu.

Babbitt, "Nereden bildin Chum? O zaman bir dakika bekleyin de gidip getireyim araba anahtarlarınızı!" diye yaygara kopardı. Cümbüşün ortasında gidip getirdi pırıl pırıl parlayan vaadini; kocaman bir tepsi üzerinde bardaklar ve

ortasında koyu kirli sarı renkte kokteylin bulunduğu cam sürahi. Erkekler, "Vay anasını, şuna bak!" diyorlardı hep bir ağızdan. "İşte bu beni benden alır!" Ancak, çok gezmiş, çok görmüş, hayal kırıklıklarına alışık Chum Fink karışımın sadece az saf alkol katılmış meyve suyu olduğu düşüncesiyle ıstırap çekiyordu. Babbitt kendinden geçmiş bir sadaka dağıtıcısı havasında ona bir bardak uzattığında çekingen bir hali vardı, ama tadına bakınca: "Of bu bir rüya olmalı! Gerçek olamaz! Rüyaysa uyandırmayın beni! Bırakın uyuklayayım!"

Bundan iki saat önce Frink gazete için bir yazı tamamlamıştı; şöyle başlıyordu:

Oturdum bir başıma düşündüm ve dertlendim. Başımı kaşıdım, iç geçirdim ve sızlandım: "Hâlâ daha eski barları, akıllıyı delirten batakhaneleri, o pis kokan rezil eski meyhaneleri özleyen budalalar var!" Bense hiç özlemiyorum o zehirli içki âlemlerini. Onun yerine coşkulu baharın tadını çıkarabilirim, böylece sabahları yeni doğmuş bir bebek kadar temiz olur kafam!

Babbitt diğerleriyle içti; anlık depresyonu geçmişti; bu adamların dünyanın en iyileri olduğu kanaatine vardı, onlara binlerce kokteyl sunmak istedi. "Sanırım bir taneye daha tahammül edebilirsiniz?" diye bağırdı. Hanımlar kıkırdayarak geri çevirdiler teklifi ama beyler, zevkten dört köşe, kibarlıktan kırılacakmış gibi sinsice sevindiler: "Eh tabii, aman seni kızdırmayalım Georgie..."

"Al bakalım, biraz daha," diyordu Babbitt her birine, sırası gelen aynı ritimle "Sık Georgie az daha meyve sık!" diye tezahürat yapıyordu.

Sürahi boşalıp umut tükenince ayağa kalkıp yasağı konuştular. Geriye kaykılmış, elleri pantolon ceplerinde, varlıklı adamın gürültülü derinliğiyle hakkında öyle ya da böyle hiçbir şey bilmedikleri meseleyle ilgili tümüyle sıradan sözleri tekrar ederek fikir beyan ediyorlardı.

"Anlatayım size," dedi Vergil Gunch, "anladığım kadarıyla mesele şu; bu arada, yetkili ağızdan konuşuyorum çünkü konuyu bilmesi gereken pek çok doktor ve vatandaşla konuştum ve bana göre barlardan kurtulmak iyi bir şey ama vatandaşın bira ve hafif şarap içmesine izin vermeleri lazım."

Howard Littlefield şöyle bir tespitte bulundu: "Genelde gözden kaçan bir şey var ki bu, kişisel özgürlükleri ihlal eden tehlikeli bir yasak. Mesela, Bavyera kralı? Sanırım Bavyera idi... evet Bavyera... 1862'de, Mart 1862'de çiftlik hayvanlarının halka açık yerlerde otlatılmasına karşı bir bildiri yayınlar. Yüksek vergilere hiç şikâyet etmeden katlanan köylüler isyan ederler bu bildiri yayınlandığında. Ya da Saksonya olabilir. Ama kişisel özgürlüğü ihlal etmenin tehlikelerini gösteriyor bu durum."

"Çok doğru... kimsenin kişisel özgürlüğü ihlal etmeye hakkı yok," dedi Orville Jones.

"Aynı şekilde, işçi sınıfı için yasak iyi bir şey olabilir, unutmayın. Onları paralarını boş yere harcamaktan ve üretkenliklerini azaltmaktan alıkoyar," dedi Vergil Gunch.

"Evet, aynen. Fakat sorun uygulamanın tarzı," diye ısrar etti Howard Littlefield. "Kongre uygun sistemi getiremedi. Ben olsam, öyle ayarlardım ki içki içme lisansı olurdu ve o zaman vardiyasız çalışan işçiye göz kulak olabilirdik, onu içmekten alıkoyabilirdik ve hiçbir şekilde haklara dokunmamış olurduk, bizim gibi vatandaşların kişisel özgürlüğüne."

Başlarını salladılar. Birbirlerine hayranlıkla baktılar ve "Asıl marifet bu," dediler.

"Beni endişelendiren şu ki bu tiplerin çoğu kokaine başlayacak," diye iç çekti Eddie Swanson.

Başlarını daha şiddetli salladılar ve hep bir ağızdan "Aynen, bir de o tehlike var," dediler.

Chum Frink, "Yaa biliyor musunuz, muazzam bir ev yapımı yeni bira tarifi geçti geçenlerde elime. Alıyorsun..." diye başladı.

Gunch müdahale etti: "Durun! Benimkini anlatayım!" Littlefield homurdandı: "Bira! İğrenç! Yapman gereken tek şey elma suyunu fermente etmek!" Jones ısrarla, "En iyi tarif bende!" dedi. Swanson istirham etti: "İzin verin ben anlatayım..." Ancak Frink kararlılıkla devam etti: "Bezelye kabuklarını tanelerinden ayırıyorsun, kabukların üstüne 20 litre su ekliyorsun ve kaynatıyorsun karışımı ta ki..."

Bayan Babbitt dostane bir tavırla onlara döndü; Frink muhteşem bira tarifini tamamlamak üzere hızlandı ve Bayan Babbitt gülümseyerek, "Buyurun, yemek hazır," dedi.

Erkekler arasında gayet sıcak en son kim çıksın tartışması vardı. Oturma odasından yemek odasına koridoru geçerken Gunch kırdı geçirdi herkesi: "Eğer Myra Babbitt'in yanına ben oturup masanın altından elini tutamazsam, ben yokum... eve giderim." Yemek odasında Bayan Babbitt telaşla çırpınırken çekingen bir tavırla ayakta dikildiler. "Şöyle yapalım..." dedi Bayan Babbitt. "Kusura bakmayın lütfen, elde hazırlanmış yer kartları alacaktım ama... Durun bakayım, siz şöyle oturun Bay Frink."

Akşam yemeği bir kadın dergisinden fırlamış gibiydi. İçi oyulmuş elmalar içinde servis edilen salata ve dahası, bilhassa kızarmış tavuk benzersizdi.

Genelde erkekler kadınlarla konuşmakta güçlük çekerdi; Çiçekli Tepeler'de flört bilinmeyen bir sanattı. Mutfak ve işyeri birbiriyle bağı olmayan alanlardı. Ancak kokteylin verdiği ilhamla sohbet koyulaştı. Erkeklerin her birinin yasak hakkında hâlâ söyleyecek önemli bir şeyleri ve neyse ki artık her birinin sadık dinleyicisi de vardı:

"Litresi 8 dolara istediğim alkollü içkiyi alabileceğim bir yer buldum..."

"Gidip on kasa ucuz viski diye suya 1000 dolar ödeyen adamı okudunuz mu? Görünen o ki, adam köşede duruyormuş, biri yanına gelip..."

"Diyorlar ki Detroit'te ne ararsan varmış kaçak..."

"Hep söylerim, yasak hakkında pek çok kişinin fark etmediği şey..."

"Bir de bakmışsın satın aldığın şey zehir... odun ispirtosu ve kim bilir daha ne..."

"Prensipte inanıyorum elbet, ama bu kimseye bana ne düşünmem, ne yapmam gerektiğini söyleme hakkı vermez. Hiçbir Amerikalı buna tahammül etmez!"

Ancak hepsi Orville Jones'un "Aslında, yasakla ilgili bütün mesele şu: Başlangıç maliyeti değil de, rutubet," demesini uygunsuz buldu, sonuçta gecenin kıvrak zekâlısı olduğunu düşünen de yoktu.

İkili sohbetler devam etti, ta ki olmazsa olmaz konu ele alınana kadar.

Tanıyanlar Vergil Gunch'tan sıklıkla ve övgüyle bahsederlerdi: "Bu adamın hep yanına kâr kalır! Hanımlı beyli toplantılarda pervasızca konuşur, hanımları gülmekten kırar geçirir, ama benim biraz dilim çözülse, herkes üzerime çullanır!" Gunch hanımların en genci, Bayan Eddie Swanson'a şöyle seslenerek onları eğlendirdi: "Louetta! Eddie'nin cebinden anahtarlarını almayı başardım. Ne dersin, sen ve ben caddenin öbür tarafına geçsek kimse görmeden. Sana söyleyeceğim," dedi müthiş bir yan bakışla, "son derece önemli şeyler var!"

Hanımlar kıkırdadı, Babbitt ise muzırlık peşindeydi. "Millet, keşke size Doktor Patten'dan ödünç aldığım kitabı gösterme cesaretim olsaydı."

"Şimdi mi George! Yapma!" diye uyardı Bayan Babbitt.

"Bu kitap... var ya... müstehcen, tarif etmeye yetmez! Bir tür antropolojik rapor Güney Denizleri gelenekleri hakkında ama neler neler! Satın alamayacağın bir kitap bu. Verg, sana ödünç veririm."

"Önce ben!" diye ısrar etti Eddie Swanson. "Bayılırım muzır neşriyata!"

Orville Jones, "Geçenlerde, iyi bir fıkra duydum birkaç İsveçli ve onların eşleriyle ilgili," dedi ve en iyi Yahudi aksanıyla, kararlı biçimde sonunu biraz yumuşatarak anlattı. Gunch bir tane daha anlattı. Ama kokteyllerin etkisi geçince, gerisingeri ihtiyatlı gerçekliğin kollarında buldular kendilerini.

Chum Frink kısa süre önce küçük şehirlerden oluşan bir konferans gezisine çıkmıştı. "Medeniyete dönmüş olmak müthiş bir şey! Bildiğiniz taşra kasabalarıydı gördüklerim! Elbette oradakiler dünyanın en iyi insanları ama kardeşim çok yavaş tek bir anacadde etrafında toplanmış taşra kasabaları. Sizler bilmiyorsunuz kıymetini burada yaşamanın... bu canlılığın!"

"Çok haklısın!" dedi Orville Jones coşkuyla. "Dünyanın en iyi insanları onlar, küçük kasaba insanları amma! Ne sohbet, ne sohbet! Sadece havadan sudan ve Ford'un yeni modeli hakkında konuşurlar!"

"Doğru. Hepsi tıpatıp aynı şeyden bahsediyor," dedi Eddie Swanson.

"Öyle değil mi ama! Hep aynı şeyi tekrar tekrar söyleyip duruyorlar," dedi Vergil Gunch.

"Evet, gerçekten dikkat çekici. Sanki bir şeye kişiselleştirmeden bakma becerileri yok. Habire Ford gibi, hava durumu gibi aynı şeyleri konuşup duruyorlar," dedi Howard Littlefield.

"Yine de onları suçlayamazsınız. Sizin şehirde maruz kaldığınız türden entelektüel uyarıcı yok oralarda," dedi Chum Frink.

"Doğru vallahi," dedi Babbitt. "Sizin gibi kültürlü insanları şımartmak istemiyorum ama bir şairle ve Howard gibi ekonomiye ışık tutan biriyle oturup kalkmak insanı tetikte tutuyor. Ama küçük şehirlerde yaşayan bu ahmakların kimsesi yok birbirlerinden başka konuşacak, konuşmalarının uyduruk ve kültürsüz, kafalarının da karışık olmasına şaşmamak gerek."

Orville Jones yorum yaptı: "Diğer avantajlarımızı da düşünün, filmler mesla. Bu şirin köy çocukları bir reklam panosu haftada bir değişse her şeyin hızlı olduğunu düşünürler, ama burada şehirde öyle mi, istediğin akşam onlarca denişik film arasından istediğini seçebilirsin."

"Doğru, ayrıca her gün kaliteli bir dolandırıcıya denk gelme ihtimalinden ve hep uyanık olma mecburiyetinden aldığımız ilham da var," dedi Eddie Swanson.

"Aynı zamanda," dedi Babbitt, "bu taşralıları çok da mazur görmemek gerek. Sonuçta, kendini bir şekilde şehre atamadıysa, bu kendi hatası, tıpkı bizim yaptıımız... yaptığımız gibi. Ve laf aramızda, şehir insanını çok fena kıskanıyorlar. Ne zaman Catawba'ya gitsem, beraber büyüdüğüm insanlardan özür dilemek zorunda kalıyorum sırf az çok başarılı oldum, onlar olamadı diye. Ve eğer onlarla kendin gibi konuşursan, bizim burada konuştuğumuz gibi ve biraz nezaket göstersen ya da farklı bakış açısı getirsen, hava atıyorsun diye düşünürler. Üvey kardeşim Martin... babamdan kalma küçük eski bir dükkân işletiyor. İddiaya varım smokin diye bir şeyin varlığından habersizdir. Şimdi buraya gelse bizi bir grup... bir grup... Bilmiyorum ama yemin ederim ne düşüneceğini bilemez. Evet, bence, kıskanıyorlar."

Chum Frink onayladı: "Öyle ama benim asıl takıldığım kültürsüzlükleri ve güzelliği takdir edememeleri... ukalalığımı mazur görün. Sonuçta ben kaliteli konferanslar vermek istiyorum, en iyi şiirlerimi okumak... gazete için yazdıklarımı değil, dergi için yazdıklarımı. Ama dışarı çıkıp aralarına karıştığımda bir de bakarım ki eski berbat hikâyeler, argo ve küfürden başka bir şey çıkmaz ağızlarından ki burada bizlerden biri buna kalkışsa, topa tutulur."

Vergil Gunch özetledi: "Gerçek şu ki, sanatsal meselelerden ve işletmeden anlayan şehirliler arasında yaşadığımız için çok şanslıyız. Bu taşra kasabalarında kısılıp kalır, bir sürü antika tipi burada alışık olduğumuz hayatımızla ilgili

aydınlatmaya kalkarsak hepimiz kasvete boğuluruz. Ama onlarla ilgili kabul etmeniz gereken bir şey var: Her küçük Amerikan kasabası nüfusunu artırmak ve modern fikirler için uğraşıyor. Çoğu da dile getirir bunu! Köyde, yolların kesiştiği bir noktada birisi eleştirmeye başlar, nasıl 1900'de orada olduğunu, o zamanlar sadece bir çamurlu cadde ve dokuz yüz nüfus bulunduğunu anlatır. 1920'de aynı kasabaya gidersiniz, bir bakarsınız kaldırımlar yapılmış, muazzam bir küçük otel ve birinci sınıf kadın hazır giyim mağazası açılmış... mükemmel gerçekten! Bu küçük şehirlerin şu anki durumuna bakıp geçmek yetmez, nereye varmaya çalıştıklarını da görmek istersiniz. Ve hepsinin hedefi uzun vadede 'dünyanın cazibe merkezlerinden' biri olmaktır... hepsi tıpkı Zenith gibi olmak ister!"

III

T. Cholmondeley Frink'le, kapıyı çalıp çim biçme makinelerini ya da ingilizanahtarını ödünç isteyebilecek bir komşuları olarak, yakın ilişkilerine karşın, onun aynı zamanda ünlü bir şair ve seçkin bir reklamcı olduğunun farkındaydılar; Frink'in rahat görüntüsünün ardında nüfuz edemeyecekleri tutkulu edebi gizemler vardı. Ama bu akşam, cinden kaynaklanan bir güvenle, gizemli iç dünyasının kapılarını onlara açmıştı.

"Edebi bir sorunum var beni yiyip bitiren. Zeeco Otomobilleri için bir dizi reklam hazırlıyorum ve her birinin gerçek birer küçük mücevher olmasını istiyorum... bir tarzı olmasını. Mükemmel reklamın dikkat çekebilen reklam olduğu, başka da bir şey olmadığı teorisini tamamen destekliyorum ve bunlar bugüne kadar uğraştığım işler kadar zor. Şiirlerimi yazmanın daha zor olduğunu düşünebilirsiniz... bütün o Aşk-Sevgi Konuları: Yuva, şömine, mutluluk... ama onlar çocuk oyuncağı. Yanlış yapmanıza imkân yok; oyunu oynayan birinin hissedeceği duygulara aşinasınızdır ve onlara

sadık kalırsınız. Ama endüstriyel şiir bambaşka, kapıları yeni sahalara açılan yepyeni bir edebi akım. Gerçek Amerikan dehası kim biliyor musunuz? Adını bilmediğiniz, benim de bilmediğim bu adamın eserinin, gelecek nesillerin bugünün Amerika'sında sahip olduğumuz fikir ve özgünlüğe dair bir hüküm verebilmesini sağlamak için saklanması gerekmiyor mu? Bu adam, dostlarım, Prens Albert Tütünleri reklamlarını yazan adam! Bak, şunu dinleyin yeter:

> Prens Albert tütünleriyle piponuza keyif katın. Bahse gireriz saatte beş mille giderken "biraz gaza basarak" elliye çıkabileceğinizin söylendiği etkili konuşmalara sık sık kulak vermişsinizdir. Elbette doğrudur bu... ANCAK... aramızda kalsın, ne kadar hızlanacağınızı kontrol etmek için keyifsizlikten *en yüksek noktaya* geçmek için yeni bir yöntem geliştirseniz iyi olur... Bu da arkadaşların kralı bir tütünle, Prens Albert'la, ışıl ışıl parlayan bir tütünle olur.
>
> Prens Albert işinin ehli... her nefeste daha fazla aroma; her nefeste ferah bir lezzet ve koku! Prens Albert tütünlerini denediğinizde ben daha önce tütün içmemişim diyeceksiniz.
>
> Güzel bir şeye rast gelmişsiniz gibi hızla piponuza koşun! Prens Albert tütünüyle dolu olduğunda, gözde tütününüzün son zerresine kadar tadını çıkarırsınız! *Bunun ne anlama geldiğini biliyorsunuz!*

Otomobil acentesi Eddie Swanson, "İşte buna delikanlı edebiyat derim!" dedi şarkı söyler gibi. Ama şu Prens Albert arkadaş... valla zannetmem, tek bir kişi yazıyor olamaz bunları... beraber yazan bir ekip olmalı ama her neyse. Sonuçta, bu adam uzun saçlı serseriler için değil, alelade insanlar için yazıyor, benim için yazıyor ve ben bu adama şapka çıkarırım! Tek sorun şu: Acaba ürünü sattırıyor mu bu reklamlar? Tabii, tüm şairler gibi bu Prens Albert arkadaş fikrinin kendisiyle birlikte toz olmasına izin veriyor. Okuması keyifli ama hiçbi şi söylemiyo aslında. Mesela, gidip de

Prens Albert tütünü almam bunu okuduktan sonra... ürün hakkında hiç bilgi vermiyor ki. Hava cıva."

Frink karşı çıktı: "Delirmişsin sen! Sana satmam gereken şey 'tarz' fikri değil mi? Neyse, işte Zeeco için böyle bir şey yapmak istiyorum. Ama olmuyor bir türlü. Sonunda ben de şiir gibi bir reklam metni yazmaya karar verdim. Nasıl olmuş sizce:

> Uzun ince bir yol sizi çağırıyor... çağırıyor... Çok uzaklarda bu yol dağları tepeleri aşıyor ve kadın erkek, macera seven, eski korsan şarkılarını dilinden düşürmeyen herkesi çağırıyor. Yorucu işlerin ve endişelerin canı cehenneme. Sürat... ey şanlı Sürat... bir anlık coşkunluk değil yalnızca... sizin ve benim için hayat demek! Zeeco otomobillerini üretenler fiyat ve tarzın yanı sıra bu muhteşem yeni hakikati de göz önünde bulundurdular. Zeeco otomobilleri bir ceylan kadar çevik, bir kırlangıç kadar kıvrak ve fil gibi güçlü. Her detayına kalite sinmiş. Bence buna kulak ver! Bir Zeeco kullanmadıysan bilemezsin KONFORLU SÜRAT NE DEMEK... YAPILACAK TEK ŞEY VAR... BİR ZEECO DENEMEK!

"Evet," dedi Frink derin düşünceler içinde, "hoş bir tınısı var, kabul ama bu hitabetin akışında özgünlük eksik!"

Herkes anlayış ve hayranlıkla iç geçirdi.

9. Bölüm

I

Babbitt arkadaşlarına düşkündü, ev sahibi olmanın verdiği itibarı, "Tabii ki biraz daha tavuk alacaksın, aksini aklından bile geçirme!" diye bağırmayı seviyordu. T. Cholmondeley Frink'in dehasını da takdir ediyordu ama kokteylin verdiği enerji geçmişti artık ve Babbitt yemek yedikçe neşesi kaçmıştı. Swanson'ların atışması sofradaki muhabbetin tadını kaçırdı.

Çiçekli Tepeler'de ve Zenith'in diğer zengin muhitlerinde, özellikle "yeni evli çiftlerde" yapacak hiçbir işi olmayan pek çok hanım vardı. Evlerinde birkaç hizmetkârları olmasına rağmen, gazlı soba, elektrikli ocak ve bulaşık makinesi, elektrik süpürgesi, fayans kaplı mutfak onlara pek fazla ev işi bırakmıyordu. Üstelik yemeklerin çoğu fırın ve şarküterilerden gelirdi. Bir iki çocukları vardı ya da hiç yoktu. Yaygın olarak benimsenen, Büyük Savaş'ın çalışmayı saygın hale getirdiği yolundaki inanışa rağmen, kocaları gönüllü sosyal işlerde "zamanlarını boşa harcayıp bir sürü abuk sabuk fikir edinmelerine" karşıydı ve para kazanacakları bir iş ise kocalarının onlara iyi bakamadığı dedikodularını beraberinde getirirdi. Günde taş çatlasa iki saat çalışır, geri kalan zamanlarında çikolata yer, vitrin gezer, sinemaya, ikili dedikodu ve

üçlü iskambil partilerine gider, dergi okur, hiç ortaya çıkmayan âşıklarını düşünür ve kocalarını dırdıra boğarak kurtuldukları görkemli bir huzursuzluk biriktirirlerdi. Kocalar da dırdıra dırdırla karşılık verirdi.

Swanson'lar bu dırdırcılara mükemmel bir örnekti.

Eddie Swanson, yemek boyunca karısının yeni elbisesi hakkında uluorta şikâyet edip durmuştu. Söylediğine göre elbise fazla kısa, fazla açık, hatlarını meydana çıkaracak kadar ince ve fazlasıyla pahalıydı. Eddie Swanson Babbitt'e düşüncesini sordu:

"Gerçekten George, Louetta'nın gidip aldığı şu paçavra için ne düşünüyorsun? Sence de 'pes artık' dedirtmiyor mu?"

"Derdin ne senin, Eddie? Bence muhteşem bir elbise."

"Evet, öyle Bay Swanson. Hoş bir elbise," diyerek itiraz etti Bayan Babbitt.

"Duy bak ne diyorlar! Çok biliyorsun ya sen! Giysiler konusunda otoritesin!" diye köpürdü Louetta, misafirler onun omuzlarına kaçamak bakışlar atıp konu üzerinde düşünüp taşınırken.

"Öyle olsun," dedi Swanson. "En azından bunun sokağa atılmış para olduğunu bilecek kadar otoriteyim. Zaten bir dolap dolusu kıyafetin var, üstelik giymiyorsun, çıldırmak işten değil. Kaç kere söyledim ama hiç umurunda değil. Sana bir şey yaptırabilmek için kırk takla atmam gerekiyor..."

Bu şekilde devam etti Swanson'lar ve hepsi yardımcı oldu. Ama Babbitt katılmadı. Midesi yanıyordu, başka her şey bir sis perdesinin ardında kalmıştı sanki. "Çok yedim, bunları yememeliydim," diye homurdandı, yemeğe devam edip yapış yapış soğuk dondurmayla beraber tıraş kremi kadar yumuşak hindistancevizli keki midesine indirirken. Tıka basa dolmuştu, bedeni patlamak üzereydi, boğazı patlamak üzereydi, beyni sıcak çamurla dolmuştu adeta; acı çekse de, Çiçekli Tepeler misafirperverliğine yakışır şekilde gülümsemeye, ara sıra bağırıp çağırmaya gayret ediyordu.

Misafirler olmasa kendini dışarı atar, yemekten kaynaklanan toksinleri yürüyerek atardı ama odayı dolduran pusun içinde sonsuza dek oturup durmadan konuştular. Tam kendi kendine, "Aptallık bu kadar yemek, bir lokma daha yiyemem," diye söylenerek acı içinde kıvranıyordu ki, tabağındaki erimiş dondurmadan artakalan mide bulandırıcı karışımın tadına bakarken yakaladı kendini. Arkadaşlarının hiçbir büyüsü yoktu, Howard Littlefield kauçuğun kimyasal sembolünün $C_{10}H_{16}$ olduğunu ve bunun daha sonra izopren ya da $2C_2H_8$'e dönüştüğünü, zengin ilim dağarcığından çıkarıp paylaştığında, hiç heyecanlanmamıştı Babbitt. Babbitt birdenbire, ilk kez yalnızca sıkılmakla kalmamış, üstelik sıkıldığını kabul etmişti. Masadan ve şu sandalyenin işkencesinden kurtulup, oturma odasındaki kanepeye uzanmak ne müthiş olurdu.

Konusu ikide bir değişen, inandırıcılıktan uzak sohbetlerine, suratlarındaki acılar içinde yavaş yavaş boğuluyorlarmış gibi ifadeye bakılırsa, diğerlerinin de sosyal hayatın verdiği zahmetten ve fazla yemekten mustarip gibi bir halleri vardı. Briç önerisini hepsi bir oh çekerek kabul ettiler.

Babbitt kendini toparladı. Briçte kazandı. Vergil Gunch'ın amansız samimiyetine göğüs gerebilir duruma geldi yeniden. Yine de Paul Riesling ile Maine'de göl kıyısında boş boş gezerken hayal etti kendini. Sıla hasreti gibi baskın ve güçlü bir hayaldi bu. Maine'e hiç gitmemişti oysa, ama akşamın örtüsü altında dağları ve huzurlu gölü seyrediyordu hayalinde. "Bu şamatacı ukalaların hepsini bir araya getirsen bir tane Paul etmezler," diye homurdandı. "Kaçmak istiyorum... her şeyden."

Louetta Swanson dahi onu heyecanlandırmıyordu.

Bayan Swanson güzel ve uysal bir kadındı. Mobilyalı kiralık ev zevkleri dışında, kadınlar konusunda pek uzman sayılmazdı Babbitt. Onları dörde ayırırdı: Gerçek hanımefendiler, çalışan kadınlar, yaşlı çatlaklar ve seksi piliçler. Ka-

dınların cazibelerine kapılırdı ama (kendi ailesindeki kadınlar hariç) hepsinin farklı ve gizemli olduğunu da düşünürdü. Ancak, içgüdüsel olarak emindi ki Louetta Swanson'a asılabilirdi. Gözleri ve dudakları nemliydi, yüzü geniş bir alından ince bir çeneye doğru sivriliyordu. Dudakları ince, ancak güçlü ve arzuluydu, kaşları arasında iki tane dışa doğru kıvrılan, tutkulu mimik çizgisi vardı. Otuz yaşlarındaydı, belki, ya da daha genç. Dedikodulara malzeme olmazdı hiç ama onunla sohbet eden erkekler ellerinde olmadan ona kur yapar, kadınlarsa gözlerini dikip boş bakışlarla izlerdi onu.

Oyun arasında, kanepede Louetta'nın yanına oturan Babbitt, kur yapıyor gibi görünmekten dehşet içinde kaçınarak, zaruri bir nezaketi, Çiçekli Tepeler'in tumturaklı nezaketini takınarak sohbet etti onunla.

"Işıldıyorsun bu akşam, Louetta."

"Öyle mi?"

"Bizim Eddie'nin huysuzluğu üzerinde."

"Sorma, bıktım usandım."

"Bak o zaman, kocacığından sıkılırsan George Amcanla kaçabilirsin."

"Ah, tamam... kaçacak olursam..."

"Ellerinin dehşet güzel olduğunu söyleyen oldu mu sana?"

Louetta ellerine baktı, elbisesinin yenlerindeki dantellerini ellerini örtecek biçimde çekti, ama pek de kulak asmıyordu ona. Dillendirilememiş düşler içinde kaybolmuştu.

Babbitt ise çekici (ama tam anlamıyla ahlaklı) erkeği oynayamayacak kadar bezgindi bu akşam. Ağır adımlarla döndü briç masalarına. Ufak tefek, heyecanlı bir kadın olan Bayan Frink "biraz da ispritizmayla ilgilenip masayı havaya kaldırmalarını" teklif etti: "Biliyorsunuz Chum ruh çağırabiliyor... Gerçekten! Korkutuyor beni!"

Davete katılan kadınlar gece boyunca ağırlıklarını hissettirmemişlerdi, ancak şimdi, erkekler temel maddi ihtiyaçlar

için savaş verirken ruhani meselelere yatkın cinsiyet olarak idareyi ele aldılar ve "Haydi yapalım!" diye bağırdılar. Masanın etrafında oturduklarında, loş ışıkta erkekler gayet ciddi ve aptal, kadınlar ise kıpır kıpır ve işveliydiler. Çemberi oluşturmak için erkekler ellerini tuttuğunda, "Uslu dur, yoksa söylerim," diye gülüştüler.

Louetta Swanson'ın eli elini sıkı sıkı kavrayınca, Babbitt'in hayata karşı ilgisi biraz tazelenir gibi oldu.

Hep beraber eğildiler masaya bir gayret. İçlerinden birinin gergin nefesiyle irkildiler. Salondan süzülen soluk ışıkta gerçek değilmiş gibi görünüyorlardı, bedensiz hissettiler kendilerini. Bayan Gunch çığlık atınca hepsi şakacıktan sıçradı ama Frink'in tıslamasıyla, bastırılmış bir huşuya gömüldüler. Birden inanılmaz bir şekilde bir çarpma sesi duydular. Frink'in yarısı açıkta kalan ellerine baktılar ve hiçbir şey yapmadan durduğunu fark ettiler. Kıpırdandılar, etkilenmemiş gibi davranıyorlardı.

Frink ciddi bir tavırla konuştu: "Orada biri var mı?" Bir pat sesi. "Tek bir tıklama evet anlamına mı geliyor?" Bir pat. "Ve iki tıklama hayır mı?" Bir pat.

"Şimdi, hanımlar ve beyler, rehberimizden isteyelim mi bizi ölmüş yüce bir kişinin ruhuyla konuştursun?" diye mırıldandı Frink.

Bayan Orville Jones yalvardı: "Dante ile konuşalım n'olur! Kitap kulübünde çalıştık ona. Kim olduğunu biliyorsun Orvy."

"Elbette biliyorum kim olduğunu! Makarnacı şair! Nerede büyüdüm zannediyorsun?" dedi incinen kocası.

"Evet, şu Cehennem'e Gezmeye Giden adam. Şiirlerini okumak için kendimi zorlamadım ama hakkında okuduk Üni..." dedi Babbitt.

"Bay Dante'yi çağıırr," dedi Eddie Swanson, şarkı söylercesine.

"Kolay çağırırsınız Bay Frink. Ne de olsa meslektaşsınız," dedi Louetta Swanson.

"Meslektaş mı, alakası yok! Nereden çıkarıyorsunuz böyle şeyleri?" diye itiraz etti Vergil Gunch. "Sanırım Dante zamanında tozu dumana katmış, okuduğumdan söylemiyorum tabii ki... ama gerçeklere gelirsek, Chum'ın yaptığı gibi, pratik edebiyat yapmak, her gün bir gazeteye şiir yazmak zorunda kalsa böyle bir konumda olmazdı."

"Evet, öyle," dedi Swanson. "Bu eski kurtların bol bol zamanı varmış. Şeytan şahidim olsun, bana da bir yıl verseler, ben de yazarım Dante'ninkiler gibi demode ıvır zıvır."

"Susun artık," diye buyurdu Frink. "Çağırıyorum. Ey Gülen Gözler, girdaplardan çıkıp bize Dante'nin ruhunu getirin ki biz faniler onun bilgelikle dolu sözlerinden feyz alalım!"

"Adresi vermeyi unuttun. 1658 Kükürt Bulvarı, Kızgın Tepeler, Cehennem," diyerek kıkırdadı Gunch. Ancak diğerleri bunun dinsizlik olduğunu düşündüler. Ayrıca... "Muhtemelen Chum yapıyordu tak takları ama yine de, eğer tüm bu olanlar gerçekse, eski zamanlardan bir arkadaşla konuşmak heyecanlı olurdu..."

Bir pat. Dante'nin ruhu George F. Babbitt'in salonuna geldi.

Öyle görünüyordu ki sorularına cevap vermeye gayet hazırdı. "Bu akşam onlarla beraber olduğu için" mutluydu.

Frink, ruh mütercimi işaret verene kadar harfler etrafında dönüp durarak mesajları kodluyordu.

Littlefield bilgiç bilgiç, "Paradiso'da mutlu musunuz efendim?" diye sordu.

"Biz yüksek âlemde çok mutluyuz, Signor. Bu büyük spiritüalizm hakikatiyle meşgul olmanıza da memnun olduk," diye cevap verdi Dante.

Grup korselerin ve gömleklerin huşu dolu gıcırtıları eşliğinde kıpırdadı. "Düşünsenize... Düşünsenize, ya... ya gerçekse."

Babbitt'in ise başka bir endişesi vardı: "Ya gerçekten Chum Frink o spiritüalistlerden biriyse! Bir edebiyatçı olarak alelade bir adamdı Chunk; Chatham Road Presbiteryen Kilisesi üyesiydi ve Booster Kulübü'nde öğle yemeklerine gider, puro içmekten, arabalardan ve açık saçık hikâyelerden hoşlanırdı. Ama ya gizliden gizliye... Sonuçta bu baş belası entelektüellerin özde ne olduklarını asla bilemezdiniz. Ve alenen spritüalist olmak neredeyse sosyalist olmak gibi bir şeydi!"

Vergil Gunch'ın yanında kimse uzun süre ciddi kalamazdı. "Sor bakalım Dant'a, Jack Shakespeare ve bizim Verg –benim adımı vermişler adama– iyi geçiniyorlar mıymış, sinema işine girmek istemezler miymiş!" dedi bangır bangır sesiyle ve bu, anında herkesi neşelendirdi. Bayan Jones çığlık attı ve Eddie Swanson, Dante'nin üzerinde defne yapraklarından tacı hariç hiçbir şey olmadığından üşütüp üşütmediğini bilmek istedi.

Memnun olan Dante alçakgönüllü bir cevap verdi.

Fakat hoşnutsuzluk laneti Babbitt'e yine işkence ediyordu ve belirsiz karanlıkta, kederli bir halde sorguladı: "Hayır... Hepimiz çok saygısız ve ciddiyetsiziz, üstelik çok zeki olduğumuzu düşünüyoruz. Dante gibi bir adam... olacaktı... keşke biraz okumuş olsaydım yazdıklarını. Sanmıyorum bundan sonra da okuyacağımı."

Birden zihninde sebepsizce cüruflu bir falez ve üzerinde, saldırgan bulutlara karşı siluet halinde, yalnız ve haşin bir figür belirdi. En can arkadaşlarına karşı hissettiği nefret dehşete düşürdü onu. Louetta Swanson'ın elini sıkıca kavradı ve avuntuyu insanın sıcaklığında buldu. Derken kıdemli savaşçı alışkanlığın onu yeniden ele geçirmesiyle silkindi: "Aksi şeytan, neyim var böyle bu gece?"

Louetta Swanson'ın elini sıkarak uygunsuz bir şey kastetmediğini göstermek için bu kez okşadı ve Frink'e döndü: "Bak bakalım ihtiyar Dant'ı bize şiirlerinden okumaya razı

edebiliyor musun. Konuş onunla. De ki, '*Buena giorna, señor, com sa va, wie geht's? Keskersaykersa* küçük bir şiir, *señor?*'"

II

Işıklar açıldı, hanımlar sandalyelerinin ucuna oturup, son konuşan sözünü bitirir bitirmez kocalarına, "Hayatım, sanırım artık 'iyi geceler' deyip kalkma vakti geldi," demek için kararlı bir bekleyişe geçtiler. Bu kez Babbitt de parti sürsün diye patırtı koparmadı. Enine boyuna düşünmek istediği bir şey vardı... Ama psişik araştırma konuları sohbeti alevlendirdi yeniden. ("Niçin gitmiyorlardı evlerine! Niçin gitmiyorlardı evlerine!") Howard Littlefield konuşurken, sözlerinin derinliğinden etkilenmiş olsa da, yarı hevesli dinledi: "Amerika Birleşik Devletleri, hükümetin sadece sosyal düzeni değil, Ahlaki İdeali temsil ettiği tek ülkedir." ("Doğru... doğru... asla gitmeyecekler mi evlerine acaba?") Genelde, otomobillerin müthiş dünyası hakkında "işin içinde olandan" fikir edinmekten haz alırdı ama bu akşam Eddie Swanson'ın ifşaatlarına da pek kulak vermemişti: "Javelin sınıfı üzerine çıkmak istiyorsanız, Zeeco iyi bir seçim olur. Birkaç hafta önce – hatırlatayım, güvenilir, uyum dereceli bir testtir bu– Zeeco neslinden bir gezinti arabasını aldılar ve Tonawanda tepesine yüksek hızla tırmanışını test ettiler ve arkadaşımın dediğine göre..." ("Zeeco... iyi araba ama... Bütün gece kalmayı mı planlıyor bunlar?")

"Çok iyi zaman geçirdik" velvelesi eşliğinde gerçekten gidiyorlardı.

Babbitt onları geçirirken samimiyet gösterisinde hepsini aşmıştı, mırıldanırken bir yandan da "Başardım ama bir ara sonuna kadar dayanamayacağımı düşündüm," diye geçiriyordu içinden. Ev sahibi olmanın en keyifli kısmına hazırdı: Gece yarısının rahatlığında misafirleriyle dalga geçmek.

Kapı kapanınca göğsünü şişirip omuzlarını titreterek keyifle esnedi ve alaycı bir tavırla karısına döndü.

Gözlerinin içi gülüyordu kadının. "Ah, çok iyiydi, değil mi? Eminim her dakikasından keyif aldılar. Sence de öyle değil mi?"

Yapamadı, dalga geçemedi. Mutlu bir çocuğa dudak bükmek gibi olacaktı. Yalan söyledi sıkılarak: "Kesinlikle yılın en iyi partisi, açık ara."

"Yemek iyi değil miydi! Doğrusu kızarmış tavuk çok lezzetliydi bence!"

"Kesinlikle! Kraliçenin ağzına layık. Uzun zamandır yediğim en iyi kızarmış piliç."

"Sence de Matilda çok güzel kızartmamış mıydı? Ve çorba da tek kelimeyle lezzetli değil miydi?"

"Kesinlikle öyle! Muhteşemdi. Heck'in yavru olduğu zamanlardan beri içtiğim en iyi çorba!" Ama sesi gittikçe tükeniyordu. Holde nikel bağlantılı kırmızı tonlarında küp biçimli cam abajurun altında durdular. Karısı baktı yüzüne.

"Ne oldu George, sanki, sanki gerçekten eğlenmemişsin gibi geliyor sesin."

"Tabii ki eğlendim! Elbette eğlendim!"

"George! Neler oluyor?"

"Yorgunum biraz sanırım. Bir süredir çok çalışıyorum ofiste. Biraz kaçıp dinlenmeye ihtiyacım var."

"Tamam, birkaç hafta içinde Maine'e gidiyoruz ya zaten canım."

"Hı hı..." Sonra suskunluğunu bozup içindekini tüm çıplaklığıyla döktü. "Myra, sanırım ben önden gitsem iyi olacak."

"Ama şu adam var New York'ta iş için buluşacağın."

"Hangi adam? Ha, tamam. O. Tümden iptal o. Ama yine de erken gitmek istiyorum... biraz balık avlamak, kendime büyük bir alabalık yakalamak... vallahi!" Gergin, yapmacık bir kahkaha.

"Tamam o zaman, neden gitmiyoruz? Evi Verona ve Matilda beraber idare edebilirler, sen ve ben de istediğimiz zaman gidebiliriz, eğer masrafı karşılayabiliriz diyorsan."

"Ama yani... son zamanlarda çok gergin hissediyorum kendimi. Düşündüm ki yalnız başıma gidip şunu üstümden atsam sanki daha iyi olacak."

"George! Beni istemiyor musun yanında?" Öyle ciddiye almıştı ki alınıp bu durumdan dram çıkaramadı bile, sadece perişan ve savunmasızdı, pancar gibi kızarmıştı.

"Tabii ki istiyorum! Sadece." Paul Riesling'in bunu tahmin ettiğini hatırladı, o da karısı kadar çaresizdi. "Yani, bazen benim gibi yaşlı bir mızmız için kaçıp gitmek ve bunu sisteminden atmak iyi bir şey." Babacan bir tavır takınmaya gayret etti. "Sonra, sen ve çocuklar gelince... düşündüm ki belki Maine'e sizden biraz önce gidersem, asıl eğlence için hazır olurum, anlıyor musun?" Gümbürdeyen sesi ve etkileyici gülümsemesiyle onu ikna etti, tıpkı sevilen bir vaizin paskalya zamanı cemaati kutsaması, esprili bir konuşmacının konuşmasını bitirişi gibi, hileye başvuran her erkek gibi.

Karısı gözlerini ona dikti. Akşamdan kalan şenlik neşesi yüzünden tamamen silinmişti. "Tatile çıktığımızda sana sıkıntı mı veriyorum? Eğlencene hiç mi katkım olmuyor?"

Babbitt darmadağın oldu. Fena halde kaybetti kendini, viyaklıyan bir bebeğe döndü. "Evet, evet, evet! Ama paramparça olduğumu anlayamıyor musun? Yorgunluktan tükenmiş vaziyetteyim! Kendime gelmeliyim. Bunu yapmak zorundayım... her şeyden, herkesten bıktım! Mecburum."

Şimdi olgun ve koruyucu olma sırası Myra'daydı. "Tamam, olur tabii! Kendi başına kaç git! Neden yanına Paul'ü de almıyorsun, iki arkadaş balık avlar ve iyi vakit geçirirsiniz, olmaz mı?" Uzanıp kocasının omzunu okşadı; Babbitt çaresizce sarsak sarsak titriyordu. O an karısına olan sevgisi alışkanlığın ötesine geçmişti, onun gücüne tutunuyordu.

Myra, "Haydi bakalım, yukarı, yatağına. Hepsini halledeceğiz. Ben kapıları kontrol ederim. Haydi zıpla!" dedi neşeyle.

Uzun dakikalar, uzun saatler boyunca, bitmek tükenmek bilmeyen sonsuzluk boyunca, titreyerek, özgürlüğünü kazandığını idrak edip özgürlük gibi hiç bilmediği, çok huzursuz edici bir şeyle ne yapacağını düşünüp dehşete düşerek, uyuyamadı.

10. Bölüm

I

Zenith'te hiçbir apartman dairesi Paul ve Zilla Riesling'in oturduğu Revelstoke Arms daireleri kadar yoğunluk deneyimi sunmuyordu. Yatakların kaydırılarak dolap olmasıyla, yatak odaları oturma odalarına dönüşüyordu. Mutfakta her bir dolapta bir elektrikli alet, bakır bir lavabo ve cam kapılı bir buzdolabı vardı ve bir de ara sıra gelen Balkan kökenli bir hizmetçi. Arms deyince her şey fazlasıyla modern, fazlasıyla sıkıştırılmıştı; garajlar hariç.

Babbitt'ler Arms'da Riesling'lerde misafirlikteydi. Riesling'lere gitmek riskli bir maceraydı; ilginç ve bazen de sıkıntılı. Zilla aktif, cırtlak sesli, dolgun, çekici bir sarışındı. Esprili olmaya tenezzül ettiğinde sinir bozucu ölçüde eğlenceli olurdu. İnsanlarla ilgili saptamaları kabalık derecesinde iğneleyici ve kabul görmüş ikiyüzlülük maskesini indirecek kadar dobraydı. "Aynen!" derdiniz süklüm püklüm. Çılgınca dans eder, herkesin kendisi kadar eğlenmesini beklerdi ama eğlenirken birden öfkelenirdi. Her zaman öfkelenirdi. Hayat ona karşıydı ve buna karşılık o da hayata karşıydı.

Bu akşam cana yakındı. Orville Jones'un peruk taktığını, Bayan Cholmondeley Frink'in şarkı söylemesinin Ford'un

yokuş çıkmasına benzediğini, Zenith Belediye Başkanı ve Kongre adayı saygıdeğer Otis Deeble'ın gösterişli bir aptal olduğunu (ki bu tamamen doğruydu) ima etmekle yetindi. Babbitt'ler ve Riesling'ler dekoratif amaçlı şömine ve üzerinde ağır yaldızlı bir örtü olan yepyeni piyanonun olduğu oturma odasında, kaya gibi sert brokar sandalyelerde tedirgin oturuyorlardı. Ta ki Bayan Riesling, "Haydi! Biraz neşelenelim! Kemanını getir Paul, ben de George'a doğru düzgün dans etmeyi öğreteyim," diye bağırana kadar.

Babbitt'ler samimi bir gayret içindeydiler. Lafı Maine kaçamağına getirmek için debeleniyorlardı. Ama Bayan Babbitt yüzüne yayılan bir gülümsemeyle "Paul de George gibi kış boyunca çalışmaktan yorgun düştü mü?" deyince, Zilla Riesling'in aklına geçmişte kendisini inciten bir şey geldi. Ve Zilla'nın aklına böyle bir şey geldiğinde o konu hakkında bir şey yapılana kadar dünya dururdu.

"Yorgun düştü mü? Hayır, yorgun düşmedi, sadece çıldırıyor, hepsi bu! Size göre aklı başında olan Paul'dür, ah, evet ve bayılır insanlar onu kuzu gibi bilsin ama katır inadı vardır onda. Ah, onunla yaşamak zorunda kalsanız!.. Ne kadar tatlı olduğunu görürdünüz! Sadece uysalmış gibi davranır ki istediğini yapabilsin. Ve ben... iğrenç yaşlı kaçık ben olurum ama ara sıra patlayıp bir şeylere sebep olmasam çürür giderdik. Hiçbir yere gitmek istemiyor ve... Ya daha geçen akşam arabası bozuk olduğu için... ki bu da kendi suçuydu, servise götürüp aküsüne baktırması gerekiyordu... sinemaya tramvayla gitmek istemedi. Ama gittik, şu terbiyesiz biletçilerden birine çattık ve Paul sesini çıkarmadı.

Platformda bekliyordum insanlar bana yol versin de tramvaya bineyim diye ve o kaba biletçi bana bağırmaz mı 'Hey, sen, hadi, kıpırda!' diye. Yaa, hayatım boyunca kimse benimle böyle konuşmamıştı! Öyle şaşırdım ki adama dönüp, yanlış anladım herhalde dedim ve gayet nazik 'Bana mı söylediniz?' diye sordum. O da 'Evet, seninle konuşuyorum!

Bütün tramvay seni bekliyor!' demez mi; o an anladım ki kibarlıktan anlamayacak bu terbiyesiz pis domuz, kibarlığı bir kenara bırakıp suratına karşı dedim ki 'Pardon... ama hiç de öyle bir şey yapmıyorum,' dedim. 'Önümdeki insanlar ilerlemiyor,' dedim, 've üstüne üstlük, ahlaksız, küfürbaz, küstah aşağılık herifin birisin sen genç adam,' dedim. 'Centilmenliğin c'si yok sende! Seni mutlak şikâyet edeceğim, göreceğiz o zaman,' dedim. 'Üzerine şapşal bir üniforma geçirdin diye benimle böyle konuşamazsın, sarhoş serseri,' dedim. 'Teşekkürler almayım ben kabalağını, kendine sakla,' dedim. Sonra da bekledim ki Paul erkekliğin yarısını göstersin ve beni savunsun, nerdeee, orada öylece durdu ve hiçbir şey duymamış gibi yaptı, ee ben de ona dedim ki, 'Tamam,' dedim..."

"Aaa, kes artık, yeter Zill!" diye sızlandı Paul. "Hepimiz biliyoruz ki ben hanım evladının tekiyim ve sen de hassas bir tomurcuksun, unutalım gitsin."

"Unutalım mı?" Zilla'nın suratı kırıştı Medusa gibi, sesi paslı bir hançer gibiydi. Haklı olmanın sevincinin ve huysuzluğun tadını çıkarıyordu. O bir savaşçıydı ve her savaşçı gibi erdem uğruna kötü olma fırsatını sevinçle değerlendiriyordu. "Unutalım, öyle mi? İnsanlar bir bilse ne kadar çok şey var unutup..."

"Aaa, bırak artık sataşmayı."

"Evet, ben sana sataşmasam dört dörtlük bir adam olurdun! Öğlene kadar yataktan çıkmaz, gece yarılarına kadar aptal kemanını çalardın. Doğuştan tembelsin, sünepesin, korkaksın, Paul Riesling..."

"Öyle deme Zilla; sen de inanmıyorsun tek kelimesine söylediklerinin," diye karşı çıktı Bayan Babbitt.

"Söyleyeceğim ve sarf ettiğim her kelimenin arkasındayım!"

"Ah, Zilla, bu yaptığın!" Bayan Babbitt anne gibi konuşuyordu. Zilla'dan yaşlı değildi ama –ilk bakışta– öyle görünürdü. Sakin, olgun ve dolgun bir kadındı. Zilla ise kırk beş

yaşındaydı. Aşırı makyajı ve sıkı korsesiyle göründüğünden yaşlı olduğunu bilirdiniz sadece. "Zavallı Paul için böyle konuşmak!"

"Zavallı Paul, doğru! İkimiz de zavallı olurduk, zavallı bir evde olurduk ben onu itelemesem!"

"Yaa, aslında, Zilla, Georgie ve ben diyorduk ki Paul tüm yıl ne kadar çok çalıştı ve düşündük ki beyler kendi başlarına bir yerlere kaçabilse ne hoş olurdu. George'u kandırmaya çalışıyorum, bizden önce gitsin Maine'e ve biz gelene kadar yorgunluğunu atsın diye ve eğer Paul de kaçıp ona eşlik edebilirse harika olur diye düşünüyorum."

Kaçma planının ortaya çıkması üzerine, Paul irkilerek vurdumduymazlığından sıyrıldı. Parmaklarını ovaladı. Elleri seğiriyordu.

"Evet! Sen şanslısın!" diye bağırdı Zilla. "George'u gözün kapalı gönderebilirsin. Yaşlı şişko Georgie! Asla başka bir kadına yan gözle bakmaz! Cesaret edemez!"

"Sen öyle san!" Babbitt bir gayret ahlaksızlığını savunacaktı ki Paul sözünü kesti... Paul tehlikeli görünüyordu. Hızla ayağa kalktı; yumuşak bir tavırla Zilla'ya şöyle dedi:

"Sanırım pek çok sevgilim olduğunu ima ediyorsun."

"Evet öyle!"

"O zaman canım, madem istedin... Son on yıl boyunca beni avutacak hoş bir kız bulamadığım bir zaman olmadı, sen böyle sevgi böceği gibi davranmaya devam ettiğin sürece, muhtemelen seni aldatmaya devam edeceğim. Zor değil. Çok aptalsın."

Zilla anlaşılmaz bir şeyler söyledi; bağırdı çağırdı; hakaretleri sıralarken kelimeler seçilemiyordu.

Sonra yumuşak başlı George F. Babbitt gitti, bambaşka biri geldi. Eğer Paul tehlikeliyse, Zilla yılan gibi öfkeliyse, Revelstoke Arms'a yakışan ılımlı duygular kaba nefrete dönüştüyse, Babbitt bunların arasında en korkuncuydu. Ayağa fırladı. Çok iri görünüyordu. Zilla'yı omzundan yakaladı.

İhtiyatlı emlak komisyoncusu suratı silinip gitti ve sesi acımasızdı:

"Bu lanet saçmalığı yeterince dinledim! Seni yirmi beş yıldır tanıyorum Zil ve bir kez dahi görmedim hayal kırıklıklarının acısını Paul'den çıkarma fırsatını kaçırdığını. Kötü değilsin. Daha kötü. Aptalsın. Ve sana bir şey söyleyeyim mi, Paul, Tanrı'nın yarattığı en iyi adamdır. Her düzgün insan bıkıp usanır senin kadın olma avantajını kullanıp her fırsatta kötü niyetli imalarını dile getirmenden. Sen kim oluyorsun da Paul gibi bir insan senden izin almak zorunda kalıyor benimle gelmek için. Sanki Kraliçe Victoria ile Kleopatra'nın karışımıymışsın gibi davranıyorsun. Seni aptal, görmüyor musun insanlar sana nasıl kıs kıs gülüyor, dudak büküyor."

Zilla hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. "Ben hiç... ben hiç... Hiç kimse benimle bu şekilde konuşmadı hayatım boyunca!"

"Hayır, ama arkandan bu şekilde konuşuyorlar! Her zaman! Cazgır yaşlı kadının teki olduğunu söylüyorlar. Yaşlısın, yeminle!"

Bu alçak saldırı Zilla'yı darmadağın etti. Gözleri boş bakıyordu. Ağlıyordu. Ama Babbitt ona duyarsızca ters ters baktı. Yüksek yetkiye sahip bir görevli gibi hissediyordu kendisini; Paul ve Bayan Babbitt onu dehşetle izliyorlardı; evet, yalnızca o halledebilirdi bu meseleyi.

Zilla kıvrandı. Yalvarırcasına "Hayır konuşmuyorlar!" dedi.

"Elbette konuşuyorlar!"

"Ben kötü bir kadınım! Gerçekten çok üzgünüm! Öldüreceğim kendimi! Her şeyi yaparım. Ah, her şe... Ne istiyorsun?"

İyice alçalttı kendini. Üstelik keyif de alıyordu bundan. Hadise çıkarma ustası biri için hiçbir şey kusursuz, melodram tarzında ve egoist bir aşağılanma kadar keyifli olmazdı.

"Benimle birlikte Maine'e gitmesine izin vereceksin," dedi Babbitt.

"Benim elimden ne gelir ki gitmesi konusunda? Daha demin, benim bir aptal olduğumu ve kimsenin beni kale almadığını söyledin."

"Ah, elinden bir şeyler gelir, tamam, tamam! Yapman gereken, gözünün önünden ayrıldığı dakikadan itibaren bir eksik eteğin peşine düşeceği fikrini kafandan çıkarmak. Aslını istersen, sen sebep oluyorsun yanlış yola düşmesine. Aklını başına toplamalı..."

"Ah, söz George, yapacağım. Kötüydüm biliyorum. Ah, affet beni, hepiniz, affedin..."

Keyif alıyordu bundan.

Babbitt de öyle. Çok ağır suçlamış, kerhen affetmişti ve karısıyla birlikte övünme faslına geçtiğinde gayet samimi konuştu:

"Zilla'yı bu şekilde sindirmek ayıp oldu aslında ama onunla başa çıkmanın kesinlikle başka yolu yoktu. Hayret, resmen dize getirdim kadını!"

Bayan Babbitt sakin sakin "Evet. Korkunçtun. Şov yapıyordun resmen. Müthiş iyi bir insan olduğunu düşünüyor, hoş vakit geçiriyordun!" dedi.

"Öyle vallahi! Olur şey değil! Elbet senin bana destek çıkmanı beklemedim! Hemcinsinin tarafını tutacağını biliyordum!"

"Evet. Zavallı Zilla, çok mutsuz. Hırsını Paul'den çıkarıyor. O küçücük evde yapacak hiçbir şey yok. O da çok düşünüyor. Çok güzel ve neşeliydi eskiden ve üzülüyor bunu kaybettiğine. Ve sen çok terbiyesiz ve de kötüydün. Zerre kadar gurur duymuyorum seninle... ya da iğrenç aşk ilişkileriyle böbürlenen Paul'le!"

Babbitt suratını asarak sessizliğe büründü; eve varana dek, dört blok boyunca hırçınlığını öfkeli bir asalet düzeyinde muhafaza etti. Kendini onaylayan kibriyle, karısını kapıda bıraktı ve çimleri eze eze sert adımlarla yürüdü.

Şokla birlikte gözlerinin önüne serilen şuydu: "Vay canına, ya haklıysa... ya az da olsa haklıysa?" Çok çalışmak

onu anormal hassaslaştırmış olmalıydı; hayatı boyunca kendi sonsuz mükemmelliğini sorguladığı nadir anlardan biriydi bu. Ama hemen sonra yaz gecesini ayrımsadı, ıslak çimenlerin kokusunu aldı. Sonra "Bana ne!" dedi. "Başardım. Eğlence bizi bekliyor. Hem zaten her şeyi yaparım Paul için."

II

Ijams Kardeşler Spor Malzemeleri Mağazası'ndan, Booster Kulübü üyesi Willis Ijams'ın yardımıyla, Maine için olta takımı bakıyorlardı. Babbitt'in keyfine diyecek yoktu. Trampet çalıyor, dans ediyordu. Paul'e fısıltıyla şöyle dedi: "Ne güzel değil mi? Alışveriş yapmak? Ve bizim koca Willis Ijams emrimize amade! Eğer Kuzey Gölleri için alışveriş yapan tipler bizim Maine'e kadar gideceğimizi bilseler küplere binerler, di mi?.. Hadi Ijams kardeş... Willis yani. İşte sana bir şans! Biz iki kolay lokmayız. Yihhu! Tutmayın beni! Bütün dükkânı satın alacağım!"

Olta kamışlarına ve muhteşem kauçuk balıkçı çizmelerine, selüloit camları olan çadırlara, katlanan sandalyelere ve buzluklara sevinçle baktı. İçinden hepsini almak geliyordu. Gizliden gizliye gözünü üzerinde tuttuğu Paul'dü onu sarhoş arzularından alıkoyan.

Ama şiir ve diplomasi ustası pazarlamacı Willis Ijams, yemler hakkında konuşurken Paul de neşelendi. "Şimdi çocuklar bildiğiniz gibi," dedi. "Asıl önemli olan yemi seçmek, canlı mı suni mi olacak? Ben şahsen suni yemden yanayım. Daha sportif."

"Öyle. Çok daha sportif," dedi suni ya da canlı yemler konusunda çok az fikri olan Babbitt gür sesiyle.

"Bana sorarsanız, Georgie, bol bol bombus arısı, atsineği ve de kırmızı karınca alın derim. Kırmızı karınca gibisi yok!"

"Kesinlikle! Üstüne yok!" diye onayladı Babbitt.

"Evet efendim. Kırmızı karınca," dedi Ijams. "Görsen canlı sanırsın!"

"Oh, sanıyorum Sayın Bay Alabalık koşa koşa gelecektir bunu oltaya takınca!" dedi Babbitt, kalın bilekleriyle oltayı suya atar gibi bir hareket yaparak.

"Evet, Atlantik somonu da dayanamaz buna!" dedi hayatında hiç Atlantik somonu görmemiş olan Ijams.

"Somon! Alabalık! Paul düşünsene, George Amcan haki pantolonunu giymiş, sabah daha çok erken, saat yedi mesela, birer birer çekiyor? Vayy be!"

III

İnanılmaz ama sonunda Maine'e giden New York ekspresindeydiler, hem de yanlarında aileleri olmadan. Erkeklerin dünyasında, sigara içilen bir Pullman kompartımanında özgürdüler.

Vagon camı dışardan ara sıra altın sarısı gizemli bir ışıkla beneklenen bir karanlıkla sırlanmıştı. Babbitt trenin sallantısı ve inatçı takırtısı içinde ilerlediğinin, yola devam ettiğinin gayet farkındaydı. Paul'e doğru eğilip, "Vay canına gidiyoruz, ne hoş di mi?" diye homurdandı.

Koyu sarı renk çelikten duvarlarıyla küçük kompartıman, Babbitt'in Tanışabileceğiniz En İyi Adamlar – Gerçekten Sosyal Tipler olarak sınıflandırdığı türden kişilerle doluydu. Uzun kanepede bunlardan dört tanesi oturuyordu: Şişko cin bakışlı suratıyla şişman bir adam; yeşil kadife şapkalı, keskin bakışlı bir adam; imitasyon kehribar sigara ağızlığı olan çok genç bir adam ve Babbitt. Karşılarında sabit olmayan deri sandalyelerde, Paul ve çok açıkgöz, dudakları kırışıklıklarla çevrili, uzun boylu zayıf, demode bir adam. Hepsi günlük gazete ya da ekonomi gazetesi, dergi okuyorlar, sohbet fırsatı gözlüyorlardı. Sohbeti başlatan, hayatında ilk kez bir Pullman'da yolculuk yapan genç adam oldu.

"Ya, gerçekten, harika vakit geçirdim Zenith'te!" diye övündü. "Yani, insan yolunu yordamını bilirse orada da New York'ta eğleneceği kadar eğlenebiliyor!"

"Kesin hır çıkarmışsındır. Daha trene binerken anlamıştım senin kötü bir adam olduğunu!" diyerek pis pis güldü şişman olan.

Diğerleri memnuniyetle indirdiler gazetelerini.

"Şimdi oldu işte! Sanırım Arbor denen yerde hayatınızda görmediğiniz şeyler gördüm!" diye nağme yaptı genç adam.

"Eminim öyledir! İddiaya varım maltlı sütünü tam bir piç kurusu gibi yalayıp yutmuşsundur!"

Çocuk girizgâh yaptığıyla kaldı, sonrasında onu kale almadan asıl sohbete giriştiler. Sadece tek başına oturup, gazetede bir yazı dizisi okuyan Paul onlara katılamadı ve Babbitt hariç hepsi onun züppe, acayip, ruhsuz biri olduğunu düşündü.

Kimin ne söylediği belli değildi, önemli de değildi, çünkü hepsi aynı fikirlere sahipti ve aynı sıkıcı ve küstah özgüvenle dile getiriyorlardı bu fikirleri. Babbitt verilen hükmü beyan etmese de, en azından hükmü veren yargıcı Babbitt destekliyordu.

"Ancak, bu arada," dedi birinci, "Zenith'te bayağı sert içki satıyorlar. Sanırım her yerde var. Yasak hakkında ne düşünüyorsunuz bilmiyorum ama dikkatimi çeken şu ki hiçbir iradesi olmayan fakir fukara takımı için iyi olabilir ama bizim gibiler için kişisel özgürlük ihlali bu."

"Doğru. Kongre'nin kişisel özgürlüklere müdahale hakkı yok," diyerek onayladı ikinci.

Vagondan bir adam geldi ama tüm koltuklar dolu olduğu için sigarasını ayakta içti. O bir yabancıydı; sigara kompartımanının eski köklü yerleşimcilerinden değildi. Soğuk bakışlarını adama diktiler; o da aynada çenesini inceleyip kafasına takmıyor gibi davranmaya çalıştıysa da sonunda pes edip sessizce gitti.

"Güneyde iş gezisindeydim yakınlarda. Oralarda ticaret durumları pek de iyi değil," dedi halihazırda toplanmış olan konseyin bir üyesi.

"Öyle mi gerçekten? Durum pek de iyi değil ha?"

"Yok, bana hiç olağan koşullar var gibi gelmedi."

"Yok, ben de iyi diyemem."

Tüm konsey kafa salladı bilgece ve karara vardı: "Yok, beklenen düzeyde değil."

"Batıda da ticaret koşulları olması gerektiği gibi değil, hem de hiçbir surette."

"Doğru. Ve sanırım otel işletmecileri bu durumdan etkilendiler. Bu iyi bir şey yalnız: Kokuşmuş bir odanın günlüğüne beş, hatta altı yedi papel alan otellere iyi olur; dört alıp az biraz da hizmet verseler."

"Doğru. Hazır laf otellerden açılmışken, geçenlerde hayatımda ilk kez San Fransisco'ya gittim, yani, ne diyim, kesinlikle birinci sınıf bir yer."

"Haklısın kardeşim! San Francisco muhteşem bir yer... tartışmasız Amerikan idolü."

"Gerçekten öyle! Tamamen katılıyorum sana. Birinci sınıf bir yer."

"Evet ama aranızda Chicago, Rippleton'da kalan oldu mu hiç? Kusur bulmak istemem... övmen gereken yeri öveceksin... ama yani kendilerini birinci sınıf otel sayan kokuşmuş çöplükler arasında en kötüsü. Bu adamlardan birini bir gün elime geçireceğim ve söyledim onlara da. Beni bilirsiniz... tamam belki bilmezsiniz ama ben birinci sınıf konaklamalara alışığım ve makul bir fiyat ödemeye de razıyım. Chicago'ya vardığımda geç bir saatti geçen gece ve Rippleton istasyonun hemen yanında... daha önce hiç kalmamıştım orada ama taksi şoförüne didim ki... geç vakit uçaktan inersem hep taksi tutarım; biraz fazla para verirsin ama eğer ertesi sabah erken kalkıp ve bir dünya yengeç satmak zorundaysan... ve didim ki ona, 'Beni Rippleton'a götür.'

Neyse vardık oraya ve resepsiyona gidip görevliye dedim ki 'Birader, kuzen Bill için banyolu güzel bir odan var mı?' Yaaaaaani, görseniz adama defolu mal satmışım ya da Yom Kippur günü çalışmasını istemişim sanırdınız. Bana buz gibi bir bakış atıp tiz sesiyle, 'Bilmiyorum arkadaşım, bakayım,' dedi ve odaların kaydını tuttukları zamazingoya eğildi. Herhalde Kredi Kurumu'nu ve Amerikan Güvenlik Birliği'ni aradı beni kontrol etmek için... beni bayağı bir bekletti... belki de gidip uyudu; ama sonunda çıkagelip sanki gocunur gibi baktıktan sonra boğuk sesiyle, 'Sanırım banyolu boş bir odamız var,' demesin mi. 'Çok naziksiniz... zahmet verdim, kusura bakmayın... bana kaça patlayacak bu?' didim ben de, tatlı tatlı. 'Günlüğü yedi papel, arkadaşım,' dedi.

Neyse, saat geç olmuştu, zaten cebimden çıkmayacaktı... eğer firma değil de ben ödüyor olsaydım bütün şehri dolaşırdım kötü bir otele yedi dolar vermektense, inanın! Sonuçta, sesimi çıkarmadım. Resepsiyonda duran adam tatlı genç bir belboy'u uyandırdı... iyi bir çocuktu... olsa olsa on yedisinde... Gettysburg Muharebesi'nde çarpışmış ve bittiğinin farkında değil... beni Konfederasyon'dan zannetti diye düşündüm bakışından... Rip van Winkle beni yukarıda bir şeye çıkardı... sonradan öğrendim ki buna oda diyorlar ama önce bir hata var sandım... beni Kurtuluş Ordusu yardım sandığına koyuyorlar sandım! Ve üstüne bir de yedi papel istiyorlar günlüğüne! Vay canına!"

"Daha önce de duydum Rippleton'ın çok dandik olduğunu. Ben ne zaman Chicago'ya gitsem hep ya Blackstone'da ya da La Salle'da kalırım... birinci sınıftır ikisi de."

"Aranızda Terre Haute'da Birchdale'de kalan oldu mu? Orası nasıl?"

"Ah, birinci sınıf bir oteldir Birchdale."

(On iki dakika boyunca South Bend, Flint, Dayton, Tulsa, Wichita, Fort Worth, Winona, Erie, Fargo ve Moose Jaw'daki otellerin durumu değerlendirildi.)

"Fiyatlardan laf açılmışken," dedi kadife şapkalı adam, ağır saat zincirinde asılı elk dişine dokunarak, "Bilmek isterdim giysiler için kumaşın nereden geldiğini. Üzerimdeki takım elbise mesela." Pantolonunu çimdikledi. "Dört yıl önce kırk iki buçuk ödedim bunun için, gayet makul. Geçenlerde bir dükkâna gittim doğup büyüdüğüm şehirde ve bir takım elbise görmek istedim. Erkek tezgâhtar bana öyle kalitesiz şeyler çıkardı ki yanımda çalışana giydirmem. Sadece meraktan sordum, 'Ne kadar istiyorsunuz bu süprüntüye?' 'Süprüntü mü, ne demek süprüntü? Muazzam parçalar bunlar, tamamı yün!..' Hem de en iyisi! Kaliteli bitkisel yündü, direkt Ole Çiftliği'nden. 'Tamamı yün,' dedi, 've altmış yedi doksan alıyoruz bunun için.' 'Öyle mi! Benden değil,' deyip çıktım gittim. 'Bundan sonra,' dedim benim hanıma 'Gücün yettiği sürece babacığın pantolonlarını yamamaya devam ediyorsun ve yeni kıyafet almıyoruz.'"

"Doğru söylüyorsun birader. Gömlek yakalarına bak misal..."

"Bir dakika," diye isyan etti şişman adam. "Nesi varmış gömlek yakalarının? Ben gömlek yakaları satıyorum. Siz farkında mısınız gömlek yakalarında işçilik hâlâ yüzde iki yüz yedi üzeri..."

Madem eski dostları, şişman adam yaka satıyor, yaka fiyatlarının tam da gerektiği gibi olduğu yolunda oybirliğiyle karar verdiler; ama diğer giysiler inanılmaz pahalıydı. O an birbirlerine hayranlık ve sevgi duydular. İşletme biliminin derinliklerine indiler ve üretilen ister bir pulluk ister bir tuğla olsun, satılsın diye üretildiği gerçeğine işaret ettiler. Onlara göre, Romantik Kahraman artık şövalye, gezgin ozan, kovboy, pilot ya da cesur bölge savcısı değil, üstü cam kaplı masasında Satış Problemlerinin Analiziyle uğraşan, asalet unvanı "Tuttuğunu Koparan" olan muhteşem satış müdürüydü; Kendini ve emrindeki tüm genç samurayları evrensel Satış

amacına –belli bir kişi için ya da belli bir kişiye özel olarak bir şey satmak değil, salt Satış– adamıştı.

İşten konuşmaları Paul Riesling'i uyandırdı. Bir kemancı ve mutsuzluğuyla ilginç bir koca olmasına rağmen, aynı zamanda gayet başarılı bir çatı malzemeleri pazarlamacısıydı kendisi. Şişman adamın "firmaların periyodik dergi ve bültenlerinin insanları yoldan çıkarma yöntemi olarak değeri" konusunda fikirlerini dinledi. Kendisi de el ilanlarında iki sentlik pul kullanma konusunda bir ya da iki muhteşem fikir sundu. İşte o zaman İyi Dostlar Klanı kutsal yasasına karşı suç işlemiş oldu. Ukalalık yapmıştı.

Bir şehre giriyorlardı. Şehrin eteklerinde kadavrayı andıran yığınları, demir kaplı duvarları ve iç karartıcı konvektörü yalayan kızıl ve turuncu aleviyle parıldayan bir çelik fabrikasını geçtiler.

"Tanrım, şuna bakın... ne güzel!" dedi Paul.

"Emin ol güzel, dostum, Shelling-Horton Çelik Fabrikası; duyduğuma göre ihtiyar John Shelling savaş sırasında mühimmat üreterek üç milyon papel servet yapmış!" dedi kadife şapkalı adam hayranlıkla.

"Ben onu kastetmedim... Işık, diyorum, bir çöp yığınından ibaret, bir tabloyu andıran şantiyeyi nasıl da çekmiş çıkarmış karanlıktan," dedi Paul.

Adamlar Paul'ün suratına öylece bakakalırken, Babbitt, "Paul resmedilmeye değer yerler ve sıra dışı manzaralar ve benzeri şeylerde çok dikkatlidir. Çatı işlerine girmemiş olsa yazar falan olurdu," dedi keyifle.

Paul rahatsız olmuştu sanki. (Babbitt kendisinin sadık desteğinin kıymetini biliyor mu acaba diye merak ediyordu bazen.) Kadife şapkalı adam "Şahsen, Shelling-Horton'ın pis çalıştığını düşünüyorum. Korkunç bir kargaşa. Ancak buna 'tablo gibi' demeyi yasaklayan bir kanun yok eğer size verdiği his buysa," diye homurdandı.

Paul suratı asık döndü gazetesine ve sohbet trenler üzerinden devam etti mantıklı olarak.

"Ne zaman Pittsburg'da oluruz?" diye sordu Babbitt.

"Pittsburg mu? Sanırım saat... Yok, bir dakika bu geçen senenin tarifesiymiş... bir dakika... bakalım... bir tarife var burada."

"Acaba rötarsız gidiyor muyuz?"

"Evet, tam zamanında orada olacağız herhalde."

"Yok, yedi dakika geç girdik son istasyona."

"Öyle mi? Tamı tamına mı? Vay canına, tam zamanında vardık sanıyordum."

"Hayır, yedi dakika gecikmiş durumdayız."

"Evet, doğru; yedi dakika gecikmiş durumdayız."

Vagon görevlisi girdi kopartmana... pirinç düğmeli beyaz ceket giymiş bir zenci.

"Ne kadar geciktik, George?" diye homurdandı şişman adam.

"Doğrusu, bilmiyorum efendim. Sanırım aşağı yukarı vaktinde gidiyoruz," dedi vagon görevlisi havluları katlayıp el yıkama taslarının üzerindeki rafa ustaca atarken. Konsey kasvetli bakışlarla izledi adamı ve çıkınca hayıflandılar:

"Bilmiyorum bu zencilere neler oluyor bugünlerde. Hiçbir zaman nazik bir cevap alamıyorsun kendilerinden."

"Çok doğru. Sana hiç saygıları yok, olan bu. Eski model marsıklar düzgün tiplerdi... hadlerini bilirlerdi... ama bu genç pislikler vagon görevlisi olmak ya da pamuk toplamak istemiyorlar. Olur mu hiç! Avukat, profesör vb olmaları gerekir, Tanrı bilir daha neler neler! Size bir şey diyeyim mi, bu gayet ciddi bir sorun haline geliyor. Bir araya gelip siyah adama ve evet, sarı adama hadlerini bildirmeliyiz. En ufak bir ırkçı önyargım yoktur benim. Bir zenci başarırsa eğer ilk ben mutlu olurum... ait olduğu yerde durduğu, beyaz adamın meşru otoritesini ve iş becerisini gasp etmediği sürece."

"İlk sırada! Ve yapmamız gereken diğer şey," dedi kadife şapkalı adam (ismi Koplinsky'ydi), "lanet olası yabancıları ülkeye sokmamak. Tanrı'ya şükür göçe sınır getiriyoruz. Bunu İspanyollar, İtalyanlar, Portekizliler ve Doğu Avrupalılar kafalarına sokmalı, burası beyaz adamın ülkesidir ve onlara burada yer yok. Buradaki yabancıları asimile edip Amerikancılığın prensiplerini öğrettiğimizde ve onları düzgün vatandaşlar yaptığımızda, neden olmasın, belki biraz daha yeni vatandaş alabiliriz."

"Kesinlikle. Çok doğru," diye fikir beyan edip daha hafif konulara geçtiler. Hızlıca otomobil fiyatlarını, lastik ömrünü, petrol stoklarını, balıkçılık ve Dakota'da buğday mahsülü beklentilerini gözden geçirdiler.

Ama şişman adam bu zaman kaybından dolayı sabırsızdı. Kendisi ayakları yere basan deneyimli bir yolcuydu. Çoktan kendisinin "yaşlı kurt" olduğunu belirtmişti zaten. Öne doğru eğilip, muzip ifadesiyle dikkatleri topladı üzerinde ve "Hadi çocuklar, resmiyeti bir kenara bırakalım da asıl hikâyelere geçelim!" dedi gür bir sesle.

Canlandılar, samimiyet arttı.

Paul ve genç çocuk ortadan kayboldu. Diğerleri uzun koltukta kaykıldılar, yeleklerinin düğmelerini açtılar, ayaklarını tekli koltuklara uzattılar, heybetli pirinç tükürük hokkalarını yanlarına çektiler ve yeşil perdeyi çekip, gecenin rahatsız edici acayipliğine kapadılar kendilerini. Kahkahalar ve "E peki şunu biliyor musunuz"lar birbirini takip etti. Babbitt samimi ve enerjikti. Tren önemli bir istasyonda durduğunda, dört adam kalkıp çimento peronda, tren garının kara bulutlarla kaplı gökyüzüne benzeyen isli devasa çatısı altında, yaya köprülerinin altında, ördek ve sığır eti kasalarının yanı başında, bilinmeyen şehrin gizemi içinde bir aşağı bir yukarı yürüdüler. Yan yana dolaştılar, hallerinden memnun eski arkadaşlar gibi. Alacakaranlıkta bir dağdan gelen çağrıyı andıran uzatmalı "Heeeerkeeees biiiinsiiin" çağrısıyla ace-

le döndüler sigara içilen kompartımana ve saat ikiye kadar devam ettiler gülünç hikâyelerine, puro dumanından ve gülmekten gözleri yaşararak. Ayrılırken el sıkıştılar ve kıkırdayarak, "Bayım sohbet harikaydı. Ayrıldığım için üzgünüm. Sizinle tanışmak büyük zevkti," dediler birbirlerine.

Babbitt, dar, sıcak, mezar gibi Pullman kuşetinde uzandı, aklına şişman adamın azgın kadınla ilgili şiiri gelince sarsıla sarsıla güldü. Perdeyi kaldırdı; tombul eli kafası ile ufak yastık arasında uzanarak pencereden akıp giden ağaç siluetlerini, ünlem işaretlerine benzeyen köy ışıklarını seyre daldı. Çok mutluydu.

11. Bölüm

I

New York'ta trenler arasında dört saatleri vardı. Babbitt'in görmek istediği yer, son ziyaretinden sonra yapılmış olan Pennsylvania Oteli'ydi. Bakakaldı otele, bir yandan şöyle mırıldanıyordu: "İki bin iki yüz oda ve iki bin iki yüz banyo! Bu bir rekor. Tanrım, cirosu... dur bakayım: Oda fiyatları günlük dört ile sekiz dolar arası vardır, belki de on... dört çarpı iki bin iki yüz... diyelim altı çarpı iki bin iki yüz... neyse restoranlar ve her şey, yazları günde sekiz binle on beş bin dolar arası. Her gün! Hiç düşünmemiştim böyle bir şeyin mümkün olabileceğini! Ne şehir ama! Tabii ki Zenith'te ortalama bir vatandaşın bireysel teşebbüsü buradaki üçkâğıtçılardan daha fazladır ama New York'a da hakkını vermeli. Evet, sayın şehir, iyisin... birkaç açıdan. Eeee, Paulski... sanırım görmeye değer her şeyi gördük; nasıl geçirelim geri kalan zamanı? Sinema?"

Ancak Paul bir transatlantik görmek istedi. "Hep Avrupa'ya gitmek istemişimdir... yemin olsun ne yapıp edip gideceğim ölmeden," diye iç geçirdi.

North Nehri'nin üzerindeki kaba iskeleden *Aquitania*'nın pupasına, yük istiflerine ve rıhtım binasından daha yüksek telsiz antenine baktılar.

"Vallahi," diye vızıldadı Babbitt, "hiç de fena olmazdı bizim eski memlekete gidip bütün o harabelere bir göz atmak, Shakespeare'in doğduğu yere. Ve düşünsene istediğin zaman bir içki söyleyebiliyorsun! Düşünsene, sadece bir bara dalıp, 'Çek bir kokteyl, polisin canı cehenneme!' demek yeterli. Hiç de fena değil. Sen ne görmek isterdin oralarda Paulibus?"

Paul cevap vermedi. Babbitt ona döndü. Paul yumruklarını sıkmış öylece duruyordu; suratında kederli bir ifadeyle, dehşete kapılmış gibi bakıyordu transatlantiğe. Yaz güneşinde parıldayan iskelenin kaplamaları üzerinde zayıf vücudu bir çocuk gibi çelimsiz görünüyordu.

Bir kez daha sordu Babbitt: "Sen ne yapmak isterdin karşı kıyıda Paul?"

Buharlı gemiye kaşlarını çatmış bakarken göğsü inip kalkan Paul "Aman Tanrım!" diye fısıldadı. Babbitt onu kaygıyla izlerken Paul "Hadi gidelim buradan!" diye çıkıştı ve arkasına bile bakmadan hızla ilerledi iskelede.

"Tuhaf," diye düşündü Babbitt. "Umurunda değil ki transatlantik. İlgisini çeker diye düşünmüştüm."

II

Tren Maine dağı sırtlarına tırmanırken coşup, lokomotifin beygir gücüne dair bilgece yorumlar yapmış ve tepeden çam ağaçları arasında parıldayan yolu seyretmişti hayranlıkla. Katadumcook'daki istasyonda, hattın sonunda eski bir yük vagonu olduğunu fark edince, "Vay anasını!" demişti; ama Babbitt'in heyecanını tutkuyla salıverdiği an, Sunasquam Gölü üzerindeki küçük iskelede, otelde öğle yemeğinin servis edilmesini bekleyerek oturdukları sırada yaşanmıştı. Gölde küçük bir sal süzülüyordu; kütükler ve kıyı arasında su saydam ve berraktı, ufak balıklar parıldıyordu. Bandında suni alabalık sinekleri olan siyah fötr şapkalı, acayip parlak mavi flanel gömlek giymiş bir rehber bir kü-

tüğün üzerinde oturmuş bıçağıyla elindeki tahtayı sessizce yontuyordu. Bir köpek, siyah ve gri tüylü, miskin miskin düşünmek için bol vakti olan uysal bir taşra köpeği kaşındı, hırladı ve sonra uyudu. Yoğun güneş ışınları pırıl pırıl suya, sarı-yeşil pelesenk ağaçları dallarının kenarlarına, gümüş rengi huş ağaçlarına ve tropik eğreltiotlarına cömertçe vuruyor ve gölün karşı kıyısındaki dağların azametli sırtlarını kavuruyordu. Her şeyin üzerine kutsal bir huzur çökmüştü.

İskelenin ucuna sessizce oturup ayaklarını sallandırarak aylaklık ettiler. Mekânın engin dinginliği çöktü Babbitt'in üzerine, mırıldandı: "Burada oturup kalmak isterdim... hayatımın geri kalanı boyunca... bir tahta parçasını yontmak... ve oturmak. Daktilo sesi olmaksızın. Ya da Stan Graff'ın telefondaki yaygarası. Ya da Rone ve Ted'in kapışmaları. Öylece oturmak. Vallahi!"

Paul'ün omuzunu sıvazladı. "Sen ne dersin, koca tembel?"

"Müthiş güzel Georgie. Öncesi sonrası yok sanki buranın."

Bir kez olsun anladı onu Babbitt.

III

Tekneleri dolambaçlı kıyıyı takip etti; gölün başında, bir dağ yamacının dibinde, otelin barakayı andıran küçük yemekhanesini ve hilal şeklinde dizilmiş ağaç kütüğünden kulübelerden oluşan otel odalarını gördüler. Kıyıya çıktıklarında bir haftadır orada olan otel sakinlerinin dikkatli bakışlarına tahammül ettiler. Büyük taş şömineli kulübelerine vardıklarında, Babbitt'in deyişiyle "adam gibi bir şeyler giymek" için acele ettiler. Dışarı çıktılar; Paul eski gri bir takım elbise ve kırık beyaz bir gömlek, Babbitt ise haki bir gömlekle bol ve dökümlü haki bir pantolon giymişti. Haki giysileri yepyeni, çerçevesiz gözlüğü şehirdeki ofise aitti; suratı da güneş görmemiş şehir pembesiydi. Uyumsuz sesler çıkardı.

Ancak muazzam bir hoşnutlukla, bacaklarına şaplaklar indirerek "Eve dönmek diye buna denir, ha?" diye bağırdı.

Otelin önündeki iskelede durdular. Paul'e göz kırptı, arka cebinden bir parça çiğneme tütünü çıkardı; Babbitt'lerin evinde yasak olan bir bayağılıktı bu. Bir parça ısırdı, gözleri parlayarak ve başını sallayarak, koparmak için çekiştirdi.

Sırıtarak baktılar birbirlerine anlayışla. Paul tütünü alıp ısırdı. Çeneleri çalışırken sessizce durdular. Durgun suya art arda ciddiyetle tükürdüler. Kollarını havaya kaldırarak, sırtlarını kamburlaştırarak keyifle gerindiler. Dağların ardından uzaktaki bir trenin sönük sesi geliyordu. Bir alabalık zıpladı ve gerisingeri düştü gümüşten bir halkaya. Birlikte iç geçirdiler.

IV

Aileleri gelmeden geçirecekleri bir haftaları vardı. Her akşam, sabah erken kalkıp kahvaltıdan önce balığa gitmeyi planladılar. Her sabah kahvaltı ziline kadar yataktan çıkmadılar, ne hoştu ki onları kaldıracak işgüzar karıları yoktu yanlarında. Sabahlar soğuktu; yanan şömine ise giyinirlerken merhametliydi.

Paul fena halde temiz paktı, ama Babbitt canı isteyene kadar tıraş olmayarak, sonuna kadar pisliğin tadını çıkarıyordu. Yeni haki pantolonuna bulaşmış her gresyağı lekesine ve balık pullarına gözü gibi bakıyordu.

Sabahları miskin miskin balık tutuyor ya da eğreltiotları ve yosun kaplı, sağlı sollu kırmızı çançiçekleri serpilmiş loş ve ıslak keçiyollarında dolaşıyorlardı. Öğleden sonraları uyuyor ve gece yarısına kadar rehberlerle poker oynuyorlardı. Rehberlere göre poker ciddi bir işti. Dedikodu yapmıyorlar, sporcu edasıyla, ustaca ve hırsla yağlı iskambil kâğıtlarını karıştırıyorlardı ve Joe Paradise, rehberlerin kralı, kaşınarak dahi olsa oyunu aksatanları iğneliyordu.

Gece yarısı, Paul'le karanlıkta birbirine girmiş keskin kokulu ıslak çimler ve çam iğneleri üzerinde sendeleyerek kulübelerine giderlerken, Babbitt karısına bütün gece nerede olduğunu açıklamak zorunda olmamanın keyfini çıkarıyordu.

Pek konuşmuyorlardı. Zenith Atletik Kulüp'ün gergin gevezeliği ve çokbilmişliği akıp gitmişti üzerlerinden. Ama konuştukları zaman, üniversite yıllarının naif samimiyetine bürünüyorlardı. Bir seferinde kanolarını kıyısı koyu yeşil fundalıklarla kaplı Sunasquam deresine sürdüler. Güneş balta girmemiş yeşil ormanın üzerinde gürlüyordu ama gölgede rehavet veren bir huzur vardı, su altın rengindeydi ve minik minik dalgalanıyordu. Babbitt elini serin akıntıda gezdirdi ve derin düşüncelere daldı:

"Birlikte Maine'e geleceğimizi hiç düşünmemiştik!"

"Hayır. Biz hiçbir şeyi düşündüğümüz şekilde yapmadık ki. Ben Almanya'da büyükbabamın akrabalarıyla yaşayıp, keman eğitimi almayı umuyordum."

"Öyle. Ve hatırlıyor musun, ben nasıl da avukat olmak ve politikaya atılmak istiyordum? Hâlâ başarabilirim diye düşünüyorum. Çenem doğuştan kuvvetlidir... her neyse, hazırcevabım, pek çok konuda ikna edici konuşabilirim, e bu da politikada ihtiyacın olan şey. Neyse ki Ted hukuk okuyacak, ben yapamamış olsam da! Yani... bence fena olmadı. Myra iyi bir eş oldu her zaman. Ve Zilla da iyi niyetli Paulibus."

"Evet. Burada, Zilla'yı nasıl eğleyeceğimi çözdüm. Bir şekilde hayatın farklı olacağını hissediyorum, sonuçta çok iyi dinleniyoruz ve dönüp her şeye baştan başlayabiliriz."

"Umarım koca oğlan." Utangaç bir tavırla ekledi: "Ya gerçekten, harika oldu seninle oturup avarelik yapmak, kumar oynamak ve belli bir düzen içinde birlikte bir şeyler yapmak, seni koca at hırsızı!"

"Benim için bunun ne anlama geldiğini biliyorsun Georgie. Hayatımı kurtardı."

Duygusallıktan duydukları utanca hâkim olamadılar, küfürleştiler biraz, hâlâ sert adamlar olduklarını ispatlamak için; keyifli sessizlikte Babbitt ıslık çalarken Paul şarkıyı mırıldandı, sonra kanolarına atlayıp otele geri döndüler.

V

Sinirleri bozuk olan Paul, kollayan ağabey Babbitt olsa da, Paul'ün zihni açıldı, neşelendi, Babbitt ise her geçen gün asabileşti. Katman katman açığa çıktı gizli yorgunluğu. Başlangıçta Paul'ü eğlendirmek için hazırcevap soytarıyı oynarken, haftanın sonunda Paul hastabakıcı, Babbitt ise hastanın bakıcısına gösterdiği lütufla iyilikleri kabul eder olmuştu.

Aileleri gelmeden bir gün önce otelde kalan hanımlar, "Ne hoş değil mi! Çok heyecanlı olmalısınız," deyip durdular. Adabımuaşeret Babbitt ve Paul'ü heyecanlı görünmeye mecbur bıraktı. Ancak erkenden yattılar o gece somurtkan somurtkan.

Myra gelir gelmez, "Evet çocuklar şimdi de devam etmenizi istiyoruz oyuna sanki biz yokmuşuz gibi," dedi.

İlk gece rehberlerle poker oynayıp geç döndüğünde, Myra neşeli bir uysallıkla, "Pes! Her yerde yaramazlık peşindesin!" dedi. İkinci gece uykulu bir halde, "Eyvahlar olsun, her gece dışarı mı çıkacaksın?" diye homurdandı. Babbitt üçüncü gece poker oynamadı.

Artık bütün hücrelerinde hissediyordu yorgunluğunu. "Garip! Görünüşe bakılırsa tatil bana hiç yaramamış," diye yakındı. "Paul bir tay gibi kıpır kıpır, bense geldiğime nazaran daha asabi, daha gerginim."

Üç hafta kaldı Maine'de. İkinci haftanın sonunda sakinleşmeye ve hayatla ilgilenmeye başladı. Sachem Dağı'na bir keşif gezisi planladı ve bir gece Box Car Göl'ünde kamp yapmak istedi. Şaşırtıcı derecede halsiz ama neşeliydi, sanki damarlarından zehirli enerjiyi atmış yerine taze kan koymuş gibiydi.

Ted'in bir garson kıza çılgınca âşık olmasına (bu yıl yedinci trajik aşk hikâyesiydi) sinirlenmekten vazgeçti; Ted'le top oynadı ve Skowtuit Gölü'nün çam ağaçlarının gölgesindeki dinginlikte, oğluna gururla olta atmayı öğretti.

Sonunda "Canı cehenneme," diye iç geçirdi. "Tam da tatilimin tadını çıkarmaya başlamıştım. Ama olsun, çok daha iyi hissediyorum kendimi. Ve muhteşem bir yıl bekliyor beni! Kim bilir belki de Emlakçılar Birliği silik, demode, sahtekâr Chan Mott yerine beni başkan seçer."

Eve dönüş yolunda, sigara içilen kompartımana her gittiğinde karısını yalnız bıraktığı için suçluluk, suçluluk hissetmesi beklendiği için de öfke duydu, ama her seferinde "Oh, bu muhteşem bir yıl olacak, muhteşem koca bir yıl," diyerek övündü.

12. Bölüm

I

Maine'den eve dönüş yolunda Babbitt artık farklı bir adam olduğundan emindi. Huzura ermişti. Artık iş için endişelenmeye bir son verecekti. İlgi alanlarını artıracaktı; tiyatro, halkla ilişkiler, okuma. Ve birden, tam da gerçekten sert bir puroyu bitirdiğinde karar verdi, sigarayı da bırakacaktı.

Yeni ve mükemmel bir metot geliştirdi. Hiç tütün almayacaktı; otlakçılığa mecbur kalacaktı ve tabii ki sık sık başkalarından istemeye utanacaktı. Doğru şeyi yapma çabasıyla puro kutusunu sigara içilen kompartımanın penceresinden fırlatıp attı. Karısının yanına döndü, belirli bir neden olmaksızın ona karşı nazik davrandı; kendi erdemine hayran oldu ve "Son derece kolay. Sadece irade meselesi," diye karar verdi. Bir dergide seri olarak yayımlanan bilime yatkın bir dedektifin maceralarını okumaya başladı. On mil sonra canının sigara içmek istediğini fark etti. Başını kabuğuna çekilen bir kaplumbağa gibi önüne eğdi; huzursuz görünüyordu; okuduğu hikâyede farkında olmadan iki sayfa atladı. Beş mil sonra, yerinden fırlayıp görevliyi aradı. "Şey, George, acaba..." Görevli sabırlıydı. "Tarife var mı sende?" diye nihayet konuştu Babbitt. Bir sonraki istasyonda tren-

den inip bir puro aldı kendine. Zenith'e varmadan önce içeceği son puro olduğu için izmaritine kadar içti.

Dört gün sonra sigarayı bıraktığını hatırladı, ama ofiste biriken işleri tamamlamakla o kadar meşguldü ki bunu aklında tutamadı.

II

Beyzbolun mükemmel bir hobi olacağına karar verdi. "İnsanın kafasını deli gibi gömüp çalışması çok saçma. Haftada üç kez maça gideceğim. Ayrıca, insan kendi kentinin takımını desteklemeli."

Gidip takımı destekledi, "Aferin size!" ve "Rezalet!" diye bağırarak Zenith'in zaferine katkı sağladı. Usulüne uygun yaptı ne yaptıysa. Boynuna pamuklu bir mendil doladı, terledi; ağzını yayarak sırıttı ve limonlu gazoz içti şişeden. Bir hafta boyunca üç kez maça gitti. Sonra *Advocate-Times* bültenini takip etmeye başladı. Kalabalığın en yoğun ve en hararetli yerinde dikeldi ve çocuk yüksek platformda atıcı Koca Bill Bostwick'in başarılarını kaydettikçe, Babbitt "Çok iyi! Aferin!" sözleriyle hiç tanımadığı insanlarla paylaştı fikirlerini ve aceleyle döndü ofise.

Gerçekten inanıyordu beyzbolu sevdiğine. Doğru, yirmi beş yıldır oynamamıştı, Ted'le yaptığı hafif ve kesinlikle on dakikayı geçmeyen antrenmanlar hariç. Ama bu oyun onun klanının bir geleneğiydi ve Babbitt'in "vatanseverlik" ve "spor sevgisi" diye adlandırdığı öldürme ve taraf tutma içgüdüsünün dışavurumuydu.

Ofise yaklaştıkça "Acele etsem iyi olacak," diye mırıldanarak daha hızlı yürümeye başladı. Dört bir yanında, şehir bir koşuşturma içindeydi, sadece koşuşturma uğruna. Otomobillerindeki insanlar koşuşturma içinde trafikte birbirlerini geçmeye çalışıyorlardı. İnsanlar bir sonraki tramvay bir dakika sonra gelse bile tramvaylara yetişmek ve tramvaylardan atlayıp, kaldırımlarda hızlı adımlarla iler-

lemek, kendilerini binalara atmak, aceleyle hareket eden hızlı asansörlere yetişmek için koşuşturuyorlardı. Restoranlarda aşçıların aceleyle hazırladığı öğle yemeklerini aceleyle indiriyorlardı midelerine. Berber dükkânlarında adamlar "Çabucak tıraş et beni. Acele etmem lazım!" diyorlardı parmaklarını şaklatarak. İnsanlar ofislerine "Bugün Benim Yoğun Günüm" ve "Tanrı Dünyayı Altı Günde Yaratmış – Söyleyeceklerinizi Altı Dakikada Hızlı Hızlı Söyleyebilirsiniz" gibi tabelalar asarak, telaşla ziyaretçilerden kurtulmaya çalışıyorlardı. Bir önceki yıl beş bin, geçen yıl on bin kazanan insanlar, bu yıl yirmi bin kazanmak için sinir küpü olmuş bünyelerini ve kavrulmuş beyinlerini zorluyorlardı ve o yirmi bini kazandıktan hemen sonra yaşadıkları çöküntüyle, acelesi olan doktorlarının aciliyetle önerdiği tatillerine çıkmak üzere trenlere yetişmek için koşuşturuyorlardı.

Tüm bunların arasında, acele ediyorlarmış gibi görünen çalışanlarına bakmaktan başka yapacak hiçbir şeyi olmayan Babbitt aceleyle ofisine döndü.

III

Her cumartesi sabahı golf kulübüne giderdi aceleyle ve koşuşturmayla geçen haftanın ardından dinlenmek için aceleyle dokuz delik golf oynardı.

Zenith'te başarılı bir adamın bir golf kulübüne üye olması bir zaruretti, tıpkı keten yaka takmak gibi. Babbitt'in üye olduğu kulüp, Kır Golf Kulübü'ydi; Kennepoose Gölü'nün yukarı kesimlerinde, papatyalarla kaplı bir tepede, gri padavrayla kaplı, geniş verandalı bir binaydı. Bir tane daha vardı ki o da Tonawanda Golf Kulübü'ydü; bu kulübe öğle yemeklerini Atletik Kulüp'te değil, Union Kulüp'te yiyen Charles McKelvey, Horace Updike ve diğer zengin insanlar üyeydi. Babbitt sıklıkla şu açıklamayı yapma gereği duyardı: "Giriş ücreti olarak sokağa atılacak yüz seksen papelim olsa da, Tonawanda'ya üye olmam. Adam gibi adamlar ve

erkeklerle olduğu gibi, rahat rahat şakalaşabileceğin, şehrin en kaliteli küçük hanımları bizim kulüpte. Ama Tonawanda öyle mi ya... New York'tan aldıkları süslü püslü kıyafetlerle sabahtan akşama oturup çay içmekten başka bir şey yapmayan bir sürü sevimsiz özenti tip orada. Üstüne para verseler üye olmam Tonawanda'ya!"

Dört beş delik oynadıktan sonra biraz gevşedi; tütün yüzünden düzensiz atan kalbinin atışları normalleşti, konuşması da yavaşlayarak yüz kuşak önceki köylü atalarının konuşmasına benzedi.

IV

Bay ve Bayan Babbitt ile Tinka haftada en az bir kez sinemaya giderlerdi. En sevdikleri sinema salonu 3000 seyirci kapasitesi ve operalardan arajmanlar, çiftlikte bir günü ya da dört alarmlı yangını betimleyen süitler çalan elli kişilik orkestrasıyla Château Sineması'ydı. Yuvarlak ve kubbeli taş binanın içerisi, taç figürü işlemeli kadife kaplı koltuklar, ortaçağ esintili goblenler, üzerine muhabbetkuşları yerleştirilmiş nilüfer çiçeği varaklı sütunlarla döşenmişti.

Château'ya her gidişlerinde, Babbitt "Vay anasını! Buranın üstüne yok!" nidalarıyla hayranlığını dile getirirdi. Loş salona gri bir ova gibi yayılan binlerce baş üzerinden bakarken, kaliteli giysilerin, hafif parfümlerin ve çikletlerin kokusunu aldığında, ilk kez bir dağ gördüğü ve dağın içinde ne kadar çok taş ve toprak olduğunu idrak ettiği zaman hissettiklerini hissederdi.

Üç tür filmden hoşlanırdı: Banyo yapan çıplak bacaklı kızlar; polisler ya da kovboylar, hiç susmayan ve spagetti yiyen komik şişman adamlar. İki perde arası gösterilen, kedi köpek yavruları ve tombul bebeklere gözlerinden yaş gelene kadar güler, ölüm döşeğindekilere ve küçücük fakirhaneleri ipotekli yaşlı annelere ağlardı. Bayan Babbitt ise genç ve güzel hanımların New York milyonerlerinin misafir odala-

rında gösterişli elbiseleriyle salındıkları filmleri tercih ederdi. Tinka'ya gelince, anne babası ne derse onu tercih eder ya da tercih ettiğine inanılırdı.

Tüm bu dinlendirici aktiviteler –beyzbol, golf, sinema, briç, araba kullanma, Atletik Kulüp ya da Nefis Kırmızı Biftek Lokantası ve İngiliz Pirzola Evi'nde Paul ile yapılan uzun konuşmalar– Babbit için gerekliydi, çünkü onu hayatında daha önce hiç yaşamadığı kadar aktif bir yıl bekliyordu.

13. Bölüm

I

Babbitt E.E.K.B.'ye hitaben bir konuşma yapma fırsatına rastlantı eseri kavuşmuştu.

Üyelerinin gizemli ve önemliymiş hissi veren baş harfleri kullanarak isimlendirdikleri şekliyle E.E.K.B., Eyalet Emlak Komisyoncuları Birliği; emlak komisyoncuları derneğiydi. Yıllık genel kurulunu, eyaletin şehirleri arasında Zenith'in en büyük rakibi Monarch'ta yapacaktı. Babbitt resmi delegeydi, bir diğer resmi delege ise Babbitt'in cüretkâr spekülasyonlarını takdir ettiği, ancak sosyal konumu; Royal Ridge'de verilen en şık partilerde boy göstermesi nedeniyle nefret ettiği Cecil Rountree'ydi. Rountree genel kurul program komitesinin de başkanıydı.

Babbitt bir gün homurdanarak ona "Şu doktorların, profesörlerin ve vaizlerin 'profesyonel' olmakla ilgili havalara girmelerine dayanamıyorum. İyi bir emlak komisyoncusu bunların hepsinden fazla bilgi ve beceriye sahip olmak zorunda," demişti.

"Haklısın! Bak ne diyeceğim: Neden bunu bir bildiriye dönüştürüp E.E.K.B. toplantısında sunmuyorsun?" diye önermişti Rountree.

"Yani, eğer programı oluşturmana bir faydası olacaksa... Şöyle anlatayım benim meseleye bakışımı: Öncelikle, insanların bize 'emlakçı' değil, 'emlak komisyoncusu' demeleri konusunda ısrar etmeliyiz. Böyle daha düzgün bir meslek gibi geliyor kulağa. İkincisi... Bir mesleği, sadece ticaret, işletme ya da uğraştan ayıran nedir? Nedir? Yani, halka verilen hizmettir, beceridir, eğitimden geçirilmiş beceridir, bilgidir ve hepsi, buna karşın eğer insan işine sadece para kazanmak için gidiyorsa ne halka hizmeti önemser ne de eğitimden geçirilmiş beceriyi ne de vesaire vesaire. Şimdi bir profesyonel..."

"Elbette! Çok muhteşem. On numara! Yaz bir bildiri," demişti Rountree hızlı ve kararlı adımlarla uzaklaşırken.

II

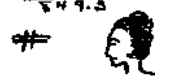
Her ne kadar ilan ve mektuplardan edebi uğraşlara aşina olsa da, Babbit o akşam sunumu on dakika sürecek bildiriyi yazmak için oturduğunda umutsuzluğa kapılmıştı.

Sırf bunun için oturma odasına kurulan karısının açılır kapanır dikiş makinesi masasına, on beş sentlik okul defterini açtı. Ev halkının gözü korkutulmuş, sessiz olmaları tembihlenmişti; Verona ve Ted'den ortadan kaybolmaları istenmiş ve Tinka şu sözlerle tehdit edilmişti: "Çıt çıkarmayacaksın! Sadece bir kez dahi olsa –su istemek için bile– sesini çıkarmayacaksın. Yoksa fena yaparım!" Bayan Babbitt piyanonun yanındaki koltukta oturmuş bir yandan gecelik dikiyor, bir yandan da dikiş masasının ritmik sallantı ve gıcırtıları eşliğinde yazısını yazan Babbitt'i saygıyla izliyordu.

Cesareti kırılmış, gergin ve sigara içmekten boğazı kurumuş bir halde ayağa kalktığında karısı "Nasıl oluyor da öylece oturup kafandan bir şeyler uyduruyorsun anlamıyorum!" diyerek şaşkınlığını dile getirdi.

"Modern iş hayatında kişinin bir şekilde edinmek durumunda kaldığı yaratıcı hayal gücü bu."

Yedi sayfa yazmıştı ki bunun ilk sayfası şöyleydi:

(1) bir meslek
(2) sadece ticaret değil
~~(3) beceri ve vizyon~~
(3) emlak komisyoncusu
emlakçı değil
GEB

Diğer altı sayfa da aşağı yukarı birinci gibiydi.

Bir hafta boyunca önemli görülme meselesini ele aldı. Her sabah giyinirken sesli düşünüyordu: "Hiç düşündün mü Myra, bir şehirde binalar ya da refah veyahut bunlardan biri olması için öncelikle bir emlak komisyoncusunun onlara toprak satması gerekir, değil mi? Medeniyet onunla başlar. Hiç fark etmiş miydin?" Atletik Kulüp'te gönülsüz insanları çekip bir kenara sorguluyordu: "Büyük genel kurulda bir bildiri sunacak olsan, komik hikâyelerle mi başlardın, yoksa aralara mı serpiştirirdin?" Howard Littlefield'den "emlak satışlarıyla ilgili istatistikler; iyi ve etkileyici bir şey" istedi, Littlefield de haddinden fazla iyi ve etkileyici bir şey verdi ona.

Ama Babbitt'in sıklıkla başvurduğu kişi Cholmondeley Frink oldu. Her öğlen Frink'i yakalayıp yılgın görünen ve onu başından savmaya çalışan adamdan taleplerde bulunuyordu: "Söylesene Chum... sen bu yazma işinin erbabısın... bu cümleyi nasıl kurardın, şurada metnimde... metnim... hangi cehenneme gitti bu?.. Hah, evet burada. 'Yalnız da olduğumuzu düşünmemeliyiz' mi, yoksa 'Yalnız olduğumuzu da düşünmemeliyiz' mi? Yoksa..."

Karısının, dolayısıyla evde hava atacak kimsenin olmadığı bir akşam, Babbitt stil, düzen ve diğer gizemleri bir kenara bırakıp emlakçılıkla ve kendisiyle ilgili gerçekte ne düşündüğünü karalayıverdi ve bir de baktı ki bildiri yazılmış. Okuduğunda, karısı hislendi: "Canım bu olağanüstü, çok güzel yazılmış, çok açık ve ilginç, olağanüstü fikirler! Olağanüstü!"

Ertesi gün, Chum Frink'i köşeye sıkıştırıp böbürlendi: "Evet koca oğlan, dün gece bitirdim! Canına okudum! Siz yazarların işinin zor olduğunu düşünürdüm ama Tanrım, çocuk oyuncağı. Oh ne âlâ, kolay yoldan kazanıyorsunuz paranızı! Bir gün emekli olmaya hazır olduğumda yazmaya başlayacağım ve göstereceğim size nasıl yazılırmış. Hep düşünürdüm şu basılı zımbırtılardan daha iyisini, daha etkili ve de orijinal bir şeyler yazabilirim diye ve şimdi kesinlikle eminim!"

Yazının siyah renkli, gösterişli kırmızı başlıklı dört kopyasını aldı. Kopyaları açık mavi manila kâğıda sararak *Advocate-Times*'ın baş editörü Ira Runyon'a nazik bir tavırla sundu; o da elbette, memnun olduğunu ve zamanı olduğunda memnuniyetle okuyacağını söyledi.

Bayan Babbitt Monarch'a gidemedi. Kadınlar kulübü toplantısı vardı. Babbitt çok üzgün olduğunu söyledi.

III

Genel kurulun beş resmi delegesinin –Babbitt, Rountree, W. A. Rogers, Alvin Thayer ve Elbert Wing– yanı sıra elli tane gayriresmi delege vardı, çoğu eşleriyle birlikte gelmişti.

Monarch'a giden gece yarısı trenine binmek üzere Union İstasyonu'nda buluştular. Züppenin teki olduğu için hiçbir zaman rozet takmayan Cecil Rountree hariç hepsi madeni bir dolar büyüklüğünde ve üzerinde "Zenith için büyüyoruz" yazan selüloit rozetler taşıyorlardı. Resmi delegeler gümüş ve fuşya rengindeki kurdeleleriyle muhteşemdiler. Martin Lumsen'in küçük oğlu Willy, "Enerjik şehir Zenith – Azim, Şevk ve Oley – 1935'te 1.000.000" yazan püskürtülü bir flama taşıyordu. Delegeler, taksilerle değil de, ya evin büyük oğlu ya da Kuzen Fred'in sürdüğü aile otomobiliyle istasyona vardıklarında doğaçlama sıralandılar bekleme salonu boyunca.

Mermer sütunlar ve 1740'ta Père Emile Fauthoux'nun Chaloosa Nehir Vadisi'ni keşfini betimleyen freskleriyle yeni ve devasa bir bekleme salonuydu bu. Bankları masif maun ağacından, gazete bayii pirinç ızgaralı mermer bir büfeydi. Salonun yankılı boşluğunda delegeler Willy Lunsen'in flamasının ardında yürüdüler, erkekler purolarını sallıyor, kadınlar yeni elbiseleri ve boncuk kolyeleriyle kendilerinden emin, şehrin Chum Frink tarafından yazılmış resmi marşı Auld Lang Syne'ı* söylüyorlardı hep beraber.

Canımız ciğerimiz,
Güzel Zenith'imiz,
Neredeysek biz,
Elimizde şapkamız,
İkbaline duamız.

Resmi şölenler ve doğum günleri için şiir yazma becerisine sahip komisyoncu Warren Whitby, emlak komisyoncuları genel kurulu için Frink'in şehir marşına yeni dizeler eklemişti:

İşte geldik burdayız,
Enerjik şehir Zenith'in çocuklarıyız,
Şunu ilan etmek durumundayız
Gayrimenkul işinde iddialıyız
Biz bu işte bir numarayız.

Babbitt vatanperverlik histerisine kaptırmıştı kendisini. Bir bankın üzerine çıkıp kalabalığa bağırdı:

"Zenith'in derdi ne?"

"İyi olmak!'"

"ABD'nin en iyisi kim?"

"Zeeeen-ith!"

---

* İskoççada "eski günler" anlamında. (e.n.)

Gece yarısı trenini bekleyen sabırlı, yoksul insanlar onlara hiç de gıpta etmeden şaşkın şaşkın baktılar: Şallarına sarınmış İtalyan kökenli kadınlar, partal ayakkabılar giymiş yaşlı ve yorgun adamlar, bir zamanlar gösterişli olan ama şimdi solmuş ve buruşuk takım elbiseleriyle nereye gittiğini bilerek ortalıkta gezinen çocuklar.

Babbitt resmi delege olarak daha ağırbaşlı olması gerektiğini fark etti. Wing ve Rogers'la bekleyen Pullman'ların yanındaki çimentodan peronda bir aşağı bir yukarı yürüdü. Motorlu bagaj taşıyıcıları ve çantaları taşıyan kırmızı kasketli vagon görevlileri perona makul seviyede bir hareketlilik katıyorlardı. Tepede ark lambaları titrek titrek aydınlatıyordu geceyi. Parlak sarı renkte yataklı vagonlar göz alıyordu. Babbitt ölçülü ve otoriter bir tonda, diyaframdan konuştu: "Genel kurulda emlak alım satım vergisi meselesinde ileri gittiğini Kongre'ye anlatmamız gerekir." Wing onaylayan homurtularla karşılık verince Babbitt kendiyle gurur duyarak böbürlendi.

Pullman kompartımanlarından birinin perdesi açıktı ve Babbitt aşina olmadığı bir dünyaya bakakaldı öylece. Kompartımanda milyoner müteahhidin güzel karısı Lucile McKelvey vardı. Muhtemelen Avrupa'ya gidiyor diye düşündü Babbitt içi ürpererek. Kadının yanındaki koltukta birer buket orkide ve menekşe vardı, bir de sarı kapaklı bir kitap, muhtemelen yabancı dildeydi. Babbitt dikilmiş ona bakarken, kadın kitabı aldı eline, sanki sıkılmış gibi pencereden dışarı baktı. Doğrudan ona bakmıştı herhalde, daha önce tanışmışlardı ama kadın onu tanıdığına dair hiçbir harekette bulunmadı. Ağır ağır perdeyi çekti, Babbitt kalbinde soğuk bir değersizlik hissiyle öylece kalakaldı.

Ama trende, Zenith metropolünden gelme bir aristokrat olarak iyi ve sağlam bir işletme yönetimi politikası ve bunun değeri üzerine konuşurken onu saygıyla dinleyen; Sparta, Pioneer ve eyaletin diğer küçük şehirlerinden gelen delegeler

sayesinde kibrine yeniden kavuştu. Keyifle sohbetin en saf ve en coşkulu kısmına geçip iş konuşmaya başladılar.

"Nasıl çözdü şu Rountree o büyük apart-otel işini? Naaptı? Finansman sorununu çözdü mü?" diye sordu Sparta'lı komisyoncu.

"Şöyle anlatayım," dedi Babbitt. "Ben olsam şöyle hallederdim bu meseleyi..."

"Yani," dedi Elbert Wing monoton bir sesle. "Şu vitrini bir haftalığına kiralayıp üzerinde 'Minikler için Oyuncak şehir' yazan kocaman bir tabela astım, bir sürü oyuncak ev ve mini minnacık ağaçlar koydum ve altına 'Bebek Bu Oyuncak Vadiyi Sevecek, ama Anne Babası Harika Bungalovlarımızı Tercih Edecek' yazdım ve biliyor musunuz, insanlar bunu konuşmaya başladı ve ilk hafta satışımız..."

Tren fabrika bölgesinden geçerken vagonların adeta "daha çabuk, daha çabuk" diyen sesleri duyuldu. Bacalar alev püskürtüyor, şahmeranlar tangırdıyordu. Kırmızı lambalar, yeşil lambalar, göz alıcı parlaklıkta beyaz lambalar hızla geride kalıyordu ve Babbitt yeniden önemli, hem de istekli bir kişiydi.

IV

Lüks düşkünlüğüne işaret eden bir şey yaptı trende: Elbiselerini ütületti. Sabah Monarch'a varmadan yarım saat önce vagon görevlisi yatağına gelip fısıldadı: "Kompartımanlardan biri şu anda müsait efendim. Takım elbisenizi oraya koydum." Ten rengi mevsimlik pardösüsünü pijamalarının üzerine geçirip, yeşil perdeli koridordan ilk kez kendine özel görkemli kompartımanına sıvıştı. Vagon görevlisi, Babbitt'in bir uşağa alışkın olduğunu fark ettiğinden, pantolonunun paçalarından tuttu ki güzelce fırçalanmış giysi toz kapmasın, özel tuvaletteki tası doldurdu ve elinde havluyla bekledi.

Kendine özel bir tuvaletin olması lükstü. Bir Pullman'ın sigara içenlere ayrılmış kompartımanı geceleri ne kadar ke-

yifli olursa olsun, sabahları, yün fanilalı şişko adamlarla dolduğunda, her askıda buruşuk pamuklu bir gömlek asılı durduğunda, deri koltukta kullanılmış tuvalet malzemeleri ve havada mide bulandırıcı bir sabun ve diş macunu kokusu olduğunda bunaltıcıydı. Babbitt normalde mahremiyeti takmazdı kafasına ama şu an keyfini çıkarıyordu, uşağının keyfini çıkarıyordu ve adama bir buçuk dolar bahşişini verirken zevkten dört köşeydi.

Yeni ütülenmiş giysileri ve valizini özenle taşıyan vagon görevlisiyle Monarch'ta trenden inmiş gibi görünmeyi umuyordu içten içe.

Hotel Sedgwick'te odasını Zenith'li çiftlik arsaları satıcısı kurnaz, kaba görünümlü W. A. Rogers ile paylaşacaktı. Waffle ve minicik fincanlar yerine büyük kupalarda sunulan kahveyle şık bir kahvaltı yaptılar beraber. Babbitt kendini çok önemsemeye başlayıp Rogers'a yazı sanatından söz etti, bir bellboy'a lobiden bir sabah gazetesi alıp getirmesi için 25 cent verdi ve Tinka'ya şu notu içeren bir kartpostal gönderdi: "Baban burada yanında olup onunla dolaşmanı isterdi."

V

Genel kurul toplantıları Allen House balo salonunda yapılacaktı. Bekleme salonunda icra heyeti başkanının ofisi bulunuyordu. Genel kuruldaki en yoğun insan oydu; o kadar yoğundu ki hiçbir şeyi yetiştiremiyordu. Buruşturulmuş kâğıt çöplüğüne dönüşmüş bir odada, kakma işi bir masada oturuyordu; gün boyunca tartışmaları yönetmek isteyen şehir tanıtımcıları, lobiciler ve konuşmacılar gelip kulağına bir şeyler fısıldıyor, o da bunlara karşılık kararsız görünüyor ve her birine "Evet, evet, güzel fikir; öyle yaparız," diye hızlı bir cevap veriyor, hemen ardından her şeyi tümüyle unutuyor, bir puro yakıp onu da unutuyor, o sırada telefon acımasızca çalıyor ve "Sayın Başkan, Sayın Başkan!" diye

ısrarla arkasından seslenen adamların ricalarını duymuyordu bile.

Sergi odasında Sparta'nın yeni banliyö planları, Galop de Vache'daki yeni eyalet meclis binasının resimleri ve büyük mısır koçanları vardı, üzerlerinde "Doğanın Sunduğu Altın, Shelby İlçesinden, Tanrı'nın Kendi Ülkesinin Bahçesinden" etiketiyle.

Gerçek genel kurul otel odalarında ya da kalabalık lobide rozet takmış kalabalığın arasında gruplar halinde homurdanan adamlardan ibaretti ama kamuya açık toplantılar da vardı tabii.

İlki Monarch belediye başkanının açılış konuşmasıyla başladı. Monarch'ın ilk Hıristiyan Kilisesi'nin papazı, alnına düşen uzun nemli bir buklesi olan iriyarı bir adam, emlak komisyoncularının burada toplandıklarını haber verdi Tanrı'ya.

Minnemagantic'ten saygıdeğer emlak komisyoncusu Binbaşı Carlton Tuke kooperatifleri kınayan bir bildiri okudu. Eureka'dan William A. Larkin, "Artan İnşaat Beklentileri" konusunda ferahlatan öngörülerini sunarken, kalın cam fiyatlarının iki puan aşağıda olduğunu da hatırlattı.

Genel kurul devam ediyordu.

Delegeler aralıksız ve sabırla ağırlanıyorlardı. Monarch Ticaret Odası bir yemek, Üreticiler Birliği bir akşamüzeri resepsiyonu verdi ki burada hanımlara birer krizantem, beylere üzerinde "Güçlü Otomobil Pazarı Monarch'tan" yazan birer deri cüzdan verildi.

Fleetwing Otomobilleri üreticisinin eşi Bayan Crosby Knowlton, evinin kapılarını açtı ve meşhur İtalyan bahçesinde çay ikram etti genel kurul katılımcılarına. Altı yüz emlakçı ve eşleri sonbahar havası çökmüş patikalarda salına salına dolaştılar. Muhtemelen bunların üç yüzü sessiz sedasız göze çarpmazken, belki de geri kalan üç yüz kişi heyecanla, "Ne güzel düzenlenmiş, değil mi?" diye konuşuyor, gizlice mevsimin son yıldızçiçeklerini toplayıp ceplerin-

de saklıyorlar ve mümkün olduğunca Bayan Knowlton'ın yanına ulaşıp narin elini sıkmak için uğraşıyorlardı. Zenith delegeleri (Rountree hariç) kimse onlardan böyle bir talepte bulunmadığı halde, dans eden mermer su perisi heykelinin etrafında toplanıp marşlarını söylediler: "İşte geldik buradayız, Enerjik Şehir Zenith'in çocuklarıyız."

Tesadüf eseri Pioneer'den gelen delegelerin tümü Yardımsever ve Koruyucu Elks Derneği üyesiydi ve üzerinde "D.E.İ.İ. – Dünyanın En İyi İnsanları – Yaşa Pioneer, Oh Eddie" yazılı kocaman bir flama yapmışlardı kendilerine. Eyalet başkenti Galop de Vache de geri kalmamıştı. Galop de Vache delegelerinin lideri iriyarı, kızıl saçlı, tombulca ama aktif bir adamdı. Paltosunu çıkardı, büyük siyah fötr şapkasını savurup yere attı, kollarını sıvadı, güneş saatine tırmanıp bağıra bağıra konuşmaya başladı:

"Tüm dünyaya ve bu muhteşem gösterinin sahibesi iyi kalpli hanımefendiye sesleniyoruz: Bu eyaletin en muhteşem şehri Galop de Vache'dır. Siz beyler enerjinizden bahsedebilirsiniz ama size bir sır vereyim: Halkın en yüksek oranda ev sahibi olduğu şehirdir Galop! Ve insanlar kendi evleri olduğu zaman işyerinde sorun çıkarmaz! Ve çocuk yetiştirirler, baş belası değil. Galop de Vache! Evi olanların şehri! Onları çiğ çiğ yiyen şehir, Bosco! Dünyaya gös-te-re-ce-ğiz!"

Misafirler ayrıldı; bahçe sessizliğe büründü. Ancak Bayan Crosby Knowlton, beş yüz yıl boyunca Amalfi'nin yazlarının sıcaklığıyla ısınmış mermer banka bakarken içini çekti. Bankı destekleyen kanatlı sfenksin suratına biri kurşunkalemle bıyık çizmişti. Kâğıt peçeteler buruşturulup atılmıştı yıldızçiçeklerinin arasına. Patikada ise son kahraman gülün yaprakları vardı, paramparça edilmiş güzel bir vücut gibi. Balık havuzunda sigara izmaritleri yüzüyordu şiştikçe ve dağıldıkça arkalarında kötü bir iz bırakıyorlardı. Ve de mermer bankın altında parçaları özenle toplanmış kırık bir fincan vardı.

VI

Otele dönerlerken, "Bu sosyalleşme ıstırabı Myra'nin hoşuna giderdi," diye düşündü. Ona gelince, bahçedeki partiden çok Monarch Ticaret Odası'nın düzenlediği otomobil turları ile ilgilenmişti. Usanmadan su rezervleri, banliyö tramvay istasyonları ve tabakhaneleri gözlemlemişti. Ona verilen istatistikleri yalamış yutmuş ve oda arkadaşı, W. A. Rogers'a şaşkınlığını anlatmıştı: "Elbette bu şehir Zenith'in tırnağı olamaz; bizim bakış açımıza ve doğal kaynaklarımıza sahip değiller burada; ama biliyor muydun... ben bugüne kadar bilmiyordum... geçen yıl 233 milyon metre kereste üretmişler. Ne diyorsun buna?"

Bildirisini sunma zamanı yaklaştıkça geriliyordu. Genel kuruldan önce alçak platforma çıktığında titredi ve erguvani bir pustan başka bir şey görmedi. Ama ağırbaşlıydı ve sunumunu bitirdiğinde dinleyicilerle elleri cebinde konuştu, suratı gözlüğünden dolayı parlayan bir disk gibiydi, lamba ışığı altında kamaşan tabağı andırıyordu. "İşte bu!" diye bağırdılar; takip eden tartışmalarda ona etkileyici bir hitapla "arkadaşımız ve kardeşimiz Bay George F. Babbitt" diye atıfta bulundular. On beş dakika içinde önemsiz bir delegeden iş dünyasının diplomatı Cecil Rountree kadar tanınmış bir şahsiyete dönüşmüştü. Toplantıdan sonra eyaletin dört bir yanından delegeler "Nasısın, Babbitt birader?" diye sormuştu. Hiç tanımadığı on altı kişi, ona "George" diye hitap etmiş ve üç kişi onu köşelere çekip "Çok sevindim, cesaret gösterip ayağa kalktın ve mesleğe gerçekten destek verdin. Her zaman düşünmüşümdür..." diye içini döktü.

Babbitt ertesi sabah, muazzam bir kayıtsızlıkla oteldeki gazete büfesindeki kıza Zenith gazetelerini sordu. *Press* gazetesinde hiçbir şey yoktu, ama *Advocate-Times* üçüncü sayfasında... Nefesi kesildi... Onun fotoğrafını basmışlar ve yarım sütun haber yapmışlardı. Haberin başlığında, "Emlak Komisyoncuları Genel Kuruluna Damgasını Vurdu.

Zenith'in Önde Gelen Emlak Komisyoncularından G. F. Babbitt Konuşmasını Yaparken" deniyordu.

"Sanırım Çiçekli Tepeler'deki bazı kişiler doğrulup, dikkate alırlar artık ve koca Georgie'yi kale alırlar biraz," diye mırıldandı gururla.

VII

Son toplantıydı. Delegeler bir sonraki senenin genel kurulu için çeşitli şehirlerin tekliflerini sunuyorlardı. Konuşmacılar, "Kremer College'ın ve Upholtz Trikotaj'ın da bulunduğu eyalet başkenti Galop de Vache'ın bir kültür ve birinci sınıf yatırım merkezi" olduğunu ve "Her erkeğin cömert, her kadının cennetten çıkma birer ev sahibesi gibi davrandığı, Makul Konumu ile Küçük Büyük Şehir Hamburg'un misafirperver kapılarının sonuna kadar açık" olduğunu anlatıyorlardı.

Bu mahcup davetlerin arasında, balo salonunun altın kapıları trompet sesleri eşliğinde açıldı ve bir sirk alayı girdi içeriye. Kovboy, at akrobatı, Japon jonglör kılığına girmiş Zenith'li emlakçılardan oluşuyordu. En başta, ayı postu ve altın sarısı-kırmızı ceketiyle bando şefi Warren Whitby vardı. Onun ardında da, palyaço kılığında, büyük davulu çalan, olağanüstü mutlu ve gürültücü Babbitt.

Warren Whitby platforma zıpladı, batonuyla eğlenceli bir gösteri yaptıktan sonra şöyle dedi: "Genç beylerler ve hanımlarlar, sadede gelme zamanı. Şehirlerin en hası Zenith'imiz elbet sever komşularını ama aklımıza koyduk bu kez; konsantre süt endüstrisi ve karton kutu endüstrisi gibi bunu da kapacağız: Gelecek kurultay bizde!"

Genel kurula başkanlık eden J. Harry Barmhil, "Size minnettarız Bay Uh, ama şimdi diğer çocuklara da teklifleri için şans vermelisiniz," diye kinayeli bir öneride bulundu.

Bir sis düdüğü çınladı: "Eureka'da, en güzel kırsalda bedava araba turları vaat ediyoruz..."

Koridor boyunca ellerini çırparak koşan kel kafalı, cılız genç bir adam haykırdı: "Ben Sparta'lıyım! Ticaret Odamızdan az önce telgraf geldi: Genel kurulda eğlence harcamaları için sekiz bin dolar nakit para ayırmışlar!"

Kâtip görünümlü bir adam velveleye katıldı: "Para konuşur! Biz Sparta'nın teklifini kabul ediyoruz!"

Teklif kabul edildi.

VIII

Önerge komitesi değerlendirme toplantısındaydı. Yüce Tanrı'nın lütufkâr merhametiyle eyaletin otuz altı emlakçısını geçen sene daha yüksek bir yararlılık kademesine yükseltmeyi uygun bulduğunu söylediler. Bu sebeple toplanan genel kurulda Tanrı'nın bu edimi karşısında hâkim olan duygu üzüntüydü; bu vesileyle kâtibe başsağlığı dileklerinin tutanaklara geçirilmesi ve acılı ailelere birer kopyanın gönderilmesi talimatı verildi.

İkinci önergeyle E. E. K. B. başkanına Eyalet Meclisi'nde makul vergi oranları için lobi faaliyetleri yürütmek üzere on beş bin dolar harcama yetkisi verildi. Bu önerge Sağlam İş Yatırımlarına dönük tehditler ve Gelişim Çarklarının ihtiyatsız ve basiretsiz engellerden kurtulması yönünde çok şey ifade ediyordu.

Komitelerüstü Komite açıkladı ve Babbitt dehşetle Torrens Titles Komitesi'ne üye olarak atandığını öğrendi.

Büyük sevincini şöyle ifade etti: "Dedim sana oğlum Georgie! Muhteşem bir yıl olacak bu! Büyük işler bekliyor seni! Sen doğuştan hatip ve insanlarla kolay kaynaşan bir adamsın... Yürü be, kim tutar seni!"

IX

Son gece için planlanmış bir eğlence yoktu, Babbitt eve dönmeyi planlamıştı ama o gün öğleden sonra Pioneer'den

Jered Sassburger, Babbitt ve W. A. Rogers'a beraber Catalpa Oteli'nde çay içmeyi teklif etti.

Çay partileri yabancısı olduğu bir şey değildi Babbitt'in; karısıyla yılda en az iki kez katılırlardı bu tür davetlere, yine de kendisini önemli hissetmesine yetecek kadar ilginç bir teklifti bu onun için.

Otelin yağlıboya tavşan tabloları, huş ağacı kabuğuna yazılmış özlü sözler ve Hollanda bonesi giymiş garson kızlarla sanatsal bir havaya bürünmüş çay salonunda cam tablalı bir masaya oturdu. Hiç de doyurucu olmayan marul sandviçlerinden yedi, cansız mankenler gibi pürüzsüz bir cildi ve kocaman gözleri olan Bayan Sassburger'le sohbetinde canlı ve muzipti. Sassburger ile iki gün önce tanışmışlardı ki bu sebeple birbirlerine "Georgie" ve "Sassy" diye hitap ediyorlardı.

"Çocuklar, ben derim ki gitmeden önce, son şansınız, odama çıkalım. Miriam, biz İtalyanların söylediği gibi Stati Unidos'un en iyi barmenidir," dedi Sassburger samimi bir tavırla.

Babbitt ve Rogers, Sassburger'ları odalarına kadar heveslı el kol hareketleriyle takip ettiler. Bayan Sassburger yatağın üzerinde eflatun rengi bir krep kombinezon bıraktığını fark edince "Ah, ne korkunç!" diye çığlık attı. Babbitt, "Bize aldırma, iki küçük şeytanız sonuçta," diye kıkırdarken, kombinezonu bir çantaya tıkıştırdı.

Sassburger telefon edip buz istedi, buzu getiren kat görevlisi gayriihtiyarı "Uzun bardak mı, kokteyl bardağı mı?" diye sordu. Miriam Sassburger sadece otel odalarında bulunan şu iç karartıcı, beyaz sürahilerden birinde karıştırdı kokteylleri. Birinci turu bitirdiklerinde, Miriam "Sanırım bir tane daha kaldırabilirsiniz... şimdi faiziyle geliyor," derkenki tonlamasıyla, kadın olmasına rağmen kokteyl adabını eksiksiz ve mükemmel biçimde bildiğini kanıtladı.

Dışarı çıktıklarında, Babbitt Rogers'a niyetini çıtlattı: "Diyorum ki, W. A., bu hoş Abend'da* sevgili karılarımıza dönmek yerine, Monarch'ta kalıp bir parti versek, ben sanki çok dert etmem, sen ne dersin kart horoz?"

"George, bilgeliğin ve sağduyunun dilini konuşuyorsun. El Wing'in karısı Pittsburg'a geçti. Bakalım, onu da katamaz mıyız yanımıza."

Saat yedi buçukta odalarında Elbert Wing ve iki üst düzey delegeyle oturuyorlardı. Ceketler çıkarılmış yeleklerinin düğmeleri çözülmüş, suratları kırmızı, sesleri tumturaklıydı. Bir şişe çok sert kaçak viskiyi bitirmek üzereydiler ve kat görevlisine "Oğlum bize şu ateş suyundan biraz daha getirsen?" diye yalvarıyorlardı. Büyük purolardan içiyor, küllerini, izmaritlerini halının üzerine atıyorlardı. Hırıltılı kahkahalarla fıkralar anlatıyorlardı. Aslında, doğal ortamlarında mutlu olan erkeklerdi.

Babbitt iç geçirdi: "Size nasıl geliyor bilmiyorum haylazlar, ama bayılıyorum ben şahsen ara sıra gevşemeye, şu an mesela, dağları aşasım, kuzey kutbuna kadar gidip kuzey ışıklarına el sallayasım var."

Sparta'lı ciddi, sert genç adam işi gevezeliğe vurdu: "Sormayın! Sanırım sıradan bir koca kadar iyiyim ama Tanrım, her akşam eve gitmekten ve filmlerden başka izlenecek bir şey olmamasından çok sıkılıyorum. Bu yüzden çıkıp Milli Muhafızlarla egzersiz yapıyorum. Bence bizim oraların en hoş kadını benim karım ama... Yani! Çocukken ne yapmak isterdim biliyor musunuz? Ne olmak isterdim? Büyük bir eczacı. İstediğim buydu. Ama ne oldu, babam beni bu yolda ilerlemekten alıkoydu mutfak gereçleri satayım diye... ve şimdi burada yerleştim... hayatımı burada geçirmek üzere... hiç şansım yok! Kim açtı bu kasvetli konuyu? Bi içki daa? Bi tane daa içsek yok kimseye zaraaaaaaaarı..."

---

* (Alm.) Akşam. (ç.n.)

"Evet, kapatın bu ağlak konuları," dedi W. A. Rogers içtenlikle. "Biliyor musunuz beyler ben köy ozanıyım? Hadi beraber söyleyelim:

> Dedi ki kocamış Ovadya genç Ovadya'ya,
> 'Ben kurudum, Ovadya, ben kurudum,'
> Dedi ki genç Ovadya kocamış Ovadya'ya,
> 'Ben de Ovadya, ben de.'"

X

Akşam yemeğini Hotel Sedgwick'in Fas tarzı et lokantasında yediler. Bir yerlerde bir şekilde, biri sineklik üreticisi, diğeri diş doktoru iki dost daha katıldı aralarına. Çay fincanlarında viski içtiler hep beraber, espriler birbirini kovaladı, kimse kimseyi dinlemedi, ta ki W. A. Rogers İtalyan garsonla "dalga geçmeye" başlayana kadar.

"Hey Giuseppe," dedi masum bir tavırla. "Bana iki tane kızarmış fil kulağı getirir misin?"

"Üzgünüm efendim, bizde yok ondan."

"Hı? Fil kulağı yok mu? Nerden biliyorsun ki!" dedi Rogers Babbitt'e dönüp. "Pedro diyor ki hiç fil kulakları kalmamış!"

"Çatlayacağım şimdi!" dedi Sparta'lı. Gülmemek için zor tutuyordu kendini.

"O halde Carlo, sen bana, irice bir biftek getir, yanında elli kilo kızarmış patates ve biraz da bezelye," diye devam etti Rogers. "Sanırım sevgili güneşli İtalya'da İtalyan dostlar çıkarmışlardır taze bezelyelerini teneke kutulardan."

"Hayır efendim, güzel taze bezelyelerimiz var bizim İtalya'da."

"Ciddi misin? Duydun mu Georgie? İtalya'da taze bezelyeleri bahçeden topluyorlar! Bak şu işe, yaşadıkça öğreniyorsun, öyle değil mi? Antonio, kesinlikle yaşadıkça öğre-

niyorsun, uzun yaşar sağlıklı kalırsan. Tamam, Garibaldi, getir bana şu bifteği, güverteye de istifle kâğıt gibi doğranmış bolca kızarmış patates, *comprehenez vous*, Michelovitch Angeloni?"

Garson gidince Elbert Wing, "Vay canına, allak bullak ettin adamı, W. A. Hiçbir şey anlamadı söylediklerinden zavallı!" diye hayranlığını dile getirdi.

Babbitt, *Monarch Herald* gazetesinde gördüğü bir ilanı alkışlar ve kahkahalar eşliğinde yüksek sesle okudu:

Eski Koloni Tiyatrosu

Ölüyü Dirilten
WROLLICKING WRENS
En güzel kızlar bir arada
sahnede banyo yapıyor
Pete Menutti ve onun, aah, aman Tanrım,
onun bebekleri.

İşte doğru istikamet bu Benny, Wrollicking Wrens, bugüne dek şehre gelmiş en samimi topluluk. Oraya yönel, biletini al, gözlerini derhal şova çevir. Bu eğlence şöleninde paranın yüzde 111'ini geri alacaksın. Calroza Kız Kardeşleri izlemek bir zevk ve size paranızın karşılığını verecekler. Jock Silbersteen bir şov yıldızı ve size bir doz gerçek kahkaha enjekte edecek. Jackson ve West'in zarif dansına ayaklarınızı yere vurarak eşlik edin. Bu işte üstlerine yoktur. Provin ve Adams şamatalı "Kaçak İçki" skeçleriyle karanlık düşüncelerinizi kovalayacak. Yapılacak işler var çocuklar. Son moda eğlenceye buyurun.

"Hoş bir gösteriye benziyor. Hadi gidelim," dedi Babbitt.

Ama erteleyebildikleri kadar erteleediler kalkıp gitmeyi. Orada, masanın altında sıkı sıkı bacak bacak üzerine atmış otururken güvendeydiler, ama dengelerini kaybetmiş gibi

hissediyorlardı; lokantanın uzun ve kaygan zemininde, diğer misafirlerin ve aşırı dikkatli garsonların gözleri önünde kalkıp gitmekten korkuyorlardı.

Riski göze alıp kalktıklarında, masalar kesti yollarını ve vestiyer odasında mahcubiyetlerini saklamak için işi şakaya vurdular. Vestiyerde görevli kız şapkalarını verirken, ona gülümsediler, sakin ve işinde uzman bir hakem olan kızın aslında her birinin birer beyefendi olduğunu fark etmesini umdular. Birbirlerine "Kimin bu kötü şapka?" ve "İyi olanı senin olsun Georgie; geriye ne kalırsa ben de onu alırım," diye homurdandılar; vestiyer kıza da dilleri dolanarak, "Bizle gel en iyisi sen de kardeş! Müthiş havalı ve uzun bir akşam var önümüzde!" dediler. "Hayır! Bekle! Burada! Buldum, burada!" diye ısrar ederek, hepsi birden kıza bahşiş vermeye çalıştılar. Kendi aralarında üç dolar verdiler kıza.

XI

Vodvil tiyatroda, locada ayaklarını korkuluğa uzatıp havalı havalı purolarını tüttürürlerken, yirmi kadar pasaklı, endişeli ve tartışmasız biçimde saygıdeğer geçkin kız en temel dans figürlerini yaparak bacaklarını sallıyorlar, Yahudi bir komedyen de Yahudilerle ilgili kötü şakalar yapıyordu. Perde arasında diğer bekâr delegelerle karşılaştılar. On-on ikisi taksi tutup kesekâğıdından yapma çiçeklerle süslü, bakımsız, basık havasıyla ahır gibi kokan Bright Blossom Inn'e gittiler.

Burada viski açık açık bardakta veriliyordu. O gün maaş almış, milyoner zannedilmeyi uman birkaç memur, masalar arasındaki dar alanda santral memureleri ve manikürcü kızlarla süklüm püklüm dans ediyorlardı. Profesyoneller, şık gece kıyafetleriyle genç bir adam ve kızıl saçları alev alev savrulan, zümrüt yeşili ipek elbisesiyle ince çılgın bir kız, fırıl fırıl dönüyorlardı. Babbitt kızla dans etmeye çalıştı. Ayaklarını sürüdü pistte, yön verilemeyecek kadar hantaldı, adım-

ları yabani müziğin ritmiyle alakasızdı ve kız onu çevik yumuşak gücüyle tutmasa sendeleyip düşerdi. Yasak dönemin alkolüyle kör ve sağır olmuştu. Ne masaları ne de suratları görebiliyordu artık. Ama kızdan ve yumuşak sıcaklığından etkilenmişti.

Kız kararlı bir şekilde onu grubuna geri götürdüğünde, Babbitt izinin sürülmesi mümkün olmayan bir bağlantıyı, anneannesinin İskoç olduğunu hatırlayarak, başını arkaya devirip gözlerini kapattı, kendinden geçtiğinin göstergesi olarak ağzını kocaman açarak gür sesiyle, çok yavaş "Loch Lomond" şarkısını söyledi.

Ancak bu durum tatlı çakırkeyif beraberliğin sonu oldu. Sparta'lı adam "Berbat bir şarkıcı" olduğunu söyleyince, Babbitt onunla on dakika yüksek sesle, sarsak, kibirli bir öfkeyle tartıştı. Yönetici mekânın kapandığı hususunda ısrar edene kadar içki istediler. Tüm bu zaman boyunca Babbitt daha vahşi eğlenceler için yakıp kavuran bir arzu duydu. W. A. Rogers dili dolana dolana "Gidip kızlara baksak mı?" dediğinde, vahşi güdüleriyle kabul etti. Ayrılmadan önce üçü birden gizlice dansçı kızla randevulaştı. Kız her söylediklerine, "Evet, tabii tatlım," deyip şefkatle unuttu onları.

Dönüş yolunda Monarch'ın dış mahallelerinden, hapishane hücreleri kadar karaktersiz küçük tahta işçi barakalarının bulunduğu sokaklardan, gece gece sarhoş kafayla uçsuz bucaksız ve tehlikeli görünen ambarlar bölgesinden tangır tungur geçerken, kırmızı ışıklar ve bangır bangır otomatik piyano sesleri ve pis pis sırıtan kısa boylu şişman kadınlara yaklaştıkça bir korku sardı Babbitt'i. Taksiden atlayıp kaçmak istedi ama vücudu kesif bir ateşle kavruluyordu ve "Vazgeçmek için çok geç!" diye mırıldandı. İşin kötüsü, vazgeçmek istemediğinin de farkındaydı.

Yolda çok komik bir şey oldu. Minnemagantic'ten bir komisyoncu, "Monarch Zenith'ten çok daha gösterişli. Zenith'li pintiler, sizde böyle batakhaneler yok," dedi. Bab-

bitt öfkelendi: "Bu pis bir yalan! Zenith'te yok yoktur. Bizde eyaletin bütün şehirlerinden daha fazla içki üreten ev, baraka ve her türlü batakhane vardır."

Ona güldüklerini fark etti, kavga etmek istedi, sonra da unuttu gitti; sonuçta üniversiteden beri tatmadığı, tatmin edici olmayan, yavan deneyimlerdi bunlar.

Sabah Zenith'e dönerken, isyan arzusu bir nebze dinmişti. Tatmin olmuştu ama utanıyordu da yaptıklarından. Gergindi. W. A. Rogers, "Of başım! Tanrı'nın gazabı bu olsa gerek. Var ya! Ne oldu biliyorum! Biri gidip alkol katmış dün gece içkime," diye şikâyet ederken gülümsemedi bile.

Babbitt'in bu macerasını ne ailesi ne de Rogers ve Wing dışında Zenith'ten herhangi bir kişi öğrendi. Kendisi dahi açıkça kabullenmedi olanları. Bu maceranın bazı sonuçları olmuşsa da, bunlar ortaya çıkmamıştı.

14. Bölüm

I

Bu sonbahar Ohio, Marion'lu Bay W. G. Harding, Birleşik Devletler Başkanı seçilmişti; ama Zenith ulusal kampanyadan ziyade yerel seçimle ilgiliydi. Seneca Doane, Eyalet Üniversitesi mezunu bir avukat olmasına rağmen, çalışanların hayatını iyileştirmeye yönelik ürkütücü bir parti programıyla Zenith belediye başkanlığına adaydı. Demokratlar ve Cumhuriyetçiler birleşip hazır yatak üreticisi, aklıselim abidesi, Lucas Prout'u çıkarmışlardı karşısına. Bay Prout'u bankalar, Ticaret Odası, düzgün gazetelerin tümü ve George F. Babbitt destekliyordu.

Babbitt, Çiçekli Tepeler seçim bölgesinden sorumluydu ama bölgesi güvendeydi ve o daha sert bir mücadele özlemi içindeydi. Genel kuruldaki sunumunun ardından hitabet yeteneğiyle ünlenmeye başlamıştı, bu sebeple Cumhuriyetçi Demokrat Merkez Komitesi, işçi, memur ve yeni kazandıkları oy verme hakları konusunda tedirgin hanımlardan oluşan küçük gruplara hitap etmesi için Yedinci Bölge ve Güney Zenith'e gönderiyordu onu. Haftalarca sebat gösterip ün kazandı. Zaman zaman toplantılarda hazır bulunan bir gazeteci oldu ve başlıklar (çok büyük olmasa da) George F. Babbitt'in tezahürat yapan kalabalığa seslendi-

ğini ve Seçkin İşadamının, Doane'un yanılgılarına dikkat çektiğini belirtiyordu. Bir keresinde *Advocate-Times*'ın pazar günü çıkan sayısında, beraberinde Babbitt'in on iki işadamıyla birlikte bir fotoğrafı, "Zenith'in Önde Gelen Finans ve Ticaret Adamları Prout'u Destekliyor" başlığıyla yayımlanmıştı.

Zaferini hak etmişti. Mükemmel bir kampanyacıydı. İnancı tamdı; emindi, Lincoln sağ olsa Bay W. G. Harding'in seçilmesi için çalışacağından emindi; tabii Zenith'e gelip Lucas Prout için çalışmazsa. Dinleyicilerin kafalarını aptalca kurnazlıklarla karıştırmıyordu. Prout dürüstçe çaba harcamayı temsil ediyordu, Seneca Doane ise mızmızca tembelliği ve seçim sizindi. Geniş omuzları ve güçlü sesiyle, belli ki iyi bir adamdı ve en nadide özelliği de insanları gerçekten sevmesiydi. Sıradan işçileri bile seviyordu neredeyse. İyi para kazanmalarını ve yüksek kiraları ödeyebilmelerini istiyordu; tabii doğal olarak mal sahiplerinin makul kârlarına müdahale etmemeleri gerekiyordu. Asil nitelikleri ve Tanrı vergisi, doğal hitabet gücünün bilincine varması sayesinde, dinleyicilerin kalbini kazandı ve kampanyası sırasında sadece yedi ve sekizinci bölgede değil, on altıncı bölgenin bazı kesimlerinde de esip gürledi.

II

Babbitt, karısı, Verona, Ted, Paul ve Zilla Riesling, Babbitt'in arabasına doluşup hep beraber Turnverein Salonu'na gittiler. Salon, tramvay sesleriyle çınlayan, soğan, kızarmış balık ve gazyağı kokan bir caddede, bir şarküteri dükkânının üst katındaydı. Babbitt'in kıymetindeki artış, Babbitt dahil hepsini coşturmuştu.

"Nasıl beceriyorsun anlamıyorum aynı akşam üç gruba konuşmayı. Keşke sendeki güç bende de olsa," dedi Paul ve Ted, Verona'ya, "Bizim ihtiyar iyi biliyor bu serserileri nasıl kandıracağını!" dedi.

Siyah saten gömlekli, suratları yeni yıkanmış ama gözlerinin altında kir izleri kalmış adamlar salona çıkan geniş merdivenlerde oyalanıyorlardı. Babbitt ve misafirleri bembeyaz salona doğru kibar kibar geçtiler aralarından. Salonun ön tarafında akşamdan akşama çeşitli locaların Büyük Üstatları ve Yüksek Otoritelerinin çıktığı, kırmızı pelüş kaplı bir taht ile çam ağacından mavi bir sunağın bulunduğu kürsü vardı. Salon doluydu. Babbitt arka tarafta ayakta duran marjinal grubun arasından geçmeye çalışırken, birisinin o değerli saygı ifadesini kullanarak "Bu o!" dediğini duydu. Toplantı başkanı orta koridordan telaşla ona ulaşıp etkileyici bir tarzda konuştu: "Konuşmacı siz misiniz? Her şey hazır efendim! Bir bakalım... isim neydi, efendim?"

Sonrasında Babbitt kendini belagat denizine bıraktı:

"On Altıncı Bölge'nin hanımefendileri ve beyefendileri, bu gece aramızda olamayan biri var, bir adam ki ondan daha gözü pek bir savaşçı daha yok politik arenada; Zenith şehri ve eyaletinin sancaktarı, liderimiz, Muhterem Lucas Prout'tan bahsediyorum. Kendisi burada olmadığına göre, büyük Zenith şehrinin bir sakini olmanın ortak lütfunu sizlerle paylaşmaktan gurur duyan biri, bir dostunuz ve komşunuz olarak bana sabır göstereceğinize inanıyorum; sizlere açıkyüreklilik, dürüstlük ve samimiyetle bu kritik kampanyanın meselelerini sıradan bir işadamının gözünden anlatacağım, sade bir işadamının penceresinden ki bu adam, fakirliğin, el emeğinin nimetleri ile büyütülmüş, kader onu bir masaya mahkûm etmiş olsa da hiçbir zaman sabah beş buçukta kalkıp, nasırlı elinde sefertası, eğer fabrika sahibi bizden on dakika çalıp öncesinde öttürmediyse, saat tam yedide fabrika düdüğü çalarken fabrikada olmanın ne berbat bir his olduğunu unutmadı!" (Kahkahalar.) Bu kampanyanın asıl ve temel meselesine inmek için, Seneca Doane'un riyakârlıkla yaymaya çalıştığı büyük yanılgı..."

Yuhalayan işçiler vardı –genç, alaycı işçiler, çoğu yabancı; Yahudi, İsveçli, İrlandalı ve İtalyandı– ama daha yaşlı

olanlar; saçları ağarmış, kamburu çıkmış, sabırlı marangoz ve tamirciler onu alkışladı ve Lincoln hikâyesini patlattığında gözleri yaşardı.

Muhteşem alkış eşliğinde, alçakgönüllü ve hızlı adımlarla salondan ayrılıp gecenin üçüncü toplantısına koştururken, "Ted, sen kullansan iyi olacak arabayı," dedi. "Bu yaygara yordu sanki beni biraz. Ne diyorsun Paul, nasıldı? Çekebildim mi onları?"

"Muhteşem! Can alıcı! Çok güçlüydü."

Bayan Babbitt, göklere çıkardı: "Ah, güzeldi! Çok açık seçik ve ilginçti, çok hoş fikirler. Seni dinlerken ne kadar derin düşündüğünü, ne kadar olağanüstü bir zihne ve kelime hazinesine sahip olduğunu yeterince takdir etmediğimi anladım. Harikaydın!"

Ancak Verona canını sıktı. "Baba, nerden biliyorsun kamu hizmeti kuruluşlarını filan kamuya devretmenin her zaman hata olacağını?" diye sorguluyordu.

Bayan Babbitt payladı onu: "Rone, baban konuşmaktan bu kadar yorulmuşken bir de sana bu karmaşık konuları anlatacak değil elbet ve bunu görüp, idrak etmeni bekliyorum. Dinlendikten sonra, eminim sana memnuniyetle anlatır. Hadi şimdi biraz sessiz olup babaya bir sonraki konuşmasına hazırlanması için bir şans verelim. Düşün bir kere! Şimdi Maccabee Temple'da toplanmış bizi bekliyorlar!"

III

Bay Lucas Prout ve sağlıklı iş dünyası, Bay Seneca Doane ve sınıf mücadelesini altetti ve Zenith bir kez daha kurtuldu. Babbitt'e yoksul akrabalara dağıtmak üzere birkaç ufak pozisyon teklif edildi ama kendisi bunun yerine, otoyolları asfaltlama planlarından öncelikle haberdar olmayı tercih etti ve kendisine minnettar olan yönetim bunu kabul etti. Ayrıca, kendisi, Ticaret Odası'nın sağduyunun zaferini kutladığı yemeğe davet edilen on dokuz konuşmacıdan biriydi.

Hitabet becerisiyle elde ettiği ün, Zenith Emlakçılar Birliği'nin yemeğinde yaptığı üyelere sesleniş konuşmasıyla pekişti. *Advocate-Times* konuşmasına alışılmışın dışında geniş bir yer verdi:

"Son zamanların en görkemli ziyafeti, geçen akşam Zenith Emlak Komisyoncuları Birliği'nin yıllık toplantı yemeği O'Hearn'lerin Venedik Balo Salonu'nda gerçekleşti. Ev sahibi, Gil O'Hearn her zamanki gibi davetten dolayı gururluydu ve gecede bir araya gelenler, New York'un batısında hiçbir yerde eşi benzeri görülmemiş yemeklerle kendilerine ziyafet çektiler; mebzul miktarda yiyeceğe, zeki ve liyakatli bir başkan olarak hareket eden birliğin lideri Chandler Mott'un çiftliğinden içeni sarhoş etmeden mest eden elma şarabı eşlik etti.

Bay Mott hafif bir enfeksiyon ve boğaz ağrısından mustarip olduğu için, asıl konuşmayı G. F. Babbitt yaptı. Torrensing gayrimenkul tapularının son durumu hakkında bilgi vermesinin yanı sıra, Bay Babbitt'in konuşması aşağı yukarı şöyleydi:

'Doğaçlama konuşmamı yazıp yeleğimin cebine dikkatlice yerleştirdiğim halde, huzurlarınıza geldiğimde aklıma bir Pullman'da yolculuk eden iki İrlandalının, Mike ve Pat'in hikâyesi geldi. Söylemeyi unuttum, ikisi de Donanma'da askerdi. Şöyle ki, alttaki hamakta yatan Mike dayanamaz, yukarıda kıpır kıpır kıpırdanan Pat'a bağırır sorun ne diye. Pat cevap verir: 'Yahu ne kadar küçük yapmışlar bu hamakları, saat sekiz yat zilinden beri içine girmeye çalışıyorum. Giremedim ki uyuyayım!'

Beyler şimdi karşınızda, Pat gibi hissediyorum ve belki biraz uğraşırsam bir Pullman hamağına sığışıp yatabilirim!

Beyler, dost ve düşmanın bir araya geldiği, savaş baltalarını bir kenara bıraktığı, dostluk dalgalarının bizi arkadaşlığın çiçekli bayırlarına savurduğu, her yıl yapılan bu toplantıda, bize yakışan dünyanın en güzel şehri Zenith'li

hemşehriler olarak göz göze ve omuz omuza durmak, hem kendimiz hem de kamu yararı için hangi noktada olduğumuza dair bir durum değerlendirmesi yapmak olacaktır.

361.000, hatta pratikte 362.000 olan nüfusumuza rağmen, son nüfus sayımına göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde Zenith'ten daha büyük neredeyse yirmi şehrin bulunduğu doğrudur. Ama beyler, eğer bir sonraki nüfus sayımında en azından ilk ona giremezsek, söz saçlarımı kazıtacağım. Doğrudur, New York, Chicago ve Philadelphia büyüklük itibarıyla bizden önde gidebilir. Ama üç şehir dışında ki çoluğunu çocuğunu ve Tanrı'nın verdiği doğal nimetleri seven, komşuluk hatrını bilen hiç kimse, hiçbir doğru düzgün beyaz adam bu haddinden fazla büyümekle nam salmış şehirlerde yaşamak istemez, size hemen söyleyeyim, Broadway veya State Street'in tümünü verseler Zenith'te iyi bir mülke değişmem!.. Bu üç şehir dışında, kafası çalışan herkesin apaçık gördüğü bir şey var ki Zenith, Amerikan hayat tarzının ve her yerde bulunabilecek refahın en iyi örneğidir.

Elbette mükemmel olduğumuzu söylemiyorum. Trafiğe açık bulvarların asfaltlanması konusunda daha katedecek çok yolumuz var; zira, inanın bana, diyelim yılda dört ila on bin kazanan, bir otomobili ve şehrin eteklerinde bir bungalovda yaşayan küçük tatlı bir ailesi olan bir kişi, kalkınmanın tekerini çeviren odur!

Günümüz Amerika'sının hâkimi işte bu vatandaş tipidir; aslında küçük ihtiyar gezegenimizin yeni fikirlere açık geleceği için düzgün, dengeli bir Hıristiyan ne varsa, bütün dünyanın meyletmesi gereken işte bu ideal tiptir! Arada bir arkama yaslanıp bu adamı, Kusursuz Amerikan Vatandaşını düşünür, çok büyük bir memnuniyet duyarım.

İdeal Vatandaşımız... Onu öncelikle bir karıncadan daha çalışkan, gününü hayal kurmakla ya da sosyetik çay partilerinde ya da işe yaramaz konularda safsata yaparak harcamayan, bütün enerjisini dükkânına, mesleğine ya da

sanatına yönelten bir kişi olarak zihnimde canlandırırım. Geceleri iyi bir puro yakar, arabasına atlar, belki karbüratöre söver ama doğru evine gider. Çimlerini biçer ya da biraz egzersiz yapar ve akşam yemeğine hazırdır. Akşam yemeğinden sonra, çocuklara bir hikâye anlatır ya da aileyi sinemaya götürür ya da birkaç el briç oynar ya da akşam gazetesini okur, yahut edebiyata ilgisi varsa, iyi bir vahşi batı romanından bir iki bölüm okur, belki bitişik evde oturan komşuları çat kapı ziyarete gelir, oturup arkadaşlarından ve günlük konulardan bahsederler. Sonra şehrin refahına ve kendi banka hesabına ufak bir katkı sağladığından dolayı vicdanı rahat ve mutlu bir halde yatıp uyur.

Sağlıklı düşünen bu vatandaş, politika ve din konusunda, dünyanın en sağduyulu insanıdır; sanat konusunda her zaman en iyi seçimi yapmasını sağlayan doğal bir zevki vardır. Dünyanın hiçbir ülkesinde Birleşik Devletler'de olduğu gibi evlerin salon duvarlarında Eski Ustaların eserlerinin ve tanınmış tabloların bu kadar çok röprodüksiyonuna rastlanmaz. Hiçbir ülkede bizimki kadar çok gramofon yoktur; sadece dans müziği ve komedi şarkılarının plakları değil, dünyada en yüksek ücretleri alan solistlerce seslendirilen, Verdi gibi bestecilerin en iyi operaları dinlenir.

Diğer ülkelerde, sanat ve edebiyat, tavan arasında yaşayan, içki ve spagettiyle beslenen berduşlara bırakılıyor, ancak Amerika'da başarılı yazar veya ressam herhangi bir düzgün işadamından ayırt edilemez. Sözgelimi anlatmak istediği şeyi ilgiyle okunabilecek yazılara dönüştürebilme becerisine sahip ve bu pazarlanabilir edebi becerisini değerlendirme amacı ve enerjisi olan bir kişinin yılda elli bin dolar kazanması, en büyük işadamlarıyla eşit koşullarda yaşayıp kaynaşması, herhangi bir sanayi devi kadar büyük bir eve, şaşaalı bir otomobile sahip olması beni çok mutlu eder! Ancak, şunu unutmayın ki bunu mümkün kılan size tarif etti-

ğim Sıradan Vatandaş'ın takdiridir ve bu kişi bizzat yazarlar kadar övgüyü hak eder.

Son olarak, ancak en önemlisi, bu Standart Vatandaşımız bekâr bile olsa, küçükleri sever; uygarlığımızın temel taşı, vazgeçilmezi, aile ocağının destekleyicisidir ki bizi çürümüş Avrupa milletlerinden farklı kılan da budur.

Avrupa'yı hiç gezmedim... ve aslında, görülebilecek kendi muazzam şehirlerimiz ve dağlarımız olduğu sürece, çok da meraklısı olduğumu söyleyemem... tahmin ediyorum oralarda da bizimle aynı düşünce yapısına sahip çok sayıda insan var. Doğrusunu isterseniz, şimdiye kadar tanıdığım en şevkli Rotaryen, güzel eski İskoçya ve güzel Bobby Burns tepeleri gibi kokan bir döner testerenin enerjisiyle bu prensipleri yüzde yüz destekliyordu. Fakat aynı zamanda, bizi kardeşlerimizden, oradaki girişimcilerden ayıran bir şey var: Onlar snoblardan, gazetecilerden ve politikacılardan medet umarlar; oysa modern Amerikalı işadamı kendi adına net konuşmayı bilir, işini nasıl yürütmeyi planladığının açıkça anlaşılmasını sağlar. Aklı başında ve üretken bir biçimde sürdüğü yaşamını namussuzca eleştirenlere cevap vermesi gerektiğinde, bunun için ukala bir laf ebesi istihdam etmesine gerek yoktur. Eski moda bir tüccar gibi aptal değildir. O konuşmasını da, savaşmasını da bilir.

Övünmek gibi olmasın ama burada işadamlarını temsilen kulağınıza usulca 'İşte biz buyuz! İşte Standart Amerikan Vatandaşının özellikleri bunlardır!' diye fısıldamak istiyorum. 'İşte yeni nesil Amerikalılar: Göğüsleri kıllı, gözleri gülen, ofislerinde hesap makinesi bulunan adamlar. Hava atmıyoruz, ancak en iyi olmayı severiz ve bizden hoşlanmıyorsanız, dikkat edin... fırtına geliyorum demez, tedbirinizi alın!'

İşte böyle! Dilim döndüğünce anlattım size cesareti ve enerjisi sağlam Gerçek He-man'i. Çünkü Zenith'te bunlardan o kadar çok var ki, bu sayede şehirlerimizin en istikrarlı

ve en mükemmeli. New York'ta da binlerce Gerçek Tip var ama New York sayısız yabancıyla lanetlendi. Chicago ve San Fransisco da öyle. Ah, şehirlerin en iyileri bizde; ünlü fabrikaları ile Detroit ve Cleveland, büyük imalat tezgâhları ve sabun ürünleri ile Cincinnati, çeliğiyle Pittsburg ve Birmingham; cömert kapılarını okyanuslar kadar engin buğday alanlarının bağrına açan Kansas, Minneapolis, Omaha ve sayısız görkemli kardeş şehir, son nüfus sayımına göre, yüz binin üzerinde nüfusa sahip, altmış sekizden fazla görkemli Amerikan şehri! Tüm bu şehirler yabancı fikirlere ve komünizme karşı omuz omuza –Atlanta Hartford'la, Rochester Denver'la, Milwaukee Indianapolis'le, Los Angeles Scranton'la, Oregon eyaletindeki Portland Maine eyaletindeki Portland'la– gücü ve saflığı temsil ediyor; Baltimore ya da Seattle ya da Duluth'lu canlı bir ruh, Buffalo ya da Akron, Fort Worth ya da Oskaloosa'lı benzer bir girişimcinin ikiz kardeşidir!

Ancak burada, adam gibi adamların, en hanım kadınların ve en parlak çocukların şehri Zenith'te sayıca çok daha fazladır Düzgün İnsan. Bu da şehri farklı bir sınıfa sokar. Bu nedenle, eski zaman öldürme biçimlerinin tümüyle unutulduğu, çalışma azminin tüm dünyayı aydınlattığı bir medeniyetin öncüsü olarak tarihe geçecek Zenith.

Bazen diyorum ki keşke insanlar köhnemiş, küflenmiş, çağdışı, eski Avrupa çöplükleri yerine, bu küçük şehir, süttozu ve karton kutu kullanılan her yerde başarılarıyla anılsın diye yılmadan usanmadan savaşmış ünlü Zenith ruhuna hakkını verseler! İnanın bana, ayakkabı boyası, ambiyans ve içkiden başka bir şey üretmeyen, yüz kişiye bir banyo düşen ve kitap cildini döşemelik kumaştan ayırt edemeyen işe yaramaz ülkelerden dünyaya gına geldi. Artık Zenith'in de ayağa kalkıp buna bir dur deme zamanı gelmiştir!

Bakın buraya yazıyorum, Zenith ve kardeş şehirlerinden yeni bir medeniyet doğuyor. Zenith ve bu diğer şehirler

arasında pek çok benzerlik var ve bundan son derece memnunum! Amerika Birleşik Devletleri'nin dört bir yanında mağazaların, ofislerin, caddelerin, otellerin, giysilerin ve gazetelerin olağanüstü biçimde gelişip standartlaşması bizim ne kadar güçlü ve kalıcı olduğumuzu göstermektedir.

Chum Frink'in konferans gezilerini anlattığı gazete yazılarını çok severim. Kuşkusuz çoğunuz için tanıdık ama eğer izin verirseniz, birini okuyacağım. Kipling'in 'Eğer'i veya Ella Wheeler Wilcox'un 'Kıymetlim'i gibi klasik şiirlerden biridir ve küpürünü hep yanımda taşırım:

> Bir seyyah şair olarak yollarda olduğum zamanlar bir şarkı tutturur, yer içer, uzun yürüyüşlere çıkarım. Tatlı güneş ışığının izini taşıyan güzel şiir örneklerimi sunar, iyimser görüşlerimi, şaka ve muzipliklerle dolu mısralarımı liselerde, Rotary ve Kiwanis* kulüplerinde yayar, diğer aptallara hiç benzemediğim duygusuna kapılırım. Derken kalabalığın arasından şeytana pabucunu ters giydirecek, sürekli bekleyen biri çıkar, kuyruğunu hızla oynatır, kirli işlerine döner. Ruhumu sıkar, saçımı tersine sıvazlar, pazar ortada kimse yokken kendimi bir tazı kadar yalnız hissetmeme yol açar. İşte o zaman, keşke derim klas otomobillerle gezen, elli sentlik purolar içen bir konuşmacı olmasaydım; artık aylak aylak gezinmek istemiyorum, eve dönmek istiyorum; yulaf bar, patates ve jambon yiyip, halimden anlayan dostlarla olmak.
>
> Ama ne zaman o yalnızlık duygusuna kapılsam, hangi şehirde olursam olayım –St. Paul, Toledo veya K. C., Washington, Schenectady, Louisville veya Albany'de– en iyi oteli ararım. Ve orada kendimi evde hissederim. Karşısındaki büyük sinemadan gelen müzikle davulcuları besleyen birinci sınıf otelin önünde uzun süre bu büyünün etkisi altında kalırsam, etrafıma bakınıp hangi şehirdeyim diye dü-

* "Kiwanis" sözcüğü "Kendimizi tanıtıyoruz" anlamına gelen bir Amerikan Yerli deyişinden türetilmiştir. (e.n.)

şünsem, emin olun söyleyemem! Çünkü evde giydikleri kot pantolonlarıyla bile o kadar hoştur ki tüm o kalabalıklar, başlarında şık şapkalarıyla bütün o kraliçeler ve durup otomobiller, politika, türlü zımbırtı ve ünlü beyzbol oyuncuları hakkında, bahse girerim, benim doğup büyüdüğüm kentteki tatlı adamların konuştuğu aynı neşeli hoş martavalları konuşan bütün o adamlar!

Sonra o otele girdiğimde etrafa bakıp, 'Eh, peki!' derim. Aynı gazete büfesi, aynı dergiler ve şekerler, ünlü standart markanın aynı tütünü olur, aynı memleketimdeki gibi. Öğle yemeğini yemek için dans ederek gelen ve şık kıyafetler içinde büyük patates kızartması tabaklarının başına oturan neşeli gruba bakarım sonra. O zaman ayağa kalkıp 'Evimi hiç terk etmedim!' diye bağırırım. Sonra mutlu bir halde, lobide pelüş bir sandalyede oturan açık kahverengi giysili bir adamın yanına oturup kulağına aceleyle 'Merhaba, Bill, söyle bana, eski dostum, nedir hisse senetlerinin durumu?' diye mırıldanırım. Sonra iki eski dost olarak, ucuz otomobillerine binmiş sersem kızların muhabbeti gibi, başlarız havadan sudan, eşlerimizden, üye olduğumuz derneklerden ve hayatımızdan konuşmaya! Yani Şeytan ruhunuzu sıktığında, sevgili dostum, yapmam gereken budur, zira Birleşik Devletler'de nereye giderseniz gidin, kendinizi evinizde hissedersiniz.

Evet efendim, bu diğer şehirler bu büyük hayat oyununda gerçek ortaklarımızdır. Fakat yanlış anlamayın. İddia ediyorum, aralarında en iyisi ve en hızlı büyüyen Zenith'tir. İddialarımı desteklemek için birkaç istatistik versem kusuruma bakmazsınız sanırım. Bunlar her biriniz için eski istatistikler olsa da, tıpkı Kutsal Kitap'ın müjdeleri gibi, refahın müjdeleri de, tatlı bir hikâye ne sıklıkla anlatılırsa anlatılsın gerçek bir girişimci için sıkıcı olmaz! Kafası çalışan herkes bilir ki Zenith dünyada olmasa da, Amerika Birleşik Devletleri'nde herhangi bir şehirden daha fazla konsantre süt ve krema, daha fazla karton kutu ve daha fazla aydın-

latma malzemesi üretir. Ancak ambalajlı tereyağı üretiminde ikinci, motor ve otomobil üretiminde altıncı; peynir, dericilik, çatı kaplama, kahvaltılık ve iş tulumlarında üçüncü sırada olduğumuzu herkes bilmez!

Bizim büyüklüğümüz yalnızca efektif refahta değil, aynı zamanda, kurulduğundan beri Zenith'i Zenith yapan ortak ruhta, hep ileriye bakan idealizm ve kardeşlikte yatar. Bu sebeple, ülkenin en iyi tesis ve havalandırma sistemlerine sahip, rakipsiz liselerimizi; muhteşem yeni otellerimizi ve bankalarımızı, lobilerindeki tabloları ve mermer işçiliğini; ülkenin en yüksek ikinci iş merkezi olan İkinci Ulusal Kule'yi tanıtmak hakkımız, şehrimize karşı boynumuzun borcudur. Buna ek olarak, başka hiçbir şehirle karşılaştırılmayacak kadar çok, kilometrelerce uzunlukta asfalt caddelere, banyolara, elektrikli süpürgelere ve uygarlığın diğer bütün emarelerine sahip olduğumuzu; kütüphane ve sanat müzemizin en iyi şekilde desteklendiğini, büyük ve elverişli binalarda bulunduğunu; park sistemimizin de çimlerle, fundalar ve heykellerle süslü, geniş otomobil yollarıyla yeterli olduğunu da söylersem, sizlere Zenith'in sınırsız büyüklüğü hakkında az da olsa bir fikir vermiş olurum.

Ancak hep en iyisini sona bırakırım. Size şehirdeki her yedi sekiz kişiden beşinin bir motorlu aracı olduğunu söylersem, Zenith'in adıyla özdeşleşmiş olan ilerleme ve akılcılığa dair kesin ve yararlı bir bilgi vermiş olurum.

Ama doğruculuğa giden yol hep güllük gülistanlık değil. Sözlerimi bitirmeden önce, dikkatinizi önümüzdeki yıl yüzleşmemiz gerekecek bir soruna çekeceğim. İstikrarlı yönetime karşı en büyük tehlike, siyasi duruşunu beyan etmiş sosyalistler değil, gizli kapaklı çalışan çok sayıda korkak; kendilerine 'liberaller', 'radikaller', 'tarafsızlar', 'entellektüeller' ve 'intelligentsiya' diyen ve kim bilir daha hangi aldatmaca isimler veren uzun saçlı seçkinlerdir! Sorumsuz öğretmenler ve profesörler bu çetenin içinde yer alan en

kötü gruptur ve bunlardan bazılarının Eyalet Üniversitemizin hocalarından olduğunu söylemekten utanç duyuyorum! Burası benim mezun olduğum okul ve ben bununla gurur duyuyorum ama orada ülkenin yönetimini birtakım baldırı çıplaklara ve vasıfsızlara bırakmamız gerektiğini düşünen eğitimciler var.

Bu profesörler başı ezilecek yılanlardır... onlar ve o ruhsuz tayfaları! Amerikalı işadamı hoşgörülüdür. Ancak tüm öğretmenler, profesörler ve gazetecilerden tek bir şey ister: Onlara iyi bir para ödüyorsak, onlar da bize verimliliği pazarlamamız ve rasyonel refahı çekici kılmamız için yardım edecek! Ve bu boşboğaz, hata arayan, karamsar ve alaycı üniversite hocalarına gelince, şunu söyleyeyim, önümüzdeki yıl boyunca, emlak satmanın ve toplayabildiğimiz kadar para toplamanın yanı sıra bu adamların kovulması yönünde de nüfuzumuzu kullanmak görevimizdir.

Bunu yapmazsak, oğullarımız ve kızlarımız, Amerika'nın insanlık ve kültür idealinin oturup Doğrular ve Yanlışlar hakkında ahkâm kesen çok sayıda kaçıktan ibaret olmadığını; azimle bağlandığı bir kiliseye ait olan; Booster'lara, Rotaryenlere ya da Kiwanis'e; Elk'lere, Moose'a, Red Men'e, Knights of Columbus'a ya da iyi, neşeli, şakacı, gülen, ter döken, ayağa kalkan, yardımsever organizasyonlarından birine ait olan, sıkı çalışan, iyi eğlenen, kendisini eleştirenlere, dırdırcılara ve çokbilmişlere He-man'e saygı göstermeyi ve Samuel Amca'yı, ABD'yi desteklemeyi öğretecek geleneksel fikirlerle yanıt veren; içinde Tanrı korkusu olan, girişimci başarılı, güçlü ve sert Sıradan Adam olduğunu göremeyecekler."

IV

Babbitt tanınmış bir hatip olmaya ant içti. İrlandalı, Yahudi ve Çin lehçe hikâyeleriyle Chatham Road Presbiteryen Kilisesi'nin kulübünde sigara tiryakilerini eğlendirdi.

Ancak asıl, Zenith Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nin Satış Yöntemleri dersinde verdiği "Gayrimenkulün Temel Meseleleri" başlıklı konferans onu Seçkin Vatandaş olarak ön plana çıkardı.

Advocate-Times, bu konferansa o kadar fazla yer vermişti ki Vergil Gunch, Babbitt'e "Şehrin en klas konuşmacılarından biri olma yolundasın. Görünen o ki ünlü belagatinden bahsetmeyen tek bir gazete yok. Bütün bu martaval sana çok sayıda müşteri de getirecek. Aferin sana! Devam et!" demişti.

"Dalga geçme," demişti Babbitt uysallıkla ama hatiplik konusunda yabana atılmayacak bir üne sahip olan Gunch'tan böyle bir övgü almak ayaklarını yerden kesmişti. Hatta nasıl olmuştu da tatilden önce sağlam vatandaş olmanın nimetlerini sorgulamıştı, buna inanamıyordu.

15. Bölüm

I

Yüceliğe doğru yürüdüğü yol talihsiz tökezlemelerden azade değildi.

Şöhret Babbitt'lere hak ettikleri sosyal yükselişi getirmemişti. Tonawanda Golf Kulübü'ne üyelik daveti gelmedi. Union Kulübü'ndeki partilere de davet edilmediler. Babbitt üzgündü, "bu para babaları zerre kadar umurunda değildi, ama karısı isterdi bu mekânlarda hazır bulunanlar arasında olmak." Üniversiteden sınıf arkadaşlarıyla bir araya geldiği yemeği dört gözle bekliyordu. Bu, onun için milyoner müteahhit Charles McKelvey, banker Max Kruger, el aletleri üreticisi Irwing Tate ve ünlü içmimar Adelbert Dobson gibi sosyal hayatın önde gelenleriyle canciğer kuzu sarması olma fırsatıydı. Teoride onların arkadaşıydı, üniversitede olduğu gibi, karşılaştıkları zaman ona hâlâ "Georgie" diye hitap ederlerdi, ama pek fazla rastlaştıkları söylenemezdi ve onu hiçbir zaman Royal Ridge'de evlerinde verdikleri (şampanyalı, uşaklı) yemeklere davet etmezlerdi.

Yemeğe bir hafta kala sırf onları düşünüyordu: "Sıkı fıkı olmamamız için hiçbir sebep yok artık!"

II

Amerikan tarzı bütün gerçek eğlenceler ve manevi iç dökmeler gibi, 1896 yılı sınıfı erkeklerinin yemeği de layıkıyla düzenlenmişti. Düzenleme komitesi uluslararası satış yapan ulusal şirketler gibi çalışıyordu. Haftada bir hatırlatma gönderiyorlardı:

HATIRLATMA 3

Hey ahbap, katılabileceğin en canlı dostluk yemeğinde bizimle olacak mısın? 1908'lilerin yıllık etkinlikliğine katılım %60 oldu. Bu eksik eteklerden geri mi kalacağız? Haydi, çocuklar gelin gerçek bir coşkuya ortak olalım ve yılın en zarif yemeği için desteklerimizi birleştirelim. Leziz yemekler, hoşsohbetler, hayatın en parlak, en mesut günlerinde birlikte paylaşılan anılar.

Yemek Union Kulübü'nün özel bir salonunda gerçekleşti. Kulüp kasvetli bir binaydı, üç adet eski gösterişli mesken bir araya getirilmişti ve giriş holü patates kilerine benziyordu. Ancak Atletik Kulüp'ün ihtişamına alışık olan Babbitt mahcup bir halde girdi içeri. Pirinç düğmeli kuyruklu mavi ceketiyle kapıda bekleyen mağrur yaşlı zenci görevliyi başıyla selamladı ve kulüp üyesi gibi görünmeye çalışarak salon boyunca yürüdü.

Altmış kişi gelmişti yemeğe. Salonda adalar ve girdaplar oluşturdular, asansöre ve özel yemek salonunun köşelerine doluştular. Samimi ve coşkulu görünmeye çalışıyorlardı. Birbirlerini tıpkı üniversitedeki gibi; bıyıkları, kel kafaları, koca göbekleri ve kırışıklıkları sanki o gece için kılık değiştirmelerinin neşeli bir parçası olan taze delikanlılar gibi görüyorlardı. Birbirlerine "Hiç değişmemişsin!" deyip hayret ediyorlardı. Hatırlayamadıklarına, "Vay, vay, vay, seni yeniden görmek ne güzel ahbap! Neler yapıyo... Hâlâ aynı işi mi yapıyorsun?" diye soruyorlardı.

Mütemadiyen birileri bir tezahürat ya da üniversite marşını başlatıyor ve her defasında devamı gelmiyordu. Her ne kadar demokratik olmaya kararlı olsalar da iki gruba ayrılmışlardı: Smokinli olanlar ve olmayanlar. Babbitt abartılı smokiniyle bir gruptan diğerine gitti. Tek derdi sosyal bir zafer kazanmak olsa da, gözleri Paul Riesling'i aradı önce. Onu yalnız, şık ve sessiz buldu.

Paul, "Tokalaşma ve 'Bak kim varmış burada!' zırvaları hiç bana göre değil," diyerek iç geçirdi.

"Boş versene Paulibus, bırak kendini, sosyalleş. Bunlar dünya üzerindeki en iyi çocuklar! Keyifsizsin. Neyin var?"

"Her zamanki gibi. Zilla'yla tartıştık."

"Boş ver! Gel geceye dalıp dertlerimizi unutalım."

Paul'ü yanında tuttu ama bir yandan da Charles McKelvey'nin bir ocak gibi etrafında toplanan hayranlarını ısıttığı noktaya doğru ilerlemeye çabaladı.

McKelvey 96 sınıfının kahramanıydı; sadece futbol takımı kaptanı ve çekiç atıcı değil, aynı zamanda münazaracı ve Eyalet Üniversitesi standartlarında iyi bir öğrenciydi. Yoluna devam etmiş, Zenith'e ilk yerleşen çok tanınmış Dodsworth ailesine ait inşaat şirketini ele geçirmişti. Hükümet binaları, gökdelenler ve tren istasyonları inşa etmişti. Geniş omuzlu, geniş göğüslü iriyarı bir adamdı ama kesinlikle ağırkanlı değildi. Gözlerinden dingin bir ruh hali okunuyordu, konuşmasında politikacıları korkutan ve gazetecileri uyaran şerbet gibi tatlı bir akıcılık vardı. Onun karşısında en zeki bilim adamı ya da en duyarlı sanatçı bile kendini kırılgan, naif ve biraz da kılıksız hissederdi. Özellikle meclis üyelerini etkilerken ve sendika faaliyetleriyle ilgili bilgi sızdıracak casusları işe alırken, çok rahat, cana yakın ve azametliydi. Heybetliydi; sadece Zenith'in burnu büyük eski ailelerine göre aşağı konumda olan Amerikan aristokrasisinin hızla belirginleşmesinde emsal teşkil ediyordu. (Zenith'te 1840'tan önce şehre gelmiş olanlar eski aile olarak kabul ediliyordu.) Aslın-

da McKelvey onlardan daha güçlüydü, çünkü ahlaki ilkeler ya da eski püriten gelenekteki günah ve erdem kavramları onu engellemiyordu.

McKelvey şimdi büyükler; şoförleri olan ve Avrupa görmüş fabrikatörler ve bankerler, toprak sahipleri, avukatlar ve cerrahlar arasında dingin bir neşe içindeydi. Babbitt sıkıştı aralarına. McKelvey'nin lütfunun sağlayacağı sosyal seviyedeki yükselişin yanı sıra gülümsemesini de beğenirdi. Paul'ün yanında kendini ne kadar ağır ve koruyucu hissediyorsa, McKelvey'nin yanında da o kadar hafif hissediyor, hayran hayran izliyordu onu.

McKelvey'nin banker Max Kruger'a, "Evet Sir Gerald Doak'ı ağırlayacağız," dediğini duydu. Babbitt unvanlara olan demokratik düşkünlüğüyle iştahlandı. "Biliyorsun kendisi İngiltere'nin en güçlü adamlarından biri, Max. Korkunç zengin... A, merhaba Georgie! Max baksana George Babbitt şişmanlıkta beni geçecek!"

Başkan "Yerlerinizi alın arkadaşlar!" diye bağırdı.

"İlerleyelim mi Charley?" dedi Babbitt, McKelvey'ye samimi bir biçimde.

"Tamam. Merhaba, Paul! İhtiyar kemancı nasıllar? Özel bir yer var mı oturmayı planladığın Georgie? Haydi, gidip birkaç yer kapalım. Haydi Max. Georgie kampanyada yaptığın konuşmalarla ilgili haberleri okudum. Helal olsun!"

Bu konuşmadan sonra onunla cehenneme bile giderdi Babbitt. Yemek boyunca aşırı faaldi; kâh beceriksizce Paul'ü neşelendirmeye çalışıyor, kâh McKelvey'ye yaklaşıp, "Duydum ki Brooklyn'de birkaç iskele inşa edecekmişsin," diyor, kâh acınası bir grup halinde kendi kendilerine oturan ezikler sınıfının nasıl da gıptayla kendisinin aristokrasiyle yakın ilişkilerini izlediğini fark ediyor, McKelvey ve Max Kruger'ın yüksek sosyeteye has konuşmalarına ısınıyordu. Bir "orman balosu"ndan bahsediyorlardı; Mona Dodsworth bunun için evini binlerce orkideyle süslemişti. Üzerinde çalışılmış,

son derece kayıtsız bir üslupta McKelvey'nin bir senatörle, bir Balkan prensesiyle ve bir İngiliz tümgeneralle tanıştığı Washington'daki bir yemekten bahsettiler. McKelvey prensesten "Jenny" diye bahsediyordu ve onunla dans ettiğini duyurdu.

Babbitt heyecanlanmıştı ama huşuya kapılıp sessiz kalacak kadar değil. Bu insanlar onu yemeğe davet etmiyorsa da, o banka müdürleri, kongre üyeleri ve şairleri ağırlayan kulüp üyesi hanımlarla sohbet etmeye alışkındı. McKelvey'ye karşı neşeliydi ve kinayeli konuşuyordu:

"Hey Charlie hatırlıyor musun, üniversitede sondan bir önceki yıl suda giden bir külüstür kiralayıp Riverdale'e, Madam Brown'un sahneye koyduğu büyük gösteriye gitmiştik? Hatırlıyor musun bizi yakalamaya çalışan o hödük polisi nasıl atlatmıştın, bir de pantolon ütülenir tabelasını aşırıp Prof. Morrison'ın kapısına asmıştık. Hey gidi günler hey!"

Öyleydi, McKelvey onayladı, ne günlerdi.

Babbitt sohbeti "Üniversitede okuduğun kitaplar değil, dostluklar baki kalır" noktasına getirmişti ki masanın diğer ucundakiler hep beraber şarkı söylemeye başladı. Babbitt McKelvey'ye karşı iyiden iyiye saldırıya geçti:

"Yazık, yazık ki iş alanlarımız farklı olduğu için ayrı düştük. Eski günlerden konuşmaktan keyif aldım. Bir akşam Bayan McKelvey'le birlikte yemeğe gelmelisiniz bize."

"Evet, gerçekten..." diye muğlak bir cevap verdi McKelvey.

"Senin Grantsville'deki ambarın ilerisindeki gayrimenkullerin gelişimi konusunda konuşmak isterim seninle. Sana bir iki tüyo verebilirim sanıyorum."

"Harika olur! Bir akşam birlikte yemek yemeliyiz, Georgie. Bana haber ver. Seni ve eşini evimizde ağırlamaktan mutlu oluruz," diye daha da muğlak konuştu McKelvey.

Sonra başkanın sesi, bir zamanlar Ohio, Michigan ya da Indiana'lı rakiplerine karşı onları canlandıran o muazzam ses, "Haydi vombatlar! Hep beraber!" diye bağırdı. Bir yanında Paul Riesling ve diğer yanında yeni geri kazanılmış

kahraman McKelvey, hayat hiç bu kadar güzel olmamıştı, diye düşündü Babbitt.

III

Babbitt'ler aralık başında McKelvey'leri akşam yemeğine davet ettiler ve McKelvey'ler daveti kabul etmekle kalmayıp, tarihi bir iki kez değiştirdikten sonra, gerçekten geldiler.

Babbitt'ler, alınacak bir şişe şampanyadan tut, her bir misafirin önüne konulacak tuzlu bademlerin sayısına kadar, yemeğin neredeyse tüm detaylarını tartıştılar. Özellikle diğer misafirler meselesinden söz edildi. Babbitt, Paul Riesling'e McKelvey'lerle olma imkânını sağlamayı çok istedi. "Bizim Charlie, Paul ve Verg Gunch'ı ukala züppelere tercih eder," diye ısrar etti, ama Bayan Babbitt, "Evet... belki... Bence biraz da Lynhaven istiridyesi bulmaya çalışayım," diyerek onun fikirlerini kesintiye uğrattı. Hazırlıkları büyük ölçüde bittiğinde göz doktoru J. T. Angus ve Maxwell adındaki fena halde saygın avukatı da göz alıcı eşleriyle birlikte davet etti.

Ne Angus ne de Maxwell Elk'lere ya da Atletik Kulübe üyeydi; ikisi de Babbitt'e "birader" diye hitap etmemiş ya da karbüratörlerle ilgili fikirlerini sormamıştı. Babbitt, karısının davet ettikleri arasında en "insana benzeyenlerin" Littlefield'ler olduğunu söyleyerek isyan etti; zaman zaman Howard Littlefield'in iki lafından biri istatistik olunca Babbitt, Gunch'ın insanı tazeleyen muhabbetini, "Ekşi surat, ne diyorsun buna?" deyişini özlerdi.

Öğle yemeğinden hemen sonra Bayan Babbitt, McKelvey'lere saat yedi buçukta verilecek yemek için sofrayı kurmaya başladı ve Babbitt talimat gereği dörtte evdeydi. Ancak, ona yapacak bir iş vermedikleri gibi, Bayan Babbitt üç kez "Lütfen ayakaltında dolaşma!" diye azarladı onu. Dudağını bükerek garajın kapısında dikildi, keşke Littlefield ya da Sam Doppelbrau veyahut başka biri gelseydi de ko-

nuşsaydı onunla. Ted'i gördü evin etrafında süklüm püklüm dolaşırken.

"Hayırdır, delikanlı?" dedi Babbitt.

"Sen misin baba ya? Annem evde terör estiriyor! 'Akşam Rone ve ben ortada görünmeyiz' diyecek oldum, neredeyse çiğ çiğ yiyecekti beni. Üstelik bir de banyo yapmamı söyledi... Babbitt erkekleri yakacak ortalığı bu gece! Düşünsene küçük Theodore smokinleriyle, vay vaay!"

"Babbitt erkekleri!" Tınısı hoşuna gitti Babbitt'in. Kolunu çocuğun omuzuna doladı. Keşke Paul Riesling'in bir kızı olsaydı da Ted onunla evlenebilseydi diye geçirdi içinden. "Evet, annen azıcık barut gibi bugün," dedi ve beraber gülüp iç geçirdiler, ama sonra görev duygusuyla giyinmeye gittiler.

McKelvey'ler en fazla on beş dakikalık bir gecikmeyle geldiler.

Babbitt, McKelvey'lerin limuzinini ve ön tarafta bekleyen üniformalı şoförlerini Doppelbrau'ların görmesini umuyordu.

Yemek çok iyiydi ve inanılmaz derecede çoktu. Bayan Babbitt büyükannesinin gümüş mumluklarını da çıkarmıştı. Babbitt çok çabaladı. İyiydi de. Anlatmak istediği hiçbir fıkrayı anlatmadı. Diğerlerini dinledi. Maxwell'e, "Yellowstone yolculuğunu anlatsana bize," diye gaz verdi. Habire pohpohladı insanları, fazlasıyla pohpohladı. Dr. Angus'un tam bir hayırsever, Maxwell ve Littlefield'in alanlarında uzman olduklarını, Charles McKelvey'nin hırslı gençlere ilham verdiğini ve Bayan McKelvey'nin Zenith, Washington, New York, Paris ve diğer pek çok yerde sosyal çevrelerin gözdesi olduğunu söylemek için fırsatlar buldu.

Ama olmadı, kaynaştıramadı misafirlerini. Ruhsuz bir yemekti. Babbitt'in anlayabildiği hiçbir sebep yokken bir ağırlık çöktü üzerlerine, zoraki ve isteksizce konuşuyorlardı.

Bembeyaz hoş omuzlarına ve elbisesinin sarımsı kahverengi ipek şeritlerine dikkatle bakmamaya özen göstererek Lucille McKelvey'ye odaklandı bir ara.

"Sanırım yakın zamanda Avrupa'ya gideceksiniz, değil mi?" diyerek sohbet açmaya çalıştı.

"Birkaç haftalığına Roma'ya kaçmayı çok istiyorum."

"Sanırım resim, müzik ve her türlü merakınızı giderirsiniz oralarda."

"Hayır, doğrusu asıl Via de Scrofa'da küçük bir *trattoria* var... dünyanın en güzel *fettuccine*'sini yapıyorlar orada... sırf onun için gidiyorum."

"Ya, ben... Evet. Denemek isterdim. Evet."

Saat ona çeyrek kala McKelvey, eşinin başının ağrıdığını öğrendi derin bir üzüntüyle. Babbitt paltosunu tutarken, "Bir gün öğlen yemek yiyip eski günlerden konuşalım," dedi neşeyle.

Saat on buçukta diğer misafirler de kalktıktan sonra, Babbitt karısına dönüp, "Charley harika vakit geçirdiğini, birlikte öğle yemeği yememiz gerektiğini söyledi... arayı açmadan bizi evlerinde ağırlamak istiyorlarmış," diyerek gönlünü almaya çalıştı.

"Evet, genelde o herkesin aynı anda konuştuğu ve kimsenin yerinde duramadığı gürültülü partilerden ziyade, daha keyifli, sakin akşamlardan biriydi... sakin ve keyifli," diyebildi Bayan Babbitt.

Ancak Babbitt uyku sundurmasındaki karyolasından karısının yatağında ümitsizce için için ağladığını duydu.

IV

Bir ay boyunca sosyete sütunlarını takip edip yemek daveti beklediler.

Sir Gerald Doak'a ev sahipliği yapan McKelvey'ler, Babbitt'lerin yemeğini takip eden hafta boyunca manşetlerdeydiler. Zenith, (Amerika'ya kömür satın almaya gelen) Sir

Gerald'ı tutkuyla karşıladı. Gazeteler onunla içki yasağı, İrlanda, işsizlik, deniz havacılığı, kur farkları, çay içmeye karşılık viski içmek, Amerikalı kadınların psikolojisi ve üst tabakadan İngiliz ailelerin günlük yaşamı konularında röportajlar yaptılar. Sir Gerald bu konuların tümüne aşina görünüyordu. McKelvey'ler onun onuruna Seylan yemeklerinden oluşan bir yemek daveti verdiler ve *Advocate-Times* gazetesinin sosyete haberleri editörü Bayan Elnora Pearl Bates, o geceyi anlattığı yazısında kendini aşmıştı. Babbitt kahvaltı masasında sesli okudu:

> Orijinal ve oryantal süslemeler, aşina olmadığımız lezzetli yiyecekler, hem seçkin misafirlerin hem de evin büyüleyici hanımının ve dikkate değer ev sahibinin kişilikleri bir araya geldiğinde, Bay ve Bayan McKelvey'nin geçen akşam Sir Gerald Doak onuruna verdikleri, Seylan yemeklerinin ikram edildiği parti, Zenith'in bugüne kadar gördüğü en zarif davetti. Bence biz –talihli insanlar– ne Monte Carlo'da ne de en seçkin yabancı elçiliklerde daha güzelinin yaratılabileceği masalsı ve ecnebi bir atmosferin tadını çıkarma ayrıcalığına eriştik. Zenith'in bu tür organizasyonlarda ülkenin iç kısmında yer alan şehirler arasında en seçicisi olarak tanınmaya başlaması boşuna değil.
>
> Lord Doak, bunu dile getirmeyecek kadar mütevazı olsa da, seçkin muhitimize Sittingbourne Kontu'nun unutulmaz ziyaretinden bu yana görmediği bir prestij kazandırdı. Kendisi sadece Britanya aristokrasisinden gelmekle kalmıyor, aynı zamanda Britanya metal endüstrisinin de lideri konumunda. Bir zamanlar Robin Hood'un at koşturduğu ama şimdi, Lord Doak'un belirttiği üzere dantel ve diğer endüstrilerin ön plana çıktığı, 275.573 nüfuslu modern bir şehir olan Nottingham'dan geldiğinden, damarlarında güzel ormanın önceki lordu, haylaz Robin'in erkeksi kırmızı ve zarif mavi kanının dolaştığını düşünmekten hoşlanıyoruz.
>
> Bayan McKelvey, gümüş rengi zarif şeritlerle süslü siyah tül elbisesi ve zarif belinde Aaron Ward güllerinden bir kemerle, hiç olmadığı kadar zarifti.

Babbitt cüretkâr bir tavırla "Umarım bizi şu Lord Doak denen adamla tanıştırmak için davet etmezler. Charley ve eşiyle küçük çaplı bir yemek çok daha iyi olur," dedi.

Zenith Atletik Kulüp'te konuyu enine boyuna tartıştılar. "Bence bundan sonra McKelvey'ye 'Lord Chaz' diye hitap etmek zorunda kalacağız," dedi Sidney Finkelstein.

"Aklım almıyor," diye söylendi detay adamı Howard Littlefield, "Söylüyorsunuz, doğru söyleyin bari. Adama 'Lord Doak' diye hitap ediyorlar, 'Sir Gerald' olmalı yahu."

Babbitt hayretle karşıladı: "Gerçekten mi! Tamam, tamam! 'Sir Gerald' ha? Demek böyle hitap etmek gerekiyor, ha? Bunu bilmem iyi oldu."

Daha sonra ofiste çalışanlarını aydınlattı: "Tam bir şebeklik; sırf cepleri dolu diye ünlü yabancı konukları ağırlıyorlar ama zahmet edip adamcağıza nasıl hitap edeceklerini dahi öğrenmiyorlar."

O akşam Babbitt arabasıyla eve dönerken, McKelvey'nin limuzininin yanından geçti ve Babbitt bir an için, bir damla sarı bıyığı yüzüne üzgün ve şüpheci bir ifade veren, iriyarı, elma yanaklı, patlak gözlü, Alman tipli bir İngiliz olan Sir Gerald'ı, gördü. Yavaş yavaş devam etti yoluna, anlamsız geldi her şey, içi daraldı. Sonra aniden, McKelvey'lerin arkasından kıs kıs güldükleri yolunda sebepsiz, korkunç bir hisse kapıldı.

Karısıyla konuşurken sözlerindeki öfke bunalımını ortaya koyuyordu: "İşinde gücünde insanların McKelvey'ler gibi tiplerle harcayacak zamanı olmaz. Bu sosyete işleri tıpkı diğer hobiler gibi; kendini vermen lazım ilerlemek için. Ama ben seninle ve çocuklarla dilediğim gibi gezmek istiyorum; bu saçma sapan kovalamacaların bir parçası olmayacağım."

Bir daha McKelvey'lerden bahsetmediler.

V

Bu zor zamanlarda, Overbrook'larla uğraşmak zorunda kalmak da utanç vericiydi.

Ed Overbrook, Babbitt'in başarısızlık timsali eski sınıf arkadaşıydı. Geniş bir ailesi, Dorchester'ın kenar mahallesinde kötü bir sigorta işi vardı. Silik, zayıf ve önemsiz biriydi. Hep silik, zayıf ve önemsiz olmuştu. Her grupta önce tanıştırmayı unutup, fark edince, abartılı bir coşkuyla tanıştırdığınız kişiydi o. Üniversitede Babbitt'in dostluğunu hep takdir etmişti Overbrook; o gün bugündür de gayrimenkul işindeki başarısı, güzel evi ve muhteşem elbiseleriyle Babbitt'i yere göğe sığdıramazdı. Babbitt bu durumdan hem hoşnuttu hem de sorumluluk duygusuyla rahatsızdı. Dönem yemeğinde görmüştü zavallı Overbrook'u. Üzerinde parlak mavi ince yünlü kumaştan takım elbisesiyle, mahcup bir halde, diğer üç ezikle beraberdi. Yanına gidip, içtenlikle "Bak sen, merhaba Ed! Duyduğuma göre Dorchester'ın tüm sigorta işleri senden soruluyormuş. İyi iş!" demişti.

Overbrook'un şiir yazdığı eski güzel günleri anmışlardı beraber. Sonra Overbrook "Hey, Georgie birbirimizden nasıl da uzaklaştığımızı düşününce üzülüyorum. Keşke Bayan Babbitt'le beraber bize yemeğe gelseniz bir gün," diye yumurtlayınca, sıkıntıya giren Babbitt ne diyeceğini bilememişti.

Sonra "Tamam! Tabii ki! Haber ver yeter. Eşim de, ben de sizi evimizde ağırlamak isteriz," diye gürledi. Sonra unuttu gitti, ama ne yazık ki Ed Overbrook unutmadı. Tekrar tekrar arayıp Babbitt'i yemeğe davet etti. "En iyisi gidelim de kurtulalım," diye sızlandı Babbitt karısına. "Zavallı çaylağın görgü kurallarından bihaber olmasına sen de şaşmıyor musun? Düşünsene, karısı oturup bize düzgün bir davetiye yazacağı yerde, adam beni telefonla arıyor. Neyse, çaresiz gideceğiz artık. Bu sınıf arkadaşlığı zırvasının kötü tarafı da bu."

Overbrook'un iki hafta içinde bir akşam için yaptığı bir sonraki dokunaklı daveti kabul etti. İki hafta sonraki bir yemek, eşli de olsa, çok ürkütücü gelmez insana, ta ki iki hafta şaşırtıcı biçimde geçip insan yaklaşan tehlikenin bilinciyle dehşete düşene kadar. McKelvey'lere verdikleri yemek yüzünden tarihi değiştirmek zorunda kaldılar ama kös kös gittiler sonunda Overbrook'ların Dolchester'daki evine.

Başından itibaren çok kötüydü. Overbrook'lar akşam yemeğini altı buçukta yiyorlardı, Babbitt'ler ise yediden önce sofraya oturmazlardı. Babbitt on dakika geç kalmayı kendilerine hak saydı. "Elimizden geldiğince kısa keselim, çabucak kalkarız bence. Yarın her zamankinden daha erken ofiste olmam gerekiyor diyeceğim," diye planladı.

Overbrook'ların evi kasvetliydi. İki ailenin yaşadığı iki katlı bir ahşap binanın ikinci katındaydı; bebek arabaları, holde asılı eski şapkalar, lahana kokusu ve salonda masanın üzerinde ailenin Kutsal Kitabı. Ed Overbrook ve karısı her zamanki gibi beceriksiz ve pejmürdeydiler; diğer misafirler de Babbitt'in isimlerini hiç duymadığı, duymak da istemediği iki berbat aileydi. Ancak Overbrook'un onu zarafetten yoksun bir tarzda övmesiyle Babbitt duygulanmış ve huzuru kaçmıştı: "Bu akşam, sevgili George'un aramızda olmasından gururluyuz! Tabii ki, yaptığı konuşmaları ve hitabet becerisini gazetelerden okumuşsunuzdur... üstelik yakışıklı da, öyle değil mi?.. Ama hep üniversite yıllarında onun insanlarla çok kolay ilişki kuran ne kadar sosyal biri ve sınıfın en iyi yüzücülerinden olduğunu hatırlıyorum."

Babbitt neşelenmeye çalıştı; bunun için uğraştı ama Overbrook'un pısırık hallerinde, diğer misafirlerin ifadesizliğinde ya da Bayan Overbrook'un gözlüğü, donuk teni ve sıkı sıkı bağlanmış saçlarıyla sergilediği süzme aptal görüntüsünde ilgisini çeken bir şey bulamadı. En iyi İrlanda hikâyesini anlattı, ama o da ıslak kek gibi masanın üzerine çöktü. En kötüsü ise Bayan Overbrook'un sekiz çocuklu,

yemek ve temizlik odaklı hayatından başını uzatıp sohbete dahil olma çabasıydı.

"Sanırım Chicago ve New York'a sıkça gidiyorsunuz Bay Babbitt," dedi sohbet açma çabasıyla.

"Doğrusu, Chicago'ya oldukça sık gidiyorum."

"Çok ilginç olmalı. Sanırım bütün tiyatrolara gidiyorsunuzdur."

"Doğrusunu isterseniz, Bayan Overbrook, favorim Loop'taki Hollanda restoranı; bir biftek yapıyorlar sormayın... eşi benzeri yok!"

Söyleyecek başka bir şey bulamadılar. Babbitt üzgündü ama umut yoktu; yemek tam bir felaketti. Saat onda anlamsız konuşmaların uyuşukluğundan çıkıp, olabildiğince neşeli, "Korkarım kalksak iyi olacak, Ed. Yarın sabah erkenden bir görüşmem var," dedi. Overbrook paltosunu tutarken Babbitt, "Eski günleri yâd etmek hoştu! En kısa zamanda beraber bir öğle yemeği yiyelim," dedi.

Bayan Babbitt yolda iç çekerek, "Çok kötüydü. Ama Bay Overbrook ne kadar hayran sana!" dedi.

"Öyle. Zavallı adam! Görünüşe bakılırsa onun gözünde bir başmelek ve Zenith'in en yakışıklı adamıyım."

"Yok, elbette değilsin ama... Ah Georgie, onları yemeğe davet etmek zorunda değiliz sence de, değil mi?"

"Ahh! Tanrım, umarım değilizdir!"

"Bana bak George! Bay Overbrook'a bir şey söylemedin, değil mi?"

"Yok! Tanrı aşkına! Hayır! Vallahi söylemedim! Sadece bir ara öğle yemeği yiyelim dedim öylesine."

"Tamam... canım... onları kırmak istemiyorum. Ama onlarla bunun gibi bir başka akşama daha nasıl katlanırım bilmiyorum. Ve düşünsene Dr. ve Bayan Agnus gibi birileri gelse Overbrook'lar bizdeyken ve onların bizim arkadaşımız olduğunu düşünse!"

Bir hafta "Gerçekten davet etmeliyiz Ed ve karısını, zavallık ezikler!" diye endişelendiler. Ama görmedikleri için unuttular zamanla Overbrook'ları. Bir iki ay sonra, "En iyisi buydu, arada kaynadı gitti. Onları buraya davet etmek şık olmayacaktı. Kendilerini rahatsız ve yoksun hissederlerdi bizim evimizde," dediler.

Bir daha Overbrook'lardan bahsetmediler.

16. Bölüm

I

McKelvey'ler tarafından hiçbir zaman davet edilmeyeceği gerçeği Babbitt'e kendini suçlu ve tuhaf hissettirmişti. Ama Elk toplantılarına daha düzenli gitmeye başladı; Ticaret Odası'ndaki bir öğle yemeğinde grevlerin acımasızlığı üzerine bir nutuk attı. Çok geçmeden, kendini yeniden Mühim Şahsiyet olarak görmeye başladı.

Kulüpler ve dernekler ruhuna iyi geliyordu.

Zenith'te her iyi vatandaş, sayısız "loca" ve refah göstergesi öğle yemeği kulüplerinden birine, tercihen iki ya da üçüne üye olmalıydı: Rotary, Kiwanis, Booster, Odd Fellows, Moose, Masonlar, Red Men, Woodmen, Owls, Eagles, Maccabees, Knights of Phythias, Knights of Columbus ve belirleyici özellikleri samimiyet, sağlam ahlak ve Anayasa'ya saygı olan diğer gizli örgütler. Bu örgütlere katılmak için dört sebep vardı: Yapılması gereken buydu. İş açısından iyiydi çünkü örgütteki kardeşlerin sıklıkla müşterin olurlardı. Geheimräte ya da Commendatori olamayan Amerikalılara, Albay, Hâkim ve Profesör gibi sıradan unvanların yanında Saygıdeğer Yazman, Yüce Hoogow gibi onur veren, yapmacıklı unvanlar edinme olanağı sunardı. Ayrıca sıkı sıkıya kuşatılmış Amerikalı kocaya haftada bir gece evden uzak olma

özgürlüğü verirdi. Loca onun meydanı, kaldırım kafesiydi. Bilardo oynayabilir, erkek erkeğe konuşup müstehcen ve cesur muhabbetlere girebilirdi.

Tüm bu sebeplerden dolayı Babbitt de çeşitli kulüplerin, kendi ifadesiyle "katılımcı"sıydı.

Toplumsal başarılarının yaldızlı ve kızıl sancağının ardında ise sıkıcı ve monoton büro rutini vardı: Kira ve satış kontratları, kiralık mülk listeleri. Hitabetle, komite ve loca toplantılarıyla geçen akşamlar onu brendi gibi canlandırıyor, ancak sabahları ağzında kötü bir tat bırakıyordu. Haftalar geçtikçe gerginliği arttı. Ofis dışı satış işlerinden sorumlu Stanley Graff'la artık alenen fikir çatışması içindeydi; cazibesiyle onu hep nazik olmaya iten Bayan McGoun'a dahi mektupları değiştiriyor diye çıkışmıştı bir keresinde.

Ama Paul Riesling'in yanında rahatlıyordu. En az haftada bir kez erişkin hayatlarından kaçıyorlardı. Cumartesi golf oynuyor, "Tenis değil golf oynuyoruz yalnız," diye dalga geçiyorlardı birbirleriyle ya da pazar günü tüm öğleden sonra arabayla geziyor, uzun taburelerde oturup kalın kupalarda kahve içmek için köy lokantalarında duruyorlardı. Bazen akşamları Paul kemanıyla geliyor, yolunu kaybetmiş sonsuza kadar bilmediği yolları arşınlamaya mahkûm yalnız adam müziğiyle içini dökerken Zilla bile sessiz dinliyordu.

II

Hayatta hiçbir şey Babbitt'e Pazar Okulu'ndaki hizmetlerinden daha fazla arınma ve şöhret getirmemişti.

Kilisesi, Chatham Road Presbiteryen, Zenith'in en geniş ve en zengin, en meşe ve en kadifemsi kilisesiydi. Papazı, Muhterem John Jennison Drew'un master derecesi, ilahiyat ve hukuk doktorası vardı. (Master ve ilahiyat doktorasını Nebraska'daki Elbert Üniversitesi'nde, hukuk doktorasını Oklahoma'daki Waterbury College'da yapmıştı.) Güzel konuşan, liyakatli ve çok yönlü biriydi. Sendikaları kınama

ya da kamu hizmetlerini yüceltme toplantılarına başkanlık eder, fakir bir çocukken gazete dağıtıcılığı yaptığı sırrını verirdi dinleyenlerine. *Evening Advocate* gazetesinin cumartesi baskısı için "Adam Gibi Adamın Dini" ve "Dolar ve Hıristiyanlığın Gerçek Değeri" konulu, kalın punto ve kıvrımlı kenarlıkla basılan köşe yazıları yazardı. Sıklıkla "öncelikle bir işadamı olarak tanınmaktan gurur" duyduğunu ve iş hayatında "meydanı şeytana bırakmayacağını" dile getirirdi. Altın sarısı çerçeveli gözlüğü ve kâküllü açık kahverengi saçlarıyla zayıf, köylü suratlı genç bir adamdı ama ne zaman kürsüye çıksa hitabet gücüyle parlardı. Evangelist Mike Monday'i taklit edemeyecek kadar okumuş ve şair ruhlu olduğunu kabul ederdi; ancak bir gün cemaatini yeni hayata uyandırdı, daha büyük bağışlara teşvik etti: "Kardeşlerim, asıl cimrilik Tanrı'nın açtığı eli boş çevirmektir."

Kilisesini gerçek bir cemaat merkezi yapmıştı. Bar hariç her şey vardı kilisede. Bir kreş, perşembe günleri akşam yemeği ve ardından kısa ve parlak bir misyonerlik dersi, bir spor salonu, iki haftada bir film gösterisi, genç işçiler için teknik kitaplar kütüphanesi –hoş, ne yazık ki pencere temizliği ya da ocak bakımı dışında hiçbir genç işçi kiliseye girmezdi ya neyse– ve Bayan Drew onlara ciddi romanlar okurken, fakir çocuklara pantolon diken bir dikiş topluluğu.

Dr. Drew'un öğretisi Presbiteryen olmasına rağmen, kilise binası Episkopal bir kilise kadar incelikliydi. Söylediğine göre, kilise "dini ya da sivil sonsuz inanç simgelerini temsil eden büyük Eski İngiltere'nin şu asil kilise abidelerinin en kalıcı özelliklerine" sahipti. Modernleştirilmiş Gotik üslubunda neşe saçan tuğladan inşa edilmişti ve ana salon kaymak taşından çok sayıda fanus içine yerleştirilmiş elektrik ampulleriyle aydınlatılıyordu.

Bir aralık sabahı Babbitt'ler kiliseye gittiğinde, Dr. John Jennison Drew olağanüstü güzel konuşuyordu. Muazzam bir kalabalık vardı. Beyaz güllü gündüz cüppeleriyle on genç

teşrifatçı bodrum kattan katlanan sandalyeler çıkarıyorlardı. Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nin eğitmen direktörü, kiliseye para toplamak için şarkı da söyleyen Sheldon Smeeth'in yönettiği etkileyici bir müzik programı vardı. Babbitt bunu o kadar umursamadı, zira yanlış yönlendirilmiş bir kişi genç Bay Smeeth'e şarkı söylerken sürekli gülümsemesi gerektiğini öğretmişti, ama Babbitt kendisi gibi bir hitabet ustası olarak Dr. Drew'un vaazına bayılmıştı. Vaazın, Chatham Road cemaatini Smith Caddesi'nde bulunan pislik içindeki şapellerden ayrı tutan entelektüel bir niteliği vardı.

"Yılın bu bolluk bereket vaat eden hasat döneminde," diye seslendi Dr. Drew şarkı söyler gibi bir sesle, "gökyüzü fırtına bulutlarıyla karanlık, yollar ağır iş yapan yolcu için meşakatli olsa da, melekler dolaşır geçen on iki ay verilen emeklerin, arzuların üzerinde. Bana öyle geliyor ki açıkça ortada olan başarısızlıklarımızın ardında bu dünyadan mutluluk içinde göçmüşlerin yolladığı selamların altın korosunun sesi duyuluyor. Donuk ufukta, efkârlı bulutların ardında yüce dağları görürüz; ezginin, neşenin ve muktedirliğin simgesi dağlar!"

"İçinde kültür ve düşünce olan vaazlardan hoşlandığım kesin," diye içinden geçirdi Babbitt.

Ayinin sonunda, papaz kapıda insanlarla tokalaşırken, "Ah, Babbitt kardeş, az bekleyebilir misiniz? Tavsiyenize ihtiyacım var," deyince mest oldu Babbitt.

"Elbette doktor! Tabii ki!"

"Ofisime gidin. Beğeneceğiniz purolarım var odada." Babbitt puroları beğendi. Diğer ofislerden sadece duvarda asılı, üzerinde "Tanrı bugün yoğun" yazan afişin ruh kattığı ofisi de beğendi. Chum Frink geldi ofise, sonra da William W. Eathorne.

Bay Eathorne, Zenith'in First State Bankası'nın yetmiş yaşındaki genel müdürüydü. 1870'lerde her bankacıda olmazsa olmaz, ince seyrek favorileri vardı hâlâ. Babbitt

eğer McKelvey'lerin elegan muhitine imreniyorsa, William Washington Eathorne'un önünde eğilirdi. Bay Eathorne'un elegan muhitlerle işi olmazdı. Onların üzerindeydi. 1792'de Zenith'i kuran beş kişiden birinin torununun oğluydu kendisi ve üçüncü nesil bankacılardan biriydi. Kredileri inceleyebilir, kredi kullandırabilirdi, bir insanın işini iyileştirebilecek ya da bozabilecek güçteydi. Onun yanında Babbitt daha hızlı nefes alıp vermeye başladı ve genç hissetti kendini.

Muhterem Dr. Drew odaya dalar dalmaz belagati sular seller gibi devreye girdi:

"Beyler, kalmanızı rica ettim, çünkü size bir teklifim var. Pazar Okulu'nu geliştirmemiz gerekiyor. Zenith 'in dördüncü büyük okulu ama geride kalmamız için bir sebep yok. Birinci biz olmalıyız. Sizden ricam, eğer kabul ederseniz, Pazar Okulu için bir danışma ve tanıtım komitesi oluşturmanız. Okulu inceleyin, iyileştirilmesi yönünde önerilerde bulunun ve sonrasında, belki, basının dikkatini çekip, insanlara bu cinayet ve boşanma haberleri yerine gerçekten faydalı ve yapıcı haberler verebilelim istiyorum."

"Mükemmel," dedi bankacı.

Babbitt ve Frink de heyecanla katıldılar ona.

III

Babbitt'e dinini sorsanız, tumturaklı Booster Kulübü retoriğiyle, "Benim dinim dostlarıma hizmettir, kardeşlerimi de kendim gibi onurlandırmak ve hayatı her birimiz için daha mutlu kılmaktır," derdi. Detaylandırması için zorlarsanız, "Presbiteryen Kilisesi'nin üyesiyim ve doğal olarak, doktrinlerini kabul ederim," diye eklerdi. Acımasızca devam etmesine ısrar etseniz, "Dini tartışmanın, ispata çalışmanın anlamı yok; sadece kötü hisler uyandırıyor," diye tepki gösterirdi.

Aslında, Babbitt'in teolojisinin içeriği, bizi mükemmel kılmak istemiş ama büyük ihtimalle bunu başaramamış

yüce bir varlığın mevcut olduğu; eğer kişi iyi bir insansa Cennet denen yere gideceği (Babbitt, Cennet'i bilinçsizce özel bahçesi olan harika bir otel olarak hayal ederdi); ama kötü bir adamsa, yani birini öldürdüyse, hırsızlık yaptıysa, kokain kullandıysa, metresleri varsa ya da var olmayan bir mülkü sattıysa cezalandırılacağı düşüncesinden oluşuyordu. Ancak Babbitt'in, "bu Cehennem meselesi" ile ilgili şüpheleri vardı. "Özgürlükçüyüm tabii; cehennem azabına tam olarak inanmıyorum. Yine de mantıklı, tabii ki kimsenin günahları yanına kalamaz, anlatabiliyor muyum?" diye açıklamıştı bir seferinde Ted'e.

Bu teoloji üzerine nadiren kafa yorardı. Onun pratik dininin özünde, saygın ve iş hayatında faydalı olması ve ayinlere katıldığının görülmesi; kilisenin en kötü şeylerin daha da kötüleşmesine engel olması ve papazın vaazlarının, onlara kulak verdiğiniz sırada ne kadar sıkıcı olursa olsun, "insanı iyi kılan; yüce olgularla temas halinde tutan" büyülü bir güce sahip olması vardı.

Pazar Okulu Danışma Komitesi için yaptığı ilk araştırmalar ona pek ilham vermedi.

Eski kafalı bir tıp doktoru olan Dr. T. Atkins Jordan'ın akşam yemeği sonrası konuşmacılarının daha rafine ve esprili tarzını andıran parlak bir üslupla yetişkin kadın ve erkeklere hitap ettiği Meşgul İnsanlar İçin Kutsal Kitap Sınıfı'ndan hoşlanmıştı ama gençler için olan sınıflara gittiğinde aklı karıştı. Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nin eğitim direktörü ve kilise korosu şefi, kıvırcık saçları ve gülümsemesiyle, soluk benizli ama faal bir genç adam olan Sheldon Smeeth, on altı yaşında erkek çocuklara ders veriyordu. Smeeth sevecen tavrıyla onlara öğütler veriyordu: "Arkadaşlar, önümüzdeki perşembe evimde Kalpten Kalbe Sohbet Gecesi yapacağım. İçimizi döküp gizli endişelerimizi dürüstçe anlatacağız. Dostunuz Sheldy'ye her şeyi anlatabilirsiniz, tıpkı Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nde yaptığımız gibi. Size bir ağabeyin

rehberliği olmadığı takdirde tadacağınız berbat deneyimleri ve seksin tehlikeleri ve zaferlerini anlatacağım samimiyetle." Shelby'nin ter basmış suratı parlıyor, çocuklar utanmış görünüyorlardı ve Babbitt mahcup bakışlarını ne tarafa çevireceğini bilemedi.

Daha az sinir bozucu ama çok daha sıkıcı olanlar, ağırbaşlı kız kurularının küçük yaştaki çocuklar için verdiği felsefe ve Doğu etnolojisi dersleriydi. Bu kursların çoğu vernikli Pazar Okulu odasında yapılıyordu ama sınıfın, açıkta kalmış su borularıyla bezenmiş ve yüksek duvarlardaki küçük pencerelerden sızan doğal ışıkla aydınlanan zemin kata da taştığı oluyordu. Atmosfer Babbitt'e Catawba'daki İlk Cemaat Kilisesi'ni hatırlatmıştı. Onu çocukluğunun Pazar Okulu'na götürmüştü. Sadece kilise salonlarına ait olan nazik bunaltıcılığın kokusunu aldı yine; Catawba'daki Pazar Okulu'nda okudukları kasvetli kitapları hatırladı: "Hetty, Mütevazı Kadın Kahraman" ve "Josephus, Filistin'in Oğlu"; hiçbir çocuğun istemediği ama kutsal olduğu için, atmaya da kıyamadığı parlak renkli okuma kartlarını çevirdi bir kez daha; otuz beş yıl öncesinin tekleyen ezberiyle kendine işkence ederken, geniş Zenith kilisesindeki derse kulak verdi:

"Evet, Edgar, bir sonraki ayeti oku. 'Deveye kolaydır iğne deliğinden geçmek' ne demek? Bu bize ne öğretiyor? Clarence! Kıkırdama lütfen! Dersini çalışmış olsan böyle huzursuz olmazdın. Evet, Earl, İsa burada havarilerine ne öğretmeye çalışıyor? Çocuklar özellikle 'Tanrı her şeyi mümkün kılar' sözünü hatırlamanızı istiyorum. Bu hep aklınızda bulunsun... Clarence, lütfen dikkatini ver... Cesaretinizi kaybettiğinizde hep 'Tanrı her şeyi mümkün kılar' deyin ve Alec, bir sonraki ayeti okur musun; dikkat etseydin yerini kaybetmezdin!"

Vızır – vızır – vızır – sanki devasa arılar doluşmuştu rehavetin esir aldığı büyük mağaraya.

Babbitt gözleri açık uykusundan uyandı, "şahane dersini dinleme ayrıcalığı için" öğretmene teşekkür etti ve sallana sallana bir sonraki gruba gitti.

Bu şekilde geçen iki hafta sonunda Papaz Dr. Drew'a önerebileceği hiçbir şey yoktu.

Sonra Pazar Okulu dergilerinin dünyasını keşfetti. Emlak sütunları ya da mesleki dergiler kadar teknik, pratik ve ileri görüşlü bu haftalık ya da aylık dergiler oldukça büyük bir etki alanına sahiplerdi. Dini kitapların satıldığı bir dükkândan beş altı tane satın alıp gece yarılarına kadar beğenerek okudu.

"Kampanyalara Odaklanmak", "Yeni Üyeler Aramak" ve "Potansiyel Öğrencilerin Pazar Okulu'na Kayıt Yaptırmasını Sağlamak" gibi faydalı ipuçları buldu bu dergilerde. Özellikle, "potansiyel öğrenci" fikrini beğendi ve en çok şu bölümden etkilendi:

"Toplum hayatının ahlak kaynağıdır Pazar Okulları; dini eğitim ve ilham kaynağıdır. İhmal edilmesi, gelecekte manevi coşku ve ahlaki güç kaybı anlamına gelir... Yukarıda sıralanan hususlar harfi harfine takip edildiğinde, gülerek ya da şaka yaparak yola getiremeyeceğimiz birçok insanı kazanabiliriz."

"Evet öyle. Catawba'da her fırsatta kaçardım Pazar Okulu'ndan ama aynı zamanda belki de bugün olduğum yerde olmazdım okulun ahlaki değerler üzerine dersleri olmasa. Ve Kutsal Kitap'la ilgili her şey. Muhteşem literatür. Bugünlerde bazı bölümleri tekrar okumalıyım," diye düşündü Babbitt.

Westminister Yetişkinler İçin Kutsal Kitap Dersleri'ndeki bir makaleden Pazar Okulu'nun bilimsel bir şekilde nasıl düzenlenebileceğini öğrendi:

"İkinci başkan yardımcısı üyelik işlerine bakar. Kendine yardım edecek bir grup seçer. Bu kişiler teşrifatçı olur. Kim gelirse gelsin güler yüzle karşılanır. Kimse yabancı hissetmez

kendini. Grup üyelerinden biri kapıda durur gelip geçeni içeri davet eder."

Galiba en çok William H. Ridgway'in *Pazar Okulu Zamanı*'ndaki sözlerini beğenmişti Babbitt:

"Eğer hiçbir hareketin, giriş çıkışın, yani ilginin olmadığı, katılımın belirsiz olduğu, baharı başına vurmuş biri gibi hareket eden bir Pazar Okulu'nuz varsa, işte size Dr. Ridgeway'in reçetesi: Öğrencilerinizi yemeğe çağırın."

Pazar Okulu dergileri pratik olduğu kadar kapsamlıydı da. Hiçbir sanat dalını ihmal etmiyorlardı. Mesela müzik konusunda, *Pazar Okulu Zamanı* "binlerce kişinin kutsal besteleriyle tanıdığı" C. Harold Lowden'ın "Sana Hasretim" adını taşıyan yeni bir şaheser bestelediğini duyuruyordu. "Şair Harry D. Kerr'e ait güfte inanılmayacak bir nefasette ve müzik tarifi imkânsız derecede mükemmeldir. Eleştirmenler ülkeyi kasıp kavuracağı konusunda hemfikir. Sözleri 'İsa'nın Sesini Duydum' gibi ilahiye uygun sözlerle değiştirilirse, etkileyici kutsal bir şarkıya dönüştürülebilir."

Hatta elişi eğitimi dahi yeterince düşünülmüştü. İsa'nın göğe yükselişinin ustalıkla resmedilmesi Babbitt'in dikkatini çekti:

"Öğrencilerin yapması için örnek. Yuvarlanan kapağı olan mezar. Kare biçiminde kapaklı bir kutuyu kapaklar alta gelecek şekilde kullanın. Kapaklardan birini altta bir aralık kalacak şekilde çekin. Kare bir kapı kesin, bir de kapıyı kaplayacak kartondan büyükçe bir yuvarlak kesin. Yuvarlak kapıyı ve mezarı kalın bir kum, un ve su karışımı ile kaplayıp kurumaya bırakın. Kadınların kapıda Paskalya sabahı 'yuvarlanmış' bulduğu yuvarlak kayaydı bu. Bu 'anlatacağımız' hikâye."

Pazar Okulu dergilerinin ilanları da çok etkiliydi. "Hareketsiz bir hayat süren insanlar için yıpranmış sinir dokularını onararak, beyni ve sindirim sistemini besleyerek egzersiz yerine geçen karışım" Babbitt'in ilgisini çekmişti. Kutsal

Kitap satışlarının sıkı ve rekabet dolu bir endüstri olduğunu öğrenerek aydınlanmıştı ve hijyen uzmanı olarak Sıhhi Cemaat Teçhizat firmasının "tümüyle geliştirilmiş ve tatmin edici aletler arasında yer alan, iyice cilalanmış maun tabla" ilanı hoşuna gitmişti. "Bu tabla gürültü geçirmez, diğerlerine göre daha hafiftir ve kolay taşınabilir ve kilise mobilyasıyla herhangi bir başka materyalden yapılmış tablalara kıyasla daha uyumludur."

IV

Babbitt Pazar Okulu dergileri yığınını bıraktı.

"İşte gerçek erkek dünyası. Şahane!" diye düşündü.

"Daha çok gitmeliydim kiliseye. Toplumda etkili bir insanın erkek olup din için mücadele etmemesi çok ayıp. Bu bir bakıma Örgütlü Hıristiyanlık aslında.

Ama saygınlıktan ödün vermeden.

Bazıları Pazar Okulu taraftarlarının haysiyetsiz maneviyattan uzak olduğunu iddia edebilir. Elbette! Her zaman bir pislik çıkar ortalığı karıştıracak! Hata bulup küçümseyecek ve yerle bir edecek... inşa etmekten çok daha kolay. Ama ben, bu dergilerin hakkını teslim edeceğim. Artık koca George F. Babbitt var takımda ki bu eleştirenlerin ağzını kapatır!

Adam olan, becerikli bir insan Hıristiyanlığı yüceltmeye adanmış bir hayat sürmeli. Ben varım! Bu gaflet ve sarhoşluğa bir son verme zamanı ve... Rone! Hangi cehennemdeydin? Saate bak! Bu saatte mi dönülür eve!"

17. Bölüm

I

Çiçekli Tepeler'de olsa olsa üç dört tane eski ev vardı ve Çiçekli Tepeler'de 1880'den önce yapılmış evler, eski ev olarak kabul edilirdi. Bu evlerin en büyüğü, First State Bankası'nın Genel Müdürü William Washington Eathorne'un konağıydı.

Eathorne Malikânesi 1860'tan 1900'e uzanan dönemin Zenith'inin "güzel taraflarının" anılarını yaşatıyordu. Gri kumtaşından pencere pervazları ve kırmızı, yeşil ve kirli sarı arduvazlardan çatısı olan kırmızı tuğladan büyük bir binaydı. İki adet ince kulesi vardı; birinin çatısı bakırla kaplıydı, diğeri ise ferforjeyle taçlandırılmıştı. Alçak granit sütunların desteklediği üzeri tuğla örülü veranda açık bir mezara benziyordu. Evin cephelerinden birinde, anahtar deliği şeklinde büyük bir vitray pencere vardı.

Ancak evin hiç de neşeli bir hali yoktu. İlk yerleşenler ile faal pazarlamacılar arasında bir nesle hükmetmiş ve bankaların, değirmenlerin, arazilerin, demiryollarının ve madenlerin kontrolünü ele geçirerek sıkı bir oligarşi yaratmış olan Victoria dönemi sermayedarlarının okkalı ağırbaşlılığını taşıyordu. Birbiriyle çelişen, bir araya geldiğinde gerçek ve tamamlanmış Zenith'i oluşturan bir düzine Zenith içinde,

hiçbiri William Eathorne'ların küçük, sakin, sıkıcı, kibar ve acımasız Zenith'i kadar güçlü ve sağlam, bir o kadar da şehirde yaşayan yurttaşlara yabancı değildi. Zenith'in geri kalanı da farkında olmadan bu küçük hiyerarşi için çalışıyor ve önemsenmeden ölüp gidiyordu.

Victoria döneminin huysuz baronlarına ait bu kalelerin çoğu yıkılıp gitmiş ya da pansiyonlara dönüşmüşken, Londra'yı, Back Bay'i, Rittenhouse Meydanı'nı hatırlatan Eathorne Malikânesi el değmemiş ve kendi halinde kalmıştır. Mermer basamakları her gün ovulur, pirinç levha saygıyla parlatılır ve dantel perdeler en az William Washington Eathorne'un bizzat kendisi kadar resmi ve kibirlidir.

Babbitt ve Chum Frink Pazar Okulu Danışma Komitesi toplantısı için Eathorne'u huşu içinde ziyaret ettiler; tedirgin bir sessizlikle, onları kütüphaneye götüren üniformalı bir hizmetçiyi yeraltı mezarlarını andıran kabul odaları boyunca takip ettiler. Eathorne'un favorileri nasıl tam da eski bir bankacının favorileriyse, kütüphane de kuşkuya yer bırakmayacak biçimde, tam da eski bir bankacının kütüphanesiydi. Kitapların çoğu, soluk mavi, soluk altın sarısı ve parlak dana derisi kusursuz ve geleneksel renk tonlarında olan standart kitaplardı. Şöminedeki küçük, sessiz, sabit ateş cilalı ocak demirlerine yansıyordu. Meşe yazı masası koyu renk ve eski ve her şeyiyle mükemmeldi; sandalyeler ise hafiften kibirli.

Eathorne'un Bayan Babbitt, küçükhanım Babbitt ve diğer çocukların hatırını sorması babacancaydı aslında ama Babbitt karşılık veremedi. "N'aber, ne üçkâğıtlar peşindesin yine?" dese ayıp olurdu elbette; Vergil Gunch, Frink ve Howard Littlefield gibi şimdiye kadar başarılı ve şehirli görünen insanların hoşuna giderdi bu. Babbitt ve Frink kibar kibar oturdular ve Eathorne onları nazikçe gözlemlerken ince dudaklarını şunları söyleyecek kadar araladı: "Beyler, görüşmemize başlamadan önce... bu soğukta yaşlı bir

adamı yollara düşürmediniz, zahmet edip geldiniz sağ olun ama üşümüşsünüzdür... sıcak viski kokteyl içsek mi?"

Düzgün insanlara yakışan konuşma adabına çok hâkim olan Babbitt, az kalsın "Madem ısrar ediyorsunuz, içeriz tabii; umarım dolapta polis saklamıyorsunuzdur ama!" diyerek kendini rezil edecekti. Kelimeler boğazında düğümlendi. Abartılı bir boyun eğme içgüdüsüyle eğildi. Chum Frink de aynısını yaptı.

Eathorne hizmetçiyi çağırmak için çanı çaldı.

Lüks ve modern hayata alışık Babbitt, yemekler hariç daha önce hiç görmemişti evde hizmetçiyi çanla çağıran birini. Kendisi otellerde belboy'u çağırmak için çalmıştı ama evde Matilda'nın duygularını incitmek olmazdı; koridora çıkıp seslenirdi. Yasaktan bu yana içki konusunda bu kadar rahat davranan birini görmemişti. Sıcak kokteyli yudumlamakla yetinip, "Heeey ahbap, işte şimdi nerede yaşadığımı anladım!" diye haykırmaması da olağandışıydı. Mühim bir insanla karşı karşıya kalan genç insanların çoşkusuna kapılmış, düşünüyordu: "Şu kıllı suratlı ufak tefek adam istese beni yerle bir eder, isterse de baştan yaratır! Bankama kredi borçlarımı geri istemesini söylese!.. Offf! Şu çeyrek porsiyon bücür! Üstelik hiç de öyle bir gailesi yok gibi duruyor! Biz, Booster'lar, çaba harcamaya fazla mı önem veriyoruz acaba?"

Bu düşünceden silkinip kurtuldu ve Eathorne'un, Pazar Okulu'nu geliştirmeye yönelik çok açık ve çok kötü fikirlerine ciddiyetle kulak kesildi.

Babbitt mahcup bir tavırla kendi önerilerini sıraladı:

"Bence okulun ihtiyaçlarını doğrudan ticari bir meseleymiş gibi analiz edersek, elbette asıl ve temel ihtiyaç büyüme. Eyaletin en büyük Pazar Okulu'nu inşa edip Chatham Road Presbiteryen Kilisesi'ni kimseye muhtaç olmayacak hale getirmedikçe içimiz rahat etmeyecek sanırım. Öğrenci çekmek için kampanyaları canlandırmak gerek: Takım yarışmaları

ve daha fazla üye getiren çocuklara ödüller denendi. Ve bir hata yaptılar: Ödüller, bir çocuğun elde etmek için gerçekten çabalayacağı tarzda, mesela nakit para ya da motosikletine takabileceği bir hızölçer olabilecekken, şiir kitapları ve resimli din temalı kitaplar gibi abuk sabuk ıvır zıvır şeyler verdiler ödül olarak. Tabii ki derslerin reklamını süslü kitap ayraçları ve karatahta çizimleri vesaireyle yapmakta sorun yok, hatta şık bir hareket olabilir; ancak tuttuğunu koparmak, müşterilerin... yani üyelerin... sayısını artırmaksa mesele, neden bunu adamın gözünde değer hale getirmeyelim ki.

İki numara önermek istiyorum: Birincisi, Pazar Okulu'nu bir ordu gibi düşünüp, yaşa göre dört sınıfa bölmek. Herkes getirdiği üye sayısına göre askeri bir rütbe alsın; yan gelip yatan beceriksizler er olarak kalsın. Papaz ve idareci general rütbesinde olsun. Herkes birbirine selam vermek zorunda olsun mesela, tıpkı düzenli bir ordudaki gibi ki işe yaramayanlar nezdinde rütbe almanın kıymeti olsun.

Sonra ikincisi: Elbet okulun bir tanıtım komitesi var ama Tanrım, kimse doğru düzgün çalışmıyor... kimse gönülden çalışmıyor. Pratik ve de modern bir çözüm gerek ki o da Pazar Okulu için gerçek, ücretli bir basın temsilcisi tutmak... bir gazeteden, yarı zamanlı çalışabilecek bir adam mesela."

"Tabii, hallederiz!" dedi Chum Frink.

"Yapacağı haberler de cabası!" diye heyecanla devam etti Babbitt: "Pazar Okulu ve de toplanan paranın nasıl hızlı büyüdüğüyle ilgili büyük, çarpıcı, hayati haberlerin yanı sıra esprili dedikodular, komik hikâyeler: Palavracının biri yeni üyeler getirme konusunda nasıl da sözünü tutamadı ya da Kutsal Teslis sınıfından kızların sosis partisinde nasıl eğlendikleri gibi haberler. Ve diğer taraftan, eğer vakti olursa, basın temsilcisi derslerin tanıtımını da yapabilir aslında... şehirdeki tüm Pazar Okulları için birazcık reklam yapabilir. Üye sayısında onlardan üstün olduğumuz takdirde, diğer okullara karşı açgözlü olmanın faydası yok. Misal, gazete-

lerin... tabii Frink daha iyi bilir, ben sadece tahmin ediyorum... bu yazılar, misal, bu haftanın dersi Yakup hakkında; bu durumda, basın temsilcisi insanların dikkatini çekecek bir başlıkla... diyelim: *Jake Yaşlı Adamı Kandırdı: Kızı ve Parayı Alıp Kaçtı* gibi kıssadan hisse değeri olan bir haber yapabilir. Anlıyorsunuz değil mi ne kastettiğimi? Bu ilgilerini çeker insanların! Tabii şimdi, Bay Eathorne, siz muhafazakâr birisiniz; belki bu numaralar doğru değil diye düşüneceksiniz ama doğrusunu isterseniz bence bu şekilde başarılı olabiliriz."

Eathorne ellerini rahat minik göbeği üzerinde kavuşturup yaşlı bir kedi gibi mırladı:

"Öncelikle söylemek isterim ki, durumu analiz şeklinizi çok beğendim, Bay Babbitt. Tahmin ettiğiniz gibi konumum gereği muhafazakâr olmam ve belli bir saygınlık standardını tutturmak için çaba sarf etmem gerekiyor belki de. Ancak sanırım biraz ilerlemeci olduğumu düşüneceksiniz. Bankamızda mesela, takdir edersiniz sanıyorum, şehirdeki herkes kadar modern tanıtım ve reklam metotları uyguluyoruz. Evet, tasavvur edebiliyorum, bizi çağımızın değişen manevi değerlerini idrak etmiş ihtiyarlar olarak görüyorsunuz. Evet, öyleyiz. Ve doğrusu, şahsen eskinin o daha sıkı kurallara dayalı Presbiteryenliğini tercih edebilirim..."

Babbitt sonunda Eathorne'un istekli olduğunu anladı.

Chum Frink yarı zamanlı basın temsilcisi olarak *Advocate-Times*'dan Kenneth Escott'ı önerdi.

Yüce dostluk ve Hıristiyan yardımseverliği duygularıyla ayrıldılar.

Babbitt eve dönmek yerine arabasını şehir merkezine doğru sürdü. Yalnız kalmak ve William Washington Eathorne'la yakınlaşmanın verdiği hazzın tadını çıkarmak istiyordu.

II

Fısıldayan kaldırımları ve gayretli ışıklarıyla kar beyaz bir akşam.

Karla kaplı raylar üzerinde kayıp giden tramvayların muhteşem altın rengi ışıkları. Küçük evlerin mütevazı ışıkları. Uzaktaki dökümhanenin göğe yansıyan, parlak yıldızları silip geçen ışıltısı. İşgününün sonunda dostların dedikodu yapıp, kafa dağıttığı civardaki eczanelerin* ışıkları.

Polis istasyonunun yeşil ışığı ve kar üzerindeki daha da yeşil yansıması. Yoldan geçen cezaevi arabasının yarattığı dramatik etki... dehşete düşmüş bir kalbin çarpıntısı gibi gong sesi, kristal parlaklığındaki caddeyi alevlendiren farları, üniforması içinde mağrur bir polis memuru sürücü, arkada bir basamakta tehlikeli bir biçimde asılı duran diğer polis ve bir an için göze çarpan mahkûm. Bir katil, bir soyguncu mu, yoksa zekice tuzağa düşürülmüş bir kalpazan mı?

Gri taştan yapılma, sivri kuleli devasa bir kilise; salonlarından süzülen soluk ışıklar ve koro provasının neşeli vızıltısı. Bir fotoğraf atölyesinin cıva buharlı lambasının titrek yeşil ışığı. Sonra, şehir merkezinin harika ışıkları; park halindeki arabaların kırmızı park lambaları; sinemaların, kışın buz kesmiş mağara ağızlarına benzeyen beyaz kemerli girişleri; elektrikli tabelalar... alevden yılanlar ve dans eden küçük adamlar; pembe abajurlu yuvarlak lambalar ve üst kattaki ucuz dans salonundan gelen edepsiz caz müziği; varak ve siyah renkte cilalı pencere kafeslerine asılı kiraz çiçekleri ve pagodalarla süslenmiş fenerleriyle Çin restoranları. Küçük, pis kokulu lokantaların küçük, kirli lambaları. Kristal kolyelerin, kürklerin ve kadife perdeli vitrinlerin cilalı ahşap yüzeylerine vuran zengin ve dingin ışıklarıyla şık alışveriş bölgesi. Caddenin üzerinde karan-

* 1920'ler Amerika'sında her tür içki alımı ve satımı yasaktı. İçki edinmenin bir yolu doktora ilaç niyetine yazdırmak ya da direkt gidip eczaneden almaktı. Washington gibi bazı eyaletlerde eczaneler %16 alkol oranlı içecek satabiliyorlardı. Bu sebeple, bu dönemde eczaneler günümüz kafe-barları gibi düşünülebilir. (ç.n.)

lıkta asılı beklenmedik bir kare çerçeve: Birinin bilinmeyen bir sebepten geç saate kadar çalıştığı bir ofisin penceresi. Belki iflas etmiş bir adam, belki hırslı bir genç adam, belki de birdenbire zengin oluvermiş bir petrolcü?

Hava sert, sokak aralarında kürenmemiş kar kalındı ve şehrin ötesinde, Babbitt pusla kaplı meşe ağaçları arasında karlı dağ yamaçları ve kıvrım kıvrım süzülen donmuş nehrin bulunduğunu biliyordu.

Tutkulu bir merakla seviyordu şehrini. İş kaynaklı endişelerinin ve hitabet maratonunun yorgunluğunu üzerinden atmıştı; kendini genç ve güçlü hissediyordu. Hırslıydı. Bir Vergil Gunch, bir Orville Jones olmak yetmezdi. Hayır. "Onlar harika insanlar, tek kelimeyle hoşlar ama incelikten yoksunlar." Hayır, o bir Eathorne olacaktı; hassasiyeti elden bırakmadan sert ve soğukkanlılığı elden bırakmadan güçlü.

"Budur. Kadife eldivenli demirden bir yumruk. Saygısızlığa izin yok. Diksiyonum konusunda dikkatsizim. Argo. Gündelik dil. Kesip atmalı. Üniversitedeyken retorik konusunda çok iyiydim. Her konuda... Neyse, fena değil. Ağdalı dil ve beyefendilik benden sorulur. Ben... Neden bir gün kendi bankamı kurmayayım ki? Ted de sürdürür!"

Mutlu mesut eve sürdü arabasını ve bir William Washington Eathorne'du o gece Bayan Babbitt'e karşı ama o fark etmedi bunu.

III

Advocate-Times muhabiri genç Kenneth Escott, Chatham Road Presbiteryen Pazar Okulu'nun basın temsilcisi olarak atandı. Haftada altı saat ayırıyordu bu işe. En azından haftada altı saat ayırması için para ödeniyordu kendisine. *Press* ve *Gazette*'de arkadaşları vardı ve Pazar Okulu basın temsilcisi olduğu (resmi olarak) bilinmiyordu. Komşuluk ve Kutsal Kitap hakkında, eğlenceli

ama eğitici sınıf yemekleri hakkında, finansal başarıda ibadetin önemi hakkında azar azar üstü kapalı haberler üretiyordu.

Pazar Okulu, Babbitt'in askeri rütbe sistemini benimsedi. Bu manevi canlanmayla hızlandığında, büyük rağbet gördü. Zenith'in en büyük okulu olamadı –Central Methodist Kilisesi, Dr. Drew'un "haksız, itibarsız, Amerikalı olmaktan, beyefendilikten ve Hıristiyanlıktan uzak" bulduğu metotlarıyla öndeydi–; ama dördüncülükten ikinciliğe yükselmişti, Cennet'te bayram sevinci vardı ya da en azından Cennet'in Dr. Drew'un papaz evinin bulunduğu kısmında ve bu arada Babbitt de iyi övgü alıyor, itibar kazanıyordu.

Okulun kurmay heyeti arasında albay rütbesi almıştı. Sokaklarda tanımadığı küçük çocuklardan aldığı selamlardan çok hoşnuttu; kendisine "Albay" diye seslenilince zevkten dört köşe olup kızarıyordu; Pazar Okulu'na tek katılma nedeni övülmek olmasa da, oraya giderken yol boyunca bunu düşünüyordu elbette.

Özellikle basın temsilcisi, Kenneth Escott'a karşı tutumu hoştu. Onu Atletik Kulüp'te öğle yemeğine götürdü ve evinde akşam yemeğinde ağırladı.

Şehirler hakkında atıp tutan ve şüpheciliğini tepeden bakan argo bir dille ortaya koyan pek çok ukala genç adam gibi, Escott da çekingen ve yalnızdı. Kurnaz bakışlı, aç suratına sofrada keyifli bir gülümseme yayılıyordu: "Bayan Babbitt, ellerinize sağlık. Ne zamandır ev yemeği yememiştim nasıl makbule geçti bilseniz!"

Escott ve Verona birbirlerinden hoşlandılar. Gece boyunca "fikirlerden konuştular". Her ikisinin de radikal olduğunu keşfettiler. Sahi, bu konuda duyarlıydılar. Tüm komünistlerin suçlu olduğu; *vers libre*'in* tam bir zırva olduğu; bu arada, evrensel silahsızlanmanın şart olduğu ve elbette Büyük Britanya ve Birleşik Devletler'in ezilmiş kü-

* Serbest nazım. (e.n.)

çük devletler adına donanmalarını dünyanın geri kalanının donanmasıyla eşit kapasitede tutmaları gerektiği konularında hemfikirdiler. Ancak o kadar devrimciydiler ki (Babbitt'i öfkelendirerek) bir gün Cumhuriyetçiler ve Demokratlara sorun olabilecek bir üçüncü parti çıkacağı kehanetinde bulundular.

Ayrılırken Escott, Babbitt'le üç kez el sıkıştı.

Babbitt Eathorne'u ne kadar çok sevdiğini dile getirdi.

Bir hafta içinde Babbitt'in din adına verdiği değerli hizmetleri ve tüm bunları William Washington Eathorne ile beraber yaptığını incelikle anlatan haberler gazetelerdeydi.

Daha önce hiçbir şey Atletik Kulüp'te, Elk'ler ve Booster'lar arasında, bu kadar itibar getirmemişti Babbitt'e. Geçmişte de arkadaşları onu konuşmaları için her zaman tebrik etmişlerdi, ama övgülerinde hep şüphe vardı, hatta şehrin tanıtımı için yaptığı konuşmalarda, şiir yazmak gibi, yozlaşmış ve ukala bir şey vardı. Ama şimdi Orville Jones, Atletik Kulüp yemek salonununun bir ucundan "Ve karşınızda First State Bankası'nın yeni genel müdürü!" diye bağırdı. Tanınmış tesisat malzemeleri toptancısı Grover Butterbaugh "Adam Eathorne'un elini sıkmış, halkın arasına niye karışsın ki bir daha!" diye kıkırdadı. Ve kuyumcu Emile Wengert, sonunda Dorchester'da bir ev alma konusunu görüşmek istiyordu.

IV

Pazar Okulu kampanyası bittiğinde Babbitt, Kenneth Escott'a "Biraz da Dr. Drew'un kendisi için reklam yapmaya ne dersin?" diye önerdi.

Escott sırıttı. "Emin olun doktor kendisi için yeterince reklam yapıyor. Hafta geçmiyor gazeteyi arayıp kısa eteğin kötülüğüne dair vereceği muhteşem vaazı ya da Tevrat'ın ilk beş kitabının kaynağıyla ilgili bir haber yapmamız için

bir muhabir göndermemizi istemesin ofisine. Hiç endişelenmeyin onun için. Şehirde ondan iyi tek bir kişi var kendi reklamını çok iyi yapan, o da Amerika Çocuk Refahı Birliği yöneticisi Dora Gibson Tucker ve Drew'dan daha iyi olmasının tek sebebi zeki olması!"

"Öyle deme Kenneth, doktor hakkında böyle konuşmamalısın bence. Bir vaiz kendi çıkarlarını gözetmeli, öyle değil mi? Hatırlarsan Kutsal Kitap da öyle söyler... Tanrı hizmetinde özenli ve sebatkâr olmak, ya da öyle bir şey?"

"Tamam, istiyorsanız bir şeyler ayarlarım Bay Babbitt ama yazı işleri müdürü şehir dışına çıkana kadar beklemem, sonra da şehir haberleri editörüne şantaj yapmam gerekir."

Advocate-Times'ın pazar sayısında Dr. Drew'un tüm ciddiyeti, ışıl ışıl gözleri, kaya gibi çenesiyle, bir tutam parlak beyaz saçıyla pek gösterişli resminin altında ona yirmi dört saatlik ölümsüzlük bahşeden şu metin vardı:

> Nezih Çiçekli Tepeler bölgesinde, Chatham Road Presbiteryen Kilisesi rahibi Dr. John Jannison Drew mucizelere imza atıyor. Yoldan çıkmışları yola getirmede rekor sahibi. Her yıl, yaklaşık yüz kişi, onun gözetim ve himayesinde yeni bir hayata başlamaya karar vermiş, sığınacak bir liman ve huzur bulmuştur.
>
> Chatham Road Kilisesi enerji ve şevkle yolunda ilerliyor. Kiliseye bağlı örgütlenmeler en yüksek verimlilikle çalışıyor. Dr. Drew, özellikle, pazar ayinlerinde kaliteli müzik konusunda hevesli. Neşeli ilahiler her ayinde söyleniyor ve özel koro şehrin dört bir yanında müzikseverleri ve profesyonel müzisyenleri kiliseye çekiyor.
>
> Dr. Drew vaiz kürsüsünde olduğu kadar konuşmacı kürsüsünde de ünlü bir konuşmacı, tam anlamıyla bir söz sanatkârı. Yıl boyunca şehirde ve şehir dışında konuşmalar yapması için yüzlerce davet alıyor.

V

Babbitt bu övgü dolu yazının müsebbibinin kendisi olduğunu Dr. Drew'a bildirdi. Dr. Drew da kendisine "kardeşim" diye hitap etti ve defalarca elini sıktı.

Danışma Komitesi toplantılarında, Babbitt Eathorne'u akşam yemeğinde ağırlamaktan büyük mutluluk duyacağını ima etmiş, ama Eathorne, "Çok naziksiniz, dostum ama neredeyse hiç dışarı çıkmıyorum," diye mırıldanmıştı. Ama kendi papazını da reddedecek değildi herhalde. Babbitt çocukça bir tavır takınarak Drew'a şöyle dedi:

"Eee Doktor, bu işi de hallettiğimize göre bence üçümüzü bir akşam yemeğinde buluşturmak papazımıza düşer!"

"Müthiş fikir! Yeter ki iste! Memnuniyetle!" diye bağırdı Dr. Drew her zamanki erkekçe tavrıyla. (Bir keresinde birileri ona müteveffa Başkan Roosevelt gibi konuştuğunu söylemişti.)

"Bir de Doktor, Eathorne'u gelmeye razı edin. Israr edin. Bana kalırsa, kendi sağlığı için evinden dışarı çıkmıyor hiç."

Eathorne geldi.

Samimi bir yemekti. Babbitt bankacıların toplumu dengeleyici ve eğitici değerleri hakkında incelikle konuştu. Onlar, dedi, ticaret camiasının papazları. Eathorne ilk defa Pazar Okulları konusunun dışına çıkarak Babbitt'e işlerinin nasıl gittiğini sordu. Babbitt alçakgönüllülükle, sanki babasıyla konuşur gibi yanıtladı onu.

Babbitt birkaç ay sonra Tramvay Şirketi'nin terminal binası anlaşmasına dahil olma şansı elde ettiğinde, kredi için kendi bankasına gitmek istemedi. Bu biraz gizli tutulmuş bir anlaşmaydı ve eğer duyulursa halk bunu anlamayabilirdi. O da dostu Bay Eathorne'a gitti; çok da iyi karşılandı. Özel girişim kredisi olarak aldı parasını ve her ikisi de bu güzel yeni işbirliğinden kâr etti.

Bundan sonra Babbitt kiliseye düzenli olarak gitti, tabii ki arabayla dolaşma zamanı olan bahara denk gelen pazar

sabahları hariç. "Oğlum, muhafazakârlığın en güçlü kalesi Evangelist Kilise ise, toplum hayatında seni hak ettiğin yerlere taşıyacak dostlar edinmek için en doğru yer kendi kilisendir," diye öğüt veriyordu Ted'e.

18. Bölüm

I

Günde iki kez görmesine, harcamalarının her detayını bilmesine ve sık sık bu konuda onlarla tartışmasına rağmen haftalardır çocuklarıyla yeleğinin düğmelerinden daha fazla alakadar olduğu söylenemezdi.

Kenneth Escott'a olan hayranlığı Verona'nın varlığını fark etmesini sağlamıştı.

Verona Gruensberg Deri Firmasında Bay Gruensberg'in sekreteri olmuştu; detaylardan hiç anlamasa da işini özenle, pür dikkat yapıyordu; ama her an işini bırakmak ya da kocasını terk etmek gibi vahim bir şey yapacakmış gibi bir izlenim yaratıp asla yapmayan insanlara özgü muharrik bir havası vardı. Babbitt, Esscott'un çekingen ilgisinin o kadar farkındaydı ki şakaya vuruyordu artık. Bir akşam, Elk'ler toplantısı dönüşü, oturma odasının kapısından başını uzatıp, "Ooo bizim Kenny yok mu bu akşam?" demişti. Verona'nın, "Ken ve ben sadece arkadaşız. Sadece fikir paylaşıyoruz. Duygusal bir saçmalıkla her şeyi mahvetmek istemiyorum!" diye karşı çıkışlarını ise hiç ciddiye almıyordu.

Babbitt'i asıl endişelendiren Ted'di.

East Side Lisesi'ndeki son yılında derslerle cebelleşiyordu Ted; Latince ve İngilizce derslerinde zayıf ama el becerisi ge-

rektiren derslerde, basketbolda ve dans organizasyonlarında müthiş başarılıydı. Evde ise ancak arabanın ateşleme sistemindeki sorunu bulmak gibi bir şey istendiğinde ilgi gösteriyordu sadece. Üniversiteye ya da hukuk fakültesine gitmek istemediği konusunda sürekli babasının başının etini yiyordu ve Babbitt bu "haylazlıklarından" ve yan komşu Eunice Littlefield'le olan ilişkisinden de aynı derecede rahatsızdı.

Özel teşebbüsün at suratlı savunucusu Howard Littlefield ne kadar sağlam duruşluysa, kızı da o kadar rahattı. Eve dans ederek girer, Babbitt oturmuş gazete okurken kucağına atlar, gazetesini buruşturur; Babbitt, kırışmış gazeteden bozulmuş satış sözleşmesi kadar nefret ettiğini söylediğinde ise ona kahkahalarla gülerdi. On yedi yaşındaydı Eunice. En büyük arzusu sinema yıldızı olmaktı. Hiçbir sinema filmini kaçırmazdı. Sinema mecmualarını ciddiyetle takip ederdi. Suratlarındaki her ifadeyi ayarlayacak bir yönetmen olmasa Merkez Metodist Kilise'sinin Noel kantatında dahi rol yapamayacak; bir zamanlar manikürcü, kötü manikürcü olan kızların resimleriyle dolu, haftalık ve aylık dergilerdi bunlar. İnsanın aklına türlü türlü soru getirecek güzellikte delikanlılarla sanat ve uluslararası politika üzerine yapılmış gayet ciddi mülakatları binici pantolonları ve California bungalovları resimleriyle süsleyip sunan; masum hayat kadınları, iyi yürekli tren soyguncularıyla ilgili filmlerin olay örgüsünü anlatan, bir ayakkabı boyacısını bir gecede ünlü bir senaryo yazarına dönüştürmenin yolunu yöntemini gösteren mecmualar.

Eunice işte bu otoriteleri incelerdi. Tanınmış beyazperde kovboyu, kötü adam Mack Harker'ın kariyerine, "Ah Seni Gidi Yaramaz Kız" müzikalinde koro şarkıcısı olarak 1905 yılının Kasım ayında mı, yoksa Aralık ayında mı başladığını söyleyebilirdi, sıklıkla söylerdi. Babasının dediğine göre odasının duvarında yirmi bir adet aktör fotoğrafı asılıydı. Ama en gözde kahramanının imzalı fotoğrafını göğsünde saklardı.

Bu yeni tanrılara tapınma şeklini Babbitt'in aklı almıyordu, üstelik Eunice'in sigara içtiğinden de şüpheleniyordu. Üst kattan burnuna iğrenç bir koku gelmiş ve kızın Ted'le beraber kıkırdadığını işitmişti. Hiç sorgulamamıştı. Tatlı çocuk caydırmıştı onu. Kısa küt kesimli saçlarının keskinleştirdiği ince ve alımlı bir yüzü vardı. Etekleri hep kısaydı, çorapları yuvarlanırdı; evde Ted'in arkasından koşuştururken, bacağını okşarcasına saran ipek çorabın üzerinde iyice ortaya çıkan dizleri gözünü alır, rahatsız olurdu Babbitt ve kızın gözünde yaşlı olduğunu düşünüp kahrolurdu. Bazen rüyalarının gizli dünyasında peri çocuk ona doğru koşarak geldiğinde Eunice Littlefield'in suretine bürünürdü.

Eunice ne kadar sinema hastasıysa, Ted de o kadar araba hastasıydı.

Binlerce iğneleyici reddediş kendisi için bir araba konusunda muzipçe ısrarını değiştirmemişti. Sabah erken kalkma ve Vergillius'un vezin tekniği konusunda ne kadar kaygısız olursa olsun, tamir işlerinde yorulmak bilmezdi. Üç arkadaşıyla beraber eski bir Ford şasesi almış, teneke ve çam ağacından muhteşem bir yarış arabasına dönüştürmüş, virajlarda çok tehlikeli, ustaca patinajlar yaparak denedikten sonra, kârla satmışlardı. Babbitt ona bir motosiklet almıştı. Her cumartesi öğleden sonra çantasında yedi sandviç ve bir şişe Coca Cola ve yanında tehlikeli bir şekilde arkasına oturmuş Eunice ile birlikte uzak kasabaların tozunu atmaya giderdi.

Eunice ve Ted genelde sadece iki mahalle arkadaşıydılar. Bazen tüm nezaket kurallarını yok sayan kavgalar ederlerdi, ama ara sıra dans ederek canlandıktan sonra birlikte sessizliğe bürünür, şüphe çekerlerdi ve Babbitt endişelenirdi.

Babbitt sıradan bir babaydı. Sevecen, tehditkâr, dik kafalı, pek çok şeyden habersiz ve oldukça dalgın. Pek çok ebeveyn gibi kurbanının tartışmasız hatasını bekler, sonra usturuplu bir şekilde saldırırdı. "Evet, annesi şımartıyor Ted'i. Birisinin ona neyin ne olduğunu anlatması lazım ve o da

benim. Çünkü ayakları yere bassın, gerçek, saygın bir insan olsun o mankafa züppelerden olmasın diye çabalıyorum. E böyle olunca, tabii hepsi birden huysuz diyor bana!" diye homurdanarak savunurdu kendini.

Şaşırtıcı ölçüde hoşgörülebilir hedeflere ulaşmak için en kötü yolları seçmek konusunda insanoğlunun sonsuz dehasını taşıyan Babbitt, oğlunu severdi ve onunla vakit geçirmekten hoşlanırdı; her şeyi feda edebilirdi onun için... değerinin bilineceğinden emin olsaydı.

II

Ted sınıf arkadaşları için bir parti planlıyordu.

Babbitt yardımcı olmak, onu neşelendirmek istiyordu.

Catawba'daki keyifli lise anılarından en hoş oyunları önerdi: Boston'a gitmek, kafalarında tencereden kasklarla maskaralıklar ve bir Sıfat ya da bir Nitelik olduğunuz kelime oyunları. Bir heves anlatırken, onu dikkate almadıklarını fark etmişti; sadece tahammül ediyorlardı ona. Partiye gelince, Union Kulübü partileri kadar standart ve planlıydı. Oturma odasında dans edilecekti, yemek odasında şık aperatifler ve Ted'in deyişiyle, "partinin süresinin yarısı kadar bile dans ettiremeyeceğin zavallı içi geçmiş gerzekler" için salonda iki briç masası.

Her kahvaltının değişmez sohbet konusu olmuştu parti. Kimse Babbitt'in şubat havası bültenini ya da manşetler hakkında yaptığı yorumlarını dinlemiyordu. "Pardon, acaba çok ilginç sohbetinizi bölmeme müsaade var mı? Haa, ne dediğimi duyuyor musunuz?" dedi kızgın bir şekilde.

"Şımarma lütfen bebeğim. Ted ve benim de senin kadar konuşmaya hakkımız var!" diye çıkıştı Bayan Babbitt.

O akşam Matilda'ya Vecchia dondurması ve *petits fours* ikramında yardım etmediği zamanlarda partiyi izlemesine izin verdiler Babbitt'in. Durum fena halde kaygı vericiydi. Sekiz yıl önce Verona lise partisi verdiğinde, eve gelen

çocuklar hiçbir özelliği olmayan avanaklardı. Bunlar ise görmüş geçirmiş erkek ve kadınlar, çok burnu büyük erkek ve kadınlardı. Oğlanlar Babbitt'i küçümsüyorlardı, smokinliydiler her biri ve gümüş kutuda sunulan sigaraları bin bir havayla alıyorlardı. Atletik Kulüp'te gençlerin partilerinde "dönen dolaplar" şeklinde anlatılan hikâyeleri duymuştu; korselerini tuvaletlerde "bırakan" kızlar, "sarılmalar", "okşamalar" ve her tür ahlaksızlık. Bu akşam inanmıştı bu hikâyelere. Bu çocuklar cüretkâr ve de soğuk göründüler gözüne. Kızlar varla yok arası şifon, mercan kadife ve zerbaft elbiseler giymiş, küt kesimli saçlarına parıltılı taçlar takmışlardı. Alelacele yaptığı gizli bir soruşturmayla üst katta bırakılmış hiçbir korse olmadığını öğrendi, ancak bu arzulu bedenler taştan değildi sonuçta. Çorapları parlak ipekten, terlikleri pahalı ve olağandışı, dudakları kıpkırmızı ve kaşları kalemliydi. Oğlanlarla yanak yanağa dans ederlerken Babbitt'in midesi kalktı... hem endişelenmiş hem özenmişti ister istemez.

En kötüleri Eunice Littlefield'di ve oğlanların en çılgını da Ted. Eunice kanatlı bir şeytandı sanki. Oda boyunca oradan oraya salınırken, körpe omuzları fıkır fıkır, ayakları dokumacı mekiği gibi marifetliydi. Durmadan gülüyordu kahkahalarla. Babbitt'i de dansa ikna etti bir keresinde.

Daha sonra asıl partinin yerini keşfetti Babbitt.

Kızlar ve oğlanlar ara sıra gözden kayboluyorlardı, tam o sırada bunların cep mataralarından hep beraber içtikleri söylentilerini hatırladı. Parmak uçlarında evin etrafını gezdi ve sokakta park halindeki bir düzine arabanın her birinde sigara alevleri gördü ve kıkırdamalar duydu. Onları ifşa etmek istedi ama (karda durup karanlık köşeden dikkatle bakarken) cesaret edemedi. Anlayışlı olmaya çalıştı. Salona döndüğünde oğlanlara tatlı dille, "Ne dersiniz beyler, susayan varsa, biraz zencefil birası var," dedi.

"Ah! Teşekkürler!" diyerek küçümsediler.

Karısını aradı, kilerde ona patladı: "İçeriye dalıp şu enciklerden bazılarını kovasım var! Evin uşağıymışım gibi konuşuyorlar benimle! Elimden gelse..."

"Biliyorum," diye iç geçirdi kadın; "yalnız herkes diyor ki, anneler söyledi bana da, eğer müsaade etmezsen, eğer arabalarına gidip içki içiyorlar diye kızarsan bir daha senin evine gelmezlermiş. Ted'in bir şeylerden geri kalmasını istemeyiz, değil mi?"

Babbitt, Ted bir şeylerden geri kalsa havalara uçacağını söyler söylemez, Ted bir şeylerden geri kalmasın diye nazik haline geri döndü telaşla.

Ancak, eğer oğlanların içtiğini görürse, onlara "gününü gösterecekti." Bu geniş omuzlu genç eşkıyaya karşı bir yandan anlayışlı görünmeye çabalarken, bir yandan da ısrarla kokluyordu onları. İki kez yasak dönemi viskisi kokusu aldı, ama sonra, sadece iki kez...

Dr. Howard Littlefield geldi ağır aksak.

Ciddi korumacı ebeveyn ruh haliyle gelmişti. Ted ve Eunice'i birbirlerinin içine düşecek gibi gibi dans ederlerken gördü. Littlefield'in nefesi kesildi. Eunice'i çağırdı. Fısır fısır bir diyalogdan sonra Littlefield Babbitt'e, Eunice'in annesinin başının ağrıdığını ve kızına ihtiyacı olduğunu açıkladı. Kız gözyaşları içinde ayrıldı. Babbitt arkalarından öfkeyle baktı. "Küçük şeytan! Ted'in başını derde sokacak! Kibirli palavracı Littlefield de sanki kızını ayartan Ted'miş gibi davranıyor!"

Sonrasında Ted'in nefesinde viski kokusu aldı.

Misafirleri medeni bir şekilde geçirdikten sonra kopan tartışma berbattı; kimsenin suskun kalmadığı, çığ gibi tahrip eden, esaslı bir aile kavgası. Babbitt hiddetle esip gürlüyor, Bayan Babbitt ağlıyor, Ted kimseyi ikna edemeden karşı çıkıyordu; Verona ise kimin tarafını tutacağını şaşırmış haldeydi.

Babbitt'ler ile Littlefield'lerin arasına birkaç ay süren bir soğukluk girdi, her iki aile de kendi kuzusunu yandaki

kurt yavrusundan sakınıyordu. Babbitt ve Littlefield kibirli anlarında hâlâ arabalar ve senato hakkında konuşsalar da, ailelerinden bahsetmekten umutsuzca kaçındılar. Eunice ne zaman eve gelse, samimiyetle anlattı gelmesinin yasaklandığını ve Babbitt ona babacan bir tavırla nasihat vermeye çalıştı ama işe yaramadı.

III

"Ağzına tükürdüğüm!" diye hayıflandı Ted, Eunice'le beraber Royal Eczanesi'nin mozaiklerle süslü görkemli atmosferinde sıcak çikolatayı, nugat yumrularını ve şekerle kaplı çeşit çeşit kabuklu yemişi mideye indirirlerken, "Ben de diyorum babam neden bu kadar uyuşuk. Her akşam yarı uykulu öylece oturup, Rone ya da ben 'Hadi ne olur bir şeyler yapalım' desek, düşünmeye dahi tenezzül etmiyor. Sadece esneyerek, 'Yok ben böyle iyiyim' diyor. Bir yerlere gitmenin eğlenceli olabileceğine ihtimal vermiyor. Senin gibi, benim gibi kafa yorsa ama nerdeeee, gel de anlat. Büro dışında ya da cumartesileri uyuz uyuz golf oynamak dışında boş boş oturmaktan... her akşam öylece oturmaktan... başka bir şey bilmiyor, bir yere gitmek istemeden... bir şey yapmak istemeden... biz çocukların çılgın olduğunu düşünerek... öylece oturuyor... Tanrım!"

IV

Ted'in aylak halleri korkutuyorsa da, Verona o kadar korkutmuyordu Babbitt'i. Çok tedbirliydi Verona. Kafasındaki küçük düzenli ve havasız odada çok uzun yaşamıştı. Kenneth Escott'la ikisi hep ayakaltındaydılar. Evde istatistiki belgeler üzerinden radikal flörtlerini ihtiyatlılıkla sürdürmedikleri zamanlarda, yazarların, Hindu filozofların, İsveçli teğmenlerin verdiği bir konferanstan diğerine koşuyorlardı.

Fogarty'lerin briç partisinden eve dönerlerken, "Ya Rabbi!" diye sızlandı Babbitt karısına, "Rone ile şu çocuk nasıl bu kadar uyuşuk olabiliyor, aklım almıyor. Çocuk çalışmadığı zamanlarda hep bizde, her akşam orada öylece oturup duruyorlar ve dünyada eğlenceli bir şeyler olduğunun farkında değiller. Habire konuş, tartış, öylece otur... öylece otur... her gece... nereye kadar... ben dışarı çıkıp iskambil oynamaktan hoşlanıyorum diye deli olduğumu düşünüyorlar... öylece oturup duruyorlar... inanılır gibi değil!"

Aile hayatının tekdüze dalgalanmaları ile boğuşmaktan sıkılmışken daha büyük dalgalar bekliyordu onu.

V

Babbitt'in kayınpederi ve kayınvalidesi Bay ve Bayan Henry T. Thompson, Bellevue bölgesindeki eski evlerini kiraya verip Hotel Hatton'a; dullar, kırmızı pelüşlü mobilyalar ve soğuk su sürahilerinin sesleriyle şenlenen o muhteşem pansiyona taşınmışlardı. Yalnızdılar orada ve Babbitt'ler iki haftada bir pazar akşamları onlarla tavuklu yahni, kereviz olmaktan çıkmış kereviz, mısır nişastalı dondurmadan oluşan akşam yemeğini yiyip, sonrasında, otelin lobisinde genç bir kadın kemancı Broadway üzerinden Almanya'dan gelen ezgileri çalarken, kibar kibar, sakin sakin otururlardı.

Sonra Catawba'dan Babbitt'in kendi annesi geldi üç haftalığına.

Müthiş saf, iyi bir kadındı. Geleneğe karşı çıkan Verona'yı "nazik, sadık, evcimen ve bugünlerde pek çok genç kızın sahip olduğu fikirlere uzak" olmasından dolayı tebrik edip, Ted tamircilere ve pasaklılığa duyduğu katışıksız sevgiyle diferansiyel yağını değiştirdiğinde, zevkten dört köşe, "evde çok işe yaradığını ve babasına, herkese yardımcı olduğunu ve durmadan kızlarla çıkıp sosyetedenmiş gibi davranmadığını" söylemişti.

Annesini severdi Babbitt, bazen daha çok severdi, ama kadının Hıristiyan sabrı bazen onu çileden çıkarırdı. "Senin Baban" denen o efsanevi kahramanı anlatmaya başladığında ise akan sular dururdu:

"Sen hatırlamazsın Georgie, çok küçüktün o zamanlar... canım benim... o gün... koyu sarı buklelerin ve dantel yakan... dün gibi aklımda; her zaman itinalı bir çocuktun, sıska ve solgundun, güzel şeylerden, minik botlarında kırmızı püsküllerden o kadar hoşlanırdın ki... Bir gün baban bizi kiliseye götürüyordu, adamın biri yolumuzu kesti, dedi ki 'Binbaşım'... komşuların çoğu babana 'Binbaşım' derdi; tabii ki sadece bir erdi savaşta ama herkes bilirdi bunun sebebinin komutanın kıskançlığı olduğunu ve aslında yüksek rütbeli bir subay olması gerektiğini. Pek az insanda olan doğal bir komuta yeteneği vardı; bu adam yolumuza çıkıp elini tuttu dedi ki, 'Binbaşım,' dedi, 'Kongre için Albay Scanell'i desteklemeye karar veren pek çok insan var burada ve sizin de bize katılmanızı istiyoruz. Sizin mağazanızda yaptığınız gibi, insanları bir araya getirerek bize çok yardımcı olabilirsiniz.'

Baban adama bakıp dedi ki 'Kesinlikle böyle bir şey yapmam. Politikadan hoşlanmıyorum,' dedi. Adam, Kaptan Smith, derlerdi ona Tanrı bilir neden, kaptanlık ya da herhangi başka bir unvanla yakından ya da uzaktan ne alakası vardı ne de böyle bir şeyi hak etmişliği... bu Kaptan Smith dedi ki: 'Sana dünyayı dar ederiz, eğer dostlarınla beraber hareket etmezsen, Binbaşı.' Babanın nasıl olduğunu bilirsin... bu Smith denen adam da biliyordu; babanın ne kadar adam gibi adam olduğunu biliyordu, politik durumu A'dan Z'ye bildiğini biliyordu. Üzerinde baskı kurulamayacak türden bir adam olduğunu anlamıştı herhalde ama yine de devam etti üstelemeye ve imalarda bulunmaya, sonunda baban sesini yükseltip ona dedi ki, 'Kaptan Smith,' dedi, 'beni buralarda herkes sadece kendi işine bakan ve diğer insanla-

rın da kendi işine bakmasını isteyen biri olarak tanır!' dedi ve adamı orada öylece kazık gibi bırakarak yoluna devam etti."

Babbitt en çok annesi çocuklara çocukluğunu anlattığında çileden çıkardı. Öyle görünüyordu ki arpa şekerine çok düşkündü, lüle lüle saçlarına "dünyanın en şirin pembe kurdelesini" takardı ve adını söyleyemez, "Goo-goo" derdi kendine. Ted'in Tinka'ya "Hadi çocuk, şu şirin pembe kurdeleyi tak saçlarına da kahvaltıya öyle in, yoksa Goo-goo kafanı kopartır valla," dediğini duymuştu (duymamış gibi yapsa da).

Babbitt'in üvey kardeşi Martin de karısı ve en küçük bebeğiyle iki günlüğüne geldi Catawba'dan. Martin hayvan besiciliği yapıyor aynı zamanda tozlu bir bakkal dükkânı işletiyordu. Yanki soyundan, özgür doğmuş bağımsız bir Amerikalı olmaktan gurur duyardı; dürüst, açıksözlü, çirkin ve huysuz olmaktan da gurur duyardı. En çok, "Buna kaç para verdin?" diye sormayı severdi. Verona'nın kitaplarını, Babbitt'in gümüş kurşunkalemini ve masadaki çiçekleri şehirleşmenin getirdiği müsriflik olarak adlandırılır ve öyle söylerdi. Babbitt onunla kavga ederdi ama hantal karısı ve Babbitt'in sataşıp parmak salladığı ve şöyle dediği bebeği vardı:

"Bence bu bebek keratanın teki, evet efendim, bu bebek keratanın teki, keratanın teki. Evet efendim, keratanın teki, başka bir şey değil. Tek kelimeyle kerata, başka bir şey değil!"

Bu zaman zarfında Verona ve Kenneth Escott epistemoloji üzerine uzun bir araştırmaya girişmişler; Ted gözden düşmüş bir asiye dönüşmüş; Tinka da, on bir yaşında, "diğer kızlar gibi" haftada üç kez sinemaya gitmesine izin verilmesini tutturmuştu.

Babbitt isyan etti: "Bıktım artık üç kuşağı sırtımda taşımaktan. Hepsi sırtını bana dayanmış. Annemin gelirinin ya-

rısını karşıla, Henry T'yi dinle, Myra'nın endişelerini dinle, Mart'a karşı nazik ol, çocuklara yardımcı olmaya çalışırken mızmız ihtiyar ol. Hepsi elime bakıyor, beni didikliyor ve hiçbiri takdir etmiyor. Kimseden hayır yok, destek olan, yardım eden yok. Ne kadar daha devam edebilirim buna, ya Rabbim, ne kadar!"

Şubat ayında hastalandı ve bunun tadını çıkardı. Kaya gibi adamın çökmesine afalladılar hepsi.

Pek güven vermeyen istiridyelerden yemişti. İki gün boyunca halsiz, nazlı ve kıymetliydi. "Beni rahat bırakın!" diye homurdanmasına göz yumuyorlardı misilleme yapmadan. Uyku sundurmasında öylece yatıp kapalı perdelerin ardından haki renklerini soluk kan kırmızısına dönüştürerek kayıp giden kış güneşini seyretti. Perdenin çekme kordonunun gölgesi kıvrımlı perde kumaşı üzerine simsiyah yansıyordu. Perdenin kıvrımları onu keyiflendirdi, solan ışık kıvrımları bulanıklaştırdığında içini çekti. Hayatın bilincine vardı, biraz mahzunlaştı. Hazır ortalıkta kararlı bir iyimserlik ifadesi takınmasını gerektirecek Vergil Gunch gibi insanlar yokken, hayat tarzının ne kadar da mekanik olduğunun farkına vardı, bunun farkına vardığını yarı yarıya kabul etti. Mekanik bir iş; kötü yapılmış evleri aktif bir biçimde satmak. Mekanik bir din; yavan, sıkı bir kilise, sokaktaki hayattan tamamen kopuk, bir fötr şapka gibi, zalimce saygın. Mekanik golf partileri, akşam yemeği davetleri, briç ve sohbet. Paul Riesling'le olan dostluğu dışında mekanik arkadaşlıklar; sessizliği test etmeye hiçbir zaman cüret etmeden sırt sıvazlama ve şakalaşma.

Yatağında sıkıntıyla döndü.

Geçen yılların, pırıl pırıl kış günlerinin ve yazı akla getiren çayırlarla mükemmel bir uyum içindeki tatlı ikindilerin, geçici gösteriş merakında kaybolup gittiğinin farkına vardı. Kira sözleşmeleri hakkında telefon görüşmeleri yapmak, nefret ettiği adamları pohpohlamak, iş görüşmeleri yapmak

ve pis giriş salonlarında beklemek, şapkasını dizine koyup, sinek lekeli takvime bakarak sıkılmak, büro elemanlarına kibar davranmak geçti aklından.

"İşe geri dönmeyi hiç istemiyorum," dedi kendi kendine, "istiyorum ki... bilmiyorum."

Ama ertesi gün işe geri döndü, meşgul ve tedirgin bir ruh hali içindeydi.

19. Bölüm

I

Zenith Tramvay Şirketi, Dorchester banliyösünde vagon tamir atölyeleri kurmayı planlıyordu, ama satın almaya gittiklerinde arsanın Babbitt-Thompson Gayrimenkul Şirketi üzerinde opsiyonlu olduğunu gördüler. Satın alma temsilcisi, birinci genel müdür yardımcısı ve hatta genel müdürün kendisi Babbitt'in verdiği fiyata itiraz ettiler. Ortaklarına karşı yükümlülüklerinden bahsettiler, mahkemeye başvurmakla tehdit ettiler; gerçi böyle bir mahkeme başvurusu hiç gerçekleşmedi ve yetkililer sonunda Babbitt'le uzlaşmanın daha doğru olacağına karar verdiler. Yazışmaların karbon kopyaları şirket dosyalarında tutulur, herhangi bir kamu komisyonu tarafından görülebilirdi.

Hemen sonra, Babbitt üç bin dolar yatırdı banka hesabına, Zenith Tramvay Şirketi satın alma temsilcisi kendisine beş bin dolarlık bir araba aldı, birinci genel müdür yardımcısı Devon Woods'da bir ev yaptırdı, genel müdür ise yabancı bir ülkeye diplomatik temsilci olarak atandı.

Opsiyon edinmek, komşusunun ruhu duymadan birisinin arazisini bağlamak Babbit için fevkalade zor olmuştu. Planlanan tamirhane ve dükkânlarla ilgili söylenti başlat-

mak, daha fazla opsiyon alamıyormuş gibi davranmak; önemli bir arazi parçasını bağlayamama durumu tüm planını tehdit ettiğinde, poker oyuncusu gibi bekleyip sıkılmış gibi davranmak gerekmişti. Tüm bunların üstüne bir de anlaşmadaki gizli ortaklarıyla sinir bozucu anlaşmazlık eklenmişti. Babbitt ve Thompson'ın anlaşmadan komisyonculuktan fazla bir pay almalarını istemiyorlardı. Babbitt de aynı fikirdeydi. "İş etiği... komisyoncu prensiplerini izlemeli ve alım işlerine girmemeli," dedi Thompson'a.

"Etiğin içine edeyim! Bırakalım hırsızlar malı götürsün, biz öyle bakalım, öyle mi?" diye homurdanmıştı ihtiyar Henry.

"Benim içime sinmiyor. Bir çeşit sahtekârlık."

"Hayır değil. Üç misli sahtekârlık. Sahtekârlığa maruz kalan halk. Tamam, etik davrandık, bulaşmadık diyelim, kendimiz için arazi alacağımız zaman nerden bulacağız krediyi? Kendi bankamıza gidemeyiz bunun için. Ortaya çıkabilir. "

"İhtiyar Eathorne'dan alırım. Ağzı sıkıdır onun."

"İşte bu!"

Eathorne memnuniyetle, "karaktere yatırım yapmak" için krediyi onayladı ve kredinin banka kayıtlarında görünmemesini de sağladı. Bu sayede Babbitt-Thompson'ın elindeki opsiyonlardan bazıları kendilerine ait arazilerdi ama isimlerine görünmüyordu.

Emlak yatırımlarına bir hareketlilik getirerek iş ve kamu çevrelerinin güvenini tazeleyen bu muhteşem anlaşmayı tam bağlayacakken, Babbitt hayretler içinde fark etti ki çalışanlarından biri onu dolandırıyordu.

Dolandırıcı, ofis dışı satış temsilcisi Stanley Graff'tı.

Babbitt'in bir süredir Graff'la ilgili endişeleri vardı. Kiracılara verdiği sözleri tutmuyordu. Sırf evi kiraya verebilmek için, ev sahibinin onaylamadığı tamir sözleri veriyordu. Mobilyalı evlerin demirbaş listeleriyle oynadığına dair şüp-

heler vardı; kiracı evden çıkarken hiçbir zaman var olmayan eşyalar için para ödemek zorunda kalıyor, bu da Graff'ın kendi cebine giriyordu. Babbitt bu şüphelerin hiçbirini ispatlayamamıştı, Graff'ı işten çıkarmayı düşünse bile buna vakti olmamıştı.

Şimdi ise suratı kıpkırmızı bir adam soluk soluğa Babbitt'in ofisine dalmış, "Bana bak! Buraya o zibidiye haddini bildirmeye geldim ve eğer sen yapmayacaksan ben göreceğim hesabını!" diye bağırıyordu.

"Sorun... Sakin olun. Sorun nedir?"

"Sorun! Al sana sorun..."

"Oturun lütfen, sakin olun. Binanın her yanından duyabilirler sizi!"

"Sizin için çalışan, şu Graff denen adam bana bir ev kiraladı. Daha dün, sözleşmeyi imzaladım, her şey tamam, sadece ev sahibinin imzasını alacak ve akşam bana postayla gönderecekti sözleşmeyi. Öyle de yaptı. Bu sabah kahvaltıya indiğimde hizmetçi kız demez mi adamın biri gelmiş postadan hemen sonra ve köşesinde 'Babbitt-Thompson' yazan büyük uzun zarfın yanlışlıkla gönderildiğini söyleyip geri istemiş. Tabii ki zarf oradaydı ve kız da geri vermiş. Kız adamı tarif ediyor ve ben eminim, Graff. Sonra telefon ediyorum, adam, zavallı aptal, kabul ediyor! Diyor ki benimle anlaşma imzaladıktan sonra daha iyi bir teklif almış ve benim anlaşmamı geri istiyormuş beyefendi! Ne yapacaksınız şimdi bunun için?"

"İsminiz?.."

"William Varney... W. K. Varney."

"Evet. Garrison evi." Babbitt zile bastı. Bayan McGoun gelince, "Graff çıktı mı?" diye sordu.

"Evet efendim."

"Gidip masasına bakar mısın, Garrison evi için Bay Varney adına bir sözleşme var mı?" Sonra Varney'ye döndü: "Ne kadar üzgün olduğumu anlatamam size bundan ötü-

rü. Söylememe gerek yok, ofise döner dönmez kovacağım Graff'ı. Ve elbette sizin anlaşmanız geçerlidir. Ama yapmak istediğim bir şey daha var. Ev sahibine söyleyeceğim bize komisyon ödemesin onun yerine sizin kiranızdan düşsün. Hayır! Kesinlikle! Bunu yapmak istiyorum! Dürüst olmak gerekirse, olanlar beni derinden sarstı. Sanırım her zaman pratik bir işadamı oldum; muhtemelen ben de masallar anlatmışımdır gerektiğinde... bilirsiniz bazı şeyleri abartmak gerekebiliyor bazen kalın kafalıları etkilemek için. Ama şimdiye kadar hiçbir çalışanımı birkaç pulu iç etmekten daha büyük bir sahtekârlıkla suçlamak durumunda kalmamıştım. Gerçekten, eğer ben bu işten herhangi bir kazanç sağlarsam içim rahat etmez. Bu yüzden lütfen izin verin komisyonu size takdim edeyim? Güzel!"

II

Babbitt, kamyonların çamur sıçrattığı, kararmış tuğla saçakların üzerinde karanlık bir gökyüzüyle örtülü Şubat şehrinde yürüdü. Geri döndüğünde perişan bir haldeydi. Kanunlara saygılı bir adam olarak, federal bir suçu, postayı alıkoyma suçunu gizleyerek kanuna karşı gelmişti. Ancak Graff'ın hapse girmesine, karısının sefil olmasına göz yumamazdı. Daha da kötüsü Graff'ı işten atmak zorunda kalacaktı ki bu büro rutininin en korktuğu parçasıydı. İnsanları o kadar çok sever, onlar tarafından sevilmeyi o kadar çok isterdi ki onları incitmeye dayanamazdı.

Bayan McGoun yaklaşan sahnenin heyecanıyla, "Geldi!" diye fısıldayarak içeri daldı.

"Bay Graff mı? Söyle yanıma gelsin."

Sandalyesinde sağlam ve sakin oturmaya ve gözlerini ifadesiz tutmaya çalıştı. Graff odaya girdi; otuz beşinde, şık, gözlüklü, zarif bıyıklı bir adamdı Graff.

"Beni mi istediniz?" dedi.

"Evet. Otur."

Graff ayakta kalarak homurdanmaya başladı: "Sanırım şu ihtiyar Varney sizi görmeye geldi. İzin verin açıklayayım durumu. Tam bir pinti kendisi, cebinde akrep var ve muhtemelen kirayı ödeyebilme kapasitesi konusunda bana yalan söyledi... kontratı imzaladıktan hemen sonra fark ettim. Ve sonra başka bir adam daha iyi bir teklifle geldi, ben de Varney'den kurtulmanın firmaya karşı sorumluluğum olduğunu düşündüm, çok endişelenmiştim, gidip aldım kontratı. Emin olun Bay Babbitt, sahtekârlık peşinde değildim. Sadece firmanın komisyonun tümü..."

"Orada dur Stan. Bunların hepsi doğru olabilir fakat senin hakkında çok şikâyet alıyorum. Evet, bilerek isteyerek yaptığını zannetmiyorum. Aynı zamanda, seni sarsıp kendine getirecek dersini alırsan birinci sınıf bir emlak komisyoncusu olacağına da inanıyorum. Ancak seninle nasıl devam ederim bilmiyorum."

Graff elleri cebinde, dosya dolabına yaslanarak kahkaha attı. "Kovuldum yani! Tamam, anladık eski Vizyon ve Etik, çok komik! Ama bana tepeden bakarak bu işten sıyrılabileceğini düşünmene izin vermeyeceğim. Hata yapmış olabilirim... küçük bir hata... ama aksi mümkün mü ki bu ofiste?"

"Tanrı aşkına, yapma delikanlı..."

"Cık cık! Sinirlerine hâkim ol, bağırma, ofisteki herkes duyacak seni. Zaten dinliyorlar muhtemelen. Babbitt, sevgili ihtiyar, bir kere sahtekârsın, ikincisi lanet pintinin tekisin. Bana doğru düzgün bir maaş verseydin insanların paralarını araklamak zorunda kalmazdım ben de karım açlıktan ölmesin diye. Daha beş ay olmuş evleneli ve karım dünyanın en hoş kızı ve senin yüzünden tamamen çulsuzuz, sırf sen, lanet olası ihtiyar hırsız, mankafa oğlun ve karaktersiz aptal kızın için para biriktir diye! Dur bakalım! Ya vazgeçersin ya da avaz avaz bağırırım tüm büro duysun! Ve sahtekâr... Haydi bakalım, savcıya Tramvay Şirketi opsiyon hırsızlığıyla ilgili

bildiklerimi anlatsam, sen, ben ve şirketin temiz ve namuslu kodamanları, hep beraber gideriz hapse."

"Tamam, Stan, öyle görünüyor ki sadede geliyoruz. O anlaşma... Hiçbir sahtekârlık yoktu. İlerlemenin tek yolu geniş görüşlü insanları harekete geçirmektir, karşılığında da ödüllendirilmeleri gerekir..."

"Tanrı aşkına, erdemlilik taslama bana! Anladığım kadarıyla kovuldum. Tamam. Bu benim için iyi bir şey. Ve eğer seni, beni başka firmalara kötülerken yakalarsam, sen ve Henry T. ve daha büyük, daha gözü açık sahtekârlar için önayak olduğunuz küçük, kirli, yardakçı anlaşmaların hepsini açık ederim; siz de bu şehirden kovulursunuz. Ve ben... haklısın Babbitt, evet yoldan çıkmıştım ama artık dürüst olacağım ve ilk iş gidip kendime patronun ideallerden bahsetmediği bir ofiste iş bulacağım. Şansına küs, sevgili ihtiyar, sen de işini çirkeften çıkar bakalım!"

Babbitt uzun bir süre oturdu kaldı, ya "Onu tutuklatacağım," diye küplere binecekti ya da "Acaba... Hayır, ben İlerlemenin Çarkı'nı döndürmek için gerekli olan dışında hiçbir şey yapmadım," diye sızlanacaktı.

Ertesi gün Graff'ın yerine en dişli rakibinin, East Side Konut ve Lojistik Şirketi'nin pazarlamacısı Fritz Weilinger'ı işe aldı, böylece hem rakibini kızdırmış hem de muhteşem bir adam kazanmış oldu. Genç Fritz kıvırcık saçlı, neşeli, tenis oynayan bir gençti. Ofise müşteri çekti. Babbitt onu oğlu gibi gördü ve çok rahat etti onunla.

III

Chicago'nun dış mahallelerinde terk edilmiş bir yarış pisti, fabrika kurmak için çok mükemmel bir arazi, satılmak üzereydi. Jake Offutt, Babbitt'ten onun için ihaleye girmesini istedi. Tramvay anlaşmasının gerginliği ve Stanley Graff'ın yaşattığı hayal kırıklığı Babbitt'i o kadar sarsmıştı ki masa-

sında oturup işe odaklanmakta güçlük çekiyordu. Evde bir öneride bulundu: "Bana bakın millet! Biliyor musunuz, birkaç günlüğüne kim gidiyor Chicago'ya... sadece hafta sonu için; sadece bir gün kayıp okuldan... iş dünyasının tanınmış temsilcisi, George F. Babbitt ile kim gidiyor bilin bakalım. Ne dersiniz Bay Theodore Roosevelt Babbitt?"

"Heyyo!" diye bağırdı Ted ve "Bekle bizi Chicago, Babbitt erkekleri geliyor şehri sarsmaya!"

Evin bildik içerimlerinden uzaklaştıklarında, bir araya gelmiş iki erkektiler. Ted sadece Babbitt'in yaşlandığı varsayımından yola çıkıldığında gençti ve Babbitt'in ondan daha geniş ve yetişkin dünyasına ait bilgilere sahip olduğu yegâne alanlar, gayrimenkul işinin detayları ve politik tabirlerdi. Sigara içilen kompartımanın diğer bilgeleri gidip de onları baş başa bıraktığında, Babbitt'in ses tonu değişmedi, çocuklarla konuşur gibi oyunbaz ve aynı zamanda saldırgan bir tonda değil, baskın ve monoton gümbür gümbür bir sesle konuşmaya devam etti; Ted de cırlak tenor sesiyle onu taklit etmeye çalışıyordu:

"Vay canına baba, çok iyi gösterdin gününü Milletler Cemiyeti'yle ilgili atıp tutan dingile!"

"Bu tip adamların pek çoğunun sorunu, genelde neden bahsettiklerini bilmiyor olmaları. Gerçekleri görmüyorlar... Ne düşünüyorsun Ken Escott hakkında?"

"Şu kadarını söyleyeyim baba: Bence Ken iyi bir çocuk; çok fazla sigara içmesi dışında bir kusuru yok, ama yavaş, Tanrım! Yok böyle bir şey, eğer onu sarsmazsan zavallı ahmak hiçbir işe girişmez! Rone da aynı. Yavaş."

"Evet, sanırım haklısın. İkisi de yavaş. Her ikisinde de yok bizim enerjimiz."

"Doğru. Yavaşlar. Yemin ederim baba, nasıl oldu da Rone bizim kanımızı taşıyor anlamıyorum. İddiaya varım sen şeytana pabucunu ters giydirirdin gençken!"

"Eh, o kadar yavaş değildim!"

"Eminim değilsindir! Kim bilir ne numaralar vardı sende!"

"E yani, kızlarla çıktığımda habire örme endüstrisindeki grevi anlatmazdım doğal olarak!"

Kocaman bir kahkaha attılar, sonra purolarını yaktılar beraber.

"Ne yapacağız bunlarla?" diye fikrini sordu Babbitt.

"Valla, bilmiyorum. Yemin ederim, bazen Ken'i çekeyim bir kenara diyorum ve diyeyim ki 'Genç adam evlenecek misin genç Rone'la, yoksa ölene kadar sohbet mi edeceksiniz? Bak sen otuzuna yaklaşıyorsun. Haftada sadece 20-25 kazanıyorsun. Ne zaman sorumluluk sahibi olup terfi alacaksın? Eğer George F. ya da benim yapabileceğimiz bir şey varsa bizden yardım isteyebilirsin ama her halükârda biraz canlan lütfen!'"

"Evet, senin ya da benim bu konuda onunla konuşmamız fena olmayabilir; yalnız, anlamayabilir. Şu entelektüel tiplerden kendisi. Bir türlü sadede gelemez, masaya kartlarını koyup senin benim gibi açık açık konuşamaz."

"Doğru, bütün o entelektüeller gibi."

"Evet, onlar gibi."

"Kesinlikle."

İç geçirdiler; sessiz, düşünceli ve mutluydular.

Biletçi geldi. Bir kez ofisine gelmişti Babbitt'in, ev sormak için. "Nasısınız, Bay Babbitt! Chicago'ya mı yolculuk? Bu, oğlunuz mu?"

"Evet, oğlum Ted."

"Ne diyorsunuz! Daha neler! Siz kendiniz gençsiniz, en fazla kırkında diye düşünmüştüm, şu hale bak, siz bu koca adamla beraber!"

"Kırk mı? Ah nerede kardeşim, kırk beşi bir daha görsem, öpüp başıma koyarım!"

"Gerçekten mi! Bana öyle gelmedi hiç!"

"Evet efendim, Ted gibi bir delikanlıyla seyahat etmenin kötülüğü, yaşın ortaya çıkıyor!"

"Haklısınız, öyle." Adam Ted'e döndü: "Sanırım üniversitedesindir şimdi."

Ted gururla cevap verdi: "Hayır, gelecek sonbahara. Şimdi sadece üniversitelere göz atıyorum."

Biletçi kocaman zincirli saati mavi göğsünde şıngırdayarak nazik bir tavırla yoluna devam ederken, Babbitt ve Ted üniversiteleri düşündüler ciddi ciddi. Chicago'ya gece geç saatte vardılar; sabah yatak keyfi yaptılar, "Çok hoş, kalkıp kahvaltıya inmek zorunda olmamak, hıh?" diye neşelendiler. Çok gösterişli olmayan Eden Otel'de kalıyorlardı, çünkü Zenith'li işadamları her zaman Eden'da kalırdı ama akşam yemeğini Regency Otel'in brokar kumaş ve kristalin ağır bastığı Versailles Salonu'nda yediler. Babbitt kokteyl soslu istiridye, devasa bir biftek yanında devasa bir tabakta kızarmış patates, iki demlik kahve, elmalı turta ve dondurma söyledi her ikisi için; Ted için de ayrıca bir Noel turtası.

"Müthiş kayıntı! Bir ziyafet, genç adam!" diyerek takdir etti Ted.

"Hah! Takıl benimle hayatını yaşa ahbap!"

Müzikal bir komediye gittiler, evlilik şakaları, yasak şakaları yaptılar birbirlerine, lobide dolaştılar kol kola sahneler arasında. Baba oğul ilişkisine zarar veren utanma kalkınca, Ted keyifle, "Peki baba, tuhafiyeci ve hâkim fıkrasını duydun mu?" diye kıkırdadı.

Ted Zenith'e döndüğünde, Babbitt yalnız kaldı. Offutt ve yarış pistinin peşinde olan birtakım Milwaukee çıkar çevreleriyle işbirliği üzerinde çalışırken zamanın çoğu telefon beklemekle geçiyordu... Yatağının kenarında oturup telefon elinde bıkkın bir halde, "Bay Sagen henüz gelmedi mi? Benim için bir mesaj bırakmadı mı? Tamam, hatta kalacağım," deyip duruyordu. Duvardaki lekeye gözü takıldı, bir ayakkabıya benzediğini düşünüp, aynı şeyi yirminci kez düşünmüş olmaktan sıkıldı. Bir sigara yaktı; telefonu bırakmadan

erişebileceği bir kül tablası olmadığından kara kara külleri ne yapacağını düşündü; bin bir çabayla banyonun seramik zeminine silkelemeye çalıştı. Sonunda, "Mesaj yok öyle mi? Tamam, sonra yine ararım," diyerek telefonu kapatabildi.

Bir öğleden sonra araba tekerleklerinin karda iz bıraktığı, adlarını daha önce hiç duymadığı caddelerde; eski apartmanların, iki ailenin yaşayabileceği evlerin ve terk edilmiş kulübelerin bulunduğu caddelerde dolaştı. Yapacak hiçbir şeyinin olmadığını, yapmak istediği hiçbir şeyin olmadığını fark etti. Tek başına Regency Otel'de yemek yediği o akşam umutsuzca yalnızdı. Sonrasında lobide, Saxe-Coburg ve Gotha hanedanının armasını taşıyan pelüş sandalyelerden birinde oturdu; bir puro yakarak gelip onunla iskambil oynayacak, onu düşünmekten kurtaracak birine bakındı. Yanındaki koltukta (Litvanya arması taşıyan) ona tanıdık gelen, geniş kırmızı suratlı, patlak gözlü ve sarı seyrek bıyıklı bir adam vardı. Nazik, önemsiz ve Babbitt kadar yalnız görünüyordu. Tüvit takım elbise giymiş, gönülsüzce turuncu bir kravat takmıştı.

Babbitt'in kafasında ani bir şimşek çaktı. Melankolik yabancı Sir Gerald Doak'tan başkası değildi.

Babbit gayriihtiyarı yerinden kalktı, sendeleyerek "Nasılsınız, Sir Gerald? Zenith'te, Charley McKelvey'nin davetinde tanışmıştık, hatırladınız mı? Babbitt benim adım... emlak komisyoncusuyum," diye mırıldandı.

"Oh! Nasılsınız?" Sir Gerald gevşekçe elini sıktı.

Mahcup bir halde ayakta kalan Babbitt nasıl geri çekilebileceğini düşünürken, "Sanırım en son Zenith'te görüştüğümüzden beri epeyce seyahat ettiniz," diye boş boş konuştu.

"Oldukça. İngiliz Kolombiyası, California ve her yer," dedi kuşkuyla Gerald Doak, Babbitt'e donuk donuk bakarak.

"Nasıl buldunuz İngiliz Kolombiyası'ndaki iş imkânlarını? Ya da belki hiç bakmadınız. Manzara, spor falan?"

"Manzara mı? Ah, sermaye. Ama iş imkânları... Biliyorsunuz Bay Babbitt, neredeyse bizde olduğu kadar işsizlik var orada da." Sir Gerald daha sıcak konuşuyordu şimdi.

"Yani iş durumları çok muhteşem değil, öyle mi?"

"Hayır, umduğum kadar iyi değil."

"İyi değil demek, ha?"

"Hayır, değil, gerçekten iyi değil. "

"Çok yazık. Neyse... sanırım birini bekliyorsunuz, partiye falan mı gideceksiniz, Sir Gerald?"

"Parti mi? Ah. Parti. Yok canım, nerde... Doğrusunu isterseniz ben de bu akşam ne yapsam diye düşünüyordum kara kara. Chicago'da hiç kimseyi tanımıyorum. Acaba bildiğiniz iyi bir gösteri var mı bu şehirde?"

"İyi mi? Aslında, bu sezon büyük bir opera var! Belki hoşunuza gider."

"Eh? Eh? Evet, evet, bir kere Londra'da gitmiştim operaya. Covent Garden tarzı bir şeydi. Korkunçtu! Yok, acaba iyi bir sinema... film var mıdır ki, onu merak ediyorum."

Babbitt sandalyesini çekip oturdu, "Film mi? Ne diyorsunuz Sir Gerald, bir yığın hanım vardır sırada sizi bir suareye götürmek için bekleyen..." diye bağırarak.

"Tanrı korusun!"

"...madem öyle, beraber gidelim mi sinemaya, ne dersiniz? Grantham'da güzel bir film var: Bill Hart'ın haydut filmi."

"Hemen mi! Bir dakika o zaman, gidip paltomu alayım."

Babbitt göğsü kabararak, Nottingham soylusu fikrini değiştirir de onu caddede bırakır diye biraz da korkarak, Sir Gerald'la yürüyerek sinemaya gitti ve çok fazla hevesli görünmemeye, şövalye altıpatlara ve yabani atlara olan hayranlığını hakir görmesin diye çabalayarak, sessiz bir saadet içinde yanında oturdu. Sonunda Sir Gerald "Harika bir film, bu. Beni buraya getirmeniz büyük incelik. Haftalardır hiç bu kadar eğlenmemiştim. Ev sahibelerinin hiçbiri sinemaya gitmene izin vermiyorlar!" diye mırıldandı.

"Hadi canım!" Babbitt'in konuşması ince rafineliğini yitirmiş, süslemek için yayvan yayvan söylediği A'lar samimi ve doğal hallerine dönmüşlerdi. "Beğenmenize çok sevindim Sir Gerald."

Şişman kadınların dizlerine sürüne sürüne ilerleyerek koridora çıktılar, lobide durup kollarını salladılar palto giyme töreni için. Sonra Babbitt, "Ne dersiniz bir şeyler atıştırsak? Muazzam 'rarebit' yapan ve içecek ufak bir şeyler bulabileceğimiz bir yer biliyorum... yani, içmek isterseniz," diye çıtlattı.

"Bilakis! Ama neden siz benim odama gelmiyorsunuz? Biraz Scotch var... hiç de fena değil hem de."

"Tüm içkinizi bitirmek istemem. Gerçekten çok naziksiniz... Muhtemelen yatıp uyumak istersiniz."

Sir Gerald bambaşka birine dönüşmüştü. Epeyce ısrar ediyordu. "Gerçekten... İnanın uzun zamandır böyle güzel bir akşam geçirmemiştim! Bitmek tükenmek bilmeyen dans partileri. İş ya da diğer konuları konuşma fırsatı bile olmadı. Hadi kırmayın beni de gelin. Gelirsiniz değil mi?"

"Gelir miyim? Elbette! Sadece düşündüm ki belki... Yani, vallahi iyi geliyor, değil mi, oturup iş görüşmeleri yapmak, tüm o balolar, maskeli balolar, ziyafetler ve tüm o sosyete zımbırtılarından sonra. Ben Zenith'te sıklıkla böyle hissediyorum. Tabii, elbette gelirim."

"Gerçekten çok naziksiniz." Yüzlerinde güller açıyordu sokakta. "Bak ne diycem birader, söyler misin bana, Amerika'da tüm şehirler bu korkunç hıza ayak uyduruyor mu? Tüm bu muhteşem partiler?"

"Hadi ordan, dalga geçmeyin! Siz mi söylüyorsunuz bunu, tüm o kraliyet baloları, resepsiyonlar vesaire..."

"Yok, pek de öyle değil, ahbap! Annem ve ben... Leydi Doak, nasıl desem, genelde bir el bezik oynar, saat onda yatarız. Vallahi abartmıyorum, ben sizin hızınıza yetişemedim!

Ve konuşmanıza! Sizin Amerikalı hanımlar, çok biliyorlar... kültür vesaire. Şu Bayan McKelvey... arkadaşın..."

"Sevgili Lucile. İyi çocuktur."

"Floransa'da en çok hangi galerileri beğeniyorum diye sordu bana. Firenze miydi yoksa? İtalya'ya gitmedim hayatımda! Ve primitifler. Efendim primitifleri seviyormuy muşum. Biliyor musun nedir bu primitif?"

"Ben mi? Hayır! Ama peşinde indirim nedir bilirim."

"Muhakkak! Ben de öyle, George! Ama primitifler!"

"Pöh! Primitifler!"

Booster yemek salonu tonunda kahkaha attılar.

Sir Gerald'ın odası, o hantal ve dayanıklı İngiliz bavulları olmasa, George F. Babbitt'in odasına çok benziyordu. Babbitt'in tarzında kocaman bir viski şişesini çıkarıp, gururlu ve misafirperver bir tavırla kıkırdayarak, "Yeter de babalık," dedi.

Üçüncü içkiden sonraydı ki Sir Gerald, "Siz Yankilere göre, Bernard Shaw ve Wells gibi yazar çocuklar nasıl temsil ediyor bizi?" diye sordu. "Gerçek İngiliz iş dünyası olarak, biz bu çocukların vatan haini olduklarını düşünüyoruz. Her iki ülkenin de kendi komik eski aristokrasileri var... biliyorsun, eski köklü aileler, ava çıkanlar ve o türden şeyler... ve her iki ülkede de sefil işçi liderleri, neyse ki her iki ülkede de şovu devam ettiren sağlam işadamları var."

"Öyle, kesinlikle. Gerçek kahramanlara içelim!"

"Al benden de o kadar! Bize içelim!"

Dördüncü içkiden sonra Sir Gerald alçakgönüllülükle, "Kuzey Dakota'daki ipotekli satışlar hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu. Ama ancak beşinci içkiden sonra Babbitt ona "Jerry" diye hitap etmeye başladı ve Sir Gerald, "Botlarımı çıkarsam kusura bakar mısın?" diye sordu ve şövalye ayaklarını, zavallı, yorgun, pişmiş, şiş ayaklarını esrik bir halde yatağın üzerine uzattı.

Altıncı içkiden sonra, Babbitt sendeleyerek ayağa kalktı.

"Şimdi, yola çıksam iyi olacak. Jerry, gerçekten hoş bir insansın! Keşke Zenith'te daha iyi tanısaydık birbirimizi. Baksana. Geri dönüp, biraz da bizde kalamaz mısın?"

"Çok üzgünüm... yarın New York'a gitmem gerekiyor. Gerçekten çok üzgünüm dostum. Amerika'ya geldiğimden beri böyle eğlenmedim hiçbir akşam. Gerçek sohbet. Sosyete saçmalığı değil. Bana bu sevimsiz unvanı vermelerine hiç izin vermezdim... ve zaten yok yere edinmedim, di mi ama?.. Hanımlarla primitifler ve polo hakkında konuşmak zorunda kalacağımı bilseydim! Nottingham'da bu unvanı edinmek iyi bir şey ama... Belediye başkanı küplere binmişti aldığımda ve elbet, hanımlar da bayılıyor. Ama artık kimse bana 'Jerry' diye hitap etmiyor..." Neredeyse ağlayacaktı. "...hem Amerika'da kimse bana arkadaş muamelesi yapmadı ta ki bu geceye kadar! Hoşça kal, dostum, hoşça kal! Gerçekten çok teşekkür ederim!"

"Lafı olmaz Jerry. Ve unutma ne zaman yolun Zenith'e düşerse, kapım sana hep açık."

"Sen de unutma, eğer Nottingham'a yolun düşerse, annem ve ben seni görmekten sonsuz mutluluk duyarız. Bir dahaki Rotary Kulübü yemeğimizde senin 'vizyon' ve 'adam gibi adamlar' hakkında söylediklerini anlatacağım Nottingham'daki arkadaşlara."

IV

Babbitt otel odasında yatağına uzanıp, Zenith Atletik Kulüp'te ona "Chicago'da nasıl vakit geçirdin?" diye sorduklarını ve kendisinin de "Ah, sık sık Sir Gerald Doak'la takıldım," diye cevap verdiğini hayal etti; Lucile McKelvey'yle karşılaştığını ve "İyisiniz aslında Bayan Mac, özellikle de rafine entelektüel pozu takınmadığınızda," diye ona nasihat ettiğini canlandırdı kafasında. "Tam da Sir Gerald Doak'un Chicago da bana söylediği gibi... ah, evet, Jerry eski bir arkadaşımdır... eşimle ben gelecek yıl İngiltere'ye gidip

Jerry'lerde, şatosunda kalmayı düşünüyoruz... bana dedi ki, 'Georgie, dostum, Lucile'i çok severim ama sen ve ben, George, ikimiz onu bu havalı, kendini beğenmiş hallerinden vazgeçirmeliyiz.'"

Ancak o gece gururunu yerle bir eden bir şey oldu.

V

Regency Otel'de puro alırken bir piyano pazarlamacısıyla sohbet etmeye başladı ve akşam yemeğini beraber yediler. Babbitt samimi ve rahattı. Yemek salonunun ihtişamının keyfini çıkarıyordu: Avizeler, brokar perdeler, Fransız kralların portrelerinin asılı olduğu yaldızlı meşe panolar. Kalabalığın tadını çıkarıyordu: Güzel hanımlar, "müsrifçe para harcayan" düzgün adamlar.

Yutkundu. Baktı, başını çevirdi, tekrar baktı. Üç masa ileride, ne idüğü belirsiz, hem cilveli hem de pörsümüş bir kadınla birlikte olan Paul Riesling vardı... üstelik Paul'ün çatı malzemeleri satmak üzere Akron'da olması gerekiyordu. Kadın Paul'ün elini okşuyor, hülyalı bakışlarını ona yöneltirken, bir yandan da kıkırdıyordu. Karmaşık ve tehlikeli bir şeyle karşı karşıya olduğunu hissetti Babbitt. Paul içini döken bir adam gibi kendinden geçmiş konuşuyordu. Kadının ölgün gözlerine odaklanmıştı. Bir keresinde elini tuttu kadının, diğer müşterileri yok sayarak dudaklarını büzüp kadını öpüyormuş gibi yaptı. Babbitt Paul'ün yanına gitmek için öyle güçlü bir dürtü hissetti ki vücudunun çözüldüğünü, omuzlarının hareket ettiğini hissetti, ne var ki çaresizce diplomatik davranması gerektiğini düşündü ve Paul'ün hesabı ödediğini görünce, piyano pazarlamacısına yüksek sesle, "Bak şu işe... bir arkadaşım burada... bir saniye izin verir misin... bir merhaba diyeyim," dedi.

Paul'ün omzuna dokunup, "Ne zaman geldin?" diye sordu.

Paul ters ters baktı, yüzü allak bullaktı. "Ah, selam George. Zenith'e dönmüşsündür sanıyordum." Arkadaşını tanıştırmadı. Babbit bir göz attı kadına. Vasat güzellikte, az fingirdek kırk iki-kırk üç yaşlarındaydı; çok kalitesiz çiçekli bir şapka takmıştı. Makyajı ağır ve de beceriksizceydi.

"Nerede kalıyorsun Paulibus?"

Kadın döndü, esnedi, tırnaklarını inceledi. Tanıştırılmamaya alışkın görünüyordu.

"Campbell Inn'de, güney yakasında," diye mırıldandı Paul.

"Yalnız mı?" Soru imalı geldi kulağa.

"Evet! Ne yazık ki!" Öfkeyle kadına döndü Paul, Babbitt'in midesini bulandıran bir zaafla gülümsedi kadına. "May! Seni tanıştırayım, bu benim eski... dostum, George Babbitt."

"Memnun oldum," diye homurdandı Babbitt. Kadın ise "Oh, Paul Riesling'in herhangi bir arkadaşını tanımak mutlu eder beni, şüphesiz," dedi cırlak bir sesle.

"Bu akşam döner misin oraya Paul? Uğrayıp göreyim seni," dedi Babbitt buyurgan bir tavırla.

"Yok, en iyisi... Yarın birlikte öğle yemeği yesek daha iyi olur."

"Tamam, ama bu akşam da göreceğim seni, Paul. Oteline gidip orada bekleyeceğim!"

20. Bölüm

I

Piyano pazarlamacısıyla oturup sigara içti, dedikodunun sıcak limanına sığındı Paul'ü düşünmekten korkarak. Rahat görünüyordu ama gizliden gizliye daha çok endişeleniyor, içinin boşaldığını hissediyordu. Zilla'nın Paul'ün Chicago'da bulunduğundan habersiz olduğundan ve Paul'ün pek de ahlaklı, güvenli olmayan işler çevirdiğinden emindi. Pazarlamacı adam esneyerek siparişleri yazması gerektiğini söylediğinde onu yalnız bırakıp, acele etmeden, sükûnet içinde otelden ayrıldı. Ama taksi şoförüne "Campbell Inn'e!" derken sertti sesi. Toz, parfüm ve Türk sigarası kokan soğuk loş ışıkta, tedirgin bir halde oturdu kaygan deri koltukta. Şehrin güneyinde karla kaplı göl kenarına, bilinmeyen arazideki karanlık boşluklara ve aniden çıkıveren parlak köşelere bakmadı bile.

Campbell Inn'in resepsiyonu sağlam, parlak ve yeniydi; gece görevlisi ise daha da sağlam ve parlak. "Ne vardı?" dedi Babbitt'e.

"Bay Riesling burada mı kalıyor?"

"Aynen."

"Odasında mı?"

"Yok."

"Odanın anahtarını verirsen orada beklerim."

"Yapamam birader. Burada bekle istiyorsan."

Babbitt doğru düzgün adamların otel görevlilerine gösterdiği saygılı itaatle konuşmuştu onunla. Şimdi ise öfkeyle diklendi:

"Bir süre beklemek zorunda kalabilirim. Ben onun kayınbiraderiyim ve odasına gideceğim. Hırsız gibi mi görünüyorum oradan?"

Sesi alçak ve pek de hoş değildi. Görevli bir hamlede uzattı anahtarı, "Hırsıza benziyorsun demedim ben sana. Sadece otelin kuralları. Ama istiyorsan..." diye itiraz ederek.

Asansörle yukarı çıkarken neden burada olduğunu düşündü. Paul neden saygın bir evli kadınla yemek yemesindi ki? Otel görevlisine neden Paul'ün kayınbiraderi olduğuna dair yalan söylemişti ki? Çocuk gibi davranmıştı. Paul'e aptalca dramatik şeyler söylememeye özen göstermeliydi. Odaya yerleşince azametli ve sakin görünmeye çalıştı. Sonra... intihar... düşüncesi. Farkında değildi ama bundan endişe ediyordu. Paul tam da böyle bir şey yapacak bir insandı. Aklını yitirmiş olmalıydı, yoksa nasıl güvenir de sırlarını açardı... o kara kuru yaşlı çirkin kadına.

Zilla (ah o kahrolası Zilla! Memnuniyetle boğazlayabilirdi o canavar ruhlu dırdırcı kadın müsveddesini) muhtemelen sonunda çıldırtmayı başarmıştı Paul'ü.

İntihar... Dışarıda gölde, kıyı boyunca yığılmış buzun ötesinde. Su feci soğuktur bu gece.

Ya da... banyoda... boğaz kesmek.

Paul'ün banyosuna daldı telaşla. Boştu. Hafifçe gülümsedi.

Yakasını gevşetti, saatine baktı, pencereyi açtı aşağıya caddeye bakmak için, saatine baktı, üstü cam yazı masasında duran akşam gazetesini okumaya çalıştı, sonra tekrar saatine baktı. Üç dakika geçmişti ilk baktığından bu yana.

Tam üç saat bekledi.

Kapı tokmağı döndüğünde, soğuktan kaskatı kesilmiş, öylece oturuyordu. Paul içeri girdi ters ters bakarak.

"Merhaba," dedi Paul. "Bekliyor muydun?"

"Evet, bir süredir."

"Eeee?"

"Eeee, ne? Sadece uğrayıp bir göreyim dedim nasıl gitti Akron."

"Gayet iyiydi. Ne fark eder ki?"

"Yaa, derdin ne senin Paul?"

"Neden benim ilişkilerime burnunu sokuyorsun ki?"

"Yaa, Paul, o nasıl konuşmak! Bir şeye burnumu soktuğum yok. O kadar sevindim ki senin o yaşlı çirkin suratını gördüğüme, bir de uğrayıp merhaba diyim dedim."

"Kimsenin beni takip edip, patronluk taslamasına izin vermeyeceğim. Burama geldi artık, daha fazla katlanamayacağım!"

"Hadi ordan, ben hiç de..."

"May Arnold'a bakışından ya da tepeden bakan konuşma şeklinden hoşlanmadım."

"Peki, tamam o zaman! Eğer burnumu soktuğumu düşünüyorsan, ben de burnumu sokacağım! Senin şu May Arnold kimdir bilmem, ama gayet iyi biliyorum ki siz ikiniz çatı kaplama malzemelerinden bahsetmiyordunuz, piyano ya da keman çalmaktan da bahsetmiyordunuz. Eğer ahlaki açıdan bir sakınca görmüyorsan, toplum içindeki konumunu düşünmelisin. Oradan oraya gezip, ağzı beş karış açık ayran budalası gibi kadınların gözlerine dalıp gitmek! Bir insan bir kez yoldan çıkabilir bunu anlayabilirim, ama benim canciğer arkadaşım iyice yoldan çıkıp bir kadının peşine takılmak için karısından, bu kadın Zilla kadar huysuz dahi olsa, gizli iş çevirecek! Bunu aklım almıyor."

"Tabii sen ahlak abidesi mükemmel bir kocasın!"

"Öyleyim elbet! Evlendiğimizden beri hiçbir zaman başka bir kadına bakmadım... neredeyse... ve hiçbir zaman da

bakmam! Ahlaksızlıktan başka bir şey değil. Faydası yok. Görmüyor musun bu yaptığın sadece Zilla'yı daha da huysuz yapıyor."

Hem iradesi hem de bedeni zayıf olan Paul karla ıslanmış paltosunu yere attı, derme çatma hasır sandalyeye çöktü. "Koca palavracının birisin, Tinka senden daha çok anlar ahlaktan. Ama haklısın Georgie. Anlamıyorsun ama... ne yaşadığımı. Zilla'nın başımın etini yemesine dayanamıyorum artık. Benim bir şeytan olduğumdan emin ve... sürekli sorguya çekiliyorum. İşkence. Hoşlanıyor bundan. Onun için bir oyun beni ne kadar incitebileceğini görmek. Ben de, ya kendime küçük alanlar bulacağım nefes alacak, her nerede olursa, ya da çok daha kötü bir şey yapacağım. E tabii, bu Bayan Arnold, çok genç değil ama iyi bir kadın, anlıyor insanı ve kendi sorunları var."

"Muhtemelen 'kocası onu anlamayan' o yavru kuşlardan biridir!"

"Bilmem. Belki. Savaşta ölmüş."

Babbitt yavaşça kalktı, Paul'ün yanına gidip yumuşak af dileyen sesler çıkararak omzunu sıvazladı.

"Gerçekten George, iyi bir kadın. Çok iyi zaman geçiriyoruz. Birbirimizi çok neşelendiriyoruz. Dünya üzerindeki en mükemmel çift biziz diyoruz kendi kendimize. Belki inanmıyoruz buna ama işe yarıyor, yanında sapsade kendin olabileceğin biriyle olmak... hem de hiç tartışmadan... açıklama yapmadan."

"Hepsi bu, öyle mi?"

"Değil! Haydi! Söyle!"

"Tamam, söylemem... yaptığın şeyden hoşlandığımı söyleyemem ama..." Büyüklük ve cömertlik hissiyle adeta infilak ederek devam etti: "Lanet olsun, beni ilgilendirmez! Senin için yapabileceğim bir şey varsa, söyle, yaparım."

"Olabilir. Akron üzerinden bana ulaşan mektuplarından anlaşılıyor ki Zilla benim bu kadar uzun süre kalmamdan

şüphelenmiş. Beni çok rahat takip ettirebilir, Chicago'ya gelip beni otelin yemek salonunda basıp herkesin ortasında rezil edebilir."

"Ben bakarım onun çaresine. Güzel bir masal anlatırım ona Zenith'e döndüğümde."

"Bilmiyorum... Bunun iyi bir fikir olduğunu zannetmiyorum. Sen iyi bir adamsın ama diplomasi yeteneğinden pek emin değilim." Babbitt incinmiş ve sinirlenmişti. "Kadınlarla demek istiyorum. Kadınlarla diyorum. Elbette iş diplomasisinde üstüne yok, ama ben sadece kadınlarla ilişkini kastettim. Zilla kaba saba olabilir ama kurnazdır. İki dakikada alabilir tüm hikâyeyi ağzından."

"Peki tamam, ama..." Babbitt gizli ajanı oynamasına izin verilmediği için hâlâ kızgındı. Paul onu yatıştırdı:

"Tabii ki, belki ona Akron'da olduğunu ve beni orada gördüğünü söyleyebilirsin."

"Bak sen, tamam, olmuş bil! Zaten gidip Akron'da bir şekerci dükkânı mülküne bakmam gerekmiyor mu? Gerekmiyor mu? Hem de ne yazık değil mi tam da eve dönmek için yanıp tutuşurken oraya gitmek zorunda olmam? Çok yazık kesinlikle değil mi? Öyle söyleyeceğim! Çok yazık diyeceğim!"

"Tamam. Ama Tanrı aşkına sakın hikâyeni çok süsleme. Erkekler yalan söylediğinde çok süslüyorlar yalanı ve kadınlar bu yüzden şüpheleniyor. Ve... bir şeyler içelim Georgie. Biraz cin biraz da vermutum var."

Normalde ikinci bardağı reddeden Paul, ikiciyi, sonra da üçüncüyü içti. Gözleri kızarmıştı, dili dolanıyordu. Komik, müstehcen şeyler anlatıyordu.

Taksiye bindiğinde gözlerinin yaşardığını fark edip şaşırdı Babbitt.

II

Paul'e planından söz etmemişti ama sırf Zilla'ya üzerinde "Bir günlüğüne gelmem gerekti ve Paul'e rastladım" yazdığı

posta kartını göndermek için iki tren arası Akron'da mola verdi. Zenith'te ziyaret etti Zilla'yı. İnsan içine çıkarken Zilla abartılı bir saç modeli ve aşırı makyaj yapar, azimle korsesinin içine girerdi. Kendiyle baş başa kaldığı sefil yalnızlığında ise kirli mavi bir sabahlık, pembe saten terliklerinin içine saklanmış delik çoraplar giyerdi. Suratı çökmüştü. Başında Babbitt'in hatırladığının yarısı kadar saç vardı, o da cılız. Şeker kutuları ve ucuz dergi yığınının ortasında sallanan bir koltukta oturuyordu, konuşmaları alaycı olmadığı zaman kulağa kederli geliyordu. Ancak Babbitt fazlasıyla şen şakraktı:

"Vay vay, Zil, canım, kocan yok diye vurmuşsun avareliğin dibine? En güzeli. İddiaya varım Myra da çıkmamıştır yataktan ona kadar ben Chicago'dayken. Ya termosunu ödünç alabilir miyim... sadece termosunu alabilir miyim diye sormak için uğradım. Kızağa gideceğiz... yanımızda biraz kahve götürmek istiyoruz da. Akron'dan yolladığım kartımı aldın mı, Paul'e rastladığımı söylediğim?"

"Evet. Ne yapıyordu?"

"Ne demeye çalışıyorsun?" Paltosunun düğmelerini açtı, çekinerek bir sandalyenin koluna ilişti.

"Ne kastettiğimi gayet iyi biliyorsun!" Okuduğu dergiyi hırsla kapattı. "Sanırım bir garson ya da manikürcü kızla ya da başka biriyle sevişmeye çalışıyordur."

"Orda dur, durmadan Paul'ün kadın peşinde koştuğunu söylüyorsum. Öncelikle, hayır koşmuyor, bunu yapsaydı, muhtemelen sen habire bunu ima ederek başının etini yiyorsun diye yapardı. Öyle demek istemedim Zilla, ama Paul burada değil, Akron'da olduğu için..."

"Akron'da mı gerçekten? Chicago'da yazıştığı iğrenç bir kadın olduğunu biliyorum."

"Ben sana onu Akron'da gördüğümü söylemedim mi? Ne yapmaya çalışıyorsun? Yalanımı çıkarmaya mı?"

"Hayır, sadece... çok endişeleniyorum."

"Bak işte! Ben de bunu söylüyorum! Paul'ü seviyorsun ama sanki nefret ediyormuşsun gibi ona eziyet ediyorsun, sayıp sövüyorsun. Hiç anlayamıyorum, neden bazı insanlar birini sevdikleri ölçüde mutsuz etmeye çalışır."

"Ted ve Rone'u seviyorsundur... herhalde... ama yine de dırdır edersin?"

"Eh. Yani. Bu. Aynı şey değil ki. Üstelik başlarının etini yemem ben. Senin gibi değil. Ama şimdi sana söylüyorum: Paul dünyanın en iyi, en hassas yaratığı. Kendinden utanmalısın onu bu şekilde suçladığın için. Onunla çamaşırcı kadın gibi konuşuyorsun... Çok bayağı davranabiliyorsun, şaşıyorum doğrusu Zilla."

Kenetlenmiş parmaklarına gözlerini dikip konuştu: "Biliyorum gerçekten bazen çok kötü davranıyorum, sonra da üzülüyorum. Ama Georgie, Paul gerçekten çok sinir bozucu! Vallahi, çok uğraştım son yıllarda ona karşı nazik olmaya çalıştım, ama sırf daha önce cadalozdum ya da öyle görünüyordum diye. Değildim gerçekte, ama çok konuşurdum, aklıma gelen her şeyi söylerdim... ve o da her şeyin benim hatam olduğuna karar verdi. Her şey her zaman benim hatam olamaz, öyle değil mi? Ben şimdi ne zaman yaygara koparsam, o sessiz kalıyor, korkunç sessiz, bana bakmıyor bile... beni yok sayıyor. İnsan değil sanki! Ve özellikle beni çatlatıp söylemek istemediğim şeyleri söyletene kadar devam ediyor. Çok sessiz... Ah, siz hakkaniyetli erkekler! Ne kötüsünüz! Ne kadar çürümüş ve kötüsünüz!"

Yarım saat boyunca aynı şeyleri tekrar tekrar konuşup tartıştılar. Sonunda Zilla salya sümük, söz verdi kendini frenleyeceğine.

Paul dört gün sonra döndüğünde, Babbitt'ler ve Riesling'ler neşeli neşeli sinemaya gittiler ve Çin lokantasında chop suey yediler. Terzi ve berber dükkânlarının olduğu sokak boyunca restorana doğru yürürken, iki hanım önde

yemek muhabbeti yaparken, Babbitt Paul'e "Zilla çok daha iyi görünüyor," diye mırıldandı.

"Evet, öyle, bir ya da iki kez hariç. Ama artık çok geç. Ben sadece... bunu tartışmayacağım ama ondan korkuyorum. Hiçbir şey kalmadı. Onu görmek dahi istemiyorum. Bir gün ondan ayrılacağım. Bir şekilde."

21. Bölüm

I

Booster Kulüpleri Uluslararası Organizasyonu iyimserlik, erkekçe şakalaşma ve iyi iş ilişkileri için bir dünya gücü haline gelmişti. Otuz ülkede şubeleri vardı artık. Ancak bin şudeden dokuz yüz yirmisi Birleşik Devletler'deydi.

Bunların hiçbiri Zenith Booster Kulübü kadar coşkulu değildi.

Zenith Booster Kulübü'nün Mart ayı ikinci öğle yemeği, peşi sıra yapılan yıllık yönetici seçimlerinden dolayı, yılın en önemli yemeğiydi. Ortama gerginlik hâkimdi. Öğle yemeği O'Hearn House balo salonunda veriliyordu. Dört yüz Booster'dan her biri salona girişte duvar panosundan üzerinde adı, lakabı ve işi yazılı selüloz rozeti alıp takıyordu. Bir Booster'a öğle yemeğinde lakabı dışında bir isimle hitap etmenin cezası on sentti ve Babbitt neşe içinde şapkasını kontrol ederken bağırarak selamlaşmalar havada uçuşuyordu: "Merhaba, Chet!" "Nasılsın Shorty?" "N'aber Mac!"

Sekiz kişilik masalarda kura çekerek oturdular yerlerine. Babbitt'in masasında tüccar terzi Albert Boos, Little

Sweetheart Konsantre Süt Şirketi sahibi Hector Seybolt, kuyumcu Emil Wengert, Riteway Business College'dan Profesör Pumphrey, Dr. Walter Gorbutt, fotoğrafçı Roy Teegarten ve fotogravürcü Ben Berkey vardı. Booster Kulübü'nün iyi olan tarafı, her iş alanından sadece iki kişinin katılmasına izin verilmesiydi. Bu sayede hem diğer meslek alanlarının idealleri hakkında fikir sahibi olabiliyor, hem de sıhhi tesisatçılıktan portre ressamlığına, doktorluktan sakız imalatına kadar, tüm mesleklerin metafizik bütünlüğünü kavrıyordunuz.

Babbitt'in masası bir başka mutluydu bugün, çünkü Profesör Pumphrey doğum gününü daha yeni kutlamıştı ve sataşmalara açıktı.

"Pump'ı yaşı konusunda pompalayabiliriz!" dedi Emil Wengert.

"Dans ayakkabılarıyla dövelim!" dedi Ben Berkey.

Ama en çok Babbitt'in sözleri beğenildi: "Kendi de bilmiyor yaşını, çünkü tek bildiği şişenin dibini görmek! Duyduğuma göre evde içki imalatı kürsüsü kuracakmış Riteway'de."

Her üyenin önünde üyeleri listeleyen Booster Kulübü kitapçığı vardı. Her ne kadar kulübün amacı dostluk olsa da, biraz daha fazla iş yapma fırsatının önemini de kimse göz ardı etmezdi. Her ismin yanında üyenin yaptığı iş yazıyordu. Kitapçık ilanlarla doluydu ve sayfalardan birinde şu nasihat yer alıyordu: "Booster dostlarınla iş yapmak zorundasın diye bir şart yok, ama aklın yolu bir, neden paranın aile dışına çıkmasına göz yumasın ki?" Ve her sandalyede, bugüne özel, bir hediye vardı; kırmızı ve siyah baskılı artistik bir kart:

HİZMET VE BOOSTERİZM

Hizmet en yaygın ve en yoğun uygulamasında ve etki ile tepkiyi sürekli göz önünde bulundurması sayesinde en iyi fırsatı bulur ve gelişir. En yüksek hizmetin, tıpkı etiğin en ilerlemeci ilkeleri gibi, durmadan evrim geçirdiğine ve Boosterizmin –her yönden İyi Yurttaşlığın– temel ilkesine aktif bağlılık ve sadakatle güdülendiğine inanıyorum.

DAD PETERSEN

Dadbury Petersen Reklam Şirketi'nin Katkılarıyla
"Dadbury reklamları iz bırakır!"

Bütün Booster üyeleri Bay Petersen'in aforizmasını okuyup çok iyi anladıklarını söylediler.

Toplantı olağan haftalık "öne çıkan faaliyetler"le açıldı. Başkanlığı bırakacak olan Vergil Gunch yönetiyordu toplantıyı; saçları kirpi, sesi çınlayan bir festival gongu gibiydi. Yanlarında misafir getiren üyeler onları tanıttılar. "Bu uzun boylu, kızıl kafalı yanlış haber ustası *Press*'in spor editörü," dedi Willis Ijams ve eczacı H. H. Hazen monoton bir sesle, tezahürat tonuyla konuştu: "Çocuklar, hani uzun araba yolculuklarında romantik bir yere ya da manzaraya denk geldiğinizde, durup karınıza 'Bu kesinlikle romantik bir yer,' dersiniz, hani tüyleriniz ürperir ya. İşte, benim bugünkü misafirim öyle bir yerden, Harpers Ferry, güzel güneyden, Virginia'dan sevgili General Robert E. Lee'nin ve her iyi Booster gibi ilerlemeye devam eden cesur yürek, John Brown'ın* anılarıyla..."

Bilhassa seçkin iki misafir vardı: O hafta Dodsworth Tiyatrosu'nda oyununu sergileyecek "Cennet Kuşu" topluluğunun başrol oyuncusu ve Zenith Belediye Başkanı, saygıdeğer Lucas Prout.

---

* John Brown (1800-1859): Amerikalı kölelik karşıtı isyancı. (ç.n.)

Vergil Gunch gümbür gümbür sesiyle, "Bu ünlü aktörümüzü etrafındaki güzeller güzeli aktrislerden çekip almayı başardığımızda... doğrusunu isterseniz, doğrudan soyunma odasına dalıp Booster'lar olarak onun birinci sınıf oyunculuğunu ne kadar takdir ettiğimizi söyledim... hem unutmayın ki Dodsworth topluluğunun mali işler sorumlusu da bir Booster ve himayemize değer verir... her şey bir yana, Belediye Binası'nda türlü işlerinin arasında vakit ayırıp gelen, saygıdeğer belediye başkanımızı aramızda görmekten gurur duyuyoruz ve şimdi Bay Prout bize sorunlar ve görevler hakkında birkaç şey söyleyecek..."

Booster'lar en yakışıklı ve en çirkin misafiri seçtiler oylayarak, her birine birer buket karanfil verildi; Başkan Gunch, çiçekleri Jennifer Bulvarı'ndaki çiçekçi Booster H. G. Yeager'ın bağışladığını belirtti.

Her hafta dört Booster üyesine kurayla belirlenmiş diğer dört üyeye mal ve hizmet bağışında bulunarak hem cömertliğin hazzına erişme, hem de kendi reklamını yapma ayrıcalığı tanınırdı. Bu haftaki bağışçılardan birinin cenaze levazımatçısı Barnabas olduğu ilan edildiğinde bir kahkaha tufanı koptu. Herkes, "Bağış bedava mezarsa gömülebilecek birkaç iyi adam tanıyorum!" diye fısıldaştı.

Tüm bu eğlenceler eşliğinde Booster'lar piliç kroket, bezelye, kızarmış patates, kahve, elmalı turta ve Amerikan peynirinden oluşan öğle yemeğini yiyorlardı. Gunch konuşmaları bir araya toplamamıştı. Şimdi de, rakip organizasyon, Zenith Rotary Kulübü'nün ziyaret için şehirde olan sekreterini davet etti. Sekreterin otomobili "No 5" Eyalet Plakasını taşıma ayrıcalığına sahipti.

Rotary sekreteri ne zaman eyalette bir yere gitse otomobilinin plaka numarasının bu kadar düşük olmasının sansasyon yarattığını ve "bu onura sahip olmak çok hoş olsa da, eyalet polislerinin plakayı çok rahat hatırladıklarını ve ilk fırsatta B56,876 ya da benzeri sade bir plaka edineceğini

gülerek kabul etti. Ve gelecek yıl bir Booster'ın bir Rotary Kulübü üyesinden 5 Numaralı plakayı almaya çalışmasına izin verip kopan kıyameti seyredeceğini! Ve eğer izin verirlerse, Booster'lar, Rotaryen'ler ve Kiwanis için kocaman bir alkış istediğini söyledi!"

Babbitt içini çekerek Profesör Pumphrey'ye, "Çok hoş olurdu böyle küçük numaralı bir plaka sahibi olmak! Herkes, 'Önemli bir adam olmalı!' derdi. Acaba nasıl edindi? Eminim otomobil plakaları bürosu yöneticisiyle yemekler yemiş, şaraplar içmiştir!"

Sonra Chum Frink söz aldı:

"Aranızdan bazıları tamamen entelektüel ve sanatsal bir konu hakkında konuşmanın ne yeri ne zamanı olduğunu düşünebilir, ama ben bodoslama dalıp Zenith Senfoni Orkestrası'nın teklifi için sizlerden onay almak istiyorum. Şimdi çoğunuz klasik müzikten ya da o tarz şeylerden hoşlanmadığınızı farz ettiğiniz için kendinizi karşı çıkmak zorunda hissederek hata yapıyorsunuz. Şu an itiraf etmek isterim ki ben de bir edebiyat insanı olarak sanata ilgi duymayı gerektiren bu müziği zerre kadar umursamıyorum; iyi bir caz orkestrasını dinlemeyi her zaman kedi kavgasından öte melodisi olmayan Beethoven dinlemeye tercih ederim, üstelik hayatınız tehlikede olsa Beethoven'ın bir parçasını ıslıkla çalamazsınız bile. Ama mesele bu değil, kültür bir şehir için kaldırımlar ya da banka mevduatları kadar gerekli bir süs ve reklam haline geldi bugün. Kültür, tiyatrolar, sanat galerileri vesaire, bunlar New York'a her yıl binlerce ziyaretçi çekiyor ve dürüst olmak gerekirse, eriştiğimiz muhteşem başarılara rağmen, kültür ve sanatta henüz New York, Chicago ya da Boston seviyesinde değiliz, ya da en azından öyle olduğumuz düşünülmüyor. O halde tuttuğunu koparan enerjik bir grup olarak bize düşen, kültürü sermayeye çevirmek, neredeyse onu bulmak ve gidip getirmek.

Zamanı olanlar için filmler ve kitaplar iyi hoş ama bunlar bas bas bağırmaz 'Küçük Zenith'in kültür adına yapabileceklerini.' Ama bir Senfoni Orkestrası bunu yapabilir. Minneapolis'e, Cincinnati'ye bakın. Bir orkestra, birinci sınıf müzisyenler ve muhteşem bir şef... ve inanıyorum ki bu işi özenle yapıp piyasadaki en yüksek ücreti alan bir şefle anlaşmalıyız, yeter ki Alman olmasın... Beantown, New York ve Washington'dan; en iyi tiyatrolarda en kültürlü, en paralı insanlara çalan ki işte bu şehrin başka türlü elde edilemeyecek en klas tanıtımını yapar. Ve bu orkestra teklifine burun bükecek kadar ileri görüşlülükten nasibini almamış biri, fabrikasına bir şube açabilecek New York'lu bir milyoneri Zenith'in muhteşem ismiyle etkileme şansını yok eder!

Ayrıca şunu da ekleyebilirim ki entelektüel müziğe ilgi duyup belki öğretmenliğini yapmak isteyen kızlarımız için de birinci sınıf yerel bir organizasyon büyük bir avantaj olacaktır ama bunu pratik düzeyde tutalım ve siz değerli kardeşlerim, kültür adına ve dünya çapında bir senfoni orkestrası için bu salonu yıkmanızı istiyorum."

Alkışladılar.

Salonun heyecanına karşılık Başkan Gunch, "Beyler, şimdi yıllık yönetim kurulu seçimiyle devam edeceğiz," diye ilan etti. Komite altı görevden her biri için üç aday belirlemişti. Başkan yardımcısı adayları arasında anons edilen ikinci isim Babbitt'ti.

Şaşırmıştı. Kendi büyüklüğünü yarı yarıya kavramış gibi bir hali vardı. Kalbi küt küt atıyordu. Oylar sayılırken daha da gerildi ve Gunch, "Yeni başkan yardımcımızın George Babbitt olacağını duyurmaktan mutluluk duyuyorum. Sağduyu ve girişimcilik dendi mi George'dan sağlam duran birini tanımadım. Haydi, güçlü bir alkışla kutlayalım onu!"

Toplantı sona erdiğinde yüz kişi gelip sırtına vurdu. Kendini hiç bu kadar önemli hissetmemişti. Arabasıyla ofise dönerken şaşkındı. Kendini ofise attığında, Bayan McGoun'a

kıkırdayarak "Patronunu tebrik etmen gerekiyor bence, Booster Kulübü başkan yardımcı seçildim," dedi.

Hayal kırıklığına uğradı. Kadın sadece "Evet... Oh, Bayan Babbitt size telefonla ulaşmaya çalışıyor," demişti. Ama yeni komisyoncu Fritz Weilinger, "Vay anasını, şef, harika, bu gerçekten harika! Çok sevindim! Tebrikler!" dedi.

Babbitt evi aradı, karısına "Duydum ki beni arıyormuşsun, Myra! Bu kez küçük Georgie'nin hakkını teslim etmen gerek! Dikkatli konuşsan iyi olur! Şu anda Booster Kulübü Başkan Yardımcısı'yla konuşuyorsun!"

"Oh, Georgie..."

"Ne hoş, değil mi? Willis Ijams yeni başkan ama o yokken bizim Georgiecik alacak eline çekici ve sunacak konuşmacıları... ister vali olsun, ister..."

"George, dinle beni!"

"Doktor Dilling gibi büyük adamlarla aynı kategorideyim artık!"

"George! Paul Riesling..."

"Evet, tabii, şimdi Paul'ü de arayıp haber vereceğim."

"Georgie! Dinle! Paul hapiste. Karısını vurmuş, Zilla'yı vurmuş bugün öğlen. Yaşamayabilirmiş."

22. Bölüm

I

Şehir hapishanesine sürdü arabasını ama körü körüne değil, virajlara olağanüstü dikkat göstererek, yaşlı bir kadının çiçeklerine gösterdiği özenle. Bu onu yazgının zalimliğiyle yüzleşmekten alıkoyuyordu.

Görevli, "Ziyaret saatine, üç buçuğa kadar hiçbir tutukluyu göremezsiniz," dedi.

Saat üçtü. Babbitt yarım saat boyunca beyaz badanalı duvardaki takvime ve saate bakarak oturdu. Sandalye sert, kaba ve gıcırtılıydı. Ofise girip çıkan insanların ona baktığını düşündü. Paul'ün içine düştüğü, onu yiyip bitiren bu çarka karşı duyduğu kavgacı isyan, ürkek bir korkuya dönüştü...

Saat tam üç buçukta ismini verdi. Görevli, "Riesling sizi görmek istemediğini söyledi," diyerek geri geldi.

"Delirmişsin sen! İsmimi vermemişsin! De ki George sizi görmek istiyor, George Babbitt."

"Söyledim, sakin, sakin! Sizi görmek istemediğini söylüyor."

"Yine de al beni içeri."

"Yapacak bir şey yok. Eğer avukatı değilsen, eğer seni görmek istemiyorsa, yapacak bir şey yok."

"Ama, Tanrım... İzin ver müdürü göreyim."

"Meşgul. Hadi artık..." Babbitt öfkeyle doğruldu. Görevli birden tavır değiştirerek, "Yarın yine gelip deneyebilirsiniz. Muhtemelen kendinde değil zavallı," diyerek tatlılıkla ikna yoluna gitti.

Arabasına atladı, bu kez dikkatli ya da itinalı değil, kamyonları kıl payı sollayarak, kamyon şoförlerinin küfürlerini duymazdan gelerek dosdoğru belediye binasına sürdü; tekerlekleri kaldırım kenarına sürterek durdu ve saygıdeğer Belediye Başkanı Bay Lucas Prout'un bürosuna giden mermer merdivenleri koşarak çıktı. Odacısına bir dolar rüşvet verdi. Anında Belediye Başkanı Bay Lucas Prout'un odasındaydı. "Beni hatırladınız mı, Bay Prout? Babbitt... Booster Kulübü başkan yardımcısı... kampanyanızda görev almıştım. Zavallı Paul Riesling'i duydunuz mu? Şehir hapishanesi müdürüne yazılmış bir emir ya da ne deniyorsa onu görmek için izin istiyorum... Çok iyi. Teşekkür ederim."

On beş dakika içinde hapishane koridorunda Paul'ün bacaklarını bükmüş, kollarını bağlamış, sıktığı yumruğunu ısırarak, bir dilenci gibi iki büklüm, yatağın üzerinde oturduğu hücreye doğru sert adımlarla yürüyordu.

Gardiyan kapıyı açarak Babbitt'i hücreye alıp onları yalnız bırakırken, Paul başını kaldırıp boş boş baktı. Ağır ağır konuştu: "Haydi ahlak dersi ver bana."

Babbitt yanındaki sedire oturdu. "Hayır, ahlak dersi vermeyeceğim! Ne olduğu umurumda değil. Sadece yapabileceğim ne varsa yapmak istiyorum. Zilla'nın hak ettiğini bulduğuna sevindim bile."

Paul karşı çıktı: "Yok, hemen Zilla'ya suç bulma. Düşünüyordum da; belki onun için de kolay olmadı. Onu vurduktan hemen sonra... hiç de isteyerek yapmadım, ama damarıma bastı, kendimi kaybettim. Bir saniyeliğine ve beraber tavşan avladığımız revolveri çektim, ateş ettim ona. İsteyerek yapmadım... Sonra kanı durdurmaya çalışırken... Çok kötüydü omzu, ne güzeldir oysa teni... Belki de ölmez.

Umarım yara izi kalmaz. Ama hemen sonra, banyoda kanı durdurmak için pamuk ararken bir Noel'de ağaca astığımız küçük sarı ördeği buldum ve o zamanlar ne kadar mutlu olduğumuzu hatırladım... Kahretsin. İnanamıyorum şu an buradaki insanın ben olduğuma." Babbitt kolunu omzuna doladı. Paul içini çekti: "İyi ki geldin. Önce bana nasihat verirsin belki diye düşündüm. Bir cinayet işlediğinde ve buraya getirildiğinde ve her şey... dışarıda apartmanın önünde çok büyük bir kalabalık vardı, hepsi gözlerini dikmiş bakıyordu, polisler beni onların arasından geçirdi... Ah, artık konuşmayacağım bu konuda."

Ama dehşet içinde, çılgınca, tekdüze mırıldanmaya devam etti. Babbitt dikkatini dağıtmak için "Senin de yanağında bir sıyrık var," dedi.

"Evet. Polis copla vurdu. Öyle görünüyor ki polisler de katillere ders verirken çok eğleniyorlar. İriyarı bir adamdı. Zilla'yı ambulansa taşımama izin vermediler."

"Paul! Yeter! Dinle: Ölmeyecek ve bunların hepsi sona erdiğinde sen ve ben Maine'e gideceğiz yine. Ve belki şu May Arnold'u da ikna ederiz bizimle gelmeye. Chicago'ya gidip ben isteyeceğim ondan bunu. İyi kadın vallahi. Ve daha sonra senin batıda bir yerlerde işini kurduğunu göreceğim, belki Seattle'da... güzel bir şehir olduğunu söylüyorlar."

Paul yarı gülümsüyordu. Şimdi boş boş konuşan Babbitt'ti. Paul onu dinliyor mu pek emin değildi ama devam etti ta ki Paul'ün avukatı, P. J. Maxwell gelene kadar vızıldayıp durdu. Zayıf, meşgul, soğuk bir adam olan Maxwell, Babbitt'i başıyla selamlayıp "Riesling'le biraz yalnız kalabilirsem..." diye imalı konuştu.

Babbit Paul'ün ellerini sıktı kuvvetlice ve Maxwell çıkana kadar ofiste bekledi. "Ne olur söyle, ne yapabilirim?" diye yalvardı ona Babbitt.

"Hiçbir şey. Yapacak bir şey yok. Şu anda yok," dedi Maxwell. "Kusura bakmayın. Acelem var. Ve onu görmeye

de çalışmayın. Doktordan rica ettim bir doz morfin verdi, uyuyacak."

Babbitt ofise dönmeyi içine sindiremedi. Sanki cenazeden çıkmış gibi hissediyordu. Şehir Hastanesi'ne sürüklendi Zilla hakkında bilgi almak için. Ölme ihtimalinin bulunmadığını öğrendi. Paul'ün kocaman emektar kırkdörtlük ordu revolverinden çıkan kurşun omzunu parçalayarak bir taraftan girip diğer taraftan çıkmıştı.

Amaçsızce eve yöneldi, karısını arkadaşlarımızın başlarına gelen trajediler karşısında duyduğumuz dehşetle karışık merakla yanıp tutuşur halde kendisini beklerken buldu. "Elbette bütün suç Paul'de değil ama gerçek bir Hıristiyan gibi bağrına taş basmak yerine başka kadınların peşinde koşmanın sonucu bu," diyordu Myra.

Vermek istediği cevabı veremeyecek kadar halsizdi. Bağrına taş basmak üzerine ne söylenebilirse söyledi ve arabayı yıkamak için dışarı çıktı. Ruh gibi, sabırla damlama kabındaki inatçı yağı ovaladı, tekerleklerde birikmiş çamuru kazıdı. Dakikalarca ellerini yıkadı; pütürlü mutfak sabunu ve bol suyla ovaladı onları, şişko parmaklarının boğumlarını acıtmaktan memnuniyet duydu. "Kahrolası yumuşacık eller... kadın eli gibi. Aah!"

Akşam yemeğinde karısı malum söylenmelerine başlayınca, çıkıştı, "Paul hakkında konuşmanızı yasaklıyorum! Bu konu hakkında konuşulacak bir şey varsa ben konuşurum, anlaşıldı mı? Bu gece bu skandal meraklısı şehirde tek bir ev olacak olanlara tepeden bakmayan. Ve atın şu çirkin akşam gazetelerini, istemiyorum bu evde!"

Yine de okudu gazeteleri yemekten sonra.

Saat dokuzdan önce Avukat Maxwell'in evine doğru yola çıktı. Maxwell samimiyetten uzak karşıladı onu. "Buyurun?" dedi Maxwell.

"Dava için yardımcı olmak istiyorum. Bir fikrim var. Çıkıp yemin etsem, ben de oradaydım, önce kadın çekti silahı ve boğuşurlarken silah kazara ateş aldı desem?"

"Yalancı şahitlik yapacaksınız yani?"

"Ha? Evet, sanırım yalancı şahitlik yapmış olacağım. İşe yarar mı?"

"Ama... sevgili dostum! Yalancı şahitlik!"

"Aptal kafam! Özür dilerim, Maxwell. Sizi sinirlendirmek değil niyetim. Şunu kastediyorum: Sırf beş para etmez bir mülke el koyabilmek için yapılan pek çok yalancı şahitlik vakası olduğunu ben de biliyorum, siz de biliyorsunuz ve burada söz konusu olan, Paul'ü hapis yatmaktan kurtarmaksa hiç gocunmadan yalancı şahitlik yaparım."

"Hayır. İşin etik kısmı bir tarafa, ne yazık ki mümkün değil. Savcı ifadenizi yırtıp çöpe atar. O sırada evde sadece Riesling ve karısının olduğu biliniyor."

"O zaman, bakın ne diyeceğim! Gideyim yemin edeyim... ki Tanrı katında gerçek bu... kadın Paul'ü çıldırtana kadar sürekli başının etini yedi."

"Hayır. Üzgünüm. Riesling karısının aleyhinde verilecek ifadeleri reddediyor. Suçu kabullenme konusunda ısrarlı."

"O zaman izin verin kalkıp tanıklık edeyim herhangi bir konuda... siz ne derseniz. İzin verin bir şey yapayım!"

"Üzgünüm Babbitt ama yapabileceğiniz en iyi şey... biliyorum hiç hoş değil ama bize en çok bu işin dışında kalarak yardım edebilirsiniz."

Babbitt, borcunu ödeyememiş fakir bir kiracı gibi şapkasını çevirirken öyle bariz biçimde irkilmişti ki Maxwell lütfedip şöyle dedi:

"Sizi kırmak istemiyorum ama biliyorsunuz ki ikimiz de Riesling için en iyi olanı yapmak istiyoruz ve başka hiçbir şeyin önemi yok. Sizin sorununuz şu ki Babbitt... siz o fütursuzca konuşan insanlardansınız. Kendi sesinizi duymaktan hoşlanıyorsunuz. Sizi tanık sandalyesine oturtabileceğim bir durum olsa kendinize hâkim olamaz şov yaparsınız. Üzgünüm şimdi bazı evrağa bakmam gerek... Çok üzgünüm."

II

Bir sonraki sabahın büyük bir kısmını Atletik Kulüp'ün boşboğaz dünyasına karşı durabilmek için cesaretini toplamakla geçirdi. Paul hakkında konuşacaklardı; ağızlarının suyu aka aka ve rezil bir şekilde. Ama Serseriler Masası'nda kimse Paul'den bahsetmedi. Yaklaşan beyzbol sezonunu konuştular heyecanla. Onları her zamankinden fazla sevdi Babbitt o gün.

III

Bir hikâye kitabından yola çıkarak, Paul'ün mahkemesini sert tartışmalar, gergin bir kalabalık ve beklenmeyen güçlü bir tanığın ifadesi gibi unsurlarla uzun bir mücadele olarak hayal etmişti. Gerçekte ise, mahkeme on beş dakikadan az sürdü, ağırlıklı olarak Zilla'nın iyileşeceğine ve Paul'ün bir anlığına aklını yitirmiş olduğuna dair doktor raporlarına yer verildi. Ertesi gün, Paul Eyalet Hapishanesi'nde üç yıla mahkûm edildi ve oraya götürüldü; hiç de dramatik olmayan bir şekilde, bileklerinde kelepçe olmaksızın, neşeli bir şerif yardımcısının yanında yorgun, ağır ağır ilerledi. Babbitt istasyonda vedalaştı onunla ama ancak ofisine döndüğünde bilincine vardı: Paul'ün olmadığı anlamsız bir dünyayla baş başa kalmıştı artık.

23. Bölüm

I

Marttan hazirana kadar yoğundu. Düşünüp aklını karıştırmaktan kaçındı. Karısı ve komşuları çok iyi davrandılar. Her akşam briç oynadı, sinemalara gitti, günler donuk ve sessizdi.

Haziranda Bayan Babbitt ve Tinka doğuya, akrabalarının yanına gittiler. Babbitt özgürdü... ama ne yapmak için emin değildi.

Yola çıkmalarının ardından bütün gün kurtarılmış bölge olan evini düşündü, artık isterse, bir kocaya yakışır mı, yakışmaz mı diye düşünmeden çıldırabilir, tanrılara sövebilirdi. "Mazbut bir parti verebilirim bu akşam, saat ikiye kadar dışarıda kalabilirim sonrasında açıklama yapmadan." Şerefe! Vergil Gunch ve Eddie Swanson'a telefon etti. İkisinin de akşam için başka sözleri vardı. Birden sırf isyankâr olacağım diye bu kadar zahmete girmek zorunda olmaktan sıkıldı.

Akşam yemeğinde sessiz, Ted ve Verona'ya karşı olağanüstü nazikti; Verona, Dr. John Jennison Drew'un evrim teorisiyle ilgili yargısına dair Kenneth Escott'ın görüşüne ilişkin kendi düşüncelerini dile getirdiğinde, tereddüt etse de karşı çıkmadı. Ted yaz tatili süresince tamirhanede çalışıyordu ve günlük zaferlerini anlattı: Nasıl olmuştu da çatlak bir bilya

yuvası bulmuştu, ihtiyar Gunch'a ne söylemişti, ustabaşına telsiz telefonların geleceğiyle ilgili neler söylemişti.

Ted ve Verona yemekten sonra dansa gittiler. Hatta hizmetçi bile dışarı çıkmıştı. Babbit'in bütün akşamı evde yalnız geçirmesi çok nadirdi. Yerinde duramıyordu. Gazetedeki resimli komik hikâyeleri okumaktan daha eğlenceli bir şeyler yapmak için belli belirsiz bir istek vardı içinde. Sallana sallana Verona'nın odasına çıktı, mavi beyaz genç kız yatağına oturup bilinçli yurttaş havasında söylenerek ve homurdanarak kitaplarını inceledi: Conrad'dan "Kurtuluş" adlı eseri, "Toprağın Şekilleri" gibi garip bir başlık verilmiş bir cilt, Vachel Lindsay'in şiirleri (gayet tuhaf şiirler diye düşündü Babbitt) ve H. L. Mencken'ın kiliseyle ve sosyal normlarla dalga geçen hayli uygunsuz denemeleri. Kitapların hiçbirini beğenmedi. İçlerinde iyiliğe ve saygın vatandaşlığa karşı isyankâr bir ruh olduğunu düşündü. Bu yazarlar –tahmin ettiği kadarıyla ünlüydüler üstelik– pek de öyle insana dertlerini unutturacak güzel bir hikâye yazma derdindeymiş gibi görünmüyorlardı. İç çekti. Bir kitap dikkatini çekti, Joseph Hergesheimer'ın "Üç Kara Peni"si. Bu tam da öyle bir kitaptı! Bir macera kitabı olabilirdi, galiba kalpazanlık üzerineydi, gece yarısı eski bir eve gizlice giren dedektifler. Kitabı koltuğunun altına sıkıştırıp merdivenlerden aşağı indi ve piyano lambasının altında ciddiyetle okumaya başladı:

"Alacakaranlığı andıran mavi renkte bir toz sık ağaçlarla kaplı tepelerin sığ çukurlarına serpilmişti. Ekim ayının başlarıydı, ayaz ve don akçaağaçları altın rengine bürümüştü bile, İspanyol meşeleri şarap kırmızısı beneklerle donanmış, sumak ağacı ise koyu çalıların içinde ışıl ışıl görünüyordu. Tepelerin üzerinde alçaktan ve kayıtsızca uçan bir yabankazı sürüsü sakin külrengi akşamın oluşturduğu zeminde alev gibi titredi. Yol üzerinde, nispeten açık bir alanda dikilen Howat Penny sürünün ateş edebilecek kadar yakına gelmeyeceğine kanaat getirdi... Yabankazlarını avlamak değildi

zaten niyeti. Bitkin günün sonunda hevesi uçup gitmişti, alışageldiği kayıtsızlık güçlendi, tüm bünyesine nüfuz etti..."

İşte yine aynı şey: Güzel olağan davranış tarzına karşı duyulan hoşnutsuzluk. Babbitt kitabı bıraktı ve sakinliğe kulak verdi. Evdeki kapılar açıktı. Buzdolabının mutfaktan gelen tekdüze sesini duydu, ısrarcı ve rahatsız edici bir ritim. Pencereye doğru yürüdü yavaşça. Yaz akşamı sisliydi ve camın telinden sokak lambaları soluk ateşten haçlar gibi görünüyordu. Tüm dünya anormaldi. Düşüncelere dalmışken Ted ve Verona girdiler eve ve uyumak için odalarına çıktılar. Sessizlik yoğunlaştı uyuyan evde. Şapkasını taktı, saygıdeğer melon şapkasını, bir puro yakıp, evin önünde bir aşağı bir yukarı yürüdü "Altının Arasında Gümüş Teller" şarkısını mırıldanarak; heybetli, değerli, hayal gücü kıt bir siluet. "Paul'ü arayabilirim," diye geçirdi içinden. Sonra hatırladı. Paul mahkûm üniformasıyla geldi gözlerinin önüne, içi acıdı ama inanmadı bu hikâyeye. Bu sisle kaplı akşamın gerçekdışılığının bir parçasıydı o da.

Myra şimdi burada olsa "Çok geç olmadı mı Georgie?" derdi. Terk edilmişliği ve istemediği özgürlüğüyle dolaştı. Sis evi sarmalamıştı artık. Dünya yaratılmamış, kargaşadan ya da arzudan uzak bir kaos.

Sisin içinden bir adam geliyordu ona doğru, o kadar hararetle yürüyordu ki sokak lambasının daire şeklindeki aydınlığına girdiğinde öfkeyle dans eder gibi bir hali vardı. Her adımda elindeki bastonu sağa sola sallıyor ve hızla yere vuruyordu. Uzun gösterişli kordonunun ucundaki gözlüğü karnına çarpıp duruyordu. Babbitt gözlerine inanamadı; gelen Chum Frink'ti.

Frink durdu, gözlerini bir noktaya odaklayıp ciddiyetle konuştu:

"Al sana bir ahmak daha. George Babbitt. Tek derdi ev... ev... kiralamak. Biliyor musun ben kimim? Ben şiire ihanet eden kişiyim. Sarhoşum. Çok konuşuyorum. Umu-

rumda değil. Biliyor musun ne olabilirdim? Bir Gene Field ya da bir James Whitcomb Riley olabilirdim. Belki de bir Stevenson. Olabilirdim. Acayip fikirler. Ayal gücü. Dinnne. Dinne bak bunu. Yeni yazdım:

> Yazdan kalma çimenlikten gelen pırıl pırıl sesi
> Böceklerin, serserilerin ve iyi çocukların.

Duydun mu? Aca... acayippp. Ben yazdım. Ne demeye çalışıyorum bilmiyorum! İyi bir başlangıç olabilir ama. Acılı Bahçe Dizeleri. Ve ben ne yaptım? Saçmalık! Eğlendiren şiirler! Hepsi çöplük! Oysaki... Çok geç!"

Ürkütücü hızla daldı karanlığa, düşecek gibi ileriye doğru kaykılıp her defasında toparlayarak. Babbitt bundan daha fazla şaşıramazdı, sisin içinden başı elinde bir hayalet çıkıp gelse ancak bu kadar şaşırırdı. Frink'in durumunu muazzam bir kayıtsızlıkla kabul etti. "Zavallı aptal!" diye homurdandı ve çok geçmeden unuttu gitti.

Ağır ağır eve girdi, kasıtlı olarak gidip altını üstüne getirdi buzdolabının. Bayan Babbitt evdeyken bu en ciddi suçlardan biriydi. Örtülü çamaşır küvetlerinin önünde dikilip önce bir tavuk budu, sonra yarım çay tabağı ahududu reçeli yedikten sonra, yapış yapış olmuş soğuk haşlanmış patatesi mideye indirirken söylendi. Düşünüyordu. Ona öyle geliyordu ki bildiği ve aktif olarak deneyimlediği kadarıyla hayat tamamen boştu; Rahip Dr. John Jenison Drew'un tasvir ettiği Cennet ne mümkün ne de ilginçti; para kazanmaktan da pek keyif almamıştı; sırf onların çocukları da kendi çocuklarını yetiştirin diye çocuk yetiştirmenin kıymeti konusu da şüpheliydi. Tüm bunlar ne içindi? Ne istiyordu?

Oturma odasına gitti ağır ağır, elleri kafasının altında kanepeye uzandı.

Ne istiyordu? Servet mi? Sosyal statü mü? Seyahat mi? Hizmetkârlar mı? Evet, ama sadece zaman zaman istemişti bunları.

"İstemiyorum hiçbirini," dedi iç çekerek.

Ama biliyordu ki Paul Riesling'in varlığını istiyordu; oradan asıl peri kızını –etiyle kemiğiyle– istediğini kabullenir gibi oldu. Sevdiği bir kadın olsaydı ona koşarak gider dizlerine kapanırdı.

Stenograf Bayan McGoun'u düşündü. Thornleigh Oteli'ndeki berberde çalışan en güzel manikürcü kızları düşündü. Kanepede uykuya dalarken, hayattan ne istediğini bulduğunu ve bunun için saygın ve normal olan her şeye dehşet verici, tüyler ürperten bir ara verdiğini düşündü.

II

Ertesi sabah bilinçli bir isyankâr olduğunu unutmuştu ama ofiste asabiydi ve saat on birde, telefon görüşmeleri ve ziyaretçiler curcunası esnasında sıklıkla arzulayıp asla yapmaya cesaret etmediği bir şey yaptı: Onu köle gibi çalıştıran çalışanlarına hesap vermeden ofisten çıkıp sinemaya gitti. Tek başına kalma hakkının tadını çıkardı. Canı ne isterse onu yapmak konusunda kararlı çıktı sinemadan.

Kulüpte Serseriler Masası'na yaklaşırken herkes ona gülüyordu.

"İşte milyoner burada!" dedi Sidney Finkelstein.

"Evet, Lokomobiliyle* gördüm onu!" dedi Profesör Pumphrey.

"Vay be, olamadık Georgie gibi!" dedi Vergil Gunch. "Muhtemelen tüm Dorchester'ı soyup soğana çevirdi. Onun oltasını atabileceği yerde savunmasız zavallı küçük bir toprak parçasını dahi bırakmam!"

---

* Locomobile: Amerika'da en eski, öncü otomobil üreticilerinden biri. (ç.n.)

Babbitt "ellerinde aleyhine kullanabilecekleri" bir şeyler olduğunu anladı. Üstelik "dalga geçme havasındaydılar". Normalde kendiyle şakalaşılması onuruna erişmek onu keyiflendirirdi ama bu kez alınganlığı tuttu. "Evet, beyler isterseniz alırım sizi işe odacı olarak!" diye homurdandı. Espri çığ gibi büyürken Babbitt sabırsızdı.

"Elbette bir kızla buluşmuş olabilir," dediler ve "Yok, bence eski oda arkadaşı Sir Jerusalem Doak'u bekliyordu," diye eklediler.

"Hadi odun kafalılar sadede gelin! Neymiş o çok komik olan?" diye patladı.

"Heyyo Babbitt sinirlendi!" diye kıs kıs güldü Sidney Finkelstein, tüm masa sırıtırken. Gunch açıkladı sarsıcı gerçeği: Babbitt'i sinemadan çıkarken görmüştü... hem de öğle vakti!

Sürdürdüler. Bin bir versiyon bin bir çeşit kahkahayla söyleyip durdular vay efendim mesai saatinde sinemaya gitmiş diye. Gunch'ı takmadı kafasına pek ama o kıvrak, sıska, kırmızı kafa espri izahatçısı Sidney Finkelstein'a sinir oldu. Aynı zamanda şu bardağındaki buz topağına da takılmıştı. Çok büyüktü: Fırıl fırıl dönüp içmeye çalıştığında burnunu yaktı. Finkelstein'ın da aynı bu buz parçasına benzediğini söyledi öfkeyle. Ancak sonunda galip çıktı; onlar müthiş esprilerinden yorgun düşüp günün büyük sorunlarına geçinceye kadar şakalaşmaya devam etti.

"Derdim ne bugün benim? Görünen o ki fena halde huysuzluğum üzerimde. Ancak çok konuşuyorlar. En iyisi ayağımı denk alıp kapatayım çenemi," diye geçirdi içinden.

Purolarını yakarlarken, "Dönmem gerek," diye geveledi ve koro halinde "Ee tabii tüm sabahı hanım yer göstericilerle sinemalarda geçireceksen!" dediklerinde kaçtı. Kıkırdadıklarını duydu. Utanmıştı. Havaların ısındığını söyleyen vestiyerle aynı fikirde olduğunu abartılı bir tavırla ifade ederken, bir çocuk gibi koşarak sıkıntılarından kaçıp peri kızın huzurlu kollarına sığınma arzusunun bilincindeydi.

III

Mektup yazdırdıktan sonra Bayan McGoun'u alıkoydu. Onun buz gibi büro çalışanı duruşunu yumuşatıp arkadaşlık kıvamına getirecek bir konu aradı.

"Tatilde nereye gidiyorsunuz?" diye mırıldandı.

"Sanırım şehir dışında bir çiftliğe gideceğim. Siddon kontratını kopyalamamı ister misiniz bugün öğleden sonra?"

"Yok, gerek yok acele etmene... Umarım iyi zaman geçirirsin ofisteki biz huysuzlardan uzaklaşınca."

Kız ayağa kalkıp kalemlerini toparladı. "Yok, kimse huysuz değil burada. Sanırım mektuplarla işim bittikten sonra kopyaları da halledebilirim."

Çıkmıştı. Babbitt Bayan McGoun'a ne kadar yaklaşabileceğini anlamaya çalıştığını kesinlikle kabul etmedi. "Elbette! Yapılacak bir şey olmadığını biliyordum!" dedi kendi kendine.

IV

Babbitt'in caddenin karşı tarafında oturan, otomobil galerisi sahibi Eddie Swanson, pazar günü akşam yemeği veriyordu. Karısı Louetta; müzikte cazı, kıyafetlerde ve kahkahada eksantrikliği seven genç Louetta, o gece çılgınlığının zirvesindeydi. Misafirleri karşılarken "Bu gerçek bir parti olacak!" diye çığlık attı. Babbitt bunun bazı beyleri baştan çıkarabileceğinden endişelenmişti; şimdi ise kadının aşırı derecede baştan çıkarıcı olduğunu kabulleniyordu. Bayan Babbitt hiçbir zaman haz etmemişti Louetta'dan; iyi ki burada değil, diye düşündü Babbitt.

Mutfakta Louetta'ya yardım etmek için ısrarcı oldu: Tavuk kroketleri fırından, marullu sandviçleri buzluktan çıkardı. Bir kez eli eline değdiğinde kadının bunu fark etmemesi canını sıktı. "Aman da ne güzel yardım edermiş. Hay-

di, şimdi al bu tepsiyi sehpanın üzerine koy, Georgie," dedi şen şakrak.

Keşke Eddie Swanson bize kokteyl verse; Louetta da bir tane içse diye geçirdi içinden. İstiyordu... Romanlarda okuduğunuz o Bohemlerden biri olmak istiyordu. Stüdyo partileri. Çılgın, güzel ve özgür kızlar. İlle de kötü değil. Kesinlikle değil! Ama Çiçekli Tepeler gibi evcil değil. Bunca yıl nasıl dayanmıştı buna...

Eddie kokteyl ikram etmedi onlara. Doğru, yemek neşeliydi ve Orville Jones'un tekrara düştüğü, "Louetta gelip otursun kucağıma, bu sandviçe onu ısırmasını söyleyeceğim!" bayat esprisini saymazsanız, gayet saygın ve de pazar akşamına uygundu parti. Babbitt sağduyulu bir şekilde piyano bankında Louetta'nın yanında yer kaptı. Arabalardan bahsederken, geçen çarşamba gördüğü filmi anlatan kadını yüzünde sabit bir gülümsemeyle dinlerken, filmin olay örgüsünü, başroldeki erkek oyuncunun yakışıklılığını ve mekânın lükslüğünü anlatmayı çabuk bitirmesini umut ederken, onu inceliyordu. Has ipekten bir kuşakla sarılı ince bel, kalın kaşlar ateşli gözler, geniş alnın üzerinde ortadan ayrılmış saçlar... Babbitt için gençlik demekti o ve hüzün veren bir cazibe. Uzun bir araba seyahatinde ne hoş bir arkadaş olacağını düşündü, beraber dağları keşfederken, bir vadinin yukarı kesimlerindeki çam korusunda piknik yaparken. Kadının kırılganlığı dokundu Babbitt'e; Eddie Swanson'a onunla sürekli münakaşa ettiği için kızdı. Birdenbire peri kızla özdeşleştirdi Louetta'yı. Aslında aralarında hep romantik bir çekim olduğu kanısına varıp şaşırdı.

"Zannederim, gerçekten berbat bir hayatın var ve şimdi de dulsun," dedi kadın.

"Aynen! Ben pisliğin tekiyim ve bundan da gurur duyuyorum. Bir akşam Eddie'nin kahvesine bir şeyler kat, gizlice yolun karşısına geç, ben de sana kokteyl nasıl yapılır göstereyim," dedi gür sesiyle.

"E tabii, neden olmasın yapabilirim! Kaşla göz arasında!"

"Tamam, ne zaman istersen tavan arası penceresine bir havlu as, hoop sizdeyim... maksat bir cin içmek!"

Herkes güldü bu haşarılıklarına. Eddie Swanson keyifli bir halde, kahvesini her gün analiz eden bir doktoru olduğunu söyledi. Diğerleri sohbeti daha kabul edilebilir bir konu olan son zamanlarda işlenen cinayetlere çevirdiler, ama Babbitt yeniden özel konulara çekti Louetta'yı.

"Hayatımda gördüğüm en güzel elbise."

"Beğendin mi gerçekten?"

"Beğenmek mi? Ne diyorsun, söyleyeceğim Kenneth Escott'a, gazetede yazsın Birleşik Devletler'in en güzel giyinen kadını Bayan E. Louetta Swanson'dır diye."

"Lütfen dalga geçme!" Gözleri parlamıştı ama. "Hadi dans edelim. George, benimle dans etmelisin."

"Ne berbat dans ettiğimi biliyorsun!" diye karşı çıkmasına rağmen, yalpalayarak ayağa kalktı.

"Ben sana öğretirim. Herkese öğretebilirim ben."

Kadının gözleri nemliydi, sesi heyecandan pürüzlüydü. Babbitt onu kazandığına ikna olmuştu. Kadını kavradı, yumuşak sıcaklığının bilincinde, one-step dansının ağır versiyonunda ciddiyetle döndü durdu. Bir iki kişiye tosladı. "O kadar da kötü değilim valla; bir bir deviriyorum hepsini gerçek bir dansçı gibi!" diyerek şeytanca bir haz duydu; kadın da bir yandan dönerken, "Evet, evet... söylemiştim sana, herkese öğretebilirim diye... *öyle uzun adımlar atma!*" dedi.

Babbitt bir an kendine güvenini yitirdi; korku içinde müziğin temposuna uyum sağlamaya odaklandı. Ama kadının büyüsü onu sarıp sarmaladı. "Benden hoşlanmak zorunda; başaracağım bunu!" diye ahdetti. Kulağının yanındaki buklesini öpmeye çalıştı. Kadın bunu önlemek için mekanik bir hareketle başını oynattı ve mekanik bir sesle "Yapma!" diye mırıldandı.

Bir an nefret etti kadından, hemen ardından her zamanki gibi ısrarcıydı yine. Bayan Orville Jones'la dans etti ama gözü kocasıyla odada bir baştan bir başa dönüp duran Louetta'daydı. "Dikkat! Aptallık etme!" diye kendi kendini uyardı, Bayan Jones'la sekerek ve sert dizlerini bükerek oyalanırken ve o kıymetli hanımefendiye gür sesiyle "Vay canına, çok sıcak!" dedi. Sebepsiz Paul'ü hayal etti erkeklerin hiç dans etmediği o gölgeli yerde. "Aklımı kaçırdım ben bu akşam, eve gitsem iyi olacak," diye endişelendi ama Bayan Jones'u bırakıp güzel Louetta'nın olduğu tarafa gitti hızlı adımlarla, "Bir sonraki dans benim!" diye buyurarak.

"Oh, sıcak bastı, dans etmeyeceğim bu kez."

"O zaman," dedi cesurca, " gel dışarıda verandada oturalım güzel güzel, serin serin."

"Yani..."

Yumuşacık karanlıkta, evin curcunası arkalarında, kararlı bir şekilde tuttu kadının elini. O da bir kere sıktıktan sonra bıraktı onun elini.

"Louetta! Bence sen benim tanıdığım en güzel şeysin!"

"Eh, çok naziksin bence."

"Sence? Benden hoşlanmak zorundasın! Çok yalnızım!"

"Ah, merak etme, karın döndüğünde geçecek."

"Hayır, hep yalnızım ben."

Louetta, Babbit ona dokunmaya cesaret edemesin diye ellerini çenesini altında kenetlendi. İç geçirdi Babbitt:

"Kendimi değersiz ve..." Az kalsın Paul'ün trajedisi konusunu açacaktı ama aşk diplomasisi için bile çok kutsaldı o konu. "...işten ve her şeyden yorulduğumda, sokağın karşı tarafına bakıp seni düşünüyorum. Biliyor musun, bir keresinde seni rüyamda gördüm!"

"Güzel bir rüya mıydı?"

"Çok hoştu!"

"Yani, derler ki rüyaların tersi çıkarmış! Şimdi eve dönmeliyim."

Ayaklandı.

"Oh lütfen gitme Louetta! Lütfen!"

"Evet, gitmeliyim. Misafirlerimle ilgilenmeliyim."

"Bırak, kendi kendileriyle ilgilensinler!"

"Yapamam." Kayıtsızca Babbitt'in omzuna dokundu ve kayıp gitti.

Ama iki dakika süren utanma ve çocuksu bir eve kaçma hissinden sonra "Kesinlikle onunla sıkı fıkı olmaya çalışmıyordum! Bir şey olacağı yoktu, her zaman biliyordum zaten!" diye homurdanıyordu. Bayan Orville Jones'la dans etmek, erdemli ve bariz bir tavırla Louetta'dan uzak durmak üzere sallana sallana içeri girdi.

24. Bölüm

I

Paul'ü ziyareti kendi kendini sorguladığı o sisli gece kadar gerçekdışıydı. Görmeyen gözlerle, karbolik asit kokan hapishane koridorlarından geçip çocukluğunun ayakkabı dükkânı bankları gibi soluk sarı renkli, gül biçiminde rozet işlemeli kanepelerin sıra sıra dizildiği bir odaya geçti. Gardiyan Paul'ü getirdi. Tiftik gri üniformasıyla Paul'ün suratı solgun ve ifadesizdi. Gardiyanın talimatlarıyla ürkekçe hareket ediyordu; Babbitt'in getirdiği tütün ve dergileri gardiyan kontrol etsin diye uysal bir hareketle masanın öbür ucuna itti. "Alışıyorum" ve "Terzihanede çalışıyorum; parmaklarımı acıtıyor malzemeler" dışında söyleyebileceği hiçbir şey yoktu.

Babbitt Paul'ün bu ölüm mekânında çoktan öldüğünü biliyordu. Eve dönerken trende sanki kendi benliğinde de bir şeylerin öldüğünü düşündü: Dünyanın cömertliğine dair sadık ve kuvvetli inancı, itibar kaybetme korkusu, başarının verdiği gurur. İyi ki şehir dışındaydı karısı. Sebep aramadan kabullendi bunu. Umurunda değildi.

II

Kadının uzattığı kartta "Bayan Daniel Judique" yazıyordu. Babbitt onu kâğıt toptancısının dul karısı olarak ta-

nıyordu. Kırk, kırk iki yaşlarında olmalıydı ama o öğleden sonra ofiste gördüğünde daha genç olduğunu düşünmüştü Babbitt. Kiralık bir apartman dairesi arıyordu, bu sebeple gelmişti ofise, Babbitt onu beceriksiz muhasebeci kızın elinden kurtardı. Kadının zekâsı cezbetmişti onu. İnce bir kadındı, beyaz puanlı siyah bir elbise giymişti, ağır ve zarif bir havası vardı elbisenin. Geniş siyah şapkası yüzünü gölgeliyordu. Gözleri pırıl pırıl, yumuşak çenesi makul bir dolgunlukta ve yanakları pürüzsüz bir pembelikteydi. Babbitt daha sonra acaba makyaj yapmış mıydı diye merak etti, ama dünya üzerinde bu işlerden onun kadar anlamayan başka bir erkek yoktu.

Kadın mor güneş şemsiyesini döndürerek oturdu. Cilveli olmayan dokunaklı bir ses tonu vardı. "Yardımcı olabilir misiniz acaba?"

"Memnuniyetle."

"Her yere baktım ve... küçük bir daire istiyorum, bir ya da belki iki yatak odası, oturma odası, küçük bir mutfak ve banyo ama albenisi de olsun istiyorum, karanlık da olmasın ya da o korkunç şatafatlı avizelerle aydınlatılmış şu yeni dairelerden de olmasın. Ve öyle çok fazla da ödeyemem. İsmim Tanis Judique."

"Sanırım tam size göre bir şey var elimde. Benimle gelip bir bakmak ister misiniz şimdi?"

"Evet, birkaç saat vaktim var."

Yeni Cavendish apartman bloğunda Babbitt'in Sidney Finkelstein için beklettiği bir daire vardı ama bu hoş hanımla küçük bir yolculuk fikri, arkadaşı Finkelstein'dan ağır bastı ve nazik bir tavırla "Ne yapabileceğimi göstereyim size!" dedi.

Otomobilin koltuğunun tozunu aldı Babbitt onun için ve iki kez risk aldı trafikte, hava atacağım diye.

"Araba kullanmayı iyi biliyorsunuz!" dedi kadın.

Sesinin tınısından hoşlanmıştı. Müzik ve kültür emaresi var bu seste, diye düşündü, Louetta Swenson'un yükselip alçalan kıkırtısı gibi değil.

Böbürlendi: "Bilirsiniz korktukları için çok yavaş kullanıp herkesi engelleyen bu adamlardan çok var. En güvenli araba kullanan sürücü bu makineye nasıl davranılacağını bilen, ama gerektiğinde de hızlanmaktan korkmayandır, sizce de öyle değil mi?"

"Ah, evet!"

"Eminim siz de usta bir sürücüsünüz."

"Ah, hayır... yani... pek değilim. Tabii bizim de bir otomobilimiz vardı... yani eşim ölmeden önce... ben de hep kullanabileceğime inanırdım o zamanlar ama bence hiçbir kadın erkek gibi kullanmayı öğrenemiyor."

"Doğrusu şimdilerde çok iyi hanım sürücüler var."

"Elbette var, erkekleri taklit etmeye çalışan o tip kadınlar, golf vesaire oynayıp hem ciltlerini mahvediyorlar hem de ellerini!"

"Aynen öyle. Ben de sevmiyorum o erkeksi kadınları."

"Yani... elbette, takdir ediyorum onları, hem de çok ve yanlarında aciz ve kifayetsiz hissediyorum kendimi."

"Olur mu öyle şey! Eminim çok iyi piyano çalıyorsunuzdur."

"Yok... yani... pek değil."

"Ha, eminim öyledir!" Yumuşacık ellerine, elmas ve yakut yüzüklerine bir bakış attı. Kadın bakışı yakaladı, Babbitt'in hoşuna giden bir hareketle parmaklarını yavru kedi gibi kıvırarak ince beyaz ellerini kavuşturdu ve içini çekti:

"Çalmayı severim... yani... piyanoyu tıngırdatmayı severim ama hiç eğitim almadım. Bay Judique eğitim almış olsam iyi bir piyanist olacağımı söylerdi, ama sanırım gururumu okşamak için öyle diyordu."

"Eminim değildir! Eminim bir yatkınlığınız vardır."

"Oh... Siz müzik sever misiniz Bay Babbitt?

"Elbette! Sadece şu klasikler var ya, onlardan pek emin değilim."

"Oh, ben seviyorum! Chopin ve diğerlerine bayılırım."

"Ciddi misiniz? Doğrusu tabii ki ben de giderim o elit konserlere ama asıl iyi bir caz orkestrası olacak, her daim tetikte, kontrbasçı enstrümanını döndüre döndüre çalacak, yayıyla konuşturacak."

"Ah, bilirim. Ben de severim iyi dans müziğini. Dans etmeyi çok severim, ya siz Bay Babbitt?"

"Tabii ki. Ama pek de iyi bildiğimden değil."

"Oh, öyle olmadığına eminim. İzin verin öğreteyim. Herkese dans etmeyi öğretebilirim."

"Bir ara ders verir misiniz bana?"

"Tabii ki, neden olmasın."

"Dikkat edin yoksa kabul ederim bakın bu teklifi. Apartman dairenize gelir zorla verdiririm size o dersi."

"E-vet." Üzerine alınmamıştı ama can atar gibi de görünmüyordu. Babbitt, "Aklını başına topla salak kafa! Bir kez daha kendini aptal pozisyonuna düşürme!" diye geçirdi içinden ve ağırbaşlı tavrını takınarak açıkladı:

"Bazı genç adamlar gibi güzel dans edebilmeyi isterdim ama şöyle söyleyeyim: Bir erkeğin asıl görevi iş dünyasında eksiksiz, dilerseniz yaratıcı deyin, bir pay sahibi olmak ve şartları şekillendirip hayatının sonucu olarak bir şeyler ortaya koymaktır bence, sizce de öyle değil mi?"

"Evet öyle!"

"Durum böyleyken uğraşmaktan keyif alacağım bazı şeylerden fedakârlık yapmak zorunda kaldım, doğrusu golfte de benim diyen kadar iyiyimdir ama!"

"Eminim öylesinizdir... Evli misiniz?"

"Ah, evet... Ve tabii bazı resmi sorumluluklarım var... Booster Kulübü başkan yardımcısıyım ve Eyalet Emlak Komisyoncuları Birliği'nde komitelerden birinin başındayım ve bu da çok iş ve sorumluluk demek... üstelik pratikte kimsenin kıymet vermediği tarzda..."

"Ah, biliyorum! Kamuya mal olmuş kişiler hiçbir zaman hak ettiği değeri görmez."

Birbirlerine karşı duydukları derin saygıyla bakıştılar ve Cavendish apartman blokuna vardıklarında Babbitt asil bir tavırla yardım etti arabadan inmesine, eliyle evi ona sunar gibi bir hareket yaptı ve ağır bir tonda asansörcü çocuğa, "bir koşu gidip anahtarları getirmesini" buyurdu. Asansörde Babbitt'e yakın durdu kadın, Babbitt heyecanlıydı ama tedbirliydi de aynı zamanda.

Beyaz ahşap doğraması ve açık mavi duvarlarıyla hoş bir apartman dairesiydi bu. Bayan Judique bayıldı eve ve tutmaya karar verdi. Ve koridorda asansöre doğru yürürlerken ceketinin koluna dokunarak, "İyi ki gelmişim size! Bu işten anlayan bir adamla tanışmak gerçekten bir ayrıcalık. Ah bir görseydiniz bazı insanların bana gösterdikleri daireleri!" diyerek övdü onu.

Kadına sarılabileceğine dair yoğun bir içgüdü sardı her yanını ama tuttu kendini ve haddinden fazla kibar bir tavırla arabaya kadar eşlik etti ona, sonra da evine bıraktı. Ofise dönerken yol boyunca söylendi durdu kendi kendine: "Neyse ki aklımı başıma toplayabildim... Lanet olsun, keşke deneseydim. Çok tatlı! Olağanüstü! Tam bir baştan çıkarıcı! Güzel gözler, tatlı dudaklar ve o ince bel... Bazı kadınlar gibi özensiz değil... Yok, yok, yok! Gerçekten kültürlü bir hanım. Aylardır tanıştığım küçük hanımların en zekilerinden. Kamu meselelerinden de anlıyor ve... İyi de, lanet olsun neden denemedim şansımı?.. Afet!"

III

Bu onu rahatsız ediyor ve aklını karıştırıyordu ama yeniyetme gibi gençlere ilgi duyuyordu. Onu özellikle huzursuz eden kız, onunla hiç konuşmamış olsa da, Pompeili berber dükkânında sağdan sonuncu manikürcü kızdı. Ufak tefek, siyah saçlı, eli çabuk, güler yüzlüydü. On dokuz, bilemedin

yirmi yaşındaydı. Omuzlarını ve siyah kurdeleli kaşkorsesini açıkta bırakan ince somon rengi bluzlar giyerdi.

İki haftada bir yaptırdığı saç tıraşı için Pompeili'ye gitmişti. Her zaman olduğu gibi yine Reeves Binası'nda komşusu olan berber dükkânına sadakatsizlik yaptığını düşünüyordu. Sonra ilk kez suçluluk duygusundan kurtuldu. "Amaaan boş ver, istemiyorsam oraya gitmek zorunda değilim! Sahibi değilim sonuçta Reeves Binası'nın! Bu berberlerin benim üzerimde hiçbir hakkı yok canım. Nerede istiyorsam orada kestiririm saçımı! Bu konuda daha fazla şey duymak istemiyorum! İnsanlara sadık kalmaktan bıktım... tabii ki istemiyorsam. Bu seni bir yere götürmez. Burama kadar geldi!"

Pompeili berber dükkânı Zenith'in en büyük, en modern oteli Thornleigh Oteli'nin bodrum katındaydı. Pirinç korkuluklu döner mermer merdivenler otelin lobisinden berber dükkânına iniyordu. İçerisi siyah, beyaz ve kırmızı seramik, muhteşem tavan parlak altın perdahlıydı ve devasa bir peri kızının boynuz biçimli kırmızı tekneyi boşaltıp durduğu bir fıskiye vardı. Kırk berber ve dokuz manikürcü kız can havliyle çalışıyorlardı. Kapıda altı tane siyahi kapı görevlisi, müşterilerin şapka ve yakalarını düzgünce almak ve onları beyaz tabanında tropikal bir ada gibi uzanan bir halı, bir düzine deri sandalye ve üzerine dergilerin yığılı olduğu bir masanın bulunduğu bekleme salonuna yönlendirmek için bekliyorlardı.

Babbitt'le ilgilenen kapı görevlisi gri saçlı, yaltakçı bir siyahiydi; ona Zenith topraklarında büyük itibar ifadesi olan bir onur bahşederek adıyla hitap etti. Babbitt mutsuzdu yine de. Tercih ettiği akıllı manikürcü kız meşguldü. Çok şık giyinmiş bir adamın manikürünü yapıyor, onunla kıkırdıyordu. Babbitt nefret etti adamdan. Beklemeyi düşündü, ama Pompeili'nin güçlü sistemini bozmak olası değildi ve derhal bir koltuğa sürüklendi.

Babbitt lüks, zenginlik ve zarafetle kuşatılmıştı. Müdavim müşterilerden biri mor ışın tedavisi yaptırıyordu suratına, bir

diğerine saç bakımı yapılıyordu. Erkek çocuklar mucizevi elektrikli masaj makinelerini götürüyorlardı. Berberler buharlı havluları obüse benzeyen nikel kaplı makineden kapıp ikinci kullanımdan sonra hunharca fırlatıp atıyorlardı. Sandalyelere bakan devasa mermer raflarda amber, yakut ve zümrüt renkli yüzlerce tonik diziliydi. Aynı anda iki adet kişiye özel köle Babbitt için onur vericiydi: Berber ve ayakkabı boyacısı. Bir de manikürcü kıza denk gelse tümden mutlu olacaktı. Berber saçını makasla kırparken Havre de Grace at yarışları, beyzbol sezonu ve Belediye Başkanı Prout hakkındaki görüşlerini sordu Babbitt'in. Genç zenci ayakkabı boyacısı "The Camp Meeting Blues" ezgisini mırıldanıyor ve kendi ritmine uyarak cilalıyordu ayakkabılarını, her defasında parlak boyacı kutusuna öyle sert vuruyordu ki banjo telleri gibi ses çıkarıyordu kutu. Berber muhteşem bir satıcıydı. "En sevdiğiniz tonik hangisi, efendim? Yüz masajı için zamanınız var mı bugün efendim? Kafa deriniz biraz sert; masaj yapayım mı?" gibi sorularla Babbitt'e kendini zengin ve önemli hissettirdi.

Babbitt'i en çok heyecanlandıran şampuanlama faslıydı. Yoğun bir sabunla köpürttü saçını berber, sonra (Babbitt havlu kaplı çanağa eğilirken) kafa derisini karıncalandıracak kadar sıcak suyla yıkadı ve en sonunda da suyu buz gibi akıttı. O şokla; kafatasındaki ani yakıcı soğukla, kalbi çarptı, göğsü şişti ve omurgası bir elektrik teline dönüştü. Hayatın monotonluğunu bozan bir histi bu. Doğrulup oturduğunda berber dükkânı olduğundan daha görkemli göründü Babbitt'e. Berber yaltakçı bir tavırla ıslak saçını bir havluyla ovaladı, sonra da havluyu başına türban gibi dolayınca, ustaca yapılmış, ayarlanabilir tahtında oturan pembe yanaklı şişko bir halifeye benzedi Babbitt. Berber (iyi bir adam olmasına rağmen halifenin ihtişamı altında ezilmiş biri edasıyla) "Biraz Eldorada Yağı sürsem ne dersiniz efendim? Saç derisine çok iyi geliyor efendim. Geçen sefer yapmamış mıydım?" diye sordu yalvarırcasına.

Yapmamıştı, ama Babbitt kabul etti. "Pekâlâ, tamam."

Heyecandan titreyerek manikürcü kızın boş olduğunu gördü.

"Bilmiyorum, sanırım manikür yaptıracağım her halükârda," diye homurdandı ve heyecanla kızın gülümseyerek ona doğru gelişini seyretti; siyah saçlı, narin, ufak tefek. Manikür kızın masasında sonlanacaktı ve o zaman yanlarında onları dinleyen berber olmadan kızla sohbet edebilecekti. Kız tırnaklarını törpülerken, berber onu tıraş edip yanan yanaklarına berberlerin yılların verdiği hoş zevklerinin ürünü enteresan karışımları sürerken, manikürcüye hiç bakmamaya çalışarak halinden memnun bekledi. Berberin işi bittiğinde masada kızın karşısına oturdu; masanın mermer tablasına ve minik gümüş muslukları olan gömme çanağa bayıldı; böyle pahalı bir yerin müdavim müşterisi olduğu için takdir etti kendini. Kız Babbitt'in ıslak elini çanaktan aldığında, ılık sabunlu sudan olsa gerek, eli o kadar duyarlıydı ki anormal şekilde hissetti kızın minik patisiyle elini sıkı sıkı tutuşunu. Kızın tırnaklarının pembeliği ve parlaklığıyla keyiflendi. Kızın elleri Bayan Judique'in ince parmaklarından çok daha güzel ve zarif göründü gözüne. Keskin bir makasla tırnak etlerini alırken verdiği acıdan belirgin bir haz aldı. Kızın, pembe şifon altında çok daha göze çarpan göğüslerinin ve omuzlarının ana hatlarına bakmamak için zor tuttu kendini. Babbitt'in gözünde kız öyle muhteşem bir varlıktı ki, ilk kez bir partiye gitmiş taşralı bir çocuk kadar tuhaf konuştu kişiliğiyle kızı etkilemeye çalışırken:

"Çalışmak için sıcak bir gün sanki."

"Oh evet, sıcak. Son kez kendiniz kestiniz tırnaklarınızı değil mi!"

"Evet, sanırım mecbur kaldım."

"Her zaman maniküre gitmelisiniz."

"Evet, belki de öyle. Ben..."

"Bakımlı tırnaklardan daha iyi duran bir şey yok hayatta. Her zaman gerçek bir centilmen tırnaklarından anlaşılır diye düşünürüm. Dün burda bir insanın klasını kullandığı otomobil gösterir diyen bir oto satıcısı vardı ama ben ona didim ki, 'Hadi ordan,' didim, 'burnundan kıl aldırmayan tipler adamın tırnaklarına bakar, sonradan görme mi, yoksa gerçek bir centilmen mi anlamak için!'"

"Evet, doğruluk payı olabilir. Tabii ki... senin gibi sevimli bir ufaklık varsa işin içinde, insanın gelip ellerini teslim etmekten başka çaresi kalmıyor."

Gülümsedi. Gözleri nisan yağmurları kadar yumuşak göründü Babbitt'e. Büyük bir ciddiyetle kendi kendine "bazı hödükler var ki bir kız sırf manikürcü diye ve öyle müthiş bir eğitim almamış diye işe yaramaz olduğunu düşünürler, ama kendisine gelince, demokrat olarak insanları anlayabilir," diye düşündü ve fikrinin arkasında durdu, bu iyi bir kızdı, ama insana rahatsızlık verecek kadar iyi değil. Sempatik ve esprili bir tonda sorguladı:

"Tahmin ederim size küstahça yaklaşan pek çok erkek oluyordur."

"Ah sormayın! Misal, puro satılan dükkânlarda çalışan tipler var, sırf bir kız berber dükkânında çalışıyor diye ona her türlü saygısızlığı yapabileceklerini düşünüyorlar. Söyledikleri şeyler yenilir yutulur gibi değil! Ama inanın bana, bu tiplerle nasıl başa çıkılır biliyorum ben! Dünyanın kaç bucak olduğunu gösteriyorum onlara, 'Ya, sen kimle konuştuğunu zannediyorsun?' deyince tıpkı kötü bir kâbus gibi toz oluyorlar ve ah, bir kutu tırnak cilası istemez misiniz? Tırnaklarınızı henüz manikürden çıkmış gibi tutar, hiçbir zararı yok ve günlerce dayanır."

"Tabii, denerim. Ya... Ya, çok komik, buraya dükkân açıldığından beri gelip giderim... Ne gariptir ki ismini bildiğimi sanmıyorum!"

"Öyle mi? Komik gerçekten! Ben de sizinkini bilmiyorum!"

"Bırak benimle dalga geçmeyi! Nedir o güzel isim?"

"Oh, hiç de güzel değil. Sanırım bir tür Yahudi ismi. Ama benimkiler Yahudi değil. Babamın babası Polonya'da bir soyluymuş, bir gün bir beyefendi vardı burada, kont muymuş neymiş..."

"Parasız pulsuz biri demek istedin sanırım!"

"Kim demiş, akıllım? Dedi ki Polonya'da babamın babasının ailesini tanıyormuş ve kocaman gösterişli bir evleri varmış. Tam gölün kıyısında!" Şüpheyle, "İnanmadın galiba!" dedi.

"Tabii. Hayır. Neden inanmayayım? Dalga geçmiyorum tatlım, gerçekten seni her gördüğümde 'Bu çocuğun damarlarından asalet akıyor!' dedim kendi kendime."

"Gerçekten mi?"

"Vallahi. Neyse, hadi... artık arkadaşız... nedir o tatlı, sevgili isim?"

"Ida Putiak. Öyle ahım şahım bir isim değil. Anneme derim hep 'Anne neden bana Dolores ya da onun gibi daha havalı bir isim koymadın?' diye."

"Bence harika bir isim. Ida!"

"İddiaya varım ben sizin isminizi biliyorum!"

"Yok canım, bilmek zorunda değilsin. Elbette... Oh, öyle çok ünlü bir isim değil."

"Siz Bay Sondheim değil misiniz, hani şu Krackajack Mutfak Bıçakları Şti. için seyahat eden?"

"Hayır değilim! Ben Bay Babbitt, emlak komisyoncusu!"

"Ah çok özür dilerim! Ah, tabii. Burada değil mi, Zenith'te?"

"Hı hı," dedi duyguları incinmiş birinin hassasiyetiyle.

"Tabii ya. İlanlarınızı okudum. Müthişler."

"Hmm, belki konuşmalarım hakkında da bir şeyler okumuşsundur."

"Elbet okudum! Okumaya pek fırsatım olmuyor ama... sanırım küçük bir aptal olduğumu düşünüyorsunuz!"

"Çok tatlı olduğunu düşünüyorum!"

"Doğrusu... bu işin iyi bir tarafı var. Birtakım nazik centilmenlerle tanışıp sohbet ederek kendimi geliştirme fırsatı veriyor genç bir kız olarak bana ve kendini öyle bir geliştiriyorsun ki bir bakışta anlayabiliyorsun adamın nasıl biri olduğunu."

"Baksana Ida, lütfen küstahlık ettiğimi düşünme..." Her halinden belliydi bu çocuk tarafından geri çevrilmenin aşağılayıcı ve kabul edilmenin tehlikeli olduğunu düşündüğü. Kızı yemeğe çıkarsa, tenkitçi arkadaşlarına yakalansa... Ama şevkle devam etti: "Bir akşam çıkıp beraber bir şeyler yesek güzel olurdu desem küstahlık etmiş olmam sanıyorum."

"Bilemiyorum doğru olur mu ama... Centilmen arkadaşlarım hep isterler benimle çıkmak. Ama belki bu gece olabilir."

IV

Neden olmasın ki, diye ikna etti kendini, neden kendisi gibi eğitimli ve olgun bir adamla vakit geçirmekten fayda sağlayacak zavallı bir kızla sakin bir yemek yemesindi ki. Ama yine de biri görür ve anlamaz diye kızı şehrin dış mahallelerindeki Biddlemeier's Inn'e götürecekti. Bu sıcak yalnız akşamda arabayla keyifli bir gezi olurdu ikisi için de ve belki elini bile tutardı... yok elini bile tutmayacaktı. Ida lütufkârdı aslında; çıplak omuzlarından apaçık belliydi bu; ama sırf kız istiyor diye onunla sevişirse atardı kendini bir yerlerden.

Sonra arabası bozuldu; ateşlemeyle ilgili bir sorundu. İşin aksi bu akşam araba şarttı! Öfkeyle kontrol etti bujileri, komütatöre baktı. En kızgın bakışı da kendine getirmedi arabayı ve gözden düşmüş bir halde tamirhaneye çekildi. Yenilenmiş heyecanla taksi çağırmayı düşündü. Taksilerde hem zengin, hem de ilginç bir biçimde acımasız bir şey vardı.

Ancak Hotel Thornleigh'in iki blok ötesinde kızla buluştuğunda, kız "Taksi mi? Şey, arabanız vardır diye düşünmüştüm!" dedi.

"Var. Tabiii ki var! Ama bu gece sizlere ömür maalesef."

"Ya," dedi kız, ben bu hikâyeyi biliyorum edasıyla.

Biddlemeier's Inn yolunda eski bir arkadaş gibi konuşmaya çalıştı ama bir türlü kızın sözleriyle ördüğü duvarı yıkamadı. Kız dur durak bilmeyen bir öfkeyle o "küstah berbere" sarf ettiği sert sözleri ve eğer kendisine "Boş boş konuşmada manikürden daha iyisin," demeye devam ederse, ona yapacağı korkunç şeyleri anlatıp durdu.

Biddlemeier's Inn de içecek bir şey alamadılar. Başgarson George F. Babbitt'in kim olduğunu anlamamakta ısrarlıydı. Kızgın oturup karışık ızgaralarını yediler ve beyzbol konuştular. Ida'nın elini tutmaya kalkıştığında kız dostça bir canlıkla "Dikkat! Şu küstah garson dolanıp duruyor," dedi. Ancak hain yaz gecesinde dışarıya çıktıklarında, hava sakindi ve küçük ay, karanlıkta bambaşka görünen akçaağaçların üzerinde salınıyordu.

"Hadi başka bir yere gidelim, içki içip dans edebileceğimiz bir yere!" dedi Babbitt.

"Tabii ki, başka bir akşam. Ama bu gece anneme erken döneceğime dair söz verdim."

"Yapma! Eve dönmek için çok güzel bir akşam."

"Çok isterdim ama annem köpürür."

Babbitt titriyordu. Genç ve muhteşem her ne varsa bu kızda toplanmıştı. Kolunu doladı kıza. Kız da omzuna yaklaştı korkmadan; Babbitt zafer kazanmıştı. Sonra kız "Haydi Georgie, önümüzde hoş bir araba yolculuğu var, serin serin," diye şakıyarak Inn'in merdivenlerinden aşağı doğru koştu.

Tam âşıklara göre bir geceydi. Zenith'e doğru yol boyunca, alçak ve narin ayın ışığında, otomobiller park etmiş ve soluk figürler hülyalara dalıp giderek kenetlenmişti. Aç elleriyle okşadı Ida'yı, karşılığında kız da onun ellerini okşadı-

ğında minnettardı. Karşı koymak ya da geçiş dönemi anlamsızdı; kızı öptü, o da karşılık verdi, şoförün vurdumduymaz sırtının arkasında.

Kızın şapkası düştü, kız almak için ittirdi onu.

"Oh, boş ver!" diye yalvardı Babbitt.

"Huh? Şapkamı mı? İmkânı yok!"

Kız şapkasını tutturana kadar bekledi, sonra kollarını kıza doladı. Kız çekti kendini ve anne edasıyla, "Akıllı bir çocuk ol şimdi! Anneyi kızdırma! Arkana yaslan ve otur, canımın içi ve seyret bu muhteşem geceyi. Eğer uslu durursan belki sana bir iyi geceler öpücüğü veririm. Hadi şimdi bana bir sigara ver."

Sigarasını yakıp rahat mı diye sorarken dikkatliydi. Mümkün olduğu kadar ondan uzak oturuyordu. Yenilgiden dolayı buz kesmişti. Kendini öyle aptal bir pozisyonuna düşürmüştü ki kimse daha iyisini yapamazdı. Papaz John Jennison Drew'un bakış açısıyla aşağılık, Bayan Ida Putiak'in gözünde yediği muazzam akşam yemeğine karşılık katlanılması gereken yaşlı bir adam olduğunu düşündü kendi kendine.

"Canımın içi hırçınlaşmayacaksın, öyle değil mi?"

Küstah küstah konuşuyordu kız, poposuna bir şaplak indirmek istedi. "Hiç işim olmaz bu baldırı çıplakla! Lanet olası göçmen! Bir an evvel bitireyim bu işi ve eve dönüp kendimden nefret edeyim gecenin geri kalanında," diye geçirdi içinden.

Homurdandı, "Huh? Ben hırçın? Niye ki, niçin hırçınlaşayım ki bebeğim? Dinle şimdi Ida, George amcanı dinle. Şu berber ile durmadan kavga etmeyi bırak. Benim çalışanlarla çok deneyimim var ve ben sana söyleyeyim de düşman edinmek kimsenin işine yaramaz..."

Kıza yıkık dökük ahşap evinin önünde kısa ve içten veda etti ama taksi hareket ettiğinde Babbitt "Aman Tanrım!" diye dua ediyordu.

25. Bölüm

I

Serçeleri dinlerken neşeyle gerinmek ve sonrasında her şeyin yanlış olduğunu, yoldan çıktığını ve olup bitenin bir nebze olsun tadını çıkaramadığını hatırlamak üzere uyandı. Neden isyan etmesi gerekiyordu ki? Neydi bu olup biten? "Neden aklımı başına toplayıp aptal aptal ortalıkta koşuşturmaya son vermesin; ailesi, işi ve kulüpteki arkadaşlarıyla gününü gün etmesindi ki?" Istırap ve utanç içindeydi... Ida Putiak gibi bir baldırı çıplaktan saldırgan küçük bir erkek çocuk gibi muamele görmüş olmanın utancı! Ve yine de... Hep "ve yine de"ye dönüyordu. Her nasıl bir ıstırapsa bu, bir zamanlar şüphe duyduğu ve şimdi de saçma sapan hale gelen bir dünyadan hoşnut değildi.

Bildiği bir şey vardı ki "kız peşinde koşma işi bitmişti".

Öğle vakti bundan dahi emin değildi. Bayan McGoun, Louetta Swanson ve Ida'da o nazik ve hoş hanımı bulamaması, hiç bulamayacağı anlamına gelmezdi. Bir yerlerde onu anlayacak, ona değer verecek ve onu mutlu edecek o imkânsız olmayan kadının var olduğuna dair o eski inanç sardı yine benliğini.

II

Bayan Babbitt ağustosta geri döndü.

Daha önceki yokluklarında onun rahatlatan dırdırını özlemiş dönüşünde de bir ziyafet hazırlamıştı. Şimdi ise, onu kırmaya cesaret edemediğinden mektuplarında belli etmemeye çalışmış olsa da, kendini bulamadan geri dönüyor olmasına üzgündü, onu karşılamak ve neşeli görünmek zorunda olmaktan utanıyordu.

İstasyona doğru yavaş yavaş yürüdü. Tanıdıklarla konuşmak zorunda kalmamak ve huzursuzluğunu yansıtmamak için yazlık ev posterlerini inceledi. Ama antrenmanlıydı. Trenin sesini duyduğunda, çimento platformda hazır, koltuklu vagonların içlerine doğru bakıyordu ve şapkasını salladı diğer yolcularla vagonun giriş kısmına doğru ilerlerken görünce karısını. Kapıda onu kucaklayarak "Vay vay vay, vallahi iyi görünüyorsun, iyi görünüyorsun," dedi. Sonra Tinka'yı fark etti. Bir şey vardı, tuhaf küçük burnuyla, pırıl pırıl gözleriyle onu seven, onun muhteşem olduğuna inanan bu çocukta; onu kucakladığı gibi havaya kaldırıp, ciyaklayana kadar sımsıkı sarıldı ve bir an için eski normal haline geri döndü.

Tinka yanına oturdu arabada, bir eli direksiyonda, ona yardım ediyormuş gibi yaparak ve Babbitt arkada oturan karısına, "Bu çocuk var ya, ailenin en iyi şoförü olacak. Direksiyonu tam bir profesyonel gibi tutuyor!" diye bağırdı.

Tüm bunlar olurken karısıyla yalnız kalacağı ve karısının sabırla ondan ateşli hareketler bekleyeceği andan için için korkuyordu.

III

Evde, bir hafta on gün Catawba'da kalmak üzere tek başına tatile çıkacağına dair resmiyet kazanmamış bir teori vardı, ancak geçen yıl bu zamanlar Paul'le Maine'de oldu-

ğunu düşündükçe huzursuzlanıyordu. Maine'e döndü zihninde; basit ve destansı hayatta bulduğu huzur ve Paul'ün varlığı. Aniden gerçekten de gidebileceği fikri düştü aklına. Gidemezdi ama gerçekten; işi bırakamazdı ve "Myra saçma bulurdu, oraya bir başına gitmesini. Elbette artık canı ne isterse onu yapmaya karar vermişti ama yine de... Taa Maine'e gitmek!"

Uzun uzun düşündü ve sonunda gitti.

Karısına yaban hayatta Paul'ün ruhunu aramaya gittiğini anlatmak akıl kârı değildi, bir yıl önce hazırlayıp kullanmadığı basit bir yalana başvurdu. New York'ta birini görmesi gerektiğini söyledi. Neden bankadan ihtiyacı olduğundan birkaç yüz dolar daha fazla çektiğini ya da Tinka'yı neden o kadar hisli öpüp "Tanrı seni korusun bebeğim!" diye seslendiğini kendine dahi açıklayamıyordu. Trenden, yüksek çit kapılarla sonlanan çimento ve çelikten platformun sonunda kahverengi ve daha dolgun görünen Bayan Babbitt'in yanında küçük kız kızıl bir nokta olarak kalıncaya kadar el sağladı. Hüzünle baktı Zenith'in son banliyösüne.

Kuzeye giderken Maine'deki rehberler geldi gözünün önüne: sade, güçlü ve cüretkâr, çatısı olmayan barakada poker oynarken neşeli, ormanda dolaşıp tavşan avlarken oymacılıkta usta. Özellikle yarı Yanki yarı Hintli Joe Paradise geldi aklına. Elinde olsa, Joe gibi bir adamla taşraya taşınır, elleriyle çalışır, oduncu gömleği üzerinde, özgür ve gürültücü bir adam olur ve bir daha da bu donuk nezaket çarkına geri dönmezdi!

Ya da, konusu Kuzey Kanada'da geçen bir filmdeki bir avcı gibi ormana dalıp, Rocky Dağları'nda kamp yapan yabani ve sessiz bir mağara adamı! Neden olmasın? Yapabilirdi! Ailesine yetecek kadar para vardı Verona evlenene, Ted kendini geçindirmeye başlayana kadar. İhtiyar Henry T. bakardı onlara. Gerçekten! Neden olmasın? Sahiden yaşamak...

Bunun özlemini çekiyordu. Bunun özlemini çektiğini kabullendi. Sonra yapacağına inandı neredeyse. Ne vakit aklıselim "Saçmalık! İnsanlar saygın ailelerinden ve ortaklarından kaçmaz, olmaz öyle şey, lamı cimi yok!" diye homurdansa, Babbitt savunmaya geçerek karşı geliyordu: "Paul'ün hapse düşmesinden daha büyük cesaret gerektirmez ya bu... Tanrım, o kadar çok isterdim ki! Kızılderili çarıkları... altıpatlar... sınır kasabası... kumarbazlar... yıldızların altında uyumak... Joe Paradise gibi güçlü kuvvetli adamlarla sıradan bir adam olmak... vay canına!"

Böylece ulaştı Maine'e, kamp otelinin önündeki iskelede durdu; çam ağaçları hışırdarken, dağlar parıldarken, bir alabalık sıçrayarak suda kayıp giden halkaların içine düşerken kırılgan ve titrek suya yine kahramanca tükürdü. Rehberlerin barakasına doğru gitti hızlı hızlı, özlemini çektiği asıl evi oraymış gibi, gerçek dostları onlarmışçasına. Sevineceklerdi onu gördüklerine. Ayağa kalkıp bağıracaklardı hep bir ağızdan, "Vay, Bay Babbitt gelmiş! O diğerlerine benzemez! Adam gibi adamdır o!"

Ahşap ve oldukça pis barakalarında rehberler yağlı bir masanın etrafında oturmuş yağlı iskambil kâğıtlarıyla poker oynuyorlardı: Altı tane kırışmış adam, eski pantolonları ve basit, eski fötr şapkalarıyla. Başlarını kaldırıp selam verdiler. Joe Paradise, esmer koca bıyıklı yaşlıca Joe Paradise, "N'aber. Yine mi geldin?" diye homurdandı.

Oyun fişlerinin şıkırtısı hariç ses çıkmıyordu.

Babbitt yanlarında dikeldi, çok yalnız hissediyordu kendini. Bir süre çok konsantre bir halde oyuna devam etmelerinden sonra, Babbitt "Bir el oynayabilirim sanırım Joe," diyerek araya girdi.

"Elbet. Gel otur. Kaç fiş istersin? Dur bakayım, karınla gelmiştin değil mi geçen yıl?" dedi Joe Paradise.

Babbitt işte böyle karşılanmıştı eski evinde.

Yarım saat kadar oynadı hiç konuşmadan. Başı pipo ve ucuz purodan dumanlıydı, çiftler ve blöflerden bıkmış, onu yok saymalarından ötürü içerlemişti. Joe Paradise'a laf attı:

"Çalışıyor musun?"

"Yok."

"Birkaç gün bana rehberlik yapmak ister misin?"

"Peki, olur. Önümüzdeki haftaya kadar işim yok."

Ancak o zaman fark etti Joe, Babbitt'in ona sunduğu dostluğu. Babbitt kayıplarını ödedi ve barakadan ayrıldı küçük bir çocuk gibi. Joe, çatlayan bir dalgadan yükselen bir fok gibi kangallanan dumandan başını kaldırıp, "Yarın gelirim," dedi ve elindeki üç asa geri döndü.

Babbitt ne yeni kesilmiş çam kokan sessiz kulübesinde, ne göl kıyısında, ne de mor bir pusa bürünmüş dağların ardında kümelenmiş günbatımı bulutlarında bulabildi Paul'ün ruhunun güven veren varlığını. Öyle yalnızdı ki akşam yemekten sonra otel resepsiyonunda sobanın yanında durup çok yaşlı bir kadınla; güçlükle soluk alıp veren ve durmadan söylenen yaşlı bir kadınla sohbet etti. Ona Ted'in gelecekte Eyalet Üniversitesi'ndeki muhtemel başarılarından ve Tinka'nın muazzam kelime haznesinden bahsetti ta ki ebediyen terk ettiği evinin özlemi ruhunu sarana kadar.

Karanlığın içinden, kuzeyin çam ağaçlarıyla örülü sessizliğinin içinden tökezleye tökezleye yürüyerek göl kıyısına geldi ve bir kano buldu. Kürekleri yoktu; bir tahta parçası aldı eline, acemice oturdu, kürek çekmekten çok suyu dürterek göle açıldı. Otelin ışıkları ve kulübeler sarı noktalara, Sachem Dağı eteklerinde bir ateşböceği kümesine dönüştü. Yıldızların aydınlattığı karanlıkta dağ daha büyük ve daha vakur, göl siyah mermerden uçsuz bucaksız bir yol gibi görünüyordu. Küçülmüş, dili tutulmuş, biraz da huşuya kapılmıştı ama işte bu değersizlik onu Zenith'li Bay George F. Babbitt'in kendini beğenmişliğinden kurtardı, hüzünlendirdi ve yüreğini özgür bıraktı. Şimdi hissedebiliyordu Paul'ün

varlığını, onu (hapisten çıkmış, Zilla'dan ve çatı kaplama işinin olmazsa olmazlarından kurtulmuş) kanonun diğer ucunda kemanını çalarken hayal etti. Ant içti, "Devam edeceğim! Asla geri dönmeyeceğim! Madem Paul yok, o lanet olası insanların hiçbirini görmek istemiyorum bir daha! Aptallık benimkisi, Joe Paradise üstüme atlayıp beni kucaklamadı diye kızmak. Hepi topu bir orman bekçisi; bir şehirli gibi sana tezahürat edecek değil ya. Al dağlara götür onu, patikalara sal!.. Asıl hayat bu!"

IV

Ertesi sabah saat dokuzda Joe, Babbitt'in barakasındaydı. Babbitt Joe'yu onun anlayacağı bir dille selamladı:

"E Joe, ne dersin bu bezgin yazlıkçıları ve hanımları geride bırakıp vuralım kendimizi dağlara doğru?"

"Tamam, Bay Babbitt."

"Box Car Gölü'ne gidip orada kamp yapmaya ne dersin... dediler ki oradaki baraka kullanılmıyormuş?"

"Tamam, olur da Bay Babbitt, orası Skowtuit Gölü'ne daha yakın ve orada da nerdeyse o kadar iyidir balık avlamak."

"Yok, ben gerçek yaban hayat istiyorum."

"Tamam, o zaman."

"Takalım sırtımıza çantalarımızı ve dalalım ormana sahici bir yürüyüş yapalım."

"Bence belki sudan gitmek daha kolay olur, Chogue Gölü'nden. Tüm yolu motorlu bir tekneyle gidebiliriz... Evinrude motorlu, düztabanlı bir tekneyle."

"Hayır efendim! Motor sesiyle sessizliği mahvedelim öyle mi? Katiyen olmaz! Çantana bir çift çorap at ve yemek için ne istediğini söyle adamlara. Sen hazır olduğunda ben de hazırım."

"Buraya gelen beylerin çoğu motorla gider Bay Babbitt, çok uzak orası."

"Bana bak Joe, yürümeye mi karşısın?"

"Yok, hayır, sanırım yürüyebilirim. Ama o kadar uzağa yürümedim on altı yıldır. İnsanlar çoğunlukla botla gider. Ama madem öyle diyorsunuz, yapabilirim... herhalde." Joe üzgün bir vaziyette uzaklaştı.

Joe dönmeden arındı Babbitt alıngan öfkesinden. Joe'yu ısınmış, ona en eğlenceli hikâyeler anlatırken hayal etti. Ama Joe açılmamıştı henüz yola koyulduklarında. Israrla Babbitt'in ardından yürüdü ve Babbitt her ne kadar omuzları ağrıdıysa, her ne kadar nefes nefese kaldıysa da rehberinin de o kadar nefes nefese kaldığını duyabiliyordu. Ancak yol tatmin ediciydi: pelesenk ağaçları, eğreltiotları ve apansız önünüze çıkan huş ağaçları koruları arasında, çam iğneleriyle kahverengiye bürünmüş, ağaç kökleriyle engebeli bir patika. İnancı geri döndü Babbitt'in ve terlemek hoşuna gitti. Dinlenmek için mola verdiğinde, "Hiç de fena değiliz iki yaşlı tavuk için di mi?" diyerek kıkırdadı.

"Hı, hı," diye doğruladı Joe.

"Çok güzel bir yer burası. Baksana, ağaçların arasından göl görünüyor. Sana bir şey diyeyim mi Joe, tramvay gıcırtısı, daktilo takırtısı ve seni hayattan bezdiren insanlarla dolu bir şehir yerine böyle bir ormanda yaşadığın için ne kadar şanslı olduğunun farkında değilsin. Keşke ben de senin kadar iyi tanısam ormanı. Baksana şu küçük kırmızı çiçeğin adı ne?"

Sırtını kaşırken çiçeğe kızgın bir bakış atan Joe, "Kimi bir şey der, kimi başka bir şey. Ben her zaman pembe çiçek diyorum ona," dedi.

Şükür ki düşünmeyi bıraktı Babbitt yürüyüş ağır aksak bir hal alınca. Yorgunluktan bitmişti. Şişko bacakları başını almış kendi kendine gidiyordu sanki. Gözlerini yakan terini mekanik bir hareketle sildi. Mutluluğunun bilincine varamayacak kadar yorgundu. Güneşin kavurduğu bir mil boyunca sineklerin sıcak bir çalı demeti üzerinde kümelendiği bataklıktan geçen, yan yana dizilmiş kütüklerden

oluşan yoldan sonra Box Car Gölü'nün kıyısına ulaştılar. Çantasını sırtından indirince dengesini kaybetti ve bir an dik duramadı. Misafir barakasının yanındaki irice gövdeli akçaağacın altına uzandı ve damarlarında dolaşan uykuyu mutlu mesut hissetti.

Hava kararıyordu uyandığında, Joe'nun akşam yemeği için marifetle yumurta, domuz pastırması ve gözleme pişirdiğini görünce ormancılara duyduğu hayranlık geri döndü. Bir kütüğe oturdu, erkeksi hissediyordu kendini.

"Çok paran olsa ne yapardın Joe? Rehberliğe devam mı ederdin, yoksa ormana geri dönüp insanlardan uzak olmak mı isterdin?"

Yüzü ilk kez aydınlandı Joe'nun. Bir saniye ciddi ciddi düşündükten sonra canlanarak, "Bunu sık sık düşünmüşümdür! Param olsa, Tinker's Şelaleleri'ne gidip klas bir ayakkabı dükkânı açardım," diye mırıldandı.

Akşam yemeğinden sonra Joe poker oynamayı önerdi, ancak Babbitt kısa ve net bir biçimde reddetti. Joe mutlu mesut, saat sekizde yattı. Babbitt bir kütük parçasına oturup, sivrisinekleri tokatlayarak karanlık gölü seyretti. Horul horul uyuyan rehberini saymazsanız, on millik bir mesafede başka insan yoktu. Hayatında hiç olmadığı kadar yalnızdı. Sonra düşünceleri onu Zenith'e götürdü.

Bayan McGoun'un karbon kâğıtları için fazla yüksek bir ücret ödediğinden endişeleniyordu. Serseriler Masası'nda kendisiyle dalga geçilmesine hem içerliyor hem de bunu özlüyordu. Zilla Riesling'in ne yaptığını merak ediyordu. Ted bu yaz tamircilik deneyimiyle olgunlaştıktan sonra, üniversiteyle "meşgul" olacak mıydı acaba. Karısını düşünüyordu. "Ah keşke... keşke bu kadar mutlu olmasaydı yerleşik hayattan... Hayır! Olmaz! Geri dönmeyeceğim! Üç yıla kadar elli olacağım. On üç yıl sonra altmış. Çok geç olmadan biraz eğleneceğim. Umurumda değil! Yapacağım!"

Ida Putiak'ı, Louetta Swanson'ı, o hoş dul hanımı... adı neydi?.. Tanis Judique miydi?.. aradığı daireyi bulmuştu hani... onu düşündü. Hayali konuşmalara daldı kafasında. Sonra:

"Tanrım, şu halime bak insanları düşünmekten alıkoyamıyorum kendimi!"

Nitekim kaçmak saçma geldi, çünkü kendinden kaçabilme ihtimali yoktu.

O an Zenith'e geri dönüşü başladı zihninde. Yolculuğu kaçış gibi görünmüyordu ama kaçıyordu aslında ve dört gün sonra Zenith'e giden trendeydi. Geri dönüyordu, istediği bu olduğu için değil, elinden başka bir şey gelmediği için. Zenith'ten, ailesinden ve işinden asla kaçamayacağı gerçeğini bir kez daha irdeledi, kaçamazdı, çünkü ofisi, ailesini ve her bir sokağı, kaygıları ve yanılsamalarıyla Zenith zihnine işlemişti bir kere.

"Olsun ama yeni bir... yeni bir başlangıç yapacağım!" diye yemin etti ve yemininin arkasında durmaya çalıştı.

26. Bölüm

I

Trende yürüyüp, tanıdık yüzler ararken, tanıdık tek bir kişi gördü, o da Seneca Doane'du, Babbitt ile üniversitede sınıf arkadaşı ve sonrasında ve şirket danışmanı olma onuruna erişmiş, ancak sonrasında acayipleşmiş, seçimlerde tarım emekçileri tarafından desteklenmiş ve herkesçe bilinen sosyalistlerle birlik olmuştu. Kendisinin de şu sıralar isyanlarda olmasına rağmen, Babbitt doğal olarak böyle bir fanatikle konuşurken görünmeye bayılmıyordu ama vagonların hepsine bakmış, başka hiçbir tanıdık bulamamıştı ve isteksiz de olsa durdu. Seneca Doane, Chum Frink gibi zayıf, ince telli saçları olan bir adamdı, ama Frink'in sırıtması yoktu onda. "Bütün İnsanlar Gibi" adlı bir kitap okuyordu. Dini bir kitap gibi göründü Babbitt'e. Acaba Doane değişmiş, saygın ve yurtsever bir adama dönüşmüş olabilir miydi?

"Hey, merhaba Doane," dedi.

Doane başını kaldırdı. İlginçti ama sesi nazikti. "Ah! Nasılsın Babbitt?"

"Seyahatteydin, ha?"

"Evet, Washington'daydım."

"Washington, ha? Emektar hükümet nasıl gidiyor?"

"Hükümet... Oturmaz mısın?"

"Teşekkürler. Memnuniyetle. Vay, vay! Seninle epeydir konuşma fırsatımız olmadı Doane. Son devre yemeğine gelmedin ne yazık ki, üzülmüştüm."

"Ah... teşekkürler."

"Sendika işleri nasıl gidiyor? Yine belediye başkanlığına aday olacak mısın?"

Doane huzursuz görünüyordu. Kitabının sayfalarını çeviriyordu. "Olabilirim," dedi sanki pek bir şey ifade etmiyormuş gibi ve gülümsedi.

Bu gülümseme Babbitt'in hoşuna gitti ve sohbet konusu bulmaya çalıştı. "New York'ta harika bir kabare izledim: Hotel Minton'da, 'Günaydın Tatlım' grubu."

"Evet, güzel kızlar. Orada dans ettim bir akşam."

"Ah. Sever misin dans etmeyi?"

"Doğal olarak. Dans etmeyi, güzel kadınları ve iyi yemekleri dünyalara değişmem ben de çoğu erkek gibi."

"Tanrım, Doane, sen ve senin gibilerin güzel yiyecekleri ve güzel olan her şeyi elimizden almak istediğinizi düşünürdüm."

"Hayır. Hiç de değil. Görmek istediğim, Konfeksiyon İşçileri toplantılarını Ritz'te yapsın, toplantılarını takiben dans etsinler. Mantıklı değil mi?"

"Eh, iyi bir fikir olabilir, tamam. Ee... Son yıllarda seninle sık görüşemedim, ne yazık ki. Ah, yani, umarım bana dargın değilsindir, belediye başkanı olarak da seni desteklemedim, Prout'un kampanyasına katkıda bulundum. Biliyorsun, Cumhuriyetçi Parti üyesiyim ve düşündüm ki..."

"Bana karşı olmaman için hiçbir neden yok. Örgüt için yararlı olduğun konusunda hiçbir şüphem yok. Hatırlıyorum... üniversitede fevkalade liberal ve hassas bir adamdın. Bana avukat olacağını ve yoksulların davalarına para almadan bakıp zenginlerle savaşacağını söylediğini hâlâ hatırlarım. Ve hatırlıyorum, ben de, zengin olacağımı, tablolar satın alıp Newport'ta yaşayacağımı söylerdim. Şüphesiz ilham verdin hepimize."

"Evet... Doğru... Baştan beri hedefim liberal olmaktı." Babbitt, son derece utangaç, gururlu ve bilinçliydi; çeyrek asır önceki çocuğa benzemeye çalışarak, boğuk ve alçak sesle konuşarak eski arkadaşı Seneca Doane'u aydınlattı: "Bu insanların pek çoğunun, en aktif olanların bile ve ileri görüşlü olduklarını düşünenlerden bazılarının sorunu şu ki, açık fikirli ve liberal değiller. Ben mesela, her zaman diğerine bir fırsat vermeye ve onun fikirlerini dinlemeye özen gösteririm."

"Bu iyi bir şey."

"Meseleye nasıl baktığımı şöyle anlatayım: Biraz muhalefet hepimiz için iyi, bu yüzden bir adam eğer, özellikle de bir işadamı ve dünyanın işini yapan biriyse, liberal olmalı."

"Evet..."

"Ben her zaman insanın vizyon ve idealleri olması gerektiğini söylerim. Tahmin ederim benimle aynı işi yapan bazı arkadaşlarım benim oldukça vizyon sahibi olduğumu düşünüyorlardır ama istediklerini düşünebilirler ben yolumda ilerlerim... aynen senin gibi.. Vay canına, ne güzel oldu böyle oturup, senin deyişinle, bir nevi, ideallerimizi tazelemek."

"Ama biz vizyonerler kaybediyoruz hep. Bu seni rahatsız etmiyor mu?"

"Hem de hiç! Kimse bana ne düşüneceğimi söyleyemez!"

"Sen tam bana yardım etse keşke diye düşündüğüm adamsın. Bazı işadamlarıyla konuşsan da zavallı Beecher Ingram'a karşı tutumlarında onları biraz daha liberalleştirmeye çalışsan keşke."

"Ingram mı? Ama neden? Kongregasyonalist Kilise'den kovulan sersem vaiz değil mi o, hani vaazlarında nikâhsız beraberlikleri ve isyanı savunan?"

Doane bunun aslında Beecher Ingram hakkında genel bir algı olduğunu açıkladı, ancak kendisi Beecher Ingram'ı, tıpkı Babbitt'in apaçık savunduğu gibi, tüm insanların kardeş-

liğini savunan bir rahip olarak görüyordu. Bu yüzden acaba Babbitt, çevresindekileri Ingram ve onun dışlanmış küçük kilisesinin peşini bırakmaya razı edebilir miydi?

"Elbette! Ingram hakkında ileri geri konuşanı duyduğumda ağzının payını veririm," dedi Babbitt sevgili arkadaşı Doane'a.

Doane daha sıcak davranmaya, geçmişten konuşmaya başladı. Almanya'daki öğrencilik günlerinden, Washington'da tek vergi usulü konusunda yaptığı lobi çalışmalarından, uluslararası işçi konferanslarından bahsetti. Arkadaşları Lord Wycombe, Albay Wedgwood ve Profesör Piccoli'den bahsetti. Babbitt hep Doane'un sadece I.W.W.* ile ilişkili olduğunu düşünmüştü ama şimdi Lord Wycombe'u iyi tanıyan, Sir Gerald Doak'a iki kez atıfta bulunan biri olarak usulca başını salladı. Kendini cesur, idealist ve kozmopolit hissediyordu.

Ulaştığı bu yeni manevi boyutta, Zilla Riesling için üzüldü ve Booster Kulübü'ndeki sıradan insanların hiçbir zaman anlayamayacağı şekilde anladı onu.

II

Zenith'e vardıktan ve karısına New York'ta havanın ne kadar sıcak olduğunu söyledikten beş saat sonra Zilla'yı ziyarete gitti. Fikirlerle ve affetme isteğiyle doluydu. Paul'ün salınmasını sağlayacaktı; Zilla için gözüne sokmadan ama çok hayırlı şeyler yapacaktı; arkadaşı Seneca Doane kadar cömert olacaktı ona karşı.

Paul onu vurduğundan beri görmemişti Zilla'yı ve onu hâlâ eskisi gibi dolgun, renkli, canlı ve birazcık pasaklı hayal ediyordu. Toptancılar bölgesinin aşağılarında, iç karartıcı bir sokakta kaldığı pansiyona doğru ilerlerken, huzursuz

* I.W.W. (Industrial Workers of the World): 1905 yılında Chicago, Illinois'da kurulmuş uluslararası bir işçi sendikası. (ç.n.)

olup durdu. Üst pencerelerden birinde, dirseğine yaslanmış, Zilla'nın yüz hatlarına sahip ama kırışıklarla buruşmuş, sararmış eski bir kâğıt parçası gibi, kansız ve yaşlı bir kadın vardı. Zilla olsa yerinde duramaz, hafifçe sallanırdı ama bu kadın kıpırdamadan öylece duruyordu.

Zilla'yı bekleme salonunda yarım saat bekledi. Elli kez, 1893 tarihli Chicago Dünya Fuarı'nın fotoğraf kitabını açtı, elli kez Haysiyet Divanı'nın resmine baktı.

Zilla geldiğinde şaşakaldı. Kıpkırmızı kurdeleyle renklendirmeye çalıştığı siyah çizgili bir elbise giymişti. Belli ki kurdele yırtılmış ve sabırla onarılmıştı. Bunun farkına varabilmişti çünkü omuzlarına bakmak istemiyordu. Bir omuz diğerinden daha düşük duruyordu; çarpık, felçli gibi duran bir kol; ucuz dantel yakanın altında bir zamanlar göz alıcı ve azıcık dolgun, şimdi ise son derece solgun boynunda bir oyuk vardı.

"Evet?" dedi.

"Vay, vay, eski dost Zilla! Seni tekrar görmek güzel!"

"Mesajlarını bir avukat aracılığıyla gönderebilir."

"Yapma Zilla, onun için gelmedim. Eski bir dost olarak geldim."

"Epeyce bekledin bunun için!"

"Nasıldır bilirsin. Bir süre onun bir arkadaşını görmek istemeyeceğini düşündüm ve... Otur, tatlım! Mantıklı olalım. Hepimiz yapmamamız gereken bir sürü şey yaptık ama belki yeniden baştan başlayabiliriz. Gerçekten, Zilla, ikinizi de mutlu edecek bir şeyler yapmak peşindeyim. Bugün ne düşündüm biliyor musun? Bu arada, Paul'ün haberi yok... seni görmeye geleceğimi bilmiyor. Düşündüm ki: Zilla iyidir, kocaman bir yüreği vardır onun ve anlayacaktır ki, Paul şimdi dersini aldı. Neden validen onu affetmesini istemeyesin ki? Eminim yapabilir, sen istersen. Yok hayır! Bekle! Düşün bir kere böyle bir asil hareket ne iyi gelir sana da."

"Evet, asil hareketler yapmayı arzuluyorum ben de." Ciddi oturuyordu, mesafeli konuşuyordu. "Bu yüzden onu hapiste tutmak istiyorum, yanlış yapanlara örnek olsun diye. Dine döndüm, George, bu adamın bana yaptığı korkunç şeyden beri. Acımasız biriydim ve dünya zevklerini arzulardım, dans ve tiyatro. Ama sonra, ben hastanedeyken Pentekostal Komünyon İnancı'nın bir papazı beni görmeye gelirdi ve bana doğrudan Kutsal Kitap'tan gelen kehanetleri; kıyamet gününün gelmekte olduğunu ve daha eski kiliselerin mensuplarının riyakârlık içinde dünyevi ve bedensel zevklere ve de şeytana aldandıkları için ebediyen lanetleneceklerini gösterdi."

On beş dakika boyunca çılgınca konuştu, kapıdaki gazaptan nasıl kaçınılabileceğine dair öğütler yağdırdı ve yüzü kızardı, ölgün sesi eski Zilla'nın keskin enerjisini yakaladı. Öfkeyle bağladı sözlerini:

"Paul'ün şu an cezaevinde olması, cezasını çekerken paramparça olup kibrinden kurtulması bizzat Tanrı'nın lütfudur, bu sayede ruhunu kurtarabilir ve bu sayede diğer kötü adamlara, kadın ve şehvet peşinde koşanlara örnek olabilir."

Babbitt kıvranıp duruyordu. Kilisede vaaz dinlerken kılını kıpırdatmaya çekindiği gibi simdi de pür dikkat dinler görünmeye gayret ediyordu, oysa Zilla'nın feryat figan dile getirdiği suçlamaları leş kargaları gibi uçuşuyordu.

Sakin olmaya çalıştı ve bir ağabey gibi konuştu onunla:

"Evet, biliyorum Zilla. Ama dinin özü, hayırsever olmaktır, öyle değil mi? Ben nasıl görüyorum biliyor musun: Dünyada ihtiyacımız olan şey liberalizm, liberal olmak, bizi bir yerlere götürecek tek şey. Her zaman açık fikirli ve liberal olmaya inandım..."

"Sen mi? Liberal mi?" Şimdi eski Zilla'ya benzemişti işte. "Vay canına, George Babbitt, sen ancak bir jilet kadar açık fikirli ve liberalsin!"

"Ah, öyleyim, öyle miyim? Pekâlâ, tamam izin ver anlatayım... izin ver... anlatayım... sen ne kadar dindarsan ben de o kadar liberalim! Sen dindar!"

"Tabii ki! Papaz inançta ona güç verdiğimi söylüyor."

"Eminim öyledir! Paul'ün parasıyla! Ama sırf sana ne kadar liberal olduğumu göstermek için, Beecher Ingram'a on dolarlık bir çek göndereceğim, çünkü çok sayıda insan zavallı herifin nikâhsız birlikteliği ve isyanı savunan vaazlar verdiğini söylüyor ve bu yüzden adamı şehirden kaçırmaya çalışıyorlar."

"Çok da iyi yapıyorlar! Yaşatmamalı böylelerini bu şehirde! Güya vaaz veriyor... ona vaaz denirse... bir tiyatroda, Şeytan'ın evinde! Tanrı'yı, huzuru bulmanın, şeytanın ayaklarımız altına kurduğu tuzaklara düşmemenin ne demek olduğunu bilmiyorsun sen. Ah, ne mutlu ki Paul'ün bana zarar vermesi sayesinde Tanrı'nın gizemli amaçlarını görebildim ve kötülüklerime son verdim ve Paul bana yaptığı acımasız şeylerin bedelini ödüyor şimdi, umarım hapishanede ölür!"

Babbitt ayağa kalktı, elinde şapkası, homurdandı: "Tamam o zaman, eğer huzur içinde olmak buysa senin için, Tanrı aşkına savaşa gidecek olursan haber ver, olur mu?"

III

Şehirlerin gezginleri geri getirme gücü muazzamdır. Bir şehir, dağlardan ya da kıyıları yutan denizlerden çok, apaçık ortada olan değişimi asıl amacının ardına gizleyerek, vakur ve sinik, karakterini korur. Babbitt ailesini terk etmiş ve yabanda Joe Paradise'la birlikte mesken tutmuş olmasına rağmen, artık liberal olmasına rağmen, Zenith'e gelmeden önceki gece, kendisinin de, şehrin de bir daha aynı olamayacağından da emin olmasına rağmen, döndükten on gün sonra gittiğine inanamıyordu. Eşi dostu açısından da artık yeni bir George F. Babbitt olduğu gün gibi ortada değildi, Atletik Kulüp'te dur durak bilmeyen takılmalar karşısında

daha asabiydi sadece; bir keresinde Vergil Gunch, Seneca Doane'un asılması gerektiğini söyleyince, Babbitt "Lanet olsun, o kadar da kötü değil," demişti burnundan soluyarak.

Evde, gazetenin ardından konuşup duran karısına "Eh?" diye homurdandı, Tinka'nın yeni kırmızı İskoç beresini görünce keyiflendi ve "O oluklu sacdan garaj çok fena görünüyor. Karkastan yeni bir garaj yapmalı," dedi.

Verona ve Kenneth Escott gerçekten nişanlanacak gibi görünüyorlardı. Escott çalıştığı gazetede komisyoncu kurumlara karşı saf gıda mücadelesi vermişti. Bunun sonucunda, bir komisyoncu kurumda mükemmel bir iş verdiler ona. Artık evlenmesine yetecek kadar para kazanıyor ve neden bahsettiklerini bilmeden komisyon kurumlarını eleştiren yazılar yazan sorumsuz muhabirleri şiddetle kınıyordu.

Ted eylülde Eyalet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'ne girmişti. Üniversite, Zenith'ten sadece 25 kilometre uzakta, Mohalis'teydi ve Ted çoğu hafta sonu eve geliyordu. Babbitt endişeliydi. Ted kitaplardan başka her şeyle "ilgileniyordu". Futbol takımında orta saha oyuncusu olarak "yer edinmeye" çalışıyor, basketbol sezonunu dört gözle bekliyordu. Birinci sınıf öğrencileri için balo organizasyon komitesindeydi ve (bir Zenith'li olarak, taşralılar arasında bir aristokrat) iki öğrenci derneği arasında koşuşturuyordu. Ancak Babbitt dersleriyle ilgili Ted'in "Ah, Tanrım, bu baş belası hocalar sırf edebiyat ve ekonomi hakkında ıvır zıvır anlatıyorlar," diye ağzında geveledikleri dışında hiçbir şey öğrenememişti.

Bir hafta sonu Ted, "Baba, üniversitede mühendislik fakültesine geçip makine mühendisliği okusam, ne dersin? Hep hiç çalışmadığımı söyleyip duruyorsun, valla çalışırım orada," dedi.

"Hayır, Mühendislik Fakültesi üniversite statüsüne ulaşamadı henüz," diye karşı çıktı Babbitt.

"Neden ulaşamamış olsun ki! Mühendisler de her alanda söz sahibi olabilir."

"Hukuk fakültesi mezunu olmanın parasal getirisi" ve avukatların hitabet gücü üzerine uzun uzun konuştu. Bitirmeden önce de Ted'i Birleşik Devletler Senatörü bile yaptı.

Bahsettiği büyük avukatlar arasında Seneca Doane de vardı.

"Daha neler," dedi Ted hayretle, "sen her zaman bu Doane'un tam bir kaçık olduğunu söylemez miydin!"

"Böyle büyük bir adamdan bu şekilde bahsedilmemeli! Doane her zaman iyi bir arkadaşım oldu... aslında üniversitede ona yardım ettim ben... onu harekete geçiren bendim, ona ilham verdim senin anlayacağın. Sırf işçi sınıflarının hedeflerine yakınlık duyuyor diye, liberallikten ve açık fikirlilikten nasibini almamış bir sürü mankafa onun kaçık olduğunu sanıyor ama sana şöyle söyleyeyim, onların aralarında çok azı onun kadar iyi para kazanır, üstelik dünyanın en güçlü, en muhafazakâr adamlarıyla arkadaş kendisi... Lord Wycombe gibi mesela, şu tanınmış büyük İngiliz asilzade. Ve şimdi sen söyle, hangisini yapmayı tercih edersin: Makine yağına bulanmış bir sürü tamirci ve işçiyle beraber olmak mı, yoksa Lord Wycombe gibi gerçek adamlarla yakınlık kurup, evindeki partilere davet edilmek mi?"

"Tanrım," diye içini çekti Ted.

Bir sonraki hafta sonu Ted neşeyle gelip şöyle dedi: "Baba, neden akademik ders yerine maden mühendisliği alamıyorum? Durmadan statüden bahsediyorsun... tamam belki de haklısın makine mühendisliğinde fazla bir şey yok ama Madenciler, Tanrım, Nu Tau Tau'da* son seçimlerde on bir kişiden yedisi oyunu Maden Mühendisliği'nden bir çocuğa verdi!"

---

* Muhtemelen öğrenci dernekleri isimlerinin varyantlarından biri. (e.n.)

27. Bölüm

I

Zenith'i, beyaz ve kırmızı, iki savaşan kampa dönüştüren grev, ücretlerin düşürülmesini protesto etmek için eylül ayının sonunda santral memureleri ve çamaşırcıların işi bırakmasıyla başladı. Yeni kurulan süt ürünleri işçileri sendikası, kısmen destek olmak, kısmen de haftalık çalışma saatlerinin kırk dörde düşürülmesi talebiyle sokağa çıktı. Onları kamyon şoförleri birliği izledi. Sanayi kitlendi; tramvay grevi, matbaacıların grevi ve genel grev söylentileriyle tüm şehir gergindi. Grev kırıcı santral memureleriyle telefon görüşmelerini gerçekleştirmeye çalışan öfkeli vatandaşlar çaresizce kıvrandı. Fabrikalardan yük istasyonlarına giden her kamyon, grev kırıcı şoförün yanında sert görünmeye çalışan bir polis tarafından korunuyordu. Zenith Çelik ve Makine Şirketi'nden elli kamyonluk bir filo grevcilerin saldırısına uğradı; santral memurelerinin tezahüratları eşliğinde, küçük çocuklar tuğlalar fırlatırken, kaldırımdan koşup yetişen grevciler, sürücüleri koltuklarından çekerek, karbüratörleri ve komütatörleri parçaladı.

Ulusal Muhafızlar'a emir verildi. Özel hayatında Pullmore Tractor Company sekreteri Bay Caleb Nixon olan Albay Nixon, uzun bir haki palto giydi ve elinde bir kırk-

dörtlük bir otomatik tabancayla kalabalığın arasından ağır adımlarla yürüdü. Hatta Babbitt'in arkadaşı ayakkabı tüccarı Clarence Drum –Atletik Kulüp'te hikâyeler anlatıp duran, garip bir şekilde Victoria pug cins köpeğe benzeyen tombul ve neşeli bir adam– küçük göbeğini sıkı sıkı saran kemeri, yuvarlak minik ağzıyla köşelerde slogan atan gruplara hoparlörden "Dağılın! Bu aylaklığa daha fazla tahammül etmeyeceğim," diye bağırıyordu küstah küstah.

Şehirdeki biri hariç bütün gazeteler grevcilere karşıydı. Kalabalıklar gazete bayilerini bastığında, her birine bir yedek er; özel hayatında muhasebeci veya tezgâhtar olan, gözlüklü ve mahcup yurttaş-askerler yerleştirildi; küçük çocuklar "Teneke askerin üstüne atlayalım!" diye bağrışırken ve grevci kamyon şoförleri "Hey, Asker, ben Fransa'da savaşırken sen Amerika'da kampta mıydın, yoksa Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nde formda kalmak için egzersiz mi yapıyordun? Dikkat et o süngüye de kesme kendini!" diye dalga geçerken, tehlikeli görünmeye çalışıyorlardı.

Zenith'te grev dışında konuşulan bir şey ve taraf olmayan kimse yoktu. Ya cesur bir emekçi dostuydunuz ya da Mülkiyet Haklarının korkusuz bir destekçisi. Her iki durumda da savaşçıydınız ve düşmandan nefret etmeyen herhangi bir arkadaşınızı reddetmeye hazırdınız.

Bir konsantre süt fabrikası ateşe verildi; her iki taraf da suçu diğerinin üzerine attı ve şehir kendini kaybetmişti artık.

Babbitt bu kez alenen liberalliği seçti.

Aklı başında, sağduyulu, makul kanattaydı ve en başta sahtekâr kışkırtıcıların kurşuna dizilmesi gerektiği konusunda hemfikirdi. Arkadaşı Seneca Doane, tutuklanan grevcileri savunduğu zaman üzüldü, gidip ona işin aslını anlatmayı düşündü, ancak bir broşürde santral memurelerinin eski maaşlarıyla dahi aç oldukları iddialarını okuyunca rahatsız oldu. "Hepsi yalan ve sahte rakamlar," dedi, ama bu kez biraz tereddütlüydü.

Bir sonraki pazar günü, Chatham Road Presbiteryen Kilisesi, Dr. John Jennison Drew tarafından verilecek "Kurtarıcı Grevleri Nasıl Durdururdu" konulu bir vaaz duyurusu yaptı. Babbitt, son zamanlarda kiliseye pek gitmiyordu, ancak bu kez Dr. Drew ilahi güçler grevler hakkında ne düşünüyor gerçekten biliyordur diye umarak törene katıldı. Büyük, kıvrımlı, parlak, kadife döşemeli kilise sırasında Babbitt'in yanında Chum Frink vardı.

Frink, "Umarım Doktor grevcilere ağzının payını verir! Normalde, bir vaizin politik meselelere burnunu sokmaması gerektiğini düşünüyorum... bırakalım sadece dinden bahsetsin, ruhları kurtarsın, tartışmalara karışmasın... ama böyle bir zamanda, ayağa kalkıp bu belalı hayvanlara hadlerini bildirmesi gerekir bence!"

"Evet... öyle..." dedi Babbitt.

Rahip Dr. Drew, kürsüye çıkıp, konuşmasının şiirsel ve sosyolojik hararetiyle alnına düşen perçemini hoplata hoplata veryansın etti:

"Son günlerde sanayiyi altüst eden bir dizi nahoş olay sırasında... cesaret gösterip kabul etmeliyiz ki... adil şehrimizde iş hayatı dar boğaza girdi, bilimsel önlemler hakkında çok fazla bilimsel boşboğazlık yapıldı... bilimsel! Bana göre dünyada bilimden en az nasibini almış şey bilimin ta kendisidir! Bir nesil önce 'bilimadamları' arasında çok popüler olan Hıristiyan amentüsünün kabul görmüş temellerine yönelik saldırıları düşünün. Evet, güçlü adamlardı, eleştirinin nüfuzlu kişileriydi onlar! Kiliseyi yerle bir edeceklerdi; dünyanın yaratılışı ve olağanüstü bir ahlak ve medeniyet seviyesine gelişinin şans eseri olduğunu ispatlayacaklardı. Ama bakın, kilise bugün de her zamanki gibi sağlam bir şekilde ayakta duruyor. Sonuçta, bir Hıristiyan papazın basit inancının uzun saçlı muhaliflerine vermesi gereken tek cevap merhametli bir gülümsemedir!

Ve şimdi bu aynı 'bilimadamları' doğal serbest rekabet durumunun yerine çılgın sistemleri koymak istiyorlar. Bu sistemler ne kadar gösterişli isimlerle anılırsa alınsın, despotça bir ataerkillikten başka bir şey değiller. Elbette iş mahkemelerini, adaletsizce greve gidenlere yollanan ihtarları ya da çalışan ve işverenlerin bir araya geldiği mükemmel sendikaları eleştirmiyorum. Ancak, bağımsız emeğin serbest ve akıcı motivasyonunun yerini uyduruk bir ücret tarifesinin, asgari maaşların, hükümet komisyonlarının, işçi federasyonlarının ve tüm bu boş lafların aldığı sistemleri eleştiriyorum.

Genel olarak anlaşılmayan bir şey var ki o da sanayiyle ilgili bütün bu meselenin bir ekonomi sorunu olmadığı. Bu esasen ve yalnızca bir Sevgi meselesi ve Hıristiyan dininin pratik uygulamasından ibarettir! Bir fabrika hayal edin; patronu yabancılaştıran işçi komiteleri yerine, patron gülümseyerek katılır işçilerin aralarına, karşılık olarak onlar da gülümser, ağabey ve kardeş. Kardeşlerim, işte olması gereken bu, birbirini seven kardeşler, işte o zaman grev söz konusu olmaz, nasıl aynı çatı altında nefret söz konusu olamazsa!"

Bu noktada Babbitt "Ah, hadi ordan!" diye mırıldandı.

"Huh?" dedi Chum Frink.

"Neden bahsettiğini bilmiyor. Anlamak mümkün değil. Alakası yok."

"Belki, ama..."

Frink kuşkuyla baktı ona, tüm tören boyunca kuşkuyla bakmaya devam etti ta ki Babbitt tedirgin oluncaya kadar.

II

Grevciler salı sabahı bir gösteri yapacaklarını ilan ettiler, ancak gazeteler Albay Nixon'ın buna izin vermediğini yazdı. Babbitt o sabah saat onda ofisten çıkıp batıya doğru giderken, Court House Meydanı'nın ötesindeki karışık ve pis bölgeye doğru ilerleyen perişan bir kalabalık gördü. Onlar-

dan nefret ediyordu, çünkü fakirdiler, çünkü kendini emniyette hissetmemesine yol açıyorlardı. "Lanet olası aylaklar! Azimli ve dinamik olsalar sıradan işçiler olmazlardı," diye homurdandı. İsyan çıkar mı, çıkmaz mı diye merak ediyordu. Gösterinin başlangıç noktasına doğru, Moore Caddesi Parkı olarak bilinen seyrek soluk çimle kaplı üçgen alana doğru gidip durdurdu arabasını.

Park ve sokaklar grevcilerle, mavi kot gömlekli gençler ve kasketli ihtiyarlarla doluydu. Askerler, kalabalığı birbirine katarak geçti aralarından. Babbitt, askerlerin tekdüze komutlarını duyabiliyordu: "Devam et... devam et, haydi hızlı adım!" Babbitt, askerlerin taş gibi sinirlerine hayran kaldı. Kalabalık, "Teneke askerler" ve "Kirli köpekler – kapitalizmin uşakları!" diye bağırıyor ama askerler sadece sırıtıp "Aynen öyle. Devam et, Billy!" diye cevap veriyorlardı.

Babbitt yurttaş-askerleri görünce heyecanlandı, refah yollarını tıkayan alçaklardan nefret etti, Albay Nixon'ın uzun adımlarla yürüyüp kalabalığı hor görmesini takdir etti. Ve öfkeyle kalabalığı dağıtmaya çalışan ayakkabı toptancısı, nefes nefese kalmış Yüzbaşı Clarence Drum'a, "Harika iş, Yüzbaşı! Yürüyüşlerine izin verme!" diye seslendi. Parktan gelen grevcileri izledi. Birçoğu "Barış içinde yürüyüşümüzü durduramazlar" yazılı posterler taşıyordu. Askerler afişleri yırttılar, ancak grevciler liderlerinin ardında ve dağınık yürüdüler, parlak süngülü askerlerin arasında etkileyici olmaktan uzak, zayıf bir akış. Babbitt, şiddete tanık olmayacağını anladı hayal kırıklığı içinde, hiç de ilginç değildi. Güçlükle nefes aldı.

Göstericiler arasında hantal bir genç işçinin yanında Seneca Doane vardı, halinden memnun gülümsüyordu. Önünde, Massachusetts'li seçkin bir aileden geldiği bilinen yaşlı ve beyaz sakallı bir adam, Eyalet Üniversitesi Tarih Bölüm Başkanı Prof. Brockbank vardı.

"Vay canına," dedi Babbitt hayretler içinde, "onun gibi bir adam grevcilerle birlikte? Aziz dost Senny Doane! Aptallık bu insanlarla birlik olmak! Salon sosyalistleri ne olacak! Ama nasıl da cüretkârlar. Tek bir kuruş faydaları da yok! Ve... bilmiyorum, nasıl oluyor da bütün grevciler çetin ceviz gibi görünüyor. Bana göre herkes gibi görünüyorlar!"

Askerler göstericileri bir ara sokağa yönlendiriyorlardı.

"Onların da herkes kadar yürümeye hakkı var! Sokaklar Clarence Drum ya da Amerikan Lejyonu'nun olduğu kadar onların da!" diye homurdandı Babbitt. "Elbette, onlar... onlar kötü bir unsur ama... Ah, kahretsin!"

Atletik Kulüp'te, öğle yemeği sırasında diğerleri "Ne olacak bu memleketin hali," diye dertlenip "şakalaşarak" ruhlarını avuturken Babbitt sessiz kaldı.

Yüzbaşı Clarence Drum uğradı geçerken, hakiler içinde, görkemli görünüyordu.

"Nasıl gidiyor Yüzbaşı?" diye sordu Vergil Gunch.

"Ah, durdurduk. Yan sokaklara sürdük, birbirlerinden ayrı düştüler ve vazgeçip evlerine döndüler."

"İyi iş. Hem de şiddete başvurmadan."

"Neresi iyi!" diye homurdandı Bay Drum. "Bana bıraksalar, gösterirdim onlara dünyanın kaç bucak olduğunu ve bütün olay sona ererdi. Öylece durmak, bu adamlara dadılık yapıp verdikleri rahatsızlıkların sürmesine izin vermek bana doğru gelmiyor. Söylemiştin dersiniz, bu grevciler bir avuç terörist, sosyalist hayduttan başka bir şey değil ve bunlarla baş etmenin tek yolu kötek! Bıraksalar ben öyle yapardım, hepsini bir güzel pataklardım!"

Babbitt, "Ah, hadi ama Clarence, onlar da tıpkı senin ve benim gibi insan; ben de oradaydım, terörist bir taraflarını görmedim," deyiverdi kontrolsüz.

Drum, "Görmedin, ha? Belki de grevle sen ilgilenmek istersin! Albay Nixon'a grevcilerin ne kadar masum olduklarını söyle yeter! Bunu duyduğuna sevinir!" diye söylendi.

Drum uzun adımlarla uzaklaşırken, masadaki herkes gözlerini Babbitt'e dikti.

"Sence ne yapalım? Bu zebanilere sevgi ve öpücük vermemizi mi istiyorsun, yoksa ne?" dedi Orville Jones.

Profesör Pumphrey, "Elimizden ekmeğimizi almaya çalışan bir sürü serseriyi mi savunuyorsun?" dedi.

Vergil Gunch tüyler ürpertici bir şekilde sessiz kaldı. Maske gibi sert bir surat ifadesi takındı; çenesi kilitlenmişti, sert kısa saçları korkunç görünüyordu, sessizliği şiddetli bir gök gürültüsüydü. Diğerleri Babbitt'e kendisini herhalde yanlış anladıkları konusunda güvence verirken, Gunch'ın çok iyi anlamış gibi bir hali vardı. Cübbeli bir yargıç gibi dinledi Babbitt'in kekeleyerek konuşmasını:

"Hayır, elbette; tabii ki onlar bir avuç çapulcu. Ama demek istediğim... Kötekten bahsetmek yanlış olur. Cabe Nixon öyle değil mesela. O nazik bir İtalyan. İşte bu yüzden albay. Clarence Drum onu kıskanıyor."

"Şey," dedi Profesör Pumphrey, "Clarence'e ayıp ettin, George. Bütün sabah sokaklardaydı bu sıcakta, tozun içinde, e böyle olunca, bu ciğeri beş para etmezleri dövmek istemesine şaşmamalı!"

Gunch hiçbir şey söylemedi, sadece izledi ve Babbitt izlendiğini biliyordu.

III

Kulüpten ayrılırken Babbitt, Chum Frink'in Gunch'a dert yandığını duydu: "...ona ne oldu bilmiyorum. Geçen pazar Doktor Drew, iş dünyasında doğruluk konusunda bir vaaz verdi ve Babbitt onu da çekiştirdi. Neredeyse diyeceğim ki..."

Babbitt belli belirsiz bir korkuya kapıldı.

IV

Kürsü olarak kullandığı bir mutfak sandalyesinin üzerine çıkmış konuşan bir adamı dinleyen kalabalığı gördü. Ara-

basını durdurdu. Gazetede gördüğü resimlerinden, konuşmacının Seneca Doane'un bahsettiği kötü şöhretli bağımsız vaiz Beecher Ingram olduğunu anlamıştı. Ingram, sıcaktan kızarmış yanakları ve endişeli gözleri olan parlak saçlı, sıska bir adamdı. Yalvarıyordu:

"...o santral memureleri günde bir öğün yemeğe talim edip, kendi çamaşırlarını yıkayıp, açlıktan ölüp hâlâ gülümseyerek dayanabiliyorlarsa, siz koca adamların..."

Babbitt, kaldırımdan Vergil Gunch'ın onu izlediğini gördü. Belli belirsiz bir rahatsızlıkta arabayı çalıştırdı ve ilerledi, sanki Gunch'ın düşman gözleri onu gözden kaybolana dek takip etti.

V

"Bu adamlardan bir sürü var," diye dert yanıyordu Babbitt karısına, "greve giden işçiler bir grup şeytandır diye düşünen. Elbette, bu olup biten sağlam iş dünyası ile yıkıcı unsur arasındaki kavgadır ve bize meydan okudukları zaman onlara iyi bir sopa çekmemiz gerekir ama onlara 'pis köpekler' demek, hepsinin kurşuna dizilmesi gerektiğini söylemek yerine neden centilmence savaşmıyoruz, ah bir anlasam."

"Neden, George," dedi karısı uysal bir tavırla, "sen değil miydin tüm grevcilerin hapse atılması gerektiği konusunda sürekli ısrar eden."

"Asla! Yani, demek istediğim... Bazıları tabii ki. Sorumsuz liderler. Ama demek istediğim, insan bu gibi konularda açık fikirli ve liberal olmalı..."

"Ama canım, sen hep bu sözde 'liberal' insanların en kötüsü olduğunu söyler..."

"Kahretsin! Kadınlar bir sözcüğün farklı tanımlarını asla anlamazlar. Ne kasttetiğine bağlı. Sonuçta, hiçbir şey hakkında çok emin olmamalı insan. Şimdi, bu grevciler: Dürüst olmak gerekirse, hiç de o kadar kötü insanlar değil. Sadece aptallar. Ticaretin ve kârın karmaşıklığını, işadamla-

rının yöntemlerini anlamıyorlar ama bazen onların da bizim gibi olduğunu düşünüyorum, biz her ne kadar kâr peşinde koşuyorsak onlar da ücretleri için savaşıyorlar."

"George! İnsanlar senin böyle konuştuğunu duysa... tabii ki seni tanıyorum; ne kadar çılgın bir çocuk olduğunu hatırlıyorum; söylediğin tek bir kelimeyi kastetmediğini biliyorum... ama eğer seni anlamayan insanlar senin böyle konuştuğunu duyarsa, senin basbayağı bir sosyalist olduğunu düşünürler!"

"Başkalarının ne düşündüğünü umursuyor muyum acaba? Şunu bil ki... açıkça anlamanı istiyorum ki hiçbir zaman çılgın bir çocuk olmadım ve bir şey söylüyorsam aynen onu kastederim ve sonuna kadar da arkasında dururum söylediğimin... Dürüst ol, grevcilerin düzgün insanlar olduğunu söylediğimde insanlar benim aşırı liberal olduğumu mu düşünecekler sanıyorsun?"

"Elbette düşünürler. Ama endişelenme canım; ben senin öyle demek istemediğini biliyorum. Hadi yatma zamanı. Bu gece yetecek kadar örtün var mı?"

Uyku sundurmasında, "Beni anlamıyor. Ben kendimi zor anlıyorum. Neden eskiden olduğu gibi her şeye boş veremiyorum?" diye kafa patlattı.

"Senny Doane'un evine gidip onunla konuşabilsem keşke. Yok hayır! Düşünsene Verg Gunch beni içeri girerken görse!

Keşke nereye varmaya çalıştığımı görecek ve onunla konuşmama izin verecek, gerçekten akıllı ve hoş bir kadın tanısaydım ve... Myra haklı mı acaba? Sırf açık fikirli ve liberal olduğum için dostlarım gerçekten delirdiğimi düşünebilirler mi? Verg'in bana baktığı gibi..."

28. Bölüm

I

Bayan McGoun öğleden sonra saat üçte ofisine gelip, "Bay Babbitt, telefonda Bayan Judique diye biri var... bazı onarımlar gerekiyormuş ve danışmanların hepsi dışarıda. Onunla siz konuşmak ister misiniz?" diye sordu.

"Tamam."

Tanis Judique'in sesi net ve hoştu. Telefon alıcısının siyah silindirinde onun küçük bir animasyon görüntüsü vardı sanki: Parlak gözler, narin bir burun, yumuşak bir çene.

"Ben Bayan Judique. Hatırladınız mı beni? Beni buraya, Cavendish apartman blokuna getirmiştiniz ve bu güzel daireyi bulmama yardım etmiştiniz."

"Elbette, hatırladım! Sizin için ne yapabilirim?"

"Şey, bu sadece küçük bir... Sizi rahatsız etmem doğru mu bilmiyorum ama görevli tamir edemeyecek gibi görünüyor. Biliyorsunuz ki dairem en üst katta ve bu sonbahar yağmurlarıyla çatı akmaya başladı ve eğer..."

"Elbette! Ben gelip bir bakarım." Gerginlikle "Saat kaçta evde olursunuz?" diye sordu.

"Sabahları hep evdeyim."

"Bu öğleden sonra diyelim, bir saate kadar?"

"Ee-veet. Zahmet vereceğim; belki bir fincan çay ikram ederim ben de size."

"Güzel! İlk fırsatta kaçıp geleceğim."

"İşte rafine, kavrayışlı ve klas bir kadın! 'Zahmet vereceğim... bir fincan çay.' Erkekten anlıyor. Aptalın tekiyim ama o kadar da kötü değilim tanıyınca. Ve sandıkları kadar aptal da değilim!"

Büyük grev sona ermiş, grevciler dayak yemişti. Vergil Gunch'ın eskisi kadar dostça davranmaması dışında, Babbitt'in ihanetinin klana görünür bir etkisi yoktu. Baskıcı eleştiri korkusu ortadan kalktı, ancak mahcup bir yalnızlık kaldı. O kadar keyiflenmişti ki, öyle olmadığını kanıtlamak için, on beş dakika boyunca ofiste dolandı durdu, planlara bakarak Bayan McGoun'a bu Bayan Scott denen kadının evi için daha fazla para istediğini – teklif fiyatını artırdığını – yedi binden sekiz bin beş yüze çıkardığını açıkladı – Bayan McGoun fiyatı yenilemeyi unutmasındı – Bayan Scott'ın evi – fiyat yükseltilecek. Böylece kendini duygularından arınmış, sadece işle ilgilenen bir kişi olarak kanıtladıktan sonra, yavaş yavaş çıktı ofisten. Arabasını çalıştırmadan önce özellikle oyalandı; lastikleri tekmeledi, hız göstergesi camının tozunu aldı ve rüzgâr siperi spot ışığını tutan vidaları sıktı.

Bayan Judique'in ufukta parlak bir ışık gibi varlığına doğru Bellevue semtine sürdü arabasını mutlu mesut. Akçaağaç yaprakları asfalt sokakların oluklarında birikmişti. Soluk altın sarısı ve soluk yeşil bir gündü, sakin ve durgun. Babbitt, günün sakinliğinin ve Bellevue'nün çıplaklığının, ahşap evlerden oluşan blokların, garajların, küçük dükkânların, yabani ot bürümüş arazilerin farkına vardı. "Canlandırılmaya ihtiyacı var; Bayan Judique gibi insanların dokunuşuna ihtiyacı var buranın," diye düşündü, el değmemiş uzun ve havadar sokaklarda tıkır tıkır ilerlerken. Çıkan rüzgâr canlandırdı onu; algıları açık ve kendini iyi hissederek Tanis Judique'in dairesine ulaştı.

Tanis Judique onu heyecanla karşıladığında, güzel boynunu saran mütevazı bir siyah şifon elbise giymişti. Son dere-

ce sofistike göründü gözüne. Oturma odasındaki kretonlara ve renkli baskılara bakarak, "Vay canına, ne güzel olmuş ev! Ancak zeki bir kadın bir evi yuvaya dönüştürmeyi bilir!" dedi heyecanla.

"Gerçekten beğendiniz mi? Çok sevindim! Ama beni şaşırtıcı biçimde ihmal ettiniz, hem de çok. Bir ara gelip dans etmeyi öğreneceğinize söz vermiştiniz."

Oldukça kararsız bir tavırla, "Ah, ciddi miydiniz ki o konuda?" dedi Babbitt.

"Pek sayılmaz. Ama en azından deneyebilirdiniz!"

"Eh, tamam o zaman, dersim için geldim ve akşam yemeğinde de buradayım o zaman!"

Her ikisi de elbette ciddi olmadığı manasına gelecek şekilde güldü.

"Ama önce sanırım şu sızıntıya baksam iyi olacak."

Kadın onunla birlikte apartmanın çatısına çıktı; çentikli ahşap tabanı, çamaşır ipleri ve su deposunun olduğu çatı katı bambaşka bir âlemdi. Babbitt ayağıyla sağı solu kontrol ederken, bakır borular, sıhhi tesisatta kelepçe ve maşonun kurşundan ve bakır kaplı olmasının daha iyi olduğu ve su tanklarının sedir ağacıyla kaplanmasının avantajları gibi konulardaki bilgisiyle kadını etkilemeye çalıştı.

"E emlakçı olunca her şeyi bilmek zorundasınız tabii ki!" dedi kadın hayran hayran.

Babbitt çatının iki gün içinde onarılacağı konusunda söz verdi. "Dairenizden bir telefon etsem, sakıncası var mı?" diye sordu.

"Olur mu hiç, elbette!"

Babbitt bir an durup duvar tepeliğinden aşağı, anormal büyüklükteki sundurmalarıyla küçük sağlam bungalovlara ve küçük ama görkemli tuğla duvarları ve terrakota süslemeleri olan yeni apartmanlara baktı. Bunların ötesinde, geniş bir yara gibi sarı açıklığı olan bir tepe vardı. Her dairenin arkasında, her konutun yanında küçük garajlar vardı. Ra-

hat, çalışkan, saf, iyi küçük insanlardan oluşan bir dünyaydı burası.

Sonbahar ışığında belli olmuyordu o kadar "yeni" oldukları. Gökyüzü üzerine güneş vurmuş rengârenk bir su birikintisi gibiydi.

"Ne güzel bir öğleden sonra. Manzaranız muhteşem, buradan, Tanner Tepesi'nden," dedi Babbitt.

"Evet, gerçekten güzel ve ferah."

"Çok az insan bilir böyle bir manzaranın kıymetini."

"Aman bu sebepten kiramı yükseltmeyin! Ah, muzipliğim üzerimde! Sadece takılıyordum. Ama gerçekten, manzaraya kıymet veren çok az kişi var. Yani... Çoğu kimsede yok şiir ve güzellik anlayışı."

"Gerçekten, yok," diye soluklandı Babbitt; kadının inceliğine hayran olarak ve çenesini kaldırarak, dudaklarında bir gülümsemeyle tepeye doğru havalı havalı bakışını adeta içine çekti. "Sanırım tesisatçıları arasam iyi olacak, böylece sabah işe koyulsunlar."

Bariz bir biçimde otoriter, sert ve erkeksi bir tavırla yaptığı telefon görüşmesinden sonra, tedirgin bir hal takınarak içini çekti: "Sanırım ben yavaş yavaş..."

"Ah, bir çay içmeden olmaz!"

"Aslında, hiç de fena olmaz."

Bayan Judique küçük mutfakta –salona çok yakındı– "Benim Creole Kraliçem" şarkısını mırıldanırken, Babbitt'in keyfine diyecek yoktu: Yan tarafta siyah Çin işi telefon sehpası, duvarda her zaman çok sevdiği Mount Vernon'ın renkli fotoğrafı, yeşil koltukta bacaklarını öne doğru uzatıp oturmuştu. Öyle tatlı bir keyifti ki bu bitmesin istiyordu; ay ışığında manolyalar geldi gözünün önüne, bir çiftlikte banjo eşliğinde şarkılar söyleyen zencileri duydu. Yardım etme bahanesiyle onun yanında olmak istedi, ama o dingin coşkunluğu da bırakmak istemedi. Bitkin bir halde, kaldı oturduğu yerde.

Kadın çayla geldiğinde ona gülümsedi. "Bu çok hoş!" İlk defa tedbirsizdi; dingin ve rahat, dostça bir tavır içindeydi; kadın da candan ve dingin, cevap verdi: "Burada olmanız çok güzel. Bana karşı çok naziktiniz, sayenizde buldum bu küçük yuvayı."

Havanın yakında soğuyacağı konusunda hemfikirdiler. Yasaklamanın yasaklayıcı olduğu konusunda da öyle. Evde icra edilen sanatın kültürel değeri konusunda anlaştılar. Her konuda anlaştılar. Cüretkâr konuştular hatta ara sıra. Doğrusu, bu modern genç kızların kısa eteklerinin gerçekten kısa olduğunu ima ettiler, mesela. Bu tarz samimi konuşmalar karşısında şok olmadıkları için gurur duydular. Tanis, "Anlayacağınızı biliyorum... demek istediğim... nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum ama kıyafet tarzları ile kötü kadın gibi davranan kızların asla daha öteye gidemeyeceklerini düşünüyorum. Aslında bu şekilde kadınsı içgüdülere sahip olmadıklarını açık ediyorlar," deme cüretini gösterdi.

Manikürcü kız Ida Putiak'ı ve kendisine ne kadar kötü davrandığını hatırlayan Babbitt, onu heyecanla onayladı; tüm dünyanın ona ne kadar kötü davrandığını hatırladı ve Paul Riesling'den, Zilla'dan, Seneca Doane'dan ve grevden bahsetti:

"Nasıl olduğunu anlıyor musunuz? Elbette ben de bu dilencilerin hayatı felce uğratmaları konusunda herkes kadar endişeliydim ama onların açısından bakmamak için de bir sebep yok. İnsanın kendi iyiliği için, açık fikirli ve liberal olması gerekiyor, öyle değil mi?"

"Ah, anlıyorum!" dedi kadın, sert küçük kanepede ellerini yanında kenetleyip, ona doğru eğildi, onu özümsedi. Babbitt takdir edilmenin verdiği hazla:

"Ben de kalktım, kulüpteki arkadaşlara 'Buraya bakın,' dedim. Ben..."

"Union Kulübü'ne mi üyesiniz? Bence bu..."

"Hayır, Atletik. Şöyle söyleyeyim: Tabii ki her zaman Union'a katılmamı istiyorlar ama ben her zaman 'Hayır,

efendim! Asla!' diyorum. Maliyeti umurumda değil ama o ihtiyar örümcek kafalılara dayanamıyorum."

"Ah, evet öyle. Ama söyleyin, ne dediniz onlara?"

"Ah, duymak istemezsiniz. Sorunlarımla fena halde canınızı sıktım! İhtiyar bir geri zekâlı olduğumu düşünmemek için pek sebebiniz yok; çocuk gibiyim!"

"Ah, çocuksunuz tabii daha. Demek istediğim... kırk beş yaşından büyük değilsinizdir."

"Şey, değilim... çok. Ama ne yazık ki bazen orta yaşlı hissediyorum kendimi; tüm bu sorumluluklar ve hepsi."

"Ah, biliyorum!" Sesi onu okşadı; onu sıcak ipek gibi sardı. "Ben de kendimi yalnız hissediyorum, çok yalnız hissediyorum, bazı günler, Bay Babbitt."

"İki gamlı baykuşuz resmen! Ama sanırım birlikte çok iyiyiz!"

"Evet, sanırım tanıdığım çoğu insandan daha iyiyiz!" Gülümsediler. "Ama lütfen bana kulüpte ne dediğinizi söyleyin."

"Şey, şöyle oldu: Elbette Seneca Doane benim bir arkadaşım... istediklerini söyleyebilirler, ona istedikleri her şeyi söyleyebilirler ama bu adamların çoğu Senny'nin dünyanın en büyük devlet adamlarından bazılarıyla yakın dost olduğunu bilmiyor... Lord Wycombe, mesela... tanırsınız, şu büyük İngiliz asilzade. Arkadaşım Sir Gerald Doak bana Lord Wycombe'ın İngiltere'deki en büyük silahlardan biri olduğunu söyledi... yani, Doak'tu sanırım."

"Ah! Sir Gerald'ı tanıyor musunuz? Hani buraya gelen, McKelvey'lerde mi tanıştınız?"

"Onu tanıyor muyum? Şöyle ki, onu öyle iyi tanıyorum ki birbirimize George ve Jerry diyoruz; Chicago'da sarhoş olduk beraber."

"Kim bilir nasıl eğlenmişsinizdir. Ama..." Ona parmağını salladı. "...sarhoş olacak kadar içmenize müsaade edemem! Elim üzerinizde olmalı desenize!"

"Ah keşke!.. Neyse, efendime söyleyeyim: Senny Doane'un Zenith'in dışında ne kadar güçlü bir ses olduğunu biliyorum ben ama bir peygamber kendi ülkesinde kıymet görmez elbette, bu arada Senny, kahrolası ihtiyar, o kadar mütevazı ki yurtdışı seyahatleriyle ilgili kimseye bir şey söylemez. Neyse, grev zamanı, bir gün, Clarence Drum, cafcaflı yüzbaşı üniformasıyla öldürmeye hazır, öfkesini kusmak için masamıza geldi ve birileri ona 'Grevi bastırdın mı, Clarence?' diye sordu.

Güvercin gibi şişinip öyle bir bağırmaya başladı ki sesi üst kattaki okuma odasından duyulabilirdi. 'Evet, elbette; grev liderlerine ceza almaktan nasıl kurtulacaklarını söyledim, onlar da evlerine gittiler,' dedi.

Dedim ki, 'şiddet olmadığı için sevindim.'

'Evet,' dedi, 'gözümü dört açmasam olurdu. Hepsinin ceplerinde bomba vardı. Hepsi anarşist bunların.'

'Ah, yapma Clarence,' dedim. 'Ben onlara dikkatlice baktım, hiçbirinin anarşist bir hali yoktu,' dedim. 'Elbette,' dedim, 'hepsi aptal ama sonuçta senin ve benim gibi insanlar.'

Ve sonra Vergil Gunch veya başka biri... hayır, Chum Frink'ti... tanırsın, şu ünlü şair... benim iyi dostum... 'Bana baksana sen' dedi bana, 'bu grevcileri savunduğunu mu söylüyorsun?' Eh, zihni bu şekilde çalışan adamlardan öyle bıkmıştım ki, yemin ederim, açıklamamaya kararlıydım... yokmuş gibi davranmaya..."

"Ah, bu çok akıllıca!" dedi Bayan Judique.

"...Ama nihayet tutamadım kendimi: 'Ticaret Odası komitelerinde falan benim yaptığım kadarını yapsaydın,' dedim, 'o zaman konuşma hakkına sahip olurdun! Ayrıca, 'Ben rakibe beyefendi gibi davranmaya inanıyorum!' dedim! Efendim, öylece kalakaldılar! Frink... Chum, derim ona... söyleyecek başka bir söz bulamadı. Ama bu durumda, bazıları bir şekilde fazlaca liberal olduğumu düşündüler. Siz ne düşünüyorsunuz?"

"Ah, çok akıllısınız. Ve cesur! İnandığını cesaretle savunan adamları seviyorum."

"Ama bunun iyi bir çıkış olduğunu düşünüyor musunuz? Ne de olsa, bu insanların bazıları öylesine tedbirli ve dar görüşlü ki, bir toplantıda açıkça fikrini söyleyen herkese karşı önyargılılar."

"Ne umursuyorsunuz ki? Uzun vadede, onları düşündüren bir adama saygı duymaya mecburlar ve sizin hitabet konusundaki şöhretiniz..."

"Hitabet konusundaki şöhretim hakkında ne biliyorsunuz ki?"

"Oh, size bildiğim her şeyi anlatmayacağım! Ama cidden, ne kadar ünlü bir adam olduğunuzun farkında değilsiniz."

"Şey... Bu sonbahar çok fazla konuşma yapmadım gerçi. Sanırım bu Paul Riesling işi kafamı çok meşgul etti. Ama... Biliyor musunuz, ne başardığımı gerçekten anlayan ilk kişisiniz, Tanis... Beni dinle, olur mu! Sana Tanis deme cesaretini göstermek istiyorum!"

"Ah, de lütfen! Ve ben de sana George diyeyim mi? İki insanın bu kadar çok şey... nasıl diyeyim?.. bütün bu aptalca gelenekleri atıp birbirlerini anlayabilecekleri ve gecenin karanlığında karşılaşan gemiler gibi birbirlerini tanıyabilecekleri kadar çok şey paylaşabilmesi hoş değil mi sence de?"

"Evet, kesinlikle öyle!"

Artık sandalyesinde oturup kalmadı; kalktı odada dolaştı, kanepede kadının yanına ilişti. Ancak, elini acemice kırılgan, masum parmaklarına doğru uzatınca kadın birden, "Bana bir sigara versene. Yoksa, a ne ayıp Tanis sigara içiyor diye mi düşünürsün?" dedi.

"Olur mu, hiç! Hoşuma gitti!"

Zenith restoranlarında sık sık sigara içen genç kızlara kafa yorardı ama sigara içen sadece bir kadın tanıyordu... hoppa komşusu Bayan Sam Doppelbrau. Tanis'in sigarasını

yaktı özenle, kibrit çöpünü bırakacak bir yer aradı ve cebine attı.

"Emimim sen de bir puro istiyorsundur zavallı adam!" diye mırıldandı kadın.

"Sakıncası var mı?"

"Oh hayır! İyi puro kokusunu seviyorum; çok hoş... çok hoş ve... erkeksi. Yatak odamda, yatağın yanındaki masada bir kül tablası olacak, gidip getirmekte sakınca görmezsen."

Yatak odasında utandı: Mor ipek örtülü geniş kanepe, altın sarısı çizgili leylak perdeler, Çin işi çalışma masası, sıra sıra terlikler, kurdele bağlanmış ayakkabı kalıpları ve üzerlerine serili pembe çoraplar. Kül tablasını getirmesini istemesi teklifsiz dostluğun işareti diye düşündü Babbitt. "Verg Gunch gibi bir aptal, yatak odasını görmesi konusunda espri yapmaya çalışırdı ama bana göre normal bir şey." Ancak, sonrasında rahat değildi. Arkadaşlığın verdiği keyif sona ermişti, eline dokunma arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Ama ne zaman ona yönelse, sigara engel oluşturuyordu. Aralarında bir kalkandı adeta. Bitene kadar bekledi ama tam söndürdüğüne sevinirken, "Bana bir sigara daha vermez misin?" dedi kadın. Umutsuzca izledi Babbitt solgun duman perdesi ardında kadının zarif elini. Artık sadece elini tutmasına izin verip vermeyeceğini (en saf duygularla tabii ki) merak etmiyor, bu istekle yanıp tutuşuyordu.

Görüntüde, çektiği bu acıdan eser yoktu. Neşeyle otomobillerden, California gezilerinden, Chum Frink'ten bahsediyorlardı. Bir ara kibarca, "Bu adamlardan nefret ediyorum... kendilerini zorla yemeklere davet ettiren insanlardan nefret ederim, ama bu gece güzel Bayan Tanis Judique ile akşam yemeği yiyeceğime dair bir his var içimde. Ama muhtemelen zaten yedi sekiz randevun vardır," dedi.

"Aslında ben de sinemaya gitmeyi düşünüyordum. Evet, gerçekten çıkıp biraz temiz hava alsam iyi olacak."

Kalması için onu cesaretlendirmedi ama asla caydırmadı da. "Sinsice yaklaşsam iyi olur! Kalmama izin verecek... bir şeyler var... başka bir şeyle karıştırmamalıyım... yapmamalıyım... kendime hâkim olmalıyım." Derken: "Yok, artık çok geç."

Saat yedide ansızın sigarasını elinden alıp attı ve elini tuttu sıkıca:

"Tanis! Benimle oynama! Biliyorsun biz... işte, iki yalnız kuşuz ve birlikte çok mutluyuz. En azından ben öyleyim! Hiç bu kadar mutlu olmamıştım! Kalmama izin ver! Şarküteriye gidip bir şeyler alayım... soğuk tavuk belki... ya da soğuk hindi... hafif güzel bir akşam yemeği yeriz ve daha sonra, beni kovmak istersen, söz dinler kuzu gibi giderim."

"Şey... evet... iyi olurdu," dedi.

Elini de çekmedi. Babbitt sıktı elini, titriyordu ve paltosuna doğru süzüldü. Şarküteriden pahalı olma kriterine göre seçtiği inanılmaz yiyecekler satın aldı. Caddenin karşısındaki eczaneden karısına telefon edip, "Gece yarısı şehirden ayrılmadan önce kira sözleşmesi imzalatmam gereken biri var. Geç saate kadar dönmem. Beni beklemeyin. Tinka'ya iyi geceler öpücüğümü vermeyi unutma," dedi. Sabırsızlıkla geri döndü Tanis'in dairesine.

"Ah, seni yaramaz, bu kadar çok yiyecek alınır mı" diye karşıladı onu Tanis; sesi neşeli, gülümsemesi davetkârdı.

Küçük beyaz mutfakta ona yardım etti; marulları yıkadı, zeytin kavanozunu açtı. Masayı hazırlamasını söyledi Tanis. Oturma odasına koştururken, çatal ve bıçakları bulmaya çalışırken kendini tamamen evinde hissetti.

"Tek bir şey kaldı," dedi Babbitt. "Ne giyeceksin? En güzel gece elbiseni giyip saçını salacak mısın, yoksa kısa etekler giyip küçük bir kız gibi mi davranacaksın?"

"Aynen bu şekilde, bu eski şifon elbisemle yiyeceğim. Bu haliyle zavallı Tanis'e katlanamayacaksan, akşam yemeğini kulüpte yiyebilirsin!"

"Katlanmak mı!" Omzunu okşadı. "Çocuk, sen tanıdığım en zeki, en tatlı ve en iyi kadınsın! Şimdi gelin, Leydi Wycombe, Zenith Dükü'nün koluna girin, bizi bekleyen şölene doğru yürüyelim!"

"Ne komik, ne güzel şeyler söylüyorsun!"

Yemeği bitirdiklerinde kafasını camdan uzattı ve "Çok soğumuş hava ve sanırım yağmur da yağacak. Sinemaya gitmek istemezsin," dedi.

"Tamam..."

"Keşke şöminemiz olsaydı! Keşke bardaktan boşanırcasına yağsaydı yağmur ve keşke küçük, eski moda bir kulübede olsaydık ve dışarıdaki her şey gibi hışırdayan ağaçlar ve büyük bir kütük ateşi ve... bak ne diyeceğim! Bu kanepeyi radyatöre doğru çekelim ve ayaklarımızı uzatalım sanki odun ateşiymiş gibi."

"Ah, kıyamam, yazık sana! Seni koca bebek!"

Çektiler yine de kanepeyi ve radyatöre uzattılar ayaklarını... Babbitt'in hantal siyah ayakkabıları, Tanis'in rugan terlikleri. Karanlıkta kendilerinden konuştular; Tanis'in ne kadar yalnız, Babbitt'in ne kadar şaşkın ve birbirlerini bulmalarının ne kadar harika olduğundan. Sessiz kaldıklarında, oda bir köy yolundan daha durgun oluyordu. Sokaktan geçen otomobillerin lastiğinin sesi ve uzaktaki bir yük treninin gürültüsü dışında hiç gürültü gelmiyordu. Kendi kendine yeten, can sıkıcı dünyadan yalıtılmış, sıcak, güvenli bir odaydı.

Tüm korku ve şüphelerinden arınmış, kendinden geçmişti Babbitt ve şafak vakti eve ulaştığında, dingin bir hoşnutlukla yumuşamıştı ve hatıralarla doluydu.

29. Bölüm

I

Tanis Judique'in dostluğunun verdiği güven Babbitt'in özgüvenini güçlendirdi. Atletik Kulüp'te denemeler yapıyordu. Vergil Gunch sessiz olmasına rağmen, Serseriler Masası'ndaki diğerleri, Babbitt'in görünür bir neden olmaksızın "garipleştiğini" düşünür olmuşlardı. Onunla sert tartışmalara giriyorlardı, Babbitt ise ukalaydı ve onlara acı çektirmekten keyif alıyordu. Hatta bir keresinde Seneca Doane'u övdü. Profesör Pumphrey artık çok ileri gittiğini söyleyince, Babbitt şöyle dedi: "Hayır! Gerçek! Size ülkedeki en keskin zekâlardan birine sahip olduğunu söylüyorum. Yaa, Lord Wycombe, dedi ki..."

"Ah, kim ki bu lanet olası Lord Wycombe? Neden dilinden düşürmüyorsun ki onu? Altı haftadır her lafının içinde?" diye karşı çıktı Orville Jones.

"George onu Sears-Roebuck mağazasından getirtti. İngiliz züppelerini iki dolar karşılığında postayla getirtebiliyorsun," diye dalga geçti Sidney Finkelstein.

"Tamam, şimdi oldu! Lord Wycombe, İngiliz siyasi yaşamındaki en büyük akıllardan biri. Dediğim gibi: Tabii ki muhafazakârım, ancak Senny Doane gibi bir adamı da takdir ederim çünkü..."

Vergil Gunch sert bir şekilde böldü: "Acaba o kadar muhafazakâr mısın gerçekten? Benim Doane gibi kokarcalara ve kızıllara ihtiyacım yok işimi yürütmek için!"

Gunch'ın sesinin acımasızlığı, çenesinin sertliği Babbitt'i rahatsız etti ama hemen toparlandı ve diğerleri de sıkılana, sonra sinirlenene, ta ki Gunch kadar şüpheye düşene kadar devam etti.

II

Sürekli Tanis'i düşünüyordu. Hep bir heyecanla her yönüyle hatırlıyordu onu. Kolları onu özlüyordu. "Onu buldum! Bunca yıldır onu hayal ettim ve şimdi onu buldum!" diye sevindi. Onunla sabah sinemada buluştu; öğleden sonra veya Elk'lerle olduğuna inanılan akşamları dairesine gitti. Tanis'in mali işlerine hâkimdi ve ona tavsiyeler verirken, Tanis, kadınlara özgü cehaletinden ötürü hayıflanıyor, onun ustalığını öve öve bitiremiyor ve hisse senetleri hakkında Babbitt'ten daha çok şey bildiğini ispatlıyordu. Artık hatıraları vardı, hatırlayıp kahkahalarla güldükleri. Bir kez kavga ettiler ve Babbitt ona karısı kadar "otoriter" ve ona ilgi göstermediği zamanlarda karısından daha mızmız olduğunu söyledi kendini kaybederek. Ama üstesinden geldiler.

En güzel an ise aralık ayında pırıl pırıl bir öğleden sonra, buz tutmuş Chaloosa Nehri'ne kadar karla kaplı çayırlarda yürümeleriydi. Astragan şapkası ve kısa kunduz kürküyle egzotik görünüyordu Tanis; buzun üzerinde kayarken, bağırıyordu, Babbitt hızlı hızlı soluyarak peşinden gitti, kahkahalarla yuvarlandılar beraber.

Birlikte görünmelerinden korkuyordu Babbitt. Zenith'te, bir komşunun karısıyla öğle yemeği yeseniz gece vaktinden önce, tüm çevrenizin haberi olurdu. Ancak Tanis müthiş ağzı sıkı biriydi. Yalnız olduklarında ona ne kadar yakınsa, diğer zamanlarda fazlaca uzaktı ve Babbitt bir müşteri gibi algılanacağını umuyordu. Orville Jones bir keresinde onları

sinemadan çıkarken gördü ve Babbitt, "Seni Bayan Judique ile tanıştırayım. İşte hangi emlak komisyoncusuna gitmesi gerektiğini bilen bir hanımefendi, Orvy!" diye mırıldandı. Bay Jones, kendisi ahlaki değerler ve çamaşır makineleri konusunda sürekli kusur bulan bir adam olmasına rağmen ikna olmuş göründü.

En büyük korkusu –ona olan özel bir düşkünlükten değil, edep adap takıntısından dolayı– eşinin ilişkilerini öğrenmesiydi. Tanis hakkında bir şey bilmediğinden emindi, ancak belirsiz bir şeyden şüphelendiğinden de emindi. Karısının yıllardır basit bir veda öpücüğünden daha şefkatli bir davranışa tahammülü yoktu, yine de ilgisinin yavaş yavaş daha da azalması onu incitiyordu, Babbitt artık hiç ilgilenmiyor, hatta tiksiniyordu ondan. Tanis'e tamamen sadıktı. Karısının ıskartaya çıkarmayı düşünüp bir türlü atamadığı yırtık pırtık kombinezondan taşan gevşek tombulluğu, şişkinlikleri ve löp löp etleri ona ıstırap veriyordu. Üstelik karısının, yılların getirdiği alışkanlıkla, bu duygularını yakaladığının da farkındaydı. Özenle, ciddiyetle, bazen de şakayla karışık idare etmeye çalıştı. Yapamadı.

Tahammül edilebilir bir Noel geçirdiler. Kenneth Escott oradaydı, Verona'nın nişanlısı olarak. Bayan Babbitt duygusaldı, Kenneth'ı yeni oğlu olarak kabul ediyordu. Babbitt, Ted hakkında endişeliydi, çünkü Eyalet Üniversitesi'nden şikâyet etmekten vazgeçmiş ve şüpheli bir şekilde uysaldı Ted. Çocuğun ne planladığını merak ediyordu ama sormaya çekiniyordu. Babbitt, Noel günü öğleden sonra Tanis'e hediyesini –gümüş bir sigara kutusu– götürmek üzere çıktı. Döndüğünde Bayan Babbitt, masum masum, "Temiz hava almak için mi çıktın?" diye sordu.

"Evet, biraz arabayla dolaştım," diye mırıldandı Babbitt.

Yeni yıla girdikten sonra karısı, "Kız kardeşimden haber aldım bugün George. Pek iyi değil. Birkaç hafta onunla kalsam iyi olacak," dedi.

Aslında, Bayan Babbitt, kış aylarında zorunda kalmadıkça evden ayrılmazdı ve daha önceki yaz haftalarca evden uzak kalmıştı. Babbitt de normalde, bu tür gidişleri normal karşılayan, ayrı kalabilir cinsten kocalardan değildi. Karısının evde olmasından hoşlanırdı; kıyafetleriyle ilgilenirdi, bifteğinin nasıl pişirilmesi gerektiğini bilirdi ve dırdırı Babbitt'e kendini güvende hissettirirdi. Ama bu kez "Ah, gerçekten sana ihtiyacı var mı?" diyerek rol bile yapamadı. Üzgün görünmeye çalışırken, karısının gözü üzerinde olduğu halde Tanis'in hayaliyle dolup taşıyordu.

"Sence de gitsem daha iyi değil mi?" dedi kadın ansızın.

"Sen karar ver tatlım; ben karışamam."

Karısı içini çekerek arkasını döndü; Babbitt'in alnı boncuk boncuk terlemişti.

Dört gün sonra gidinceye kadar şaşırtıcı derecede sakindi, Babbitt ise olağandışı şefkatli. Treni öğlen kalktı. Tren istasyonun ötesinde küçülene kadar izlerken bir an evvel Tanis'e kavuşma arzusuyla yanıyordu.

"Hayır, vallahi yapmayacağım!" diye söz verdi. "Bir hafta onun yanına yaklaşmayacağım!"

Ama saat dörtte onun evindeydi.

III

Bir zamanlar sönük ama gayretli ve aklı başında sürüp giden hayatını kontrol eden ya da kontrol eder gibi görünen Babbitt, bu iki hafta boyunca bir şehvet fırtınasına, kötü viskiye, yeni tanıştığı insanların yarattığı sorunlara, eski arkadaşlardan çok daha fazlasını talep eden hırçın yeni dostlara kapılıp sürüklendi. Her sabah, hüzünle önceki akşamın aptallıklarını itiraf ediyordu. Zonklayan başı, sigara içmekten acıyan dili ve dudaklarıyla içtiği içkileri sayıyor, "Bırakmak zorundayım!" diye inliyordu. Şafakta ne kadar kararlı olursa olsun, bir gece bile yapamadı, sürüklenişini kontrol edemedi.

Tanis'in arkadaşlarıyla tanışmıştı; içki içip dans eden, yerinde duramayan ve sessiz kalmaktan korkan Gece Yarısı İnsanları'nın hararetli telaşıyla, "Çete" dedikleri gruplarına kabul edilmişti. Gerçekten çok çalıştığı bir günün sonunda, Tanis'le baş başa kalıp, onun hayranlığını yavaş yavaş yudumlamayı umduğu bir zaman tanışmıştı onlarla.

Koridordan çığlıkları ve gramofonun gıcırtısını duyabiliyordu. Tanis kapıyı açtığında, bir sigara dumanı pusu altında dans eden acayip figürler gördü. Masalar ve sandalyeler duvara yaslanmıştı.

"Ah, harika değil mi!" diye boş boş konuştu Tanis. "En güzel fikir Carrie Nork'tan geldi. Artık parti zamanının geldiğine karar verince, Çete'yi arayıp buraya topladı... George, bu Carrie."

"Carrie" aynı anda hem anaçlığın hem de evde kalmışlığın itici özelliklerini taşıyordu. Muhtemelen kırk yaşındaydı, saçları sahte küllü sarıydı ve düz göğsünün aksine, kalçaları kocamandı. Babbitt'i kıkırdayarak selamladı: "Aramıza hoş geldin! Tanis gerçek bir centilmen olduğunu söylüyor."

Belli ki dans etmesi, Carrie'ye karşı çocuksu ve neşeli olması bekleniyordu ve bu konuda elinden geleni yaptı doğrusu. Diğer çiftlere, radyatöre, pusuda bekleyen sandalye bacaklarına çarpa çarpa onu odada oradan oraya sürükledi. Dans ederken Çete'nin geri kalanına göz gezdirdi: Becerikli, kibirli ve alaycı görünen ince, genç bir kadın. Asla hatırlayamadığı başka bir kadın. Aşırı şık giyinmiş, hafif efemine üç genç erkek; gazoz büfesinde tezgâhtardılar veya en azından tezgâhtar olmak için doğmuşlardı. Kendisiyle aynı yaşlarda bir erkek; sakin, halinden memnun, Babbitt'in varlığına bozulmuş bir adam.

Görev edindiği dansını bitirdiğinde, Tanis onu bir kenara çekerek, "Canım, benim için bir şey yapar mısın? Hiç içkim kalmadı ve Çete kutlama istiyor. Healey Hanson'a kadar gidip biraz alamaz mısın?" diye yalvardı.

"Elbette," dedi Babbitt, huysuzluk etmemeye çalışarak.

"Bak ne diycem: Minnie Sonntag'a söyleyeyim seninle gelsin," dedi Tanis, zayıf ve alaycı genç kadını göstererek.

Bayan Sonntag, onu sert bir biçimde selamladı: "Memnun oldum Bay Babbitt. Tanis bana çok önemli bir adam olduğunuzu söyledi, sizinle gelmek benim için bir onur. E tabii, sizin gibi sosyeteden insanlarla vakit geçirmeye alışık olmadığımdan, böyle asil ortamlarda nasıl davranacağımı bilmiyorum!"

Bayan Sonntag, Healey Hanson'a kadar böyle konuştu. Attığı taşlara "Ah, canın cehenneme!" diye cevap vermek istedi ama bu makul karşılık için yeterince sinirlenmedi. Tüm Çete'nin varlığına kızgındı. Tanis'in "sevgili Carrie" ve "Min Sonntag"dan bahsettiğini duymuştu: "Çok zeki... bayılacaksın ona." Ama Babbitt onları hiç gerçek kişiler olarak algılamamıştı. Tanis'in, Çiçekli Tepeler'in bütün sorunlarından uzakta, gül rengi bir boşlukta, onu beklediğini hayal etmişti o güne kadar.

Döndüklerinde genç tezgâhtarların himayesine katlanmak zorunda kaldı Babbitt. Bayan Sonntag nasıl umursamaz bir düşmanca tavır içindeyse, onlar da vıcık vıcık samimiydiler, ona "İhtiyar Georgie" diyorlar, "Hadi, centilmen, bacağını salla," diye bağırıyorlardı... Kemerli paltolu erkekler, Ted kadar genç, korodaki erkekler kadar narin, gramofonla ilgilenip dans etmekte, sigara içmekte ve Tanis'i küçümsemekte becerikli. Onlardan biri olmaya çalıştı; "İyi işti, Pete!" diye bağırdı ama sesi gıcırdar gibi çıktı.

Belli ki Tanis, dans eden sevgili dostlarının arkadaşlığından hoşlanıyordu; onların hafif âşıkane tavırlarını dizginliyor, her dansın sonunda onları rasgele öpüyordu. Babbitt şu an ondan nefret ediyordu. Onu orta yaşlı olarak görüyordu artık. Boğazındaki kırışıklıkları, çenesinin altındaki gevşekliği fark etmişti. Kasları gerginliğini yitirmiş, gevşek ve sarkıktı. Danslar arasında, Tanis sandalyelerin en geniş

olanına oturup, elinde sigarası, toy hayranlarını etrafında toplayıp konuşuyordu onlarla. ("Gençliğinin baharında bir kraliçe sanıyor kendini!" diye homurdandı Babbitt.) Bayan Sonntag'a seslendi: "Stüdyo dairem çok şirin değil mi?" ("Stüdyo mu, kahretsin! Chow cinsi köpeği olan yaşlı bir kız için sıradan bir daire! Ah, Tanrım, keşke evde olsaydım! Acaba şu an kaçamaz mıyım?")

Ancak kendini, Healey Hanson'ın sert arpa viskilerine kaptırdığından dolayı görüşü bulanıklaşmıştı. Çete'ye karıştı o da. Hazırcevap gençlerin neredeyse en zekilerinden Carrie Nork ve Pete ondan hoşlanmış gibi görününce sevinmeye başladı; anlaşılan o ki ismi Fulton Bemis olan, demiryollarında memur, somurtkan yaşlı adamı kazanmak da çok önemliydi.

Çete'nin sohbeti abartılı, çok renkli, Babbitt'in tanımadığı insanlara referanslarla doluydu. Anlaşılan kendilerini çok rahat ifade ediyorlardı. Onlar Çete'ydi; bilge, güzel ve eğlenceliydiler; Zenith'in bütün lükslerine alışkın olan Bohem ve kentli insanlardı: Dans salonları, sinema salonları ve motellere; "yavaş" ya da "eli sıkı" insanlara alaycı bir üstünlük taslayıp kıkırdıyorlardı:

"Ah, Pete, dün geç geldiğimde o kasiyer bana ne dese beğenirsin? Ah, mükemmel, paha biçilemez bir şeydi!"

"Ah, T. D. fitil gibi sarhoş değil miydi ama! Resmen, kaskatı kesildi! Gladys ne dedi ona?"

"Bob Bickerstaff'ın bizi evine gitmeye razı etmeye çalışırkenki yüzsüzlüğüne ne demeli! Resmen yüzsüzlük etti! Sen yüzsüzlükte onunla rekabet edebilir misin? Daha ötesi yok!"

"Dotty'nin nasıl dans ettiğini fark ettin mi? Tanrı aşkına, sınırdaydı!"

Babbitt'in gür bir sesle, önceden nefret ettiği Bayan Minnie Sonntag'la, geceyi caz müziğiyle dans etmeden geçiren insanların yengeç, kalleş ve ahmak oldukları konusunda hemfikir olduğu duyuldu; Babbitt "Kesinlikle!" diye gürler-

ken Bayan Carrie Nork, "Yerde oturmayı sevmiyor musun? Çok Bohem!" diye şakıdı. Babbitt Çete hakkında son derece iyi düşünmeye başladı. Arkadaşları Sir Gerald Doak, Lord Wycombe, William Washington Eathorne ve Chum Frink'den bahsettiğinde, küçümseyen ilgilerinden gurur duydu. O kadar neşelenmişti ki Tanis'in genç erkeklerin en genç ve en süt gibi olanının omzuna yaslanmasını kafasına takmadı ve Carrie Nork'un tombul elini tutmak istedi ama Tanis'in öfkeli bakışını fark edince bıraktı.

Saat ikide eve döndüğünde, o da artık Çete'nin bir üyesiydi ve takip eden hafta boyunca, aşırı sıkı düzenlerine, fazlasıyla yorucu taleplerine, zevk ve özgürlük üzerine kurulu yaşamlarına bağlıydı. Partilerine gitmek zorunda kaldı; herkesin herkese telefon edip, aslında söylediği şeyi söylediğinde onu kastetmediğini belirttiği gergin döngünün bir parçası oldu: "O zaman Pete neden onun bunu söylediğini söyleyerek dolaşıyordu ki?"

Hiçbir aile, birbirlerinin nerede ne yaptığını öğrenmek konusunda Çete'den daha ısrarcı değildi. Hepsi haftanın her dakikasında diğerlerinin nerede olduklarını anında haber alıyor ya da içerleyerek bilmek istiyorlardı. Babbitt bir keresinde, Carrie ya da Fulton Bemis'e saat ona kadar ne yaptığını, neden onlara katılamadığını açıklarken ve iş dolayısıyla tanıdığı biriyle akşam yemeğine gittiği için özür dilerken buldu kendini.

Çete'nin her bir üyesinin haftada en az bir kere diğer üyelere telefon etmesi beklenirdi. "Neden beni aramadın?" Sadece Tanis ve Carrie değil, yeni kadim arkadaşları Jennie, Capitolina ve Toots da Babbitt'e suçlayıcı bir tavırla bu soruyu sormuşlardı.

Bir an için Tanis'i bitkin ve duygusal görmüş olsa da, Carrie Nork'un partisinde bu izlenimini kaybetti. Bayan Nork'un büyük bir evi ve ufak tefek bir kocası vardı. Partisine tüm Çete geldi, eksiksiz toplandıklarında otuz beş

kişi oluyorlardı. "İhtiyar Georgie" ismiyle Babbitt, artık Çete'nin öncülerinden biriydi, çünkü her ay üyelerin yarısı değişiyordu. Artık o grubun tarihöncesi anlamına gelen iki hafta öncesini, yiyecek tanıtımcısı Bayan Absolom'un Indianapolis'e taşınmasından, Mac'in Minni'ye "darılmasından" öncesini hatırlayan, yeni Pete'lere, Minni'lere ve Gladys'lere tenezzül edebilen saygıdeğer bir liderdi.

Carrie'nin evinde, Tanis, ev sahipliği yapmak zorunda değildi. Babbitt'in her zaman sevdiği siyah şifon elbisesiyle saygın, kendinden emin ve harika görünüyordu ve bu çirkin evin geniş alanlarında Babbitt onunla sessizce oturabildi. İlk isyanına pişmandı Babbitt, yola gelmişti ve mutlu mesut evine götürdü onu. Ertesi gün, kendini Tanis için gençleştirmek adına cırtlak sarı bir kravat satın aldı. Kendini güzelleştiremediğinin maalesef farkındaydı; kendini ağır, şişmanca buluyordu ama yine de Tanis kadar genç olmak adına... onun göründüğü kadar genç olmak adına dans ediyor, süsleniyor, sohbetler ediyordu.

IV

İster dine, ister aşka ya da bahçeciliğe dönün, hayatınızda bir dönüşüm yaşarken, şaşılacak biçimde, bu hobiler daha önce hiç var olmamış, şimdiyse bütün dünya onların çılgınlığıyla dolup taşıyormuş gibi gelir; Babbitt de zevk ve sefaya döndüğünde, dört bir yanında hoş eğlence fırsatları keşfetmeye başladı.

Sportmen komşusu Sam Doppelbrau'ya karşı yeni bir bakış açısı geliştirmişti mesela. Doppelbrau'lar saygın, çalışkan ve varlıklı insanlardı; onlar için mutluluk ideali sonsuz bir gece hayatı demekti. Yaşamlarına alkol, nikotin, benzin ve öpücüklerle dolu banliyö içki âlemleri hâkimdi. Onlar ve ait oldukları zümre hafta boyunca çalışır, onların deyişiyle, "partileyecekleri" cumartesi gecesi için sabırsızlanırlardı ve parti gittikçe daha gürültülü bir hal alarak pazar gün do-

ğumuna kadar sürer ve genellikle net bir rotası olmayan ve sürat yapılan otomobil gezileri içerirdi.

Bir akşam Tanis tiyatrodayken, Babbitt kendini Doppelbrau'larla eğlenirken; yıllarca Bayan Babbitt'e "Dünya üzerinde tek onlar kalmış olsa dahi yanaşmam o 'kokmuş ukala grubu'na" diye kınadığı insanlarla arkadaşlık ederken buldu. O akşam eve asık suratla dönmüş, kapının önünde durup, son yağan kardan sonra yoldan geçenlerin oluşturduğu, fosilleşmiş ayak izleri gibi duran buz pıhtılarını ezerek etrafı kolaçan etmişti. Howard Littlefield burnunu çekerek yanına geldi.

"Hâlâ bekârsın ha, George?"

"Hı hı. Yine soğuk bu gece."

"Karından ne haber?"

"Kendisi iyi ama kız kardeşi hâlâ çok hasta."

"Bak ne diycem... gelsene bize, yemek yiyelim beraber George."

"Ah... teşekkürler. Çıkmak zorundayım."

Littlefield'in hiç de ilginç olmayan sorunlarla ilgili daha ilginç istatistiklere ilişkin anlatacaklarına katlanamayacağını düşünmüştü aniden. Yolu kazımaya devam etti homurdanarak.

Sam Doppelbrau çıktı sonra.

"İyi akşamlar Babbitt. Harıl harıl çalışıyorsun, ha?"

"Eh, biraz egzersiz."

"Soğuk değil mi? Üşümüyorsun galiba?"

"Yani... çok diil."

"Hâlâ bekâr mısın?"

"Hı-hı."

"Diyorum ki, hazır Bayan Babbitt yokken... hoş gece hayatıyla aran pek yoktur biliyorum ama... Hanım ve ben bir gece gelebilirsen çok mutlu oluruz. Bir kereliğine iyi bir kokteyle tahammül edebilirsin sanırım?"

"Tahammül etmek mi? Genç dostum, kokteyl deyince George Amca'nın üstüne yoktur Birleşik Devletler'de, emin ol!"

"Yaşa! İşte bu! Bak şimdi: Bu gece birileri gelcek bize, Louetta Swanson ve bazı başka enerjik konuklar. Savaş öncesinden kalma bir şişe cin açacağım, belki dans da ederiz. Neden bir uğrayıp geceye renk katmıyorsun, sırf değişiklik olsun diye?"

"Peki... Ne zaman geliyorlar?"

Saat dokuzda Sam Doppelbrau'daydı. Bu eve üçüncü gelişiydi. Saat on olduğunda, Bay Doppelbrau'ya "Sam, eski dost," diyordu.

Saat on birde hep beraber Old Farm Inn'e gittiler. Babbitt, Doppelbrau'nun arabasının arka koltuğunda Louetta Swanson'la oturdu. Bir zamanlar ona ürkekçe asılmayı denemişti. Şimdi denemedi, resmen asıldı; Louetta başını omzuna koydu, Eddie'nin ne kadar dırdırcı olduğunu anlattı ona ve Babbitt'in ne kadar düzgün, okumuş ve özgür düşünceli bir insan olduğunu söyledi.

Tanis'in Çete'si, Doppelbrau'lar ve hovardalıkta ona eşlik eden diğer arkadaşlarının sayesinde, eve geç vakit ve sallanarak dönmediği tek bir akşam olmadı iki hafta boyunca. Diğer becerileri bulanıklaştığında, zar zor yürürken bile otomobil kullanabilme, köşelerde yavaşlayıp yaklaşan arabalara yol verme gibi sürücülere has yeteneklere sahipti. Sendeleyerek giriyordu eve. Verona ve Kenneth Escott oradalarsa, alelacele bir merhaba deyip, onların gözünden nasıl göründüğünün son derece farkında, kendini üst kata atıyordu. Sıcak eve girdiğinde kafasının düşündüğünden daha bulanık olduğunu fark ediyordu. Başı dönüyordu. Yatmaya cesaret edemiyordu. Sıcak bir banyoyla alkolden arınmaya çalıştı. Bir an zihni daha açıktı ama banyoda mesafeleri hesaplayamadı, havluları aşağı indirdi ve sabunluğa çarpıp şangırtıyla yere düşürdü, çocuklar duyacak diye korktu. Sabahlığıyla

üşüyerek, akşam gazetesini okumaya çalıştı. Kelimeleri takip edebiliyordu; okuduğunu anlayabiliyordu sanki ama bir dakika sonra sorsalar ne okuduğunu söyleyemezdi. Beyni fırıl fırıl dönerek yatağa yattığında, hemen kalkıp oturdu, kendine hâkim olmaya çalıştı. Sonunda kımıldamadan yatmayı başardığında, sadece biraz midesi bulanıyordu ve başı dönerken, kendinden fazlasıyla utandı. "Durumunu" kendi çocuklarından gizlediği için! Hor gördüğü insanlarla dans edip naralar attığı için! Aptalca şeyler konuşmuş, saçma sapan şarkılar söylemiş, aptal kızları öpmeye çalışmış olduğu için! Yaptıkları bir bir gözünün önüne geliyor, inanamıyordu kendine: Normalde ofisine sokmayacağı delikanlılarla yüz göz olup kendisiyle dalga geçmelerine izin vermiş, dans ederken eline koluna hâkim olamayıp, en rüküş, en pespaye kadınların paylamalarına maruz bırakmıştı kendini. Bunları hatırladıkça "Kendimden nefret ediyorum! Tanrım, kendimden nasıl nefret ediyorum!" diye homurdandı. Sonra "Bitti! Yeter artık! Daha fazla yok! Yaptım yapacağımı, fazlasıyla!" dedi.

Ertesi sabah kahvaltıda, kızlarına ciddi ve baba gibi davranmaya çalışırken daha da emin oldu. Öğlen saatlerinde daha az emindi. Aptallık ettiğini inkâr etmedi; o konuda neredeyse gece yarısındaki kadar netti; ancak mücadele ettiği her şey samimiyetten yoksun hayatına dönmekten daha iyiydi. Dörtte canı bir içki istedi. Artık masasında bir viski şişesi tutuyordu ve iki dakikalık bir direnmeden sonra günün ilk içkisini içti. Üç içki sonra tekrar Çete'yi şefkatli ve eğlenceli arkadaşlar olarak görmeye başladı ve saat altıda onlarla birlikteydi... ve hikâye baştan yazılmak üzereydi.

Her sabah başı biraz daha az ağrıyordu. Başının ağrıması içkiyi fazla kaçırdığına işaret, bir güvenceydi ama bu güvence de yavaş yavaş çöküyordu. Halihazırda, şafakta sarhoş olsa dahi, saat sekizde uyandığında ne vicdanında ne de midesinde bir rahatsızlık hissediyordu. Hiçbir pişman-

lık duygusu, Çete'nin meşakkatli cümbüşüne ayak uydurma çabasından kaçma arzusu, ayak uyduramadığı zaman hissettiği aşağılık duygusundan güçlü değildi. Eskiden para kazanmak, golf oynamak, otomobil kullanmak, hitabet ve McKelvey'nin çevresine girmek neyse, şimdi de Çete'nin "en eğlenceli üyesi" olmak bir tutkuydu onun için. Ama zaman zaman başaramadığı da oluyordu.

Pete ve diğer delikanlıların Çete'yi fazla kibar ve sadece kapılar ardında öpüşen Carrie'yi utanç verici derecede "monogamik" bulduklarını öğrendi. Babbitt Çiçekli Tepeler'den gizlice onların yanına kaçarken, Çete'nin delikanlıları, Çete'nin mahiyetinden gizlice kaçıp, mağazalarda ve otel vestiyerlerinde buldukları canlı ve enerjik genç kadınlara gidiyorlardı. Babbitt bir keresinde onlara takılmaya kalkıştı. Bir otomobil, bir şişe viski ve onun için ayarlanmış ciyak ciyak konuşan, Parcher and Stein mağazasında çalışan bir kasiyer kız vardı. Yanına oturmasıyla endişelenmesi bir oldu Babbitt'in. Görünüşe göre "onu eğlendirmesi" bekleniyordu, ancak kızın "Otomobil uçar gider..." şarkısına eşlik edemedi. Bir barın arka odasında oturdular hep beraber. Babbitt'in başı ağrıyordu, ilk kez duyduğu argo laflardan kafası karıştı, iyi niyetle seyretti onları, eve gitmek istedi ve bir içki içti, derken birçok içki içti.

İki akşam sonra, Çete'nin somurtkan yaşlı adamı Fulton Bemis, Babbitt'i kenara çekip homurdandı: "Bak, bu beni ilgilendirmez ve Tanrı biliyor benim de oluyor abarttığım ama sence de ayağını biraz denk alman gerekmiyor mu? Sen nerede duracağını bilmeyen, açgözlü budalanın tekisin. Farkında mısın çok hızlı gidiyorsun içerken, bir sigarayı söndürmeden diğerini yakıyorsun? Bir süreliğine bıraksan iyi olacak."

Babbitt, Fult'un kral bir dost olduğunu söyledi gözleri yaşararak ve evet, kesinlikle bırakacaktı. Hemen sonra, bir sigara yaktı, bir içki aldı ve Tanis onu Carrie Nork'la samimi bir halde yakaladığında, fena kavga ettiler.

Ertesi sabah, Fulton Bemis gibi beş para etmez birinin onu azarladığı bir pozisyona düştüğü için kendinden nefret etti. Fark etti ki, artık mümkün olan her kadınla sevişebildiğine göre, Tanis yegâne yıldızı değildi; "herhangi bir kadın" mıydı yoksa artık onun için. Bemis onunla konuştuğuna göre, diğer insanlar da onun hakkında konuşuyorlar mıydı acaba? Atletik Kulüp'teki insanları şüpheyle izledi öğlen. Huzursuz görünüyorlardı. Onun hakkında mı konuşuyorlardı o halde? Asabiydi. Kavgacıydı. Sadece Seneca Doane'u savunmakla kalmadı, Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'yle bile dalga geçti. Vergil Gunch kısa cevaplar veriyordu.

Sonrasında Babbitt kızgın değildi. Korkuyordu. Booster Kulübü'nün bir sonraki yemeğine gitmeyip ucuz bir restoranda saklandı ve jambonlu-yumurtalı sandviçini kemirip sandalyesinin kolçağında duran kahvesini yudumlarken, endişeliydi.

Dört gün sonra, Çete'nin en iyi partilerinden birinde Babbitt onları Chaloosa Nehri üzerindeki buz pateni pistine götürdü. Karlar eridikten sonra, sokaklar yumuşak bir buz tabakasıyla kaplanmıştı. Bu sonsuz geniş sokaklarda rüzgâr sıra sıra ahşap evlerin arasında esiyordu ve tüm Bellevue bölgesi bir sınır kasabasına benziyordu. Dört lastikte de zincir olmasına rağmen, Babbitt kaymaktan korkuyordu ve bir tepenin uzun yokuşuna geldiğinde yavaşladı. Daha dikkatsiz bir sürücü köşeyi dönerek geldi. Kaydı, neredeyse arka çamurluklarıyla çarpıyordu onlara. Kurtarmanın verdiği rahatlamayla, Çete –Tanis, Minnie Sonntag, Pete ve Fulton Bemis– "Bravo!" diye bağırdılar ve diğer telaşlı sürücüye el salladılar. Sonra Babbitt bu eğlence düşkünü gruba baykuş gibi bakarak, yayan vaziyette tepeye bin bir zahmetle tırmanan Profesör Pumphrey'yi gördü. Pumphrey'nin onu tanıdığından ve Tanis'in "Çok iyi bir şoförsün hayatım!" diye çığlık atıp onu öptüğünü gördüğünden emindi.

Ertesi gün öğle yemeğinde Pumphrey'yi yokladı: "Dün gece erkek kardeşim ve arkadaşlarıyla birlikte dışarıdaydım. Tanrım, ne zordu araba kullanmak! Cam gibiydi yollar. Seni Bellevue Bulvarı Tepesi'ne çıkarken gördüm sanki."

"Hayır, ben değildim... seni görmedim," dedi Pumphrey, telaşla, biraz da suçlulukla.

Muhtemelen iki gün sonra, Babbitt Tanis'i Thornleigh Oteli'ne öğle yemeğine götürdü. Onu dairesinde beklemekten memnun görünen Tanis, melankolik bir gülümsemeyle, onu arkadaşlarıyla hiç tanıştırmadığına göre herhalde pek önemsemediğini ima etti; sinema dışında onunla birlikte görünmek istemiyor muydu? Tanis'i Atletik Kulüp'ün hanımlara ayrılan ek binasına götürmeyi düşündü ama bu çok tehlikeliydi. Onu tanıtması gerekecekti ve insanlar yanlış anlayabilirdi... Thornleigh'de karar kıldı.

Tanis o gün, siyahlar içinde, olağanüstü şıktı: Çoğu sokak kıyafetinin gece elbisesi gibi olduğu bir zamanda, küçük siyah, üç köşeli bir şapka takmış; kısa, siyah, bol ve dökümlü astragan bir palto ve dik yakalı, siyah kadife bir elbise giymişti. Belki de fazla şıktı. Thornleigh'in varak ve meşenin ağır bastığı restoranında, Babbitt masalarına doğru Tanis'i takip ederken herkes ona bakıyordu. Babbitt endişeyle şef garsonun onlara bir sütunun ardında gizli bir yer vermesini umuyordu, ancak orta koridorda bir masaya oturdular. Tanis hayranlarını fark etmiyor gibiydi; Babbitt'e gülümseyerek çoşkuyla "Ah, çok güzel değil mi! Ne kadar enerjik bir orkestra!" dedi. Babbitt iki masa uzakta Vergil Gunch'ı görünce, aynı coşkuyla karşılık vermekte zorlandı. Yemek boyunca Gunch onları izlerken, Babbitt izlendiğinin farkında kendine mukayyet oldu ve sıkıntılı bir halde Tanis'in neşesini kaçırmamak için çaba sarf etti. "Doya doya eğlenmek istiyorum bugün," dedi Tanis dalga dalga yayılan bir sesle. "Thornleigh'i seviyorum, ya sen? Çok eğlenceli ve aynı zamanda çok da zarif."

Babbitt Thornleigh'den, servisinden, yemeklerinden, restoranda tanıdığı Vergil Gunch dışındaki insanlardan bahsetti. Konuşulacak başka bir şey kalmamıştı sanki. Tanis'in heyecanlı esprilerine özenle gülümsedi; Minnie Sonntag'ın "geçinilmesi çok zor biri", genç Pete'in de "aptal ve tembel bir çocuk, işe yaramazın teki" olduğunu kabul etti. Ona Gunch'la ilgili endişelerini anlatmayı düşündü ama "ah, Tanrım şimdi o konuya girip Verg hakkında her şeyi anlatmak uzun iş"ti.

Tanis'i bir tramvaya bindirirken rahatlamış, ofisin tanıdık sadeliğine kavuşunca neşelenmişti.

Saat dörtte Vergil Gunch uğradı.

Babbitt telaşlanmıştı ama Gunch dostça konuşmaya başladı:

"N'aber gençlik? Birkaç kişi bir proje üzerinde çalışıyoruz, senin de katılman iyi olur diye düşünüyoruz."

"Güzel Verg. Anlat."

"Biliyorsun savaş döneminde ve sonrasında İstenmeyen Unsur, Kızıllar ve sendika temsilcileri ve şüphesiz bildiğimiz sıradan vızıltılar çokça vardı; savaştan sonra da, uzunca bir süre devam etti, ama insanlar tehlikeyi unuttu ve bu da bu sersemlere –özellikle şu salon sosyalistlerine– yeniden yeraltında gizli kapaklı çalışma fırsatı verdi. Eh, bu adamlara karşı koymayı sürdürmek için bilinçli bir çaba sarf etmek biraz sağduyulu insanlara kalıyor. Doğudan bir adam, sadece bu amaca hizmet için İyi Yurttaşlar Birliği olarak adlandırılan bir cemiyet örgütledi. Tabii ki Ticaret Odası, Amerikan Lejyonu ve benzerleri saygın insanları yönetimde tutma konusunda gayet iyi çalışıyorlarsa da, daha pek çok davaya bağlandıklarından, bu soruna tam olarak odaklanamıyorlar. Ama İyi Yurttaşlar Birliği, sırf bu meseleye yoğunlaşacak. İyi Yurttaşlar Birliği'nin görünürde başka hedefleri de olmalı; mesela, Zenith'te park alanla-

rının genişletilmesi projesini ve Şehir Planlama Komitesi'ni desteklemesi gerektiğini düşünüyorum ve tabii sosyal tarafı da olmalı, en kaliteli insanlardan oluşmalı; balolar filan tertiplenmeli, özellikle bu serserileri susturmanın en iyi yolu, başka türlü erişilemeyecek, toplumda yüksek pozisyonlarda bulunan kişilerin toplum tarafından boykot edilmesi. Sonra, eğer bu işe yaramazsa, nihayetinde İyi Yurttaşlar Birliği kendini bilmezlere doğru düzgün standartlara uymaları ve boşboğazlık etmeyi bırakmaları gerektiğini bildirmek üzere küçük bir delegasyon gönderebilir. Bu örgüt büyük işler yapacak gibi gelmiyor mu sana da? Şimdiden şehrin en güçlü adamlarını aramıza kattık ve elbette seni de istiyoruz. Ne dersin?"

Babbitt rahatsız olmuştu. Belli belirsiz fakat ümitsizce kaçmaya çalıştığı tüm standartlara geri dönme mecburiyetini hissediyordu. Gunch'ı yokladı:

"Sanırım özellikle Seneca Doane gibi insanları hedef alacaksınız ve onları..."

"Şüphesiz! Bana bak, Georgie dostum: Bir an için bile, kulüpte Doane, grevciler ve benzerlerini gerçekten savunduğuna inanmadım. Sid Finkelstein gibi andavallara şaka yapıyordun sadece... En azından şaka yaptığını umuyorum!"

"Ah, elbette... tabii... elbette öyle..." Babbitt, Gunch'ın olgun ve acımasız gözünde nasıl da zayıf göründüğünün farkındaydı. "Tanrım, benim duruşumu biliyorsun! Ben işçi kışkırtıcısı değilim! Ben bir işadamıyım önünde sonunda ve her zaman! Ama... ama dürüst olmak gerekirse, Doane'un niyetinin çok kötü olduğunu düşünmüyorum ve onun benim eski bir arkadaşım olduğunu da unutmamalısın."

"George, mesele dürüstlük ve evlerimizin güvenliği ile yıkım ve bedava bira için entrikalar çeviren o tembel köpekler arasında bir seçim yapmaya gelince, eski dostluklardan bile

vazgeçmek gerekir. 'Benim tarafımda olmayan bana karşıdır.'"

"E-vet, sanırım..."

"Ne diyorsun? İyi Yurttaşlar Birliği'nde bize katılacak mısın?"

"Düşünmem gerek, Verg."

"Tamam, nasıl istersen." Babbitt bu kadar kolay kurtulduğu için rahatladı, ama Gunch devam etti: "George, sana ne oldu bilmiyorum; hiçbirimiz bilmiyoruz; çok konuştuk senin hakkında. Bir süre, zavallı Riesling'in başına gelenlerden dolayı altüst olduğunu düşündük ve söylediğin aptalca şeyler için seni affettik ama geçti gitti artık George ve sana ne olduğunu anlayamıyoruz. Şahsen ben her zaman seni savundum ama artık beni aşıyor. Doane ve etrafındaki zebanileri açık açık savunmaya devam ederken, liberal olmaktan bahsettiğin –ki bu düpedüz karaktersizlik– ve hatta şu Ingram denen vaizin evlilik dışı ilişkiyi savunan bir sahtekâr olduğunu inkâr ettiğin için Atletik Kulüp'teki çocuklar ve Booster'ların hepsi sana kırgın. Ve sonra özel yaşamında seçtiğin yol! Joe Pumphrey geçen gece seni dışarıda yanında bir sürü güzel kızla gördüğünü söyledi, üstelik hepsi zilzurna sarhoşmuş ve bir de bugün, Thornleigh'de... tamam gayet iyi ve mükemmel bir hanım olabilir ama karısı şehir dışında olan bir adamın öğle yemeğine götüreceği tarzda birine benzemiyordu. Hiç güzel bir görüntü değildi. Tanrı aşkına ne oldu sana Georgie?"

"Özel hayatım hakkında benden daha fazla şey bilen ne çok insan varmış meğer!"

"Bana kızma, çünkü ben diğerleri gibi arkandan konuşmak yerine arkadaşın olarak çıktım karşına konuşuyorum. Bak George, toplumda bir konumun var ve toplum senden buna göre yaşamanı bekliyor. Ve... İyi Yurttaşlar Birliği'ne katılmayı düşünsen iyi edersin. Sonra görüşürüz."

Ve gitti.

O akşam Babbitt yemeği yalnız başına yedi. Restoranın penceresinden bakıp, onu gözetleyen İyi Dostlar Klanı'nı gördü. Korku düştü içine, kendi kendine bu gece Tanis'in dairesine gitmeyeceğine söz verdi ve gitmedi... ta ki geç vakte kadar.

30. Bölüm

I

Bir önceki yaz, Bayan Babbitt'in mektupları Zenith'e dönme arzusuyla çınlardı. Şimdiyse, havadan sudan ve hastalıklardan bahsederken araya sıkıştırdığı hüzünlü bir "Sanırım bensiz de her şey yolunda gidiyor" cümlesi dışında ne zaman döneceğine dair hiçbir şey söylememesi, Babbitt'in karısının gelişi konusunda ısrarcı olmadığını ima ediyordu. Babbitt endişeliydi:

"Burada olsaydı ve ben ortalığı karıştırmaya devam etseydim, küplere binerdi. Kendimi toplamalıyım. Kendimi gülünç duruma düşürmeden hovardalık yapmayı öğrenmeliyim. Verg Gunch gibi insanlar beni rahat bıraksa ve Myra orada kalsa da olur. Ama... zavallı, nasıl da yalnız kaldı. Tanrım, onu incitmek istemiyorum!"

Daha fazla düşünmeden onu özlediklerini yazdı ve Myra bir sonraki mektubunda sevinçle eve döneceğini söylüyordu.

Kendisini onu görmek istediğine ikna etti. Eve güller aldı, akşam yemeği için güvercin ısmarladı, arabayı temizletip cilalattı. İstasyondan eve dönerken, yol boyunca Ted'in üniversitede basketboldaki başarısını anlattı. Söyleyecek bir şey kalmadığında Çiçekli Tepeler'e ulaşmamışlardı daha; Myra'nın soğukluğu hissedilmeyecek gibi değildi; hem iyi

bir koca gibi davranıp, hem de bu akşam yarım saatliğine kaçabilir miydi acaba Çete'ye. Arabayı park ettikten sonra, sendeleyerek üst kata çıktı, Myra'nın varlığının tanıdık talk pudrası kokulu sıcaklığına bürünmüştü oda. "Valizini yerleştirmene yardım edeyim mi?" diye seslendi.

"Yok, ben yaparım."

Myra yavaşça döndü, elinde küçük bir kutu vardı ve usulca, "Sana bir hediye aldım, yeni bir puro kutusu. İster miydin bilmiyorum?" dedi.

Evlendiği yalnız kız, kahverengi saçlı, çekici Myra Thompson'dı yine; onu öperken merhametten neredeyse ağlayacaktı. "Ah, tatlım, istemez miyim hiç? Tabii ki isterim! Bunu bana getirdiğin için çok gururlandım. Yeni bir kutuya çok ihtiyacım vardı," dedi yalvarır gibi bir sesle.

Bir hafta önce aldığı kutudan nasıl kurtulacağını düşündü.

"Beni yeniden gördüğüne sevindin mi gerçekten?"

"Neden sevinmeyeyim, seni zavallı minik, neden endişelendin ki?"

"Çok özlemiyor gibiydin."

Yalan söyleme limitini aştığında tekrar sıkı sıkıya bağlanmışlardı. O akşam saat on olduğunda sanki hiç gitmemiş gibiydi. Arada sadece bir fark vardı: Saygıdeğer bir koca, Çiçekli Tepeler'e yakışır bir koca olarak kalıp, bir yandan da Tanis ve Çete'yle sık sık görüşebilme problemi. O akşam Tanis'i arayacağına söz vermişti ama bu duygu selinde imkânsızdı bu. Telefonun etrafında sinsice dolandı, eli istemsizce ahizeye gidiyordu, ancak risk almaya cesaret edemedi. Telefon kulübesi bulunan Smith Caddesi'ndeki eczaneye gitmek için de bir sebep bulamadı. Yüklendiği sorumluluğu şu düşünceyle üzerinden attı: "Tanis'i arayamadığım için bu kadar üzülmeme ne gerek var ki? Bensiz de idare edebilir. Ona hiçbir şey borçlu değilim. İyi bir kız ama ben de hak ettiği kadarını verdim ona... Lanet olsun, kadınlar, nasıl da bağlıyorlar insanın elini kolunu!"

II

Bir hafta boyunca karısına özen gösterdi; onu tiyatroya, Littlefield'lere akşam yemeğine götürdü; sonra eski yorucu hile ve katakuli yeniden başladı; haftanın en az iki akşamını Çete'yle geçiriyordu. Halen Elk'lere ve komite toplantılarına gittiğini söylüyordu, ancak zamanla Babbitt mazeretlerini ilginç hale getirmeye daha az çaba sarf eder, Myra da daha az inanır oldu. Babbitt, Myra'nın Çiçekli Tepeler'de "sportif kalabalık" diye bilinen şeyle ilişkisi olduğunu bildiğinden emindi, ancak ikisi de bunu dile getirmiyordu. Evliliğin coğrafyasında, bir kırılmanın ilk kez sessizce fark edilmesi ile kabul edilmesi arasındaki mesafe, ilk naif inanış ile ilk şüphe arasındaki mesafe kadar büyüktü.

Bir yandan ondan uzaklaşırken, bir yandan da Myra'yı bir insan olarak görmeye; onu mobilyaların nispeten hareket eden bir parçası olarak kabul etmek yerine ondan hoşlanmaya ve hoşlanmamaya başladı; yirmi beş yıllık evlilik hayatından sonra karı-koca ilişkisinin ayrı ve gerçek bir mevcudiyet haline gelmesi karşısında merhamet duydu. Paylaştıkları en önemli olayları hatırladı: Virginia çayırlarında mavi dağların yamacında geçirdikleri yaz tatilini; Ohio'ya yaptıkları otomobil seyahatini; Cleveland, Cincinnati ve Columbus'u keşfetmelerini; Verona'nın doğumunu; mutlu huzurlu bir yaşlılık geçirmeyi planladıkları bu yeni evin inşasını... her ikisi de sahip olabilecekleri son ev olacağını söylemişlerdi. Bu değerli anların dingin hatırası yine de engellemedi akşam yemeğinde, "Evet, birkaç saat sonra dışarı çıkıcam. Beni bekleme," deyivermesini.

Artık eve sarhoş gelmeye cesaret edemiyordu ve ahlaklı hayata döndüğü için sevinip Pete ve Fulton Bemis'in içki alışkanlıkları hakkında ciddiyetle konuşsa da, Myra'nın dillendirmediği eleştirileri ona batıyor ve karamsarlıkla "Eğer hayatında seni habire kontrol eden pek çok kadın varsa, kendini idare etmeyi öğrenemiyorsun," diye düşünüyordu.

Tanis'in biraz yıpranıp yıpranmadığına ve duygusal olup olmadığına takılmıyordu artık. Myra'nın boş vermiş hallerinin aksine, şefkatli kollarıyla Tanis'i yerinde duramayan ve neşe saçan ateşli bir kadın olarak görüyordu hâlâ. Her ne kadar acınası bir halde karısını düşünse de Tanis'le birlikte olmayı arzuluyordu.

Sonrasında, Bayan Babbitt mutsuzluğunun nezih pelerinini çıkarıp attı ve hayretler içinde kalan adam kadının kendi küçük, kararlı isyanını başlattığını keşfetti.

III

Akşam, ateşsiz şöminenin yanındaydılar.

"Georgie," dedi Myra. "Ben yokken yapılan harcamaları vermedin bana."

"Hayır, ben... Henüz çıkaramadım." Gayet içten devam etti: "Tanrım, bu yıl harcamaları azaltmaya çalışmalıyız."

"Bence de. Paranın nereye gittiğini anlamıyorum. Dikkat etmeye çalışıyorum, ama para buhar olup uçuyor sanki."

"Sanırım purolara bu kadar harcama yapmamalıyım. Bilmiyorum ama azaltmalı, belki de tamamen bırakmalıyım sigarayı. Geçen gün nasıl yapsam diye düşünüyordum; şu Hint biberi tohumlu sigaralara başlasam, belki beni sigara içmekten iğrendirir."

"Ah, keşke yapsan! Rahatsız olduğumdan değil ama doğrusu, George, bu kadar çok sigara içmek senin için çok kötü. En azından azaltamaz mısın? Ve George... Farkındayım, toplantılardan eve döndüğünde, bazen viski kokuyorsun. Canım, ahlaki açıdan kafama takmam biliyorsun ama zayıf bir miden var ve bu kadar içmeye dayanamazsın."

"Zayıf mide, kahretsin! Ben de pek çok insan kadar kaldırabiliyorum içkiyi!"

"Dikkatli olman gerektiğini düşünüyorum. Görmüyor musun canım, hastalanmanı istemiyorum."

"Hasta, hadi ordan! Ben bebek değilim! Haftada bir kez içki içiyorum diye hastalanmam! Kadınların sorunu bu. Her zaman böyle abartırsınız."

"George, ben sadece senin iyiliğin için konuşurken sen benimle bu şekilde konuşmamalısın."

"Biliyorum ama ağzına tüküreyim, kadınların sorunu bu! Durmadan bir şeyleri eleştirip, kendilerince yorumlayıp önüne getiriyor, sonra da 'senin iyiliğin için' diyorlar!"

"Aşk olsun George, hiç hoş değil bana böyle fevri cevap vermen."

"Eh, fevri cevap vermek istemedim ama sanki anaokulu çocuğuymuşum gibi konuşuyorsun, St. Mary'nin ambulansını çağırmadan da bir tek atabiliyorum ben! Bunu bilsen iyi edersin!"

"Ah, öyle değil; sadece... hasta olmanı istemiyorum ve... Ah çok geç olmuş! Ben yokken yapılan harcamaları vermeyi unutma."

"Kahretsin, ne anlamı var şimdi onları hesaplamanın? Bırak bu seferlik."

"Neden ki George Babbitt, evlendiğimiz günden beri, yıllardır harcadığımız her kuruşun hesabını tuttuk biz!"

"Evet. Belki sorunumuz bu bizim."

"Ne demeye çalışıyorsun sen?"

"Ah, hiçbir şey demeye çalışmıyorum, sadece... Tüm bu rutinden, ofisimdeki muhasebe, evdeki harcamalar, lanet olası hiçbir önemi olmayan bir sürü şey için tüm bu telaştan ve kendimi yiyip bitirmekten, çok dikkatli olmaktan bıktım usandım ve... Tanrım, beni ne zannediyorsun? Lanet olası iyi bir hatip olabilirdim ama ben gereksiz telaşlar için kendimi yiyip bitirmek ve endişelenmekten başka bir şey yapmıyorum..."

"Ben hiç yorulmuyor muyum zannediyorsun tüm bu telaşlardan? Ben de sıkıldım yılda üç yüz altmış beş gün, günde üç öğün yemek planlamaktan, bu korkunç dikiş maki-

nesinde gözlerimi mahvetmekten, kıyafetlerinizle, Rone'un, Ted'in, Tinka'nın ve herkesin çamaşırlarıyla ilgilenmekten ve çoraplarını yamamaktan ve sırf iki kuruş tasarruf edeceğim diye alışveriş için taa Piggly Wiggly'ye gidip eve kadar sepeti taşımaktan ve her şeyden!"

"Tanrım," dedi Babbitt şaşkınlıkla. "Sanırım yoruluyorsundur! Ya buna ne dersin... Sen tüm öğleden sonra dışarı çıkıp, milleti görüp, komşuları ziyaret edip istediğini yaparken, ben her gün ofiste olmalıyım!"

"Ya evet bayılıyorum buna! Aynı insanlarla durmadan aynı şeyleri konuşup durmak, sense her gün ofiste seni görmeye gelen bir sürü ilginç insanla berabersin."

"İlginç! Kıymetli evlerini neden değerinin yedi katı kadar paraya kiralayamadığımı bilmek isteyen huysuz yaşlı kadınlar ve daha ayın ikinci günü sırf kiralarını kuruşu kuruşuna alamadılar diye ruhumu eskiten bir sürü yaşlı yengeç! Emin ol! Çok ilginç! Popom kadar ilginç!"

"Kendine gel George, bana bu şekilde bağırmana izin vermeyeceğim!"

"Tamam da, kadınların durmadan erkeklerin sadece masasında oturup ve son derece samimi toplantılarda son derece şık kadınlara iş atmaktan başka kahrolası bir şey yapmadığını düşünmeleri beni çileden çıkarıyor!"

"Sanırım bu işte gayet iyisin."

"Ne demek istiyorsun? Kadın peşinde mi koşuyorum yani?"

"Umarım koşmuyorsundur... bu yaşta!"

"Bana baksana sen! İster inan ister inanma... Tabii ki tüm gördüğün şişman küçük Georgie Babbitt. Tabii ya! Her eve lazım bir adam! Ocakçı gelmediğinde ocağı halleder, faturaları öder ama sıkıcı, çok sıkıcı! İnanma istersen ama ihtiyar George Babbitt'in hiç de kötü bir adam olmadığını düşünen kadınlar var! Hiç de fena görünmediğini, en azından idare eder olduğunu ve muhabbetinin iyi olduğunu

düşünüyorlar, hatta dansta benim diyeni cebinden çıkaracağımı düşünenler var!"

"Evet." Yavaş konuşuyordu. "Ben yokken sana hak ettiğin değeri veren insanları bulduğundan hiç şüphem yok."

"Demek istediğim sadece..." diye karşı çıktı reddeder bir tonda. Sonra öfkesi onu kısmen dürüst olmaya yöneltti. "Emin ol öyle! Zayıf mideli bir bebek olduğumu düşünmeyen bir sürü insan, hem de iyilerini buldum!"

"Ben de bunu söylüyorum! Sen istediğin kişiyle gezip dolaşabilirsin ama ben burada oturup seni beklemeliyim. Her çeşit kültürel aktivite, her şey ayaklarının altında ama ben evden dışarı çıkmıyorum."

"Tanrı aşkına, seni kitap okumaktan, seminerlere ve diğer zamazingolara gitmekten alıkoyan mı var?"

"George, söyledim sana, benimle böyle bağıra bağıra konuşmana izin vermeyeceğim! Sana ne oldu bilmiyorum. Benimle asla bu şekilde ters konuşmazdın."

"Niyetim ters davranmak değil ama Tanrım, hayatla başa çıkamıyorsun diye habire bende suç bulman beni çileden çıkarıyor."

"Yapacağım! Bana yardım edecek misin?"

"Elbette. Kültür aktiviteleri konusunda elimden ne gelirse... G. F. Babbitt hizmetinizdedir efendim."

"Tamam öyleyse, önümüzdeki pazar, öğleden sonra benimle Bayan Mudge'ın Yeni Düşünce toplantısına gelmeni istiyorum."

"Bayan kim?"

"Bayan Opal Emerson Mudge. Amerikan Yeni Düşünce Birliği'nin alan eğitmeni. Thornleigh'deki Yüksek Aydınlanma Birliği toplantısından önce 'Güneş Ruhu'nu Geliştirmek' üzerine konuşacak."

"Ah, saçmalık! Yeni Düşünce! Poşe yumurta eşliğinde sotelenmiş düşünce! 'Geliştirmek...' 'Tavuk mu yumurtadan yumurta mı tavuktan?' gibi bir şey. İyi bir Presbiteryen için gayet uygun, hele ki bir de Dr. Drew varsa!"

"Rahip Drew bir edip ve vaiz, hepsi bu, ancak Bayan Mudge'ın dediği gibi 'onun mayasında yok'; Yeni Çağ için ilham vermiyor. Kadınlar artık ilham peşinde. Bu yüzden gelmeni istiyorum, söz verdiğin gibi."

IV

Yüksek Aydınlanma Birliği'nin Zenith şubesi, Thornleigh Oteli'nin soluk yeşil duvarları ve alçıdan gül çelenkleri, hoş parke zemin ve ince yaldız işlemeli sandalyeleriyle zarif bir daire olan küçük balo salonunda bir araya geldi. Altmış beş kadın ve on erkek vardı toplantıda. Erkeklerin çoğu sandalyelerinde kıpır kıpır otururken, eşleri ciddiyetle dikkat kesilmişlerdi, ancak erkeklerden iki tanesi –taşralı, etli butlu iki adam– eşleri kadar saygılı bir sadakatle dinliyorlardı. Yeni zengin müteahhitlerdi bunlar; evler, otomobiller, yağlıboya tablolar ve centilmenlik satın almışlardı, şimdi de kullanıma hazır rafine felsefe alışverişindeydiler. Yeni Düşünce mi, Hıristiyan İlmi mi, yoksa Episkopal doktrinin Katolikliğe meyleden iyi bir modeli mi; hangisini alsalardı acaba?

Bayan Opal Emerson Mudge, görüntü itibariyle peygamberlikten epeyce uzaktı. Ufak tefek, etine dolgun, düğme burunluydu, kibirli Pekinez suratının yanı sıra, kolları o kadar kısaydı ki, haşin çabalarına rağmen, platformda oturmuş beklerken ellerini kavuşturamıyordu önünde. Tafta ve yeşil kadife elbisesi, üç sıra cam boncuk kolyesi ve siyah bir kurdeleden sarkan büyük, katlanır gözlüğü ise zarafetin zaferiydi adeta.

Yüksek Aydınlanma Birliği başkanı –ayaklarında beyaz tozluklar olan titrek sesli, bıyıklı, demode genç bir hanımdı kendisi– Bayan Mudge'ı takdim etti. Bayan Mudge'ın şimdi Güneş Ruhunun nasıl geliştirilebileceğini en basit anlatımla göstereceğini söyledi; bu tarz bir ruh geliştirmeyi düşünenler Bayan Mudge'ın sözlerine değer verirlerse iyi ederlerdi, çünkü Zenith dahi (herkes biliyordu ki Zenith maneviyat

ve Yeni Düşünce kervanında yerini almıştı), konsantrasyon yoluyla daha geniş bir yararlılığa ulaştığı bir hayat sürmüş ve sessizlikte mutsuz ülkeleri anında dönüştürecek ve onlara Huzur, Güç ve Refah getirecek zihinsel kontrolün sırlarını ve şifresini çözmüş, Bayan Opal Emerson Mudge gibi ilham veren iyimser ve fizikötesi bir kâhinin ayaklarının dibinde oturma fırsatına her zaman sahip olamıyordu. Ve arkadaşlar, bu pek kıymetli bir saat boyunca, Görünen Gerçeğin sunduğu Yanılsamaları unutacak ve Bayan Opal Emerson Mudge ile birlikte, derinlerde yatan hakikatin hayata geçmesiyle, Güzellikler Diyarına bırakacaklardı kendilerini.

Bayan Mudge, bir bilge, yogi, kâhin ya da öncüye göre çok tıknaz olmasına rağmen sesinde gerçek bir profesyonel tını vardı. Rafine ve iyimser; bunaltıcı bir şekilde sakin, tek bir virgül olmadan duraksız aktı konuşması, ta ki Babbitt kendinden geçinceye kadar. Kadının en sevdiği sözcük "daima" idi ki her seferinde bin bir şekilde telaffuz etti bunu. Vazgeçilmez jesti ise, iki güdük parmağıyla tam bir hanımefendi gibi yaptığı kutsama hareketiydi.

Manevi Doygunluk konusunu şöyle anlattı:

"Bazıları var ki..."

"Bazıları" derken uzattı tatlı tatlı; alacakaranlıkta uzaklardan gelen bir çağrı. Tedirgin kocaları erdemli bir şekilde uyarırken, onlara bir şifa mesajı getirdi aynı zamanda.

"Bazı insanlar vardır ki Logos'un kenarını ve görünüşünü görmüştür bazıları vardır ki bir anlığına görmüş hevesle bir kesitine ve bir parçasına sahip olmuşlardır böyle aktive etmiş ama Dynamis tarafından nüfuz edilmemiş ve radyoaktif hale getirilmemiş olanlar Logos'a ve Metaphysikos'a sahip olduklarını ve onların kendilerine sahip olduklarını iddia ederek aşağı yukarı gidip gelirler ama bu sözcüğü genişlettiğim bu kavramı size getiriyorum ki tamamlanmış olmayanlar daha başlamamışlardır bile ve bu kutsiyet nihai özünde daima daima daima sağlıktır ve..."

Bu, Güneş Ruhunun Özünün Hakikat, ancak Aura ve Akışının Neşe olduğunu kanıtlıyordu:

"Günü daima şafağın kahkahasıyla, herkesin tekerleği döndürmek için birlikte çalıştığına güvenen ve Felaket Tellallarının Acı Ruhlarının eleştirilerine Mutlu Olumlamalarla karşılık veren bir inisiyenin coşkusuyla karşılayın."

Yaklaşık bir saat, yedi dakika sürmüştü.

Sonlarına doğru Bayan Mudge, daha coşkulu ve daha vurgulu konuştu:

"Şimdi sizlere, temsil ettiğim Teozofik ve Panteistik Oryantal Okuma Grubu'nun faydalarını anlatayım. Hedefimiz, Yeni Çağ'ın tüm tezahürlerini tutarlı bir bütün halinde bir araya getirmek... Yeni Düşünce, Hıristiyan İlmi, Teozofi, Vedanta, Bahailik ve tek bir Yeni Işıktan çıkan bütün kıvılcımlar. Abonelik yılda sadece on dolar ve bu düşük ücret karşılığında üyelere aylık dergi *Şifa İncileri*'nin yanı sıra başkanımız, pek kıymetli Dobb Ana'ya ruhani gelişimle, ailevi problemlerle, sağlık ve refahla, finansal zorluklarla ilgili soruları doğrudan gönderme ayrıcalığı..."

Onu adeta tapınarak dikkatle dinlediler. Asil görünüyorlardı. Sıkıntılarından arınmış görünüyorlardı. Nazikçe öksürdüler, sessizce bacak bacak üstüne attılar ve pahalı keten mendilleriyle burunlarını tam bir iyimserlikle zarifçe sildiler.

Babbitt'e gelince, o oturdu ve acı çekti.

Sonunda şükürler olsun ki açık havaya kavuştuklarında, kar kokan rüzgâr, ısıtan güneşli havada eve giderken arabada Babbitt konuşmaya cesaret edemedi. Bugünlerde kavga etmeye çok meyilliydiler. Bayan Babbitt ise zorladı:

"Sevdin mi Bayan Mudge'nın konuşmasını?"

"Yani... Sen ne anladın?"

"Ah, insanı düşünmeye itiyor. Sıradan düşüncelerin rutininden kurtarıyor."

"Tamam Opal'a hakkını vermeliyim, sıradan değildi, ama Tanrım... Gerçekten, söyledikleri senin için bir şey ifade ediyor mu?"

"Elbette metafizik eğitimi almadım ve tam olarak kavrayamadığım birçok şey vardı ama ilham verici buldum. Ve hiç zorlanmadan konuşuyor. Bundan bir şey çıkarmış olman gerektiğini düşünüyorum."

"Çıkarmadım! Yemin ederim, o kadınların her şeye balıklama atlamalarına şaşırdım asıl! Acaba hangi akla hizmet tüm bu laf kalabalığını dinlemek için zamanlarını harcıyorlar yapacak..."

"Motellerde takılıp, sigara ve içki içmelerinden daha iyi!"

"Orasını bilmem! Şahsen çok fazla bir fark görmüyorum. Her iki durumda da kendilerinden kaçmaya çalışıyorlar... çoğu kişi, bugünlerde sanırım. Valla ben, bir batakhanede dahi olsa dans edip kurtlarımı dökmeyi, yakamdan kavramışlar gibi, imdat diye bağırmaktan korkarak oturup Opal'ın zırvalarını dinlemeye tercih ederim."

"Eminim edersin! Batakhaneleri çok seviyorsun. Kuşkusuz, ben yokken pek çoğunu gördün!"

"Bana baksana sen! Son zamanlarda habire sanki çifte hayat sürüyor ya da bir şey yapıyormuşum gibi imalı ve kinayeli konuşuyorsun ve ben bundan bıktım usandım, artık tek kelime dahi duymak istemiyorum!"

"Dur bakalım George Babbitt! Ne dediğinin farkında mısın? Yaa George, birlikte geçirdiğimiz bunca yıl benimle hiç bu şekilde konuşmadın!"

"Zamanı gelmiş o zaman!"

"Gün geçtikçe daha da kötüye gidiyorsun ve şimdi de, şu hale bak, bana küfrediyorsun, lanet okuyorsun ve bağırıyorsun, sesin çok çirkin ve nefret dolu... tüylerimi ürpertiyor!"

"Ah, lanet olsun, abartma! Ne bağırdım ne de küfür ettim."

"Keşke kendi sesini duyabilseydin! Belki kulağa nasıl geldiğinin farkında değilsindir. Ama yine de... Sen hiç böyle konuşmazdın. Başına korkunç bir şey gelmiş olmasa benimle bu şekilde konuşamazdın."

Etkilenmemişti. Şaşkınlıkla pek de üzgün olmadığını fark etti. Biraz çabayla ılımlı yaklaştı: "Tanrım, kızmak istemedim."

"George, farkında mısın böyle devam edemeyiz, birbirimizden gittikçe uzaklaşıyoruz ve sen her geçen gün daha da kabalaşıyorsun bana karşı. Ne olacak sonumuz bilmiyorum."

Bir anlığına kadının şaşkınlığına merhamet etti; gerçekten "böyle devam edemezlerse" ne kadar daha derin ve hassas şeyin incineceğini düşündü. Ama bu merhamet gayrişahsiydi ve "Belki de iyi olmaz mı... Boşanmak ve tüm bunlar değil tabii ama biraz daha bağımsız olmak?" diye geçiriyordu aklından.

Kadın ona yalvaran gözlerle bakarken, o tüyler ürperten sessizliğiyle devam etti yola.

31. Bölüm

I

Ondan uzaktayken, garajda cebelleşirken, marşpiyedeki karları süpürürken, çatlak bir hortumun bağlantısını tamir ederken, pişman oldu, panikledi ve karısına bu derece sinirlenebilmesine şaşırmıştı ve şefkatle karısının gelgeç Çete'den çok daha kalıcı olduğunu düşündü. İçeri girip, "Özür dilerim, huysuzluk etmek istemedim," diye mırıldandı ve sinemaya gitmek ister mi, diye sordu. Ancak sinemanın karanlığında "tekrar kendini Myra'ya mahkûm ettiğini" düşündü. Hırsını Tanis Judique'ten çıkararak rahatladı biraz. "Şeytanlar götürsün Tanis'i! Neden kafamı karıştırdı, beni neden böylesine asabi, gergin ve huysuz yaptı ki sanki? Bir sürü karmaşa! Kestirip atacağım tümünü!"

Huzur istiyordu. On gün boyunca görmedi Tanis'i, telefon da etmedi ve çok geçmeden, nefret ettiği ısrar ve zorlamayla karşılaştı. Beşinci günde, kararlılığıyla saat başı gurur duyup, saat başı Tanis'in onu ne kadar çok özlemiş olabileceğini hayal ederken, Bayan McGoun, "Bayan Judique telefonda. Sizinle birtakım tamiratlar hakkında konuşmak istiyor," diye bildirdi.

Tanis hızlı ve sakindi:

"Bay Babbitt? Oh, George, Tanis ben. Haftalardır... tamam, günlerdir görmedim seni. Hasta değilsin, değil mi?"

"Hayır, ama acelem var. Bu yıl binada büyük bir yenileme olacak. Çok işim var."

"Tabii ki hayatım! Senden istediğim... Biliyorsun sana çok düşkünüm; kendimden fazla. Sadece zavallı Tanis'i unutmanı istemiyorum. Yakın zamanda arar mısın beni?"

"Tabii! Tabii! Elbette!"

"Lütfen ara. Seni bir daha aramayacağım."

Babbitt derin düşüncelere daldı: "Zavallı çocuk!.. Ama Tanrım, beni ofisten aramamalıydı. Tam bir muamma... sempati... 'bana düşkünmüş'... Tanrım, hazır olana kadar onu aramak zorunda değilim. Kahretsin, bu kadınlar ve bitmek tükenmek bilmeyen talepleri! Onu uzun süre görmeyeceğim!.. Ama Tanrım, onu bu gece görmek istiyorum... tatlı küçük şey... Ah, kes şunu evlat! Daha şimdi ayrıldın aklını başına topla!"

Tanis bir daha telefon etmedi, Babbitt de öyle; ancak Tanis beş gün sonra Babbitt'e yazdı:

> Seni kırdım mı? Bilmelisin ki canım, isteyerek yapmadım. Çok yalnızım ve kederimi unutturacak birine ihtiyacım var. Neden dün akşam Carrie'nin hoş partisine gelmedin, seni davet ettiğini hatırlıyorum. Yarın, perş. akşamı gelemez misin bana? Yalnız olacağım, görüşmek üzere.

Babbitt'in düşünceleri karman çormandı:

"Kahretsin, neden rahat bırakmıyor beni? Neden kadınlar erkeklerin üstlerine gelinmesinden nefret ettiğini hiç öğrenemiyorlar? Ve neden durmadan ne kadar yalnız olduklarını söyleyip duygu sömürüsü yaparlar?

Bu yaptığın hiç hoş değil genç dostum. O iyi, düzgün, açıksözlü bir kız ve yalnızlık çekiyor. Elyazısı çok güzel. Ne hoş bir kart. Sade. Rafine. Sanırım gidip onu görmek zorunda kalacağım. Neyse, Tanrı'ya şükür, yine de yarın geceye kadar özgürüm.

İyi biri ama... Canı cehenneme, kimse beni bir şeyler yapmaya mecbur edemez! Evli değilim ki sonuçta onunla. Hayır, ne de öyle bir şey mümkün!

Ah, kahretsin, sanırım gidip onu görsem iyi olacak."

II

Tanis'in notunun ertesi günü, perşembe, duygusal krizlerle doluydu. Kulüpte Serseriler Masası'nda Verg Gunch, İyi Yurttaşlar Birliği'nden bahsetti ve (Babbitt'e öyle geldi ki) kasıtlı olarak Babbitt'i davetinin dışında bıraktı. Babbitt'in ofisinde genel hizmetlerden sorumlu ihtiyar Penniman'ın sorunları vardı ve yakınmak için Babbitt'e geldi: En büyük oğlu "iyi değildi", karısı hastaydı ve kayınbiraderiyle kavga etmişti. Conrad Lyte'ın da sorunları vardı ve Lyte en iyi müşterilerinden biri olduğundan, Babbitt onları dinlemek zorunda kaldı. Görünüşe göre Bay Lyte, tuhaf derecede ilginç bir nevraljiden mustaripti ve tamirci ondan fazla para almıştı. Babbitt eve geldiğinde herkesin sorunları vardı: Karısı hem yeni hizmetçiyi küstahlığından dolayı işten çıkarmayı düşünüyor, hem de hizmetçi işi bırakır diye endişeleniyordu; Tinka da öğretmeninden şikâyetçiydi.

"Ah, bırakın yaygarayı!" diye parladı Babbitt. "Siz hiç benim sorunlarım hakkında sızlandığımı duyuyor musunuz, ancak bir emlak ofisi işletmek zorundaysanız... bugün ne olsa beğenirsiniz öğrendim ki, Bayan Bannigan hesaplarında iki gün geride kalmış ve masamda parmaklarımı kemirirken Lyte geldi, her zamanki gibi mantıksız."

Akşam yemeğinden sonra, kara kara Tanis'e kaçmak için usturuplu bir plan düşünürken karısına, "Dışarı çıkmalıyım. Saat on birde geri dönerim sanırım," diye homurdanmakla yetindi.

"Ah! Yine mi çıkıyorsun?"

"Yine derken! Ne demek istiyorsun? Bir haftadır evden çıkmadım!"

"Elk'lere mi gidiyorsun?"

"Hayır. Birileri var görmem gereken."

Bu kez kendi sesini duyup ters konuştuğunun farkında olmasına ve karısının fal taşı gibi açılmış sitemkâr gözlerini ona dikmesine karşın, hole gidip tüvit paltosunu ve kürklü eldivenlerini aldı ve arabayı çalıştırmak üzere dışarı çıktı.

Tanis'i kahverengi tüllü dore elbisesi içinde şık, keyfi yerinde ve sakinlemiş görünce rahatladı. "Zavallı adam, böyle bir gecede dışarı çıkmak zorunda kaldın! Çok soğuk. Küçük bir viski iyi olmaz mı?"

"Neyse ki, halden anlayan bir kadın var! Çok fazla olmamak şartıyla; bir viski iyi olur bence de."

Ölçüsüz bir içtenlikle öptü kadını, taleplerinin yarattığı baskıyı unutmuştu, geniş bir koltuğa yayıldı ve kendini evinde hissetti. Sonra birden çenesi düştü: Kendisinin ne kadar asil ve yanlış anlaşılan bir adam olduğunu; Pete, Fulton Bemis ve Tanis'in tanıdığı diğer adamlardan ne kadar üstün olduğunu anlattı; Tanis de öne eğilmiş, büyüleyici eli çenesinde şevkle onayladı. Ancak sonra Babbitt, "Peki, tatlım, sen nasılsın?" diye sorduğu zaman Tanis bu zoraki soruyu ciddiye aldı ve Babbitt onun da sıkıntılarının olduğunu fark etti:

"Ah, gayet iyiyim ama... Carrie'ye çok kızdım. Minnie'ye gidip onun aşırı pinti olduğunu söylediğimi söylemiş ve Minnie de bana Carrie'nin ona söylediğini söyledi ve tabii ki ben de öyle bir şey söylemediğimi söyledim ve sonra Carrie Minnie'nin bana söylediğini öğrendi, Minnie bana söyledi diye çok kızdı ve elbette ben de Carrie ona söylediğimi söyledi diye köpürüyordum ve sonra hepimiz Fulton'ın evinde buluştuk... karısı yoktu... Tanrı'ya şükür!.. evinde harika bir salon var dans etmek için... ve hepimiz birbirimize öfkeliydik ve... Ah, bu tarz karmaşadan nefret ediyorum, ya sen? Yani... hiç hoş değil ama... Ve annem bir aylığına gelip bende kalmak istiyor ve tabii ki onu seviyorum, sanırım seviyorum, ama dürüst olmak gerekirse, beni fena halde

kısıtlayacak... yorum yapmadan duramaz ve akşamları dışarı çıktığımda nereye gideceğimi bilmek ister ve eğer ona yalan söylersem casusluk yapıp, sorup soruşturup nerede olduğumu öğrenir, imdat diye bağırtana kadar istifini bozmadan ısrar eder. Şunu da söylemeliyim sana... Bilirsin asla kendimle ilgili konuşmam, böyle yapan insanlardan da nefret ederim, sen de, öyle değil mi? Ama... bu akşam aptal gibi hissediyorum, biliyorum bütün bunlarla muhtemelen seni sıkıyorum... Annem konusunda sen olsan ne yapardın?"

Ona erkekçe, basit tavsiyeler verdi. Annesinin gelişini ertelesindi. Carrie'ye cehenneme gitmesini söylesindi. Bu pek kıymetli ifşaatlar için teşekkür etti Tanis ve Çete'nin bildik dedikodularına daldılar beraber. Nasıl da duygusal bir aptaldı Carrie. Ne tembel bir çocuktu Pete. Aslında ne kadar hoş bir insan olabiliyordu Fulton Bemis... "Elbette pek çok insan onunla ilk tanıştığında sıradan huysuz bir ihtiyar olduğunu düşünür, çünkü ilk başta yüz vermez ama tanıdıkça mükemmeldir."

Ancak, daha önce de bu analizlerin her birini enine boyuna yaptıkları için bir noktada sohbet tıkandı. Babbitt entelektüel olmaya ve genel konularla ilgili konuşmaya çalıştı. Silahsızlanma, geniş görüşlülük ve liberalizm hakkında son derece mantıklı şeyler söyledi; ancak genel konuların Tanis'i sadece onları Pete, Carrie ya da kendilerine uygulayabildiği zaman ilgilendirdiği anlaşılıyordu. Babbitt, tedirgin, sessizliklerinin farkındaydı. Onu tekrar sohbete çekmeye çalıştı ama sessizlik gri bir perde gibi yükseldi ve aralarında asılı kaldı.

"Ben, eee..." diye çabaladı. "Dikkatimi çekiyor... işsizliğin azalması dikkatimi çekiyor."

"O zaman belki Pete de iyi bir iş bulur."

Sessizlik.

Babbitt umutsuzca, "Sorun ne tatlım? Bu gece çok sessizsin," diyerek sohbeti sürdürme girişiminde bulundu.

"Ben mi? Ah, değilim. Ama... sessiz olmuşum olmamışım, senin için gerçekten önemli mi?"

"Önemli? Elbette! Tabii ki önemsiyorum!"

"Sahi mi?" Kadın Babbitt'in oturduğu koltuğun kolçağına oturarak üzerine çullandı.

Onu çok seviyormuş gibi görünmek zorunda kalmanın duygusal yorgunluğundan nefret ediyordu. Elini okşadı, görev duygusuyla gülümsedi ve geri yaslandı.

"George, beni gerçekten seviyor musun?"

"Elbette seviyorum, aptal."

"Gerçekten mi, canımın içi? Az da olsa önemsiyor musun?"

"Yapma Tanrı aşkına, tabii ki! Sevmesem ne işim var burada sence!"

"Kendine gel genç adam, benimle böyle gergin gergin konuşmana izin vermeyeceğim!"

"Gergin konuşmak gibi bir niyetim yoktu. Ben sadece..." İncinmiş, epey çocuksu bir tonda devam etti: "Tanrım, ben doğal bir şekilde konuşurken herkes gergin olduğumu söylüyor, yoruldum gerçekten! Şarkı falan mı söylememi bekliyorlar anlamıyorum?"

"Herkes derken kimi kastediyorsun? Başka hangi hanımları teselli ediyorsun?"

"Yok artık, duymamış olayım ben bunu!"

Tanis alttan aldı: "Biliyorum canım. Sana takılıyordum sadece. Biliyorum, gergin konuşmak değil niyetin... sadece yorgunsun. Hain Tanis'i affet. Ama beni sevdiğini söyle, söyle!"

"Seni seviyorum... Elbette seviyorum."

"Seviyorsun tabii!" dedi alaycı "Ah sevgilim, kabalaşmak istemem ama... çok yalnızım. Kendimi işe yaramaz hissediyorum. Kimsenin bana ihtiyacı yok, kimse için yapabileceğim bir şey yok. Ve biliyorsun canım, çok aktif bir insanım... yapılacak bir şey olsa yapardım. Gencim,

değil mi? Yaşlı değilim ben! Yaşlı ve aptal değilim, değil mi?"

Onu temin etmek zorunda kaldı. Kadın saçlarını okşadı; Babbitt, ayartıcı yumuşaklığıyla giderek daha talepkâr bir hal alan bu dokunuştan memnunmuş gibi görünmek zorunda kaldı. Sabırsızlanıyordu. Sert, kesin ve duygusal olmayan erkek dünyasına kaçmak istiyordu. Kadının nazik ve sevecen parmakları hoşnutsuzluğunu yakalamış olmalıydı. Bıraktı onu –Babbitt bir an için rahatlayıp canlandı– sonra kadın bir tabure çekip ayaklarının dibine oturdu ve yalvaran gözlerini ona dikti. Fakat birçok erkekte olduğu gibi, bir köpeğin yaltaklanması, korkmuş bir çocuğun ürkekliği, acıma duygusundan ziyade, şaşkın ve aptalca bir gaddarlık uyandırır, bu yüzden kadının bu hareketi sadece canını sıktı. Ve onu şimdi yaşlı, orta yaşlı olarak gördü. Düşünceleri hoşuna gitmese de, engel olamadı. Kadın yaşlıydı, ürktü. Yaşlı! Yumuşak etin, çenesinin altında, gözlerinin altında, bileklerinin dibinde ağsı kıvrımlar halinde nasıl katlandığını fark etti. Boğazında bir bölüm, bir lastik silginin kırıntıları gibi küçük pürüzlerle kaplıydı. Yaşlı! Aslında yaş olarak kendisinden daha gençti ama kadının devirdiği kocaman gözlerini yanıp tutuşarak kendisine dikmesi tiksindiriciydi; ürperdi, sanki öz teyzesi ona kur yapıyordu.

İçinden söylendi: "Sürdüremeyeceğim bu saçmalığı. Çıkaracağım onu hayatımdan. Son derece düzgün, iyi bir kadın ve onu incitmek istemiyorum ama başarılı bir cerrahi operasyon gibi kesip atmak daha az acı verir."

Ayaktaydı. Aceleyle konuşuyordu. Özsaygı kuralları gereği, suçun kadında olduğunu hem ona hem de kendisine ispatlaması gerekiyordu.

"Sanırım bu gece pek keyfim yok ama doğrusu şu ki tatlım, işimde ve her şeyde kayıp zamanı telafi etmek ve nerede durduğumu görmek için senden bir süre uzak durduğumda, daha sakin olmalıydın ve ben dönene kadar beklemeliydin.

Görmüyor musun canım, beni gelmeye zorladığın zaman, ben... tipik inatçı bir keçiyim... direndim değil mi? Dinle canım, şimdi gidiyorum..."

"Biraz daha kal, bir tanem! Hayır!"

"Evet. Şimdi. Ve daha sonra, bir gün gelecek hakkında görüşeceğiz."

"Ne demek istiyorsun canım, 'gelecek hakkında' derken? Yapmamam gereken bir şey mi yaptım? Ah, çok üzgünüm!"

Babbitt kararlı bir şekilde ellerini arkasına koydu. "Hiçbir şey yapmadın, Tanrı seni korusun, hiçbir şey. Bir insan ancak bu kadar iyi olabilir. Ama bu sadece... Tanrım, yapmam gereken şeyler var bu dünyada, farkında mısın? İlgilenmem gereken bir işim var ve ister inan ister inanma ama çok düşkün olduğum bir karım ve çocuklarım var!" Ancak o an işlediği cinayet karşısında asil ve erdemli hissedebildi. "Arkadaş kalmak istiyorum ama, Tanrım, buraya bu kadar sık gelmek zorunda olmak istemiyorum, bu şekilde devam edemem..."

"Ah sevgilim, sevgilim, sana her zaman söyledim, tamamen özgürsün. Sadece yorgun olduğunda, benimle konuşmak istediğinde ya da partilerimize katılmak istediğin zaman gel istedim."

Çok mantıklıydı, çok nazik ve haklıydı! Kaçmak bir saatini aldı, hiçbir şey çözülmedi ve her şey yoluna girdi. Buz gibi kuzey rüzgârının kısır özgürlüğünü çekti içine: "Tanrı'ya şükürler olsun ki bitti! Zavallı Tanis, zavallı sevgili Tanis! Ama bitti. Tamamen! Özgürüm artık!"

32. Bölüm

I

Eve girdiğinde karısı ayaktaydı. "İyi vakit geçirdin mi?" diye kokladı onu.

"Geçirmedim. Berbat zaman geçirdim! Açıklamam gereken başka bir şey var mı?"

"George, nasıl konuşabiliyorsun bu şekil?.. Ah, sana neler oluyor bilmiyorum!"

"Yüce Tanrım, bana bir şey olmuyor! Neden sürekli bela arıyorsun?" Kendine mukayyet olmaya çalıştı. "Yapma bunu! Kes zıtlaşmayı! Tabii ki hissediyor, bütün gece tek başına kalmış," dedi kendi kendine. Ama bunu unuttu gitti karısı devam edince:

"Neden dışarı çıkıp her tür garip insanla vakit geçiriyorsun? Sanırım bu akşam da başka bir komite toplantısında olduğunu söyleyeceksin!"

"Hayır. Bir kadınla beraberdim. Şöminenin önünde oturduk, birbirimizi eğlendirdik ve muhteşem zaman geçirdik, bilmek istediğin buysa!"

"Peki... Konuşma tarzına bakılırsa, oraya benim yüzümden gittin! Muhtemelen seni ben gönderdim!"

"Evet!"

"Aman Tanrım..."

"Nefret ediyorsun garip dediğin bu insanlardan. İzin versem, Howard Littlefield gibi uyuşuğun teki yapardın beni. Asla gezip tozan birini istemezsin; kaskatı oturup havadan sudan konuşan ihtiyar bir grup görmek istersin. Beni yaşlandırmak için elinden geleni ardına koymuyorsun. Pekâlâ, söylüyorum sana, yapmayacağım..."

Emsalsiz tiradı karşısında şaşkına döndü kadın, yumuşadı ve kederlendi:

"Ah, canımın içi, doğru değil bu. Seni yaşlandırmak ister miyim hiç? Belki de kısmen haklısın. Belki de yeni insanlarla tanışma konusunda yavaşım. Ama beraber geçirdiğimiz tüm iyi zamanları düşün, verdiğimiz akşam yemeklerini, izlediğimiz filmleri, tüm o..."

Bir numara erkek kaprisiyle karısının onu incittiğine sadece kendini ikna etmekle kalmamış, aynı zamanda sesinin yüksekliği ve dehşet veren saldırısı sayesinde karısını da ikna etmişti ve üstelik Tanis'le geçirdiği zaman için karısına özür dilettirmişti resmen. Mutlu mesut yatmaya giderken, evin sadece efendisi değil, aynı zamanda kurbanıydı. Yattıktan sonra, nahoş bir anda, acaba tamamen adil miydim diye düşündü. "Zorbalığından utanmalısın. Belki haklıdır o da kendi açısından. Belki de hiç de öyle güllük gülistanlık bir hayatı olmadı. Ama umurumda değil! İyi oldu biraz silkinmesi. Ve ben özgür kalacağım. Ondan, Tanis'ten, kulüpteki adamlardan ve herkesten bağımsız. Kendi hayatımı yaşayacağım!"

II

Bu ruh haliyle ertesi gün Booster Kulübü'ndeki öğle yemeğinde özellikle pervasızdı. Almanya, Fransa, Büyük Britanya, İtalya, Avusturya, Çekoslovakya, Yugoslavya ve Bulgaristan'ın finans, etnoloji, politik sistemler, dilbilimsel farklar, madeni kaynaklar ve tarımının incelendiği üç aylık yorucu bir seyahatten yeni dönmüş bir kongre üyesi konuşma yaptı. Onlara bu konulardan bahsetti, Avrupalıların

Amerika hakkındaki yanlış algılarına dair üç komik hikâyenin yanı sıra, cahil yabancıları Amerika'ya sokmamak gerektiği üzerine sert sözler sarf etti.

"Bu çok bilgilendirici bir konuşma oldu. Gerçekten faydalı," dedi Sidney Finkelstein.

Ancak hoşnutsuz Babbitt homurdandı: "Düzenbaz! Hava cıva! Göçmenlere ne olmuş? Tanrım, hepsi cahil değil ve hepimiz göçmen torunları değil miyiz sonuçta."

"Beni yoruyorsun!" dedi Finkelstein.

Babbitt, Dr. A. I. Dilling'in sert bir şekilde masanın karşısından kendisini dinlediğinin farkındaydı. Dr. Dilling, Booster'ların en önemli adamlarından biriydi. Doktor değil, cerrahtı, daha romantik ve kulağa hoş gelen bir meslek. Siyah dalgalı saçlı ve kalın siyah bıyıklı, irikıyım bir adamdı. Yaptığı ameliyatlar gazetelere haber olurdu sıklıkla; Eyalet Üniversitesi'nde cerrahi profesörüydü; Royal Ridge'deki en iyi evlerde akşam yemeklerine davet edilirdi; birkaç yüz bin dolar değerinde malvarlığı olduğu söylenirdi. Böyle bir adamın kendisine dik dik bakması Babbitt için ürkütücü bir şeydi. Kongre üyesinin zekâsını övdü alelacele Sidney Finkelstein'e, ama sırf Dr. Dilling'in hatırına.

III

O gün öğleden sonra, üç kişi savaş zamanının Denetleme komitesi gibi daldı Babbitt'in ofisine. İriyarı, kuvvetli, büyük laflar eden adamlardı hepsi ve Zenith ülkesinin ileri gelenleriydiler: Cerrah Dr. Dilling, müteahhit Charles McKelvey ve hepsinden fazla dehşet uyandıran *Advocate-Times* gazetesinin sahibi ak sakallı Albay Rutherford Snow. Onların ezici varlığı karşısında Babbitt, küçük ve önemsiz hissetti kendini.

"Vay efendim, vay, çok memnun oldum, buyrun oturun, ne yapabilirim sizin için?" diyebildi yine de.

Ne oturdular ne de havadan sudan konuştular.

"Babbitt," dedi Albay Snow. "İyi Yurttaşlar Birliği'nden geldik. Katılmanı istediğimize karar verdik. Vergil Gunch ilgilenmediğini söylüyor ama bence sana yeni bir bakış açısı sunabiliriz. Birlik, Ticaret Odası ile birlikte Açık Dükkân* için bir kampanya yürütecek, işte bu yüzden birliğe katılmalısın."

Babbitt utancından, birliğe katılmak istememesinin sebeplerini, gerçekte bu sebepleri tam olarak bilip bilmediğini hatırlayamadı, ama katılmak istemediğinden kesinlikle emindi ve onu zorladıkları düşüncesiyle bu ticaret prenslerine karşı bile derin bir öfke duydu.

"Üzgünüm, Albay, biraz düşünmek zorundayım," diye bir şeyler geveledi.

McKelvey, "Bu katılmayacağın anlamına mı geliyor, George?" diye hırladı.

Karanlık, tanıdık olmayan ve sinirden kudurmuş bir Babbitt çıktı içinden: "Bana bak, Charley! Kimse bana zorbalıkla bir şey yaptıramaz, sizin gibi para babaları bile!"

"Biz zorba değiliz," diye başladı Dr. Dilling, ama Albay Snow onu kenara itti: "Kesinlikle öyleyiz! Gerekirse, biraz zorbalıktan kaçınmayız. Babbitt, İyi Yurttaşlar Birliği senin hakkında uzun zamandır tartışıyor. Aklı başında, temiz, sorumlu bir adam sanıyorduk seni, her zaman öyleydin; ama son zamanlarda Tanrı bilir neden, farklı farklı kaynaklardan senin ne idiği belirsiz insanlarla dolaştığını duyuyorum ve daha da kötüsü, şehirdeki en tehlikeli unsurların bazılarını açık açık savunuyor ve destekliyorsun, Doane denen adam gibi."

"Albay, bana öyle geliyor ki bu benim özel hayatım."

"Muhtemelen ama bir şeyi anlamanı istiyoruz. Sen ve kayınpederin Tramvay Şirketi'ndeki arkadaşlarım gibi, şehirdeki en önemli ve ileri görüşlü nüfuz sahibi insanlar ara-

---

* Açık Dükkân Hareketi: 20. yüzyılın başlarında Amerika'da işverenlerin örgütlü işçi hareketini zayıflatma girişimi. (ç.n.)

sında yer aldınız ve benim gazetelerim çok fazla destek verdi size. Bile bile bize zarar vermeye çalışan insanların yanında olmayı planlıyorsanız, saygın vatandaşların sizi desteklemeye devam etmesini bekleyemezsiniz."

Babbitt korkmuştu ama içini kemiren içgüdüsü eğer buna boyun eğerse her şeye boyun eğmesi gerekeceğini söylüyordu. Karşı çıktı:

"Abartıyorsunuz Albay. Ben açık fikirli ve liberal olmaya inanıyorum ama tabii ki, sizin kadar karşıyım garip fikirleri olan ve saçma sapan konuşanlara, işçi sendikalarına vesaire. Ancak gerçek şu ki, şu anda o kadar çok organizasyona dahilim ki haklarını veremiyorum, İyi Yurttaşlar Birliği'ne gelmeye karar vermeden önce üzerinde düşünmek istiyorum."

Albay Snow üstünlük taslayarak konuştu: "Ah, hayır, abartmıyorum! Doktor daha bu öğlen en iyi Cumhuriyetçi Kongre üyelerinden birine sövüp saydığını, hakaret ettiğini bizzat duymuş! 'Katılmayı düşünmek' gibi bir lüksün yok. Biz sana İyi Yurttaşlar Birliği'ne katılman için yalvarmıyoruz... katılmana izin veriyoruz. Emin değilim oğlum, fazla düşünürsen çok geç olabilir. O zaman seni hâlâ isteyeceğimizden emin değilim. Daha hızlı düşünsen iyi edersin, iyi edersin!"

Üç denetlemeci, korkutucu doğruculuklarıyla, gergin bir sessizlik içinde ona dik dik baktı. Babbitt bekledi. Kafasının içinde "Katılmak istemiyorum... Katılmak istemiyorum... Katılmak istemiyorum..." cümlesi yankılanırken, hiçbir şey düşünmüyor, sadece bekliyordu.

"Pekâlâ. Senin için üzgünüm!" dedi Albay Snow ve üç adam heybetli sırtlarını dönüp gittiler.

IV

Babbitt o akşam arabasına doğru giderken Vergil Gunch'ın bloktan aşağı indiğini gördü. Selamlamak için elini kaldırdı ama Gunch bunu görmezden gelip caddenin

karşısına geçti. Gunch'ın onu gördüğünden emindi. Huzuru fena halde kaçmış bir halde eve sürdü arabasını.

Eşi hemen saldırıya geçti: "Georgie canım, Muriel Frink buradaydı öğleden sonra ve söylediğine göre Chum demiş ki, bu İyi Yurttaşlar Birliği'nden bir komite senin onlara katılmanı istemiş ve sen reddetmişsin. Daha iyi olmaz mı katılsan sence de? Tüm iyi insanlar orada biliyorsun ve birliğin anlamı..."

"Birliğin ne anlama geldiğini biliyorum! İfade özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ve diğer her şeyi baskılamak demek! Bir şeye katılmaya zorlanmak istemiyorum ve sorun birliğin iyi ya da kötü olması ya da ne menem bir birlik olduğu değil; mesele katılmak zorunda bırakılmayı reddetmem sadece..."

"Ama canım, katılmazsan insanlar seni eleştirebilir."

"Bırak eleştirsinler!"

"Ama iyi insanlar!"

"Kahretsin, ben... Aslına bakarsan, bu birlik sadece geçici bir heves. Bu da alelacele başlayan ve her şeyi değiştirecek gibi davranan diğer benzer örgütlenmeler gibi, çok geçmeden miadını doldurur, unutulur giderler!"

"Ama eğer şimdi geçici heves bir hevesse, sence de..."

"Hayır! Ah, Myra, lütfen başımın etini yemeyi bırak. Bu kahrolası İyi Yurttaşlar Birliği'nden gına geldi. Verg ilk geldiğinde katılıp kurtulsaydım diyorum nerdeyse. Ve belki de bugün komite gözümü korkutmaya çalışmasa katılırdım ama Tanrı şahidimdir, eğer ben özgür doğmuş bağımsız bir Amerikan vatandaşıysam..."

"Yapma, George, tıpkı Alman kalorifer görevlisi gibi konuşuyorsun."

"Ah, öyle mi, öyle miyim? O zaman konuşmayacağım artık!"

O akşam Tanis Judique'i görmeyi, onun duygudaşlığı sayesinde gücünü geri kazanmayı arzuladı. Tüm aile odalarına çıkınca, Tanis'in apartmanına telefon etmeye kadar götür-

dü işi ama tedirgin oldu sonra ve kapıcı telefonu açtığında, "Boş ver... sonra ararım," deyip kapattı telefonu.

V

Babbitt, Vergil Gunch'ın ondan kaçtığından emin olmasaydı, ertesi sabah William Washington Eathorne'dan şüphelenmeyebilirdi. Babbitt ofise giderken, şoförünün arkasında taş gibi bir ciddiyetle oturan büyük banker Eathorne'un arabasını solladı. Babbitt elini salladı ve "Günaydın!" diye seslendi. Eathorne apaçık baktı ona, tereddüt etti ve kestirip atmasından daha ağır gelen bir baş selamı verdi.

Babbitt'in ortağı ve kayınpederi geldi saat onda:

"George, İyi Yurttaşlar Birliği'ne katılmak istemediğine dair Albay Snow'a kopardığın yaygara hakkında duyduklarım doğru mu? Ne yapmaya çalışıyorsun? Şirketi mahvetmek mi? Bu Ağır Topların onlara karşı koymana ve bu 'liberal' saçmalıklarını ağzına sakız etmene tahammül edeceklerini düşünmüyorsun, değil mi?"

"Ah, kahretsin, Henry T., düzmece bunlar. İnsanları liberal olmaktan alıkoyacak hiçbir ayak oyunu yok. Burası özgür bir ülke. İsteyen istediğini yapabilir."

"Elbette ayak oyunu falan yok. Kim söyledi olduğunu? İnsanlar kafası dağınık ve istikrarsız biri olduğun fikrine kapılırsa, seninle iş yapmak isteyeceklerini düşünmüyorsun, değil mi? Senin garip fikirlere sahip olduğuna dair küçük bir söylenti, şu aptal hikâye yazarlarının hiçbir surette uyduramayacağı bütün entrika ve zımbırtıdan daha çok zarar verir işine."

O öğleden sonra, eski sağlam müşterisi Conrad Lyte, neşeli pinti Conrad Lyte çıkageldi ve Babbitt, Dorchester'ın yeni yerleşim bölgesinde bir parsel satın almasını önerdiğinde, Lyte düşünmeden, hiç düşünmeden, "Hayır, hayır, yeni bir şeye girmek istemiyorum şimdi," dedi.

Bir hafta sonra Babbitt, Tramvay Şirketi yetkililerinin başka bir emlak darbesi planladıklarını ve bu kez Babbitt-Thompson Şirketi'yle değil, Sanders, Torrey ve Wing'le çalışacaklarını öğrendi Henry Thompson'dan.

"Jake Offutt'ın insanların senden bahsetme biçimleriyle ilgili biraz temkinli davrandığını düşünüyorum. Tabii ki Jake, bildiğinden şaşmaz bir eski toprak ve muhtemelen Tramvay Şirketi'ndeki arkadaşlarına başka bir komisyoncu bulmalarını salık verdi. George, bir şeyler yapmalısın!" dedi Thompson sesi titreyerek.

Ve Babbitt telaşla onayladı. İnsanların onu yanlış değerlendirdiği tüm bu saçmalığa rağmen, yine de... Bir daha sorulduğunda İyi Yurttaşlar Birliği'ne katılmaya karar verdi ve öfke içinde teslim olarak bekledi. Bir daha sormadılar. Onu görmezden geldiler. Gidip yalvarmak için de cesareti yoktu ve "bütün şehre karşı koyduğuna" dair övünerek avuttu kendini. "Hiç kimse ona nasıl düşüneceğini ve davranacağını söyleyememişti!"

Stenografların en kusursuz örneği Bayan McGoun'un onu aniden terk etmesi Babbitt'i her şeyden çok sarstı, gerçi gerekçeleri mükemmeldi: Dinlenmeye ihtiyacı vardı, kız kardeşi hastaydı, altı ay kadar bir süre çalışamayabilirdi. Babbitt onun halefi Bayan Havstad'dan rahatsızdı. Bayan Havstad'ın ilk ismini ofiste hiç kimse bilmiyordu. Bir ismi, bir sevgilisi, bir pudra ponponu veya bir sindirim sistemi olması imkânsız görünüyordu. Bu silik, soluk tenli ve çalışkan İsveçli, sanki bir kişi olarak var olmamıştı, öyle ki sıradan bir eve gidip kıymalı patates yediğini hayal etmek amiyane geliyordu insana. Sanki mükemmel yağlanmış ve emayeyle kaplanmış bir makineydi ve her akşam çok ince, çok nazik kalem uçlarının yanında tozunun alınıp masasına kapatılması gerekiyordu. Seri not alıyordu ve daktilosu mükemmeldi ama Babbitt onunla çalışırken diken üstündeydi. Kendini kaba saba hissettiriyordu kadın ona. En sevdiği günlük

şakalarını dahi ince ince sorguluyordu. Bayan McGoun'un geri dönmesini arzuluyordu ve ona bir mektup yazmayı dahi düşündü.

Sonra Bayan McGoun'un ayrıldıktan bir hafta sonra, tehlikeli rakipleri Sanders, Torrey ve Wing'e geçtiğini duydu.

Sadece rahatsız değildi, korkuyordu da. "Neden bıraktı o zaman?" diye endişeleniyordu. "İşimin sallantıda olduğuna dair bir önseziye mi kapıldı acaba? Ve Tramvay anlaşmasını alan Sanders'dı. Kahretsin... gemi batıyor!"

İç karartıcı korku hep yanı başındaydı artık. Genç pazarlamacı Fritz Weilinger'ı gözlüyordu bir yandan da, o da bırakır mı acaba diye merak ediyordu. Her gün küçük darbeler alıyordu. Yıllık Ticaret Odası yemeğinde konuşması istenmemişti. Orville Jones büyük bir poker partisi verdiğinde davet edilmeyince dışlandığına emin oldu. Öğle yemeği için Atletik Kulüp'e gitmeye de, gitmemeye de korkuyordu. İzlendiğine, masadan ayrıldığında onun hakkında fısıldaştıklarına inanıyordu. Her yerde duyuyordu fısıltıları: Müşterilerin ofislerinde, bankada para yatırırken, kendi ofisinde, kendi evinde. Sürekli insanların onun hakkında ne söylediklerini merak ediyordu. Gün boyu hayali sohbetlerde yakalıyordu onları: "Babbitt? Ne söylenebilir ki bildiğin anarşist! Tebrik etmek lazım gösterdiği cüreti, adam nasıl da liberal oldu ve hayatını da ona uygun yaşıyor valla, ama tehlikeli biri, kesinlikle tehlikeli ve ortaya çıkarılması gerekiyor."

O kadar gergindi ki bir köşeyi dönüp iki tanıdığa konuşurken –fısıldaşırken– rastlamasın, yüreği ağzına geliyor, utangaç bir çocuk gibi takip ediyordu onları. Komşuları Howard Littlefield ve Orville Jones'u birlikte gördüğünde, onlara dikkatle bakıyor, kendisini gözetlemelerinden kaçmak için içeri giriyordu ve fısıldadıklarından... kuyusunu kazdıklarından... fısıldadıklarından fena halde emindi.

Korkusu başkaldırısını besledi. Daha da inat etti. Bazen Seneca Doane kadar cesur bir adam olduğuna karar veri-

yordu; bazen Doane'i aramayı ve ona ne tür bir devrimci olduğunu anlatmayı planlıyor ama gerisi asla gelmiyordu. Ama sık sık fısıltılar etrafını sardığında, "Tanrım, ben ne yaptım? Sadece Çete'yle takıldım ve Clarence Drum'ın kendini beğenmiş bir dümbelek olduğunu söyledim. Asla insanları eleştirmedim ya da onlara fikirlerimi kabul ettirmeye çalışmadım!" diye sızlanıyordu.

Gerginliğe dayanamıyordu. Çok geçmeden, geleneksel ve kurallara uygun davranışın güvenli kollarına geri dönmek istediğini kabullendi; doğru düzgün ve itibarlı bir şekilde olması şartıyla. Ama inatla, zorla geri adım atmaya karşıydı; kimse ona "tükürdüğünü yalatamayacaktı".

Sadece karısıyla yaptığı ateşli tartışmalarda çıkıyordu bu çalkantılı korkular su yüzüne. Gergin göründüğünden, akşam için neden "Littlefield'lere uğramak" istemediğini anlayamadığından şikâyet ediyordu karısı. Denedi ama isyanı ve cezasıyla ilgili belirsiz gerçekleri anlatamadı ona. Paul ve Tanis'in yokluğunda konuşabileceği hiç kimsesi yoktu. "Tanrım, bugünlerde sahip olduğum tek gerçek arkadaşım Tinka," diye iç geçirdi ve çocuğa sarıldı, bütün akşam yere oturup onunla oynadı.

Gidip Paul'ü hapishanede görmeyi düşündü, ancak ondan her hafta soluk, kısa bir not alıyor olmasına rağmen, Paul ölmüştü onun için. Özlem duyduğu Tanis'ti.

"Tanis'i hayatımdan çıkarıp atmakla akıllılık ettim ve özgürleştim sanıyordum ve simdi ona ihtiyacım var, Tanrım ona nasıl ihtiyacım var!" diye kızdı kendi kendine. "Myra anlayamıyor. Bildiği tek şey diğer insanlar gibi olarak geçinip gitmek. Ama Tanis olsa sorunun bende olmadığını söylerdi."

Sonra sözünü bozdu ve bir akşam, geç bir saatte, Tanis'e kaçtı. Umut etmeye cesaret edememişti ama Tanis evdeydi ve yalnızdı. Sadece o artık eski Tanis değildi. Tanis'e benzeyen nazik, kaşkaldıran, buzdan zırhlı bir kadındı. "Evet,

George, ne var?" dedi, düz ve ilgisiz bir tonda, Babbitt nasıl kaçacağını bilemedi, dayak yemiş gibiydi.

İlk rahatlama Ted ve Eunice Littlefield'den geldi.

Ted'in üniversiteden eve geldiği bir akşam dans ettiler ve Ted kıkırdadı: "Euny'den duyduklarım doğru mu baba? Diyor ki, babası ihtiyar Seneca Doane'u destekleyerek kargaşa çıkardığını söylemiş. Çok iyi ya! Göster onlara günlerini! Birbirine düşür! Bu kokmuş şehir uykuda!" Eunice Babbitt'in kucağında oturdu, onu öptü, kısa saçlarını çenesine dayadı. "Bence Howard'dan çok daha hoşsun. Neden," dedi kulağına fısıldayarak, "Howard böyle eski kafalı bir huysuz? Adamın iyi bir kalbi var ve dürüst olmak gerekirse, çok da zeki ama ne yaptıysam gaza basmayı öğretemedim. Onun için bir şeyler yapamaz mıyız tatlım?"

"Aman Eunice, babaların arkasından böyle konuşulmaz," dedi Babbitt, Çiçekli Tepeler'e özgü adabımuaşerete uygun, ama haftalar sonra ilk kez mutluydu. Kendisini genç neslin sadakatiyle güçlenmiş emektar bir liberal olarak gördü. Buz kutusunu yağmalamak için dışarı çıktılar. Babbitt, "Annen bizi yakalarsa, kesinlikle ayvayı yeriz!" diye seslendi; Eunice'in ev hanımlığı kabardı ve bir sürü yumurta çırptı onlar için, Babbitt'i öptü kulaklarından ve derin düşüncelere dalmış şaşkın bir başrahibe tavrında, "Benim gibi feministlerin hâlâ bu adamları beslemeye çalışması kesinlikle şeytanın işi!" diye söylendi yüksek sesle.

Harekete geçen Babbitt, Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nin eğitim direktörü ve Chatham Road Kilisesi'nin koro lideri Sheldon Smeeth'le karşılaştığında umursamaz davrandı. Smeeth nemli ellerinden biriyle Babbitt'in pençesini sıkıca kavrayıp, "Babbitt Kardeş, seni son zamanlarda kilisede pek sık görmedik. Çok fazla ayrıntıyla meşgul olduğunu biliyorum ama kilisedeki sevgili arkadaşlarını da unutmamalısın," dedi monoton bir sesle.

Babbitt bu şefkatli tokalaşmadan kurtardı kendini – Sheldy uzun süre el ele tutuşmaktan hoşlanırdı– ve yüksek sesle, "Eh, sanırım gösteri bensiz de devam edebilir. Üzgünüm Smeeth, gitmem gerek. İyi günler," diye hırladı.

Ama sonra, "Eğer o beyaz solucan, beni Eski Kilise'ye geri çekmeye yeltendiyse, dindar takım benim hakkımda çok fazla konuşuyor olmalı," diye çekindi.

Fısıldadıklarını –fısıldadıklarını– duydu, Dr. John Jennison Drew, Cholmondeley Frink, hatta William Washington Eathorne'un. Bağımsızlık onu terk etti ve insanların kötü bakışlarından ve ardı arkası kesilmeyen, yılan tıslaması gibi fısıltılarından korkarak sokaklarda tek başına yürüdü.

33. Bölüm

I

Yatmaya hazırlanırlarken karısına, Sheldon Smeeth'in ne kadar iğrenç olduğunu anlatmaya çalıştı ama karısı, "Çok hoş bir sesi var... çok ruhani. Sırf müzikten anlamadığın için onun hakkında böyle konuşman doğru değil!" demekle yetindi. O an karısını bir yabancı olarak gördü; kaba çıplak kollu bu tombul ve yaygaracı kadına içi daralarak baktı, ne işi vardı bu kadının burada.

Soğuk yatağında bir yandan diğerine ağrılar içinde dönüp Tanis'i düşündü. "Onu kaybetmiş olması tam bir aptallıktı. Gerçekten konuşabileceği birini istiyordu hayatında. Kendi kendini bu şekilde yiyip bitirmeye devam ederse çatlayacaktı. Myra'ya gelince, onun kendini anlamasını beklemek faydasızdı. Lanet olsun, sorunlardan kaçmanın faydası yok. Evli iki insanın bunca yıldan sonra ayrılmaları utanç verici; lanet pis bir durum; fakat Zenith'in kendisine istemediği şeyler yaptırmasına direndiği sürece bir araya gelmeleri mümkün değildi ve hiç kimse ona zorla bir şey yaptıramazdı, onu ikna edemez ya da kandıramazdı, buna izin vermeyecekti!"

Saat üçte bir otomobil sesiyle uyandı, su içmek için zorlanarak yataktan kalktı. Yatak odasından geçerken karısının

inlediğini duydu. Uyku sersemi, kızgınlığını unutmuştu. Endişeyle "Sorun nedir, tatlım?" diye sordu.

"Şurada, yan tarafta, aşağıda bir ağrı var... oh... sanki bıçak saplıyorlar."

"Hazımsızlık? Bikarbonat getireyim mi?"

"Sanmıyorum... işe yarayacağını. Geçen akşam ve dün kendimi tuhaf hissettim ve sonra... ah!.. geçti ve uyuyabildim... Şu otomobil beni uyandırdı."

Sesinden çok ağrısı olduğu anlaşılıyordu. Telaşlandı.

"Doktoru arasam iyi olacak."

"Hayır hayır! Geçer. Ama bana bir buz torbası getirebilirsin belki."

Ağır adımlarla buz torbası için banyoya, buz için mutfağa gitti. Gece yarısı bu telaş duygulandırdı onu, ancak buzu kamaya benzeyen bir keskiyle parçalarken sakin, istikrarlı, kontrollü ve olgundu; buz torbasını Myra'nın kasıklarının üzerine yerleştirirken sesinde eski samimiyet vardı, "Tamam, tamam, şimdi daha iyi olacak," diyordu. Yatağına döndü ama uyuyamadı. Yine onun iniltisini duydu. Hemen kalktı, onu rahatlattı, "Hâlâ kötü mü, tatlım?" diye sordu.

"Evet, çok sancıyor, uyuyamıyorum."

Sesi zayıftı. Karısının doktorların vereceği hükümler karşısında dehşete kapıldığını biliyordu, ona haber vermedi ama merdivenlerden gacır gucur aşağı inip Dr. Earl Patten'e telefon etti ve doktorun arabasının sesini duyana kadar bulanık gözlerle bir dergi okumaya çalışıp soğukta titreyerek bekledi.

Doktor, genç ve mesleki açıdan canlı ve çevikti. Sanki gece yarısı değil güneşli bir öğlen vaktiymiş gibi girdi içeri. "Peki, George, küçük bir sorun, ha? Şimdi nasıl?" diye sordu girer girmez fazlaca ve rahatsız edici bir neşeyle; ceketini bir sandalyeye atıp ellerini radyatöre koyarak ısıttı. Babbitt evin sorumluluğunu aldı. Doktora yatak odasına kadar eşlik ederken ıskartaya çıkarılmış ve önemsiz hissetti kendini

ve Verona başını odasının kapısından uzatıp "Neler oluyor, baba, neler oluyor?" diye sorduğunda, "Ah, sadece küçük bir karın ağrısı," diyerek kıkırdadı doktor.

Doktor muayeneden sonra, Bayan Babbitt'e, cana yakın ama agresif bir tavırla, "Kötü bir ağrı, öyle mi? Uyumanızı sağlayacak bir iğne yapacağım ve sabaha daha iyi hissedeceğinizi düşünüyorum. Kahvaltıdan hemen sonra gelirim," dedi. Ama aşağıdaki salonda uzanmış bekleyen Babbitt'e, "Karnındaki hissi sevmedim. Bir sertlik ve iltihap var. Apandisti alınmamıştı, değil mi? Hımm. Endişelenmenize gerek yok. Sabah ilk iş olarak burada olacağım ve bu arada biraz dinlenecek. Ağrı kesici bir iğne yaptım. İyi geceler," dedi içini çekercesine.

Sonrasında Babbitt karanlık denizlerde fırtınaya yakalanmış gibi kalakaldı.

Hastalık ve ölüm ihtimaline, uzun geceye ve evliliğin bin tane değişmez içerimine dair kadim ve karşı konulmaz gerçeklikler, standart ve geleneksel gerçeklikler karşısında ruhunu ele geçiren öfke ve mücadele ettiği manevi dramlar ansızın silikleşmiş ve absürt bir hale gelmişti. Sessizce karısının yanına gitti. Morfinin etkisinde derin uykuya dalmıştı. Yatağının kenarına oturdu, elini tuttu, haftalardır ilk kez eli güven veren ellerindeydi.

Üstüne bornozunu ve pembe beyaz yatak örtüsünü alıp yatak odasındaki berjere attı kendini. Oda perdeleri gizlenen soyguncular, tuvalet masasını korkunç bir şatoya dönüştüren yarı karanlıkta tekinsiz görünüyordu. Kozmetik, çamaşır ve uyku kokuyordu. Yüzlerce kez uyudu uyandı, uyudu uyandı. Karısının uykusunda döndüğünü, içini çektiğini duydu; onun için yapabileceği bir şey var mıydı acaba diye düşünürken uyuyakaldı içi acıyarak. Gece sonsuzdu. Güneş doğup bekleme sona ermek üzereyken uyuyordu ve Verona'nın içeri dalıp telaşla "Ah, ne oldu baba?" diye sormasıyla uykusundan fırladığında gafil avlandığı için canı sıkıldı.

Karısı uyanmıştı, yüzü sabah ışığında solgun ve cansızdı ama bu kez Tanis'le karşılaştırmıyordu onu; o başka kadınlarla karşılaştırabileceği "herhangi bir kadın" değildi, Babbitt'in kendi benliğiydi o; onu eleştirebilir, başının etini yiyebilirdi gerçi ama bunun, kendini eleştirmesinden ve kendi başının etini yemesinden farkı yoktu; dayatmacı olmayan, sonsuz özü değiştirme beklentisine kapılmadan ya da gerçek bir değişim arzusu duymadan ilgiyle yöneltilen bir eleştiriydi bu.

Verona'yla konuşurken yeniden baba gibi ve sağlam hissetti kendini. Sabahın kargaşasının hakkını vererek ağlamaya başlayan Tinka'yı teselli etti. Kahvaltıyı hazırlamalarını istedi erkenden, gazeteye bakmak istedi, nedense güçlü ve faydalı hissetti kendini bakmadığı için. Fakat Dr. Patten gelene kadar geçmek bilmeyen, gücünü tüketen bir zaman vardı bekleyişle geçen.

"Değişiklik görmüyorum," dedi Patten. "Saat on birde geri döneceğim ve sakıncası yoksa, tedbir için dünyaca ünlü başka bir hekim getireceğim yanımda. George, yapabileceğin hiçbir şey yok şu anda. Verona'ya söyleyeceğim buz torbasını değiştirsin sıklıkla... orada bırakabilir de... ve sen, kadıncağızın etrafında sanki hasta olan senmişsin gibi durmak yerine ofise gitsen iyi olacak. Kocaların evhamı! Kadınlardan çok daha fazla evhamlı oluyorlar! Eşleri hasta olduğunda, her şeye burnunu sokup kendilerini kötü hissetmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Şimdi bir fincan daha kahve iç ve sonra da işe!"

Doktorun alaylı sözleri üzerine Babbitt gerçek dünyaya döndü. Ofise gitti, mektupları dikte etmeye çalıştı, telefon görüşmeleri yapmaya çalıştı ve çağrı cevaplanana kadar, kimi aradığını unuttu. Onu çeyrek geçe eve döndü. Şehrin merkezinin trafiğinden kurtulup hızlanırken, yüzü trajedinin etkisiyle kederden buruşmuştu.

Karısı şaşırdı onu görünce. "Neden geri döndün canım? Biraz daha iyi hissediyorum sanki. Verona'ya bugün ofise gitme dedim. Çok fena oldu değil mi hastalanmam?"

Babbitt onun ilgi istediğini biliyordu ve ilgisini keyifle kabul etti. Ön tarafta Patten'ın arabasının sesini duyunca mutlu oldular nedense. Babbitt pencereden baktı. İrkildi. Patten'ın yanında dalgalı siyah saçlı ve süvari bıyıklı aceleci bir adam vardı. Doktor A. I. Dilling, cerrah. Babbitt'in eli ayağına dolaştı, gizlemeye çalıştı ve kapıya gitti hızlı adımlarla.

Patten aşırı rahattı: "Sizi endişelendirmek istemiyorum dostum, ama Dr. Dilling'in hastayı muayene etmesinin iyi olabileceğini düşündüm." Dilling'e doğru, ustasını işaret eder gibi bir jest yaptı.

Dilling, en sert tavrıyla onayladı ve merdivenlerden yukarı çıktı. Babbitt, oturma odasında voltalar attı endişeyle. Eşinin doğumları dışında, ailede hiçbir zaman büyük bir ameliyat olmamıştı ve ona göre ameliyat hem bir mucize ve hem de korkunç bir şeydi. Fakat Dilling ve Patten tekrar aşağı indiklerinde her şeyin yolunda olduğunu biliyordu ve gülmesi geldi, çünkü iki doktor tam olarak müzikal bir komedideki sakallı doktorlar gibiydi, ikisi de ellerini ovuşturuyor ve saçma bir şekilde bilge görünüyorlardı.

Dr. Dilling konuştu:

"Üzgünüm dostum ama akut apandisit. Ameliyat etmemiz gerekiyor. Elbette karar senin ama yapılması gerekenin bu olduğuna kuşku yok."

Babbitt durumu tam olarak algılayamadı. "Sanırım birkaç gün içinde hazır edebiliriz onu. Muhtemelen Ted'in üniversiteden gelmesi gerekecek, her ihtimale karşı."

"Hayır," diye homurdandı Dr. Dilling. "Peritonitin yerleşmesini istemiyorsanız hemen ameliyat etmemiz gerekir. Şiddetle tavsiye etmeliyim. Tamam dersen, derhal St. Mary'den ambulans isteyeceğim ve kırk beş dakika içinde ameliyat masasında olacak."

"Ben... Ben... Elbette ama tahmin edersiniz ki... Ama yüce Tanrım, dostum, kıyafetlerini ve her şeyi iki saniyede hazırlayamam. Ve onun durumunda, çok yorgun ve zayıf..."

"Saç fırçasını, tarak ve diş fırçasını bir çantaya koy; bir iki gün boyunca sadece bunlara ihtiyacı olacak," dedi Dr. Dilling ve telefona yöneldi.

Babbitt koşarcasına merdivenleri çıktı umutsuzca. Korkmuş Tinka'yı odadan çıkardı. Karısına neşeyle, "Eh, ihtiyar, doktor küçük bir ameliyatla bu işten kurtulabileceğimizi düşünüyor. Sadece birkaç dakika sürecek... doğumun yarısı kadar bile ciddi değil... ve bir çırpıda iyileşeceksin," dedi.

Karısı parmakları ağrıyana dek elini tuttu. Gözü korkmuş bir çocuk gibi sürekli, "Korkuyorum... karanlığa, yalnız başıma gitmeye!" diyordu. Erişkinlik silindi gözlerinden; yalvarıyordu gözleri dehşet içinde. "Benimle kalacak mısın? Canım, ofise gitmene gerek yok, değil mi? Benimle hastaneye gelebilir misin? Bu akşam beni görmeye gelir misin... her şey yolunda giderse? Bu akşam dışarı çıkmak zorunda değilsin, değil mi?"

Babbitt yatağın yanında dizlerinin üzerine çökmüştü. Karısı güçsüzce saçlarını karıştırırken, Babbitt ağladı, onun geceliğinin keten bezinden yenlerini öptü ve "Tatlım, seni dünyadaki her şeyden daha çok seviyorum! İşler ve başka her şey yüzünden biraz endişeliydim ama hepsi bitti ve geri döndüm," diyerek ona söz verdi.

"Gerçekten mi? George, burada yatarken, belki gitsem daha iyi olur diye düşünüyordum. Bana gerçekten ihtiyacı olan var mı diye merak ediyordum. Ya da beni isteyen. Hayatının ne anlamı olduğunu merak ediyordum. Çok aptal ve çirkin oldum..."

"Seni gidi ihtiyar üçkâğıtçı! Çantanı toplamam gerekirken iltifat peşinde koş sen! Ben, elbette, genç ve yakışıklıyım ve tam bir köy delikanlısı ve..." Devam edemedi. Yine

hıçkırıklara boğuldu ve anlaşılmaz mırıltılarla birbirlerini buldular.

Çantasını hazırlarken zihni şaşılacak derecede hızlı ve netti. Daha fazla serserilik yapmayacağını anladı. Yaparsa pişman olacağını kabul etti. Biraz gaddarca, bunun, orta yaşın uyuşuk ferahlığından önceki son çaresiz çırpınış olduğunu algıladı. Ve o, yaramaz bir çocuk gibi sırıttı: "İyi de oldu doğrusu!" Ve... ameliyat kaça mal olurdu acaba? "Dilling'den öğrenmeye çalışayım. Ama hayır, kahretsin, ne kadara mal olduğu umurumda değil!"

Ambulans kapıdaydı. Teknik detayları her zaman önemseyen Babbitt, kederinde bile, görevlilerin, Bayan Babbitt'i bir sedye üzerine alıp merdivenlerden aşağı nazik bir beceriyle taşımalarıyla ilgilendi. Ambulans kocaman, göz alıcı, cilalı, beyaz bir şeydi. Bayan Babbitt, "Beni korkutuyor. Tıpkı bir cenaze arabası gibi, bir cenaze arabasına konmak gibi. Benimle kal ne olur!" diye sızlanıyordu.

Babbitt, "Şoförle birlikte hemen öndeyim," dedi.

"Hayır, benimle birlikte kalmanı istiyorum." Görevlilere sordu: "İçeride kalamaz mı?"

"Tabii hanımefendi, elbette. İçeride küçük bir kamp taburesi var," dedi yaşlı olan, profesyonel bir gururla.

Sedye, tabure ve çalışmakta olan elektrikli bir radyatör ve üzerinde kiraz yiyen bir kızla girişimci bir manavın isminin yer aldığı anlamsız bir takvimin bulunduğu ambulansın içinde karısının yanına oturdu. Umutsuz bir neşeyle savurduğu eli radyatöre değince cıyakladı:

"Ah, lanet olsun!"

"George Babbitt, küfür etmeni, lanet okumanı istemiyorum!"

"Biliyorum çok üzgünüm ama... Baksana Tanrı aşkına ne kötü yaktım elimi! Ya neden bu kadar sıcak ki bu kahrolası radyatör... cehennem gibi... Hades menteşelerinden daha sıcak. Bak izi kaldı resmen!"

Hemşirelerin karısının hayatını kurtarmak için ameliyat malzemelerini hazır ettikleri St. Mary Hastanesi'ne vardıklarında, bu kez onu teselli eden ve yanan yeri iyileşsin diye öpen Myra'ydı. Babbitt güçlü ve olgun davranmaya çalıştıysa da, kendini ona bıraktı ve pışpışlanmak hoşuna gitti.

Ambulans, hastanenin üstü kapalı araç girişine hızla girdiğinde art arda birbirini takip eden mantar yer karolarıyla kaplı koridorların; yaşlı kadınların yataklarında oturduğu odalara, asansöre, anestezi odasına açılan sonu gelmeyen kapıların, kocalara kibirli davranan genç bir stajyerin yol açtığı kâbusta, Babbitt tamamen etkisiz hale geldi. Karısını öpmesine izin verdiler. Zayıf ve esmer bir hemşirenin Myra'ya ağzını ve burnunu kapatacak şekilde bir maske taktığını gördü. Babbitt tatlı ve hain bir kokuyla kaskatı kesildi. Sonra dışarıya çıkarıldı ve bir laboratuvarda yüksek bir taburede, sersemlemiş bir halde onu yeniden görmeyi arzulayarak, onu her zaman sevdiğine, bir saniye dahi başka birini sevmediğine veya başka birine bakmadığına kendini inandırmaya çalışarak oturdu öylece. Laboratuvarda sadece bir şişe sarı renkli alkolde korunan çürümüş bir nesne çekti dikkatini. Midesini bulandırdı ama gözlerini alamıyordu ondan. Beklemekten ziyade o şişedeydi aklı. Zihni başka yönlere sürükleniyor ama dönüp dolaşıp yine o korkunç şişeye takılıyordu. Kaçmak için makul bir ofis bulmayı umarak sağ taraftaki kapıyı açtı. Ameliyathaneye baktığını fark etti. Bir an, tekerlekli çelik bir masanın üzerine eğilmiş beyaz elbisesi ve tuhaf biçimde sargılı başıyla Dr. Dilling'i ve sonra, tas ve tamponları tutan hemşireleri ve sargıyla sarılmış bir şey, cansız bir çene ve beyaz bir yığının ortasında kenarlardan az kanlı bir kesiği olan solgun bir et parçası, kesiğin yanlarına parazit gibi tutunmuş penseler gördü.

Telaşla kapıyı kapattı. Gecenin ve sabahın korkudan edilmiş tövbeleri henüz sindirilmemişken, kadıncağızın insan görüntüsünden çıkarıldığı müdahale onu tamamen sarstı

ve laboratuvardaki yüksek tabureye çöktüğü zaman, karısına... Zenith'e... işinin verimliliğine... Booster Kulübü'ne... İyi Dostlar Klanı'nın her bir inancına bağlılık yemini etti.

Sonra bir hemşire geldi, "Bitti! Mükemmel geçti! İyi olacak! Az sonra anestezinin etkisinden çıkar ve onu görebilirsiniz," diyerek Babbitt'i yatıştırdı.

Onu tuhaf bir şekilde yan yatırılmış olarak buldu; yüzü hastalıklı bir sarılıktaydı ama mor dudakları hafifçe hareket ediyordu. O zaman yaşadığına gerçekten inandı. Bir şeyler mırıldanıyordu. Eğildi ve "Krepler için gerçek akçaağaç şurubu bulmak zor," diye sızlandığını duydu. Gülmekten ölecekti; hemşireye gözleri parlayarak döndü ve gururla, "Düşünsenize akçaağaç şurubu diyor! Gidip Vermont'tan kovayla sipariş vereceğim vallahi!" dedi.

II

Myra on yedi gün sonra hastaneden çıktı. Babbitt her gün öğleden sonra onu görmeye gitti ve uzun görüşmelerinde tekrar yakınlaştılar. Bir keresinde Babbitt, Tanis ve Çete'yle olan ilişkisine dair bir şeyler ima etti ve Myra, Kötü Kalpli Bir Kadının zavallı George'unu esir aldığı düşüncesiyle gururlandı.

Bir zaman komşularından ve İyi Adamların dayanılmaz cazibesinden şüphe etmiş olsa da, şimdi ikna olmuştu. "Geldi mi bak," dedi kendi kendine "Seneca Doane geldi mi çiçeklerle, uğradı mı karınla sohbet etmek için"; ancak Bayan Howard Littlefield, hastaneye gelmiş ve Myra'ya paha biçilemez (gerçek şarapla tatlandırılmış) şarap jölesi getirmişti; Orville Jones, Bayan Babbitt'in beğendiği romanları seçmek için saatler harcamıştı; New York'lu milyonerleri ve Wyoming kovboylarını konu alan güzel aşk hikâyeleri; Louetta Swanson pembe bir lizöz örmüştü; Sidney Finkelstein ve deli dolu, kahverengi gözlü karısı, Parcher and Stein mağazasındaki en güzel sabahlığı seçmişlerdi onun için.

Bütün arkadaşları onun hakkında fısıldaşmayı, ondan şüphelenmeyi bırakmışlardı. Atletik Kulüp'te her gün karısını sordular. Adını bilmediği kulüp üyeleri, onu durdurup "Zarif eşiniz nasıl oldu?" diye soruyorlardı. Babbitt, kasvetli yaylalardan, kulübelerle donanmış hoş bir vadinin onu sarıp sarmalayan sıcak havasına geri dönmüş gibi hissediyordu kendini.

Bir öğlen Vergil Gunch, "Saat altıda hastanede olur musun? Karım ve ben uğrayabiliriz diye düşündük," dedi. Geldiler gerçekten. Gunch o kadar komikti ki Bayan Babbitt, ona "Güldürme artık ne olur, yaram acıyor," dedi. Koridorda Gunch, dostane bir tavırla talepte bulundu ondan: "George, dostum, bir ara bir sebepten çok asabi olmuştun. Nedenini bilmiyorum ve bu beni ilgilendirmez. Ama artık kendine gelmiş görünüyorsun; neden gelip bize, İyi Yurttaşlar Birliği'ne katılmıyorsun, ahbap? İnan şahane zaman geçiriyoruz ve tavsiyelerine ihtiyacımız var."

Bunun üzerine, Babbitt zorbalıkla değil tatlı dille ikna edilmenin, kavga etmekten vazgeçmenin, kendisine dair yargısını zedelemeden terk etmenin, devrimci hayatına son vermenin sevinciyle neredeyse ağlayacaktı. Gunch'ın omzunu sıvazladı ve ertesi gün İyi Yurttaşlar Birliği'ne üye oldu.

İki hafta sonra, birlikte Seneca Doane'nin kötülüğü, sendikaların suçları, göç tehlikesi ve golf, ahlak ve banka hesaplarının verdiği haz konusunda George F. Babbitt'ten daha ateşli kimse yoktu.

34. Bölüm

I

İyi Yurttaşlar Birliği ülkeye yayılmıştı, ancak hiçbir yerde, Zenith gibi birkaç yüz bin kişinin yaşadığı ticari şehirlerde olduğu kadar etkin ve saygın değildi; bu şehirlerin hepsi olmasa da çoğu iç kesimlerdeydi ve çeperlerinde mısır tarlaları, madenler ve ipotek kredisi, sofra adabı, sanat, toplum felsefesi ve şapkacılık gibi konularda onlara bağımlı küçük kasabalar bulunuyordu.

Birliğe, Zenith'in müreffeh yurttaşlarının çoğu dahildi. Bunların hepsi kendilerine "Sıradan İnsanlar" diyen türden değildi. Canla başla çalışan bu arkadaşların, refah içindeki bu pazarlamacılarının yanı sıra, aristokratlar, yani daha zengin ve nesiller boyu zengin olan adamlar vardı: Banka ve fabrikaların genel müdürleri, toprak sahipleri, şirket avukatları, popüler doktorlar ve hiç çalışmayan, ancak Zenith'te gönülsüz bir şekilde kalıp Paris'teymiş gibi değerli porselen ve kitapların ilk baskılarının peşinde koşan az sayıda ihtiyar delikanlı. Hepsi işçi sınıfının yerli yerinde kalması konusunda hemfikirdi; hepsi Amerikan Demokrasisinin herhangi bir servet eşitliği anlamına gelmediği; ancak düşünce, kıyafet, resim, ahlak ve kelime hazinesinin sağlıklı bir ayniyetini gerektirdiği görüşündeydi.

Bu bakımdan, başka herhangi bir ülkenin, özellikle de Büyük Britanya'nın egemen sınıfı gibiydiler, ancak onlardan daha gayretliydiler; aslında her sınıfın, her yerde, arzu ettiği ancak genellikle gerçekleştirmeyi başaramadığı kabul görmüş standartları getirmek için uğraşıyorlardı.

İyi Yurttaşlar Birliği en uzun mücadelesini Açık Dükkân'a karşı, gizliden gizliye tüm işçi sendikalarına karşı verdi. Bir de, yeni gelen yabancılara İngilizce, tarih ve ekonomi üzerine gece dersleri ve günlük gazete makaleleri yoluyla, çalışanın işverenini sevmesine ve ona güvenmesine odaklanan yüzde yüz Amerikan tarzı bakışı aşılamayı hedefleyen Amerikanlaştırma Hareketi vardı.

Birlik amaçlarıyla uyumlu diğer kuruluşları onaylamakta gayet cömertti. Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'ne yeni bir bina için iki yüz bin dolarlık bir fon sağlamasına yardım etti. Babbitt, Vergil Gunch, Sidney Finkelstein ve hatta Charles McKelvey bile sinema salonlarında Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nin Hıristiyanlık adına ne kadar büyük bir etkisi olduğunu anlattılar kendi yaşamlarından örneklerle. *Advocate-Times* gazetesinin sahibi, pek kıymetli, saygıdeğer Albay Rutherford Snow, Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nden Sheldon Smeeth'in elini sıkarken fotoğraflandı. Doğrusunu isterseniz, daha sonra Smeeth, peltek peltek "Dua buluşmalarımızdan birine katılmalısınız" deyince, Albay gaddarca, "Ne için yapacakmışım bunu? Kendime ait bir barım var benim," diye çıkıştı ancak bu basına yansımadı.

Daha küçük ve daha ezik gazetelerden bazıları Büyük Savaş gazilerinin örgütlenmesini eleştirdiği zaman, Birlik Amerikan Lejyonu gözünde değer kazandı. Bir akşam, bir grup delikanlı Zenith Sosyalist Karargâhına baskın düzenledi, kayıtlarını yaktı, büro çalışanlarını dövdü ve usulünce masaları pencereden attı. *Advocate-Times* ve *Evening Advocate* hariç bütün gazeteler, yerinde ama iyi düşünülmeden gerçekleştirilmiş bu doğrudan müdahaleyi Amerikan Lejyo-

nu'na mal etti. Daha sonra, İyi Yurttaşlar Birliği'nden uçan bir filo taraflı gazeteleri ziyaret ederek, hiçbir eski askerin böyle bir şey yapamayacağını anlattı ve neyse ki editörler gerçeği görüp, reklam gelirlerini korudular. Zenith'in tek Vicdani Retçisi hapishaneden çıkıp eve döndüğünde ve haklı olarak şehir dışına sürüldüğünde, gazeteciler faillerden "tanımlanamayan bir çete" olarak bahsetti.

II

Babbitt, İyi Yurttaşlar Birliği'nin tüm etkinlik ve zaferlerinde yer aldı ve kendine olan saygısını, sükûnetini ve arkadaşlarının sevgisini geri kazandı. Ama "Tanrım, şehri temizlemekte üstüme düşeni yaptım. İşimle ilgilenmek istiyorum. Sanırım birlik için çalışmalarımı biraz azaltacağım," diye itiraz etmeye başlamıştı.

Booster Kulübü'ne ve kiliseye de geri döndü. Sheldon Smeeth'in yılışık karşılamasına dahi katlanmıştı. Geçirdiği buhranın cennet katında selametine engel olabileceğine dair endişeleri vardı. Ulaşılacak bir Cennet olduğundan emin değildi ama Dr. John Jennison Drew olduğunu söylüyordu ve Babbitt riske girmeyecekti.

Bir akşam Dr. Drew'un papaz evinin oradan geçerken, içgüdüsel bir hareketle içeri girdi. Papaz çalışma odasındaydı.

"Bir dakika... telefondayım," dedi Dr. Drew işadamı tonuyla, sonra gergin bir halde telefon konuşmasını sürdürdü: "Alo... alo! Berkey and Hannis mi? Ben Rahip Drew. Gelecek pazar programının düzeltmeleri hangi cehennemde? Ha? Çoktan burada olması gerekirdi. *Hepsinin* hasta olması benim sorunum değil! Bu gece elimde olmalı. A.D.T.'den* bir çocuk bulun ve çarçabuk gönderin."

İfadesini yumuşatmadan döndü. "Evet, Babbitt Kardeş, ne yapabilirim senin için?"

---

* ADT: American District Telegraph Company. (e.n.)

"Bir şey soracaktım sadece... Söyler misiniz peder: Bir süre önce sanırım birtakım gevşek davranışlarım oldu. Birkaç içki içtim vesaire. Sormak istediğim şudur: Nasıl oluyor, insan tüm bunları bırakıp kendine geldiğinde? Nasıl desem, uzun vadede eksi puan olarak kalıyor mu?"

Papaz Dr. Drew birden ilgilendi. "Peki kardeşim... başka şeyler de var mı? Kadınlar?"

"Hayır, pratikte denilebilir ki, pratikte hayır."

"Bana söylemekten çekinme, kardeşim! Bunun için buradayım. Keyifli araba gezileri mi? Arabada kızları sıkıştırmak mı?" Muhterem gözler parladı.

"Hayır... hayır..."

"Tamam, sana söyleyeceğim. On beş dakika içinde Yasağı Hafife Almayın Derneği'nden, onu çeyrek geçe de Doğum Kontrolüne Karşı Birlik'ten heyetler gelecek beni görmeye." Çabucak saatine baktı. "Ama beş dakika ayırıp seninle dua edebilirim. Sandalyenin hemen yanında diz çök kardeşim. Tanrı'nın rehberliğini aramaktan utanma."

Babbitt'in kafa derisi kaşınıyor ve kaçmak istiyordu ama Dr. Drew çoktan sandalyesinin yanına çökmüş ve sesi, gıcırtılı işgüzarlıktan günah ve Tanrı ile yapmacık aşinalığa evirilmişti. Drew bir heves başlayınca, Babbitt de diz çöktü:

"Tanrım, huzurundaki kardeşimiz, farklı şekillerde şeytana uymuş, yoldan sapmış. Ey Cennetteki Babamız, kalbini temizle, küçük bir çocuk kadar saf eyle onu. Ah, ona tekrar kötülükten uzak durması için erkekçe cesaret ver."

Sheldon Smeeth odaya daldı. İkisini görünce yapmacık bir tavırla sırıttı, affediyormuş gibi bir edayla omzunu sıvazladı Babbitt'in ve yanında diz çöktü, kolunu Babbitt'e atarak, Dr. Drew'un yakarışlarına "Evet, Tanrım! Kardeşimize yardım et, Tanrım!" diye eşlik etti.

Gözlerini kapalı tutmaya çalışsa da Babbitt parmaklarının arasından baktığında arada papazın duayı muzaffer bir biçimde "Ve onun şefkat ve nasihat dilemek için bize gel-

mekten korkmasına izin verme, bilsin ki kilise ona küçük bir kuzuymuş gibi yol gösterebilir" diye sonlandırırken saatine baktığını gördü.

Drew ayağa kalktı, gözlerini göğe doğru yuvarladı, saatini cebine soktu ve "Heyet geldi mi Sheldy?" diye sordu.

"Evet, hemen dışarıda," diye cevap verdi Sheldy aynı canlılıkla; sonra, Babbitt'e şefkatle, "Kardeşim, eğer faydası olacaksa, Dr. Drew Yasağı Hafife Alma Derneği'nin heyetini kabul ederken, yan odaya geçip seninle birlikte dua etmek isterim," dedi.

"Hayır... hayır, teşekkürler... daha fazla zamanınızı almayayım!" dedi Babbitt kapıya doğru koşar adım ilerlerken.

Sonrasında Chatham Road Presbiteryen Kilisesi'nde sıkça görüldü, ancak papazla kapıda el sıkışmaktan kaçındığı gözden kaçmadı.

III

İsyanı ar damarını o kadar zayıflatmış olsaydı, İyi Yurttaşlar Birliği'nin sert mücadelelerinde bu kadar güvenilir ya da kiliseyi karşı bu kadar kadirşinas olmazdı. Ancak kesin bir şey vardı ki, evinin, Atletik Kulüp'ün ve Booster'ların ve Elk'lerin dünyevi zevklerine geri dönmüş olmanın verdiği haz bir başkaydı.

Verona ve Kenneth Escott sonunda, tereddütle de olsa evlendiler. Babbitt düğün için Verona kadar özenle giyinmişti; yılda üç kez çaylara giderken giydiği jaketatayına zar zor sığmıştı. Verona ve Kenneth bir limuzinle gittiğinde, eve geri döndü, jaketatayını çıkardı, ayakları ağrıyordu, kanepeye oturdu ve artık salonun karısıyla kendisine kaldığını, Verona ve Kenneth'in üniversitelilere özgü elit bir tarzda dillendirdikleri asgari ücret ve Tiyatro Cemiyeti'yle ilgili endişelerini dinlemek zorunda olmadıklarını düşündü.

Ancak bu huzur dahi Booster Kulübü'nde en sevilen adamlardan biri olmasından daha fazla teselli vermiyordu ona.

IV

Başkan Willis Ijams, Booster Kulübü öğle yemeğinde konuşmasının başında, sessiz durup öyle üzgün baktı ki Booster üyesi bir kardeşlerinin ölüm haberini vereceğinden korktular. Sonra ağır ağır ve ciddi bir tavırla konuştu:

"Çocuklar, size açıklamam gereken sarsıcı bir şey var; üyelerimizden biri hakkında, korkunç bir şey."

Babbitt de dahil Booster'lar telaşlanmış görünüyorlardı.

"Sıkı bir şövalye ve güvenilir bir arkadaşım yakınlarda kuzeye bir gezi yaptı ve bir Booster'ın çocukluğunu geçirdiği kasabada, artık gizlenemeyecek bir şey buldu. Aslında, harbi bir insan ve bizden biri olarak kabul ettiğimiz bir adamın gerçek yüzünü keşfetti. Beyler, söyleyeceklerim için söze güvenemedim, o yüzden yazdım."

Büyük bir karatahta çıkardı ortaya, üzerinde büyük harflerle bir yazı vardı:

George Follansbee Babbitt — ah seni Budala!*

Booster'lar alkışladılar, gözlerinden yaş gelene kadar güldüler, Babbitt'e laf attılar: "Konuşma yap, konuşma yap! Ah seni Budala!"

Başkan Ijams devam etti:

"Bu, baylar, Georgie Babbitt'in yıllarca biz onu düpedüz 'George F. Babbitt' zannederken, bizden sakladığı berbat bir şey. Şimdi, sırayla her biriniz bize F'nin ne olduğunu sandığını söylesin istiyorum."

Fiyasko, dediler, Fare surat, Fos kafa ve Fütursuz ve Fırıldak ve Fasarya. Öyle eğleniyorlardı ki, Babbitt kalplerini tekrardan kazandığından emin, gayet mutlu ayağa kalktı.

---

* Budalalık, ahmaklık gibi anlamlar taşıyan "folly" sözcüğü, burada Follansbee'nin kısaltılmış hali olarak kullanılıyor. (ç.n.)

"Çocuklar, kabul etmeliyim. Asla kol saati takmadım ya da ismimi ortasından ayırmadım ama 'Follansbee'yi reddedemem. Söyleyebileceğim tek şey şu ki, babam –aslında tamamen aklı başında bir adamdı– bana aile doktoru, yaşlı Dr. Ambrose Follansbee'nin adını vermiş. Özür dilerim çocuklar. Bir dahaki sefere, artık ne derseniz, daha pratik bir isim, şöyle gösterişli ama güzel ve erkeksi; eski ve bilindik bir isim verildiğinden emin olacağım; mükemmel ve güçlü bir isim, Willis Jimjams Ijams gibi mesela!"

Kopan alkıştan, yeniden güvende ve popüler olduğunu biliyordu; bundan böyle İyi Dostlar Klanı'ndan ayrılarak güvenliğini ve popülaritesini tehlikeye atmayacağını biliyordu.

V

Henry Thompson, ofise daldı ve "George! Büyük Haber! Jake Offut diyor ki Tramvay Şirketi yetkilileri, Sanders, Torrey ve Wing'le yaptıkları anlaşmadan memnun değillermiş ve bizimle masaya oturmak istiyorlarmış!" dedi büyük bir yaygara koparark.

İsyanından geriye kalan son yaranın da kapanmakta olması rahatlatmıştı Babbitt'i, ancak arabasıyla eve dönerken, kabul görmüş değerlere karşı savaş verdiği günlerde onu asla zayıf düşürmeyen eski fikirlerinden rahatsız oldu. Tramvay Şirketi yetkililerini pek de dürüst bulmadığını fark etti. "Tamam, onlarla bir anlaşma daha yapardı ama ilk fırsatta, belki ihtiyar Henry Thompson ölür ölmez, onlarla olan bütün ilişkisini bitirecekti. Kırk sekiz yaşındaydı; on iki yıl içinde altmış olacaktı; torunlarına temiz bir iş bırakmak istiyordu. Elbette, Tramvay Şirketi'yle çalışmak çok kârlıydı ve insan, iş meselelerine sadece pratik açıdan bakmalıydı..." Huzursuzca kıvrandı. Taşıma grubuna onlar hakkında ne düşündüğünü söylemek isterdi. "Ah, yapamazdı, şimdi değil. Onları ikinci kez kırarsa, onu ezip geçerlerdi. Fakat..."

Nasıl hareket edeceği konusunda kafasının karışık olduğunun farkındaydı. Geleceğiyle ilgili ne yapacağını merak ediyordu. Hâlâ gençti; yaşaması gereken her şeyi yaşamış mıydı, macera defteri kapanmış mıydı? Öfkeyle kaçtığı girdaba tekrar hapsolduğunu düşündü ve asıl komik olansa tekrar bu girdapta olduğuna sevinmesiydi.

"Beni altettiler; beni altedip işimi bitirdiler!" diye mırıldandı.

Ev huzurluydu, o akşam; karısıyla bezik oynadı. Aklını çelmeye çalışanlara kızgınlıkla, her şeyi eski moda yöntemlerle yapmaktan memnun olduğunu söyledi. Ertesi gün, Tramvay Şirketi'nin satın alma temsilcisini görmeye gitti ve Evanston Yolu üzerindeki parsellerin gizli alımına yönelik planlar yaptılar. Ama ofisine dönerken, "Kendime uygun şeyler ayarlayacağım ve kendime uygun şeyler bulacağım... emekli olduğumda," diye mücadele ediyordu kendi kendiyle.

VI

Ted hafta sonu için üniversiteden eve gelmişti. Artık makine mühendisliğinden bahsetmemesine ve hocalar hakkındaki görüşleri konusunda ketum olmasına rağmen, üniversite ile pek barışık görünmüyordu ve ana ilgi alanı kablosuz telefon setiydi.

Cumartesi akşamı Eunice Littlefield'i Devon Woods'da bir partiye götürdü. Babbitt, arabanın koltuğunda zıplarken gördü kızı, krem rengi incecik ipek gece elbisesi üzerine giydiği kırmızı peleriniyle ışıl ışıl parlıyordu. Babbit'ler saat on bir buçukta yatarken, hâlâ geri dönmemişlerdi. Gecenin bir vakti, Babbitt telefonun sesiyle uyandı ve oflaya puflaya indi merdivenlerden. Howard Littlefield telefondaydı:

"George, Euny daha dönmedi. Ted döndü mü?"

"Hayır... en azından odasının kapısı açık hâlâ..."

"Şimdiye evde olmalıydılar. Eunice, partinin gece yarısı biteceğini söylemişti. Gidecekleri insanların adı neydi?"

"Tanrım, doğrusu, bilmiyorum, Howard. Devon Woods'da, Ted'in bir sınıf arkadaşı. Yapabileceğimiz bir şey olduğunu sanmıyorum. Bekle, gidip Myra'ya sorayım biliyor mu diye."

Babbitt Ted'in odasındaki ışığı açtı. Kahverengi çocuksu bir odaydı; düzensiz şifoniyer, yıpranmış kitaplar, lise flaması, basketbol ve beyzbol takımlarının fotoğrafları. Ted orada değildi kesinlikle.

Bayan Babbitt uyandı, sinirle Ted'in evine gittiği kişinin kim olduğunu kesinlikle bilmediğini, geç olduğunu, Howard Littlefield'in mankafadan hallice ve kendisinin de uyku mahmuru olduğunu söyledi. Ama Babbitt verandada, karısının sağanak halindeki sızlanmaları eşliğinde uykuya dalmaya çalışırken, Bayan Babbitt uyanık ve endişeliydi. Güneş doğduktan hemen sonra onun "George! George!" diye dehşetle sarsmasıyla uyandı.

"Ne? Ne? Ne oldu?"

"Çabuk gel ve gör. Sessiz ol!»

Onu koridordan Ted'in odasının kapısına götürdü ve yavaşça itti. Yıpranmış kahverengi halıda gül renginde şifon iç çamaşırından bir köpük gördü; ağırbaşlı sandalyede gümüş rengi kız terlikleri. Ve yastıkların üzerinde uyuyan iki kafa vardı: Ted ve Eunice.

Ted sırıtarak uyandı ve inandırıcı olmayan bir şaşkınlıkla, "Günaydın! Size karımı tanıtayım... Bayan Theodore Roosevelt Eunice Littlefield Babbitt," diye mırıldandı.

Babbitt'in ağzından çıkan "Aman Tanrım!" oldu. Karısından ise uzun bir feryat: "Sen gidip..."

"Dün akşam evlendik. Karıcım! Kalk ve kayınvalidene güzel bir günaydın de."

Ancak Eunice omuzlarını ve büyüleyici dağınık saçlarını yastığın altına sakladı.

Saat dokuzda, oturma odasında Ted ve Eunice için toplanan mecliste, Bay ve Bayan George Babbitt, Dr. ve Bayan

Howard Littlefield, Bay ve Bayan Kenneth Escott ve engizisyonun bu durumdan memnun olan yegâne üyeleri Bay ve Bayan Henry T. Thompson ve Tinka Babbitt vardı.

Çatırdayan yarım yamalak cümlelerden oluşan bir uğultu odayı doldurdu:

"Bu yaşta..." "İptal edilmeli..." "Hiç böyle bir şey duymadım..." "İkisinin de suçu ve..." "Basın duymasın..." "Paketlenip okula gönderilmeli..." "Okuldan atılmalı..." "Bir an önce bir şeyler yapmalı ve ben diyorum ki..." "Kızını dövmeyen..."

Hepsinden kötüsü Verona'ydı. "*Ted!* Bu yaptığının ne kadar *ciddi* olduğunu sana anlatmanın bir yolu *olmalı*. Bırak orada öylece durup aptal aptal sırıtmayı!"

Ted isyan etmeye kalkıştı: "Tabii ya, Rone, sen kendi arzunla evlendin, değil mi?"

"Bu tamamen farklı."

"Kesinlikle öyle! Eu ile benim üzerimize zincirle gelip bizi zorla evlendirmeye çalışmak zorunda kalmadılar!"

"Genç adam, bu kadar küstahlık yeter," diye buyurdu ihtiyar Henry Thompson. "Beni dinle."

"Sen büyükbabayı dinle!" dedi Verona.

"Evet, büyükbabanı dinle!" dedi Bayan Babbitt.

"Ted, Bay Thompson'ı dinleyin!" dedi Howard Littlefield.

"Ah, Tanrı aşkına, dinliyorum!" diye bağırdı Ted. "Ama siz buraya bakın, hepiniz! Bu cenaze evinde ceset olmaktan bıktım usandım! Birini öldürmek istiyorsanız, gidin ve bizi evlendiren papazı öldürün! Benden aldığı beş doların hesabını sorun... üstelik bu dünyada sahip olduğum tüm para altı dolar iki sentti. Burama kadar geldi, daha fazla azar işitmek istemiyorum!"

Gür, otoriter, yeni bir ses odaya hükmediyordu. Babbitt'ti bu kez konuşan: "Evet, her kafadan bir ses çıkıyor! Rone,

sen kâfi derecede konuştun. Howard ve ben hâlâ güçlüyüz, ağzının payını biz veririz. Ted, yemek odasına git ve bunu konuşalım."

Yemek odasında, kapı sıkıca kapandı, Babbitt oğluna doğru yürüdü, iki elini omuzlarına koydu. "Çok da haksız sayılmazsın. Hepsi çok konuşuyor. Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun dostum?"

"Tanrım, baba, cidden mi?"

"Eee, ben... Bir zamanlar bize 'Babbitt erkekleri' demiştin hatırlıyor musun, beraber hareket etmemiz gerektiğini söylemiştin? Bunu isterim. Durumun ciddi olmadığını düşünüyormuş gibi davranmayacağım. Bugün genç insanların durumunu göz önünde bulundurduğumda, erken evlilikleri onayladığımı söyleyemem. Ama sen Eunice'den daha iyi bir kızla evlenemezdin ve bana göre Littlefield, Babbitt ailesinden bir damadı olduğu için çok şanslı! Ama ne yapmayı düşünüyorsun? Tabii ki üniversiteye devam edebilir ve bitince de..."

"Baba, daha fazla dayanamayacağım. Belki bazıları için iyidir. Belki bir gün geri dönmek isterim. Ama ben, tamirci olmak istiyorum. Bence iyi bir mucit olacağım. Şu anda bir fabrikada bana haftada yirmi dolar verecek bir adam var."

"Şey..." Babbitt ağır ağır odayı bir uçtan diğerine katetti, biraz yaşlı görünüyordu. "Her zaman bir üniversite diploman olsun istedim." Derin düşünceler içinde ayaklarını yere vurarak dolanmaya devam etti. "Ama ben asla... Şimdi, Tanrı aşkına, bunu annene söyleme, yoksa kafamda kalan saçları yolar, ama pratikte, ben hayatımda hiçbir zaman istediğim tek bir şeyi bile yapmadım! İdare etmek dışında bir şey başardım mı, bilmiyorum ve şu an bana öyle geliyor ki bir arpa boyu yol gittim. Belki sen daha iyi şeyler yapabilirsin. Bilmiyorum. Ama ne yapmak istediğini bilmen ve yapman gizli bir keyif veriyor bana. İçeridekiler sizi zorlayacak, yola getirmeye çalışacaklar. Onlara canınız cehenneme de!

Arkandayım. İstiyorsan gir fabrikadaki işe. Aileden korkma. Hayır, Zenith'ten de. Kendinden de, benim yaptığım gibi. Yürü be oğlum! Dünya senin!"

Kolları birbirlerinin omuzlarında, Babbitt erkekleri oturma odasına döndüler ve saldırıya hazır bekleyen aileyle yüzleştiler.

Modern Klasikler Dizisi - 200

Babbitt, modern hayatın kısıtlayıcı mekanizması içinde sıkışıp kalmış 20. yüzyıl insanını anlatan en güçlü yapıtlardan biridir. Sinclair Lewis en büyük edebi başarısı olarak kabul edilen 1922 tarihli bu romanında, Amerikan toplumunu ve kültürünü, orta sınıfın yaşam tarzını, insanları konformizme iten toplumsal baskıyı hicveder. *Babbitt*'in başlattığı tartışma, yazarın 1930 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülmesinde etkili olmuştur. George Babbitt kârlı bir işi, toplumda saygın bir yeri olan mükemmel bir yurttaş ve kendinden fazlasıyla hoşnut bir işadamıdır. Ait olduğu zümrenin standartlarına uyum göstermeye çalışırken bireyselliğini yitirir ve günün birinde aslında ufkunu daraltan son derece "sınırlı" bir hayat sürdüğünü fark eder. Lewis'in asıl mirası, Amerikan toplumundaki çağrışımı bugün de süren George Babbitt karakterini yaratmasıdır. Zira bu romanıyla İngilizceye "orta sınıfın değerlerine ve standartlarına düşünmeden uyum gösteren" kişi anlamında kullanılan "Babbitt" sözcüğünü armağan etmiştir. Lewis romanda iş dünyasının ve şehirlerin gelişmesinin istikrarın temeli olarak görüldüğü, seri üretimin başladığı ve tüketim toplumunun ortaya çıktığı bir ABD portresi ortaya koyar.

HARRY SINCLAIR LEWIS (1885-1951): Yapıtlarında toplumsal eleştiriye yer veren Sinclair Lewis, Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülen ilk ABD'li yazardır. Minnesota, Sauk Centre'da dünyaya geldi. 1907 yılında Yale Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra birkaç yıl San Francisco, Washington ve New York'ta muhabir, editör ve serbest yazar olarak çalıştı. İlk romanı *Our Mr. Wrenn* (Bizim Bay Wrenn) eleştirmenlerden olumlu tepkiler alsa da pek fazla okuyucu bulamadı. *Babbit* kadar önemsenen bir diğer romanı *Main Street* (1920; Anacadde), zamanla Amerikan taşra yaşamı üzerine bir temel metin haline geldi. Lewis bu romanda yerel dili, görenekleri ve toplumsal yaşamın inceliklerini başarıyla aktarmıştır. *Arrowsmith* (1925), *Elmer Gantry* (1927), *Dodsworth* (1929) ve *It Can't Happen Here* (1935; Burada Olamaz) diğer önemli yapıtlarıdır.

9 786254 291562